

ତେଜ ତେଜକା

କାହ୍ନୁ

ତେଉତେଉକା

କାହ୍ନୁ ଚରଣ

ଦେଉଦେଉକା—ଲେଖକ : କାନ୍ହୁ ଚରଣ, ପ୍ରକାଶକ :
ସହଦେବ ପ୍ରଧାନ, ଫ୍ରେଣ୍ଡ୍‌ସ୍ ପବ୍ଲିଶର୍ସ, ବିନୋଦବିହାରୀ, କଟକ-
୭୫୩୦୦୨, ଷଷ୍ଠ ସଂସ୍କରଣ : ୧୯୯୩, ମୁଦ୍ରାକର : ସତ୍ୟସୁନ୍ଦର
ପ୍ରେସ ।

Dheu Dheuka—Author : Kanhu Charan,
Publisher : Sahadev Pradhan, Friends'
Publishers, Binodbehari, Cuttack-753002,
Orissa (India), 6th Edition : 1993, Printer :
Satyasundar Press.

Price : Rs. 28

Deluxe : Rs. 35.

- ୧ । ଶାନ୍ତି
- ୨ । ଝଞ୍ଜା
- ୩ । ସ୍ବପ୍ନ ନା ସତ୍ୟ
- ୪ । ବନଗହନର ତଳେ
- ୫ । ମମତାର ମାୟା
- ୬ । ମାୟାବର୍ତ୍ତ
- ୭ । ଦେଉଦେଉକା
- ୮ । ମନ ଜାଣେ ପାପ
- ୯ । ଅତି ଗୋପନସ୍ବ
- ୧୦ । ମେଲଣି ମାଗୁଣି
- ୧୧ । ମନମନ୍ତ୍ରନ
- ୧୨ । ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଶୁଦ୍ଧାଣି
- ୧୩ । ବଳବାହୁ
- ୧୪ । ଶବ୍ଦ

ଉପବେଳେ ପୁ ପ୍ରକାଶକ ଫ୍ରେଣ୍ଡ୍‌ସ୍ ପବ୍ଲିଶର୍ସ ଦ୍ବାରା ପ୍ରକାଶିତ ।

ରମା ମୁହଁ ଶୁଖାଇ ଟେବୁଲ ପାଖରେ ଠିଆହୋଇଛି ।

ବିବାହିତ ଜୀବନର ସାତୋଟି ବର୍ଷ କଟିଗଲାଣି । ବିଭାବର ଦୁଇ ବର୍ଷ ପରେ କୋଲକୁ ଆସିଲା କୁନ୍ତୁ । ଅଳ୍ପବୟସ୍କ ଦିନ ବର୍ଷ ପରେ ଆସିଲା ଭର । ପୁଅ ଓ ଦିଅର ମା ହୋଇ ମଧ୍ୟ ତା'ର ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ଫେରିଲା ନାହିଁ । ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟର କଥା ଯେ କାହାକୁ କହିବ ?

ନିଜ ଟାଣ ନିଜର । ଦୁନିଆଁର ଲୋକେ ପରେ ନିଜେ ଅନୁମାନ କରନ୍ତୁ, ରମା ମୁହଁ ଖୋଲି କାହାକୁ କହିପାରିବ ନାହିଁ ଯେ ତା'ର ସ୍ତନୀ ତାକୁ ସ୍ନେହ କରନ୍ତି ନାହିଁ ।

ସେମାନେ ହସିବେ । ଖୋଲିତାଡ଼ି କେତେ ଅତ୍ୟୁତ ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିବେ । କୁନ୍ତୁ ଓ ଭରଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଆଙ୍ଗୁଠି ଦେଖାଇ ପଚାରିବେ, ଏ ଦିନଟି କାହାର ମ ?

ରମା ଘରର ଶୁଣିଆଡ଼କୁ ଚାହିଁଲା । ଟେବୁଲ ଉପରେ ଭାତଥାଳି ଅଧାଖିଆ ହୋଇ ରଖା ହୋଇଛି । ମେଷା ମେଷା ଭରକାଗି ତଳେ ପଡ଼ିଛି । ତାଲି ତାଟିଆ କାନ୍ଥ ପାଖରେ ଗଡ଼ିଛି । ଚଟାଣ ଉପରେ ତାଲି ଡାଳିଛି । ଖଣ୍ଡ ଦୂରରେ ଘୋଟ ପଡ଼ିଛି ଶୁଣିଆଡ଼କୁ ହୋଇ । ଚିଙ୍ଗୁ ମାଛର ଭଜାତକ ଚାରିପାଖେ ଛୁରିକ ପଡ଼ିଛି ।

ଝଡ଼ ତୋଫାନ ଅମିଛି ସତ, ଭାଙ୍ଗିରୁକି ପଡ଼ିଥିବା ତାଳପତ୍ର ଶୁଣିଆଡ଼େ ବସି ହୋଇଛି, ହତଶ୍ରୀ ଦଶୁର ।

ଘେଉଟନ । ସକାଳ ଦଶଟା ।

ରୁକର ପିଲା ରଙ୍ଗିଆ କୁନ୍ତକୁ ଖୋଜାଇବାକୁ ନେଇଛି । ବାବୁ ଗସ୍ତରେ ଯିବେ ବୋଲି ପୁଅକୁ ଖୋଜାଇବାକୁ ରମା ନଟବର, ବାବୁଙ୍କ ଘରକୁ ପଠାଇ ଦେଇଥିଲା, ନୋହଲେ ବାପାଙ୍କ ଘରେ ଯିବ ବୋଲି କୁନ୍ତ ଜିଦ୍ ଧରି-ଆସନ୍ତା । ହେ ଧରି କାନ୍ଦିଲେ ତାକୁ ବୁଝାଇବା କଷ୍ଟ । ଅର ଘରେ ଟିକିଏ ଲାଗି ଖଟ ଉପରେ ଶୋଇପଡ଼ିଛି । ସେ ଉଠିଲେ ଉଲ୍ଲୁରି ଲଗାଇଦେବ । ରୁକ୍ମିଣୀ ପାଟଣା ବାସନ ଧୋଇବାକୁ ଆସୁଥିବ । ଦାଣ୍ଡଘର କବାଟ ଖୋଲ ଅଛି । ସ୍ଥମ୍ଭୀର ଗର୍ଜନ ଚର୍ଚ୍ଚନ ଶୁଣିବାକୁ ହଲଧର ବାବୁଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ଜୟନ୍ତୀ ତାଙ୍କ ଝରକା ଦାଟେ ରୁଣ୍ଡିଥିଲେ । ରୁଦ୍ରା ସେପାଖ ଆଗଦୁଆଁ ଘର । ବାଆଁରେଇ ହୋଇ ସେ ଘଟଣା ବୁଝିବାକୁ ଚାଲୁଥାନ୍ତିବେ । ଏ ଦୁଃଖରୁ ସେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ବଳିପଡ଼ିବ ।

ଅତିରେ ଲୁହ ଛଳଛଳ ହେଲା । ଓଠ ରୁପି ରମା ଭିତର ବାରଣ୍ଡାକୁ ଆସିଲା । ଅଗଣାରେ କେନ୍ଦ୍ର ନାହିଁ । ତଉର ପାଖ ନଳାମୁହଁ ନିକଟରେ ବାଧନ କେଇଟି ଅଇଁଠା ହୋଇ ପଡ଼ିଛି । ବାରି କବାଟ ମୁକୁଳା ହୋଇଛି । କିଏ ଯଦି ଖଜା ଭିତରେ ପଶି ସେତକ ଉଠାଇ ନେଲେ—ଅଭିମାନ କରି, ଦୁଃଖ କରି ଅହୁରି ଅଗାଧି ବଢ଼ିବ । ବୁଲି କୁକୁର ଦୁଇଟା ମୁହଁ ଗଲାଇ ଅନାଇଛନ୍ତି । ରୋଷଘରେ ପଶିଲେ ହାଣ୍ଡି କୁଣ୍ଡେଇ ମାରି ହେବ ।

ରମା ବାରି କବାଟ ବନ୍ଦ କଲା । ଦାଣ୍ଡ ଘରକୁ ଆସି ଡରି ଡରି ପଦାକୁ ରୁଣ୍ଡିଲା, କାଲେ ଜୟନ୍ତୀ ପଠାରେ ଥିବେ । ମୁଢ଼ୁକେଇ ହସିବେ । ପରୁରବେ, କଅଣ କରୁଛ ଗୋ, ଟିଆପିଆ ଯଜ୍ଞଲଣି ? ବାବୁ କାହିଁକି ରାଗୁଥିଲେ ? ଜୟ ଚଢ଼ି କୁଆଡ଼େ ଗଲେ କି, କେବେ ପୁଣି ଫେରିବେ ? ସେ ବଡ଼ ବଦ୍ଦଗୀ, ନାହିଁଗୋ ରମା ?

ଜୟନ୍ତୀ ଘର ଭିତରେ ଅଛନ୍ତି । ଏକୁଟିଆ ଲୋକ । ମାମୁ ମାଉଁ ଦୁଇ-ପ୍ରାଣୀ । ସାତ ବୟସ ବାହା । ପିଲାଛୁଆ ହୋଇନାହାନ୍ତି । ଗଣ୍ଡି ବଢ଼ିଛି । ସକାଳୁ ଯନ୍ତ୍ରଯାଏ ପାଞ୍ଚ ଥର ବେଶ ହୁଅନ୍ତି । ନିଜକୁ ଦେଖି ନିଜେ ଶୁଷ୍କ

ହୁଅନ୍ତି । ହଳଧରବାବୁ କେତେବେଳେ କେତେବେଳେ ଚାଲିଗଲେଣି । ସେ ମୁନ୍ସିଫ
ଲେଜ, ମୋକଦ୍ଦମା ବରୁର କରନ୍ତି । ତାଙ୍କୁ ଗସ୍ତରେ ଯିବାକୁ ପଡ଼େ ନାହିଁ ।
ତାଙ୍କର ଏଲ ଟୁରୀ । ଜୟନ୍ତୀ ଏବେ ତାଙ୍କ ବଡ଼ ଅଇନା ଆଗରେ ଠିଆ
ହୋଇ ମୁଣ୍ଡ କାନ୍ଦୁଥିବେ ।

ଗମା ଦାଣ୍ଡ, ଚାରଣାକୁ ଗଲ । ମୁଣ୍ଡ ଉପରକୁ ଲୁଗାଟାଣି ରାସ୍ତାର ଦୁଇ
ଆଡ଼େ ଚାହିଁଲା । ଗଲ ମୁଣ୍ଡରେ ନଟବର ବାବୁଙ୍କ ଘର । ଗୁଜର ଟୋକା
ରଙ୍ଗିଆର ଦେଖା ଦର୍ଶନ ନାହିଁ । ପିଲଟାକୁ ନେଇ ଅଉ କେଉଁଆଡ଼େ ଗଲେ
କି ? ରାସ୍ତା ଉପରେ ଗାଡ଼ି ମଟର ଯାତାୟାତ କରୁଛି । ଜୟପୁର ଦାଣ୍ଡରେ
ଲେଜ ରୁଡ଼ । କେତେ ଆଡ଼ୁ କେତେ ପ୍ରକାର ଲେଜ ଆସୁଛନ୍ତି, ଯାଉଛନ୍ତି ।
ଝବର କାଗଜରେ ବାହାରିଥିଲା, କଟକ ସହରରେ ପହଞ୍ଚି ଏ ଲେଜ ପିଲଟିଗୁଡ଼ିକ
ବେପାର କରନ୍ତି । ସେମାନେ କାଲେ ଜୟପୁର ଆସିଥିବେ ।

ପ୍ରତି ଦାଉଁ ଦାଉଁ ପଡ଼ିଲା । ଗୁଜରାଟୀଟା ହେଲେ ଅନ୍ତୋ, ତା'କୁ
ନଟବର ବାବୁଙ୍କ ଘରକୁ ପଠାନ୍ତା । ନାହିଁ, କୁନ୍ତୁ ସେଇଠି ଲେଉଟୁବେ ।

ନଟବର ବାବୁଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ଗୋମତୀ କୁଆରକୁଣୀ । ତା'କୁରବାବୁଙ୍କ ଘରଣୀ ।
ତନୋଟି ହିଅନ୍ତ ଜନନୀ । ବଡ଼ହିଅ କୁନ୍ତୁ ପାଞ୍ଚର । ଅଉ କଅଣ ପିଲପିଲ
ହେବ । ଦେହରେ ଟିକିଏ ବୋଲି ଅଳସ ନାହିଁ । ରାଜ୍ୟସାଜର ପିଲ ତାଙ୍କ
ଘରେ ରୁଣ୍ଡ ହୁଅନ୍ତି । ପମସ୍ତକୁ ସେ ସତ୍ୟାସୁରୁ କରନ୍ତି । ମୁଣ୍ଡରେ ବାସନା
ତେଲ ଲଗାଇ କୁଣ୍ଡାଇ ଦିଅନ୍ତି । ଆଖିରେ ପିନ୍ଧାନ୍ତି କଳମ । କାତକାତକା
ବସୁଟ, ଫଳ, ଲେମ୍ବୁନରୁସ୍ ସାଜିତ ରଖିଥାନ୍ତି । ନିଜେ ପିଠାପଣା
କରନ୍ତି । ପରପିନ୍ଧିକ ମଇଳା ସେ ନିଜେ ଯୋଛନ୍ତି । ତାଙ୍କୁ ପାଇଲେ ପିଲଏ
ମା ବାସକୁ ଭୁଲନ୍ତି । ସତେ, ଠାକୁରେ ତାଙ୍କୁ ତା'କୁରଙ୍କ ଘରଣୀ ହେବାକୁ
ଜନ୍ମ ଦେଇଥିଲେ, ପ୍ରକୃତ ଦେଇଥିଲେ । ହୃଦ-ଶୁଦ୍ଧି ଯତେ କି ହାତ ଧରାଧରି
ହୋଇ ତାଙ୍କର ଆଗେ ଆଗେ ଚାଲିଥାଆନ୍ତି ।

କୁନ୍ତୁ ସେ ଖେଳାଉଥିବେ ।

ରମା ଘର ଭିତରକୁ ଅସି କବାଟ କଲିଲ । ନିଜ ହାତରେ ଯବୁ ପାଇଟି
କେବ । ଘରଦ୍ୱାର ଯଦାସୁରୁ କେବ । ଅଧଘଣ୍ଟାକ ତଳେ ଯାହା ଦକ୍ଷିଣ,
ତା'ର ହେବଣ୍ଡି ଯେପରି ନ ରହେ । ଘରର ଗୁମର ପଦାରେ ନ ପଡ଼ ।

ସେ ଲକ୍ଷ୍ମିନୟନଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ । ବାପମା ତ ଜାଣି, ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବ ଓ ଦାଣ୍ଡ-
ଲେକ ଯମସ୍ତେ କହନ୍ତି, କେହି କେହି ପଦ ବି ଲେଖନ୍ତି, ରମା ଭାଗ୍ୟବତୀ ।
ସୁକାନ୍ତ ପରି ଯୋଗ୍ୟ ପାତ୍ର ସେ ପାଇଛି ! ରୂପ ଯେପରି ସୁନ୍ଦର, ଗୁଣ ବି
ଯେପରି ! ରମାର କେତେ ଯଶଃ ! ଦେହରୁ ମୁଣ୍ଡରୁ ଲୁଗା ସେବିକ ନାହିଁ ।
ଥରି ଥରି ଗୁଲି । ଥରି ଥରି କଥା । ଅଭି ଝିଅଙ୍କ ଘର ହେରେଘୀ ସେ ନୁହେଁ ।
ଯାହା ଦିଅ ଖାଇବ । ଭଲ ମନ୍ଦ ବାରିବ ନାହିଁ । ସଭିକୁ କରବାକୁ ହସ୍ତ ହସ୍ତ
ନୁହେଁ ।

ସେମାନେ କହନ୍ତି, କେତେ ସ୍ଥାନରେ ଯମୁକ ପଡ଼ିଲ, ଜମିଦାର ସୁଅ,
ପାଠ୍ୟା କରଣୀ, ଅଧାପାଠ୍ୟା ବେପାଶ, ଦରୁଆ ଗୁଣୀ । ପିଲଝିଅ ବୋଲି
ଅପେକ୍ଷା କରୁଥିଲେ । ଦଇବର ଘଟସୁଅ । ସୁକାନ୍ତ ଯେ ବନ୍ଧୁରେ ବନ୍ଧୁ । ଦୂର
ଗାଁ, ଗରିବ ଘର । ବରଷକେ ଛ'ମାସ ଯଥେ-କଥେ ପୈତୃକ ସମ୍ପତ୍ତିରୁ ଡୋକ
ତଳେ । ବାକି ଛ'ମାସ ଦାଣ୍ଡରୁ କିଣିଲେ ହାଣ୍ଡିରେ ପଡ଼ିବ । ଯେଇ କୁଟୁମ୍ବରୁ
ବାହାର ପଡ଼ିଲ ମେଧାବୀ ଛୁଅ । ସୁନା ପିଲ ଶ୍ରେଣୀ । ନିଜ ଶିକ୍ଷାରେ ମାଟି
ଖୋଳି ମଣିଷ ହୋଇଛି । ଦବା ନବା ଗୁହେଁନାହିଁ ।

ବାହାଘର ହେଲ ।

ରମା ଭାଗ୍ୟବତୀ !

ଆଖିରୁ କେର କେର ଲୁହ ଝରିପଡ଼ୁଛି ।

ରମା ଘରକାମରେ ହାତ ଦେଇଛି । ଗୁରୁକରକରଙ୍କ ଉପରେ କେବେ
ସେ ନିର୍ଭର କରିନାହିଁ । ପିଲାଦିନରୁ କାମ କରି ଶିଖିଛି । ଘରଦ୍ୱାର ଓଳାଇବା,
ବାସନ ମାଜି ଚିକ୍ ଚିକ୍ କରିବା, ହାଣ୍ଡିକୁଣ୍ଡେଇ ଧୋଇ ଦର୍ପଣ ପରି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ

କରିବା, ଲୁଗାପଟାରେ ସାବୁନ ଦେଇ ପରିଷ୍କାର କରିବା, ଏଇ ତ କାମ !
ଦେହରେ ଅଳସ ନ ଥିଲେ ହାତ ହଲାଇଲେ ପାଇଟି ଯିଲୁ ।

ଭାତ, ଡାଲି, ଚିଅଣ, ଭଜା, ଅମ୍ବୁଲ, ଭୋ, ଶାଗ, ଛାଣ, ପିଠାପଣା
ସବୁ ସେ ଶିଖିଥିଲ । ପରା ଦରକୁ ଅସି ସବୁ ସେ କରିଛୁ, କରୁଛୁ । ସମସ୍ତଙ୍କ
ପାଟିକ ସୁଆଦ ଲାଗେ, କେବଳ ସୁକାନ୍ତିଙ୍କ ମନକୁ ପାଏନାହିଁ । ଯେତେ ପରିଷ୍କାର
ପରିଚ୍ଛନ୍ନ ହେଲେ ବି ସେ ନାକ ଟେକନ୍ତି । ସେ ଟାଣକଥା କହି ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱନା କଲେ
ରମା ଉତ୍ତର ନ ଦେଇ କାଠ ଧଥର ପରି ଶୁଣେ ।

ଭାତ ପେନୁଆ ହୋଇଛି । ଡାଲିରେ ଅଳସ ହଲଦୀ, ତେଣୁ ଫିକା
ଦଶୁଛି । ତରକାରୀର ଛୁଙ୍କ ପୋଡ଼ିଯାଇଛି । ଭଜା ଯେ ଅଲଣା । ଅମ୍ବୁଲର
ପରିବା ଦରସିଆ । ଭାତରେ ଲଙ୍କା ଅଧିକ । ଶାଗ ବାଲି ବଜବଜ । ଛାଣ
ପାଣିଡିଆ । ଛୁ, ଛୁ ! ପିଠାପଣାର ବି ସେମିତି ଗୁଣ ବାହୁନା । ଯେତେ ଯନ୍ତ୍ର,
ଯେତେ ସାବଧାନ ହୋଇ କଲେ ବି ରନ୍ଧାନାହିଁ । ଆଳିରେ ରେକଟା ଲାଗିଛି ।
ତାଟିଆ ଫନ୍ଦରେ ବାଲି । ପାଣି ଗିଲସ ବା ପାଖରେ ରହେ, ନା ଡାହାଣ
ପାଖରେ ?

ଉତ୍ତର ନ ଦେଲେ କହନ୍ତି, ମନ କେଉଁଠି ଥିଲା କି ?

ଉତ୍ତର ଦେଲେ କଥା କଟାକଟି ଚାଲେ । ସୁକାନ୍ତିଙ୍କର ରାଗ ବଢ଼େ ।
ପିତୃପୁରୁଷଙ୍କର ଗୁଣ ବାହୁନନ୍ତି । ତରକାରୀ ଅଲଣା ହୋଇଛି କି ରମା ମଜଲା
ଲୁଗା ପିନ୍ଧି ଭାତ ବାହୁଛି, ସେଇଥିରୁ କଥା ଆରମ୍ଭ ହୋଇ କେତେଥାଡ଼େ
ମାଡ଼ିଯାଏ । ପାଖରୁ ଦୂରେଇଗଲେ ସେ ଡକାଗୁଡ଼ି—ଶୁଣ, ମୋ କଥାଗୁଡ଼ା
କଅଣ ମନକୁ ଅସୁନାହିଁ ? ତଥାପି ଜବାବ୍ ନ ଦେଲେ ଅଧାଖିଆ ହୋଇ
ଉଠନ୍ତି । ନିଜେ ଦୁଇ ତିନି ଓଲି ଉପାସ ରହନ୍ତି । ରମା ବି ଉପାସ ରହେ ।

ବାହା ଗଣ୍ଠିରୁ ଏପରି ଚାଲୁଛି । ସାତବର୍ଷ କଟିଲା ।

ସବୁ ଅଶାନ୍ତି ଓ ରାଗଭେଦ ଅଭିମାନର ସମାଧାନ ଆସେ ଆସେ ହୋଇ-
ଯାଏ । କଅଣ ଗୋଟାଏ ଦଟଣା ଦଟି ଡାଲି ଝଡ଼ତୋଫାନ ବହୁଥିଲା, ମନେ

ହେଉଥିଲା ଏଇଥର ଶୁଷ୍କ କାଣ୍ଡ ଦଟିବ, ଯେ ଫସର ଫାଟି ଯାଏ । କାହାର ମନେ ରହେନାହିଁ ।

ସୁକାନ୍ତ ପିଲାଙ୍କ ପରି ପୁଣି ଅଳି କରେ । ସବୁ ଦୋଷ ମାତିନିଏ । ରମା ପୁଣି କେବେ ଅତି ପିଲା ହୋଇଯାଏ । ଦୁଇଟି ସନ୍ତାନର ସେ ଜନମ, ଏକଥା ଭୁଲିଯାଏ । ସୁକାନ୍ତ ନିଜ ହାତରେ ମୁଣ୍ଡ କୁଣ୍ଡାଇ ଦିଏ । ଆଖିରେ କଜଳ ଲଗାଏ । ନାହିଁ ନାହିଁ କଲେ ବି ଗୋଡ଼ରେ ଅଳତା ପିନ୍ଧାଏ ।

ରମା ଜାଣେ, ସୁକାନ୍ତ ଆଜି ଆଖିରେ ଅନ୍ୟ ନାଶକୁ ଅନାନ୍ତି ନାହିଁ । କେହି ପ୍ରକାଶନରେ କିଛି କହିଲେ ସେ କଥାଟାକୁ ହସି ଉଠାଇଦିଏ । ମନ କହେ, ମୋ ସୁନା କେବେ ଭେଣ୍ଟି ହେବ ନାହିଁ ।

ସୁକାନ୍ତ ଭଲକରି ଜାଣନ୍ତି ଯେ, ତାଙ୍କର ସରଣୀ ତାଙ୍କଛଡ଼ା ଅନ୍ତ କେଉଁ ପୁରୁଷର ମୁହଁ ଚାହିଁନାହାନ୍ତି । ଚାକରବାକର ତ ନିଜର ପିଲା ପରି । ଦୁହିଁଙ୍କ ମନରେ ଦୁହିଁଙ୍କ ପ୍ରତି ଦୃଢ଼ ବିଶ୍ୱାସ, ଯେତେ ଯତ୍ନ ମନ ଓ ରୁଚି ଅମେଳ ଦଟଣା ଦଟେ, ତାକୁ ବେଶୀ ବେଳ ରଖାଇ ଦିଏ ନାହିଁ ।

ଦୁଇଟା ମନ, ଦୁଇଟା ଦେହ ପୁଣି ଏକାଠି ହୁଏ ।

ଯାହା ଯେବେ ହେଉ, ଆଜିକାର ଦଟଣାକୁ ରମା କଦାପି ଝିପେକ୍ଷା କରି ଶ୍ୱାସ ନାହିଁ । କବାଟ ବରକା ବନ୍ଦ କରି ସୁକାନ୍ତ ମନଇଚ୍ଛା ଗାଲି ଦେଇ-
ଥାନ୍ତେ, ରମା ଅବଶ୍ୟ ସହଯୋଗୀ, କିନ୍ତୁ ଆଜି ସମସ୍ତେ ଶୁଣିଲେ, ଚାକର-
ବାକର, ଦାଣ୍ଡଲେକେ, ଜୟଶ୍ରୀ ଦେବା । ଦାଣ୍ଡ ହାଟରେ କଥା ପଡ଼ିବ । ଲୋକେ
କୁହାକୁହି ହେବେ, ଇଞ୍ଜିନିୟର ତ ଭଲଲୋକ, କାହିଁକି ତାଙ୍କର ସରଣୀଙ୍କ
ଉପରେ ସବୁବେଳେ କଟକଟ ହୁଅନ୍ତି ? କିଛି ଗୁଣ ଥିବ ନା ! ରମା ଓଲଟି
କି ଚୋରଣୀ କି ରଜମୁଖୀ ନୁହନ୍ତି, ଇଞ୍ଜିନିୟର ତାଙ୍କ ଦରମା କରଡ଼ ସୁଧିଙ୍କ
ହାତରେ ସମର୍ପି ଦିଅନ୍ତି । ଅବଶ୍ୟକ ହେଲେ ନେହେରୁ ହୋଇ ମାଗନ୍ତି ।
ତେବେ, କି ଗୁଣ ଦେଖି କଟକଟ, ଘରେ ସବୁବେଳେ ଅଶାନ୍ତି ?

କେତେ ଲୋକ କେତେ କଥା ଅନୁମାନ କରିବେ । ଅନ୍ୟ ସରର
ଦିରଣୀମାନେ ମୁହଁକୁ ଅନାଇ ଠାକୁର ହେବେ । ଫୁସ୍‌ଫୁସ୍ କଥା କାନରୁ
କାନକୁ ଡେଇଁବ । ଲଜରେ ମୁହଁ ଜଳିଯିବ । ଏପରି ସୁନିମାନରୁ ଜବନ ଧରି
ବସ୍ତ୍ର ରହିଲେ ନି ଲଜ ?

ଜୀବନ ହାରିଦେବା ଭଲ ।

ସେ ଅନ୍ୟ ସଫାର କରନ୍ତୁ । ସୁଖରେ ରହିବେ । ଅନ୍ୟରେ ତାଙ୍କର
ବେଳ କଟିବ । ବଡ଼ ହାକିମ ସେ ହୋଇଛନ୍ତି । ବଡ଼ ଘରୁ, ସହରରୁ ଘରୁ,
ପାଠୋଇ ଫେରିଲା ଝିଅ ସେ ଆଣିବେ । ଏ ଘରେ ଶାନ୍ତି ବିରାଜିବ ।

ହଁ, ସେ ଜୀବନ ହାରିବ ।

ରମା କଇଁ କଇଁ ହୋଇ କାନ୍ଦୁଛନ୍ତି । ଅଞ୍ଚଳରେ ଲୁହ ପୋଛିଲା । ଓଠ
ଗୁପ୍ତି ରହିଲା । ସବୁ କାମ ଶେଷ ହୋଇଛି । ହାଣ୍ଡିରେ ଭାତ, ଡାଲି, ଦିଅଣ
ଶୀତଳ ହେଲାଣି । ହେଉ, ସେ ତ ଉପାୟରେ ଗଲେ, ପାଟିରେ ଦେଇ ଥୁ ଥୁ
କରି କାଢ଼ିଲେ, ଖାଅ ବୋଲି କହିବାରୁ ଗୁଣ ବାହୁନି ଟାଣ କଥା କହିଲେ,
ପଦେ ଉତ୍ତର ଦେବାରୁ କାତ ଗ୍ଳାସ ଓ ତରକାରି ପ୍ଲେଟ୍ ତଳକୁ ଫୋପାଡ଼ି
ତର୍ଜନ କରି ଉଠିଗଲେ ।

ଦେହରେ ହାତ ଦେଇ ମାଡ଼ ମାରିନାହାନ୍ତି ସିନା, ମାତର ବଡ଼ବାପ
ହୋଇଛି । ମାଡ଼ ଖାଇ, ଗାଲି ଶୁଣି ରମାର ପେଟ ପୁରୁଛି । ଆଉ କଅଣ ସେ
ଖାଇବ ? ଭାତ ଡାଲି ସେମିତି ଥୁଆ ହୋଇଥାଉ । ତାଙ୍କର ଚାକର ଚାକରଣୀ
ଖାଇବେ । ସେମାନେ ପେଟ ପାଇଁ ଚାକର କରିଛନ୍ତି । ଖାଇବେ, ଦରମା
ନେବେ, ଆଗରେ ଭଲ ଭଲ ବୋଲି କହିବେ, ପଛରେ ମୁହଁ ମୋଡ଼ିବେ ଓ
ଦୁର୍ନାମ ରଟାଇବେ ।

ସ୍ତ୍ରୋତରେ ପେଟ ଗଳିଲା । ସକାଳେ ବିଛଣାରୁ ଉଠି ଏତେବେଳେଯାଏ
ସେ କାମରେ ଲାଗିଛି । ସୁକାନ୍ତି ଥରେ ପଚାରିଲେ କି, କଅଣ ଖାଇଲଣି ?

ରମା ବି ଚାଲିଗଲା । ମୁଁ ଏ ଖାଇବାକୁ ଓ ଖଣ୍ଡେ ପିଇବାକୁ ଦେଇଲୁ ।
ଗହଣାଗଣି ଦିଏ କି ଦେଇନାହିଁ । ସେତେ ରମା ସାଙ୍ଗରେ ନେଇଯିବ
ନାହିଁ । ଅତି ବୁଦ୍ଧିଲୋ ଦେହରୁ ଆଉ ଉତ୍ତାରି ପଛେ କୋଳେଲେ ଲଦ
ମଣାଣିକୁ ନେବେ । ହଁ, ଟ୍ରଙ୍କରେ ଟଙ୍କା କେଇ ଟଙ୍କା ଅଛି, ପୋଷ୍ଟ ଅଫିସରେ
ତା ନାମରେ ପୁନାନ୍ତ କେଇଗହଣି ରଖିଛନ୍ତି, ମାଧବ ମାଧବ କହୁ କହୁ ରହେ ।

ତାକୁ ଖୋଜିଲା ରମା ପାଦୁକ ପାଣି ପିଇବ ନାହିଁ । ସିଏ ରଖିଛନ୍ତି,
ତାଙ୍କର ରହବ । ନୋହଲେ, କନ୍ଧା ଘରଣୀ ଆସିଲେ ଗୋଟିଏ କରିବ ।

ରହ, ନୂଆ ଘରଣୀ ଆସି ନାକରେ ଦଉଡ଼ା ଦେଇ ଯଦି ନ ଟ ଶିବ ତ
ମୋ ନାମରେ କୁକୁର ପାଳିବ । ସେତେବେଳେ ବଳେ ବୁଝିବ ।

ରମା ଛିର ଜଳ ଯେ, ସେ ଜୀବନ ହାରିବ । ଘରପଛେ ପୋଡ଼ୁ ମୁଣ୍ଡ
ନିଶ୍ଚିନ୍ତ କେଆଁ ପାଉ ।

ମା ମା ବୋଲି କବାଟ ବାଡ଼େଇ ରଜିଆ ଡକା ଗୁଡ଼ିଲଣି ।

ନିଆଁ ଲଗା ଟୋକା ଏତେ ବେଳକୁ ଆସିଲା । ତାକ ଗୁଡ଼ିଛୁ ତ କବାଟ
ବାଡ଼େଇ କାହିଁକି ? ସେତେ ସିଝାଇଲେ ଶିଖୁନାହିଁ । ଭାରି ଉଠିଲେ ଉଲ୍ଲୁରି
ଲଗାଇ ଦେବ । ରଜିଆର କାନ ମୋଡ଼ି ଦୁଇ ଆପଡ଼ ନ ଦେଲେ ତା
ମନରେ ପଶିବ ନାହିଁ ।

ରମା ଦାଣ୍ଡ କବାଟ ଖୋଲିଲା । ରଜିଆ ଦୂରେଇ ଠିଆ ହୋଇଛି ।
କୁରୁ ହାତରେ ଖଣ୍ଡେ ବାଡ଼ି ଧରି ଦରଘୋଳ କବାଟକୁ ବାଡ଼େଇଛି ।

ଆରେ, ଏଇ ଅବେଳେ ତ ଠକଠକ୍ କରୁଛି, ରଜିଆର ଦୋଷ
ନାହିଁ । କଣାରୁ ଗହରେ ଲଦ ଫଳିବ ନାହିଁ । ମୁହଁଟା ତ କାମ ପରିକା ।
ଲମ୍ବା ନାକ, ଦୂରବେଳେ ସତେ କି ରାଗ ତମତମ । ଅବୁଝ, ଅବୁଝ ।

ରହ, ପାଇବୁ ଯେ, କେତେ ଗୋଲବନ୍ଦର ହୋଇଛି, ପୁଣି କଅଣ ହେବୁ
ବଳେ ଜାଣିବୁ । ରଇଆ, ପାବତମା ଆସିବ । ତୋ ପିଠିରୁ ଚୋପା ଛଡ଼ାଇବ ।
ମାଧବ ମୁଆଁ ହୋଇଛି, ସେଇ ବାପ ତତେ ଆଡ଼ ଆଖିରେ ଚାହିଁବ ନାହିଁ ।

କୁନ୍ତୁ ଘର ଭିତରକୁ ପଶି ଆସିଲା । ଚକ୍ରକଣ କରି କିଏ ତା'ର ମୁଣ୍ଡ
କୁଣ୍ଡାଇଛି । ମୁହଁରେ ଓହ୍ଲାଇ ଗୋଡ଼ରେ ବାସନା ପାଉଁଶର ବୋଲିଛି ।
ଆଖିରେ ଜଳ ନାହିଁ ଦେଖିଛି । କିଏ ଅଉ ହୋଇଥିବ ? ନଟବର ବାବୁଙ୍କ
ସ୍ତ୍ରୀ ଗୋମତୀ । ନେତେଅର କହିଲେଣି, ସେ କୁନ୍ତୁକୁ ନୋହିଁ କରିବେ ।

ଜରନୁ, ପାଇବେ ଯେ । ଫୁଲମାଗାଲୀ ହିଁ ତାଙ୍କର ହାତ ପିଠିରେ
ଲୁହ ପୋତୁବ ! କଉ ଏବେ ମୁଁ ଥିବି ଯେ ଦେଖିବି !

କୁନ୍ତୁ ରମାକୁ କୁଣ୍ଡାଇ ଧରିଲଣି ।

ତାକୁ ତଳୁ ଉଠାଇ ରମା ଛୁଇଁକି ନେଲା । ଆଖି ଛଲିଲେ ହେଲା ।
ଗେଲି କରି ପରୁଣିଲା, କିଏ ତତେ କଲା ନାହିଁ ଦେଖିଛି ମା, ତତେ ଭେକ
କରୁ ନାହିଁକି କୁନ୍ତୁ ?

ରଙ୍ଗିଆ ଘର ଭିତରକୁ ଆସି କହିଲା, ତାଙ୍କରପର ମା କୁନ୍ତୁବାବୁକୁ
ତକଲ ରୋଟି ଆଉ ଜୀର ଖୋଇଛନ୍ତି । କହିଲେ, ମାଆକୁ କହିବୁ, ମୋ
ଜେଜିଙ୍କ ଭାତ ଦେବ ନାହିଁ । ସେ ପାହାବ ହେବ, ରୁଟି ଖାଇବ ।

ରମା ଉତ୍ତର ଦେଲା ନାହିଁ । ଦାଣ୍ଡ କୋଟ ପଦ କରି ଭିତର
ବାରଣ୍ଡାକୁ ଆସିଲା । କୁନ୍ତୁ ତଳେ ଓହ୍ଲାଇ କହିଲା, ଶୁଣିଲୁ ହୋଇ
ଯା ତେ ଉପରେ ଖୋଇପଡ଼ିବୁ ।

ବାଡ଼ି ଖଣି ହାତରୁ ଟାଣି ନେଇ ଦୁଆରକୁ ପକାଇ ଦେଲା । ଗୁଣି
କହିଲା, କୁନ୍ତୁ ମୋର ସୁନା ପୁଅଟା, ଦୁଷ୍ଟ ହେବ ନାହିଁ, କାନ୍ଦିବ ନାହିଁ, କଥା
ମାନବ । ଛୁଟିକରି ଶୋଇପଡ଼ିବ । ଲୋ ପତେ ଲଗିବୁ ନାହିଁ । ମାଉସୀ ତ
ଦୁଧ ଖୋଇଛି, ନିଦରୁ ଉଠିଲେ ନେତେ ଭଲ ଜେ ମୁଁ ଖାଇବାକୁ ଦେବି ।

କଅଣ ଦବୁ ମା ?

ରମା କୁନ୍ତୁର ହାତ ଧରି ଖଟ ପାଖକୁ ନେଲା । ଉପରକୁ ଟେକି ଶୁଆଇ
ଦେଲା । ଶ୍ରେଷ୍ଠ ତଳିଆଟି ମୁଣ୍ଡ ତଳେ ଦେଇ କହିଲା, ଆଖି ବୁଜ, ଶୋଇପଡ଼ ।
ମୁଁ ରଙ୍ଗିଆକୁ ଭାତ ଦେଇ ଆସିବି ।

ମୁଁ ଭାବ ଖାଇବି ।

କୁନ୍ତର ପିଠି ଆସୁଥିଲା ରମା ବେଲ, ନା, ଭାବ ଶୁଣିଲେଣି । କୁନ୍ତ
ମୋର ସୁନା ପିଲାଟା । ଅଖିବୁଜି କୁଟୁମ୍ବ ଖୋଜିପଡ଼ିବ । ନିଦରୁ ଉଠିଲେ
ମୁଁ ତତେ ପରୋଧା, ପାଲେ କଦଳୀ, ଛେନା କେଟା ଖାଇବାକୁ ଦେବି ।

କୁନ୍ତ ଅଖି ବୁଜିଲା ।

ଜବା ଛଟପଟ ହେଲଣି । କେତେବେଳୁଁ ସେ ଖୋଜୁଛି । ବାଧାକର
ଗର୍ଜନ ତଳିନ ଓ ଗିଲସ ପ୍ଲେଟ ବେଦ ତାର ନିଦ ଭାଙ୍ଗି ପାରିନାହିଁ ।

ସୁକାନ୍ତର ସେ ଅତି ଗେହ୍ଲାହିଅ, ଝେଲ କଣ୍ଢେଇ । ଏତେ ରାଗ ରୋଷ
ହୋଇ ଗସ୍ତରେ ଗଲବେଳେ ବି ଖୋଜିଲା ପିଲାଟାକୁ ବୋକ ଦେଇ ଗଲେ ।
ହସ୍ତ, ରହ, ସବୁ ଗେହ୍ଲାପଣିଆଁ ଶେଷ ହେବ ଯେ, ଯାବତମା ଆସୁ । ଯେଇ
ବାପ ପୁଣି ଆଡ଼ି ଅଖିରେ ଅନାଙ୍କିବ ନାହିଁ । ଜଣାଶୁଣା କଥା ।

ପିଲା ଦିଓଟିକୁ ପାଲବ ବୋଲି ଦରବୁଢ଼ା ଗୋବିନ୍ଦବାବୁ ଆଉ ଅରେ
ସଂସାର କଲେ । ପାଞ୍ଚ ବରଷ ଦ୍ଵିତୀୟ ବାହାକୁ ଡିନାଟା କୁଆ ହେଲେଣି ।
ସବୁଗୁଡ଼ିକ ପୁଅ । ଅଗ ଭାରିଯାର ଝିଅ ଦିଓଟିଙ୍କର ଅବସ୍ଥା ବାଗଣ୍ଡା ଦକଡ଼ା
ହେଲଣି । ଜଣକୁ ଦଶବରଷ । ଆରଟିକୁ ଅଠବରଷ । ନୁଆମାଅର ଗୋଟାଏ
ଲେଖା କୁଆକୁ ବୋଝ ବୋହୁ ଘରର ଘରୁ କାମ କରିବେ, ଉଆପି ପେଟ
ପୁରାଇ ମୁଠିଏ ଖାଇବାକୁ ପାଇବେ ନାହିଁ ।

କଣ୍ଠା ଦୋହଲୁଛି । କେଡ଼େ ଅଭେଳା । ଯାଉଁ ପଦେ, ଅସୁଁ ପଦେ ।
ବଧା, ଗୋଇଠା । କାନ୍ଦିବାକୁ ଅଖିରେ ଲୁହ ନାହିଁ । ମା' ମଲ ଦିନୁ ହସ
ଓଠରୁ ଝିସି ପଡ଼ୁଛି । ବାପ କାଠ ବେପାର କରୁଛନ୍ତି । ଭଲ ସେକଗାର
ହୁଏ । କନ୍ଧାଁ ମାଛପ ଗୋଟି ଗୋଟି କରି ସୁନା ଗହଣା ଗଢ଼ାଇ ପିନ୍ଧୁଛି ।
'ଅ' ଦ 'ଟାଙ୍କ' ହାତରେ ପାଣିକାତ ।

ଗୋବିନ୍ଦବାବୁଙ୍କର ଆଖି ଫୁଟି ଯାଇନାହିଁ । ନିଜେ ତ ପଦେ କହିବେ ନାହିଁ, ଦାଣ୍ଡ ଲେଙ୍କେ ପଦେ ଧରୁଣଲେ ଆଖି ରକ୍ତକରି କହିବେ, ମୋ ଘର କଥାରେ ତମେ କିଏ ?

ହେମିନ୍ଦ ହେବ ? ମୋ କୁନ୍ତୁ, ମୋ ଲଭ ଏତେ ଗପ୍ତଶା, ଏତେ ଦୁଃଖ ସହିବେ ? ଏତେ ହୁନିମାନ ହେବେ ?

ଛୁତି ଅଛେ କୋହୁ ଉଠିଲ । ରମା ଓଠ ଚୁପି ଧରିଲ । ଦୁଃଖ ଅଭିମାନର ତୋଫାନ ସାରା ଶରୀର ଦୋହଲଇ ଦେଲ । ପୁଣି ଆଖିରୁ ବରକୋଳି ପରି ଲୁହ ଠୋପା ଠୋପା ହୋଇ ଝରି ପଡ଼ିଲ । ନାକପୁଡ଼ା ଥର ଥର ହୋଇ କମିଲ । ଅଳସୁ କେଶକୁ ରମା ମୁଠା ମୁଠା କରି ଓଟାରିଲ ।

ନା, ଏପରି ହେବ ନାହିଁ । ଏକା ସଙ୍ଗେ ମା, ପୁଅ, ଝିଅ ଟିକିଏ ଟିକିଏ ବିଷ ଖାଇ ଶୋଇପଡ଼ିବେ । ସମସ୍ତେ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ହେବେ ।

ଲେଙ୍କେ ପଛରେ ବାରକଥା କହି ନିନ୍ଦା କରିବେ । ମନଇଚ୍ଛା ନିନ୍ଦା କରନ୍ତୁ । ରମା ଶୁଣିବାକୁ ନଥିବ । ପରର ଦୟା, ସହାନୁଭୂତି ଆଦି ଉଡ଼ୁ ଯାଇବାକୁ ପିଲ ଦହେଁ ବ ନଥିବେ । ଝବର ପାଇ ଗନ୍ତରୁ ସେ ଧାଇଁ ଆସିବେ । ମୁଣ୍ଡ ପିଟି କାନ୍ଦିବେ । ଭିନ୍ନସ ପ୍ଲେଟ ଡୋପାଡ଼ିବାର ଫଳ, ନିଜ ପିଲଙ୍କ ମା ଉପରେ ଗର୍ଜନ କରିବାର ପରାକ୍ରମ ସେ ପାଇବେ ।

ପାଉନୁ, ଜାହାର କଅଣ ଆସ ? ବେଶୀ ପାଠ ପଢ଼ୁଛନ୍ତି । ବଡ଼ ହୁ କମ ହୋଇଛନ୍ତି । ଭଲ ମଣିଷ ବୋଲି ସାଙ୍ଗମାନେ ଓ ଅଧୀନର କର୍ମ-ରାଜ୍ୟମାନେ ଆଗରେ ପଛରେ ଗୁଣ ଗାଉଛନ୍ତି । ଉପର ହାନିମମାନେ କାମିକା ଅଫିସର ବୋଲି ପ୍ରଶଂସା କରୁଛନ୍ତି । ଏସବୁ ଗର୍ବ ନେଇ ସେ ବଳେ ନୂଆ ଫସାର କରିବେ । କରନ୍ତୁ, କି ନକରନ୍ତୁ, ସେଥିରୁ ରମାକୁ କି ମିଳିବ ?

କିନ୍ତୁ—

ଆରେ, କେଡ଼େ ଅଧନା କେଡ଼େ ଭୟଙ୍କର ଭବନ । ମନକୁ ଅଣ୍ଟିଛୁ । ହି,
ହ । ପିଲା ଦୃଢ଼ଟିକୁ ଚାହିଁଲ । ଇସ୍ କଡ଼ ଓଲଟାଇଛି । କୁନ୍ତୁ ଜଳଜଳ କରି
ଗୁଡ଼ିଏଲ, ଦୁଷ୍ଟି ପଡ଼ିବାରୁ ପୁଣି ଆଖି ବୁଜିଲ ।

ଅଶ୍ରୁ ଭବନ । ଗୁଡ଼ି ଅଭେଳ । ଠାକୁରେ ପିଲା ଦୁଇଟାକୁ କୋଟି-
ପରମାୟୁ ଦେଉ । ମୂଳିଆ ମୂର୍ତ୍ତି ହୋଇ ସହାରରେ ରହନ୍ତୁ । ଲୋକେ
କହିବେ ସୁକାନ୍ତ ଇନ୍ଦ୍ର ନିୟନ୍ତ୍ରଣର ପିଲା, ସାବତମାଆର ଅତ୍ୟାଚାର ପାଇଁ
ଏମିତି ହେଲେ । ନିନ୍ଦା ଅପମାନ ସେ ସହ୍ୟବେ, ମୋ'ର କି ଆଏ ? ଥିବ ନା
ଶୁଣିବ ?

ରମା ବାରଣ୍ଡାକୁ ଅପିଲ । ରଞ୍ଜିତକୁ ଭେକ କଲଣି । ପର ପୁଅ, ବୁକର
କରିଛି, ମୁଠାଏ ଖାଇବ ତ !

ଡାଲି ଅଳଣୀ । ତରକାରି ଲୁଣିଆ । ଭାତରୁ ପେନ ଗୁଡ଼ି ନାହିଁ । ଏସବୁ
କାହିଁକି ହେଲା ? ପିଲା ଦୁଇଟା ଉଲୁଗି ଲଗାଇଲେ । ବାଟକୁ ଜଳଖିଆ ଦେବ
ବୋଲି ଉଠା-ରୁଲିରେ ସେ ପରଟା ଓ ଅଳୁ ଭଜିଲ । ଡାଲିରେ ଲୁଣ ନ
ପକାଇ ରମା ଆଉ ଥରେ ଦିଅଣରେ ଲୁଣ ପକାଇଲା ଅଜାଣତରେ । ସେଥିପାଇଁ
ସୁକାନ୍ତ ଅଣନ୍ତୁ ହେଲେ । କଟଡ଼ା ଫୋପଡ଼ା କଲେ । ଉପାସ ଭେକରେ ରାଗ
ତମତମ ହୋଇ ବୁଲିଗଲେ ।

ଅର୍ଦ୍ଧଳୀ ଅଗାଧୁଟା କେଡ଼େ ଓଲୁ ମ, ଟିଫିନ୍ କେରିଅର ନେଲନାହିଁ ।
ବାଣ୍ଟପର ଟୁଲ ଉପରେ ରଖା ହୋଇଛି । କେବଳ ଫ୍ଲାସ୍ଟା ନେଇଛି ।
ବାଟରେ ସେ ଖାଇବେ କଅଣ ? ଶ୍ରୀର ଟିକିଏ ପିଇଲେ ତ ଭୋକ ମରିବ
ନାହିଁ । ଖାଲି ପେଟ ଆଉଣି ହେବ । ଅଗାଧୁ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିବା ଠିକ୍
ହୋଇନାହିଁ । ଯିଏ ଗସ୍ତରେ ଯିବେ, ସେ ସିନା ଆଗ ଦରକାରୀ ପଦାର୍ଥ
ଗାଡ଼ିରେ ଥୋଇବେ, ଅନ୍ୟ ଉପରେ ନିର୍ଭର କଲେ ନିଜକୁ ଦୁଃଖ ସହ୍ୟବାକୁ
ହେବ, କଷ୍ଟ ଭୋଗିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

ରମା ଅଧୀର ଅସ୍ଥିର ହେଲା । ଛଟପଟ ହେଲା । ଏଘର ଦେଘର ହୋଇ ଭାବବାକୁ ଲାଗିଲା । ଜବନ ମୁହଁ ପରିଶ୍ରମ ସେ କରୁଛନ୍ତି । ଚନ୍ଦ୍ରକୁ କ୍ଳାନ୍ତ ହୋଇ ଫେରିଲେ ଅଫିସରେ କାମ ଗଦା ହୋଇଥାଏ । ଅଫିସରୁ ରାତି ଅଠଟାରେ ଫେରନ୍ତି । କ୍ଳାନ୍ତହୋଇ ବିଛଣାରେ ପଡ଼ି ଛଟପଟ ହୁଅନ୍ତି । ଜଳଖିଆ ତ ଛାଡ଼ିଲେଣି । ବେଳ-ମିଳୁନାହିଁ ଖାଇବାକୁ ।

ରାତି ଅଠଟାରେ ବି କେବେ ବଡ଼ ହାକିମଙ୍କ ପାଖକୁ ଡାକେ ଅପେ । ସେତେ ରଗ୍‌ରଗ୍ ହେଲେ, କି ଘରେ ଥାଇ ହାକିମଙ୍କର ସପ୍ତସୁରୁପ ଉଠିଲେଣି ବି ଯିବାକୁ ପଡ଼େ । ଗୁକରି କରୁଛନ୍ତି, ଦରମା ନେଉଛନ୍ତି, ଆଦେଶ ମାନିବାକୁ ହେବ ।

ଅଫିସ କାମ ନସରୁଣୁ ପୁଣି ଦଉଡ଼ ମୋଟରକୁ—କେଉଁଠି ବନ୍ୟା ପ୍ରତିକାର ପାଇଁ ନଉବୁଲରେ ନୁଆ ବନ୍ଧ ପଡ଼ୁଛି, କେଉଁଠି ନଇନାଳ ବନ୍ଧା ହୋଇ ବଳମାଳରେ ପାଣି ମଡ଼ାଇବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରୁହେଉଛି, ସୋର ଅରଣ୍ୟ ଓ ପାହାଡ଼ କନ୍ଦରେ ରାସ୍ତା ଫିଟୁଛି, କୋଠାବାଡ଼ି ତୋଳା ତ ମାମୁଲି କାମ, ନିତି ଲାଗି ରହୁଛି ।

ନିଶ୍ୱାସ ମାରିବାକୁ ବେଳ ନାହିଁ । କାନ୍ଥବଟି ଓ ମୂଲିଆମାନଙ୍କ ଘଙ୍ଗେ ଧକ୍ ଚକ୍ । ସେ ଦୁଃଖ ହେଲେଣି । କହୁଥିଲେ, ଭରତର ହୋଇ ଉଠାଣି ସ୍ଥାନରେ ଖଣ୍ଡେ ଦୂର ଚାଲିଗଲେ ଛୁତି ଥରୁଛି, ମୁଣ୍ଡ ଝାଲି ଝାଲି ହେଉଛି । ବେଳେ ବେଳେ ତଳିପେଟ ଦରଜ ହେଉଛି । ଛୁଟି ନେବାକୁ କହୁଲେ ଉତ୍ତର ଦେଉଛନ୍ତି, ଅମୁକ କାମଟା ଦରବାକୁ ବସିଲଣି, ଏତେ ପରିଶ୍ରମ କଲି, ଅମୁକ ମନ୍ଦ୍ରୀ ଉଦ୍‌ଘାଟନ କରିବେ, ସୁନାମ ମିଳିବ । ଏତେ ପରିଶ୍ରମ କଲି, ଶେଷକୁ ଆଉ କିଏ ବିନା ପରିଶ୍ରମରେ ଯମ୍ଭାନ ନେବ ।

ଗୋଟିକ ପରେ ଗୋଟିଏ କାମ ଲାଗି ରହୁଛି । କାମ କଅଣ ହୁଣ୍ଡେ ? ଔଷଧ ଖାଅ ବୋଲି କହୁଲେ ସେ କହନ୍ତି, ଆପେ ଭଲ ହୋଇଯିବ । ଡାକ୍ତର-ବାରୁ ତାଙ୍କପାଇଁ ଉଚ୍ଚାମିନ୍ ବଟିକା ଦେଇଥିଲେ । ଭାତ ଖାଇପାରି ଗୋଟିଏ କରି

ଦନକୁ ଚିନୋଟି ଗିଳିବାକୁ ହେବ । ଗୁରୁ ପାଞ୍ଚ ଦିନ ଖାଇଛନ୍ତି । ସମୟ ଭଣି ନଦେଲେ ନିଜେ ସେ ଖାଇବେ ନାହିଁ । ମନେପଡ଼େ ନାହିଁ ।

ଟେବୁଲ ଉପରେ ଔଷଧ ବୋତଲଟା ରଖା ହୋଇଛି । ପୁଟ୍‌କେରେ ରଖିବାକୁ ରମା ଭୁଲିଯାଇଛି । ସେ ନିଜେ ନେଇ ରଖିଲେ ନାହିଁ । ଭୁଲ ମନ । ଠାକୁରେ ତାଙ୍କୁ ଶୁଭରେ ଫେରାଇ ଆଣନ୍ତୁ । ସେ ବିରକ୍ତ ହେଉନ୍ତୁ କି ଯେତେ ଫୋପଡ଼ା କରନ୍ତୁ କରନ୍ତୁ, ରମା ମନକୁ ନେବ ନାହିଁ । ବର୍ତ୍ତିକାତକ ଯବୁ ଗିଳାଇବ । ଦୁଃଖିନୀ ଆସିବ ବୋଲି ଚିଡ଼ା ଖୋଇ ଧରିଛନ୍ତି । ଦେହ ଭଲ ହୋଇଗଲେ ତାଙ୍କ ରଗ-ରଗ ପଣ ବଳେ ଭଲ ହୋଇଯିବ ।

ବଣ ଜଙ୍ଗଲ ମଝିରେ ଜାମ । ଆପଦବିପଦ ଗୁରୁଆଡ଼େ ଟାକି ରହିଲେ । କେତେ କେତେ ଘଟଣା ସେ କହିଲେ । ଶୁଣିଲବେଳେ ଦେହ ଶୀତେଇ ଉଠେ । କ୍ରାନ୍ତଭରକୁ ଯେତେ ବୁଝାଇ କହିଲେ, ସେ ମାନେ ନାହିଁ । ବେଳଭଣି ମଦ ପିଇଦେବ । ପବନ ବେଗରେ ଗାଡ଼ି ଲୋପ । ଖବର କାଗଜରେ ଜପ୍ ଦୁର୍ଘଟଣା କଥା କେତେ ଥର ଗାନ୍ଧାରଲଣି । କେଉଁଠି ଯୋଲ ଉପରୁ ଲେ । ହୁ । କେଉଁଠି ଗର ଦେହଟିର ପିଟି ହେଉଛି । ଗେଡ଼ଗାଡ଼ି ଯଙ୍ଗେ କି ସାମନାରୁ ଧାଇଁ ଆସୁଥିବା ଜପ୍ କି ଟ୍ରକ୍‌ରେ ମୁହଁମୁହଁ ଧକ୍କା ଲଗୁଛି । ଜପ୍ ରୁନା ହେଉଛି ଓ ତା ମାଥରେ ଆଘେଷ । ଦିନେ ସୁକାନ୍ତ ବାହାଦୁରୀ କରି କହୁଥିଲେ, ନିଜେ ସେ ଜପ୍‌ଗାଡ଼ି ଭଲ ଚଳାଇ ଜାଣିଲେଣି । ଥରେ, ବ୍ରେକ ଦେଲେ ବି ଗୋଟିଏ ପୁର ଦେହରେ ଘସି ହୋଇଗଲା । ଅଉ ଥରେ, ଘାଟି ଉପର ଗଡ଼ାଣିରେ ତଳକୁ ଖସିପଡ଼ିଆନ୍ତା, ଠାକୁରେ ବସାଇଲେ ।

ଠାକୁରେ ନିଶ୍ଚୟ ସାହାହେବେ । କାହାର ସେ କେବେ ମନ ମନାସି ନାହାନ୍ତି, ଷଡ଼ କରିନାହାନ୍ତି । କେହି ତାଙ୍କୁ ଅକଲ୍ୟାଣ କରିବେ ନାହିଁ । ହାତଧରି ବାହାହେଲ ସ୍ତ୍ରୀ ଉପରେ ଭଲ-ମନ୍ଦରେ ବିରକ୍ତ ହେଲେ, ଦୁନିଆ ଲୋକଙ୍କର କି ଥାଏ ? ଠାକୁରମାନଙ୍କର କି ଥାଏ ? ଯେମାନେ ସେବା ପୂଜା ଚାହୁଁନ୍ତି । ଯେମାନେ ଭକ୍ତ ଚାହୁଁନ୍ତି । ଭୋଗର ବାସନା ଶୁଦ୍ଧି ଖୁସି ହୋଇ ମନକାମନା ପୂର୍ଣ୍ଣ କରନ୍ତି ।

କାନ୍ଥରେ ଝୁଲୁଥିବା ଦେଉଳା ଦୁର୍ଗାଙ୍କର ଛବି ତଳେ ମୁଣ୍ଡ ଲଗାଇ ରମା ପ୍ରାର୍ଥନା କଲେ—ମା'ଗୋ, ସବୁ ବିପଦହାରଣୀ, ସେ ସବୁଥିରେ କର୍ମକ୍ଷେତ୍ରରେ ପହଞ୍ଚନ୍ତୁ । ତମର ଦୟାରେ ହୃଦୟସ୍ପିରେ ଫେରିଆସନ୍ତୁ । ଦାଣ୍ଡରେ ଠିଆହୋଇ ଡାକ୍ତରୀକଲ୍ଲ, ଦେବଦଳପରି, କଥାଲ ଚୋରାଳିଆ ସ୍ତରରେ, ରମା, ରମା, ରମା—

ପ୍ରାଣପୁଲକା, ମନଦୋହଲ, ଜୀବନକଣା ସେ ଡାକ !

ଦୁଇଟି ପିଲଙ୍କର ବାପା ହୋଇ ମଧ୍ୟ, ହେ କ ହୁଇଁ, କ ଶୁଈଲଣି ବୋଲି ଡାକନ୍ତି ନାହିଁ । ପ୍ରଥମ ଦେଖା ଦିନ ତୁଣ୍ଡରୁ ଘେରି ପାଟି କେ କଲା ଡାକ ବାହାରିଥିଲା, ସେହି ନାମରେ ଯେ ଡାକନ୍ତି ।

ରମା ତାଙ୍କ ତୁଣ୍ଡର ଭାଷା ଅପେକ୍ଷା ମନର ଭାଷା ଓ ଅନ୍ତର ଭାଷାକୁ ଭଲ କରି ଜାଣେ । ସେ ଭାଷା ପ୍ରେମର ପାବର । ସ୍ମର, ନିର୍ମଳ, ଧୀମାତ୍ସନ । ଅତି ରସାତଳ । ଛୋଟ ବଡ଼ ଡେଇଁ ଉଠେ ପଡ଼େ । ତୋହାନ ଆସିଲେ କେତେ ଭୟଙ୍କର ହୁଏ । ବେଶୀବେଳ ରହେ ନାହିଁ । ପୁଣି ହୁଏ ଧୀର, ଶାନ୍ତ, ମନୋରମ । ଧରଣୀର ବେଳାତୁମ୍ଭିରେ ମଥା ନୁଆଏ ।

ରମା ତ ଧରଣୀ ଚେ । ପ୍ରେମମୟୀ ନାୟା । ଜନନୀ, ସୃଷ୍ଟିକାରଣୀ । ସ୍ଥିର, ଅଚ୍ୟୁତ, ଆବେଗହୀନ, ଅଶ୍ରୁମୁଖୀ, ହାସ୍ୟମୟୀ, ପ୍ରେମିକା !

ଦାଣ୍ଡ କବାଟରେ କାହା ହାତର ମୁହଁ ଆସାତ ।

ନିଶ୍ଚୟ ଜୟନ୍ତୀ ଦେବୀ ଅସିଛନ୍ତି । ରଙ୍ଗିଆ ଖାଇଯାଗଲଣି । ନିରୁଦ୍ଧିଆ ଟୋକା କାଳେ କବାଟ ଖୋଲିଦେବ, ଜୟନ୍ତୀ ହସିହସିକା ଦର ଭିତରକୁ ପଶିଅସିବେ । ମୋଟାଳିଆ ମଣିଷ, ହାତପରି ଦୋହଲି ଦୋହଲି ଚାଲନ୍ତି । ମୁଣ୍ଡରେ ଫୁଲମାଳ ଗୁଡ଼ାନ୍ତି । ଓଡ଼ଣା ଦିଅନ୍ତି ନାହିଁ । ଫୁଲର ବାଦନା ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ ନୁହେଁ । କେତେ ଜାତିର ସୁଗନ୍ଧ ପାଉଁଶର ସେ ରଖିଛନ୍ତି । କେତେବେଳେ କେଉଁଟା ମୁହଁରେ ଦେହରେ ବୋଲନ୍ତି । ମହ ମହ ବାସ ଚାହିଁ ।

ମଥାରେ ପାହୁଲ ପରି ସିନ୍ଦୂର ଠୋପା । ଆଖିର ଜଳ ଗାର ତଳ
ପତାକୁ ମଡ଼ାଇ ପିନ୍ଧନ୍ତି । ମୁକ୍ତାପରି ଦାନ୍ତ ଉ'ଧ'ଡ଼ି । ପାନ ଖାଅନ୍ତି ନାହିଁ ।
ଓଠରେ ପାତଳ କରି ଗୋଲପି ରଙ୍ଗ ବୋଳନ୍ତି । ଜାତିଜାତିକା ଦାମିକା ଶାଢ଼ୀ
ଓ କ୍ଲାଉଜ । କେଡ଼େ ବାଗରେ ସେ ପିନ୍ଧନ୍ତି । ଶୋଭାକାର ଦନ୍ତେ । ଅଟିର
ଗୁହାଣି, ମୁହଁର ହସ ମନ କଣି ନିଏ । ଗେହ୍ଲେଇ କହନ୍ତି । ଅନ୍ୟର ମନରୁ
ହରୁ ଭାବନା ସେ ଶ୍ଵେତକରି ନିଅନ୍ତି ।

ହଁ ଯେଇ ଡାକୁଛନ୍ତି ପରା !

ରଙ୍ଗିଆ କବାଟ ଖୋଲିବାକୁ ଲେଣି । ଅଲକ୍ଷଣାଟା, ମୋତେ ପଦେ
ପଚାରୁନାହିଁ । ଜୟନ୍ତୀ ହସିହସିକା ପଣି ଅସିବେ । ତାଙ୍କର ଅଖି ତୋଳା
ଗୁଣ୍ଡାଅଡ଼େ ବ୍ରମିଯିବ । ପରୁଣବେ—କଅଣ କରୁଛ ଗୋ ଭଉଣୀ, ତମ ମୁହଁଟି
ଆଜି କାହିଁକି ଶୁଣିଲ ଦଶୁଛ ? ମୁଣ୍ଡ କାହିଁକି ବେତାପରି କରିଛ ? ଅଖି ଦୁଇଟା
ଫିକ୍କା ଦେଶୁ ? ଦରମଇଲା ଲୁଗା ପିନ୍ଧିଛ ? କି ତରକାରି ଅଜି କରିଥିଲ ?
ବାବୁ ବିରକ୍ତ ହେଲେ କାହିଁକି ? ଆସ, ତମ ମୁଣ୍ଡ ବାନ୍ଧଦେବ । ପିଲ ଦଓଟି ତ
ଶୋଇପଡ଼ିଛନ୍ତି, ଭଲ କାହା ଘରକୁ ବୁଲିଯିବା ।

ରମା ଟେବୁଲ ପାଖକୁ ଯାଇ ଆଇନାରେ ମୁହଁ ଦେଖିଲ । ଅଞ୍ଚଳରେ
ଅଖି ମୋଟୁଲ । ଚେରୁଣୀ ଧରି କେଶ ଯଜାଡ଼ିଲ ।

ରଙ୍ଗିଆ ଦାଣ୍ଡକବାଟ ଖୋଲିଲଣି । କାହା ଘଙ୍ଗେ କଥାଭାଷା ହେଉଛି ।

ଜୟନ୍ତୀ ନୁହନ୍ତି । ଅଉ କିଏ ଆସିଛି । ଆଇନା ଓ ଚେରୁଣୀ ଟେବୁଲ
ଉପରେ ରଖି ସେ ବାରଣ୍ଡାକୁ ଆସିଲ । ରଙ୍ଗିଆ ଟ୍ରେଟ କାଗଜ ଖଣ୍ଡେ ଧରି
ପଦାରୁ ଆସିଲ । ରମାର ହାତକୁ ବଢ଼ାଇଦେଲ ।

ଲେଖା ହୋଇଛି—ରମା, ମୋତେ ମନବ୍ୟାଗଟା ଦେବାକୁ ଭୁଲି-
ଯାଇଛ । ଆମ ଅଫିସ ପିଅନ ହରିକୁ ପଠାଇଲି । ତା ହାତରେ ପଠାଇବ ।
ପରୁଣ ଟଙ୍କା ଦେଲେ ଲେବ । ମୁଁ ଅଫିସରେ ଅଛି, କେତେ ଖଣ୍ଡ ନକସା
ଖୋଜୁଛି । ମିଳିଲେ ଯେେ ଘଙ୍ଗେ ବୁଲିଯିବ । ଡେରି କରିବନାହିଁ । ଦୂରବାଟ,
ଜଙ୍ଗଲ, ଘାଟି, ଅସାଧ । ରାତି ହେବଟି, ଜିପ୍ସ ବ୍ୟାଟାର ଦୁଦଳ ।

—ସୁକାନ୍ତ

ରମାର ଓଠରେ ହସ !

ସେ ରଗରଗ ହୋଇ ଯାଇଛନ୍ତି; ଗୁାସ, ପ୍ଲେଟ, ସ୍ପର୍ଜିଛନ୍ତି । ପାଖକୁ ନ ଆସି ଦୂରରେ ଥାଇ ଗୋଲେଇ ହେବେ । ମୋ ଅନ୍ତର ନ ଦେଖିଲେ ସେ କେବେ ଗସ୍ତରେ ଯିବେ ନାହିଁ । ନିଲଠା । ମନବ୍ୟାବ୍ ତାଙ୍କ ପ୍ୟାଣ୍ଟ ପକେଟରେ ଥିବ । ଅଟେ, ନକହା ବିଡ଼ା ତ ଟେବୁଲ ଉପରେ ବନ୍ଦା ହୋଇ ରଖା ହୋଇଛି ।

ହରି ପିଅନ ଘର ଭିତରକୁ ଆସିଲା ।

ବାବୁ ଅଖିଆ ଯାଇଛନ୍ତି ହରି, ତାଙ୍କୁ ତମେ ଡାକିଦିଅ, ସେ ଖାଇକରି ଯିବେ ।

ଆମ ଏକାଉଣ୍ଟେଣ୍ଟ୍ ବଦଳି ହେଲେ ଯେ, ଅତିଥିରେ ଏବେଲା ଟିକିଏ ଶିଅଖିଆ ଥିଲା । ତିନିଟା ବସ୍ତୁରେ ସେ ଯିବେ । ତେଣୁ, ଏବେ ତାଙ୍କର ବିଦାବିଦ ବୁ ଶ୍ରେଣି ହେଲା ! ବାବୁ ସେଇଠି ଜଳଖିଆ ଖାଇଲେଣି ।

କଥଣ ହୋଇଥିଲା କି ?

ହରି ପିଅନର ପାକୁଆ ପାଟିରେ ହସ । କହିଲା, ଭରତଶିଆ କଥା ମା, ମିଜାଡ଼ା, ପରକାଡ଼ି, ଦ ତନି ପକାର ମିଠା ଓ କପେ ଲେସା ବୁ । ଏକାଉଣ୍ଟେଣ୍ଟ୍ ଭଲ ଲୋକ ଥିଲେ । ଗୋଟାଏ ବସ୍ତୁ ବିଧାନ ରଖା କଥା । କେହି ବଦଳି ହେଲେ ବୁ ଶ୍ରେଣିଟାଏ କରୁହୁଏ । ସମସ୍ତେ ଘରେ ଖାଇକରି ଯାଉଥିଲେ । ଅଳ୍ପ ବୁଢ଼ାରେ କାମ ତଳିଗଲା ।

ବାବୁ ଖାଇଛନ୍ତି ?

ପ୍ଲେଟରେ ପକୋଡ଼ି ଦୁଇଟି ଓ ଦରପାତଳ କଦଳୀରୁ ଅଧେ ଗୁଡ଼ିଲେ ।

ରମା ହସିଲା । ମନକୁ ମନ କହିଲା, ବୁ ଶ୍ରେଣି ହେବ ବୋଲି ନିଶ୍ଚୟ ସେ ଆଗରୁ ଜାଣିଥିଲେ, ତା ନ ହୋଇଥିଲେ ଅଲଗା ଦିଅଣରେ ଲୁଗା

ଗୋଲାବ ଖାଇ ଆସନ୍ତେ, ଲୁଣିଆ ଡାଲିରେ କାଗେଜି ଲେମ୍ବୁ ଚିପୁଡ଼ି ଆସନ୍ତେ । ଯେଉଁ ଗ୍ରାସ ଘ୍ରେଷ୍ଠ ଭଜା ହେଲା, ଯେତେକ ତ ତାହା ଝାଲବୁଝା ଧନରୁ କଣା । ବୁଦ୍ଧିଆ ବୋଲି ସେ ନିଜକୁ ମନ୍ତ୍ରେ, ବୁଦ୍ଧିଆପଣ ଜଣା-ପଡ଼ିଲା ଯେ ।

ନିଅ ହରି, ସ୍ବେ ତାଙ୍କ ବାଟପାଇଁ ଜଳଖିଆ, ସ୍ବେ ଓଝିଧ, ନକ୍ସାବିଡ଼ା — ରହ, ମନବ୍ୟାଗ୍ ଖୋଜେ, କେଉଁଠି ସେ ପକାଇଛନ୍ତି ।

ଟେବୁଲ ଡ୍ରର ଭିତରୁ ମିଳିଲା । ପରୁଣ ଟଙ୍କାରୁ ଅଧିକା ଅଛି ।

ଉପର ଝୋଲିରେ ରମାର ଛୋଟ ଫଟୋଟି ବି ଅଛି । କୁନ୍ତୁ ପେଟରେ ଥିଲାବେଳେ ଫଟୋ ଉଠାହୋଇଥିଲା । ରମା ସେ ଶ୍ରେ କାଢ଼ି ରଖିଲା । ତାଙ୍କର ଦରକାର ନାହିଁ, ଆଖିରେ ପଡ଼ିଲେ ବିରକ୍ତ ଲାଗିବ, ଓହ୍ଲୋ, ଯେଉଁ ଭଲପାଅନ୍ତି ତ !

ଫଟୋଟି କାଢ଼ି ଗୀତଗୋବିନ୍ଦ ବହି ଭିତରେ ରଖିଲା । ମନବ୍ୟାଗ୍ ହରି ହାତକୁ ବଢ଼ାଇ ଦେଲା । କହୁଲା, ଅଉ ଅଧିକ ଟଙ୍କା ଲୋଡ଼ା ହେଲେ ଘରକୁ ଆସି ସେ ନିଜେ ନେଇଯିବେ । ତମେ ଯାଅ । ହଁ, ଶୁଣ ହରି, ଡ୍ରାଇଭରକୁ କହୁଦେବ, ଅଞ୍ଜୁ ଗାଡ଼ି, ବେଣୀ ବେଗରେ ଚଳାଇବ ନାହିଁ । ବାବୁକୁ ଚଳାଇବାକୁ ଗାଡ଼ି ଛାଡ଼ିଦେବ ନାହିଁ ।

ବୁଢ଼ା ପିଅନ୍ ଝାଡ଼ଣରେ ପଦାର୍ଥଗୁଡ଼ିକ ବାନ୍ଧିଲା । ନମସ୍କାର କରି ବାହାରିଲା । ମନକୁ ମନ କହୁହେଲା, ବାବୁ ମଟର ଗାଡ଼ି କଣିବେ ବୋଲି ସରକାରଙ୍କୁ କରଜ ନେବାକୁ ବିଚାରୁଛନ୍ତି । ସରକାରୀ ଗାଡ଼ିରେ ଚଳାଇବା ଅଭ୍ୟାସ ନ କଲେ କଅଣ ନିଜ କଉଡ଼ିଘଆ ଗାଡ଼ିରେ ଶିଖିବେ ?

ଗୁକରଣୀ ଆସିଲା ।

ରମା ବାବିଲା, ସ୍ବାମୀ ଗସ୍ତରେ ଯାଉଛନ୍ତି, ଯେଉଁଠି ହେଲେ କିଛି ଖାଇଲେଣି ତ ! ସ୍ବାମୀ ବିଦେଶ ଯିବେ, ସେ ଘରଣୀ ହୋଇ ଉପାସ

ରହିଲେ ତାଲ ହେବନାହିଁ । ବଧୂ ରକ୍ଷା କରିବାକୁ ଗୁଣ୍ଡାଏ ହେଲେ ତାକୁ
ତୋକିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଏ ଘରେ ପାଣି ଟୋପାଏ ମୁହଁରେ ଦେବାକୁ
ମନ ହେଉନାହିଁ; ତଥାପି ସେ ବଧୂ ରଖିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ।

ବଧୂ ରକ୍ଷା କରିବାକୁ ରମା ଶୁଣିଲ ଶୁଭ, ଅଲଗା ତାଲି, ଲୁଣିଆ
ତରକାରି ଖାଇ ବସିଲ ।

ଯାହାକୁ ଏତେ ଯତ୍ନ କରି ରୁକିଛି, ସେ ସବୁ ଚିଣ୍ଡକୁ ରୁକୁନାହିଁ ।
ରଙ୍ଗିଆ ଯେକଥା ଅଗରୁ କହୁଥିଲା । ଏତେ ପରିଶ୍ରମ କରି ରୁକିଛି । ନୂଆ
କାମ ନୁହେଁ, ପିଲାଦିନୁ ଏଇ କାମ ସେ କରିଆସିଛି । ନିଜ କାମକୁ ନିଜେ
ନିଭବ ନାହିଁ । ତାଲିରେ ଲୁଣ ଓ ତରକାରିରେ ଆମ୍ବୁଲ ଦେଲେ ସବୁ ଠିକ୍
ହେବ ।

ଆରେ ରଙ୍ଗିଆ, ଅଣିଲୁ—

ରଙ୍ଗିଆ କଥା ମାନିଲା । ବେଶ୍ ରୁଚକ ହେଉଛି । ଏତିକି ସେ କରି
ପାରିଲେ ନାହିଁ, ରୁଗିଲେ ? ଗୁଡ଼ାଭୋଜ ଖାଇବାର କଥା, ଶୁଭ ବାଡ଼ିବାକୁ
କହିଲେ କାହିଁ ? କହନ୍ତି ପରା, ଯିଏ ଯାହାକୁ ଦେଖି ନପାରେ, ଅନ୍ଧାର
ରାତିରେ ଉଠୁଣି ମାରେ । ହାତଗଣ୍ଠି ପଡ଼ିଲା ଦିନରୁ ଏମିତି ଖୁଲିଛି ।
ତାଙ୍କ ସ୍ନେହ ଯେ ଲୋକଦେଖାଣ ।

ଏତେ ଶୁଭ ଆଳରେ ଅନାଡ଼ି ଦେଲୁ ?

ତମେ ଦେଖୁଛ ତ ମା' ମନାକରୁନା ।

ରଙ୍ଗିଆ ଉତ୍ତର ଦେଇ ଅବଶିଷ୍ଟ ତାଲି ତରକାରି ବେଲରେ
ଅନାଡ଼ି ଦେଲା । କହୁଲା, ସୁଣ୍ଠା ଶୁଭ ତୋକିବାକୁ ଖସୁ ହେବ ।

ରମା ଅତୁଆରେ ପଡ଼ିଲା । ସ୍ବାମୀ ଅନୁକୁଳ କରି ଯାଇଛନ୍ତି ସ୍ବା
ଆଳରେ ଅଣ୍ଟା ଶୁଭ ଗୁଡ଼ିବା ଉଡ଼ିବ ନୁହେଁ । ସେ ଯିବେ ଦୂର ବାଟକୁ ।

ଅଯାଧ ବାଟ । ଅନ୍ଧାର ରାତି । ଜଳଲ ପାହାଡ଼ । ମଦୁଆ ଡ୍ରା.ଜର । ଧେଟ
ପଛେ ଡାଟୁ, ନୋହୁଲେ ଅନ୍ଧାର ହୋଇ ହଜାରେ ହୋଇ ସେ ମରୁ,
ସ୍ଵାମୀଙ୍କର ଅମଙ୍ଗଳ ନ ହେଉ ।

ଚରଳ କୁନ୍ତା ଶୋଇ ନାହିଁ । ଅଖି ବୁଜି ଛଟାଗାଲି ଟେ ଉପରେ
ପଡ଼ିଥିଲା । ତୁନି ତୁନି ଅସୁର । ଭାବ ମୁଁଏ ନ ଖାଇଲେ ସେ ଅଟଟ ହେବ ।

ଅରେ କୁନ୍ତ, ଭାବ ଖାଇବୁ ।

କୁନ୍ତ ଅସି ପାଖରେ ବସିଲା ।

ଭାବ ମା ମା ତକା ଛୁଡ଼ିଲଣି ।

ରଙ୍ଗିଆ, ହିଅକୁ ଅଣିବୁଟି, ଖାଇଲ ପାଖରୁ ଉଠନ୍ତି ନାହିଁ । ଆଲେ
ପାର, ତୁ ସେ ଲୁଗା, ଗାଡ଼ୀ ହକାଲି ଶୁଖାଇ ଦେ । ପିଲଙ୍କ ଜାମା ବାଲଟିରେ
ରଖାହୋଇଛି । ପାବୁନ ଟିକେ ମାରି କାତ ଦେ । ବାବୁ ଅନୁକୁଳ କରି
ଯାଇଛନ୍ତି । ଧୋବଣୀ ଆଜି ଆସିବ ବୋଲି କହିଥିଲା, ଏତେ ବେଳ ହେଲଣି
ଅସିଲା ନାହିଁ । ଅସିଲେ ଆଉ ଧୋବାଘରେ ଲୁଗା ପଡ଼ିବ ନାହିଁ । ସବୁ ଲୁଗା
ବାବୁ ଗନ୍ତରୁ ଫେରିଲେ ଯାଇଁ ପଡ଼ିବ । ତାକୁ ଯେଇଆ କହିଦେବୁ ।

ଭାବକୁ କୋଳରେ ବସାଇଲା ।

ପିଲା ଦଫ୍ଫଟିଙ୍କ ପାଟିରେ ଦ ଦ ଚୁଣ୍ଡା ଦେଲା । କଷ୍ଟେ ମଷ୍ଟେ ଅଧେ
ତୋକ ଅଧେ କାଢ଼ି ସେମାନେ ଉଠିଗଲେ ।

ବୁକରଣୀ ପାର ହିଅକୁ କାଖ କଲା । ରଙ୍ଗିଆ କୁନ୍ତର ହାତ ଧରି
ନେଲା । ରମା ବାଧା ହୋଇ ସବୁ ଉଦରସ୍ଥ କଲା ।

ଅଲସ ଲଗୁଛି । ଦନ ଗୋଟାଏ ହେଲଣି । ସୁକାନ୍ତି ବୋଧହୁଏ ତେଣେ
ତେଣେ ଚାଲିଗଲେ ।

ଶାନ୍ତି ଦୂର କରିବାକୁ ରମାର ମନ ହେଲା । ଆଖି ମାଡ଼ି ମାଡ଼ି ପଡ଼ୁଛି ।
କହୁଲା, ପିଲାଙ୍କୁ ଘରେ ଖେଳାଉଥିବୁରେ ରଙ୍ଗିଆ, ପଦାକୁ ନେବୁ ନାହିଁ । ମୁଁ
ଟିକେ ଶୋଉଛି । କିଏ ଯଦି ଅସେ କହିବୁ ମୋ ଦେହ ଭଲ ନାହିଁ ।

ରମା କଡ଼ଘରେ ପଶି କବାଟ କଲିଲ । ପଲକ ଉପରେ ପଡ଼ି ଆସି
ଗୁଲିଲ । ଅବଶ ଆଖିକୁ ନନ୍ଦ ଘୋଟି ଆସିଲ ।

ଜୟଶ୍ରୀଙ୍କର କଅଁଳ ତାଳରେ ନନ୍ଦ ଭାଙ୍ଗିଲ । ଆଖି ମଲି ମଲି ସେ
ପଦାକୁ ଆସିଲ ।

ଛାଇ ଲେଉଟିଲଣି । ଜୟଶ୍ରୀଙ୍କ କାନ୍ଧରେ ଲାଗି । ତା ଆଖିରୁ ଦୁଇଧାର
ଲୁହ ଗଡ଼ିପଡ଼ିବୁ । କୁନ୍ଦର ପାଟି ଶୁଭ୍ର ପଦାରୁ । ରଙ୍ଗିଆ ସଜେ ଅଳି କରୁଛୁ,
ସେ ବାପା ପାଖକୁ ଯିବ ।

ଜୟଶ୍ରୀ ମୁଡ଼କେଇ ହସିଲେ । କହଲେ, ଦପହରଟାରେ ଏପରି ଅଜ୍ଞାନ
ହୋଇ ଶୋଇଛୁ ? ପିଲଟା ରାହା ଧରି ଘଣ୍ଟାଏ ହେଲ କାନ୍ଦୁଛୁ । ଅମ ଘର
କମି ଯାଇଛୁ । ତମର ନନ୍ଦ ଭାଙ୍ଗୁ ନାହିଁ ? ତମ ଚାକରଣୀ ପାଟଣା ଯେତେ
ଗୁରାଇବାରୁ ତେଣୁ କଲେ ବି ଛୁଆ ହୁଏନାହିଁ । ମୋ ପାଖରେ ଛୁଡ଼ିଦେଇ
ସେ ଗଲ । ନନ୍ଦ ତମ ହିଁଅକୁ ।

ଲଜର ହୋଇ ରମା ମୁହଁ ଧୋଇଲ । ଅଞ୍ଚଳରେ ପୋଛୁଲ । ଜୟଶ୍ରୀଙ୍କ
କୋଳରୁ ଲଗାକୁ ନେଇ ତା'ର ମୁହଁ ପୋଛୁଲ । ଗେଲକରି କହିଲ, ମାଉସୀଙ୍କ
ପାଖରେ ଥିଲୁ ତ କାନ୍ଦୁଲୁ କାହିଁକି ?

ପିଲଟା ଅତି ଅଟ୍ଟିଆ ହୋଇଛୁ ମ ଭଉଣୀ, ଦଣ୍ଡକରେ ଉଲୁଗି ଲାଗାଇ
ଦେଉଛୁ ।

ରମା ଜୟଶ୍ରୀଙ୍କ ହାତ ଧରି ଘରକୁ ନେଲ । କହିଲ, ବସ ମୁଁ ସରବତ୍ର
କରି ଆଣେ । ସେ ଗସ୍ତରେ ଯିବେ ବୋଲି ସକାଳୁ ଉଠି ତାମରେ ଲାଗିଥିଲା ।
ଦେହ ଅବଶ ଲାଗିଲା । ଡକରେ ପଡ଼ି ଆସି ଗୁଲିବାରୁ ନନ୍ଦ ଘୋଟିଆସିଲା ।

ଜୟଶ୍ରୀ ତଉଳ ଉପରେ ବସିଲେ । କହଲେ, ମୋର ଏବେ ସରବତ୍ର
ଲେଡ଼ା ନାହିଁ । ବେଳ ହେଲଣି, ମୁନ୍ଦହବାକୁ କୋର୍ଟରୁ ଫେରୁଥିବେ । ତାଙ୍କୁ
ବୁ ଜଳଖିଆ ଦେଲେ ସେ ଗୁଲି ବାହାରିବେ । ସେ ପୁଣି ଆଦେଶ ଦେଇଛନ୍ତି

ଯେ, ତାଙ୍କର ଫେରିବା ଅଗରୁ ମୁଁ ନଜେ ଯଜବାଜ ହୋଇ ପ୍ରସ୍ତୁତ ରହିଥିବି ।
ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଚାଲିଯିବି । ଯେତେବେଳେ ନ କଲେ କୁଆଡ଼େ ମୋର ଗଣ୍ଡି ଅନ୍ଧାର
ବଢ଼ିବ, ମୁଁ ଅତଳ ହୋଇଯିବି ।

ଗମା ହସ ହସ ହୋଇ କହିଲା, ସେଇଥିପାଇଁ ଅଗରୁ ଯଜବାଜ ହୋଇ
ରହିବ ।

ଜୟଶ୍ରୀଙ୍କର ନାଲ ପାତଳ ଶାଢ଼ୀ ତଳେ ଗୋଲପୀ ବ୍ରାଉଜ ଓ ଗୋଲପୀ
ସାଢ଼ୀ ଦେଖାଯାଉଛି । ଶ୍ୟାମଳ ସୁନ୍ଦର ମୁହଁରେ ପାଉଁଶର ପରଶ । ଓଠରେ
ଗୋଲପୀ ଲେ । କାନରେ ଧଳା ପଥର-ବସା ସୁଦର୍ଶନ ଚଟ । ଦୁଇ ହାତରେ
ଗୁଣ୍ଡାଟି କର ତାଇମଣ୍ଡ କଟା ସୁନାକାତ । ବେକରେ ଗୁଣ୍ଡାପରିଆ ଚେନ୍ଦ୍ରାର ।
ଧଳା ପଥରବସା ବଡ଼ ପେଣ୍ଡାଣ୍ଟ ଗୁଡ଼ି ଉପରେ ଝୁଲୁଛି । ଆଜି ତାଙ୍କର ସାଧାରଣ
ବେଶ । ଭଲ ଦର୍ଶୁଛି ।

ଜୟଶ୍ରୀ କହିଲେ, ନୋହଲେ ସେ ମୁହଁ ଶୁଭେକାବେ । କିନ୍ତୁ ସିନା
କହନ୍ତି ନାହିଁ ଲେ ଭଉଣୀ, ତାଙ୍କର ଅକୁଡ଼ା ଚରସାରର ତୋଡ଼ ଦେହବା
ଅତି କ୍ଷେ । ତମ ପରିକା ଯଦି ମୁଁ ହୋଇଥାନ୍ତି, ତାଙ୍କର ଶାସନ ସହ
ନ ପାରି କେବେଠୁଁ ପାଗଳ ହୋଇଯାଉନ୍ତି କି ଜହର ଡୋକନ୍ତି ।
ସେ ସିନା ଚୁଣ୍ଡ ଖୋଲନ୍ତି ନାହିଁ, ପାଟିଚୁଣ୍ଡ କରନ୍ତି ନାହିଁ, ଆଖିରେ,
ଗୁଲିତଳନ ଓ ତଳରେ ଯେଉଁ ଚରସାର କରନ୍ତି, ସେ ବଡ଼, ସେ
ତୋଟାନ ମନଭିତରର ସବୁ ସରଗ, ଅଭିମାନ, ଆଶା ତଳେ ନୋହିଯାଏ ।
ହଲଧର ବାବୁ ସୁକାନ୍ତି ବାବୁଙ୍କ ପରି ଗର୍ଜିଲ ମେଘ ନୁହନ୍ତି । ମନକଥା
କହିବ କି ନାହିଁ ରମା ବରୁର କଲ ।

ସୁକାନ୍ତି କ'ଣ ଗର୍ଜିଲ ମେଘ ? ସାନ ସାନ କଥାକୁ ବଡ଼ରେ ସେ
ସବୁ ସୁରୁଷ ଉଠାଲନ୍ତି । ଫୋପଡ଼ା କଟଡ଼ା ଭଙ୍ଗାରୁକା ତ ଲାଗି ରହିଛି ।
ଭିତର ନ ଦେଲେ ଦୋଷ । ଭିତର ଦେଲେ ପଦକୁ ପଦ ବାଦାନ୍ତବାଦ
ବୁଲେ । ସରେ ଓ ବାହାରେ କିଏ ଅଛି, କିଏ ନ ଅଛି, ସେ ଜ୍ଞାନ ତାଙ୍କର
ନହେନାହିଁ । ଚୁଣ୍ଡକୁ ଯାହା ଆସେ, ସେ କହନ୍ତି ।

ସେ ରମାନୁ ଭଲ ପାଆନ୍ତି ନାହିଁ । ସ୍ୱପାର କରିଛନ୍ତି । ଆଉ ଗୋଟିଏ ବାହାହୋଇ ପାରିବେ ସିନା, ହାତ ଧରି ଧର୍ମପତ୍ରୀ କରି ଯାହାକୁ ଆଣିଛନ୍ତି, ତାକୁ ତ ଦୂରର ଦେଇ ପାରିବେ ନାହିଁ ! ସେ ପୁଣି ଦୃଢ଼ ଶିଳ୍ପୀର ଜନନୀ ।

ସେ ଗୁହୀନ୍ତ ଜୟଶ୍ରୀଙ୍କ ପରି ପତ୍ରୀ । ସବୁବେଳେ ସଫାପୁରୁଷ ହୋଇଥାଏ । ସଜବାଜ ହୋଇ ରୁପକୁ ଫୁଟିଲ ଫୁଲପରି ରଖିଥାଏ । ହଁ, ଏପରି କ'ଣ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ ? ତେବେ, ଘରକଥା ବୁଝିବ କିଏ ? ଶିଳ୍ପୀର ଘର ନେବ କିଏ ? ସବୁ କଲେ ବି କାହିଁରେ କେଉଁଠି ଟିକିଏ ଫୁଟି ହେଲେ କଥା ସରିଲା । ଭଲ କରିବାକୁ ସେ ପ୍ରାଣପଣ ଚେଷ୍ଟା କରେ । ଫୁଟି ରହିଯାଏ । ଭଗବାନ୍ ତାକୁ ଯେହୁ ପ୍ରକୃତ ଦେଇ ଜନ୍ମ ଦେଇଛନ୍ତି । ନିପଟ ମୋହନରେ ବଢ଼ି, ଅକଟରେ ତଳି, ଜୟଶ୍ରୀଙ୍କ ପରି ରଜନୀୟା ଆଧୁନିକା ସେ ହୋଇପାରିନାହିଁ ।

ଆଖିରେ ଲୁହ ତଳତଳ ।

ଇରାକୁ ତଳେ ଗୁଡ଼ି ସେ କହିଲା, ତାଙ୍କର ହାତ ଧରିଲା ଦନ୍ତ ମୁଁ ଜାଣିଥିଲି, ମୁଁ ତାଙ୍କର ଉପସ୍ଥଳ ନୁହେଁ । ଚେଷ୍ଟା କଲେ ବି ହୋଇ-ପାରୁନାହିଁ । ମୁଁ ଯାହା, ସେଇଆ ହୋଇ ରହିବି । ସେ ବି ବଦଳିବେ ନାହିଁ ।

ହଁ, କାନ୍ଦୁଛ ? କିପରି ସେ ନ ବଦଳିବେ ଦେଖିବା ଭଲ ! ତାଙ୍କୁ ସିନା ଆଡ଼ ଦୁଏନାହିଁ, ଆଜିଯାକେ କଥା କହୁ ନାହିଁ । ଏଥର ସେ ଗସ୍ତରୁ ଫେରିଲୁ, ମୁଁ ତାଙ୍କୁ କଥା କହିବି । ତାଙ୍କୁ ଅରେ ପଚାରିବି—

ରମାର ମୁହଁ ଶୁଖିଗଲା !

କଅଣ ମୁହଁରୁ ବାହାରିଗଲା ? ଜୟଶ୍ରୀ କଅଣ ପଚାରିବେ ?

କହିଲା, ତେମେ ତାକୁ କିଛି ପଚାରିବ ନାହିଁ । ସେ ଆଶ୍ଚିଆ ଲୋକ । ଭାବିବେ, ତମ ଆଗରେ ମୁଁ ଗୁଡ଼ାରି କରିଛି । ଏକେ ତ ଏତେ ଚେଷ୍ଟା କରି, ଏତେ ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନତା ମନ୍ତ୍ରେ ତାକୁ ମୁଁ ସୁଖୀ କରି ପାରିନାହିଁ, ତମର କେଉଁ କଥାରେ ସେ ବଦଳିବେ ? ଓଲଟି ତାଙ୍କ ମନରେ ଅଧିକ ଦୁଃଖ ହେବ । ସେ ମୋତେ କିଛି ହେବେ ନାହିଁ, ମୁହଁ ଶୁଖାଇବେ । ମୋ ମୁହଁକୁ ଲଜରେ ଚାହିଁପାରିବେ ନାହିଁ । ଭଉଣୀ, ତାଙ୍କର ଶୁଣିଲ ଅନୁକମ୍ପା ମୁହଁ, କରଛନ୍ତା ଭାବ ଓ ଲଜରା ଆଖି ଦେଖିଲେ ମୋ ପିଣ୍ଡରୁ ପ୍ରାଣ ଉଠିଯିବ । ମୁଁ ତାଙ୍କର ଗାଳି ଯହିଁକି ପଛେ, ଶୁଣିଲ ମୁହଁ ଯହିଁ ପାରିବି ନାହିଁ । ତାଙ୍କର ମନଟି ଅତି କୋମଳ ମ, ଅତି ପରିଷ୍କାର, କାତ କେନ୍ଦ୍ରପରି ନିର୍ମଳ । ସେ ଗୁଣରେ ବିରକ୍ତ ହୁଅନ୍ତୁ—

ରମା ଭାବକୁ ତଳୁ ଟେକି ପ୍ରତିରେ ଜାକିଲା । ମୁହଁରେ ବୋକ ଦେଇ କହିଲା, ଏଇଟା ତାଙ୍କର ଅତି ଗୋପ୍ୟାଭିଧାନ । ତମେ ତାକୁ ସଜବାଜ କରିଛ, ମୁଣ୍ଡ କୁଣ୍ଡାଇ ଦେଇଛ, ଆଖିରେ ଜଳଳା ପିନ୍ଧାଇଛ । ସେ ଥିଲେ କେଡ଼େ ଶୁଣି ହୁଅନ୍ତେ ! ଭାବକୁ କାନ୍ଦରେ ବଢାଇ ଘୋଡ଼ା ପରି ଡେଇଁ-ଡେଇଁକା ନାଚନ୍ତେ । ଭାବ ତା ବାହାରିଲା ଅଣିଛ । ପିଲାଙ୍କ ଯଙ୍ଗେ ପିଲା ହୋଇ ସେ ଖେଳନ୍ତି । ତମେ ଦେଖିଲେ କହିବ, ନିର୍ଲକ୍ଷ ।

ତମେ କୁହ ନାହିଁ ?

ଶୋଧା ଖାଇବାକୁ କହିବ ? ସେ ତାଙ୍କର ସାହା କଲେ ମୋର କି ଆସ ?

ବାସ ସାପ ପରି ତମେ ତାକୁ ଡର କାହିଁକି ? ଟିକିଏ ଟାଣ ହୋଇ-ପାରିଲେ ସେ ବଳେ ସୁଧାର ପିଲାଟି ପରି ବୋଲି ମାନିବେ । ସ୍ବରୂପକ ପ୍ରକୃତି ମେଲିଥା । ନଇଁ ପଡ଼ିଲେ ଶ୍ୟାନ୍ତି ଏ ଥୋଇ ଦେବେ ।

ମୁନ୍ଦୁଫ୍ ବାବୁଙ୍କ ସେକେଣ୍ଡ-ହ୍ୟାଣ୍ଡ, ଭକ୍ତବାଳ ଗାଡ଼ିଟି ଆସି ଏର ଆଗରେ ରହିଲା । ଶୁଆରେ କଣିଥିଲେ । ବାରଦନେ ଡେଇଁ ଶୋର ।

ପାତଦନ ଚାଲିଲେ ଦଶଦିନ ଗାରେଲୁରେ ଶୋଇପଡ଼େ । ଏଇଥର ଭଲ ଚାଲିଛି । ପନ୍ଦର ଦିନ ହେଲା ହଇରାଣ କରି ନାହିଁ ।

ଜୟଶ୍ରୀ ଉଠିଲେ । କହଲେ, ଯାଉଛୁ ଲେ ଭଉଣୀ, ସେ ଆସିଲେଣି । କଟେରୀ ଫେରନ୍ତି; ଭୋକରେ ପେଟ ଗର୍ଜୁଥିବ ।

ଜୟଶ୍ରୀ ଘର ମହକାଇ ଉଠି ଚାଲିଗଲେ ।

ରମା ତାଙ୍କର ଚଳନ୍ତି ପ୍ରତିମାକୁ ପଛରୁ ଚାହିଁଲା । ସେ ଚାଲିଗଲା ପରେ ନିଜେ ଅଳ୍ପ ଦୂର ଶୁଣି ଦୃଷ୍ଟିରେ ଅଗଣାକୁ ଅନାଇ ରହିଲା । ମନରେ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠିଲା, ଜୟଶ୍ରୀ ଆସିଥିଲେ କାହିଁକି ? କଅଣ ଦେଇଗଲେ ? ନେଇଗଲେ ତ ଗୁମର କଥା ।

ଦୁଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଅସାବଧାନ ହୋଇ ସେ କହି ପକାଇଲା ଦାମ୍ପତ୍ୟ ଜୀବନର ଗୋପନ କଥା । ପର ଆଗରେ ନିଜକୁ ସେ ଅତି ଦୁଃଖୀନା, ନିର୍ଯ୍ୟାତା, ଜୀବନର ଗୋପନ କଥା । ପର ଆଗରେ ନିଜକୁ ସେ ଅତି ଦୁଃଖୀନା, ନିର୍ଯ୍ୟାତା, ନିଃସହାୟା କରି ଠିଆ କରିଛୁ । ନିଜର ସ୍ତ୍ରୀ ଦେବତାଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦୟ, ମାୟା-ମମତାହୀନ ମଣିଷ ବୋଲି ପରିଚୟ ଦେଇଛୁ ।

ସେ ନିଃସାଧ, ବିଶ୍ୱାସଯାଚକନୀ । ତୁଣ୍ଡରୁ ଖସି ଯାଇଥିବା କଥା ଆଉ ଫେରି ଆସିବ ନାହିଁ । ଜୟଶ୍ରୀ ହୁଏତ ଆଉ କେତେ କ'ଣ ଲଗାଇ ମୁନସତ ବାବୁଙ୍କ ଆଗରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିବେ । ଲୋକଙ୍କୁ କହିବେ । ମୁହଁରୁ ମୁହଁ ଡେଇଁ ତଳ ହେବ ତାଳ । ଦୁନିଆଁରେ ନିଜା ରହିବ, ଇଞ୍ଜି ନିୟର ବାବୁ ଅବବେଳା, ନିଜର ଧର୍ମପତ୍ନୀକୁ ଭଲ ପାଆନ୍ତି ନାହିଁ, ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି ନାହିଁ, ଅତ୍ୟାଚାର କରନ୍ତି ।

କି ବୁଝି କଲି ମୁଁ ?

ମୁହଁରୁ ମୁହଁ ଡେଇଁ ଲୋକାପବାଦ ଦିନେ ତାଙ୍କ କାନରେ ପଡ଼ିବ । ଆଗରେ ଠିଆହୋଇ, ମୁହଁ ଶୁଖାଇ, ଅଖି ଛଳଛଳ କରି ସେ ପଚାରିଦେବେ,

କହ ରମା, ତମକୁ ମୁଁ ଭଲପାଏ ନାହିଁ ? ସତ କହ, ତମ ମନରେ କ'ଣ ଏଇ
ଧାରଣା ଅଛି ?

କି ଉତ୍ତର ସେ ଦେବ ?

ରମାର ଆଖିରୁ ଲୁହଧାର ଗଡ଼ିଆସିଲା ।

ପିଲାଦିନୁଟି ଶୋଇପଡ଼ିଲେଣି ।

ରାତି ଆଠଟା । ଦାଣ୍ଡଘରେ ରଜିଆ ଆଲୁଅ ଜାଳି ଗୁଣ୍ଡ ଗୁଣ୍ଡ ହୋଇ
ବୈଷ୍ଣବପାଣିକର କେଉଁ ସୁଆଙ୍ଗ ପଡ଼ୁଛି । ରଜିଆର ସୁଆଙ୍ଗ ପଡ଼ାରେ ସଉକ ।
ଦୋଳ ଦଶରରେ କିଏ ତାକୁ ଯାହା ଝଟ୍ ଦେଲେ ଅଗ ସେ ପାଣିକ
ସୁଆଙ୍ଗରୁ ଝଣେ କଣେ, ତାପରେ ଅଉ ଯାହା କରେ । ବାରମ୍ବାର ପଢ଼ି ମୁହେଁ
କରେ । ବାବୁ ଗସ୍ତରେ ଗଲେ ଅଫିସର ଅଉ କଣେ ପିଅନ ଆସି ଦାଣ୍ଡଘରେ
ଶୁଏ । ରଜିଆ ସୁଆଙ୍ଗ ପଢ଼ି ତାକୁ ଶୁଣାଏ ।

ଆଜି ଡେରିରେ ସମସ୍ତେ ଶାଇଥିଲେ । କାହାଣୀକୁ ଭୋକ କରୁନାହିଁ,
ବୋଷାଇ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ନାହିଁ । ବାବୁ ଗସ୍ତରେ ଯାଇଛନ୍ତି । ରାତିରେ ଚୁଲି
ନ ଜାଳିଲେ ଅଶୁଭ । ନ ଖାଇ ଶୋଇଲେ ଅମଙ୍ଗଳ ! ଦିନରହା ବଳିଲ ଭାତ
ପଖାଳ ହୋଇଥିଲା । ପିଆଜ ଲଗାଇ ରଜିଆ ସେତକ ଖାଇଲା । ଚୁଲି ଜଳାଇ
କ୍ଷୀର ଗରମ କରାହେଲା । ପିଲାଦିନୁଟି ଦି ଦି ଖଣ୍ଡ ବସୁଟ ଓ ଗିଲସେ କରି
ଗରମ ଦୁଧ ପିଇ ଶୋଇଗଲେ । ପ୍ରବାସୀ ଘରେ ରମା ଉପାସ ଶୋଇବ
ନାହିଁ ।

ପଲକ ଉପରୁ ଉଠି ସେ ପଦାକୁ ଆସିଲା ।

ଆବାଗକୁ ବୁଝିଲା । କଳାଘୂମର ମେଘ ଘୋଡ଼ାଇଛି । ତରୁଟିଏ ବି
ଦଶୁନାହିଁ । ପିଣ୍ଡିଶିଆ ଶୀତଳ ପବନ ବହୁଛି । ଦେହ ଅଗ୍ନିଘୂଞ୍ଚି । ଅଦନଆ
ମେଘ କେଉଁଠି ବସିଲଣି ପରା । କେତେବେଳେ ସେ ଗଲେ, ପିଅନ ଆସି ଖବର
ଦିଅ । ନରେ ଅବଶ୍ୟ ସେ ଶୁଭରେ ପହଞ୍ଚି ସାରିବେଣି ।

କେନାଣି, କାଲେ ବାଟରେ ଥବେ । ଅଗନାଗ୍ନି ଅରଣ୍ୟ ମଝିରେ, ପାହାଡ଼ମାଳ
ଦିଗରେ ଗାଡ଼ିର କଲ ଯଦ ବଞ୍ଚିଥିବ ? କେତେଥର ତ ବଞ୍ଚିଡ଼େ ।

ସୁଦ ଅଗ ଉଠିଲ ।

ଦାଣ୍ଡ଼ପର କବାଟରେ ହାତ ମାରି ରମା ଡାକଲ, ରଜିଆ !

କବାଟ ଆଉଁଳା ହୋଇଥିଲା । ଖୋଲିଗଲା । ରଜିଆ ଧଡ଼ପଡ଼ ହୋଇ
ଦୂର ଆଗକୁ ଆସିଲା, ପରୁଗଲା, କଅଣ ମା ?

ଅତିଦୂର କେହି ଶୋଇବାକୁ ଆସିବ ନାହିଁ କି ?

ହରି ପିଅନ ଆସିବେ ବୋଲି କହିଛନ୍ତି । ରାତି ଅଧିକ ହୋଇନାହିଁ ।
ସେ ଖାଇପିଇ ଶୋଇବାକୁ ଆସିବେ । ଟିକିଏ ଡେଇଁ ଦେବ ।

ପାଟଣାକୁ ଆସିବାକୁ କହିଛୁ †

ତା ନାଗୁଣୀକୁ ଜର । ନ ଆସୁ ସେ । ହରିପିଅନ ଆସିବେ । ନୋହଲେ
ମୁଁ ରୁଦ୍ଧାକ ଚେଇଁବି । ବଡ଼ ଠେଙ୍ଗାଟା ପାଖରେ ରହିବୁ ମା, ରୁଦ୍ଧାସୁ ଏ
ଆଲୁଅ ଜଳିବ । ଶ୍ଵେତସାକ ଧରାହୋଇ ହାଜିରରେ ଅଛନ୍ତି । ଶ୍ଵେତ କଣିକାକୁ
ଆସୁ କେହି ନାହାନ୍ତି । ଅନ୍ଧାର ରାତି ହୋଇଛି ବୋଲି ଯଦ କେହି ନୁଆ ଶ୍ଵେତ
ଆସେ, ମୋ ଠେଙ୍ଗାର ଗୁଣ ସେ ବଳେ ଚୁଟିବ । ତମେ ଡରନା ମା, ଭିତରୁ
କବାଟ କଲି ଶୋଇପଡ଼ ଯା ।

ରମା ହସିଲା । କହିଲା, ତୋର ସାହସ ଅଛି । ଯୁଦ୍ଧ ପନ୍ଥାଟା ନିଦ ହେଉ
ନାହିଁ । ହରିକୁ ପରୁଗିଲୁ କି, ବାବୁ କେତେବେଳେ ଗଲେ ? ଦୂର ବାଟ,
ପହଞ୍ଚି ସାରିବେଣି କି ନାହିଁ । କେଡ଼େ ଅନ୍ଧାର ହୋଇଛି ରାତିଟା ! ପାହାଡ଼ିଆ
ସ୍ତ୍ରୀରେ ବର୍ଷା ହୋଇଥିବ ।

ହଁ ମା, ହେଲେ, କିଏ ଆଲୁଅ ଅଧମାଲ ବାଟ ହାଲେଲ କରିଯାଏ ।
ପରଦା ପକାଇ ଦେଲେ ଦେହରେ ପାଣି ପଡ଼ିବ ନାହିଁ । କେତେଥର ତମେ
ଯାଇଛ, ଦେଖିଥିବ । ରାତିରେ ଜଙ୍ଗଲ ସ୍ତ୍ରୀରେ ଯିବାକୁ ମଜା ଲାଗେ

କେତେପ୍ରକାର ଜନ୍ମ ହାବୁଡ଼େ ପଡ଼ନ୍ତି । ଶୁଦ୍ଧରେ ଯିବାକୁ ବାବୁ ଭଲ ପାଆନ୍ତି ।

ଗୌର ଡକେଇଟି ଆସିଲେ ରଙ୍ଗିଆ ଓ ହରି ପିଅନ ତାଙ୍କ ଘରକୁ ଲାଗି କି କଥା କରନ୍ତି, ସେ ଘର ଭିତରୁ କବାଟ ଖଲି ଶୋଇପଡ଼ିବ । ବାସନକୁସନ କି ଲୁଗାପଟା ପଦାରେ ନାହିଁ । ଶିଳ ଚକ, ହାଣ୍ଡି ମାଠିଆ ମୁଣ୍ଡରେ ବୋହୁ ଗୌରମାନେ ନେବେ ତ ନେଉନ୍ତି ।

ରମା ଶୀର ଗିଲସେ ପିଇ ପଲଙ୍କରେ ଶୋଇଲା ।

ସତେ, ଜିପ୍ ଗାଡ଼ିର ଅଲୁଅ ଅନେକ ଦୂରକୁ ପଡ଼େ । ହାଲେଲ ଦଶେ । ରାସ୍ତାରେ ଯାହା ଥିଲେ ଦେଖାଯାଏ । ଅପଦ ବିପଦ ଅସିବ ନାହିଁ । ବାସ ବଲୁକ ବାର୍ତ୍ତା ଆଗରେ ଦୃଶିଲେ ହୁଣ୍ଟି ଶୁଣି ଆଡ଼େଇ-ଯିବେ, ନିଜ ଜୀବନକୁ ତାଙ୍କର ଡର । ହାତୀପଲ ଯଦି ହାବୁଡ଼ି ଯିବେ, ମହା ବିପଦ । ତେବେ, ଏ ଜଳର ଅରଣ୍ୟରେ ହାତୀ ନାହାନ୍ତି ବୋଲି ସେ କହୁଥିଲେ ।

ଶଗଳ ପଲ ପଲ । ଅଲୁଅ ଦେଖିଲେ ପଛକୁ ନ ଚାହିଁ, ଆଗକୁ ଚାହିଁ ଗାଡ଼ି ଆଗେ ଆଗେ ଦଉଡ଼ନ୍ତି । ନିବୋଧ, ନିଗ୍ରହ, ନିରମାଣି ଜନ୍ମ । ଖସି ପଳାନ୍ତି । ଜିପ୍ ମଡ଼ାଇ ଶଗଳ ଶିକାର କରିବାକୁ ଗାଡ଼ିକୁ ଏପାଖ ସେପାଖ କରି କେଉଁ ଅଞ୍ଚଳରୁ ଜିପ୍ ପଥରରେ ଧକ୍କା ଖାଇଲା । ତୁନା ହେଲା । ଗୋଡ଼ହାତ ଗାଈ ମୁଣ୍ଡ ଫାଟି ବାବୁ ଓ ଡ୍ରାଇଭର ଛ'ମାସ ଡାକ୍ତରଖାନାରେ ପଡ଼ିଲେ । ସେତିକିରେ ସରିଲା ନାହିଁ । କେତେ ଘଣ୍ଟା-ଚକଟା, ଡକ୍ଟର ବୁଲିଛି ।

ଶଗଳ ମଲା ନାହିଁ । ପଥର ଖୋଲିରୁ ଜଳଜଳ କରି ଅନାଇ ସେମାନଙ୍କର ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ଦେଖି ଦୁଃଖ କରିଥିବ ।

ସୁକାନ୍ତିକୁ ରମା ବାରମ୍ବାର ଅନୁରୋଧ କରିଛି, କାହା ଉପରେ ଜିପ୍ ଚଢ଼ାଇ ମାରିବାକୁ ମନ କରିବ ନାହିଁ । ଝେଥିରେ ବଢ଼େ ନାହିଁ, ଶୁରୁତା ଅଛି । ସେପରି କରିବା ଗୌର ଡକାୟତଙ୍କର କାମ ।

ସେ କଥା ମାନନ୍ତି । ସତେ, ସେ କେବେ ଅକାଧ ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ ।
ସେ କଥା ମାନିବେ । ଠିକଣା ସ୍ଥାନରେ ସଂଶୃଙ୍ଖଳରେ ପହଞ୍ଚି ସାରିବେ ।

ଗମା ଅଳ୍ପ ଅଳ୍ପ କମାଇ ପଲଙ୍କ ଉପରେ ମଶାରି ଭିତରେ ପଶିଲା ।
କୁନ୍ତୁ ଓ ଭାବ କେତେବେଳୁ ଶୋଇପଡ଼ିଲେଣି । ଆଉଁସି ଦେଲା । ଗେଲ
କରିବାକୁ ମନ କଲବଲ ହେଲା । ଶୋଇଲା ପିଲାକୁ ଗେଲ କରିବାକୁ
ବଡ଼ବଡ଼ିଆ ମନା କରନ୍ତି । କୋଡ଼ରେ ପୁରାଇ ଶୋଇ ପାରୁନାହିଁ । ବାପା
କୋଲରେ ସେ ଶୋଇଛୁ । ତାଙ୍କୁ ସେ ବେଣୀ ଆଦରିଛୁ । ସେ ଗନ୍ତରେ
ଗଲେ ନିଦ ବାଉଳାରେ କୁନ୍ତୁ ହାତ ଅଣ୍ଟାଲି ତାଙ୍କୁ ଖୋଜେ ।
ଆଜି ବି ଖୋଜିବ ।

ଭାବ ପାଟି ପାକୁ ପାକୁ କରୁଛି । ଶୋଇ ଶୋଇ ସେ ଶୀର
ଶୋଷେ । ମନେ ମନେ ଯେଇଆ କରୁଛି । ଶୀରର ସ୍ବାଦ ନ ପାଇଲେ
ମୁହଁ ଫଟାଇ କାନ୍ଦୁଉଠିବ । କୁନ୍ତୁ ବି ଉଠିବ । ଘ' ପିଲା ନାଟ ଲଗାଇବେ ।
ବାପାଙ୍କୁ ଖୋଜିବେ । ଗନ୍ତରେ ଯାଇଛନ୍ତି କହିଲେ, କୁନ୍ତୁ ରାହା ଧରିବ ।

ଭା ଶୋଇଲା । ଭାବକୁ କୋଲକୁ ନେଲା । ଛୁଇଁରେ
ଜାକଲା । ହାତ ବୁଲାଇ କୁନ୍ତୁର ପିଠି ଚାପୁଡ଼ିଲା । ଆଖି ବୁଜିଲା । ତା'ର
ଶୀତଳ କଅଁଳ ମାଂସଲ ବାହୁଟି ଯେଉଁ ବଳଷ୍ଟ ଦେହରେ ଉଷ୍ମ ଟାଣି
ସେପାଖକୁ ଓହ୍ଲାଇ 'କୁନ୍ତୁର ପିଠି ଆଉଁସେ, ସେ ଦେହଟି ପାଖରେ ନାହିଁ ।
କେଉଁ ନିର୍ଜନ ଜଙ୍ଗଲର ମଶାପଲ ମଝିରେ ଛଟପଟ ହେଉଥିବେ । ମଶାରି
ନେବାକୁ ସେ ଭୁଲିଯାଇଛନ୍ତି ।

ଅବଶ ଦେହ ବିଶ୍ରାମ ନେଉଛି ।

କୁଳୁ ଆଖିପତା ମାଡ଼ି ମାଡ଼ି ପଡ଼ୁଛି । ଛଟପଟ ଅଧୀର ଅଛିର
ମନ ଝାଉଁଳି ପଡ଼ୁଛି । ଝେଦଭେଦ ନିଦ ଘୋଟି ଅସୁଛି କଳାଘୁମର
ଦଗନ୍ତବ୍ୟାପୀ ମେଘମାଳ ପରି । ଦଢ଼ିଲା ଦଟଣା ଓ ନ ଦଢ଼ିଲା କାମନା
ବାସନା କେତେ ରୂପ ଧରି ତୋଫାନିଆ ସପନ ଯାଏରେ ଆସି ମନପରଦା

ଉପରେ ଗୁଆଟି ଦେଖାଉଛି । ଅଦମ୍ଭ ସମ୍ଭବ ହାଉଛି, ପୂର୍ଣ୍ଣତା
ପାଖେଇ ଆସୁଛି ବାସ୍ତବତା ରଡ଼ି ଗୁଡ଼ିରେ ଡେଇଁବର ଶବ୍ଦ ପରି ।
ମେଘମାଲିଆ ନଦ ଦୁଲୁଇ ଉଠୁଛି । ଫାଟି ହାଉଛି । ଦୂରେଇ ହାଉଛି ।

ନଦ ଶବ୍ଦ ।

ରମା ଅତି ଖୋଲିଲ । ମଶାରି ଭିତରେ ଶୀତ ଅଳ୍ପଅଳ୍ପରେ ପିଲ
ଦର୍ପଣକୁ ପାଖରେ ଦେଖୁଛି । ତାର ସ୍ବାମୀ ଦେବତା ପାଖରେ ନାହାନ୍ତି ।
ଦୂର ବଙ୍ଗଳାର ଅନ୍ଧାରଣା କୋଠରୀ ଭିତରେ ମଶାପଲ ମଝିରେ ସେ
ଛଟପଟ ହେଉଥିବେ ।

କେଡ଼େ ଭୟଙ୍କର ସ୍ବପନଟାଏ—ମଥାନ ଉପରୁ ଚିତ ସାପ ଝଡ଼ି
ବିଛଣାରେ ପଡ଼ିଛି । ଶ୍ବରୀକୁ ସେ ଗୋଇ ପଡ଼ିଛନ୍ତି । ଗୋଡ଼ ହାତ
ଛୁର ଅଛି । ସାପ ଧୀରେ ଧୀରେ ଶେଯ ତଳେ ପଶୁଛି । ଏବେ ବି ଲଙ୍ଗୁଡ଼
ପଦାରେ ହଲୁଛି । କାଳସର୍ପ ! କୁଲିଲେ ଯଜନାଶ । ରମା ଅଛି ଝେରୁ ।
ହାତରେ ଲଙ୍ଗୁଡ଼ ଧରି ଓଟାରି ତଳେ ପକାଉଛି । ଟକ ଅଳ୍ପ ଅଳ୍ପ ଜଳାଇଛି ।
ପାଟି କରୁଛି, ଉଠମ, ଉଠମ, ସାପ—

ଦେହ ଅଛି ଉଠୁଛି । ଗୁଡ଼ କମି ଉଠୁଛି । ବଙ୍ଗଳା ଘର ଏ ନୁହେଁ,
ନୟପୁର ସହରର ବସାଘର । ପାଖରେ ପିଲ ଦର୍ପଣ । ସେ ହାଲୁକାନ୍ତି
ଗପରେ । ମା ଜଗନ୍ନାଥନା ତାଙ୍କ ପାଖେ ପାଖେ ଅଛନ୍ତି । ସଂଶ୍ଳେଷରେ
ସେ ଫେରି ଆସିବେ ।

ଦୁଇହାତ ଯୋଡ଼ି ରମା ମୁଣ୍ଡରେ ଲଗାଇଲା । ଶୁଦ୍ଧ ପାହୁଲେ ସେ
ନିଜେ ଠାକୁରାଣୀଙ୍କର ପୂଜା କରିବାକୁ ଯିବ, ଗୁହାରି କରି ଆସିବ ।

ଅତିପତା ମୁଦ ହୋଇଗଲା, ଘୋଟି ଆସିଲା ନଦ ।

ମନ୍ଦର ଭିତରେ ବେଶି ଭଡ଼ ନାହିଁ । ତଥାପି କେତେ ରାଜନରୁ
କେତେ ସ୍ତ୍ରୀ ପୁରୁଷ ରୁଣ୍ଡ ହୋଇଛନ୍ତି । ଜାତି ଜାତିକା ବେଶଭୂଷା ।

ସେମାନଙ୍କ ଭୁଣ୍ଡରୁ ଜାତି ଜାତିକା ଶୁଣା ବାହାରେ । ସନ୍ଧ୍ୟା ଆରତି ହେଉଛି । ଖୋ, ଘଣ୍ଟା ଓ ବ୍ରାହ୍ମଣମାନଙ୍କର ମନ୍ତ୍ରପାଠ । ଆତ୍ମମାନେ ନାଚ ବ ।

କାମନା ନାଚର ଶୁଣାରେ କୁଟି ଯାଉଛି । ଜଗନ୍ନାଥନା, ମା' ଠାକୁରାଣୀ, ଶିବଙ୍କ ଘରଣୀ ପାଟଣାଙ୍କର ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତିର ଚରଣ ତଳେ ସେ କାମନା ଅଳି କରୁଛି, ମାନସିକ କରୁଛି । ଆଶାର ଅନ୍ତ ନାହିଁ । ସବୁ ଆଶା, ସବୁ କାମନା ଦେବଙ୍କର ଚରଣ ତଳେ ବିବିଧ କୁସୁମର ସୁରେଇ ଯାଏରେ ମିଶି ମନ୍ଦିରରେ ପରପୁଣ୍ୟ ହୋଇଛି । ମନ୍ଦିର ସୁରଭିତ ।

ରମା ଓଡ଼ିଆ ତଳୁ କଣ୍ଢେଇ ଚାହିଁଛି । ଦୃଷ୍ଟି ଭ୍ରମି ଯାଉଛି । ଗୋଲପୀ ଶାଢ଼ୀର ଓଡ଼ିଆଟି ଆପେ ଆପେ ମଥା ଉପରକୁ ଟେକି ହୋଇଯାଉଛି । ଆପେ ଆପେ ନୁହ, ପଛରେ ଠିଆ ହୋଇଛନ୍ତି ସ୍ନେହମୟୀ ଭଉଳିବୋଉ । ଲୁଗାଟିକୁ ଧୀରେ ଧୀରେ ଫେଲ ଟାଣି ଦେଉଛନ୍ତି । ରମା ବାଧା ଦେଉନାହିଁ ।

କାହିଁକି ସେ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଆସିଛି ଓ ପାଟଣାଙ୍କ ମନ୍ଦିର ଭିତରେ ପଶିଛି ତାକୁ ସଜଣା ନାହିଁ । ତା ପାଖରେ ମା ଟିଆହୋଇ ହାତଯୋଡ଼ି, ପାଟଣାଙ୍କୁ ଜନ୍ମଦୁ ହୋଇ ଚାହିଁ ରହିଛନ୍ତି । ବାପା ଭଲ ମନ୍ଦିର ବାହାରେ କି ଭିତରେ ଅଛନ୍ତି, ରମାକୁ ଜଣା ନାହିଁ ।

କିଏ ସେ ଭଦ୍ରଲେକ, ବଡ଼ ହାକିମ ହୋଇଛନ୍ତି ?

ଧନା ଘରର ପୁଅ । ପୁରୀ ସହରରେ କୋଠାଘର । ବାପ ତାଙ୍କର ଜମିଦାର । କେଉଁଠି ସେ ଠିଆ ହୋଇ ରମାକୁ ଦେଖୁଥିବେ ? ତାଙ୍କର ମା, ଭଉଣୀ, କି ଭଉଳି ଆସି ଥିବେ ତ ! ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ରମାକୁ ଭଲ କରି ଦେଖୁଥିବେ ।

ଲଜରେ ତା'ର ମୁହଁ ରଙ୍ଗହେଲା । ସଙ୍କୋଚ ଓ ଭୟରେ ଦେହ ଥରି ଆପାଦମସ୍ତକ ଝାଲେଇଗଲା । ଦୃଷ୍ଟି ନୋଇଲା ।

ଆରତ ଶେଷ ହେଉ ନାହିଁ କାହିଁକି ? ଏତେ ଡେରି ହୁଏ ? ରମା ଦୃଷ୍ଟି ଟେକିଲା । ଆଣି ବୁଲାଇଲା ।

ସେହି ଲୋକଟି ହୋଇଥିବେ ପରା ହାକିମ ହୁଲଧର ବାବୁ । ଦୟାକରି ସେ ମୋଫସଲ ଝିଅଟିକୁ ବିବାହ କରିବାକୁ ରାଜି ହୋଇଗଲା । ଜାତକ ଭଲ ପୁଣିହୁ । ଦେବା ନେବାର ଦରଦାମ ରୁଟିହୁ । ଜମି ବିକି ନଗଦ ସାତ ହଜାର ଟଙ୍କା ଦେବାକୁ ବାପା ଭାଇ ମଙ୍ଗିଛନ୍ତି । ଗରୁଡ଼ ସ୍ଥିର ହୋଇଛୁ । ପାଠୁଆ ପୁଅ । ନିଜେ ସେ ଥରେ ଝିଅକୁ ଦେଖୁ ପସନ୍ଦ କରୁ । ଦିନ ବାର ଠିକ୍ କରା ହେବ ।

ଦେଖୁଛନ୍ତି ସେ । ଆଡ଼େଇ ଆଡ଼େଇ କଣେଇ କଣେଇ ଚାହିଁଛନ୍ତି । ଗୁରି ଚନ୍ଦ୍ର ମିଳନ ହୋଇଛୁ ପାଞ୍ଚଧର । ରମାର ଦେହ ମନ ଦୋହଲି ଉଠିବୁ । ଏକୋଇଶ ବର୍ଷର ଯୁବତୀ ଝିଅ ସେ । ପର ଘରକୁ ବିଦା କରିବାକୁ ସମସ୍ତେ ବ୍ୟାକୁଳ । କେତେ ଯତ୍ନରେ ଭାଉଜ ତାକୁ ସଜାଇଛନ୍ତି । ନିଜ ଦେହରୁ ଉତାରି ଗହଣାଗାଣି ପିନ୍ଧାଇଛନ୍ତି ।

ହୁଲଧର ବାବୁ ଅବଶ୍ୟ ପସନ୍ଦ କରିବେ ।

ବାହାଘର ସରିଲା ।

ବିଦାବିଦ, କନ୍ଦାକଟା ସରିଲା । ହୁଲଧର ବାବୁଙ୍କର ହାତ ସେ ଧରିବୁ । ଜୀବନସଙ୍ଗିନୀ ହୋଇ ସେ ଯାଉଛୁ । ଓଡ଼ିଶା ଡକ୍ଟ କଣେଇ ଚାହିଁ ନାହିଁ । ପୁରୀ ସହରର ଦୋତାଳା କୋଠାର କେଉଁ କୋଠାରେ ତା'ର ବାସର ଘର ସଜା ହୋଇଛୁ ପରା ! ଟିକି ନେଲିଆ ବିଲୁଲି ଆଲୁଅରେ ଫୁଲଶେଷ ଝଟକି ଉଠୁଛୁ । ଦୂରରୁ ଶୁଭୁଛୁ ସମୁଦ୍ରର ଅବସମ ଗର୍ଜନ । ଅସାଦର ରୁହାକୁ ରୁହା ଅସରା ବାତାୟନର ଆରପାଖେ ଗୀତବାଦ୍ୟ ଓ ନୃତ୍ୟର ଆବାହନୀ ସୃଷ୍ଟି କରିଛୁ । ଅଗନି ପୁଣି ଶେଷି ଜାଳୁଛୁ ।

ନୁଆଉ ଦେହଲୀ ତଥାକ କବାଟ ଆଉଜାଇ ନେଲେ ।

ପାଦ ଚଳୁନାହିଁ । ମୁଣ୍ଡର ଓଢ଼ଣା ଅନ୍ତର ତଳକୁ ରମା ଟାଣିଲା ।
କାନ୍ଥ କଡ଼ରେ ରଖା ହୋଇଥିବା ଆଲମାରର ଛାଇକୁ ସେ ଘୁଞ୍ଚିଗଲା ।

ପାଖକୁ ଆସିଲେ ସେ । ହାତଧରି ଟାଣିଲେ, ଚୁଣ୍ଡରୁ ବଚନ
ବାହାରିଲା, କେଡ଼େ କଥାଳ ସ୍ଵର, ରୁନି 'ରୁନି କଥା, ଆସ, ଯେଠିଟାରେ
କାହିଁକି ଠିଆହେଲ ? ଆସ— !

ହାତ ଖସାଇ ନେଲା । ନିର୍ମପକ୍ତ ହୁଇ ପାଦର ତଳେ ମୁଣ୍ଡ
ଲଗାଇବାକୁ ଯାଉଥିଲା, ଆଖିରେ ଲୁହ ।

ସେ ହସି ହସିକା ଉଠାଇ ନେଲେ, ଛୁଇଁବା ଆଉଜାଇଲେ ।
କବାଟ କଲିଲେ । ରମା ଆଖି ଚୁକିଲା । ସେ ରମାକୁ ପଲଙ୍କ ଉପରକୁ
ନେଇ ପାଖରେ ବସାଇଲେ । ପଢ଼ୁଥିଲେ, ଆଖି ଖୋଲି ଚାହିଁବ ନାହିଁ କି
କଥା କହିବ ନାହିଁ ?

ମନ କହିଲା, ସେଦିନ ପାଟଣାଙ୍କ ମନ୍ଦିରରେ ତମକୁ ଦେଖିଛି ।
କି କଥା କହିବି ପଚାରୁନ ?

ଏଁ, ପାଟଣା ମନ୍ଦିର, ଭୁବନେଶ୍ଵର, ହଲଧର ବାବୁ ?

ବାହାର ବାତାସ୍ତ୍ରନର ସେପାଖେ କିଏ ହସି ଉଠୁଛି । ବିଜୁଳି
ଚମକିଛି ।

ଗଢ଼େଇ ମଜିଲା ନାହିଁ । ଜମି ବିକି ହୋଇ ପାରିଲା ନାହିଁ । ବାପା
ଟଙ୍କା ଦେଇ ପାରିଲେ ନାହିଁ । ବାହାଘର ଭାଙ୍ଗିଲା ।

ହଲଧରବାବୁ କିଏ ? ବାହାର ସେ ହସ ?

ଆରେ, ଜୟଶ୍ରୀ ! ସେ କାହିଁକି ମୁହଁ ଦେଖାଇ ପୁଣି ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ
ଛପିଲେ ?

ସେ ତ ହଲଧର ବାବୁକୁ ବାହା ହୋଇନାହିଁ, ଏଠାକୁ ସେ ଆସିଲା
କିପରି ?

ବ୍ୟସ୍ତବସ୍ତ ହୋଇ ରମା ପଲଙ୍କରୁ ଉଠିଲା । ଟଳି ଟଳି ଦୁଇ ଭୃଗୁ ପାଦ ଅଗକୁ ଅସିଲା । ମୁଣ୍ଡର ଓଢ଼ଣା ପଛକୁ ଡେଇଁ । ସେ କବାଟ ଖୋଲି ପଦାକୁ ଧାଇଁଯିବାକୁ ଉଦ୍ୟତ ହେଉଛି । ଯେଇ ହଲଧର ବାବୁ ହେବେ ତ, ପଲଙ୍କ ଉପରୁ ଉଠି ପାଖକୁ ଆସୁଛନ୍ତି । ଥର ଥର ହାତକୁ ଧରି କଅଁଳେଇ ପରୁରୁଛନ୍ତି, ପଦାକୁ ଯିବ କି ?

ରମା ନାଗ ସାପ ପରି ଗର୍ଜି ଉଠୁଛି । ଆଖିରେ ଜଳିଲା ଅନଳ । ଶରତର ନିଶ୍ବାସ । ହାତ ଖସାଇ ନେଲା । ଫେରି ଚାହିଁ ଶୁଚିକାର କରି ଉଠିଲା । ଅବୋଧ ସେ ଭାଷା ।

ଆଖି ଆଗରେ ଦେଖିଗଲା ଆଉ କାହାର ମୁହଁଟି । ସେ ହଲଧର ନୁହନ୍ତି । ହାତଗଣ୍ଠି ପଡ଼ିଲା ବେଳେ ଘେରି ଗମ୍ଭୀର ସୁନ୍ଦର ମୁହଁଟିକୁ ସେ ପାତଳ ରେଶମୀ ଗୋଲପୀ ଓଢ଼ଣା ତଳୁ କଣ୍ଢେଇ ଚାହିଁଥିଲା, ସେଇ ଜା'ର ଜୀବନର ସଂସ୍ମର ।

ସୁକାନ୍ତ ଆଗରେ ଠିଆ ହୋଇଛନ୍ତି । ମୁହଁ ଗମ୍ଭୀର ଦଶରୂପ । ଆଖିରେ ବିସ୍ମୟ ।

ରମାର ଦୁଇ ଆଖିରେ ଲୁହ ।

ପୁରୀ ସହର ଏ ନୁହେଁ, କଟକ ସହର । କାଠଯୋଡ଼ି କୁଳ । ଦୁଇକୁଳ ପୁଣି କରି ଆବଳ ଜଳ ଅବରାମ ଶବଦ କରି ବହୁଯାଉଛି । ସୁକାନ୍ତ ବାବୁଙ୍କର ଭଡ଼ାଈଆ ଘର । ବାହାରେ ଅନ୍ଧାର । ବର୍ଷା କୁହୁଛି । ତୋଫାନ ବହୁଛି । ବିଜୁଳି ରହି ରହି ଝଟକି ଉଠୁଛି । କାନ ଫଟା ଘଡ଼ଘଡ଼ିର ରଡ଼ି ।

ଭରମାଡ଼ିଲା କି ରମା ?

ଅଗଳ ଓଠରୁ ଖସିପଡ଼ିଲା ଭୟାବ୍ଧ ପଦ, ନାହିଁ ତ !

ପୁଣି ସେ ହାତ ଧରିଲେ ।

କୁନୁ କାନ୍ଦ ଉଠିଲା । ହାତ ଅଣ୍ଟାଲି ମା'କୁ ଠାବ କଲା । ବାପା
ବାପା ଚିତ୍କାର କରି ରମାକୁ କୁଣ୍ଡାଇ ଧରିଲା ।

ସପନ ଶୁଣିଲା । ନନ୍ଦ ଶୁଣିଲା ।

ରମା କୁନୁକୁ ବୋଳକୁ ଅଉଜାଇ ଶେହେରା ହେଲା, ସପନ
ଦେଖିଲୁ କି କୁନୁ, ବାପା ପରା ରସ୍ତାରେ ଯାଇଛନ୍ତି । ଶୋଇପଡ଼ି । ପାଟି
କଲେ କକ ବାଇଆ ଆସିବଟି, ଧରିନେବ ।

କୁନୁ ଶୁଣି ଧରିଲା, ମୁଁ ବାପାଙ୍କ ପାଖରୁ ଯିବି ।

ରାତି ପାହୁଲେ ସେ ଆସିବେ, ଶୋଇପଡ଼ି କହୁଛି । କେଡ଼େ ଅନ୍ଧାର
ହୋଇଛି ଅଜି ରାତିଟା । ବାହାରେ କକ ବାଇଆ ବୋବାଳି ଗୁଡ଼ିଛି ।
ଲୁଚି ଲୁଚି ସେ ବୁଲୁଛି । ପିଲାଙ୍କ ପାଟି ଶୁଣିଲେ ସେ ଆସିବ ।

କୁନୁ ଶୁଣିଲା ନାହିଁ । କକ ବାଇଆକୁ ସେ ଡରେ ନାହିଁ । ଉଠି
ବସିଲା । ଇସ୍ ବ କାନ୍ଦ ଉଠିଲାଣି । ଅବେଇଜ ପିଲା ଦୁଇଟା ଏମିତି
ରାତି ଅଧରେ ଉଠି ହଇରାଣ କରିଛି । ସୁକାନ୍ତ ଥିଲେ ଦୁହିଁକୁ ସେ ଯମ୍ଭାଳି
ନିଅନ୍ତି । ରମାର ନିଦରେ ବ୍ୟାପାତ ଘଟିଲେ ବି ସେ ହଇରାଣ ହୁଏ ନାହିଁ ।
ପିଲା ଦ'ଟାକୁ ଖଣ୍ଡେ ଖଣ୍ଡେ ବିସ୍ମୟ ଦେଲେ ସେମାନେ ରୁନି ହେବେ
ପରା, ନୋହୁଲେ ନାଟ ଲଗାଇବେ ।

ରମା ଉଠି ବସିଲା ।

ଘର ଭିତରେ ବିଜୁଲି ଆଲୁଅ ଜଳୁଛି । ବାହାରେ ଅନ୍ଧାର । ନିଶା
ଗର୍ଜୁଛି । କଅଣ ସେ ସପନ ଦେଖିଥିଲା ପିଲାଙ୍କ କାନ୍ଦଣା ଭିତରେ ସେତକ
ଶୋଲେଇ ହେଲା । କେବଳ ଜୟଶ୍ରୀଙ୍କର ତୋଫାନିଆଁ ହୁଏଟା ପିଲାଙ୍କର
ରଡ଼ିକୁ ଭେଦ କାନରେ ବାଜୁଛି ।

ଟ୍ରେଜେଟି ଆଡ଼ୁ ଅଧରାଦିଆ ଘଣ୍ଟାର ଶବଦ ଶୁଭିଲା । ରାତି ଗୋଟାଏ
ହେଲାଣି । ହଲଧର ବାବୁଙ୍କ ଘର ଅନ୍ଧାର ଦଶୁଛି । ହୁଏତ ସେ ଜୟଶ୍ରୀଙ୍କ

କାନରେ ଚୁନି ଚୁନି କହୁଥିବେ, ଶୁଣିଲଣି, ସୁକାନ୍ତ ବାବୁଙ୍କ ଝିଅ ରମାର କଥା—

କହୁଥାଆନ୍ତୁ । ପିଲା ଦୁଇଟାକୁ ମୁଁ ଭୁଲି କରେ ।

ପିକା ପାହାନ୍ତାର ଦେହଭଲୁଆ ଶୀତଳ, ଲହଡ଼ିଆ, ଧୀର, ହାଲୁକା ପବନ । ପିଲା ଦୁହଁକୁ ପୁଣି ନିଦ ହୋଇଗଲା । ରମା ମଧ୍ୟ ଅଚେତ ହେଲପରି ଗୋଇପଡ଼ିଲା । ଅଙ୍ଗେ ଲାଗିଲା କେତେ ଘଟଣା, ଅନ୍ୟ ଚୁଣ୍ଡରୁ ଶୁଣିବା କେତେ କଥା ଯାହାକି ମନରେ ଭେଦ ସୁଦେଖି, ହୃଦୟ, ପ୍ରଶଂସା ଓ ନିନ୍ଦା, ସହାନୁଭୂତି ଓ ବିରୋଧ ଓ ହିଁ-ନାହିଁର ଗୋପନ କମ୍ପନର ଶିହରଣ ଭଲ ଅଘାତର ଜୀବନରେ କେବେ ଆଣିଥିଲା, ନିଜ ମନର ଆଶା-ଦୁଃଖ, ହେଲ-ନହେଲର ଉତ୍ସାହହତାଶ, ସବୁ ମିଶାମିଶି ହୋଇ ସପନ ରାଜ୍ୟରେ ଯମ୍ବୁବ ଓ ଅୟମ୍ବୁବ, ଆଦ୍ୟନ୍ତସ୍ଥାନ କେତେ ଘଟଣା ଫର୍ଜନା କଲା, ବିଲୟ ଲାଭଲା—

ସଞ୍ଜ ।

ପିଲା ଦୁହଁକୁ ଚାକର ପାଖରେ ଛାଡ଼ି ରମା ଓ ସୁକାନ୍ତ ବୁଲିଯାଇଛନ୍ତି । ଅଧା ଜନ୍ମର ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଅଲୁଅ ଓ ଧୀର ପବନ ମନ ଉଲୁଆଉଛି । ରମାର ହାତ ଧରୁଛି ସୁକାନ୍ତ । ରମା ଅଳପ ବିଚଳିତ ହୋଇ ଆଗକୁ ପଛକୁ ଚାହିଁଛି । କେତେ ଲୋକ ଯାଆନ୍ତି କରୁଛନ୍ତି । ହାତ ଖସାଇ ନେଉଛି ।

ସୁକାନ୍ତ ବୁଝିଲା । କହିଲା, ତୁମେ ମତେ ଭଲ ପାଆନାହିଁ କିମ୍ବା, ଏକଥା ମୁଁ ଜାଣେ । ମତେ ବାହା କରାଇବା ଆଗରୁ ତୁମର ବାପ ମା ତୁମର ମତାମତ ନେଇଥିଲେ ତୁମେ କଅଣ କହୁଥାଆନ୍ତୁ, ମୁଁ ଅନୁମାନ କରିପାରୁଛି ।

ଗୁଣିଲ କି ? କେତେ ଲୋକ ଯାଆନ୍ତି କରୁଛନ୍ତି ଦେଖ । ଯେମାନେ କଅଣ ଭାବିବେ ? ନିନ୍ଦାକରି କହୁବେ । ଆମେ ଯେ ଘର କଣ୍ଠରେ ରହିବା

ଲୋକ । ଅମ କାନକୁ ଆସିବ ନାହିଁ । ତୁମ କାନକୁ ଯିବ । ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଗରେ
ପୁଣି ଦେବଦେବୀଙ୍କୁ ସାକ୍ଷୀ ରଖି, ତୁମେ ମୋ ହାତ ଧରିଛ । ବାଟପାଟରେ
ହାତ ଧରି ଆଉଥରେ ଗଲ ଅଲଲ ବାଟୋଇକୁ ଦେଖାଇଲେ କ'ଣ
ଅଧିକ ହେବ ?

ହଳଧର ବାବୁ ଜୟଶ୍ରୀ ଦେବୀଙ୍କ ହାତ ଧରି ବାଟରେ ଚାଲିଲେ
ବେଳେ ତ ଲୋକେ ଦେଖନ୍ତି । ପଛରେ ହୁଏତ ସେମାନେ ସମାଲୋଚନା,
ଟାହୁଟାପରା କରୁଥିବେ । ସେ ସବୁ କଥା ତାଙ୍କର ବାନରେ କେବେ
ପଡ଼େ ନାହିଁ । ପଡ଼ୁଥିଲେ ବି ସେମାନେ ହସି ଉଡ଼ାଇ ଦେଉଥିବେ ।

ତୁମେ ରାଗ ନାହିଁ, ମୋ ରାଗ । ତାଙ୍କରଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ଗୋମତୀ ଦେବୀଙ୍କୁ
ଦେଖିଛ ତ ? ସ୍ନେହ ଦରଶନ ପାରାବାର ସେ । ସସାରଯାକର ସବୁ
ଲୋକ ତାଙ୍କର ବାପ, ଦାଦା, ମାମୁ, ମଉସା । ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସେ ସେପରି
ଭାବନ୍ତି । କାହାକୁ ଆଡ଼ ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ । ସମସ୍ତଙ୍କୁ କଥା କହନ୍ତି । ଦୁନିଆଁ
ଯାକର ପିଲାଙ୍କୁ ନିଜ ପିଲାପରି ମଝନ୍ତି । ହେଲେ ସଂସାରରେ ଜଣେ ଲୋକ
ଅଛନ୍ତି, ଯାହାଙ୍କୁ ସେ ଆଡ଼ ହୁଅନ୍ତି । ସେ ଜଣକ କିଏ ହୋଇଥିବେ କହିଲ ?

ସୁକାନ୍ତ ଭାବବାକୁ ଲାଗିଲା । କହିଲା, ହଳଧର ବାବୁ ?

ନା, ହଳଧର ବାବୁଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ସେ ଚର୍ଚ୍ଚା କରନ୍ତି । ଅଟ୍ଟା କଣ ସେ
ଦିନେ ତାଙ୍କୁ କହିଥିଲେ, ମୁଁ ଆରାଧ୍ୟରେ ଆଇ ଶୁଣିଛି, ମନେ ତ ଲଜ ମାଡ଼ିଲା,
ମୁଁ ଉଠି ଚାଲିଗଲି । ସେ ବଡ଼ ଅସତ୍ୟ ଅଟ୍ଟା କଲେ ମ ।

କହ, କହ — ।

ହଁ, କହିବି ନାହିଁ ।

ମୋ ରାଗ, କହ ।

ଆରେ ରାଗ ପକାଇଛ କାହିଁକି ? ଶୁଣିଲେ ତମେ ରାଗିବ । ତମର
କଥା ।

ମୁଁ ରବିବ ନାହିଁ, କହ ।

ଗୋମତା କହିଲେ, ଠାକୁରାଣୀ ମନ୍ଦିର ଭିତରେ ତମେ ଯାହାକୁ ଦେଖିଥିଲ, ସେଇ ତମର ଭାଗିନୀ ମ ଜନ୍ମ, ସେ ବି ତମକୁ କଟମଟ କରି ଅନେଇଥିଲା । ଜୟଶ୍ରୀଙ୍କ କାନରେ ଯତ ମିଛ କରି ତମେ ଯାହା ଗପିଥିଲ, ଜୟଶ୍ରୀ ସେତକ ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଗରେ ପ୍ରକାଶ କରିଛୁ । ଶୁଣ ମ ଜନ୍ମ, ଗୋଟିଏ ଚୁଣ୍ଡର କଥା ଜଣକ କାନରେ ଭେଦ ଯେତେବେଳେ ତା ପାଟିରୁ ବାହାରେ, ସେଥିରୁ ପାଞ୍ଚକଥା ହଜେ, ପନ୍ଦର କଥା ଲାଗେ । ଜୟଶ୍ରୀ କେତେ ହଜାଇ କେତେ ଲଗାଇଛନ୍ତି, ତାକୁ ଜଣା । ହେଲେ, ସାରମର୍ମଟା ଏହି ଯେ, ତମ ଭାଗିନୀ ଇନ୍ଦ୍ରନିୟାରଙ୍କର ଦୁଇ ପିଲା ଜନ୍ମ କଲେଣି ! ଇନ୍ଦ୍ରନିୟାରଙ୍କ ଭାଗିନୀ ତାନ୍ତରଙ୍କର ତିନି ବିଅକୁ ସଫାରକୁ ଅଣିଲେଣି । କାହା ଭାଗିନୀ ଭାଆର ଅସି ତମ ଘରର ଘରଣୀ ହୋଇଗନ୍ତି ତାକୁ ପଚାର । ସେଇଟା ଆଶୁକୁଡ଼ା ହୋଇ ବସିଛି ।

ରମା ହସି ଉଠିଲା । ଆଶା କରିଥିଲା, ସୁକାନ୍ତ ମଧ୍ୟ ବଡ଼ ପାଟିକରି ହସିବେ । ରହସିଆ କଥାକୁ ରହସ୍ୟ ମଣି ରମାର ହାତ ଧରିବେ । ଏଣିକି ତେଣିକି ଚାହିଁ ରାସ୍ତା କଡ଼ର ଗୋଡ଼ିବାଣ ଗଛ ପ୍ରଭୃତିରେ ମୁଣ୍ଡ ନୋଇଁ ଆସି, ରମାର ପ୍ରଫୁଲ୍ଲିତ ଗାଲ ଉପରେ ଟେକି କରିବେ । ଗେହ୍ଲେଇ ପଚାରିବେ, କହମ, ଜନ୍ମ କଥା କହିଲେ, ଜୟଶ୍ରୀ କଥା କହିଲେ ?

ରମା କହିଥାଆନ୍ତା, ଜନ୍ମ କହିଲେ, ସତେ ଗୋମତା ଦେବୀ, ଏ ଦୁନିଆଁରେ କାହା ପିଲା କେଉଁଠି ଜନ୍ମି ବଢ଼ନ୍ତି, ମଣିଷ ହୋଇ କାହାକୁ ବାପ ବୋଲି ଡାକନ୍ତି, ସେକଥା ତମ କଥାରୁ ଏବେ ବୁଝିଲି ।

ଜୟଶ୍ରୀ ତ ଧାଇଁ ଆସି କହି ଥାଆନ୍ତେ, ଜନ୍ମ ହେଲେ କ'ଣ ବୁଝି ଉଣା ହୋଇ ଯାଏ କି ? ମୁଁ କହୁଛି, କାହା ପିଲା କାହାକୁ ମାଆ ବୋଲି ସଫାରରେ ଡାକନ୍ତି, ସେ ଖବର ଜନ୍ମ ରଖିନାହାନ୍ତି କି କେହି ରଖିନାହାନ୍ତି ।

ଗୋମଟା ପଚାରିଲେ, କହୁନ କଅଣ କହୁବ ?

ଜୟଶ୍ରୀ କହିଲେ, ମହାପ୍ରସାଦ ନିବନ୍ଧ ପରିଲା । ଦିନବାର ସ୍ଥିର ହେଲା । ବାଆଁରେଲ ହୋଇ କେତେଥର ସେ ଅମ ଝରକା ଆଉ ଗୁପ୍ତରେ ନ ଜାଣିଲା ପରି ଟହଲ ମାରିଲେ । ଭଲ କରି ଦେବେନୁ ବୋଲି ତାଙ୍କ ଟହଲ ମାରିବା ଆଗରୁ ପରଦାକୁ ଟେକି ଦେଇଥାଏ । କେତେଥର ଶୁଣିଅଛି ମିଳିଛି । ହାତଗଣ୍ଠି ପଡ଼ିଛି । ଯଦି ତ ଅଜାତେ ମନ ମହଲର ଅତି ଗୋପନ ଅଭିନୟ ।

ଯାହାକୁ ଗୋପନ ବୋଲି କହ, ସେ କେମିତି ପ୍ରସଙ୍ଗ ହୁଏ, କେହି କହି ପାରିବେ ନାହିଁ । ବୋଉ କହୁଲ ବାପାଙ୍କୁ, ସେଇଟା ମାଜରୁଟାଏ, ବଜାସୁଟାଏ, ତାକୁ ଜୋର କରି ନାହିଁ । ସେ ଶାଶୁ ହୋଇଥାନ୍ତେ ସେ କୁଆଡ଼େ କହିଲେ, ସେଇଟା ଟାଜିଲୁଟାଏ, ବେମହଙ୍ଗଟାଏ, ତାକୁ ବୋହୂ କରିବ ନାହିଁ ।

ସେ ବର ହୋଇଥାନ୍ତେ, ସେ ଅତି ସୁଧାର ପିଲା । ବାପ ମାଆଙ୍କର କୁହାର ବୋଲର । ନିଶ୍ଚୟ, ଚରିତ୍ରବାନ୍ । ସେ ମାଆଙ୍କର ଅବାଧ ହେଲେ ନାହିଁ । ଆମ ଘର ଝରକା ଆଗରେ ଆଉ ଟହଲ ମାରିବାକୁ ଆସିଲେ ନାହିଁ । ବାପ ମାଆ ଯେଉଁଠି ସ୍ଥିର କଲେ, ସେଇଠି ସେ ବାହା ହେଲେ ।

ଦଇବ ଘଟସୂତ୍ର । ହଲଧର ବାବୁଙ୍କ ବିଷୟରେ ତଥା ପଡ଼ିଲା । ସେ କୁଆଡ଼େ ପଚାରିଲେ, ନାମଟି କଅଣ ? ଜାଣିଲେ, ନାମଟି ଜୟଶ୍ରୀ । ମୁହଁ ଖୋଲି ମନ ଆନନ୍ଦରେ କହି ଉଠିଲେ, ବାଃ, ତମଜ୍ଞାର ନାମଟି, ନାତକ ସୁଦ୍ଧା ହେବା ଦରକାର ନାହିଁ ।

ଆଉ ଜୟଶ୍ରୀ ?

ତା' ଅଖିରେ ଲୁହ ଧରୁ ନାହିଁ । ହୁ, କେଡ଼େ ଅସନା ନାମଟା, ହଲଧର ! ତାଙ୍କ ବାପ ମା'ଙ୍କର ରୁଚି ଅତି ମନ୍ଦ । ପିଲାଦିନେ ଗେହ୍ଲାରେ

ତାକୁଥିବେ ଆରେ ହୁଲି । ଅଧିକ ସ୍ନେହ ସଙ୍ଗେ ଆଶାବାଦ ମିଶାଇ ଚଢ଼ିରେ କୃତ୍ରିମ ଦୋଧର ପରଖ ଦେଇ, ବାପ ବଡ଼ ପାଟି କରି ତାଙ୍କ ଛୁଡ଼ୁଥିବେ, କିରେ ହଲିଅ— । ଛୁ, ଛୁ, ଅସନା ନାମଟା । ଗ୍ରାମଲୋକେ ଦମ୍ଭାନ ଦେଖାଇବାକୁ ତିନି ଅକ୍ଷରରେ କହୁଥିବେ ସବୁ ଭଲ ତ ହଲଦ ବାବୁ ? ଦୂରରୁ ଅଜଣା ଲୋକଙ୍କ କାନକୁ ଶୁଭୁଥିବ, ବଲଦ ବାବୁ ପରିକା ।

କାନ୍ଦୁ କାହିଁକି ଜୟଶ୍ରୀ ? ଭାଗ୍ୟରେ ଥିଲେ ଏପରି ବର ମିଳେ ଲେ । ସେ ଦେଖିବାକୁ ବଳରାମଙ୍କ ପରି ସୁନ୍ଦର, ବଳୁଆ, ସରଳ । ସେ ପୁଣି ଜଳ ହେଇଛି ।

ଜୟଶ୍ରୀ ରୁନି ରୁନି କହିଲେ ଅଇ ରୁଜାକୁ, ଅତି ଅସନା ତାଙ୍କର ନାମଟା । ଅଇ ମ, ଅମରେନ୍ଦ୍ର ପରିକା ନାମଟିଏ ତାଙ୍କୁ ମିଳିଲ ନାହିଁ ।

ତୋ ମୁହଁକୁ ସରମ ନାହିଁ ଲେ କରମନାଶୀ ! ହଇଲେ, ନାଁରୁ କଅଣ ମିଳିବ ତତେ ? ବାଟି ଘୋରକରି ପିଇବୁ କି ? ଗେରସ୍ତ ଭାରିଯାକର ତ ଆମ ଗାଜକରେ ଗୋଟିଏ ବୋଲି ନାମ । ସେ ତାକିବ, ହଇହୋ— । ରୁ ତାକିବୁ ହଇହୋ— । ଫୁଲେଇପଣ ସେତକି ଆଉ । ତୋ ମନକୁ ଯେଉଁ ନାମଟି ପାଉଛି, ତୋ ଗେରସ୍ତକୁ ମନେ ମନେ ସେଇ ନାମରେ ତାଙ୍କୁ ! ଅମରେନ୍ଦ୍ର ମାଇଲ୍ କୁଆଡ଼େ ମାଇପକ୍ସ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ତା ଚାକିରି ଚାକୁ ଗଲଣି ।

ଗୋମଟା କହିଲେ, ଅମରେନ୍ଦ୍ର ବାବୁ ଅମ ଗେରସ୍ତଙ୍କର ବଡ଼ କରଣି । ସତେ ଗୋ ଜୟଶ୍ରୀ, ରୂପଟି ତ କାର୍ତ୍ତିକ ପରି ସୁନ୍ଦର, ସ୍ଵାସ୍ଥ୍ୟ ସେ ରାମ ପରିକା । ହେଲେ, ଲୋକେ କହନ୍ତି, ସେ ମାଇଲ୍ । ଆଗକୁ ଆସିଲେ ମୃଣ୍ ବଙ୍କାକରି ଠିଆ ହୁଅନ୍ତି । ତଳକୁ ଅନାଇ ଧୀରେ ଧୀରେ କଥା କହନ୍ତି । ଅଜ୍ଞା ହୁଁ, ଅଜ୍ଞା ହୁଁ କହି ବରକୁ କରନ୍ତି । କିପରି ନିଷ୍ଠୁର ପାଇ ଅଗରୁ ସେ ପଲାଇବେ ସେଥିକ, ସବୁବେଳେ ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ ଥିଲା ପରି ଜଣାପଡ଼ନ୍ତି । ହେଲେ, ଯେଉଁ କାମ କହୁବ, ସେ କାମ ସେ କରିବାକୁ ଛାଡ଼ନ୍ତି ନାହିଁ । ଅମରବାବୁ ମାଇଲ୍ ହୋଇ-ପାରନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କର ତିନି ପୁଅ ହେଲେଣି । ଏଥର ଝିଅଟିଏ ହେବ ବୋଲି ସେ ଆଶା କରିଛନ୍ତି ।

ଜୟଶ୍ରୀ କହଲେ, ଦେଖ ଗୋ ରମା, ମୋର ଦିନ ସୁଅକୁ ସେ ଶୁକୁଟୀ, ତେପେଟା ନାଜ, ମୁଖ ଦାନ୍ତୁରା, କଅଣଟି ତା'ର ନାମ, ରହ, ମୋ ଜିଭ ଅଗରେ ଅଛି—

ଗୋମଟା ମନେପକାଇ ଦେଲେ, ଇନ୍ଦର ।

ହଁ, ଇନ୍ଦର ।

ରମା କହୁଲୁ, ଆଶୁନା ସେଥରୁ ଗୋଟିଏ କି ଦର୍ପଟି । ଘର ସୁନ୍ଦର ଦଶିବ । ଗହଳ ଚହଳ ହେବ । ତାଙ୍କ ସେବା ଓ ଯନ୍ତ୍ରରେ ବେଳ କଟିଯିବ । ନିଜର ଦେହ ମୁହଁ ସଜାଇବାରେ ସମୟ ନଷ୍ଟ ନ କରି ସେଇ ପିଲାଙ୍କର ଅର୍ଦଳରେ ଆଖିର ପଲକ ପଡ଼ିଲା ପରି ଦିନରାତି କଟିଯିବ । ତାଙ୍କୁ କୋଳରେ ଧରିଲେ ନ ଫଳିଲା ଆଶା ଫଳିଲା ପରି ଲାଗିବ । ହାତ ପାଦ ମାଗିଲେ ଇନ୍ଦର କ'ଣ ମନା କରିବ ।

ଗୋମଟା କହଲେ, ଅଭାବହୀନ ସ୍ୱପ୍ନାର ତାଙ୍କର । ଘର କାମ କରି କରି ଶୁକୁଟୀ ଇନ୍ଦର କାଉଳି ବାଉଳି ହେଉଛି । ପିଲା ଦିନଟା ଅଯତ୍ନ ହେଉଛନ୍ତି । ଚିଡ଼ାଖୋଇ ହେବାରୁ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ସେ କାଟିସମ୍ପି ପକାଉଛି । ଗେରସ୍ତ ଅମରବାରୁ ବି ଇନ୍ଦର କୋପରୁ ରକ୍ଷା ପାଆନ୍ତି ନାହିଁ । ଅମରବାରୁ କିଛି କହନ୍ତି ନାହିଁ । ପାହାନ୍ତା ପହରୁ ଉଠି ଘରର ଘରୁ ପାଇଟି କରନ୍ତି । ଏପରି କି ଇନ୍ଦରଙ୍କର କାଠିଲଗି ପାଇଁ, ସ୍ନାନ ପାଇଁ ପାଣି କାଢ଼ି ରଖିଦିଅନ୍ତି । ବସିବୁ କରିବା ଓ ରୋଷେଇ କରିବାରେ ତାଙ୍କର ବଡ଼ ସଉକ । ପିଲା ଦିନୋଟି ଯେ ତାଙ୍କର ପ୍ରାଣରୁ ବଳି ଅଧିକ । ଇନ୍ଦର ତ ନାହିଁ କରିବ ନାହିଁ, ତେବେ ଅମରବାରୁ ରାଜି ହେବେ ନାହିଁ ।

ଜୟଶ୍ରୀ କହଲେ, ତମେ ଦହେଁ ସପନରେ ଉଡ଼ିଲା କଥା ଭାବୁଛ । ସାବତ ମାଆର ମନ ପଛେ ତଟିବ, ସାବତ ବାପାର ମନ ତଟିବ ନାହିଁ । ଅମରବାରୁକ ପିଲାକୁ ହଲଧର ବାବୁ ଆଡ଼ ଆଖିରେ ଚାହିଁବେ ନାହିଁ ।

ରମା ପେଟରୁ ଜନମିଛ ତ କୁନ୍ତୁ, ଘେଇଁକି ହେଲେ ଜଳ୍ ମଣିବେ ନିଜ ପିଲଟା ପାଖକୁ ଆସିଲା । ପୁଣି ମଣିବେ, ମନ୍ଦର ଦେଖା ପରେ ଯେଉଁ ଭଲଟା ସେ କରିଥିଲେ, ସେତକ ସୁଧୁର ଲେ । ରମାର ପିଲକୁ ବୋକ ଦେଇ ମୋ କୋଳକୁ ଦେବେ ଓ ମୋ ମୁହଁକୁ ଅନେଇ ହସି ହସି କହିବେ, ନିଅ, ଏଇ ତମର ପୁଅ, ଅତି ଯତ୍ନରେ ପାଳି ମଣିଷ କର ।

ଗୋମଟା ମୁଣ୍ଡ ହଲାଇ ଚାଲିଯାଏ ଟେକି ହସ ହସ ହୋଇ କହିଲେ, ହେଲ ଯେ, ପୁଣି ହେଲ ନାହିଁ । କୁନ୍ତୁ ସେ ତମ କୋଳକୁ ଦେବେ ଯେ, ଦେଲ ବେଳେ, ତମ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁଲ ବେଳେ, ସେ ସେଇ ମୁହଁଟିକି ଆଉ କାହା ମୁହଁ ପରିକା ଦେଖିବେ, ଯେଉଁ ମୁହଁଟି ସେ ପାବତୀଙ୍କ ମନ୍ଦର ଭିତରେ ଠାକୁରାଣୀଙ୍କ ଆଖି ଆଗରେ ପ୍ରଥମେ ଦେଖିଲେ ଓ କେହି ଦେଖିପାରୁ ନାହାନ୍ତି କି ଜାଣିପାରୁ ନାହାନ୍ତି ଛଳନାରେ କଣେଇ କଣେଇ ଛପନ ଅର ଦେଖିଥିଲେ ଓ ମନ କନକନ ହୋଇ ହୁଁ ହୁଁ କହିଥିଲା ବେଳେ, ଧନ ଛନ ଛନ ହୋଇ ରହୁ ରହୁ ଲଗାମ ଟାଣି ସେ ମନକୁ ଅଟକାଇ ରଖିଥିଲା । ସେ ମୁହଁଟି ଏଇ ରମାର ।

ଗୋମଟା ରମାର ମୁହଁକୁ ହାତରେ ଚାଲି ଧରି ପୁଣି କହିଲେ, ସତ କି ରମା ? ଆଗୋ ଜୟନ୍ତୀ, ଦେଖିଲ, ଏ ମୁହଁଟି ତମ ଆଖିକି ମୋ ମୁହଁ ପରିକା ଦିଶୁଛି କି ନାହିଁ କହିଲ ? ଦିଶୁନାହିଁ ପରା ? ଇଞ୍ଜିନିଅରଙ୍କ ଆଖିକି ସେମିତି ଦିଶେ ମ ! ହଁ ଦିଶୁଥିବ ତ !

ରମା କହିଲା, ହୁ— ।

ଗୋମଟା କହିଲେ, ହଁ, ହୁ ଯେ, ଏ ମଣିଷଗୁଡ଼ାଙ୍କ ଆଖିକି ଗୋଟିଏ ମୁହଁ ବେଳକାଳ ଭେଦରେ ଭଲ ଭଲକା ଦିଶେ । ଦୂର ପରବତ ସୁନ୍ଦର, ପର ପରିଣାତା ସୁନ୍ଦର । ଆଗକୁ ଆସିଲେ ବାଉଁଶର କେଡ଼େ ଧୀର, କେଡ଼େ ସୁଧାର, କେଡ଼େ ଉଦାର । ମୁହଁକୁ ଟିକିଏ ଚାହିଁବେ ନାହିଁ ଗୋ, ମନ୍ଦ ଜପିଲା ପରି ମନେ ହେଉଥିବ, ପରଦାରେଷୁ ମାଡ଼ୁବନ୍ତୁ । ଆଖିରୁ

ଝିଅଲେ ନିଃସ୍ୱଳାରେ ବସିଲେ, ରସିଲେ ତ ହସିଲେ, ପ୍ରେମପାଗରରେ
ଭସିଲେ, ଦୂର ପରବତ ସୁଷମା ଆଣି ପାଶ ପରବତେ ନେସିଲେ । ଅଭିଳା
ଅଳଙ୍କାର ଦଳ ମ !

ସମସ୍ତେ ହସିଉଠିଲେ— ।

ସୁକାନ୍ତ ଆଗେଇ ଯାଇଛନ୍ତି ।

ପଞ୍ଜ ପହର କେତେବେଳୁ ଗଢ଼ିଗଲଣି । ରାତିର ଅନ୍ଧାର ଘୋଟି
ଆସିଲଣି । ଆରେ କେତେ ଦୂରକୁ ସେମାନେ ଚାଲି ଆସିଲେ ।

କସ୍ତୁରୀର ହସର ଆଲୁଅମାଳ ଆଉ ଆଖିକୁ ଦେଖା ଯାଉନାହିଁ ।
ତାର ଆଲୁଅରେ ସ୍ୱପ୍ନାଟି ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଦିଶୁଛି । ଆଗରେ ପାହାଡ଼ । ଡାହାଣ ପାଖେ
ନାକ୍‌ଟିଡ଼ଙ୍ଗର ପାହାଡ଼ ଉପରର ଚନ୍ଦନ ଗଛ ବଣ ଅନ୍ଧାରଆ ଦିଶୁଛି ।
ବିଳମ୍ବୀ ସେପାଶ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପାହାଡ଼ ତଳେ ବାଡ଼େଣୀପୁଟ ଗ୍ରାମ । କେଉଁ
ଘରୁ ଶ୍ରୀଣ ଆଲୁଅର ଧାରଟିଏ ଆସୁଛି ।

ରମାର ଗୁଡ଼ରେ ଛନକା ପଶିଲା ।

ସୁକାନ୍ତ ଆଗେଇ ଚାଲିଛି । ପୋଲ ପାରି ହୋଇ ଘାଟି ଉପରକୁ
ସେ ଉଠୁଛି । ଚାନ୍ଦିର କଥା ବାହାରୁ ନାହିଁ ।

ଏତେ ରାତିରେ କୁଆଡ଼େ ସେ ଯାଉଛନ୍ତି, କୁଆଡ଼କୁ ନେଉଛନ୍ତି ?
କଥା କହୁନାହାନ୍ତି କାହିଁକି ?

ରମା ଶୁଦ୍ଧ ସ୍ୱରରେ ପାଟି କରି ଡାକିଲା, ରହ ମ, ରହ ।

ସୁକାନ୍ତ ଆଉ ଦେଖା ଯାଉନାହାନ୍ତି । ରମାକୁ ଏକା ଗୁଡ଼ି ଅଦୃଶ୍ୟ
ହୋଇଗଲେଣି ।

ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ରମା ପାଟି କରି ଆଗକୁ ଯାଇଁଲା । ବାଟ କଡ଼ର
ପଥର ଝୁଣ୍ଟିପାତ ତାଳ ଗଛର ନାଲର ଜଳରେ ପଡ଼ିଲା । ଆସାତ

ହୋଇ ନାହିଁ । ଅଳପ ପାଣି ହେଲେ ବି ପ୍ରଖର ସ୍ରୋତ । ଦୁଇ ପାଖେ
ଭିଣ ଶ୍ରେଣି । ହାତରେ କଅଣ ଧରି ଅଟକ ରହୁବାକୁ ହାତ ବଢ଼ାଇଲ ।
କିନ୍ତୁ ମିଳୁନାହିଁ । ସେ ଭାସିଯାଇଛି ।

ଚକ୍ରାର କରି ଡକା ଛୁଡ଼ିଛି, ହଇ ହୋ ହଇ ହୋ— ।

ଭିଣ ଶ୍ରେଣି ଉଭେଇ ଯାଇଛି । ପଥର ଧରି ସେ ଅଟକ ରହୁଛି ।
ଅନ୍ଧାର ଅପହରିଛି । ଫକା ଆଲୁଅ । ନାଲି କୁଲରେ କୁନ୍ନୁ ଓ ଇସ ଠିଆ
ହୋଇ କାନ୍ଦୁଛନ୍ତି । କୁନ୍ନୁ ଡାକ ଛୁଡ଼ିଛି, ମା, ମା— ।

ଦେହରେ କଅଁଳ ହାତର ପରଶ ଲାଗିଲା ।

ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଲା । ସପନ ଅପହରିଗଲା । ସଞ୍ଜାଟା ଅର ଅର ହୋଇ
କମ୍ପିଛି ।

ରମା ଆଖି ଖୋଲିଲା । ଖୋଲି ଝରକା ବାଟେ ପାହାନ୍ତି ଆଲୁଅର ଆଖି
ଘର ଭିତରେ ପଶୁଛି । ଶୀତଳ ବାଆଁରେ ଲେମ୍ବ ଟାକୁରି ଉଠୁଛି । ପାଖରେ
ବସି କୁନ୍ନୁ ଡାକୁଛି । ଇସ ଗଡ଼ି ଗଡ଼ି ଯାଇଁ ଗୋଡ଼ତଳେ ଗୋଇଛି । ସେ ଶେଯ
ଓଢ଼ା କରିଛି ।

ରମା ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଉଠିଲା । କି ଅସମ୍ଭବ ଘଟଣା ସ୍ବପ୍ନ ସେ ଦେଖିଲା
ସତେ !

ସୁକାନ୍ତି ଗସ୍ତରେ ଯାଇଛନ୍ତି । ପିଲା ଦିଓଟି ତା ପାଖରେ ଅଛନ୍ତି । ଏଇ
ତା'ର ଘର, ଏଇ ତା'ର ସଫାର । ନଫା, ନାଲ, ପଞ୍ଜତ ନାହିଁ । ଅନ୍ଧାର ରାତି
କି ବଣ ପାହାଡ଼ ନାହିଁ । ପାହାନ୍ତି ବେଳର ନୀରବତାକୁ ଅରାଇ କୁନ୍ନୁ କେବଳ
କାନ୍ଦିଲା ସ୍ବରରେ ଡାକ ଛୁଡ଼ିଛି, ମା, ମା— ।

କଅଣରେ କୁନ୍ନୁ ?

ତୁ କାନ୍ଦୁଲୁ; ପାଟି କଲୁ—

ତରିଲୁ ନି ? ଆ ମୋ କୋଳକୁ ।

କୁନୁକୁ ଥେ କୋଳକୁ ନେଲ । ଇସ ଛଟପଟ ହେଲଣି । ତା'ର ନିଦ
ଭାଙ୍ଗିଲଣି ।

ମଙ୍ଗଳବାର ।

ଜଗଜ୍ଜନନୀଙ୍କ ମନ୍ଦିରରେ ଭୋଗ କରାଜେ । ମହାଦେବଙ୍କ ମନ୍ଦିରକୁ
ନିଶ୍ଚିନ୍ତା ପଠାଇବ । ସପନ କଥା ହତ ହୁଏ ନାହିଁ । ଯଦି ହୁଏ ନିଜକୁ ଦେଖିଲେ
ପରକୁ ହୁଏ । ଗତ ରାତିରେ କି ସପନ ସେ ଦେଖିଲା, ସବୁ ତା'ର ମନେ
ନାହିଁ । ମନେ ପକାଇବାକୁ ତର ନାହିଁ । ଆଉଟି ହେଉଥିବା ମନର ବିକଳ
ଭାବନା ଦେଖିବା ଚରଣ ତଳକୁ ଥରକୁ ଥର ଛୁଟିଯାଉଛି, ଶରଣ ପଶୁଛି ।
କରୁଣ ସ୍ଵରରେ କରୁଣ ଭାଷା କରୁଛି । ଅଳି କରୁଛି, ମୋର ପଛେ ମରଣ
ହେଉ ମା, ସବୁ ଶୁଭରେ ସେ ଫେରିଆସନ୍ତୁ ।

ଶୁଭ ବାଉଁ କେତେଥର ଅସି ଅଗଣାରେ ନାଚି ନାଚିବା, ରାତି ରାତିବା
ଆଧାର ଖାଇ ଚାଲିଗଲଣି । ହାତରୁ କ'ଣ ବାସନ ଖସି ପଡୁଛି । ବା ଆଖି
ଫେରିଛି । ଇସ ତା ମନକୁ ବାପା ବାପା ବୋଲି ଡାକ ଛୁଡୁଛି । ମଟର ଗାଡ଼ି
ଶବ୍ଦ ଶୁଣିଲେ କୁନୁ ବାଡ଼ି ଖଣ୍ଡେ ଧରି ପଦାକୁ ଧାଇଁଯାଉଛି । ସେ କେତେ-
ଥର କହି ହେଲଣି, ତ୍ରାଉଣର ତାକୁ ଘରରେ ନ ନେଇ ଏକା ବାପାକୁ
ନେଇ ଗଲା ସେ ମାଡ଼ ମୁଲେଇଛି ।

ସରକାରୀ କାମ । ବଣ ପାହାଡ଼ମାଳ ମଝିରେ ରହଣି । ଦୁଇ ଦିନ ପାଇଁ
ଯାଇ ପାଞ୍ଚ ସାତ ଦିନ ରହୁଥିବା ଯେପରି ସ୍ଵାବସନ, ପାଞ୍ଚ ସାତ ଦିନ ପାଇଁ
ଯାଇ ଦିନଟିଏ ରହି ଫେରି ଆସିବା ମଧ୍ୟ ସେହିପରି । ନୁଆ ନୁଆ
ଥଲା । ଆସିବାକୁ ଡେଇଁ ହେଲେ ମନ ଦକଦକ ହେଉଥିଲା । ଅଶୁଭ ଭାବନା
ଛୁଟି ଅଗଉଥିଲା । କୁଆଖୀର ବିଲେଇ ପରି ସେ ହେଉଥିଲା । ବିନା କାରଣରେ
ଦୁଇ ଆଖିରୁ ଦରଦର ଝରି ପଡୁଥିଲା ଲୁହ । ଅଭାସ ହେଲଣି । ଚନ୍ଦ୍ରାଦଳ
ମନ ଛୁରି ନାହିଁ । ଠାକୁରେ ବଳେ ଶୁଭରେ ଫେରାଇ ଆଣିବେ ।

କାଲି ସେ ବିରକ୍ତ ହୋଇ ଯାଇଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ମନ ଗୋଲେଇ ହେଉଥିବ, ରମାକୁ ଏହା ଅଜଣା ନାହିଁ । ଫେର ଆସିବାକୁ ଉଛୁଳି ହେଉଥିବେ । ଶୀଘ୍ର କାମ ଶେଷ କରି ସେ ବାହାଡ଼ି ଆସିବେ । କେବେ ସେ କହୁବେ ନାହିଁ ଯେ, ରାଗ କରି, ରମା ଉପରେ ବିରକ୍ତ ହୋଇ, ମେ ଶୁଲି ଯାଇଥିଲେ, ଗୋଲେଇ ପୋଲେଇ ହେବାକୁ ସହଜ ସହଜ ଫେରି ଆସିଛନ୍ତି । ନନ୍ଦୁଲେ ନାହିଁ । ତାଙ୍କ ଲାଜର ମୁହଁ, ମଉନ ହସ, ଅବାଗିଆ ଡଙ୍ଗା ଲାଜୁ ଚନ୍ଦ୍ରା ପକାଇ ଦିଏ ସେ, ଅନ୍ଧାର ନ୍ୟବହାର ପାଇଁ ସେ ଅନୁକମ୍ପା କରିଛନ୍ତି ।

ଆସିରେ କଳା ନାହିଁ, ମୁଣ୍ଡ ବନ୍ଧା ହୋଇ ନାହିଁ, ପିନ୍ଧିଲା ଶାଢ଼ୀ ମଇଲା ହୋଇଛି, ଅତି ସ୍ନେହରେ ଯେଉଁ ଗହଣା ଗଣ୍ଠି କାଟାଲରୁ ଡଙ୍ଗାଲନ ପ୍ରକାରେ ଚଢ଼ାଇ ଥିଲେ, ସେ ସବୁ ଦେହରେ ନାହିଁ, ବାକ୍ସ ଭିତରେ ସାଇତା ହୋଇ ରହିଛି, ଗୋଡ଼ରେ ଅଳତା ପିନ୍ଧା ହୋଇ ନାହିଁ ।

ଏ ସବୁ ଚିହ୍ନ ଦେଖି ମଧ୍ୟ ସେ ଦେଖନ୍ତି ନାହିଁ । ଖାଲି ଆଖି ଦିଓଟିକୁ ଅନାଇ ରହନ୍ତି । ପାଖକୁ ଲାଗି ଲାଗି ଆସନ୍ତି । କାଶ ହେଲ ପିଲ ଭାବେ ଗୋଲ କରୁଣ ଗୋଟାଏ ଦୁଇଟା ଖସି ଆସେ ରମାର ମୁହଁକୁ । ଗଲବେଳେ ଅଥ ଗୋଟାଏ ଘଟଣା ଘଟିଥିଲା, ଅଇଲବେଳେ ସେତକ ରମା ବି ପାସୋରିଯାଏ ।

ରମା ଆଗ ଘରଦ୍ୱାର ସଫାସୁରୁର କଲ । ବେତାଏ ଅଳିଆ । ଶୁକରାଣୀ ହାତରେ ଭିତର ବାହାର ନିର୍ମଳ କରି ଧୁଆଇଲ । ସୁକାନ୍ତ ଏଇଆ ଶୁଦ୍ଧାନ୍ତି । ଘର ଦର୍ପଣ ପରି ଝଟୁଥିବ । ଦେଖିଲେ ଖୁସି ଲାଗିବ । ଏତକ କରିବାକୁ ଲୁଗାପଟା ସାଇତି ରଖିବାକୁ ଓ ବହୁଗୁଡ଼ିକ ଝଡ଼ାଝଡ଼ି କରି ଫଳାଇ ରଖିବାକୁ ଧନ ଖରଚ ହୁଏ ନାହିଁ । ମନ ଥିଲେ ହେଲ । କିନ୍ତୁ, ରମାକୁ ତ ବେଳ ମିଳେ ନାହିଁ । ପିଲ ଦୁଇଟା ଧୁଲୁରି ଲାଗାଇ ଦିଅନ୍ତି । ଅଝଟ ହେଲେ କେଉଁ କାମ ହାତରେ ଗୋଡ଼ରେ ପଶେ ନାହିଁ । ସୁକାନ୍ତ ନିଜେ ହାତ ପିଲଙ୍କଠାରୁ ବଳନ୍ତି । ଘରେ ଥିଲବେଳେ ସେ ଏତେ ବରଦ କନ୍ଦେ ଯେ, ଏପାଖ ସେପାଖ ହୋଇ ବେଳ ଯାଏ ।

ରେଡ଼ିଓ ଧରି ଟେବୁଲ ପାଖରେ ବସିଛନ୍ତି । ଘଡ଼ ଘଡ଼ କରୁଛନ୍ତି । ଗୋଟିଏ ଭାଷା କି ଗୋଟିଏ ଷ୍ଟେସନର ଡବର କି ଗୀତ ଶୁଣି ଯନ୍ତ୍ରଣା ହେବାର ଯେଉଁଠି ତାଙ୍କର ନାହିଁ । ବୁଝନ୍ତୁ କି ନ ବୁଝନ୍ତୁ, ଯବୁ ପ୍ରକାର ଭାଷା ସେ ଶୁଣିବାକୁ ଚାହାନ୍ତି । ସବୁ ଷ୍ଟେସନ ସଙ୍ଗେ ସଂଯୋଗ ସ୍ଥାପନ କରିବାକୁ ଆଗ୍ରହ କରନ୍ତି । ଶୁଣିଲା ଲୋକକୁ ବିରକ୍ତ ଲାଗେ । ତାଙ୍କୁ କିପରି ବିରକ୍ତ ଲାଗେ ନାହିଁ କେଜାଣି ? ତାଙ୍କ ଗୁଡ଼ିକ, କପେ ଚା' ଦିଅ ମ ।

ସକାଳୁ ଦୁଇ ଥର ଚା' ପିଇ ଯାରିଲେଣି । ବେଳ ନଅଟା । ନ ହେଉଣୁ ପୁଣି ଚା' ବରଦ କଲେଣି । ନ ଦେଲେ ବିରକ୍ତ ହେବେ ନାହିଁ, ଅଭିମାନ କରିବେ । ଅତିଆ, ଅତିଆ, ଜରୁରୀ କାମ ବାହାରେ ଅପେକ୍ଷା ଚାଲିଯିବେ, ଫେରିବେ ଡେରିରେ । ଚା' କପେ ଦେଲେ ଭୋକ ମରିଯିବ । ଭାତ ବାଢ଼ିଲେ ପାଟିକି କିନ୍ତୁ ରୁଟିବ ନାହିଁ । ଡାଲି ଲାଗିବ ଅଲଟା, ତରକାରୀ ଲୁଣିଆ, ଭାତ ଟାଣୁଆ, ବାସନ ବାଲୁଆ, ଘରଣୀ ମଳିଆ, ପିଲାଏ କଲିଆ ।

ଏତେ ବର୍ଷ ସଂସାର କରି ମଧ୍ୟ ସେ ତାଙ୍କ ମନ କଥା ବୁଝିଲ ନାହିଁ ।

ରମା, ମୁଣ୍ଡ ଚୁଆଇଲ ନାହିଁ, ବାଜିଆଣୀ ପରି ବାଲ ଅଲଗା କରି ବୁଲୁଛ ? ଦେଖିଛ ତ ପି. ପଦ୍ମଭୂଷଣମ୍ଭେ ଫତ୍ତୀକୁ ? ତମ ଘର ଆଗରେ ତ ଅଛନ୍ତି ଶ୍ରୀମତୀ ଜୟଶ୍ରୀ, ତାଙ୍କୁ ଦେଖ ଓ ଶିଖ । ବିଛଣାରୁ ଉଠିବା ପରେ ସଙ୍ଗେ ଅଗେ ମୁଣ୍ଡଟାକୁ ସଜାଡ଼ି ନିଅନ୍ତି ଯେମାନେ । ଭଲ ଦିଶେ । ଅରପି ପାନିଆ, କଲଲ, ଅଳତା, ସିନ୍ଦୂର ଓ ପାଉଁଜର ଟେବୁଲ ଉପରେ ସଜାଇ ରଖିବା ଉଚିତ । ନିଜର ଯତ୍ନ ସେମାନେ ନିଜେ ନିଅନ୍ତି । କେତେ ସୁନ୍ଦର ଦିଶନ୍ତି, ସେମାନେ ବି ସକାଳୁ ସଞ୍ଜଯାଏ ଘର କାମ କରନ୍ତି । ନିଜର ଯତ୍ନ ଯେ ନେଇ ନ ଜାଣେ, ସେ ସ୍ୱାମୀ, କି ପିଲାଛୁଆଙ୍କର କି ଯତ୍ନ ନେବ ? ଆଜ୍ଞା, ମୁଣ୍ଡଟାରେ ପାନିଆ ମାରିବ, କି ଆମେ ଆଲ ପାଖରୁ ଉଠିବୁଁ ?

ସତକୁ ସତ ସେ ଉଠିଯିବେ ଯେ ! ରମା ଆଉ ଘରକୁ ଯାଇ ମୁଣ୍ଡରେ ପାନ୍ଥ ଆସିଲା । ଆଖିରେ କଳଲ ଗାର ଦେଲା । ମୁଣ୍ଡରେ ସିନ୍ଦୂର ଠୋପା ଲାଗାଇ ଏକ ମିନିଟ୍‌ରେ ଏ ଘରକୁ ଆସିଲା ।

ହଁ ଏଥର ହେଲା । ଲୁଗା କିନ୍ତୁ ମଇଳା ରହିଛି ସେ ଦିଗକୁ ଦୃଷ୍ଟି ଦେବା ଉଚିତ । ବି. ବାନାର୍ଜୀଙ୍କ ଘରଣୀକୁ ଦେଖିବ ? କାହିଁକି, ତାଙ୍କର ସାହେବଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀମତୀ ଗୋମତୀ, ଯେତେବେଳେ ଦେଖି, ଚୁପ୍‌ଚାପ-ଧବଳ ଅମଳ ବସନ । ମଇଳା ଲୁଗାରେ ନାନା ପ୍ରକାର କଟାଣୁ ବାଦଳରନ୍ତି । ଯେତେ ଜାତିର ଶ୍ରେଣୀ ରୋଗ ଏବେ ଦେଖାଦେଲାଣି, ସବୁ ସେହି କଟାଣୁମାନଙ୍କ ପାଇଁ, ଅର୍ଥାତ୍ ମଇଳା ଲୁଗା ପାଇଁ, ଅର୍ଥାତ୍ ତମିଳମାନଙ୍କ ପାଇଁ । ଲୁଗା ପାଲଟିବ କି ଆମ୍ଭେ ଉଠିବୁ ?

ଓହୋ, ଖାଇ ଘଅ ମ, ଅଣ୍ଟା ହୋଇଯିବ, ନିକେତେ ଭଙ୍ଗ କାନ୍ଦୁଛ । କାଲି ସକାଳେ ଏଇ ବାସୀ ଗାଡ଼ୀ କାଢ଼ିଥିଲି । ଥରେ ଧୁଆଁ ହୋଇଛି । ପିଲାଏ ମଇଳା କରି ଦେଉଛନ୍ତି । ମୋ ପାଇଁ ରଙ୍ଗ ଗାଡ଼ୀ ଦୁଇଟି ଆଜି କିଛି ଆଣିବ । ପି. ପଦ୍ମନାଭଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ 'ରଙ୍ଗ ଗାଡ଼ୀ' ପିନ୍ଧନ୍ତି, ମଇଳା ହେଲେ ଜଣାପଡ଼େ ନାହିଁ ।

ସୁକାନ୍ତି ତୁମ୍ଭ ରହୁଲେ । ମୁଁ ଏ ଭଲନରି ଭେଜନ କଲେ । ଅତିସ ଯିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଲେ । ଦୁଇ ଦିନ ହେଲେ ଥୋଡ଼ିରେ ସ୍ଥିର ଲାଗି ନାହିଁ । ଗେଜି ଝାଡ଼ୁଆ ରହୁଛନ୍ତି । ଖାକି କନାର ଅଧା ପ୍ୟାଣ୍ଟ ଓ ସାର୍ଟ ବୁରୁଦନ ହେଲେ ବଦଳା ହୋଇ ନାହିଁ । ଖାକି ମୋଜାର ତଳ ମଡ଼ପରି ଗଛାଉଛି । ପକେଟର ରୁମାଲ ଆଉ ମଇଳା । ଜୋତାରେ ଶୁଣିଲ କାଦୁଅ ଲାଗି ରହିଛି ।

ଏସବୁ ଆଡ଼କୁ ଇଞ୍ଜିନିୟର ସାହେବଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟି ନାହିଁ ।

ଖୋଲ ଟ୍ରଙ୍କରୁ ପରିଷ୍କାର ତ୍ରେସ କାଢ଼ି ରମା ଆଲନା ଉପରେ ଝୁଲାଇ ରଖିଛି । ସେ ସବୁ ସେମିତି ଅଛି । ବାଲି କୁଣ୍ଡାହୋଇ ନାହିଁ । ଅତିସ ଯିବା ବେଳ ହେଲାଣି । ତରତର ହେଉଛନ୍ତି । ସବୁ ସ୍ତ୍ରୀ ତାଙ୍କ କାନରେ ପକାଇଲେ ସେ ନିଜେ ତ ଲଜରା ହେବ, ପରକୁ ବାନ୍ଧୁଛନ୍ତି କଥା ।

ସୁରୁଷ ପିଲା । ଘରର କର୍ତ୍ତା । ସ୍ୱେଚ୍ଛାଶୀଳ । ତେଣୁ, ତାଙ୍କର
ସବୁ ଶୁଣି ଶ୍ରମଦାୟ । ହଉ, ଯାଉନୁ ସେ ଅଫିସକୁ । ଫେରିଲେ ରମା
ଅବଶ୍ୟ କହିବ, କହୋ, ପର ଘରର ମହିଳାକୁ ତମେ ଅନ୍ୟ କାହିଁକି ?
କିଏ କିପରି ଲୁଗା ପିନ୍ଧନ୍ତି, ମୁଣ୍ଡ ବାନ୍ଧନ୍ତି, କଳଲ ଲଗାଇନ୍ତି, ପାଉଁଶର
ବୋଲି ହୋଇଛି, ସେଥିରୁ ତମକୁ କି ମିଳିବ ?

ରମା ହସିବାକୁ ଲାଗିଲା ।

କାହିଁକି ଏତେ ହସୁଛ ମ ?

ହସିବି ନାହିଁ କଥା କାହିଁକି ? ତମେ ଯେତେ ବିରକ୍ତ ହୁଅ,
ଯେତେ ଟାଣ ଟାଣ କଥା କହି ଗାଲିଦିଅ, ମୁଁ କେବଳ ହସିବି କହୁଛି ।
ତମ ମନ କଥା ତମେ ପଦାରେ ପକାଇ ଦେଇଛ । ଅତି ବୁଦ୍ଧିଆ ମଣିଛ
ନିଜକୁ । ଧରା ପଡ଼ିଗଲାଣି ଯେ ।

କଥା ଧରା ପଡ଼ିଗଲି କହ ତ ?

କହିଲେ କଥା ମୋତେ ଦେବ ?

ଆଗ କହିବ, ନା ଆଗ ନେବ ?

ଆଗ ନେବ ।

ସୁକାନ୍ତ ତା'ର ମୁଣ୍ଡଟିକୁ ଦୁଇ ହାତରେ ଧରି ରହିଲା ଗାଲ
ଦର୍ପଟିରେ ବୋକ ଦେଲା । ମୁଣ୍ଡଟିକୁ ଗ୍ରହରେ ଜାକ ଧରିଲା । ଅଧାଖୋଲା
ପରଦା ବାଟେ ପଦାକୁ ଚାହିଁଲା । ଜୟଣ୍ଟୀ ରାସ୍ତା ଆର ପାଖ ଘର ବାରଣ୍ଡା
ଉପରେ ଠିଆ ହୋଇ ହସିଲା ମୁହଁରେ ଅନାଇଁଛନ୍ତି । ହଲଧର ବାବୁ ଚାଲି
ଚାଲି କୋର୍ଟକୁ ଯାଉଛନ୍ତି । ଆଗକୁ ଅନାଇଁ ସେ ଚାଲୁ ନାହାନ୍ତି । ତାଙ୍କ
ଦୃଷ୍ଟି ସୁକାନ୍ତର ଘରକୁ ଉପରେ । ମନର ଅଗ୍ରହ ଯେପରି ଗୋଟାଏ
ହଜିଲ ଦରବ ଖୋଲୁଛି । ଆଖି ଅଣ୍ଟାଲି ହେଉଛି । ଆଜି ତାଙ୍କ ପୁରୁଣା
ଗାଡ଼ିର କଲ ବସିଥିଲା ।

ସୁକାନ୍ତ ରମାକୁ ମୁକ୍ତି ଦେଇ କହୁଲ, ନେଲ ତ, ଏବେ କହ ।
ଦେଖ ଜୟନ୍ତୀ କେମିତି ଅନାଇଛନ୍ତି । ହଲଧର ବାବୁ ତମକୁ ଖୋଜି
ଖୋଜିକା ଆଗେଇ ଗଲେଣି । ଅତି ଉତ୍ତୁଧଲ, ଏବେ ମନ ଧୁତୁଧବ ।

ହଁ, ଅଲକ୍ଷଣା ବେହୁଆ, ପରଦାର ଧାର ଟାଣ ମ !

ଥାଉ ଥାଉ । ଜୟନ୍ତୀ ଘର ଭିତରକୁ ଚାଲି ଯାଇଛନ୍ତି ଦେଖ ।
କେଡ଼େ ବେଶାଢ଼ରଆ ଗର୍ବିତ ଚାଲି ।

କହବ ? ଯେତେ ଯେଉଁଠି ଘରଘରଣୀ ତମେ ଦେଖିଥାଅ, ସମସ୍ତଙ୍କୁ
ମୋରଠେଇଁ ଦେଖିବାକୁ ମନ କର । ମନ ନ ମାନିଲେ ବିରକ୍ତ ହୁଅ ।
ତଗଲ । ତମ ମନଟା ହାଇଁପାଇଁଥା ।

ବିଁ ଆଖି ଡେଇଁଛୁ ।

ଆଜି ସେ ନିଶ୍ଚୟ ସବୁ ଶୁଭରେ ଫେରି ଆସିବେ । ତାଙ୍କର ପ୍ରକୃତି,
ସେ ଅଖିଆ ଅପିଆ ବେଳରୁଡ଼କୁ ଫେରନ୍ତି । କାମରେ ମନ ଲଗିଗଲେ
ସେ ନିଜକୁ ଓ ଘର କୁଟୁମ୍ବକୁ ଭୁଲି ଯାଆନ୍ତି । କାମ ଯଗିଲେ, ଘରକୁ
ଫେରିଲେ, ଗ୍ରେଟ୍ ବଡ଼ ଯତ୍ନ କଥା ତାଙ୍କ ଆଖିରେ ପଡ଼େ ।

ଆଜି ଆଉ କିଛି ସେ ବାଛୁ ପାରିବେ ନାହିଁ । ଘରଦ୍ୱାର ସଞ୍ଚା
ସୁତୁର । ସବୁ ପଦାର୍ଥ ଯଥା ସ୍ଥାନରେ ସଜା ହୋଇଛି । ମଇଳା ଓ
ଦରମଇଳା ଲୁଗାପଟା ବନ୍ଦା ହୋଇ ରହିଛି, ଧୋବା ଆସିଲେ
ନେଇଯିବ । କେବଳ ରମା ନିଜେ ଯେଉଁ ଧଳା ଟାଡ଼ୀ ଖଣି ପିନ୍ଧିଛି,
ସେଇଟି ଦରମଇଳା । ଏବୁ କାମ ଶେଷ କରି ସେ ସେଖଣ୍ଡିକ ପାଲଟିଦେବ ।

ଛୁଇ ଲେଉଟା ବେଳ । ପିଲ ଦୂର୍ଘଟକୁ ରଙ୍ଗିଆ ଖେଳାଇବାକୁ
ନେଇଛି । ଫେରୁଥିବ କି କଅଣ ! ସେ ଫେରିଲେ, ତାକୁ ବନାରକୁ
ପଠାଇବ । ଦିଅ ଅଧସେର ଆଣିଲେ ପୁର ଦପୁଜା ଛୁଣି ଦେବାକୁ ଅଧିକ
ବେଳ ଲାଗିବ ନାହିଁ । ମହନଭେଗ, ଆକ୍ରୋଧ ଟିକିଏ ଓ ସିମେଇ
କ୍ଷୀଣ ଅଲପ ହେଲେ ସେ ଶାନ୍ତରେ ଟାଳିବେ । ମାଛରେ ତାଙ୍କର ଛିକା,

କିନ୍ତୁ ଅବେଳରେ ମିଳିବା କଷ୍ଟ । ବଜାରକୁ ପଠାଇବକୁ କେହି ଲୋକ ନାହାନ୍ତି । ନ ହେଉ, ଚଳିଯିବ ଯେ । ମୁଣ୍ଡ ଏତିକିବେଳେ ବାନ୍ଧ ନ ଦେଲେ ଆଉ ବେଳ ମିଳିବ ନାହିଁ । ପିଲା ଦିଓଟି ଫେରି ଆସିଲେ ଦୁଷ୍ଟାମି କରିବେ ।

ରମା ନିଜର ଯନ୍ତ୍ର ନେଲା ।

କଡ଼ ଆଇନାରେ ନିଜକୁ ଦେଖିଲା । ନିଜ ହାତରେ ଯେ ମୁଣ୍ଡ ବାନ୍ଧିଛି । ସୁକାନ୍ତର ହାତ ଧରି ଆସିଲା ବେଳେ ମୁଣ୍ଡରେ ବେକାଏ କେଶ ଥିଲା । ଆଶୁଯାଏ ଲମ୍ବ । ବୋଉ, ଖୁଡ଼ୀ, ଅଞ୍ଜୁ, କି ଝୋର ଆଉ କେଉଁ ମାଉସେ ରାଣି ତେଲ ବୋଳି, ଘଣ୍ଟାଏ ଯମସ୍ୱ ଲାଗି ବାନ୍ଧ ଦେଉଥିଲେ । କେତେ ପ୍ରକାର ଜୁଡ଼ା ବାନ୍ଧି ଜାତି ଜାତିକା ଫୁଲମାଲ ଗୁଡ଼ାଇ ଦେଉଥିଲେ ।

ସୁକାନ୍ତଙ୍କ ଘରକୁ ଆସିଲା ଦିନୁ ନିଜେ ଯେ ନିଜ କେଶର ଯନ୍ତ୍ର ନେବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଥିଲା । ଶାଶୁ, ଯା, କି ନଣନ୍ଦ କେହି ପାଖରେ ନାହାନ୍ତି । ଯାଜ ମାଉସେ ସିନା ସ୍ନେହ ଶ୍ରଦ୍ଧାରେ କେବେ କିଏ ମୁଣ୍ଡରେ ହାତ ଦିଅନ୍ତି, ସବୁଦିନେ କିଏ ଏହା କରିବ ? କେହି କେହି ଭାଷାରେ ହେଉ, କି ସହଳ କାମ ଛୁଣ୍ଡାଇ ଦେବାକୁ ରଟ ରଟ କରି ପାନିଆରେ ଛୁଣ୍ଡାଇ ଦିଅନ୍ତି । ଖୁଣ୍ଟି ପୁଣି ମାଆଲେ, ଝୋଟ ଗୋଛୁର ଏତେ ବାଲି କେମିତି ବଢ଼ାଇଲୁ ମ ?

ବୋଉ, କି ଅଭିଜ୍ଞ କାନରେ ଯଦି ଏକଥା ପଡ଼ିଥାଆନ୍ତା, ସେମାନେ ଖୁଣ୍ଟିଲା ମାଉସୀଙ୍କର ମହତ ସାରନ୍ତେ । କିଏ କହେ ଗୋ ଜମକୁ ମୋ ବାବୁଆ ବିଅର ମୁଣ୍ଡରେ ହାତ ଦେବାକୁ ? ଉଠ, ଉଠ । ନାଶ ସୁଲଭ ସେତିକି । ଖୁଣ୍ଟି ଦେଲେ ବାଲି ଉପୁଡ଼ି ଯାଏ, ଏକଥା କଅଣ ଜଣା ନାହିଁକି ?

ଅଖିରେ ଲୁହ ଆସିଲା । ମା ଖୁଣ୍ଟିଲେ ଅଭିଜ୍ଞ ସ୍ନେହ ଆଜି ଯାତ ସପନ । ବାପା ଦାଦ ଭାଇଙ୍କ ଅଦର ଓ ଗେହ୍ଲା ପଣିଆଁ ଶୀତଳାଳର ଶୀତଳସକାଳର

କୃତ୍ରିମତଳ ଗଛ ଗଛଲର ମହଲ ଗୁଲ ପରି ପରତେ ହେଉଛି ! ସେଇ ଜଞ୍ଜାଳସ୍ଥାନ ଗୋବନ୍ଦର ଘରସ ଘନ ଆଉ ଫେରିବ ନାହିଁ, ଫେରିବ ନାହିଁ ।

ଜୀବନର ନାହା ବାହାନର ପାରି ହୋଇ ସେ କୁଳରୁ ଆସି ଏ କୁଳରେ ଲାଗିଛି । ନାଉରୁଆ ସୁକାନ୍ତ ଯେ ତା'ର ନାହାର ସାହା । ବାହା ପଦ, ଅହା ପଦ ତାଙ୍କର ଗୁଣ୍ଡରେ । ସେଇ ଯେ କାଣ୍ଡାରି, ତାରିବା ମାରିବା ଓ ଘରୁ ସ୍ନେହ ଯୋହାରର ଏକା ସେଇ ତ ଉଷ ।

ନିଜ ମୁହଁକୁ ଆଇନାରେ ନିରେଖି ରମା ଆସୁ-ଫନ୍ଦୋଷ ଲାଭ କଲା । ସେ ଆସିଲେ ଆଜି ଆଉ ଶୁଣି ପାରିବେ ନାହିଁ । ଅଭିମାନ କରି ଛଳେଇ କହୁ ପାରିବେ ନାହିଁ ଯେ ମୁଣ୍ଡ ଅଲଗ ହୋଇଛି, ନୁହେଁ ହୋଇଛି । ଦାଣ୍ଡରେ ହସ୍ତି ଶୁଭଲେ ଦରସଫା ଶାଢ଼ୀଶର୍ତ୍ତ ପାଲଟିଦେବାକୁ ବେଶୀ ବେଳ ଲାଗିବ ନାହିଁ ।

ନାକସୁଡ଼ା ତଳେ, ଓଠ ଉପରେ, ଡାହାଣ ପାଖେ, ଛୋଟ ବ୍ରଣଟିଏ କେବେ ଉଠିଥିଲା । ତହିଁରେ ଦୃଷ୍ଟି ପଡ଼ି ନ ଥିଲା । ସାବୁନ ଲଗାଇ ମୁହଁ ଧୋଇ ତଉଳିଆରେ ମୁହଁକୁ ରଗଡ଼ି ସଫାକଲା ବେଳେ ବ୍ରଣର ମୁଣ୍ଡ ଛୁଣି-ଗଲା । ତେଲ ହାତରେ ମୁହଁ ଘଷି ଚିକ୍କଣ କଲା ବେଳେ ତେଲ ହାତ ବ୍ରଣ ମୁହଁରେ ବାଜିଥିଲା । ରଗ ରଗ ହେ'ଇ ପୋଡ଼ୁଛି । ନାଲି ଦିଶୁଛି ।

ରମା ତହିଁରେ ସ୍ତ୍ରୀ ଟିକେ ଲଗାଇ ଦେଲା । ଶୀତଳ ଲାଗିଲା । ଜଳା କମିଲା । କୟାସ-ବ୍ରଣ ଏପରି ସଉଙ୍କର ଉଠେ । ଚନ୍ଦନ ଦୋରି ଲଗାଇ ଦେଲେ ବସିଯାଏ କି ପାରିଯାଏ । ତା ମୁହଁରେ କେତେ ଥର ଉଠିଛି । ଆସେ ଅସେ ତଳ ହୋଇଯାଇଛି । ଯେମିତି ବଳେ ଭଲ ହୋଇଯିବ । ସେଥିରେ ମନ ଦେଲେ କାମ ଅଧା ରହିଯିବ । ସେ ଫେରିଲେ ଖାଇବେ କ'ଣ ? ଭୋକରେ ପେଟ ଆଉଣି ହେଉଥିବ ।

ଆରେ ହଁ, ବେଳ ଲାଙ୍ଗା କରି ବସିଛି । କାନ ଫୁଲ ଫଳା ହୋଇଛି । ହାତରେ ବାପ ଘରର ଦି ଘପଟି ସୁନା କ'ର ଅଛି । ସେ ବି

ମଙ୍ଗଳା ହୋଇ ଚଲିବି । ସୁକାନ୍ତ ପୁରୁଣା ଚନ୍ଦ୍ରଣା ଭଙ୍ଗାଇ, ଫେଇ ସୁନାରେ
ନୂଆ ନିଲେଇ । ସୁନା ପକାଇ, କେତେ ଚନ୍ଦ୍ରଣା ଗଢ଼ାଇ ଦେଇଛନ୍ତି । କାଟା-
ଲଗ୍ ଦେଖି ନୂଆ ଓ ରମାର ମନ ପାଇଲ ଉଜାଇନ୍ ପ୍ରକାରେ ସେ ସବୁ
ଗଢ଼ା ହୋଇଛି ।

ଅତି ଅଳ୍ପକ୍ଷଣ ଅଳ୍ପ କରନ୍ତି, ପେଡ଼ିରେ ପାଇତା ହେବାକୁ ସେସବୁ
ଗଢ଼ା ହୋଇଥିଲା କି ? ଦେହରେ ନ ମଣ୍ଡିଲେ ଯେଉଁଠାକ ମାଟି ଗୋଡ଼ି
ସଙ୍ଗେ ଯମାନ ନୁହଁ କି ରମା ? ତମ ଅଙ୍ଗରେ ସେସବୁ ଗନ୍ଧଣା ଶୋଷକାର
ଦିଶେ, ତମର ଶୋଷକୁ ସେ ବଢ଼ାଏ । ଆଜି ଭଲ ଦିନ, ଭଲ ବାର । ସବୁ
ଗନ୍ଧଣା ତମ ପିନ୍ଧିବ । ତମକୁ ମୋ ଶୁଣ ।

ହଁ, ରାଣ ପକାଉଛ ? ଭଲ ମିଲି ଥିବ । କୁନ୍ତୁ ଓ ଭାବ ଟାଣି
ପକାଇବେ । ଦୁଇଟାଯାକ ପିଲ ତମର ପରି ଅବେଇଜ ହୋଇଛନ୍ତି । ସଞ୍ଜ-
ବେଳେ ନେହୁ ଗନ୍ଧଣା ପିନ୍ଧନ୍ତି ନାହିଁ । ଉଠ ତ, ମୁଁ ସ୍ବେଷେଇ ଘରକୁ ଯାଏଁ ।
ରଜିଆ କଅଣ କେହି ଦେଖି ଆସେ । ଦେଖ ଦେଖ, କୁନ୍ତୁ କଅଣ କରୁଛି ।

କୁନ୍ତୁ ଭାବ ଦେହରେ ପାଉଡ଼ର ବୋଳୁଛି । ଭାବ ତଳେ ବସି ରବର
କଣ୍ଠେଇ ଧରି ଖେଳୁଛି । କୁନ୍ତୁକୁ କଣ୍ଠେଇରେ ପିଟୁଛି ।

କୁନ୍ତୁ କଣ୍ଠେଇ ଚାହିଁ ସୁକାନ୍ତ କହିଲା, ଖେଳୁଛନ୍ତି ସେମାନେ । ତାଙ୍କ
ଆଗ ଦେଇ ମତେ ଭଲ ଲାଗୁଛି ? ମୁଁ ଏବେ ରୁଷିବ ବହୁଛି । ପିନ୍ଧିବ ନାହିଁ ?

ସୁକାନ୍ତ ମୁହଁ ପାଖ ଫାଟି କରି ଚାହିଁଲା । ରମା ହସି ହସିକା ଚଉକ
ପାଖକୁ ଘୁଞ୍ଚିଗଲା । ସ୍ବର୍ମାଙ୍କର କେଶ ଯଜାଡ଼ିଲା ଅଙ୍ଗୁଳରେ । ମୁହଁ ନୁଆଁଇ
କାନ ପାଖରେ କହିଲା, ଡାକ୍ତର ବାବୁଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ଅଜି ସଞ୍ଜରେ ଚାଲି ଆସିବେ,
ସବର ପଠାଇଛନ୍ତି । ସେ ଅସିଲେ ଜଳୁ ଘରଣୀକୁ ଯଙ୍ଗରେ ଅଣନ୍ତି ।
ଜଗ୍ଗା ଯେମିତିକି ତମେ ତ ଜାଣିଛ । ଦି ପହରେ ସେ ଆସିଥିଲେ । ମତେ
ଏମିତି ରୁଠରେ ଦେଖି ଯାଇଛନ୍ତି । ତମେ ଆସିବ ବୋଲି ସେ ଜାଣନ୍ତି ।

କଲେଇ ଚାହିଁବେ । ମୁହଁକ ହସିବ । କେତେ ଅଟା କରିବେ । ମତେ ଲଜ
ମାଡ଼ିବ । କାଲି ସକାଳେ ପିନ୍ଧିବ ।

ସୁକାନ୍ତି ହାତ ଧରି ହସିହସିକା କହିଲା, ଏଥର ଧରା ପଡ଼ିଛି ।
ରଜିଆ କଥା ଶୁଣୁଛୁ ରହି । ଗୋମଞ୍ଜ ଓ ଜୟଶ୍ରୀ ଆସିବା ଆଗରୁ ମୁଁ ତମକୁ
ଚନ୍ଦ୍ରା ପିନ୍ଧାଇ ଦେବି । ସେମାନେ ଉପହାସ କଲେ ଯେ କଥା କହିଦେବ ।
କହିବ, ମୁନୁବାପା ଗୁମାସ୍ତେଲ କାବ୍ୟ, କବିତା, କି ଉପନ୍ୟାସ, ଗଳ୍ପ ପଢ଼ନ୍ତି
ନାହିଁ । ଏ ପ୍ରକାର ଯେତେ ବହି ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ଗୁମାସ୍ତେଲ, ସବୁ ସେ କିଣନ୍ତି
କୁନ୍, ଭାବ ଓ ମୁନୁଙ୍କ ମା ପାଇଁ । ତମେ ସେ ସବୁ ପଢ଼ିବ । ମୋ କାବ୍ୟ,
କବିତା, ଗଳ୍ପ, ଉପନ୍ୟାସ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ନୁହନ୍ତି । ମନଗଢ଼ା ନୁହନ୍ତି । ସେ ସବୁ
ଜବନ୍ତି ହୋଇ ଜଣକ ଦେହରେ, ଜଣକ ମନରେ, ଜଣକ ଗୁଲି ଚଳଣି,
ତଙ୍ଗାଙ୍ଗି, ଶରୀରୋପ, ମାନ ଅଭିମାନ, ସ୍ନେହମମତା ଓ ହସକାନ୍ଦରେ ଠୁଲ
ହୋଇବନ୍ତି । କହ ତ ରମା, ସେ ଜଣକ କିଏ ?

ରମା ପାଖ ଆଲମାସ ଆଙ୍ଗୁଳି ଚାହିଁଲା । ଓଠରେ ହସ ।

କେବଳାର ଘଟଣା ମନ ଗହନର ରଙ୍ଗମଞ୍ଚରେ ଅଭିନୟ ହେଉଛି ।

ଦେହର ସୀମା ଅଛି, ମନର ସୀମା ନାହିଁ । କାଲି ଓ ବ୍ୟବଧାନ
ମନର କେଉଁ କୋଣରେ ହଜି ଯାଆନ୍ତି, ଲୁଚି ରହି ଯାଆନ୍ତି । ଅନ୍ଧାର ରାତିରେ
ଟକି ଆଲୁଅ ଗୁଲିଲି ପରି ମନର ଆଲୁଅ ଗୁଲିଯାଏ । ଅନ୍ଧତାକୁ ଆଲୋକିତ
କରେ । ବର୍ତ୍ତମାନ ତ ଗତିଶୀଳ, ଦୈର୍ଘ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତୁତୀନ ରେଝାଟିଏ । ଅନ୍ଧତା ଓ
ଭବିଷ୍ୟତର ମଝିଆ ମଝି ଅତିଗତିରତ; ବେଳକାଳସ୍ଥନ ଅଭେଦ୍ୟ ପ୍ରାଚୀର ।
ମନର ଆଲୁଅ ଯେଉଁ ପ୍ରାଚୀରକୁ ଭେଦ କରିବାକୁ ସାହସ କରେ, ପାରେ ବା
ନ ପାରେ, ହେରେ ବା ଫେରେ ।

ମୁନୁ ତାଙ୍କର ଅନାଗତ ପୁଅ, ଭବିଷ୍ୟତର ତାମନା !

ଆଲମାସ ଭିତରେ କେତେ ବହି ଯଜ୍ଞ ହୋଇ ରହିଛି । ରମା
ସେଥିରୁ କେତେ ଖଣି ପଢ଼ିଛି, ଅଉ ନେତେଖଣି ଅଢ଼ କଷ୍ଟରେ ଅଧା ପଢ଼ା

ହୋଇଛି । ଶେଷ କରିବାକୁ ମନେ ନାହିଁ । ବେଳ ମିଳେ ନାହିଁ । ସୁକାନ୍ତ ଅତିସ ଗଲେ ଦ'ପହରେ ଶ୍ରୀମ ନେଲବେଳେ ସେ ପଢ଼ିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରେ । ପିଲା ଦୃଢ଼ଟି ଟାଣି ଓଟାରି ପକାନ୍ତି । ସେମାନେ ଅଲଗା ଖେଳିଲେ ମନ ଛନ ଛନ ହୁଏ । ପଢ଼ାରେ ମନ ଲାଗେ ନାହିଁ । କେତେ ମାଲସେ ପଢ଼ିବାକୁ ବହୁ ମାଗି ନିଅନ୍ତି । ମନେ ରହେ ନାହିଁ । ଫେରାକବା, ନ ଫେରାକବା ସେମାନଙ୍କର ଦୟା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ ।

ରମାର ଗହଣା ପିନ୍ଧା ସରିଛି ।

ଆଇନା ଆଗରେ ଠିଆ ହୋଇ ନିଜକୁ ନିଜେ ଚାହିଁଲା । ସେ ଆଜି ଆଉ ପ୍ରକାରେ ଦିଶୁଛି । ମୁଣ୍ଡ, ନାକ, ଜାନ, ହାତ, ବେକ, ଫରୁଟି ପଥର ବସା ସୁନାଗହଣା ଝଟକ ଉଠୁଛି । ଘର ଭିତର ଅନ୍ଧାରଆ ଦିଶିଲାଣି । ତାଙ୍କର ଆସିଲା ବେଳ ହେଲାଣି । କାନରେ ସତେ କି କେତେ ଦୂରରୁ ଛୁଟି ଆସୁଥିବା ହୁଣ୍ଡର ଶବ୍ଦ ବାଜୁଛି । ମନ କହୁଛି, ସେ ନିଶ୍ଚୟ ଫେରି ଆସିବେ । ନାହିଁକି ଆଜି ଅଜଣା ଉଡ଼ାଟିଆ ଭାବନା ଗୁଡ଼ି ଥିବୁଛି ?

ପିଲା ଦୁହଁକୁ ନେଇ ରଙ୍ଗିଆ କେତେବେଳୁ ଗଲାଣି । ସେ ଫେରିଲା ନାହିଁ କାହିଁକି ?

ଘରେ ସେ ଏକା ଅଛି । ଯଜ୍ଞ ହୋଇ ଆସିଲାଣି । ରଙ୍ଗିଆର ବୁଦ୍ଧି ନାହିଁ । ଆରେ, ଆଜି ସଞ୍ଜରେ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ମନ୍ଦିରକୁ ଦର୍ଶନ କରିବାକୁ ସେ ଯିବ ପରା, ଗୋମତୀ ଦେବୀଙ୍କୁ ଖବର ପଠାଇଥିଲା । ଯିବେ କି ନ ଯିବେ ସେ ବେଉରା ପଠାଇ ନାହାନ୍ତି । ରଙ୍ଗିଆ ଆସୁଥିବ । ଦେଖି ।

ଦାଣ୍ଡ କବାଟ ଖୋଲି ପଦାକୁ ଚାହିଁଲା । ସତେ, ସେ ଆସୁଛି । କୁନ୍ତୁ ଓ ଇରା ସଙ୍ଗରେ ଅଛନ୍ତି । କୁନ୍ତୁ ଓ ଇରା ତା'ର ଦୁଇ ଅଣି । ଦି ଦୟା ହେବ ଆଣି ଫୁଟିଗଲା ପରି ଲାଗୁଥିଲା । ହେଇ, ଅସୁଛନ୍ତି ତା'ର ଅଣିର ଖୋଦ । କୁନ୍ତୁ ରଙ୍ଗିଆର ହାତ ଧରି ଚାଲୁଛି, ଇରା ତା'ର କାଖରେ । ପାଦେଇ ଆସିଲେଣି, ରମାକୁ ଦେଖି ନାହାନ୍ତି ।

ମନ କୁରୁଳି ଉଠିଲା । ରମା ଆଖି ବୁଲାଇଲା । ଶୁଣି ଅରପାଖ ଘର ବାଉଁଶରେ ହଳଧର ବାବୁ ଠିଆ ହୋଇ ଏକ ଧାନରେ ତାଆରି ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ରହିଛନ୍ତି । ଘର ଭିତରେ ଥାଇ ଜୟଶ୍ରୀ ପରଦା ଆଡ଼େଇ ଏକ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଅନାଇ ରହିଛନ୍ତି କୁନ୍ତୁ ଓ ଇସ୍କୁ ।

ରମାର ଓଠ ଉପରେ ଖଣ୍ଡିଆ ବ୍ରଣ ପୋଡ଼ି ଉଠିଲା । ସେ ଘର ଭିତରକୁ ପଛଇ ଆସିଲା ।

ସଞ୍ଜବଟା ଲଗାଇ, ଅଗଣାର ଗୁଲୁଆ ଚଉରା ମୁଲେ ଜଳାଇ, ରମା ତଳେ ମୁଣ୍ଡ ଲଗାଇ ପ୍ରଣାମ କଲା । ପ୍ରାର୍ଥନା କଲା, ସ୍ବାମୀ ସକଳ କାର୍ଯ୍ୟରେ ସଫଳ ହୋଇ ସର୍ବଶୁଭରେ ଫେରି ଆସନ୍ତୁ । ଠାକୁରାଣୀ ପ୍ରସନ୍ନ ହୋଇ ସ୍ବାମୀ ଓ ପୁତ୍ରଜନ୍ମାଙ୍କୁ ଦୀର୍ଘାୟୁ କରନ୍ତୁ । ଧନ ଜନ ଗୋପଲକ୍ଷ୍ମୀରେ ତା'ର ସଂସାର ପରିପୁର୍ଣ୍ଣ ହେଉ ।

ରଜିଆ ଆଳୁଆ ଜଳାଇ ସାରିଲଣି । ଚୁକରାଣୀ ପାଖଟା ବାଉଁଶରେ ଗୋଡ଼ ଲମ୍ବାଇ ବସିଛି । ତାଆରି ଗୋଡ଼ରେ ଇସ୍କୁ ଶୋଇ ପଡ଼ିଲଣି । ହରି ପିଅନ ପାଖରେ ଦାଣ୍ଡପରେ ବସି କୁନ୍ତୁ ବାଘ ଭଲ ଗପ ଶୁଣୁଛି । ଗୋମଟା ଖବର ଯୋଗାଇ ଯେ ସେ ତାଙ୍କ ପିଲାଙ୍କୁ ଡାକିରଙ୍କ ପାଖରେ ଛାଡ଼ି ରମା ଘରକୁ ଆସିଲେ ଜୟଶ୍ରୀଙ୍କୁ ସଙ୍ଗରେ ନେଇ ତିନିହେଁ ଠାକୁରାଣୀଙ୍କ ମନ୍ଦିରକୁ ଯିବେ ।

ଜୟଶ୍ରୀ ଜନ୍ମକ୍ ସଙ୍ଗେ ବୁଲି ବାହାରି ଗଲେଣି । ଗୋମଟା ଆସିଲେ ରମା ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଯିବ । ହରି ପିଅନ ସଙ୍ଗରେ ଥିବ । ପାଖଟା ଓ ରଜିଆ ଘରେ ରହିବେ । ଏହି ବିଷୟ ରମା କହିଛି । ରଜିଆ ପାଖରେ କୁନ୍ତୁ ରହିବାକୁ ରାଜି ନ ହେଲେ ତାକୁ ସଙ୍ଗରେ ନେଇ ଯିବ ।

ରମା ଅନ୍ଧର ଅରେ ମୁଣ୍ଡ ଲଗାଇ ବୃନ୍ଦାବତୀଙ୍କୁ ଓଲଟି ହେଲା । ବାପା ମା ମୋର କୁଣ୍ଡଳରେ ଥାଆନ୍ତୁ । ଭଲ ଭଉଜ ଓ ପିଲା ଦଫ୍ଟି ଦୀର୍ଘାୟୁ ହୁଅନ୍ତୁ । ଅଳ୍ପ ଚିଠି ଅସିବ ବୋଲି ଶୁଭ କାଉଁ ଯକାଲେ ଅସି ବେ ଛାଡ଼ି ଅଗଣାରେ ନାଚୁଥିଲା ।

ବାପା ଲେଖିଛନ୍ତି, ଦାଣ୍ଡ ଧାଉଁଡ଼ର ଗୁଳିଘର ଭଙ୍ଗାକ ଯେଉଁ ପକ୍କା ଘର ତୋଳା ହେଲା, ସେ ଘର ଅବକଳ ସୁକାନ୍ତ ଦେଇଥିବା ପ୍ଲାନ ପ୍ରକାରେ ହୋଇଛି । ଅଳ୍ପ ଖଟରରେ ଏଡ଼େ ସୁନ୍ଦର ସେ ହୋଇଛି ଯେ ଲେଟେ ପ୍ରଶଂସା କରୁଛନ୍ତି । କେତେ ଲୋକ ପ୍ଲାନର କପି ନେଉଛନ୍ତି । ମୋ କୋଠା ପାଇଁ ମୋ ମନରେ ଯେଉଁ ଗର୍ବ ଓ ଅନନ୍ଦ ଅସୁଛି, ମୋ କୋଇଁ ସୁକାନ୍ତର ଦକ୍ଷତା ଓ ଗୁଚ୍ଛି କଥା ଭାବ, ମନରେ ତହୁଁ ବଳି ଗର୍ବ ଓ ଅନନ୍ଦ ଅସୁଛି । ଠାକୁରେ ତା'ର ଉଦ୍ଭବେଷର ଉନ୍ନତ କରିବେ ଏ ବିଷୟରେ ମୁଁ ନିଃସନ୍ଦେହ । ଦଶର ପାଖେଇ ଆସିଲା । ସେଇଦିନ ଘର ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାହେବ । ତୁ, ସୁକାନ୍ତ ଓ ପିଲାମାନେ ଅବଶ୍ୟ ଆସିବ ।

ବୋଉ ଲେଖିଛନ୍ତି, ଦୁଇ ବର୍ଷ ପାଖେଇ ଆସିଲା, ତୋର ମୁହଁ ଦେଖିଲି ନାହିଁ ଲେ ରମା, ମନ ମୋର ଛଟପଟ ହେଉଛି । ସବୁବେଳେ ତମେମାନେ ମୋ ଆଖି ଆଗରେ ନାଚି ଯାଉଛ । ଦଶରକୁ ନିଶ୍ଚୟ ଆସିବ । କୁନ୍ତୁ ଓ ଜରାକୁ ମୋ ପାଇଁ ଖେଳ କରିବୁ । କୋଇଁ ଯେଉଁ କାନୁଲ୍ ହଲକ ପଠାଇଥିଲେ, ସେ ଏଡ଼େ ସୁନ୍ଦର ହୋଇଛି ଯେ ଗାଁ ମାଇପେ ଦେଖି ହାଇପାଇଁ ହେଉଛନ୍ତି । ଠାକୁରେ ତାକୁ ଦୀର୍ଘାୟୁ କରନ୍ତୁ । ପୁଅ ତ ନାଚୁଡ଼ିକୁ ଓ ବୋହୂକୁ ନେଇ ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ଗଲା ଯେ ଆସି ବର୍ଷ ପୁରବାକୁ ବସିଲଣି । ବୋହୂଙ୍କର କଅଣ ପିଲପିଲି ହେବ । ରାମ ଆସିଲେ ମୁଁ ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ଯିବି । ଦଶର ଆଗରୁ ମୁଁ ଗାଁକୁ ଫେରି ଆସିଥିବି ଯେ ।

ଭାଇ ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ରୁ ଲେଖିଛନ୍ତି, ତୋ ଭଉଜର କାଲି ରାତି ପାହାନ୍ତାରେ ପୁଅଟିଏ ହୋଇଛି । ମୋର ତ ଜଙ୍ଗଲ ବିଭାଗରେ ରେଞ୍ଜର କାମ, ବର ପାହାଡ଼ରେ ଗୁଲି ଗୁଲି ଯମୟ କଟୁଛି । ଆଜି ଦୁଇ ପ୍ରହରେ ଫେରିଲି । ଦେଖିଲି, ଟିକି ପୁଅ ରଡ଼ି ଗୁଡ଼ିଛି । ତା ନାମ ତୁ ବାଛୁରୁ ଦୋଲି ତୋ ଭଉଜ ଆଦେଶ ଦେଇଛନ୍ତି, ଯୋରି ଧୀରେନ୍ତ୍ର ଓ ବାରେନ୍ତ୍ର ସଙ୍ଗକୁ ମାନିବ । ତୋ ପାଇଁ ଓ ସୁକାନ୍ତ ପାଇଁ ଆଜି ପାଖିଲ କରି ହଲେ ଭଲ ଏଣ୍ଟି ଚଦର ପଠାଇଲି । ବୋଉକୁ ଆଣିବାକୁ ଯାଆଆନ୍ତି, ମନା କରି ଆଜି ଲେଖି ଦେଉଛି । ଦଶରକୁ

ସମସ୍ତକୁ ନେଇ ଘରେ ଗୁଡ଼ି ଆସିବ । ବେଳ ପାଇଲେ ଜୟପୁର ଯାବେ
ତମମାନଙ୍କୁ ଦେଖି ଆସିବ ।

ରମା ମମେ ମନେ ହସିଲା । ଟିକି ପୁଅଟିର ମୁହଁ ଦିଶି ଯାଉଛି ।
ତା'ର ଭାଇକୁ ବଳି ଭଉଳି ସୁନ୍ଦର । ଧୀର ଓ ସାର ବାପ ଓଲି ଆଣିଛନ୍ତି ।
ସାନ ପୁଅ ନିଶ୍ଚୟ ମା ପରି ହୋଇଥିବ । କେଡ଼େ ସୁନ୍ଦର ନାମଟି ତାଙ୍କର,
ବିଜୁଳି । ହେଲେ, ସେ ଅତି ଧୀର ସ୍ଥିର । ଭାଇଙ୍କ ନାମ ଗୁମଚନ୍ତ୍ର । ତାଙ୍କ
ନାମ ସୀତା ହୋଇଥିଲେ ଭଲ ହୋଇଥାନ୍ତା । ସାନ ପୁଅ ନାମ ନରେନ୍ଦ୍ର
ଦେଲେ ଭଲ ହେବ ପରା, ନୋହୁଲେ ସୁରେନ୍ଦ୍ର କି ହରେନ୍ଦ୍ର ଦିଆଯାଉ ।
କୁନୁବାପା ଗସ୍ତରୁ ଫେରିଲେ ସ୍ଥିର କରାହେବ । ସେ କହୁବେ ଗୁଳା ପକାଇବା,
ଭାବ ଗୁଳା ଟେକିବ । ଯେଉଁ ନାମ ଉଠିବ ସେଇଆ ଲେଖିଦେବ ।

କୁଳଙ୍ଗର ତଳମାଲରେ ରମାର ଶରୀର ଘର ।

ଶାଶୁ ଶଶୁର ନାହାନ୍ତି । ନିଶ୍ଚୟମାନେ କେବେଠି ପରଘରକୁ
ଗଲେଣି । ଶାଶୁଘର ଗ୍ରାମର ରୂପ ସେ ଦେଖି ନାହିଁ । କଟକରେ ବାହାଘର
ହେଲାବେଳେ ଯେଉଁ ଉଦ୍ରେକଟି ସ୍ଵାମୀଙ୍କର କର୍ତ୍ତା ହୋଇଥିଲେ, ବେଦରେ
ବସି ବାହା କରାଉଥିଲେ, ସେ କୁଆଡ଼େ ତାଙ୍କ ଦେହଶୁର । ତାଙ୍କ ନାଁ
ଦାମୋଦର । ତାଙ୍କ ନାମ ନୟନତାରା । ଦୁଇ ପୁଅ ଓ ତିନି ଝିଅକୁ
ସଙ୍ଗରେ ନେଇ ସେ ଗ୍ରାମରୁ କଟକ ଆସିଥିଲେ । ମାସଟିଏ ରହି ଫେରିଗଲେ ।

ଦୁଇଭାଇଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଚିଠିପତ୍ରର ଅଦାନ ପ୍ରଦାନ ନ ଥାଏ । ଅକାଲେ
ପକାଲେ ଜାଆ ଖଣ୍ଡେ ଖଣ୍ଡେ ପକା ଲେଖନ୍ତି । ଟଙ୍କା ପଠାଅ ବୋଲି ସିଧାଘଳଣ
ନ ଲେଖି କେବଳ ଦୁଃଖ ବର୍ଣ୍ଣନା କରନ୍ତି, ଅଗୋ! ରମା, ଶଶୁରଘର ତ
ଦେଖିଲ ନାହିଁ, ଆମ କଲବଲ କଥା ଜାଣିବ କିପରି ? ଲୁଣିପାଣି ମାଡ଼ି
ଆସିଲା ଏ ବର୍ଷ ଯେ ବଡ଼ ଭଙ୍ଗି କମିରେ ଲୁଣ ଚରିଲା । ଅଳ୍ପ ଫସଲ,
ପେଟକୁ ନିଅନ୍ତୁ । ବଡ଼ପୁଅ ଭାବନା ଦଶ କଲସରେ ଅନନ୍ତପୁରରେ
ପଡ଼ୁଛି । ଦରମା ନ ଦେଲେ ନାମ କଟିଯିବ । ମୋର ଦିଦି ଲୁଗା ଖଣ୍ଡେ

ନାହିଁ ବୋଲି ଦାଣ୍ଡକୁ ବଢ଼ାଉ ନାହିଁ । ପିଲାଗୁଡ଼ାକ ଅଭେଳାଙ୍କ ପରି ହୋଇଛନ୍ତି । କାନ୍ତକୁ କହିବ, ଗଣ୍ଡବ ଭାଇ ଭଉଜ ବୋଲି ଏକାଥରେ ଭୁଲିଯିବେ ନାହିଁ । ଦଶରାକୁ ଭଗବାନ ଜୟସୁର ଯିବ ବୋଲି ହେଉଛି । ଗଦାଏ ବାଟ । ମୁଁ ଠାଏ ଟଙ୍କା ଖରଚ ହେବ । ଦି ବେଳା ଦି ଡୋକ ମିଳିବା କାଠିକର ପାଠ, ବାଟଶରର ଦେବ କିଏ ? ମୁଁ ବହୁଲ, ଶୁଣିକୁ ଲେଖୁନୁ । ସେ ବହୁଲ, ଲଜ ମାଡ଼ୁଛି । କାନ୍ତକୁ ହୋ କହିବ । ଶଠି ଖଣ୍ଡେ ଦେବ ମ ରମା, ଗଣ୍ଡବ ହୁଏ ଧରେ, ତମର ଜାଆ ମ ମୁଁ, ତମର ବଡ଼ଦ ହେଉ ବୋଲି କେତେ କଲ୍ୟାଣ କରୁଛି । ପିଲା ଦୁଇଟିକୁ ଦେଖି ନାହିଁ ସିନା ଯେବେଲେ କଲ୍ୟାଣ କରୁଛି, ଠାକୁରେ କୋଟି ପରମାୟୁ ଦେଉନ୍ତି । ତମ ରୂପ ଯଦାବେଳେ ମୋ ଆଖିରେ ନାଚୁଛି । ଆସ, ରହିଲି ।

ସୁନାଖଡ଼ିକା ପରି ଧଡ଼ିଆ ଧେଡ଼ଙ୍ଗ ମାଝପିଟିଏ, ଯେତେ କି ଆଗରେ ଆସି ଠିଆ ହୋଇ ଯାଉଛନ୍ତି । ଅମରବାରୁଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ଇନ୍ଦରାଙ୍କ ଛଟିକା । ସୁକାନ୍ତ ଆସିଲେ ରମା ଅବଶ୍ୟ ବହୁବ, ଭାଇଙ୍କ ଠିକଣାରେ ଶେଢ଼େଟି ଟଙ୍କା ପଠାଇ ଦିଅ । ଭଗବାନଙ୍କୁ ଆସିବାକୁ କହ । ତମର ଚୁଲ ଚୁକିଣା, ବେଶିଦନ ଗସ୍ତରେ କଟୁଛି, ନିଜ ଲୋକ ପାଖରେ ଥିଲେ ନିରାପଦ । ଦୁହଁଙ୍କର ମଙ୍ଗଳ । ପୁଅ କିଏ, ପୁରୁଷ କିଏ ? ଗଲକଥା ଭୁଲିଯାଅ । ହଉ, ଭାଇ ସିନା ତମକୁ ହେଲା କରୁଥିଲେ, ସବୁ ସମ୍ପତ୍ତି ଲେଖାଇନେଲେ ତାଙ୍କ ନାମରେ, ଭିନେ କରିଦେଲେ, ଭଗବାନ ତ ପୁରୁଷ । ବାଦ ଛେଦ ଭେଦରେ ସେ ନ ଥିଲା । ଠାକୁରେ ତମକୁ ବଡ଼ କରିଛନ୍ତି । ବଡ଼ ପଣ ତମର ରଖ । ଠାକୁରେ ତମର ମଙ୍ଗଳ କରିବେ । ତାଙ୍କ ଆଶୀର୍ବାଦର ଟେକ ରହିବ ।

ଦୃଶ୍ୟ ପିଅନ ଅତିଥିରୁ ଖବର ଆଣିଛି, ବାରୁ ସିନା ଚନ୍ଦ୍ରବଦନ ପାଇଁ ଗସ୍ତ ପକାଇଛନ୍ତି, ଫେରିବାକୁ ପାଞ୍ଚଦିନ କି ଯାତ୍ରାଦିନ ଲାଗିବ କିଏ କହିବ ? ଅବଶ୍ୟ ମଝିରେ ବହୁ ଆସୁଥିବା ପାହାଡ଼ିଆ ନାଲରେ ବନ୍ଧ ପକାଇ ପାଣିକୁ ଅଟକାଇ ରଖାହୋଇଛି । ନୂଆ କାମ, ନୂଆ ମାଟି । ଲେକା ପାଣି ଲୁହ କରିବାକୁ ଯେଉଁ ନାଲ ହେବାର କଥା ସେ କାମ

ହେଉ ଶେଷ । କେନିଲି ଯୁଗୋଲା ହୋଇଯାଉଛି । ପାହାଡ଼ କଢ଼ି
କଡ଼େ ବଞ୍ଚିଲେ ନଈକି ଲଗାଗିଆ ନାଲି ତଳି ମାଲି ଅସିଲ ପରେ
ଚଳିନଗୁଡ଼ା ଓ ଆଖି ପାଖ ଗ୍ରାମର ହଜାରେ ଏକର ଭୂମିରେ ପାଣି ଛୁଟିବ ।
ବଡ଼ ବରଷାରେ ଡ୍ୟାମ୍ ଓ ନାଲର ଅବସ୍ଥା ଦେଖି ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବାକୁ
ଲୋକମାନେ କୋଡ଼ି, କୋଟି ଧରି ଦେଖିବାକୁ ଲାଗି ରହିବେ । ବଡ଼ ଲକ୍ଷ୍ମୀନୟାର
ଦେଖିବାକୁ ଆସୁଛନ୍ତି ବୋଲି ଭାବିବା ଥାଏ ।

ଏତେ ଲୋକ ପାଖରେ ଅଛନ୍ତି । ଅପଦ ବିପଦ ଭୟଭୀତର ପ୍ରଶ୍ନ
ଉଠୁନାହିଁ । ଗଲେବଳ ସେ ଅଗାଧ ହୋଇ ଗଲେ । ସେଇଥିପାଇଁ ରମାର
ମନରେ ଦୁଃଖ ।

ରମା ବୃନ୍ଦାବତୀ ଚଉରା ତଳେ ମୁଣ୍ଡ ଲଗାଇ ପୁଣି ଜଣାଣ କଲ,
ମାଆଗୋ, କଅଣ କଲେ ସେ ପୁଣି ହେବେ, ଅଗାଧ ହେବେ ନାହିଁ,
ବରଷା ହେବେ ନାହିଁ, ସେହି ବୁଦ୍ଧି ମତେ ଦିଅ । ନିଜକୁ ଭୁଲି, ଜୀବନ
ଦେଇ ଯେପରି ତାଙ୍କୁ ମୁଁ ପୁଣି କରି ପାରିବି, ସେତିକି ଦୟା, ସେତିକି
କରୁଣା ମୁଁ ମାଗୁଣି କରୁଛି । ସେତିକି ଶିକ୍ଷା, ସେତିକି ବୁଦ୍ଧି ଓ ଦକ୍ଷତା
ମୋ ନାଶ ଜୀବନର ସହାୟକ ହେଉ । ଆଉ ସବୁ ତ ତାଙ୍କର, ଧନ
ଦରବ, ଗହମାଗାଣି, ପୁଅ ଝିଅ, ହାତଧରି ଘରଣୀ କରି ଅଣିଛନ୍ତି ଯେଉଁ
ରମାକୁ ସେ । ତାଙ୍କୁ ପୁଣି କରିବାର ମନ, ଆଗ୍ରହ, ବୁଦ୍ଧି ଓ ଦକ୍ଷତା
ମୋର ହେଉ, ଏତିକି ମୋ ନିଜପାଇଁ ମାଗୁଣି ।

ଗୋମତୀ ଡାକିଲେ ପଦାରୁ, ରମା, ରମା—

ଜଗଜ୍ଜନନୀଙ୍କ ମନ୍ଦିର ।

ମଙ୍ଗଳବାର । ସନ୍ଧ୍ୟା ଆରତି ଦେଖିବାକୁ ଆଜି କେତେ ଭୁଲକାମିନୀ
ଏକତ୍ର ହୋଇଛନ୍ତି । କେତେ ଭଦ୍ରଲୋକ ମଧ୍ୟ ଆଡ଼େଇ ହୋଇ ଗୋଟିଏ
ପାଖରେ ହାତ ଯୋଡ଼ି ଠିଆ ହୋଇଛନ୍ତି । ପୁଅଝିଅ ଉତ୍ତାଣୀ ପିଲୁ କେତେ
ମାଆମାନଙ୍କର କାନି ଧରି, ନୋହଲେ ବାଟରେ ଆଜି ଦେବାଙ୍କର ଆରତି

ଦେଖୁଛନ୍ତି, ମାଟି ଚୁଣି କରୁଛନ୍ତି । ଘଣ୍ଟି ଶବ୍ଦରେ କାନ ଅଭାବ ପଡ଼ୁଛି ।
ସୁବାସିତ ସୁମନ ଓ ଧୂସଧୂଆଁର ନହକରେ ନାମା, ଢଳୁଛି ଉଠୁଛି । ମନରେ
ଅସ୍ପଷ୍ଟ ନୁହେଁନ ଶକ୍ତି । ଅଭିଳାଷ ସ୍ବରଣର ଆଶା ଜାଗି ଉଠୁଛି ।

ସମସ୍ତେ ଏଠାରେ ସମାନ । ଜାତି, ଧନ, ମାନ, ଅସନ, ଶାସନ
ଓ ଅଭିମାନ । ଭିନ୍ନ ହେଉଛି ରୂପ, ଢେଙ୍କ, ବୟସ, ମାନସ ଓ କାମନା ।
ନାଶ ମେଳରେ ଜହ୍ନି, ଗୋମଞ୍ଜ, ଜହର ଓ ରମା ଦେଶ ଦର୍ଶନ
କରୁଛନ୍ତି । ଗୋମଞ୍ଜ କାଶରେ ତାଙ୍କର ଦେହବର୍ଷର ସାନ ଝିଅଟି
କଳିକଳି କରି ଚାଲୁଛି । ମୋର କାନ ଧରି ଠିଆ ହୋଇଛି କୁନୁ । ସିଦ୍ଧ
କରି ଦିଶି ପିଆଜ ପିଠିରେ ଲୁହ ହୋଇ ଆସିଛି । କେଶରୀ ତନୋଟି ପୁଅ
ଆରପାଖେ ଅମର ବାବୁଙ୍କ ପାଖରେ ଠିଆ ହୋଇଛନ୍ତି । ତଳ ଗୁରୁକଣ
ଉଦ୍ବଳେକଙ୍କ ପରେ ଯୋଡ଼ହସ୍ତ ହୋଇ ଉଷା ହୋଇଛନ୍ତି ହଲଧର ନାବୁ ।

ଆରତି ସରିଲା ।

ସମସ୍ତେ ତଳେ ମୁଣ୍ଡ ଲଗାଇ ଓଲଟି ହେଲେ । ଜହ୍ନି ମାଗିଥିବେ
ପୁଅଟିଏ । ଗୋମଞ୍ଜ ଗୁମିଥିବେ, ସ୍ବାମୀଙ୍କ ମନରୁ ନାହିଁକତା ଦୂର ହେଉ ।
କେଶରୀ ମାଗୁଣି, ସ୍ବାମୀଙ୍କର ପଦୋନ୍ମତ ହେଉ । ଅଭାବର ଯେଷ୍ଠରେ ସେ
ଛଟପଟ ହେଉଛନ୍ତି । ସ୍ବାମୀ ଓ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ଭଲକରି ମୁଠିଏ ଖାଇବାକୁ ଦେଇ
ପାରୁନାହାନ୍ତି । କେଜାଣି ବା କେଶରୀ କନ୍ୟାଟିଏ ମାଗୁଣି କରୁଛନ୍ତି । ରମାର
ଗୁହାରି, ସ୍ବାମୀ ଯଦି ଶୁଭରେ, ମନ ଖୁସିରେ, ଶ୍ବାପଦେଙ୍କୁ ଅରଣ୍ୟ ଭିତରୁ
ଫେରି ଆସନ୍ତୁ ।

ସମସ୍ତଙ୍କର ମାଲଣୀ କାମନା । ସକଳୁ ଚାହିଁ କେତେ ମାନସିକ !

ସମସ୍ତେ ତଳୁ ମୁଣ୍ଡ ଟେକି ଉଠିଲେ ।

ରମା କଡ଼େଇ ଚାହିଁଲା ଆଗକୁ । ହଲଧର ଛିର ଦୃଷ୍ଟିରେ ଚାହିଁ
ରହିଛନ୍ତି ତାହାରି ଆଡ଼କୁ । ଗୁରୁ ଚନ୍ଦ୍ର ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ହେଲା ଏକାଠି ।

ବିଜୁଳି ବେଗରେ ମୁଣ୍ଡ ଫେରିଲେ ସାତନାଶ ତଳକୁ—ଭୁବନେଶ୍ବର ।
ନାଟ୍ୟାଳୟ ମନ୍ଦିର । ପାଖରେ ବୋଉ, ଆଗରେ ଭାଇ ଓ ଭାଉଁଶ ପାଖରେ ଜଣେ

ଅପରିଚିତ ଯୁବକ । ତା'ର ରୂପ ବସ୍ତୁଧର ଦର୍ଶକ, ତା'ର ଭବିଷ୍ୟତର ବିଶ୍ୱରନ ! ସେହୁ ଏ ହଲଧର, ମନର କଷଟି ପରଶି ଦେଖିଥିଲେ । ଭଲ ନୁହେଁ ତେଲ ଯବାଲ ବାପାଙ୍କ ଆଗରେ ମୁହଁ ନେପଡ଼ି ଉଠୁଁ କହିଥିଲେ ।

ଅତି ପଲଙ୍କରେ ଭବନା ଦୂର ଅଗାଧକୁ ବାହୁଡ଼ି ଆସିଲା ।

ରମା ଦୃଷ୍ଟି ଫେରାଇଲା । ମନ ଗଗନରେ ହଲଧରଙ୍କର ବିସ୍ମୃତ କୌତୁହଳୀ ଅନନର ଲେଉଲ ଆଦିର ଡୋଲା । ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱଟି ଜ୍ୟୋତିରଙ୍ଗଣ ଧରି ଲଭିଲି ଲଭିଲି ଅବଜ୍ଞର ଚେରକୁ ରହିବକୁ ନିଶ୍ଚାସିଆ ପବନରେ ଆଉ ଦଣ୍ଡେ ଖେଳି ବୁଲିଲା । ରମାର ଅଗଲ ଛୁଇଁରେ ହଜିଲା ଅଭିମାନ ଉପହାସ କରି ରଡ଼ି ଗୁଡ଼ିଲା, କେଉଁ ଗୁଣରେ ତମେ ସମାନ ମ ମୋର କୁକୁବାପ ସଙ୍ଗରେ ? ରୂପ, ଗୁଣ, ସାହସ, ନା ଟାଣପଣ ?

ରମା କୁକୁକୁ କାଟକରି ଛୁଇଁର ଦ୍ରୁତତର ସ୍ପନ୍ଦନକୁ ଉପଶମ କଲା । ଗୋମଟାଙ୍କ ପଛେ ପଛେ ମନ୍ଦର ବାହାରକୁ, ଗୁଆ ଉପରକୁ ଆସିଲା ।

କୁକୁକୁ ହରି କାଶ କରି ପଛରେ ଆସୁଛି । ଜୟଶ୍ରୀ ପଛରୁ ଆସି ରମାର ହାତ ଧରିଲେ । ଇନ୍ଦ୍ରା ଧରିଲେ ଗୋମଟାଙ୍କର ହାତ । ଇନ୍ଦ୍ରା ସେ ଅସନ ନିଶିଷ । ଭନ ଫଳିକରେ ପୁଣି ଜନନୀ ହେବେ । ତାଙ୍କର ପିଲା ଦିନୋଟି ଅମରବାବୁଙ୍କ ଉପରେ ସବାର ହୋଇ ଆଗେଇ ଗଲେଣି, କାଟରେ, କାନ୍ଧରେ ଓ ପିଠିରେ ।

ଜୟଶ୍ରୀ କହିଲେ ଗୋମଟାଙ୍କୁ ଦେଖ ଦେଖ ତାଙ୍କ ପାରିଲ ପଣ, ଆଉ କାଣ୍ଡଟି ଖାଲି ଅଛି ।

କାହାର ଗୋ ?

ତାଙ୍କ ନାମ ରୁଣ୍ଡରେ ଧରିବି ନାହିଁ । କହୁନ ଇନ୍ଦ୍ରା, ତମ ବରଙ୍କ ନାମ କଅଣ ? ସେ ମୋଠିର ଦିନ ପୁଅର ବାପ । ମୁଁ ଆଗ, ଇନ୍ଦ୍ରା ପଛ । ମୋ ପିଲାଙ୍କୁ ଜନନ କରିବା ଆସୁଛି ଇନ୍ଦ୍ରାଙ୍କୁ ଦେଇଛି । ଆଉ ଗୋଟିଏ ହେଲେ ଆଉ କାଣ ଖାଲି ରହିବ ନାହିଁ । ଅଲଳୁକ ପଣକୁ ସେ ଧରିଛନ୍ତି, ହେଲେ...

ଜୟଶ୍ରୀ କଥା ଅଧା ରହିଦେଲେ । ହଲଧର ପଛରେ ଆସୁଛନ୍ତି ବୋଲି
ତାଙ୍କର ମନେ ପଡ଼ିଗଲା ।

ଇନ୍ଦିରା କହିଲେ, ବଡ଼ ଲୋକଙ୍କୁ ଉତ୍ତର ନାହିଁ । ନୋହଲେ କହନ୍ତି,
ଦିନେ କାଲେ ଜୟଶ୍ରୀ ଦେବାଙ୍କର ପାଦଧୂଳି ତାଙ୍କ ପିଲାଙ୍କ ଘରେ ପଡ଼ିଲା
ନାହିଁ । ସୁଖ ଦୁଃଖ କଥା ସେ କିପରି ବୁଝିବେ ? ଅବେଳକ ପିଲାଗୁଡ଼ାଙ୍କର
ସୁଅ ମୁତ ଯଦି ସେ କରୁଥାଆନ୍ତେ, ଶେଷବେଳାରେ ବେ ଅନିଦ୍ରା ହୋଇ
ଜଗି ବସି ପଡ଼ିବ 'ଦେଉଥାଆନ୍ତେ, ପେଟକୁ ଅନ୍ନ, ଦେହକୁ ବସନ ଯୋଗାଇ
ଦେଉ ଥାଆନ୍ତେ, ତେବେ ମୁଁ ତଳିଆ କାହିଁକି ତିନି ପୁଅ ପିଲା ପେଟରୁ କାଢ଼ି
ତାଙ୍କ ମନକଲ ବରଂ ଅଗରେ ଥୋଇ ଦିଅନ୍ତି । ତାଙ୍କର ହେଉ ହେଉ
ନହେଲା ବରଂକର ଯେଉଁ ହାୟପାୟିଆ ମନ, କାଙ୍ଗାଳିଆ ଅଲଗଣା ସ୍ଵାଦ,
ତାକୁ ହୁ କର ହାତ ଗୋଡ଼ରେ ତାଙ୍କୁ ଆଡ଼େଇ ଦିଅନ୍ତି ନାହିଁ ।

ବାଟ ଚାଲୁ ଚାଲୁ ଇନ୍ଦିରା କଥାଗୁଡ଼ା ଟାଉ ଟାଉ କରି କହିଗଲେ ।
ଦିନ ଓଳିକରେ ତାଙ୍କର ପିଲାପିଲି ହେବ । ବିଅଟିଏ ପାଇଁ ମାନସିକ
କରିଛନ୍ତି ।

ଦାଣ୍ଡର କୋଲାହଳ ଭିତରେ ସମସ୍ତେ ନାରବ ହୋଇ ଖଣ୍ଡେ ଦୂର
ଚାଲିଗଲେ ।

ରମା ମନେମନେ ଖୁସି ହେଲା । ଧଡ଼ିଆ ଧେଡ଼ଙ୍ଗ ମଉନମୁହଁ ସୁନା-
ଢ଼େଜା ଇନ୍ଦିରା ହାଡ଼ଜଳା କଅଁଳ କଥା କହି ପାରନ୍ତି । କଥାରେ ଅଭିସି
ଦଡ଼ପଣିଆଁର ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ ଦରପରୁ ଚୋପା ଛଡ଼ାଇ ପାରନ୍ତି । ଭଲ ହୋଇଛି ।
ଜୟଶ୍ରୀଙ୍କର କୁହାଳିଆପକ୍ଷେ ଇନ୍ଦିରା ଭଲ ମାଡ଼ ମାରିଛନ୍ତି ।

ପ୍ରକାଶାନ୍ତରରେ ଇନ୍ଦିରା କହି ଦେଇଛନ୍ତି, ତମେ ବନ୍ଧ୍ୟା, ତମକୁ ତମର
ସ୍ତମ୍ଭୀ ପ୍ରେମ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ପର ପିଲାଙ୍କୁ ଦେଖି ତହଲ ବିକଳ ହୁଅ ନାହିଁ ।
ସେମାନେ ଯେଉଁ ଭଗବାନଙ୍କର ଦାନ, ସେହି ଭଗବାନଙ୍କୁ ସୁମରଣା କର ।
ଜନନୀ ହେବ ଓ ରୁବିବ, ଦୁଃଖ ଯନ୍ତ୍ରଣା, ଆନନ୍ଦ ଓ ମା' ପଣିଆର ଗର୍ବ
କିପରି ହାତ ଧାସ୍ୟର ହୋଇ ଚାଲନ୍ତି ।

ରମାର ଓଠକଡ଼ ଖଣ୍ଡିଆ ବ୍ରଣ ପୋଡ଼ି ଉଠିଲା ।

ଜୟପୁରର ବଡ଼ ଦାଣ୍ଡରେ ଆଗ ପଛ ହୋଇ ବୋର୍ଡ଼େଇ ଟ୍ରକ୍ ଦୁଇଟା ଡାର ବେଗରେ ଛୁଟି ପଳାଇଲା । ସମସ୍ତେ ଆଡ଼େଇ ଗଲେ । ଗୋମଟାଙ୍କର କୋଡ଼ରୁ ଟିକି ଝିଅକୁ ରମା ଟାଣି ନେଇ ଛୁଇଁରେ ଯାକିଲା । କହିଲା, ବେବିକୁ ମୁଁ ବୋହୂ କରବି । କୁନୁକୁ ବାହା କରାଇବି । ବେବି, ତୁ ମୋ ବୋହୂ ହେବୁ ?

ରମା ତା' ପୁରୁଲ କଅଁଳ ଗାଲରେ ଗେଲି କଲା ।

ଗୋମଟା କହିଲେ, ମୋର ସେଥିରେ ଭାଳି । ସୁକାନ୍ତି ବାବୁ ସିନା ମନା କରିଦେଲେ, ନୋହୁଲେ ସେ ଲାଲି, ମିଲି ଓ ବେବିଙ୍କର ବାପ ହୋଇଥାନ୍ତେ । ନ ହେଲେ ନାହିଁ । ବେବିର ଶରୀର ହେଉନୁ । ଯେଉଁଦିନ ସେ ମୋ ସମୁଦ୍ଧ ହେବେ, ଯେଉଁଦିନ ତାଙ୍କୁ ପଚାରିବି, କାହିଁକି ମନାକଲି କହୋ, ସବୁ ମାଜାପେ ତ ଏକା ପରିକା ।

ଜୟଶ୍ରୀ ପଚାରିଲେ, ଏଯୋଏ ଝୁରି ହେଉଛି ?

ଗୋମଟା କହିଲେ, ଯେଉଁମାନେ ପ୍ରେମରେ ପଡ଼ି ହତାଶ ହୁଅନ୍ତି, ଯେମାନେ ଝୁରିନ୍ତି । ଝୁରିଯିବ ହୁଅନ୍ତି । ବଡ଼ପଣ ଦେଖାଇ ହୁଅନ୍ତି । ଯେଉଁମାନେ ହାତକ ଦ'ହାତ ହେଲା ପରେ ନିଜ ବର ସଙ୍ଗେ ପ୍ରେମରେ ପଡ଼ନ୍ତି, ସେମାନେ ସୁଖରେ ଉଠନ୍ତି । କେବେ କାହାର କେଉଁଠି ସମ୍ବନ୍ଧ ପଡ଼ିଥିଲା ସେଇ କଥା ମନରେ ରହି ଯାଇଥାଏ । ପର ଜନନରେ କେବେ ଅସୁନକ ମନେ ପଡ଼ିଲେ କୌତୁକ ଲାଗେ, ହସ ମାଡ଼େ । ଥଟ୍ଟା କରି ପଡ଼େ କହିବାକୁ ପାଟି ଖଲଖଲ ହୁଏ ।

ଇନ୍ଦିରା ବିବାୟ ନେଇ ବାଟ ଭାଙ୍ଗି ଗଲେ । ଅମର ଗଲି ରାସ୍ତାର ମୋଡ଼ରେ ଅବସ୍ଥା କରିଛନ୍ତି । ପିଲା ଦେହେଁ ରାସ୍ତା ଉପରେ ଠିଆହୋଇ ବୋବାଲି ଛୁଡ଼ିଲେଣି । ହଲଧର ଝଣ୍ଟେ ଦୂର ଆଗେଇ ଗଲେଣି । ହରି କୁନୁର ହାତ ଧରି ତାଙ୍କ ପଛରେ ଚାଲିଛି । ଶୀଘ୍ର ଘରକୁ ଫେରିଯିବାକୁ

ରମାର ମନ ଉଛୁନ୍ନ ହେଲଣି । ଭରତ ଯଦି ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଥିବ, ସେ ରାଜ୍ୟଧର
କହିଥିବ । ରଜିଆ, କି ପାଟଣା ତାକୁ ବୁଝାଇ ରହି ପାରିବେ ନାହିଁ ।

ରମା ଆଗେଇ ଗଲା । ମନରେ ଧରଣୀ ହେଲା, ତା'ର ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ
କୁନୁବାପା ଫେରି ଆସିଥିବେ । କେତେଥର ଏପରି ଘଟିଛି । ଆଜି କାହିଁକି
ନ ଘଟିବ ? ରମାର ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ ବସାକୁ ଫେରିଲେ ଦେହରୁ ଜାମା
ଯୋତା କାଢ଼ି ଅଗ ଘର ଯଜାଡ଼ିବାରେ ଲାଗିଯାଆନ୍ତି । ମଙ୍ଗଳା ଲୁଗାପଟା
ଭାଙ୍ଗି ବାନ୍ଧ ରଖନ୍ତି । ନିଜ ହାତରେ ଘରଦ୍ୱାର ଓଳାଇ ପରିଷ୍କାର କରନ୍ତି ।
ନିଜେ ସଫାସୁତୁରା ହୋଇ କାମ ବାହାନାରେ ବୁଲିବାକୁ ଯାଆନ୍ତି । ରଜିଆକୁ
ମନା କରିଦେଇ ଯାଆନ୍ତି, ବାବୁ ଆସିଛନ୍ତି ବୋଲି କହିବୁ ନାହିଁ, ଘରଦ୍ୱାର
କିଏ ଯଫା କରିଛି ପଚାରିଲେ କହିବୁ, ତୁ କରିବୁ ।

ରଜିଆକୁ ମରୁଣିବା ଆବଶ୍ୟକ ହୁଏ ନାହିଁ । ଘର ଭିତରକୁ
ପଶିଗଲେ ସମସ୍ତେ ଯେପରି ହସି ହସିକା କରୁ ଉଠନ୍ତି, ସେ ଆସିଛନ୍ତି । ରମା
ହସି ହୋଇ ପଚାରେ, କେତେବେଳେ ସେ ଆସିଲେ ରେ, ଜଳଖିଆ
ଦେଲୁ ? ମୁଁ ଡାକୁରବାବୁଙ୍କ ଘରକୁ ଯାଇଛି ବୋଲି କହିଲୁ ନାହିଁ ?
ମୋର ଡାକିବାକୁ ଧାଇଁଗଲୁ ନାହିଁ ? ସୁଖି ସେ ଗଲେ କୁଆଡ଼େ ? ମାଛଟା
ନେ ଆଣିଛନ୍ତି ପରା । କାଟି ଦେଲୁ ନାହିଁ ? ହସ୍ତ, ମୁଁ କରିବି । ତୁ ଯା, ତାକୁ
ଡାକ ଅଣିବୁ ।

ସେ କେଉଁଠିକି ଗଲେ ମତେ କହି ଦାବୁନ୍ତି ନା ।

ଜୁବରେ ବସି ତା'ର ଶ୍ରେଣୀରେ । ଅରେ କୁନୁ, ତୋ ବାପା
ଆଇଲେଣି । ହେଇଛି ଦେଖ, କେଡ଼େବଡ଼ ମାଛ ଆଣିଛନ୍ତି ।

ରମାର ବୁଲିଲା ଦୋହଲ ମୁଣ୍ଡ ଭିତରେ କୋଇନାଧୁଆ ମନର
ପାଶୁବାରରେ ଭାବନାର ଡେଉଁ ଶ୍ରେଣୀ ।

ଗୋମଟା ରମାର ହାତ ଧରିଲେ ।

ତା'ର ଭବନାର ଡୋର ଛୁଣିଲ । ସେ ରମା କୋଳରୁ ବେଶକୁ ନେଲେ । ବେଶ କାହାକୁ ଅଛନ୍ତା ବାରେ ନାହିଁ । ତାକୁ ଗୋଲ କରି ରମାକୁ ପରୁଷିଲେ, ଆଜି ରାତିରେ ସୁକାନ୍ତବାରୁ ଫେରିବେ କି ରମା ?

ଜୟଶ୍ରୀ ଉତ୍ତର ଦେଲେ, ରମାଦେବୀ ଆଜି ନୃଅବୋହୂଟିଏ ପରି ଦଶୁଛନ୍ତି ନ । ମନ୍ଦିର ଭିତରେ ଲୋକେ ଠାକୁରାଣୀଙ୍କ ଦର୍ଶନ କରିବେ କଅଣ, ରମା ଦେବୀଙ୍କର ଦର୍ଶନ କଲେ । ଦେଖା ପଡ଼ିଗଲେ ତାଙ୍କ ମା ଯଦି ରମାକୁ ଏମିତି ସଜାଇ ପାଟଙ୍ଗଙ୍କ ମନ୍ଦିରକୁ ନେଇ ଥାଆନ୍ତେ, ଆଜି ଗୋମଟୀ ଆଉ କାହାଘରର ଘରଣୀ ହୋଇଥାଆନ୍ତେ । ଗୋବିନ୍ଦେନ୍ଦ୍ରକୁ ଜଳଶାଢ଼ୀ, ମଥୁରାବସୀ ସୁନାଗହଣା । ଜେଜି ଅଳୁଅରେ ଝଟକ ଉଠିଲେ । ଯେପାଖ ମଣିଷ ଅଳୁକୁ ବନଶୀ ଆଖି ଲୁଣି ରହିଥିଲା । ଏପାଖ ମାଇପଙ୍କ ମନ ଛର୍ପାରେ ଘନ ଘନ କନ କନ ଛନ ଛନ ହେଉଥିଲା । ମା ଜଗନ୍ନାଥନାଥ ଶିବ ଅନାହିଁ ରହିଥିଲେ । ଅଶୀଷାଦ କରିଥିଲେ, ରମାର ସାତପୁଅ ସାତଝିଅ ହେଉନ୍ତୁ । ହେବେ ଯେ ।

ରମା ଥର ଥର କହୁଲା, ଜୟଶ୍ରୀ ବି ଅଉ କାହାଘରର ଗୋଷ୍ଠି ବଢ଼ାଇ ଥାଆନ୍ତେ । ଦୁଇଟା ପିଲାଙ୍କ ଅରଦୋଳି ମୁଁ କରି ପାରୁ ନାହିଁ, ଏତେ ପିଲାଙ୍କ ଅରଦୋଳି କରି ପାରିବି କିପରି ? ମାଆଙ୍କ ପ୍ରାର୍ଥନା କରୁଛି, ଅମ ଗୋମଟୀଙ୍କ କୋଳରେ ଦଶଟି ପିଲା ଅଜାଡ଼ି ଦେଉନ୍ତୁ, ଅଉ ଜୟଶ୍ରୀଙ୍କ କୋଳରେ ବାଗେଟି । ଜୟଶ୍ରୀ କଲେ ଗୁଡ଼ିବେ ।

ଗୋମଟୀ ଭୁନି ରହିଲେ ।

ଡାହାଣହାତ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ମନ୍ଦିର । ବାଁ ମାଣେ ପୁରୁଣା ନନ୍ଦର । ଅଗରେ ପରିତ୍ୟକ୍ତ ନୂଆ ନନ୍ଦର । ଡାହାଣ ମାଣେ ସୁନାସି ଯାହା ଗଲ । ପୁରୁଣା ନନ୍ଦରର ପାଖର କଡ଼େ କଡ଼େ ବାଁ ହାତ ଅନ୍ଧାରୀଆ ଗଲଟି ଶିବ ମନ୍ଦିର ଆଡ଼େ ପଡ଼ିଛି । ବଡ଼ ସୁଆ ଛୁଡ଼ି କେତେ ଲୋକ ଯେଉଁ ଗଲ ଆଡ଼େ ମୋହିଁଛନ୍ତି ।

ହଲଧର ବଡ଼ ରାସ୍ତାରେ ମସକନ୍ଦ ପାଖରେ ଠିଆ ହୋଇ ପଛକୁ
ଗୁଡ଼ିଛନ୍ତି । କୁନୁ ମାଆ ମାଆ ଡାକ ଛାଡ଼ିଛନ୍ତି ।

ହଲଧର କହିଲେ, ସହଲ ସହଲ ପାଦ ପକାଇଲେ ଭଲ ହେବ ।

କନ୍ଦୁଣୀ କହିଲେ, ରମା ଗୁଲି ପାରୁ ନାହାନ୍ତି ।

ଗୋମଟା କହିଲେ, ନାହିଁ ମ, ଜଳ୍ ସାହେବ ଧାଇଁ ଧାଇଁ ଗୁଲୁଛନ୍ତି ।
ଅଗେଇ ଯାଇ, ଅପେକ୍ଷା କରି, ଅଳ୍ପଅ ଖମ୍ବ ପାଖରେ ଠିଆ ହୋଇ ପଛେଇ
ଗୁଡ଼ିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ କିଏ ଧାଇଁ ପାରିବ ? ଅପେକ୍ଷା ଅଗରେ ନ ଯାଇ
ପଛରେ ଆସନ୍ତୁ । ଦେଖିବେ, ଆମେ କେଡ଼େତେବେଳେ ବାଟ ଗୁଲୁକୁ । ଟିକିଏ
ଦୂରେଇ ଗୁଲିବେ ହଁ, ନୋହଲେ ଆମ କଥା ଆପଣଙ୍କର କାନରେ ପଡ଼ିବ ।

ହଲଧର ଆଡ଼େଇ ଯାଇ କହିଲେ, ହଉ, ପଛ ରେ ଗୁଲୁଲି । କାନରେ
ହାତ ଦେଉଛ ।

କଣେଇ ଗୁଡ଼ିଲେ ରମାକୁ, ହସ ହସ ମୁହଁ ।

ରମାର ଦୃଷ୍ଟି ପଡ଼ିଲା । ଅନୁହା ଅନୁମିତା ତା'ର ପାଦରେ
ସଞ୍ଚାରିଲା ଅଜଣା ଶକ୍ତି । ଗୋମଟାଙ୍କର ହାତ ଧରି ହଲଧର ବାବୁଙ୍କର କଡ଼
ଦେଲ ସେ ଆଗେଇ ଗଲା । ସହଲ ପାଦ ଆଗକୁ ଆଗକୁ ପଡ଼ିଲା । ଆପେ
ଆପେ କଥା ଖସିଲା ଓଠରୁ, କହ ମ ତମର ତାଙ୍କୁ, କାନରେ ହାତ ନ ଦେଇ
ଅଖିରେ ହାତ ଦେଇ ଗୁଲିବେ ।

କନ୍ଦୁଣୀଙ୍କୁ ଚମୁଟି ଦେଲା ।

କନ୍ଦୁଣୀ କହିଲେ, ଓହ୍ଲୋ, ମତେ କାହିଁକି ଚମୁଟୁଛ ? ସେ
କାନରେ ଅଖିରେ ହାତ ନ ଦେଉଛନ୍ତି । ସରକୁ ଗଲେ ତାଙ୍କର
କାନରେ ହାତ ଦିଆଯାଏ ।

ସମସ୍ତେ ହସିଲେ ।

ପାଖ ଦେଇ କେତେଜଣ ନାଶ୍ଟାପୁରୁଷ ଆଗେଇ ଗଲେ । ସମସ୍ତେ ଚୁନ
ହେଲେ । ସମସ୍ତଙ୍କର ମନେ ପଡ଼ିଲା ଯେ ସେମାନେ ବାଟରେ ଗୁଲୁଛନ୍ତି ।

ସାଥୀ ଉପରେ ଯେ ତେଣୁ ଗଲୁ କରିବା ଓ ଉଚ୍ଚହାସ୍ୟ କରିବା
ଭଦ୍ରଘରର ନାୟାଲଭ ପ୍ରକୃତି ନୁହେଁ । ମାଦଳାସାଥୀ ଅନ୍ତର କେତେ
ଦୂର ଅଛି ।

ଆଗେଇ ଚାଲିଲେ । ଅସ୍ପାଷ୍ଟିକ ନିରବତା ସୁରାଇ ଦେଲା, ଯମସ୍ତେ
ନିଜ ନିଜର ଭାବନାରେ ବସେଇ ।

ମନର ସରାମ ମଝିଲି ଗଲା ।

ସ୍ବାମୀ ଫେରି ନାହାନ୍ତି । ଫେରିବେ ବୋଲି ଖବର ପାଇ ନ ଥିଲେ
ମଧ୍ୟ ଅବୋଧ ମନ ତାଙ୍କୁ ଡାକ ଛାଡ଼ିଥିଲା । ଅବଶ୍ୟ ତାଙ୍କର ମନ ଶୁଣି
ପାରିଥିବ । କାମ କାର୍ଯ୍ୟ ମଝିରେ ବୁଡ଼ି ରହି ପାସୋରି ଯାଇଥିବେ । ସେ
ଶୁଣିବେ ଫେରିଲୁ, ମା ଜଗତଜନନୀଙ୍କ ପାଖରେ ଏହି ପ୍ରାର୍ଥନା କରି ଆସିବୁ ।
ଅଉ ତା'ର ଶ୍ରେୟ ନାହିଁ ।

କିନ୍ତୁ ପଲଙ୍କ ଉପରେ ଶୋଇ ପଡ଼ିବୁ । ପାଦୁଆ ବଦାୟ ନେଇ ନିଜ
ଘରକୁ ଫେରିଗଲା । ହରି ଗୋମଟକୁ ଛାଡ଼ି ଆସିବାକୁ ଯାଇଛି । ଗଡ଼ିଆ ସାଥୀ
ବେଶି ଦୂର ନୁହେଁ । କୁକୁକୁ ଗିଲସେ ଶୀର ପେଇଦେଲେ ସେ ଶୋଇ
ପଡ଼ିବ । ପ୍ରସାଦ ପାଇଛି । ଭାତ ନ ଦେବା ଭଲ । ରମାର ଭୋଜନ
କରିବାକୁ ଆଣ୍ଡୁ ନାହିଁ; କିନ୍ତୁ ପରବାରୀଆ ଘରେ ଘରର ଘରଣୀ ଉପାସ
ରହିବା ଅମଙ୍ଗଳ କଥା । ଜଙ୍ଗଲ ଭିତରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବଙ୍ଗଳାରେ କଅଣ
ଆଜି ସେ ଖାଇଥିବେ ?

ରାତି ଦଶଟା । ଏଥର ସେ ଶୋଇବାକୁ ଯିବ । ହରି ଓ ଗଡ଼ିଆ
ଦାଣ୍ଡଘରେ ଶୋଇ କଥାବସା ହେଉଛନ୍ତି । ଡରଭୟର ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠୁନାହିଁ ।

ରମା କୋଟି କଲିଲା । ଓଠ ଉପରେ ଖଣିଆ ବ୍ରତ ଅଧିକ ଜଳୁଛି ।
ଓଠଟା ମାଡ଼ି ମାଡ଼ି ପଡ଼ୁଛି । ରମା ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଅଜନା ଟେକ ଦେଖିଲା ।
ଆରେ, ବ୍ରତଟା ତମ ଭିତରେ କେତେ ବଡ଼ ହୋଇ ଫୁଲି ଉଠିଲାଣି । ଫୁଲୁ
ଆଡ଼ିକଲିଆଏ ମାଡ଼ି ଗଲାଣି । ସ୍ତ୍ରୀ ଟିକିଏ ଲଗାଇଦେଲେ ଥଣ୍ଡା ଲାଗିବ ।
ଭଲ ହୋଇଯିବ ।

ରମା ସେଇଆ କଲ । ଏତେ ଦୂର ଚାଲି ଚାଲି ଯାଇ ଦେଖାଇ
ଦର୍ଶନ କରି ସେ ଫେରିବୁ । କ୍ଳାନ୍ତ ଅନୁଭବ କରୁଛୁ । ଲୁଗା ପାଲଟିବାକୁ
ଦେହରେ ବଳ ନାହିଁ । ବ୍ରଣଟି ଅଣ୍ଟା ଲାଗିଲଣି । ପୋଡ଼ା ଜଳା
କମିଲଣି । ମୁଣ୍ଡ ଚାଲୁଛି ।

ରମା ଏ ଘରର ଅଳ୍ପଅ ଲିଭାଇ ଆଉ ଘରକୁ ଚଲ । ପିଲା ଦର୍ପଣ
ଶାନ୍ତିରେ ଶୋଇଛନ୍ତି । ରମା ଟଙ୍କ ଅଳ୍ପଅ ହାତରେ ଧରି ଚଳୁଛି ଅଳ୍ପଅ
ଲିଭାଇ । ଟଙ୍କ ଜାଲି ଫଳଙ୍କ ଉପରକୁ ଉଠି ଦୁଇ ପିଲାଙ୍କ ମଝିରେ
କ୍ଳାନ୍ତ ଦେହ ଲମ୍ବୁ ଇ ଦେଲ । ଅଳ୍ପଅ ଲିଭାଇ ଡକିଆ କଡ଼ରେ ରଖିଲ ।
ଆଖି ବୁଜିଲ ।

ମନେ ପଡ଼ିଲା, କେଡ଼େ ଭୁଲ ସେ ନ କରିଛୁ ସତେ, ସୁଟକେଟିରେ
ଟଙ୍କ ଦେଇ ନାହିଁ । ଅନ୍ଧାର ରାତି । ମଶାଟି ନାହିଁ । ଅଳ୍ପଅ ନାହିଁ । ପାହାଡ଼
ଗଡ଼ାଣୀ ଝରଣାକୁ ନିଡ଼େ ଅରଣ୍ୟ ମଝିରେ ଛୋଟ ବଜାରଘର । ଉପରେ
ଗୁଲ । ପୁରୁଣା । ମାଟି କାନ୍ଥରେ ଗାତ ଥିବ । ନନ୍ଦିଆଣି । କବାଟ ଖୋଲି
ପଦାକୁ ବାହାରିଲେ ବାସ ଭଲ ଡର । ନିଶା ଗଜୁ ଥିବ । ଭୁତପ୍ରେତ, ବଣ
ପାହାଡ଼ର ଦେବଦେବୀ, ଅତଯାତ ହେଉଥିବେ ।

ଭୟଙ୍କର ଦିଆ । ଚଣ୍ଡାଳୁଣୀ ମୁଁ ନ ମଲି କାହିଁକି ? କେଡ଼େ ଭୁଲ
ମୋର ମନ । କପରି ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ହୋଇ ଶୋଇବ ?

ରମା ଛଟପଟ ହୋଇ ଉଠି ବସିଲା । ଅନ୍ଧାର ଘର ଭିତରେ ସତେ
କି ସେ ମଶାଟି ବାହାରେ ଠିଆ ହୋଇଛନ୍ତି ।

ତମେ ମତେ ଭଲ ପାଅ ନାହିଁ, ରମା । ତମକୁ ମୁଁ ଚାହୁଁଥିଲି ।
ଜୀବନ ଯଜ୍ଞିନ କରି ଆଣିଥିଲି । ପୁଣି କରିବାକୁ ଅପ୍ରାପ୍ତ ତେଣୁ କରିଛୁ ।
ନିଜକୁ ସମର୍ପି ଦେଇଛୁ; କିନ୍ତୁ ତୁମେ ମୋତେ ଚାହୁଁ ନ ଥିଲ ।

ତମର ଓ ମୋର ଆଗରୁ କେବେ ଦେଖା ସାକ୍ଷାତ ହୋଇ ନ ଥିଲା
ରମା, ତମର ପିତା ମାତା ତମର ମତାମତ ଚାହୁଁ ନ ଥିଲେ । ଯଦି ଚାହୁଁ-

ଥାଆନ୍ତେ, ତମେ ହୁଏତ ମନା କରି ଦେଇଥା'ନ୍ତି । ତୁନି ରହି ଅସମ୍ଭବ ପ୍ରକାଶ କରିଥାଆନ୍ତି । କିନ୍ତୁ, ସେମାନେ ମୌନଂ ସମ୍ପନ୍ନ ଲକ୍ଷଣଂ ଶୁଦ୍ଧ ଯାହା ଅଳ୍ପ ହୋଇଛି ସେଇଆ କରି ଥାଆନ୍ତେ । ସେମାନେ ଗୋଟିଏ ପୁରୁଷ ଆଗର ଲୋକ । ସେମାନଙ୍କର ଧାରଣା, ଯାହାର ସିଏ ତା'ର ସିଏ ଅବଶ୍ୟ ହେବ ।

ପତି ପରମ ଗୁରୁ, ପରମ ଦେବତା । ପତ୍ନୀ ଗୃହ-ଲକ୍ଷ୍ମୀ । ସେମାନେ କେବଳ ଏହା ଶିଖି ନ ଥିଲେ, ମନ ଓ ପ୍ରାଣରେ ଅନୁଭବ କରୁଥିଲେ । ପରସ୍ପରର ଭଲଭ୍ରାନ୍ତିକୁ ନିଜର କରି ନେଉଥିଲେ । ପରସ୍ପରର ଅଲଗା ଦେହ କେବେ ସିନା ପାଖେଇ ଆସୁଥିଲା, ଏକାଠି ହେଉଥିଲା, କିନ୍ତୁ ମନ ଓ ସରୀର ଛିନ୍ନାଛିନ୍ନ ହୋଇ ଏକାକାର ହୋଇଥିଲା । ଜଣକ ପ୍ରତି ଅନ୍ୟ ଜଣକର ଅଜଣା ଅନ୍ୟମନସ୍ତ ସ୍ତୁତି ପାଇଁ ଦୁଇଟି ମନ ବ୍ୟାକୁଳ, ଛଟପଟ, ଓହ୍ଲେଇବେଳେ ହେଉଥିଲା ।

ହଁ, ରମା, ଏବକାଳର ବିବାହ ମିଳନ କେବଳ ଦେହ ପାଇଁ ବୋଲି ଅମେ ହେଉଣ କରିଛି । ସାମାଜିକ ନିୟମ, କୁଳର ପ୍ରଥା, ମାନପକ୍ଷ'ନ ବ୍ୟାହତ ହେବାର ଭୟ, ଦୁନିଆର ସମାଲୋଚନାର ଡର, ଉଭୟଙ୍କୁ ଗୋଟିଏ ଘରେ ବନ୍ଦୀ କରି ରଖିଛି । ଦୁଇଟି ଦେହ ଏକାଠି ହେଉଛି । ପିଲାକୁଆ ସଫାରକୁ ଅସୁଛନ୍ତି ।

ଦୁଇଟି ମନ ଦୂରେଇ ରହିଛି । ପରସ୍ପରର ସ୍ପର୍ଶ, ପିଲାକୁଆଙ୍କୁ ମଣିଷ କରିବାର ଦାୟିତ୍ବ, ଗୋଟାଏ ଜାଲ ଜୀବନର ଅଭିନୟ ବଢ଼ଉଛି । ସେହି ଜୀବନ ଓ ଜେନାରେ ପ୍ରକୃତ ପ୍ରେମର ପରଶ ନାହିଁ । ସେଇଥିପାଇଁ ତମର ଯେ ସ୍ତୁତି ମୁଁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରୁଛି ।

ତମେ ମତେ ଚାହିଁ ନ ଥିଲ । ତମେ ଯାହାକୁ ଚାହିଁଥିଲ, ସେଇ ଜଳଧର ତମର ଅଗରେ ଅଛନ୍ତି !

ମୋ ଦୁଇ ହାତରେ ନିଜ ମୁଣ୍ଡକୁ ଧରି ଅନ୍ଧାର ଘରେ କାନ୍ଦୁ ଉଠିଲ । ମୁଣ୍ଡ ହଲାଇ ବୁଲୁଥିଲ, ନା, ନା, ନା—

ତୁମ୍ଭେ ନେଲ । ଗୁଡ଼ିର କୋହ ଗୁପ୍ତି ମନ ଭିତରେ କହିଦେଲ,
ମୋତେ ତମେ ଏପରି ଭଲ ବୁଝି ନାହିଁ । ମୁଁ ବାହାକୁ ଗୁପ୍ତି ନ ଥିଲି ।
ମୋତେ ଯିଏ ନିଜର କଣ ଅଣିଛୁ, କେବଳ ତା'ର । ସିଏ ମୋର ସ୍ବାମୀ,
ମୋର ସ୍ବେଷ୍ଟ, ମୋର ଚଳନ୍ତି ଦେବତା । ସବୁ ବ୍ୟାକୁଳତା ସତ୍ତ୍ବେ ତମର
ସେବା ମୁଁ କରି ପାରୁନାହିଁ । ମୋତେ ଆସୁନାହିଁ । ପ୍ରେମ କଥଣ ମଞ୍ଚେ ଜଣା
ନାହିଁ । ମୋ ମନରେ ତମ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ କାହାର ସ୍ଥାନ ନାହିଁ ।

କିଏ ସେ ହଲଧର, ତାକୁ ମୁଁ ଚିହ୍ନି ନାହିଁ ।

ଆମେ ତ ହିଅ । ମୋ ପରି କେତେ ହିଅ ପରଘରେ ଘରଣୀ
ହେଲେଣି । କେତେ ପିଲାଛୁଆଙ୍କର ଜନନୀ ହେଲେଣି । ଦାଣ୍ଡକୁ ବାହାରିବାର
ସ୍ବାଧୀନତା ତମେମାନେ ଦେଇଛ, ଦାଣ୍ଡେ ଓଢ଼ଣା ଟେକ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ
ଚଢ଼ିବାକୁ ତମେ କହୁଛ । ତମେ ପୁଣି କହୁଛ ମୁଣ୍ଡ ଯନ୍ତ୍ର କରି ବାନ୍ଧ,
ମୁହଁରେ ପାଉଁଡ଼ର ବୋଲ, ଓଠରେ ରଙ୍ଗ ଲଗାଅ, ଆଖିରେ କଳମ ପିଛ,
ନଖରେ ନାଲିପୁଟି ଚଢ଼ାଅ, ପାଦରେ ଅଳତା ମଣ୍ଡ । ଦେହକୁ ରଙ୍ଗଡ଼ଙ୍ଗର
ଦେମିଞ୍ଚ ଗୁଡ଼ିରେ ଅଧା ଘୋଡ଼ାଅ, ଅଧା ଦେଖାଅ, ରଙ୍ଗଡ଼ଙ୍ଗର ପୁରୀନ
ଶାଢ଼ୀ ଅବୃତ୍ତ କର, ରଙ୍ଗଡ଼ଙ୍ଗର ପଥରବସା ଗହଣା ଯୋଗରେ ମଣ୍ଡ ।

ତମ କଥା ନ ମାନିଲେ ତମେ ମୁହଁ ଶୁଖାଅ । କଥା ମାନିଲେ ତମେ
ଖୁସି ହୁଅ । ପଦାକୁ ବାହାରିଲେ ନମସ୍କାର ସହସ୍ର ଲେଙ୍କେ ତେରହ
ଗୁଞ୍ଜାଣୀ ଉପରେ ପଡ଼େ । ଗୁଞ୍ଜାଣୀ ନ ଲୁହୁଁ, ବନସୀ । ସେ ଗୁଞ୍ଜାଣୀ
ଗୋଟାଗୁଣ୍ଡା ଗିଳି ପକାଇବାକୁ ଆଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶେ ।

ହଲଧରଙ୍କ ଗୁଞ୍ଜାଣୀ ଯେମିତିକା ।

ତାଙ୍କର ପରି ଅନ୍ତର କେତେ ଉଦ୍ବେଗ—ଯୁବକ, ପ୍ରୋତ୍ତ ଓ ବୃଦ୍ଧ,
ମନ୍ଦର ଭିତରେ ଆଜି ଦେଖାକର ଦର୍ଶନ କରୁଥିଲେ । ସେମାନେ ଘୋଡ଼ହସ୍ତ ।
ଦୃଷ୍ଟି ଭ୍ରମି ଯାଉଥିଲ । ସେତେବେଳେ ଦୃଷ୍ଟି ହୁଏତ ଉଦ୍ବେଗୀୟନ । କେଜାଣି ବା,
କୌତୁକପୂର୍ଣ୍ଣ, କୁତୁହଳପୂର୍ଣ୍ଣ । କେତେ ଦୃଷ୍ଟିରେ ସଙ୍କେତ ଓ ଅଶଙ୍କାପୂର୍ଣ୍ଣ ।

ହଳଧରଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଧରି

ନାହିଁ ।

କାହିଁ ?

ଏଥା ତମକୁ ଅଜଣ ନାହିଁ ନିଜର ଲାଲପାଟ ହଳାହଳକୁ ନିଜେ ସେ ପାନ କରିଛନ୍ତି, ନିଜେ ସେ ଖାଇ ଉଠନ୍ତି । ସେଥିରେ ତମର କଅଣ ଥାଏ, ମୋର କଅଣ ଥାଏ ? ଜୟଶ୍ରୀଙ୍କର ରୂପସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟକୁ ସବୁବେଳେ ସଜ ସତେଜ ଓ ଭଲଭଲିଳା ମୋହନୀୟ କରି ହଳଧରଙ୍କର ଓଲଟ ଆଗ୍ରହକୁ କେବଳ ନିଜ ଶୁଣିପାଖେ ବେଙ୍ଗଳା ପକାଇବାର ସବୁ ଉଦ୍ୟମ ବିଫଳ ହୋଇଛି ।

ସେ ନ ଜାଣନ୍ତି, ମୁଁ ଜାଣିଛି, ତମକୁ କହୁଛି, ତମେ ବିଶ୍ୱାସ କର । ପତ୍ନୀ ପାଇଁ ଅସରନ୍ତି ପ୍ରେମର ସେ ଅଭିନୟ କରୁଛନ୍ତି । ନିଜ ପାଖରେ ପ୍ରତି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ସେ ନିଜର ଅଣଅଦୃଷ୍ଟ ମନ ପାଇଁ ଦୋଷୀ ହେଉଥିବେ । ନିଜେ ପରା ସେ ବିଚାରକ, ଏତେ ଲୋକଙ୍କୁ ଦଣ୍ଡ ଦେଉଛନ୍ତି, ନିଜ ପାଇଁ ସେ କେଉଁ ଦଣ୍ଡର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଛନ୍ତି ତମେ ଜାଣ କି ?

ଭାବନା ଭିତରେ ଆଗ୍ରହ ସୁନାନ୍ତି ପରୁରୁଛନ୍ତି, ମୁଁ ଜାଣେ ନାହିଁ, ତମେ ଜାଣ ତ କହ ।

କହୁ ? କାମନାର ଅନଳ ଜଳାଇ ନିଜକୁ ଯେଥିରେ ଢଳ ଢଳ କରି ପୋଡ଼ି ଛଟପଟ ହେଉଛନ୍ତି । ହେଉନା, ସେଥିରେ କାହାର କି ଥାଏ ?

ତମେ ମୋର ସୁନାମୁଣ୍ଡା, କଠୋର ଓ ନିର୍ମଳ । ତମର ଟାଣ ପକ୍ଷେ ମୁଁ ଛଳ କରେ ନାହିଁ । ମୁଁ ଜାଣେ, ତମେ ଅଭିନୟ କର ନାହିଁ । ମନରଖା ଥାଏ ଜାଣ ନାହିଁ । ତମ ମନକୁ ମୋ କାମ ନ ଅସିଲେ ତମେ ରାଗ, ଗାଳିଦଣ୍ଡ, ଡୋପଡ଼ା କଟଡ଼ା କର । ଅଭିମାନ କରି ଦୂରକୁ ଯିବାର ଥାଏ । ଅପେକ୍ଷା ସୁଖୀ ହେଉ ଅଥ, ଗୋଲେଇ ହୁଅ ।

ମୁଁ ଯେଉଁ ଜାଣେ ।

ଅଭିମାନ କରିବ ତମ ଉପରେ ? ନାଁ, ପାରିବ ନାହିଁ । ଅସ ମ ପାଖକୁ, କାହାପରି ସେଠି ମୁହଁ ଶୁଖାଇ ଠିଆ ହୋଇଛ କାହିଁକି ? ମୋର ଅସାର-ଗତା, ଅଶିକ୍ଷା, ଅସାବଧାନତାକୁ କ୍ଷମା କର ମ ।

ସୁଜାନ୍ତ ପାଖକୁ ଆସିଲ ।

ମଶାରି ଟେକି ପାଖରେ ବସିଲା । ବାହାରେ ଅନ୍ଧାର । ମନମୁହଁରେ ସହସ୍ର ଦୀପାଳି ଜଳୁଛି । ସୁଜାନ୍ତ ରମାର ମୁହଁ ଟେକି ହସ ହସ ହୋଇ ଗେଜେଇ ପଚାରିଲା, ରାଗିଲ କି ? ସେତେବେଳେ ମୁଁ ମୋ ନିଜ ଭିତରେ ନ ଥିଲି । ମୋ ମନ ପାହାଡ଼ ତଳ ସନ ଅରଣ୍ୟ ମଝିରେ ବୁଲୁଥିଲା । ସେଠାରେ ସହସ୍ର ଲୋକ କାମ କରୁଛନ୍ତି । ଗିରି ଝରଣାକୁ ପୋଷା ମନାଇଦାକୁ ମଝିରେ ବନ୍ଧ ପକାଇଛନ୍ତି । ନାଲ ଖୋଜୁଛନ୍ତି । କେତେ ଭୂମିରେ ପାଣି ମାଡ଼ିବ । କେତେ ବୁଟ୍‌ମୁହଁର ଜମିରେ ଉ'ଗୁଣ ଫସଲ ଫଳିବ । ସେମାନେ ସୁଖରେ ଅନନ୍ଦରେ ସର ସହାର କରିବେ । ମୁଁ ବି ଉପରସ୍ଥମାନଙ୍କଠାରୁ ପ୍ରଣୀତ ପାଇବି । ପଦୋନ୍ନତି ପାଇଁ ସୁପାରିସ୍ ପାଇବି । ପଦୋନ୍ନତି ହେବ । ଆମେ ମଧ୍ୟ ସୁଖରେ ରହିବା, ରମା !

ଅଭିମାନ କଲ କି ? ମୋର କେତେ ରାଗ ରୋଷ ତମେ ସହୁଛି । କାଲିକା ସଟଣା ପାଇଁ ମୁହଁ ଶୁଖାଇଛ, ରାତି ଅଧରେ କାନ୍ଦୁଛ ? ରମା, ତମେ ମୋର ସବୁ ପାଗଲାମି, ତଗଲପଣିଆଁ ଧୁହିଛ ବୋଲି ମୋର ଅତି ସ୍ନେହ ଅଦରର ଅମୂଲ୍ୟ ମଣି ହୋଇ ଗୁଣ୍ଡି ତଳେ ସଦାବେଳେ ଝଟୁକୁଛି । ମୋର ଅତି ଆପଣାର ହୋଇପାରିଛି ।

ସହାରରେ ଆଉ କିଏ ଅଛି କହୁଛ ରମା, ଯିଏ ମୋର ଅଳ ଅର୍ଦ୍ଧୋଳି ଓ କଥା ଅକଥାରେ ରାଗ ରୋଷ ସବୁ ପାରିବ ? ମୋର ସବୁ ଦୁଃଖତାକୁ ହଜମ କରି, ମାନ ଅଭିମାନକୁ ପଛକୁ ପକାଇ ହସି ହସିକା ଆଗକୁ ଆସିବ ? ଅରଟିଏ ମନକଣା ଗୁହଁଣୀରେ ସବୁ ଦୋଷ କ୍ଷମା କରି ମୋର ମନ ଓ ଆତ୍ମାକୁ ଓଟାରି ନେଇ କୋଳ କରିବ, ଗେଲ କରିବ ? ଆଉ କେହି ନାହିଁ । ଏକା ତମେ ।

ମୁହଁ ଟେକ ତ, ହସ, ଅରଟିଏ ହସ । ହସିବ ନାହିଁ କିନ୍ତୁ ଦେଖିବ
ରହ ।

ସୁକାନ୍ତ ରମାର ଲୁହଧୁଆ ମୁହଁରେ ଗେଲ କଲ । ସବୁ ଅଭିମାନ,
ଦୁଃଖ ଓ ଯନ୍ତେହ ଛା'ର ବାହୁବଳନର ପରବେରେ ଦୂର ହୋଇଲେ ।
ମୋର ଦେହ, ମନ ଓ ଆତ୍ମା ଉନ୍ନତ ହେଲ ।

ସେ ଭାବଲ, ଦେହଟି ତାଙ୍କର ଦୂରରେ ଥିଲେ ବି ମନଟି ଏଠି
ଅଛି, ଏଇ ଅନ୍ଧାର ଘରର ମଣାଣି ତଳେ, ରମାର ଭିତରେ ଓ ବାହାରେ ।
ଆଉ, ତାଙ୍କର ଦେହ ଓ ମନରୁ ଉଦ୍ଭବ, ଦୈହ ଯନ୍ତ୍ର, ଅଶା ଅକାଞ୍ଚୁକାର
ଉପାଦାନ ନେଇ ଗଢ଼ା ହୋଇଛନ୍ତି ରମାର ଭିତରେ, ରମାର ରକ୍ତ
ମାଂସରେ ଯେଉଁ ନୂଆ ମଣିଷ ଦିଅଁଟି—କୁନ୍ତୁ ଓ ଲାଭ, ନା, ସୁକାନ୍ତ ଓ
ରମା, ସେ ଦିଅଁଟି କେଡ଼େ ନିଶ୍ଚିନ୍ତରେ ଶୋଇଛନ୍ତି !

ରମା ଆଖିରୁ ଲୁହ ପୋଛି, ପୁଣି ବଛଣାରେ ଖୋଲେ । ଦୁଇ
ପାଖକୁ ହାତ ଲମ୍ବାଇ କୁନ୍ତୁ ଓ ଲାଭଙ୍କର ପିଠି ଆପଡ଼ିଲ । ସବୁ ଭାବ ରେଷ
ମାନାଭିମାନ ମନରୁ ଅପଘଟିଲେ । ଲେଇଁ ଉଠିଲ ବ୍ୟାକୁଳତା—ଅନ୍ଧାର
ରାତିରେ ବିନା ମଣାଣି ଓ ଅଲୁଅରେ କପରି ସେ ରହିଥିବେ ? ଦୁଇ ହାତ
ଆଖି ମୁଣ୍ଡରେ ଲଗାଇ ମନେ ମନେ ତାଙ୍କ ଛୁଡ଼ିଲ, ମା ଗୋ ଜଗତ୍ ଜନନୀ,
ତମର ଚରଣତଳେ ମୁଁ ଶରଣ ପଶୁଛି, ମାଗୁଣି କରୁଛି, ତମର ଦୟା, ତମର
ଶୁଭ ଦୃଷ୍ଟି ତାଙ୍କର ଉପରେ ରହ, ଆପଦ ବିପଦ ଅଢ଼େଇ ଯାଉ ।

ମନରେ ବଳ ଆସିଲ । ଛୁତିର ସମନ ସାବଧାନ ହେଲା; କିନ୍ତୁ ଡାହାଣ
ଆଖିର ଭ୍ରୁଲତା ଓ ପତା ମାଡ଼ି ମାଡ଼ି ପଡ଼ୁଛି । ଓଠ ଉପରେ ଖଣିଆ ବ୍ରଣ
ବେଣି ପୋଡ଼ୁଛି ବେଣି କଟକଟ ହେଉଛି । ସ୍ନୋର ଶୀତଳତା ଆଉ ନାହିଁ ।

ତନ୍ମନ ଘୋର ଲଗାଇ ଦେବ ? ଭଣିଆକୁ ତାଙ୍କ ଡାକ୍ତରଙ୍କ ପାଖକୁ
ଖବର ପଠାଇବ ? ଏତେ ରାତିରେ ସେ ଆସିବେ ?

ରମା ଅସ୍ଥିରତା ଅନୁଭବ କଲ ।

ରମା ସ୍ୱପ୍ନ ସ୍ୱପ୍ନ ଯାଉଛି । ସିଧା ସଳଖ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ ନାହିଁ । ନିରୋଳାରେ ରୁନି ରୁନି କାନ୍ଦୁ ଆସି ମୁହଁ ଫୁଲିଲା ପରି ଦିଶୁଛି । ସୁନ୍ଦର ସୁଠାମ ନାସିକାଟି ଲାଲ ଦିଶୁଛି । ଓଠ ପତା ଥଣ ଉଠୁଛି । ତଥାପି ସେ ନିଜକୁ ସଜାଉଛି । କେକାଣି ବା ତା'ର ବାନ୍ଧବୀ ଗୋମଟା ତାକୁ ସଜାଇ ଦେଇଥିବେ ।

ଗୋମଟା ଜାଣନ୍ତି, ରମା ନିଜେ ନିଜର ଯନ୍ତ୍ର ନେଇପାରେ ନାହିଁ । ସେଇଥିପାଇଁ ତ ର ତନ୍ତ୍ରଭାସିଆ ଝଟକିଲେ ମୋହନା ରୂପ ବିକଶିତ ହୁଏ ନାହିଁ, ସୁକାନ୍ତ ବିରକ୍ତ ହୁଏ ।

ଗୋମଟାକୁ ବିବାହ କରିବାକୁ ସେ ମନା କରି ଦେଇଥିଲା । ଗୋମଟା ସୁନ୍ଦର କି ଅସୁନ୍ଦର, ତାଙ୍କର ବିଦ୍ୟାରୁଦ୍ଧି କେତେ, ତାହା କପରି ଏ ସବୁ ବିଷୟ ସେ ଭାବି ନଥିଲା । ସେତେବେଳେ ଏ ସବୁ ବିଷୟର ଚିନ୍ତା ସୁକାନ୍ତର ମନରେ ପ୍ରବେଶ କରି ନ ଥିଲା ।

ଗରବ ଚାଷୀ ଘରର ପିଲାଟି, ଅଭାବ, ଅସୁବିଧା ପାଶଲେକ ଓ ନିଜ ଲୋକଙ୍କର ପଛଟଣା ବାଧାବିଘ୍ନକୁ ଡେଇଁ ଡେଇଁ ଆଗେଇ ଆସିଛି । ଜୀବନ ସୁରୁଖୁରରେ କଟି ନାହିଁ । ସେ ଅଟକିଛି । ଆଗର ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ଅଲଘନାୟ ବୋଲି ମନେ ହୋଇଛି । ଯେଉଁ ଧରି ପୁଣି ସିଧା ସଳଖ ଚାଲିଛି, ଅବା ପ୍ରତିବନ୍ଧକକୁ ଆଡ଼େଇ ଆଗେଇ ଯାଇଛି ।

ସେ ଝୁଣ୍ଟିଛି, ତଳେ ପଡ଼ିଛି । ଖଣିଆ ଖାବର ହୋଇ ଲଢ଼ୁଲୁହାଣ ହୋଇ ଅଟକିଛି । ଦୁନିଆର ଲୋକେ ହସିଛନ୍ତି । ଫେରିଆ ବୋଲି ଇର୍ଷାମିଶ୍ରା ସହାନୁଭୂତି ଦେଖାଇ ତାଙ୍କ ଗୁଡ଼ିଛନ୍ତି । ହାତ ବଢ଼ାଇଛନ୍ତି । ଡରିଲା ଥରିଲା ଗୁଡ଼ ଆକୁଳ ବିଳା ରୋଦନ କରିଛି, କହିଛି ସେତିକି ଆଉ, ଫେରି ଚାଲି ।

ମନର କାମନା ନିଜର ଅଜାଣତରେ ଆଗକୁ ଠେଲୁଛି, ଆଗକୁ ବଢ଼ିଛି । ପଦେ ପଦେ କଣ୍ଠାଝଣା । ଅଡ଼େଇ ଚାଲିଲେ ମଧ୍ୟ ଗୋଡ଼ରେ ଭାଙ୍ଗେ, ଗୋଡ଼ରେ ଛନ୍ଦି ହୁଏ ।

ଏ ଦୁନିଆ ଏଇଆ । ଏ ଜବନ ଏଇଆ । ଯେ ସହେ, ସେ ରହେ ।
ଅଧର ଅସ୍ଥିର ହୋଇ, ବଚଳିତ ବିଦ୍ରୁତ ହୋଇ, ନିଜକୁ ଯେ ଦହେ, ସେ
ପଛେଇ ଯାଏ, ଅଲୋଡ଼ା ଅସୁସ୍ଥ ହୋଇ ବିମୁଦର ଅନ୍ଧାର ଗୁହାରେ ସେ
ସମାଧି ନିଏ ।

ଏହାହିଁ ସେ ଦେଖିବୁ । ନିଜର ଅନ୍ଧାର ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ନିଜକୁ
ଆତନ୍ୟତା ହୋଇ ଅଗେଇ ଆସିବାର ସେ ଦେଖିପାରୁଛୁ । ସବୁ ଘଟଣା, ସବୁ
ଅନୁଭୂତି, ସେ ସବୁ ଘଟଣାରେ ଯେଉଁ ପରିସ୍ଥିତି ଓ ଯେଉଁସବୁ ଲୋକଙ୍କର ପମ୍ପକ
ଏବଂ ପ୍ରସାଦ ପଡ଼ିଥିଲା, ଅଜିତା ତାହା ମନେ ପଡ଼ୁନାହିଁ । ଯାହା ଦେହରେ ଓ
ମନରେ ଗଭୀର ଗାର ଟାଣିଥିଲା ତାହାହିଁ ମନେ ପଡ଼ୁଛି, ଅଗିରେ ଅସ୍ପଷ୍ଟ
ହୋଇ ଦେଖାଯାଉଛି ।

ଦଶଦ୍ରୁ ଗୁଣୀ ଘରର ପୁଅ ।

ପଦ୍ମା ମହାପାତ୍ର । କୁଳଙ୍ଗ ଅଞ୍ଚଳରେ ମୋହନରେ ଘର । ଏରଫ୍ତମା
ଆନା ପାଖରୁ ଯେଉଁ ଚଳାବାଟଟି ଗହର ମଝିରେ ଦକ୍ଷିଣ-ପୂର୍ବ ଆଡ଼କୁ ପଡ଼ୁଛି,
ସେହି ବାଟରେ ଗଲେ ଦିନ ଗୁଣି ମାଜଲ ଦୂରରେ ତାଙ୍କର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଶ୍ରାମ
ନରେନ୍ଦ୍ରପୁର ।

ହାମଟି ଶ୍ରେଷ୍ଠ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ବହୁ ଜାତିର ଲୋକେ ସେଠାରେ ରହନ୍ତି ।
ଅତି ଧନୀ ଲୋକ ବଂଶରୁ ଅମେୟ କରି ଅତି ଦଶଦ୍ରୁ ନିଜମୂଲ୍ୟ ବାଉଁଶ ବଂଶ-
ଯାଏ । ଜାତିଅଣ ପାହାଚରେ ମହାପାତ୍ର ବଂଶର ସ୍ଥାନ ବେଶ୍ ଉଚ୍ଚରେ ।
ଜାତିର ବଢ଼େଇ ଓ ସମ୍ମାନ କେଉଁକାଳରେ ଅବଶ୍ୟ ଥିଲା, ଏ ଯୁଗର ପେଟ
ପାଇଁ ନାଟ ଅମଳରେ, ଦୃଷ୍ଟିବା କି ହୁଟିବାର ଟଣାଓଟଣା ବେଳେ, ଜାତିଅଣ-
ପଣ ଗଣଦେବତାର ଚରଣ ତଳେ ଶେଷ ପଶିଛି । ଅନ୍ଧାରୀ ତା'ର ମରଣ ।

କେଉଁ କାରଣରୁ କେଉଁ ସୁଦୃଷ୍ଟରେ କେଉଁ ରାଜା ସେମାନଙ୍କର ଅତେ
ପ୍ରସିଦ୍ଧାମହତ୍ତ୍ବ ମହାପାତ୍ର ଉପାଧି ଦେଇ ମୁଣ୍ଡରେ ପାଗ ବାନ୍ଧିଥିବେ, ହାତରେ
ଲେଖନ, କି ଝଡ଼ିର ଦେଇଥିବେ, ସମସ୍ତଙ୍କର ଅବକାଶ ନାହିଁ । ସେ ଘଟଣା,
କି ସେଇ ପ୍ରସିଦ୍ଧାମହତ୍ତ୍ବର ନାମ କାହାରି ମନେ ନାହିଁ ।

ହୁଏତେ ସେ ଧନୀ ଥିଲେ । ନରେନ୍ଦ୍ରପୁର ଗଣ୍ଡାରରେ ତାଙ୍କର ବାଟିବାଟି ଭୁଞ୍ଜି ଥିଲା । ବାଗ ବଗିଚା ବ ଥିବ । ସାପୁଆ ଜୁଆରୀଆ ନାଲିରୁ ମାଛ ଧରିବାକୁ ଖାଡ଼ି ଜାଲ ଓ ଢୁଲିତଳା ଥିବ । ଘରେ କେତେ ହଳିଆ, ମୁଲିଆ କାମ କରୁଥିବେ । ଗାଈ ମଝିସି ଗୋଠ ଥିବ ।

ହେଉଁମାନେ ଆଜି ନରେନ୍ଦ୍ରପୁରରେ ଧନୀ, ମାନୀ ଓ ଦାନୀ ହୋଇ ଦୁଃଖୀରକୀଙ୍କ ହାନୀ-ଲଭରେ ଆଗେଇ ଅସୁଛନ୍ତି ଦୟା ବିଚରଣ କରାବାକୁ, ସେମାନଙ୍କର ପ୍ର-ପଟେଇ ମହାପାତ୍ର ଘର ଘାନ୍ଧିଆବାବେଲେ ଦୁଆରେ ଉଷ-ହୋଇ କାଳ ପାଉଥିବେ ।

ମହାପାତ୍ର ବଣର ଉପାଧ୍ୟକ୍ଷାଣ ପ୍ରସିଦ୍ଧାମହ ପ୍ର-ପଟେଇ ଅଭି କଥଣ ବୋଲୁଥିବେ । ପର ଘରେ ମୂଲ୍ୟ ଲଗୁଥିବେ । ଗାଲି ମାଡ଼ ସହ ରହୁଥିବେ ।—

ଏହିପରି ଗଢ଼ି ଆସିଥିବ ବାଟୁଲି । ହେଉ ପାଇଲେ ଦିନୁ ବାପ ନନ୍ଦ ମହାପାତ୍ରଙ୍କୁ ସେ ମୂଲ୍ୟ ଲାଗିବାର ଦେଖିଥିଲା । ବଡ଼ଭାଇ ଅନନ୍ଦ ତାଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ । ଆଗ ମାଆଙ୍କୁ ସେ ଦେଖି ନ ଥିଲା । ଅନନ୍ଦ ଭାଇ ଓ ରତି, ମତି ଏବଂ ସଖୀ ଅପା ଆଗ ମାଆଙ୍କର ସନ୍ତାନ । ଯାପ କାମୁଡ଼ାରେ ଯେଇ ମା ପ୍ରାଣ ହାରିଲେ । ଘର ଅତଳ ହେଲା ବୋଲି ବେଶି ବନ୍ଦୁଧରେ ବାପ ଅହୁରି ଥରେ ବିବାହ କଲେ । ବହୁ ବର୍ଷ ପରେ ସୁକାନ୍ତ ତାଙ୍କର ପେଟରୁ ଜନମି ଥିଲା ।

ରତି ଅପା ଓ ମତି ଅପା କେବେ ପରଘରକୁ ଗଲେ ସୁକାନ୍ତର ମନେ ନାହିଁ । ସେ ଶୁଣିଛୁ, ସେଇକ୍, ସମ୍ପତ୍ତି ପାଞ୍ଚମାଣ ଜମିରୁ ସେମାନଙ୍କ ବାହାଘର ପାଇଁ ଦୁଇମାଣ ରାଢ଼ିଲ ଘରେ ବନ୍ଧା ପଡ଼ିଥିଲା । ସୁଧ ଓ ମୂଲ୍ୟ ବାବଦକୁ ରାଢ଼ିଲ ସେତକ ନିଲାମ କରାଇ ନେଲେ ।

ସଖୀଅପା ଅତି ଭଲ । ସାନବୋଉଙ୍କର ଅତ୍ୟାଚାର ଧରି ମଧ୍ୟ ଗୁଣ୍ଡି ଖୋଲି ପଦେ ଜବାବ୍ ଦିଏ ନାହିଁ । ଦିନ ରାତି ପରିଶ୍ରମ କରୁଥାଏ । ସୁକାନ୍ତକୁ ସ୍ନେହ

କରେ । ଆନନ୍ଦ ଭାଇକୁ ବାଦ ଦାଏ ପଣି ତରେ । ସାନ ବୋଉ ମଧ୍ୟ ଆନନ୍ଦ
ଭାଇକୁ ଡରନ୍ତି । ସେ ଅତି ଦୁଷ୍ଟ ବୋଲି ଗ୍ରାମ ଲୋକେ କହନ୍ତି । ସେ ଶୁଣିଲେ
ନିଜ ପ୍ରାଣକୁ ମୁରୁଛିବ ପଛେ, ପଛେଇ ଆସିବ ନାହିଁ । ସୁଜାନ୍ତକୁ ସେ ଚେତାଇ
କରେ । ପାଠ ପଢ଼ାଇବାକୁ ଚାହାଲରେ ବସାଏ ।

ବାପ ଭଲ ଲେଖାପଢ଼ା କରି ପାରୁ ନଥିଲେ । ଝୁଣ୍ଟିଝୁଣ୍ଟିକା ଗୋପୀ-
ଭାଷା ବୋଲୁଥିଲେ । ଆନନ୍ଦ ଭାଇଙ୍କର ପାଠର ଦଉଡ଼ି ଯେତକ ଦୂର ।
ପାଠରେ ତାଙ୍କର ମନ ନ ଥିଲା । ପଢ଼ିବାକୁ ବେଳ ନ ଥିଲା । ଅନୁଷ୍ଠାନ
ଲୀତିର ସମ୍ପର୍କରେ ପାଞ୍ଚପ୍ରାଣୀ କୁଟୁମ୍ବର ପେଟକୁ ଦାନା ଓ ଦେହକୁ
କନା ମିଳିବା ଅସମ୍ଭବ । ତେଣୁ ପିଲାଟି ଦିନରୁ ଗୋରୁଗାଈ ଚରାଇବା ଓ
ପରାଦରେ ମୂଲ ଲାଗିବାକୁ ତାକୁ ପଡ଼ିଲା ।

ସତ୍ୟ ଅପାର ବାହାଦର ମନେ ପଡ଼ିଛି । ଅଦୃଶ ମାଣେ ଜମି ରାଉଳ
ଘରକୁ ଲେଖିଦେଇ ପରୁଣ ଟଙ୍କା ରଖି ଅଣିଲେ ବୋଲି ସାନ ବୋଉ ବାପାଙ୍କୁ
ଗଣ୍ଡଣା ଦେଲେ । ସତ୍ୟ ଅପା ଘରୁଆ ଘରର ବୋହୂ ହୋଇ ଗଲ କୁଳଙ୍ଗ
ଗଡ଼କୁ । ତା'ର ରୂପ, ଗୁଣ ଓ ସର୍ବ-ସମ୍ପତ୍ତି ତଳପଣିଆଁର ପ୍ରଣୟା ଶୁଣି,
ତାକୁ ଅଣିରେ ଦେଖି, ବୁଢ଼ା ଚଉଧୁଆ ବଡ଼ବୋହୂ କରିନେଲେ । ଭୁଲସୀପଟ
ପାତ୍ର । ଚଉଧୁଆଙ୍କ ବଡ଼ପୁଅକୁ ବି ବିଅ ମିଳୁ ନ ଥିଲା । ପାଠୁଆ ପୁଅ ସେ,
ହେଲେ, ବସନ୍ତ ସେଗରେ ଗୋଟିଏ ଆଖି ସେ ହରାଇଥିଲେ । ଦେହ ଓ
ମୁହଁରେ ଗାଡ଼ୁଆ ଦାଗ, ସୋରିଷ ପକାଇବାକୁ ହୋ ନାହିଁ । ତାଙ୍କର ନାମ
କାଞ୍ଜିକ । ଗୋରା ତଳ ତଳ ବଳିଷ୍ଠ ଦେହ । ବସନ୍ତ ହୋଇ ନ ଥିଲେ, ସେ
କାଞ୍ଜିକ ପରି ସୁନ୍ଦର ଦଶୁଆନ୍ତେ ।

ଅଦୃଶ ମାଣେ ଜମି ଗଲା । ଘରବାରି ମାଣକ ଗୁଡ଼ିଦେଲେ ବାକି
ରହିଲା ଦୁଇମାଣ ଚାଷ ଜମି । ଅବସ୍ଥା ଅତଳ ହେଲା । ଦିନ ରାତି ଗଣ୍ଡଣା ହେ,
ଆନନ୍ଦଭାଇ ଗାଁ ଗୁଡ଼ି କଲିକତା ଗଲେ । ଉପାସ ଭେକରେ ବେଳ କାଟିବା
ଅପେକ୍ଷା ବୋହୂ ବୋହୂ ପେଟ ପୋଷିବା ଭଲ । ହାଡ଼ଭଙ୍ଗା ପରିଶ୍ରମ କରି
ଗ୍ରାମରେ ଥାଇ ଘେରି ମୂଲ ମିଳେ, ସେତକ ସାନ ବୋଉଙ୍କ ହାତକୁ ନଦେଲେ

ସେ ବଡ଼ଭଲ କି ବୁଢ଼ା ବାପାଙ୍କର ଅବଗୁଣ ଗାଇ ଗର୍ଜନ କରନ୍ତି । ଗାଁ ମାଛପେ ମୁହଁ ଉପରେ ତାକୁ ଶୁଦ୍ଧାବାଳୀ ବୋଲି କହନ୍ତି ।

ଆନନ୍ଦଭଲ କଲିକତାରେ କି କାମ କଲେ ତାକୁ ଜଣା । ଘରକୁ କେବେ ପାହୁଲଟିଏ ପଠାଇଲେ ନାହିଁ । ଅକାଳେ ସକାଳେ ଚିଠିଖଣ୍ଡେ ଦିଅନ୍ତି ନାହିଁ । ସେ ବିଦେଶ ଗଲରୁ ଘରକାମ ଓ ପରକାମର ବୋର୍ଡ଼ ପଡ଼ିଲ ବୁଢ଼ା ବାପାଙ୍କ ଉପରେ । ଯେତେ କାମ କଲେ ବି ବୋଉ ଶୁଣି ଡେଇଁ ହୁଏ । ବାର କଥା କହୁ ଝିଜାସେ, କିନ୍ତୁ ଦେହ ଖରାପ ହେଲେ ଡିଅପିଆ ଭୁଲି ଦିନରାତି ସେବା କରେ । ବଇଦ ଡକାଇ ଚିକିତ୍ସା କରାଏ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଧନ ଖରଚ କରିବାକୁ ବୁଣିତ ହୁଏ ନାହିଁ । ଆନନ୍ଦଭଲକୁ ଅଭିଶାପ ଦିଏ । ଝିଅମାନଙ୍କର ନାମ ଧରେ ନାହିଁ । ଲୋକେ ବାର ନିନ୍ଦା କରନ୍ତି । ସେଥିକି ସେ ଖାତର କରେ ନାହିଁ ।

ସୁକାନ୍ତକୁ ଜନ୍ମ ଦେଇଛନ୍ତି, ସ୍ନେହ ଶୁଭା ହେବାର କଥା, କିନ୍ତୁ ଅକଥାରେ ମାଡ଼ିଗାଳି ଦେବାକୁ ସେ ଭୁଲିନ୍ତି ନାହିଁ ।

ସ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳୀରୁ ପାଠ ଶେଷ କରି ଖାଇ ଗୋରୁ ଛେଳି ମେଣ୍ଟା ଜଗିବାରେ ସୁକାନ୍ତର ଗୋଟିଏ ବର୍ଷ କଟିଲା । ଗୋଟିଏ ଗୋରୁ ପାଇଁ ମାଂସକୁ ମୂଲ୍ୟ ଚାହୁଣା । ଗୋଟିଏ ଛେଳି କି ମେଣ୍ଟା ପାଇଁ ଦୁଇଅଣା । ପଢ଼ିଲା ପାଠ ଧୀରେ ଧୀରେ ଭୁଲିବାକୁ ଲାଗିଲା । ପାଠର ମୂଲ୍ୟ ମୂଲ୍ୟା ଖବରରେ କହୁ ନାହିଁ । ମୂଲ୍ୟର ପୁଅ ସୁକାନ୍ତ ମୂଲ୍ୟା ହେବ, ଏଥିରେ ଯତ୍ନେହ କରିବାର କାରଣ ନାହିଁ । ଏହାଛଡ଼ା ଯେ ସେ ଅଉ କଅଣ ହୋଇପାରିବ, ସେପରି ଧାରଣା ନଅବର୍ଷର ପିଲା ସୁକାନ୍ତର ମନରେ କେବେ ଆନ ପାଇ ନ ଥିଲା ।

ହାତ ବଢ଼ାଇଲେ ରମା ଦୂରେଇ ଯାଇଛି ।

ସୁନ୍ଦର ମୁହଁରେ ଅନୁତାପର ଅସ୍ପଷ୍ଟ କାଳିମା ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ । ଘୃଣାର ଅଣଅଟକା ଚୋଟାନ ଓଠପତା ଓ ନାକପୁଡ଼ା ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଦେଖିବୁ । ଯେଉଁ ଇନ୍ଦ୍ରିୟର ତାକୁ ବବାହ କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତାବ ପଠାଇଲେ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ସେ କୃତଜ୍ଞ, କିନ୍ତୁ ସେ କିଏ, ତାଙ୍କର ଅନ୍ତତ କଅଣ, ସେ କଥା ରମା ଜାଣି ନ ଥିଲା । ସେ ଶେଷରେ ତା'ର ପିତା ମାତା କି ଭାଇବନ୍ଧୁ କେହି ଅନୁସନ୍ଧାନ କରିବାକୁ

ଆଗ୍ରହ ହୋଇ ନ ଥିଲେ । ସେମାନେ ଆନନ୍ଦ ଓ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଯେ ସେମାନଙ୍କର ଜାମାତା ଜଣେ ଇଞ୍ଜିନିୟର, ପୁସ୍ତକ ସଂଗ୍ରହ, ବଳିଷ୍ଠ, ସୁନ୍ଦର ପୁରୁଷ । ସେ ନିର୍ଲୋଭ, ଉଦାର, ଅଧୁନିକ । ସେମାନଙ୍କର ଅଳ୍ପଅଳ୍ପ ସୁକୁମାରୀ ଝିଅଟି ପୁଅରେ ରହିବ, ଭୋଗସ୍ବର୍ଗରେ ଥିବ ।

ରମାର ମନରେ ସେହି ଅଶା ଥିଲା । ସେହି ଆଶାରେ ସେ ନିଜକୁ ଶୁଭ କି ଅଶୁଭ ପ୍ରଥମ ରାତିରେ ସୁକାନ୍ତର ପଦତଳେ ଉତ୍ସର୍ଗ କରିଥିଲା । ହାତଧରି ତଳୁ ଉଠାଇ ପାଖକୁ ଟାଣିଲାକୁ ସେ ସୁସ୍ଥ ଆସିଥିଲା, ଦୂରେଇ ଯାଇ ନ ଥିଲା ।

ସୁକାନ୍ତର ଦୁଇଟି ସନ୍ତାନର ଜନନୀ ରମା, କାହିଁକି ଦୂରେଇ ଯାଉଛି ? ହାତ ଧରି ପାଖକୁ ଟାଣିଲେ ଦେହଟା ସ୍ପର୍ଶ ଦେବତାର ଋଷା ମେଣ୍ଟାଇବାକୁ ଅବଶ୍ୟ ଆସିବ, ଭୃତ୍ୟ ସନ୍ତାନର ଜନନୀ ହେବାକୁ ସେ ମନା କରିବ ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ମନ ଓ ସରଗ ରମାର ଜୀବନ୍ତ ପ୍ରତିମାରୁ ବାହାରି ଦୂରେଇ ରହି ଛୁଟିବାର କରୁଥିବ । ଦେଖୁଥିବ ସୁକାନ୍ତର ଅଙ୍ଗତ ରୂପ । ଆରେ, ସେହି ଦେହଟା ତ, ମୁଲିଆ ପୁଅ ବଢ଼ି ଉଠିଛି, ବୟସ ହୋଇଅଛି । ହୁ, ହୁକା—

ସୁକାନ୍ତ ହାତ ଟାଣି ଆଣିଲା । ହୁ, ହୁକା, ରମା କେଡ଼େ ଅଧନା ଦଶୁର, ଅତି ଅସହ୍ୟଶୀଳା ! ଜାଣି ଜାଣି ସେ ଏପରି ହୋଇଛି କାରଣ, ଯେଦିନ ଓ କେତେଦିନ ଯାଏ ନିଜ ରୂପରେ ଆଗକୁ ଆସୁଥିଲେ, ହସ ହସ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରତିମା ।

ବାହାଘର ସରିବାର କେତେଦିନ ପରେ ଭାଇ ଓ ଭଉଜ ଶ୍ରାମକୁ ଫେରିଗଲେ । ଯାହା ଯେଉଁଠି ହାବୁଡ଼େ ପଡ଼ିଲା ସେମାନେ ସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରାମକୁ ଯିବାକୁ ତିନୋମାସ କୁଣ୍ଡିତ ହେଲେ ନାହିଁ, ଲଜ୍ଜିତ ହେଲେ ନାହିଁ । ସେମାନେ ଘରକାମ, ବଲ୍‌ବାଡ଼ର ଯନ୍ତ୍ର ଓ ଗାଈଗୋରୁଙ୍କର ସେବା ଶୁଖି ସୁକାନ୍ତକୁ ବାହା କରାଇବାକୁ କଟକ ଆସିଥିଲେ । କୋଠିଆ ପିଲା ଜମା ସବୁ ସମର୍ପି ଦେଇ ଆସିଥିଲେ । ରାଉଳ ବଣଙ୍କ ଯଙ୍ଗେ ଯେପରି ଅହନକୁଳ ସମ୍ପର୍କ, ଘରବାଣ

କୁ ନେବଣି । କଟକରେ ବେଶିଦିନ ବସି ରହିବା ନିରାଶ ନୁହେଁ । ଭାଉଜ ଏହିପରି କଥା ବାରମ୍ବାର ଆନନ୍ଦ ଭାବକୁ ବୁଝାଇ କହୁଥିଲେ ।

ସୁନାନ୍ତର ପିତାମାତା କେବେ ମଧ୍ୟର ଗୁଡ଼ା ଚାଲି ଗଲେଣି । ବାହାଘରର ଖବର ପାଇ ଭଣୋଇମାନେ ସାମାନ୍ୟ କେଜିଟି ଟଙ୍କା ବେଞ୍ଚର ପାଇଁ ମନଃକ୍ଷତ କରି ପଠାଇ ଦେଇଥିଲେ । ସେମାନେ ମଣିଥିଲେ, ଏତିକରେ ତାଙ୍କର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ସରିଲା । ଉଲ୍ଲୁଗୁଣା ଦେଇ ଭାଉଜ ଏକଥା କହନ୍ତି । ସେ ଗର୍ବ କରନ୍ତି ଯେ କର୍ତ୍ତା ହୋଇ ତାଙ୍କ ଭାଇ ଯଦି କଟକ ଆସି ନ ଥାନ୍ତେ, ସୁନାନ୍ତର ବାହାଘର ହୋଇ ନ ଥାନ୍ତା, କି ରମା ଏ ଘରର ବୋହୂ ହୋଇ ଆସି ନଥାନ୍ତା ।

ନୂଆ ବୋହୂ ରମା ଘରର ଘରଣୀ ହୋଇନଥାଏ । ସିଏ ଯାହା କହେ, ସବୁ ସେ ମନ ଦେଇ ଶୁଣେ । ସୁନାନ୍ତର ଅତୀତ ଜୀବନ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଭାଉଜକୁ ଯେତିକି ଜଣା ସବୁ ସେ ରମା ଆଗରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଥିଲେ ।

ଆଲୋ ଭଉଣୀ, ମଣିଷ ବଡ଼ ନୁହେଁ, ତା କପାଳ ବଡ଼ । କିଏ ଜାଣି-
ଥଲା ମୂଲିଆ ପୁଅ, ମୂଲିଆ ମୁଣ୍ଡ ସୁନା, ପୁଣି ପାଠଶାଳା ପଢ଼ି ମଣିଷ ହେବ ?
ଏଡ଼େ ବଡ଼ ହାକିମ ହେବ ? ଗୋରୁଗାର ନ ଚରାଇ ମଣିଷ ଚରାଇବ ? କିଏ
ଜାଣିଥିଲା ସେ ପୁଣି ତୋ ପରିକା ଲକ୍ଷ୍ମୀ ସରସ୍ବତୀ ଝିଅର ହାତ ଧରିବ ?
ହେଲେ, ଯେଉଁ ଗରିବ ଭାଉଜଙ୍କ ଯେଲରେ ସେ ବଢ଼ିଛି, ସେମାନଙ୍କୁ ଅଡ଼
ଅଣିରେ ଅନାଏ ନାହିଁ । ତୁ ସେପରି ହେବୁ ନାହିଁ ନେ ଭଉଣୀ, ରୁଣ୍ଡରେ
ଅହା ପଦ ରଟିଥିବୁ । ଠାକୁରେ ଯିବୁଦିନେ କହାରି ବଡ଼ ପଣ, ଟାଣ ପଣ
ରଟିବୁ ନାହିଁ ।

ଭାଉଜଙ୍କ କଥା କେତେ ବର୍ଷ ଯାଏ ରମାର ମନରେ ଖଣି ପଡ଼ିଥିଲା । କେବେ ସେ ଭରସିକରି ସୁନାନ୍ତକୁ କହି ନଥିଲା କି ପଚାରି ନଥିଲା । ନୂଆ ଜୀବନର ଆନନ୍ଦ ଓ ଭାଉଜନାରେ ଆସି ପିଣ୍ଡୁଡ଼ା ପଡ଼ିଲା ପରି ସମୟ କଟିଗଲା । ଇଞ୍ଜିନିୟର କାମ । ଯଦି କହନ୍ତି, ହାଣ୍ଡିରେ କି ପଡ଼େ

ନାହିଁ । ଛଅମାସରୁ ବର୍ଷକ ଭିତରେ ବଦଳି ହୁଏ । ନୂଆ ସ୍ଥାନରେ ବିକା-
କରିଷ ସବୁ ଖୋଲି ଯେବା ଅତରୁ ବଦଳି ଆଦେଶ ଆସେ । ପୁଣି କୋବର
ଲଗା ।

କେତେ ଅଫିସର ବଦଳି ଆସନ୍ତେ ପାଇଲେ ମୁହଁ ଶୁଖାନ୍ତି । ବଡ଼
ହାକିମକୁ ପଛରେ ବାନ୍ଧିନୀ କେନ୍ଦ୍ର । ପ୍ରତିବାଦ କରି ଅତି କେନ୍ଦ୍ର । ପୁରାନ୍ତ
ଦେଶ କେତେ କେ ନାହିଁ । କରବାର ବେଳ ହୋଇ ନାହିଁ । ମାମୁ ମା'ର
ଦଳ ପ୍ରାଣୀ । ବଡ଼ ପୁଅ ଜନ୍ମ ହେଲେ ମତେ, ଗ୍ରାମରେ ଜାକି ଧରିଲେ ପରି କୁଆ
ବଦଳେ ତ । କେବାକୁ ଯେତେକ ପଦାର୍ଥ ଲୋଡ଼ା ତହିଁ ଅଧିକ ସେ ରଖି
ନାହିଁ । ଠାକୁରଙ୍କ ଦୟାରୁ ଦେହପା କୁଳେରେ ଅଛି । ବଦଳକୁ ତର
କାହିଁକି ? ଶୁଦ୍ଧାମଦ କାହିଁକି ?

କାମ ବେବାକୁ ଚାଲିବ । ଯଦି ଗଲେ ଯେଠି କାମ । ସବୁଠି ମଣିଷ
ଅଛନ୍ତି । ପୁଣି ଦୁଃଖର ସମାର କରୁଛନ୍ତି । ପରକୁ ଆପଣାର କରି ଜାଣିଲେ
ଯେଠିଠିକି ଗଲେ ଯେଠି ଦେଖିବ ଗାଈ, ବନ୍ଧୁ, କୁଟୁମ୍ବ । ଯେତେ ଲୋଡ଼ିବ
ସେତେ ଅଛନ୍ତି । ସ୍ନେହ ସମ୍ପାଦନ ଓ ପଦ୍ମାବତୀର ମଣିଷ ମନରେ ଅସରନ୍ତି
ଭଣ୍ଡାର ପରି ଭରି ରହୁଛି । ଯେତେ ବାଣ୍ଟିଲେ ସରେ ନାହିଁ, ମନର ଭଣ୍ଡାର
ଉଠା ହୁଏନାହିଁ । ପରକୁ ଆପଣାର କରେ ।

ଅଗରେ ଅସୀମ ସାଗର, ଜହ୍ନ ଅଳ୍ପରେ ଚକ୍ରରୁ ଦୃଶ୍ୟ । ଗିରି ଗିରି
ଆସୁଛି ଡେଇଁ ଉପରେ ଡେଇଁ । ନିଳରେ କରୁଣ ହୋଇ ପଡ଼ୁଛି । ମାଡ଼ି
ଆସୁଛି, ଫେରି ଯାଉଛି ।

ବେଶି ବେଳ ହୋଇନାହିଁ ଚମା, ସାତଟା ଗାଳିବ । ଶୀତଳ
ପଦମ । ଚାଲି ଚାଲି ଲାଗୁ ହୋଇ ପଡ଼ୁଛି । ଆସ ଏଇ ବାଲିକୁ ଉପରେ
ବସିବା । ଗୋପାଳପୁରର ସମୁଦ୍ର କୁଳକୁ ମୁଁ ପହଞ୍ଚି କରେ । ଲୋକ ଭିଡ଼
ନାହିଁ । ନିକୋରେ ବସି ସମୁଦ୍ରକୁ ଚାହିଁ ରହୁବାକୁ ଶୁଣି ଲାଗେ । ଅମର
ବଙ୍ଗଳା ବେଶି ଦୂର ନୁହେଁ । ଏଇଟିକୁ ଆସିବାକୁ ମୁଁ ଚପସଫାକୁ କହୁଛି ।

ସୁକାନ୍ତ ଶୀତଳ ବାଲି ଉପରେ ବସିଲା । ମନରେ ଅନନ୍ଦ । ଡଙ୍ଗାରେ
 ଯୁଛି । ୧୨ ପରୀକ୍ଷା ପତ୍ରୀ ପଢ଼ରେ ଅଛି । କାଲିପରି ଲଗୁଛି ତା ବାହାଘର ।
 ଦେଖୁ ଦେଖୁ ଛଅମାସ କଟି ଚଲିଣି । ଏ ମଧ୍ୟରେ ସେ ବ୍ରହ୍ମପୁର ବଦଳି
 ହୋଇ ଆସିଲଣି । ପୁଆଡ଼େ ବଦଳି ହେଲେ ଚନ୍ଦ୍ରା ନାହିଁ । ରମା ପାଖରେ
 ଥିଲେ ତା'ର କୌଣସି ଦୁଃଖ ନାହିଁ । ରମା ତା'ର ଘରଣୀ, ବାନ୍ଧବୀ,
 ବନ୍ଧନା । ରମା ତା'ର ପ୍ରେରଣା । ଗହ୍ମରେ ବାହାରିଲେ ସେ ସଙ୍ଗରେ
 ସିନାକୁ ମନ କରେ । ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ଦୂରରଇ ରହିବାକୁ ସେ ଚାହେଁ ନାହିଁ,
 କିନ୍ତୁ ସବୁ ସ୍ଥାନକୁ ଜିପ୍ ଯାଇପାରେ ନାହିଁ, ତେଣୁ ତା'ର ମନ କାମନା
 ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇପାରେ ନାହିଁ ।

ବସ ରମା, ଦେଖ, କି ସୁନ୍ଦର ଦେଖୁଛି ଏ ପାଗର । ଦୂରରେ ଯେଉଁ
 ବଡ଼ ବଡ଼ କୋଠା ଦେଖୁଛି, ସେଗୁଡ଼ିକ ହୋଟେଲ । ଚାନ୍ଦିନୀ ସ୍ଥାନରୁ କେତେ
 ଲୋକ ଜଳନାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିବାକୁ ଗୋପାଳପୁର ଆସନ୍ତି । ସେମାନେ
 ଏଇସବୁ ହୋଟେଲରେ ରହନ୍ତି । ପ୍ରକୃତର ଏଇ ମନୋରମ ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖି
 ମୁଗ୍ଧ ହୁଅନ୍ତି, ତନ୍ମୟ ହୁଅନ୍ତି । କେତେ ଆସନ୍ତି, କେତେ ଯାଆନ୍ତି । ଏଇ
 ସୁସମା ଉପଭୋଗ କରନ୍ତି । ଅସରନ୍ତି । ମନରେ ଧାରଣାଟି ନେଇ ଫେରି
 ଯାଆନ୍ତି । ଯାହା ଆମେ ଦେଖୁଛୁ, ଶୁଣୁଛୁ, ଅନୁଭବ କରୁଛୁ, ସବୁତକ
 ଠୁଳ କରି ପେଡ଼ିରେ ରଖିପାରିବାର ଶକ୍ତି ଯଦି ଆମର ଥାଆନ୍ତା, ଆମେ
 କ'ଣ କରିନେ ?

ରମା ପାଖରେ ବସିଲା । ସେ ଧୋକ ଫରଫର ଲୁଗା ପିନ୍ଧିଛି ।
 ମୁହଁରେ ସଞ୍ଜେ ନାହିଁ । ଗହ୍ମରେ ମଞ୍ଜି-କଢ଼ିର ମାଲ । ମଧ୍ୟରୁ ମହକ ଧୀର
 ଲମ୍ବିଆ ପଟ୍ଟରେ ଭାସି ଆସୁଛି । ଓଠରେ ଲଗିରହିଛି ସ୍ମୃତି । ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ
 ଅଟି ତୋଳା । ମୁହଁରେ ଭରପୁର ଅନନ୍ଦର ଉତ୍ସର୍ଗିତା । ଲଳଲଳର
 ରସିଲ ଭରଣ ଖେଳୁଛି ସେଥରେ । ରମା ବଚନ ଶୁଣେ, ଲୋଚନ କୋଣରେ
 ମନର ମମତା ମୋଚନ କରେ । ମୁହଁ ଗୋଲେ ଅଲପ, ଯଦି ଆବଶ୍ୟକ
 ହୁଏ ।

ସୁକାନ୍ତ ରମାର କଅଁଳ ମାଂସଲ ଉଷ୍ମ ହାତଟି ଧରି ଅବୁରୁ ପିଲଟି ପରି କହିଲା, ତମ ପାଇଁ ମୁଁ ଉତ୍ତର ଦେବି । ସବୁ ସୁଖମା ଏକଠି କରି ମୁଁ ନେଇଯାଆନ୍ତି ।

କେଉଁଠି ରନ୍ଧେ ?

ତମରି ଭିତରେ ।

ଗୋପାଳପୁର ଶୂନ୍ୟ ହୁଅନ୍ତା ଯେ, ମୁଁ ଏହା ଅନୁମାନ କରି ପାରୁଛି । କଳା ମିଶିମିଶି ଅନ୍ଧାର ରାତି, ସ୍ଵର ଶବଦ ନାହିଁ, ଶୀତଳ ହେଉ କି ଉଷ୍ମ ହେଉ, ପବନ ନାହିଁ । ଛେନୁକ ଖେଳି ଘୃତ ଯାଏ । ଲମ୍ବିଘାଳିଆ ଆଖି ଆଗରେ ଯେଉଁ ଡେଉଁଡେଉଁକା ଚକ୍ଚକିଆ ନେଲିଆ ଦରିଆ, ଅଉ ଧୂସର ବାଲି ପନ୍ଥାର, ଧଳା କୋଠା ଧାଡ଼ି, ଉପରର ନେଲି ଅକାଶ, ଝୁସିଲ ମେଘ, ମିଟି ମିଟି ତାର, ସବୁ ସେଇ ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ଛୁପି ଯାଆନ୍ତେ । କେତେ ଭୟଙ୍କର ଦଶନ୍ତା ଏ ଥାନ !

ସୁକାନ୍ତ ଅଳ୍ପା ହୋଇ ଶୁଣିଲା । ସେ ମଧ୍ୟ ଅନୁମାନ କରି ପାରୁଛି । ନା, ଅର୍ଥାତ୍ ଅନନ୍ତ ସନାତନ ପ୍ରକୃତିକୁ କେହି ଧରି ରଖି ପାରିବେ ନାହିଁ । ସେ ଧାରଣାଘାତ । ସେ ସମସ୍ତଙ୍କର, ସମସ୍ତେ ତା'ର । ସେ ଅତି ମନୋରମ, ଅତି ଭୟଙ୍କର । ସେ ଉଦାର, ସେ ନିର୍ଭୟ । ଟିକି ମଣିଷ ମନରେ ସେ ଧାରଣା ସଜାରେ, ଯନ୍ତ୍ରବ ଓ ଅସନ୍ତବ । ରମା ସେଇ କଥା ସୁରୁଇ ଦେଇଛି । ରମାର ଭିତରେ, ବାହାରେ ସେ ପ୍ରକୃତିର ସୁଖମାର ଉପମା ପାଏ । ରମାହିଁ ପ୍ରକୃତି ।

ସେଇ ଦେହ, ସେଇ ମନ, ସେଇ ଜୀବନ । ପ୍ରକୃତି ପରି ସେ ହସେ, ଗମ୍ଭୀର ହୁଏ, ଗରଳ ଉଠେ, ଭୟଙ୍କର ଦଶେ, ଶାନ୍ତ ହୁଏ । ବୋଲି ମାନେ, କାନ୍ଦେ । ସେ କନ୍ଦାଏ, ସେ ହସାଏ । ସେ ରୁଷ୍ଟ, ଅସହଜ ହୁଏ । ସେ ନିଜକୁ ସଜାଏ, ହଜାଏ, ମନ ମଜାଏ । ଆଜି ଏହି ଶୀତଳ, ହସିଲା, ଲେଉଟା ପ୍ରକୃତି, ତାଳେ ତାଳେ ନାତିଲା ପ୍ରକୃତି, ସୁନ୍ଦର, ମୁଖର, ଗମ୍ଭୀର

ଓ ଭୟଙ୍କର । ଧୂର ପ୍ରମାଦେଣ ତାକୁ ଅସେଷ ଉତ୍ତାପର ଉତ୍ସ କରିଛି ।
ହାତ ମୁଠାରେ ତାକୁ ସେ ଧରି ପାରିବ ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ତା'ର ଉପମା,
ତା'ର ଅନୁକରଣ ଏଇ ରମାକୁ ସେ ଧରିବ, ନିଜର କରିବ ।

ସୁକାନ୍ତ ହାତ ବଢ଼ାଇଲେ । ରମାର ହାତଟି ଧଳେ । ପାଖକୁ ଟାଣିଲା ।
ରମା ପାଖେଇ ଅସୁସ୍ଥ ଦୂରରେ ଗଲା । ହାତର ସଂଯୋଗ ବଞ୍ଚିନି ହେଲା ।
ଭୁନି ଭୁନି କହିଲା, ଦେଖ, ଦୁଇ ଅଙ୍ଗୁଳ ଏ ସବୁ ଗୁଲି ଗୁଲି ଆସୁଛନ୍ତି,
କଥାକଥା ହେଉଛନ୍ତି, ହସୁଛନ୍ତି ମ, ଆସ, ଫେରିଯିବା ବସାକୁ ।

ରମା ଆଗେଇ ଯାଉଛି ।

ମାଡ଼ି ଅସିଲା ଲହଡ଼ି ବେଳା ଭୂମିରୁ ଫେରିଯାଉଛି ପଛକୁ, ସୁକାନ୍ତର
ମନର ସ୍ବର ପରି ।

ରମା ଛପିଯାଉଛି ଦୂର କୋଠାର ଗୁଲି ଉତ୍ସାହରେ ।

ସୁକାନ୍ତ ଆଖି ଖୋଲିଲା ।

ବଲିବଲି ଅନ୍ଧାର । ତଳିଆ କଡ଼ରେ ଟକ' ଲଜଟ ରଖାହୋଇଛି ।
ହାତ ଅଣ୍ଟାଲି ଟକ' ଲଜଟ ଧରିଲା । ଆଲୁଅ ଟିପିଲା । ଖଟରେ ମଣିଷ ଟଙ୍କା
ଯାଇଛି । ଉଠି ବସିଲା ।

ଗୋପାଳପୁରର କୋଇଲାଧୁଆ ବେଳାଭୂମି ଏ ନୁହେଁ । ସେ ତ
ଅନ୍ଧାର କଥା, ଦୂରର କଥା । ରମା ବି ପାଖରେ ନାହିଁ । କେତେ ଦୂରରେ
ପିଲା ଦିଓଟିକୁ ପାଖରେ ରଖି ସେ ବେହେଇ । ଟୋଇ ନାହିଁ ପରା, ଅଣ୍ଟିରୁ
ଲହ ଗଡ଼ାଇ କାନ୍ଦୁଛି ପରା ! କହୁଛି ମନକୁ ମନ, ଯେତେ କଲେ ସେ
ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହେଉନାହାନ୍ତି, ସବୁବେଳେ ବିରକ୍ତ, ଫୋପଡ଼ା କରଡ଼ା । ସେ
ଭଲପାଇ ନାହାନ୍ତି । କାହିଁକି ? ମତେ ସେକଥା ଜଣା ଅଛି ଯେ ସେ
ଅକୁତ୍ସଜ । ମୁଁ ତାଙ୍କର ଅଲୋଡ଼ା । ମୋ'ର ମରଣ ଲୋଡ଼ା । ମୁଁ ଛପାର
ପାଇଁଯିବି ।

ସୁଜାନ୍ତ ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇ ଉଠିଲା । ଛନଛନ ମନ ଉଠୁଥିଲା ହୋଇ କାରୁଣ୍ୟ କଲା, ସେ ବିଚଳିତ ହେଲା । ରମା ଭୁଲେ । ଆସିଲାବେଳେ ପଥରେ ଦେବାକୁ କେତେ କଥା ସେ ଭୁଲିଯାଇଥିଲା । ଶୂନ୍ୟଗୁଡ଼ାର ବଙ୍ଗଳାରେ ପହଞ୍ଚିଲା ପରେ ସେ ବୁଝିଲା । ରମାର ଅନ୍ୟମନୁଷ୍ୟକୁ ଧୂଳିକାର କରି ସେ ବିରକ୍ତ ହୋଇଥିଲା । ତା ମନରେ ବେଶାଢ଼ର ଭାବ ଓ ଅସ୍ପେଷ୍ଟ ଅଭାବ ଆଶ୍ୱାସ କରି କେତେ ଅବାନ୍ତର ଚନ୍ଦ୍ରା କରିଥିଲା । ନିକର ସ୍ୱଭାବ ଓ ଧୈର୍ଯ୍ୟର ଅଭାବକୁ ସେ ଭୁଲିଥିଲା ।

ଟକି ଲାଗି ମିଳିଛି । ଫେରି ଅଧସ୍ତନ ମଣାଗଟିଏ ଯୋଗାଡ଼ କରି ଦେଇଛନ୍ତି । ଝିଆପିଆର ଅସ୍ତବ ହୋଇନାହିଁ । ଚଳି ଯାଉଛି । ଅନ୍ୟ ପାଖରେ ରଖି ହେବାର ନ୍ୟୁନତାର ଧାରଣା ମନକୁ ଅଳସ ନୋହିଛି, କିନ୍ତୁ ଏଥପାଇଁ ରମାକୁ ସେ ଦୋଷୀ କରିପାରିବ ନାହିଁ । ଗୁପ୍ତାରେ ଆସିବା ପୂର୍ବରୁ ସବୁ ସେ ନିଜେ ଯୋଗାଡ଼ କରି ଆଣିଆଆନ୍ତା ।

ସୁଜାନ୍ତ ଝଟରୁ ଓଢ଼ାଇଲା । ଅଳ୍ପ ଅଳ୍ପ ଗୁଲଜଲ ଚାରିଆଡ଼କୁ । ସବୁ ଠିକ୍ ଅଛି । କଟାଳାର ପୁରୁଣା ଗୁଲରୁ ଯାପ ଓହ୍ଲି ନାହିଁ । ଫଟା କାନ୍ଥରୁ ଯାପ ମୁହଁ କାଢ଼ି ନାହିଁ । କେତେ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ମନେପଡ଼ିଲା । ସେ ସବୁ ଭାଗ୍ୟର କଥା । ଲୋକେ କହନ୍ତି, ଯାହାର ଆଇସ ପୂରେ ସେ ଯାଏ । ସୁଜାନ୍ତ ଇଞ୍ଜିନିୟର, ବୈଜ୍ଞାନିକ, ଆଧୁନିକ । ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ କି ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଗ ଆସିପାରେ, ସେଥିପାଇଁ ଭାଗ୍ୟ କି ଭଗବାନ ଦାୟୀ ହୁଅନ୍ତୁ ପଛେ ଅସାବଧାନତା ଦାୟୀ ନ ହେଉ ।

ଆଉ କୋଠରୁ ଘୁଞ୍ଚି ଶୁଭୁଛି । ସେମାନେ ନିଶ୍ଚିନ୍ତରେ ଶୋଇଛନ୍ତି । ବାରଣ୍ଡାରେ ମଧ୍ୟ କେତେ ଲୋକ ଶୋଇଛନ୍ତି । କିଏ ଜଣେ ବିଳିବଳିଉଛି । ଭୟଙ୍କର ସପନ ଦେଖୁଛି ପରା । ବାରଣ୍ଡାରେ ଅଳ୍ପ କଳ୍ପିତ । ଶୀତ ଆଲୋକ ରେଖା ଝରକାର ପରଦା କଣରେ କୋଠରୀରେ ପଶୁଛି ।

ସୁଜାନ୍ତ କବାଟ ଖୋଲି ପଦାକୁ ଆସିଲା । ଅଳ୍ପ ଅଳ୍ପ ଝିପିଲା । ବାରଣ୍ଡା ଘମରେ କେତେ ଖମିକ ଶୋଇଛନ୍ତି । ବାପ ଯାଏର ଭୟରେ ଛଟପଟ ହେଉ-

ନାହାନ୍ତି । ସେମାନେ ଭଣ୍ୟବାନ୍ । ଦେବଦେବଙ୍କ ଉପରେ ଶ୍ରେୟ ଅଛି ।
ଯେବେପାଇଁ ନଷ୍ଟିନ୍ତୁ ।

ନନ୍ଦ ମୁଲ୍ୟା । ତୋ'କେ ପିଲା ଦଣ୍ଡେ ଜଅନ୍ତି । ମୂଲ ନରନ୍ତି ମୁଠିଏ
ଅନ୍ଧାର ଓ ଶ୍ରେୟ ଜନା ପାଇଁ । ଦେବକ ନ ହେଲେ ମୂଲ ଲାଗି ପାରିବେ
ନାହିଁ । ସାବଧାନ ହେବାକୁ ସମ୍ଭଳ ନାହିଁ । ଠାକୁରେ ଏକମାତ୍ର ଆଶା ଭରଯା ।

ଗୁଲ୍‌ଗୁଡ଼ା ଗାଁ ବାହାରେ ପାହାଡ଼ ଗଡ଼ାଣିରେ ଚନ୍ଦ୍ରଣୀ ବଜାଳା ।
ନିଜକୁ ଲାଗି ଯେଉଁ ଅରଣ୍ୟ, ଲମ୍ବିଯାଇଛି ଦୂର ପାହାଡ଼ର ତଳିପାୟାଏ ।
ଦୂର ପାହାଡ଼କୁ ଦି'ବର କରି ଶେଷେଟି ଶେଷ ହୁଅନ୍ତି । ଯେ ବାନ୍ଧ ଶେଷର
ଜଳ ଅଟକାଇ ରଖା ହୋଇଛି । ପାହାଡ଼ ମାଳ ଯେପ ଖେ ଦୁଇ ବର୍ଗମାଇଲ
ଅରଣ୍ୟ ଭୂମିରେ ପାଣି ଅଟକ ରହିଛି ।

ଝରଣା ବନ୍ଧର ଗୋଟିଏ ଯାଗରେ ବାହାରିଛି ନାଳ । ଜଳ ଜମିରେ
ପାଣି ମାଡ଼ୁଛି । କେଜା ଜଳ ଖଳସ କରିବାକୁ ଯେଉଁ ନାଳ ଖୋଳା
ହୋଇଥିଲା, ସେଥିରେ ମଧ୍ୟ ପାଣି ବୁଲୁଛି ଖଣ୍ଡେ ଦୂର ନେଇ ଯେଉଁ
ଝରଣାରେ ପାଣି ଗୁଡ଼ି ଦିଆହେଉଛି ।

ବାଜିଆ କାମ ଶେଷ କରିବାକୁ ସୁକାନ୍ତ ଧାଇଁ ଅସିଛି । ଅଧିକ ବର୍ଷା
ହେଲେ, ଝଲୁଆ-ନାଳରେ ଧରୁ ବହୁକା ପାଣି ଯାଇ ନ ପାରିଲେ,
ଝରଣାର ଅନିକଟ ଡେଇଁ ପାଣି ଯିବ । ବନ୍ଧ ଭାଙ୍ଗିବ । କେତେ ଶବ୍ଦ ନଷ୍ଟ
ହେବ । ଦୁର୍ନାମ ହେବ । ସବୁ ପରିଶ୍ରମ ଯଶ ହେବ ।

ନିଶା ଗର୍ଜୁଛି । ଅରଣ୍ୟ ମଝିରୁ, କେଜାଣି କେତେ ଦୂରରୁ, ମହାବଳର
ପବନ ଫଟା ହେଉଛି ଶାନ୍ତି ହୋଇ ଶୁଣାଯାଉଛି । ଝରଣା ଜଳର କଳକଳ
ରବ, କାନରେ ପଡ଼ୁଛି କେତେ ଜାତି ଶବ୍ଦର ମିଶାମିଶି । ଆକାଶରେ ସୋଟି
ରହିଛି ମେଘ । ଗୋଟିଏ ସୁଇ ନିକଟର ଆସୁଥିବା ମିଳୁ ନାହିଁ । ଅତି ଭୟଙ୍କର
ରଜନୀ !

ବଜାଳାର ହତା ଭିତରେ ଓ ବାହାରେ, ପଥ କୁଣ୍ଡିଆମାଳମାନଙ୍କରେ
ପ୍ରାୟ ଶହେ ମୁଲ୍ୟା ଓ ମୁଲ୍ୟାଣୀ ପିଲୁଆ ନେଇ ନିଷ୍ଟିନ୍ତରେ ଶୋଇଛନ୍ତି ।

ସୁକାନ୍ତର ମନ ଦଳଦଳ, ଅଧିକ ଜଳ ଆସିଲା କି ? ରାତି ଅଧରେ ଅନିଚଟ ଭାବିବ ? ଏତେ ପରଶ୍ରମ ବୃଥା ହେବ ?

ଥରେ ଯାଇ ଜଳର ପତ୍ତନ ଦେଖି ଆସିବାକୁ ମନ ହେଲା । ଅଧସ୍ତନ-ମାନେ ଚାଲନ୍ତୁଡ଼ାକୁ ଚାଲିଯାଇଛନ୍ତି । କାନ୍ଥରୁଟିଙ୍କ ରହଣି ଦେଇଠି । ଶୋଇଲା ମୁଲିଆକୁ ଉଠାଇବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । ଦନଯାସ ହାତଭଜା ପରଶ୍ରମ କରିଛନ୍ତି । ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ପିଲାଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟରେ ମାଟି ପଥର ତାଡ଼ିଛନ୍ତି । ମୁଣ୍ଡରେ ବୋହୁ ବନ୍ଧରେ ପକାଇଛନ୍ତି । ସେମାନେ ଅତି ଲାଳୁ । ଶ୍ରାମ ନ ନେଲେ ରାତି ପାହୁଲେ ହାତ ଗୋଡ଼ ଚଳିବ ନାହିଁ । କାମ କରି ପାରିବେ ନାହିଁ । ନିଶ୍ଚିନ୍ତରେ ସେମାନେ ଶୋଇନ୍ତୁ । ଯାହା ହେବାର ହେବ । ବର୍ଷା ଅଉ ନ ହେଲେ ରକ୍ଷା । ତା'ର ଦୟା । ମଣିଷର ଚାଲ ନାହିଁ । କୋ'ସେଇ ଇଚ୍ଛା ନୟାର ଅଟକାଇ ପାରିବେ ନାହିଁ ।

ସୁକାନ୍ତ କୋଠରୀ ଭିତରକୁ ଆସିଲା । ଟଙ୍ଗ ଟିପି ପ୍ରକୋଷ୍ଠର ଚାରିଆଡ଼ ପରଖି ନେଲା । ଅପଦ ବିପଦ ନାହିଁ ବୋଲି ତା'ର ବିଶ୍ୱାସ ହେଲା । ସେ ମଶାରି ଭିତରେ ପଶି ଅତି ଚାଲି ଶୋଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲା ।

ମନରେ ପଶିଲା ଭାବନା । ବଡ଼ ଘରର ଅଳ୍ପଅଳ୍ପ ଝିଅ ରମା, ଗୋମଟା, ଜୟଶ୍ରୀ, ଇନ୍ଦ୍ରା । ଅଗ ଗୋଡ଼ରେ ଖଣ୍ଡା ବାଜି ନାହିଁ । ନିଜପାଇଁ କୁଅରୁ ପାଣି ଲେଟାଏ କାଢ଼ିଥିବେ କି ନାହିଁ ଯନ୍ତେହ । ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ପ୍ରତି ଅନ୍ଧାରଆ କୋଣରେ ଭୂତପ୍ରେତ ଆସି ଶୋଇ ଅନାଇ ବସିଛନ୍ତି । ଏକା ଗଲେ ଟା'କୁଜର ଭିଲି ଦେବେ । କେଉଁଠି ହଲିଲା ପାଣିକୁ ଗୋଡ଼ ବଢ଼ାଇଲେ କୁମ୍ଭୀର ଟାଣି ନେବ । ପାଦରେ ଚପଲ ନ ଥିଲେ ଯାଏ କି ଜଡ଼ାବିଛୁ ଦଂଶିବ । ମାଟି କାଦୁଅ ଲାଗିଲେ ଗୋଡ଼ର ଅଳତା ନେସି ହୋଇଯିବ । ଖରା ତେଜରେ ମୁହଁ ମଉଳିବ । ଗମଗମ ଝାଲରେ ମୁହଁର ପାଉଁଡ଼ର ଆଖିର କଜଳ ବୋହୁ ଆସିବ । କନକ କମଳ ଆନନ ଅପନା, ମଳିନ ହେବ ।

ସୁକାନ୍ତର ମନ ମହଲରେ ଝିଲିଝିଲି ହେଉ ।

କେତେ ହୁଏ କାନରେ ବାଜିଯାଉଛି । ମନ କନକନ ହେଉଛି ।
କର୍ମ ଉପରୁ ଭବନା ଓଟାରି ହୋଇ ଆସୁଛି । ଆଖି ଧୀରେ ଧୀରେ ବୁଲି
ଯାଉଛି ।

ସେମାନେ କାମ କରୁଛନ୍ତି । ସାତ ପାଞ୍ଚ ଏକାଧାରରେ ଗୁଡ଼ ଉପରେ
ବସି ନୂଆ ଗୁଡ଼ର କଂଫିଟ୍ ପିଟୁଛନ୍ତି । ସମସ୍ତଙ୍କରେ ରହୁ ରହୁକା ଗୀତ ।
ପିଟୁଣିଗୁଡ଼ିକର ସମତଳ । ବୁଲୁଟିକା ମୁହଁରେ ଚନ୍ଦନ ଟୋପା ପରି ଏଠି
ସେଠି ଲାଗିଛି ।

ସେମାନେ ରାସ୍ତା ଉପରେ ଗୋଡ଼ି ଢାଳୁଛନ୍ତି । ଶ୍ଵେତର ଗଡ଼ୁଛି ।
ପାଣି ଢାଳୁଛନ୍ତି । ମୁଣ୍ଡରେ ଖୋସିଛନ୍ତି ଜାତିଜାତିକା ଫୁଲ । ଗଛତଳ
ଗୁମରେ ଶ୍ରାନ୍ତ ହରିବାକୁ କେତେ ଝିଅବୋହୁ ବସିଛନ୍ତି । ଲହଡ଼ିଆ ସ୍ଵର
କୁଟାଇ ଦେଇଛନ୍ତି ।

ସେମାନେ ମାଟି ବୋହୁ ବନ୍ଦରେ ପକାଉଛନ୍ତି । ଚିକ୍‌ଚିକ୍ ଦଶୁଛି
ତେଲବୋଲା ମୁହଁଟି ମାନ । ଖୋସାରେ ଫୁଲ । ଟିକକ ସଟଶାରେ ହସର
ତୋଫାନ କୁଟେ । ପହସା ଅମେ । କୁଟେ, ଧଇର୍ଯ୍ୟ ଲୁଟେ, କର୍ତ୍ତବ୍ୟର
ଅଟଳ ଅଟଳ ଭେଟି, ଆପେ ଲେଉଟେ ।

ସେମାନେ ଭଲଭଲକା । ଦେହରେ ସ୍ଵସ୍ଥ୍ୟ ଓ ଶ୍ରେ ଉପରୁ ।
ଉତ୍ତଳିତ ଯୌବନ ମନ ଉଦ୍‌ବେଳିତ କରେ, ବେଳିତ କରେ ଭବନା ।
ଆଖି ଲାଗି ରହେ ନାହିଁ, ଓଲଟେ ହୁଏ । ଭ୍ରମି ଆସେ । ଆସେ ଆସେ
ଗୋଡ଼ ଉଠିଟି ଦେହକୁ ଟାଣିନିଏ ପାକୁ । କେତେ କର୍ମୀ ତପୁର ହୋଇ
ଉଠିଲେଣି । ଉପଶ୍ରମମାନେ କାମ ଦେଖୁଛନ୍ତି । ଟିକିଏ ଭୋଗ ହେଲେ
ବରକ୍ତ ହେବେ ।

ବେଗି ବେଗି କାମ କରରେ ଟୋଲାଏ, ଧୀରେ ଧୀରେ ପାହୁଣ୍ଡ
ବୁଲିଲେ କାମ ସରିବ ନାହିଁ, ଖରା ମାଡ଼ିଆସିବ ।

ଅଭ୍ୟାସ ହୋଇଛି । ଆଖି ସହା ନନ ସହା ହୋଇଛି ।

ମଣିଷ ସବୁଠି ଅଛନ୍ତି - ନର ଓ ନାରୀ, ଶିଶୁ, କିଶୋର ଓ କିଶୋରୀ,
ଯୁବକ ଓ ଯୁବତୀ, ବୃଦ୍ଧ ଓ ବୃଦ୍ଧା । ସେମାନେ ଦିନକାଳର ଯମୁନା । ଥିଲେ,
ଅଛନ୍ତି ଓ ଥିବେ ।

ମନ ମନର ଅଜଣା ଅଦେଖା ଟଣାଓଟଣା ।

ସୃଷ୍ଟିର ଉତ୍ସାହ ତୋଡ଼କୁ ନିବୁଦ୍ଧିରୁ ମଣିଷ ଜାତିର ପୁରପୁରର
ଉଠାପଡ଼ା ଅଭିଜ୍ଞତା ଗଢ଼ା କୃଷ୍ଣ, ଜନମୁଖ ପ୍ରେମ । ଦେନାଦେନର ପଲ୍ଲବେତ
କୁସୁମିତ ପେଲବ ଲଢ଼କା ବଢ଼ାଇ ରଖିଛନ୍ତି, କାହୁଁ ଅସି ଯୋଡ଼ିହେଲ, ହ
ଜଳ, ଦର୍ପଣ ତେଜିଲ ମନ ।

ଦୁଇଟି ଦେହ ପାଖେଇ ଆସେ, ଦୁରେଇ ଯାଏ, ପାଖେଇ ଆସେ,
ଦୁରେଇ ଯାଏ । ଜୀବନ ସାଗରର ଲହରୀ । କିନ୍ତୁ, ଦୁଇଟି ମନକୁ ଦେନା-
ଦେନର ପେଲବ ଲଢ଼କା ବଢ଼ାଇ ରଖିଥାଏ । ଦେହଦେହ ପରି, ମନମନର
ସ୍ବେଚ୍ଛା ସ୍ବପନା କେତେ କୁଆଡ଼େ ଉଡ଼ି ଉଡ଼ି ଚାଲେ, ସୁମୁରଲ ତପୋତ
ସରି, ପୁଣି ନିଜେ ନିଜେ ବାହୁଡ଼ିଆସେ ଯୋଡ଼ିହେଲ ନଡ଼କୁ ।

ଅଦ୍ୟ ମଗୁଣିର ।

କୃଷ୍ଣପକ୍ଷର କଳାଘୁମର ଶୀତଳ ନିଅର ଜରବ ନଶି ତପ୍ରପାଣି
ପାଣିଉପର ନିବଡ଼ ଅରଣ୍ୟଦେଶ ବମାନିଆ ପାହାଡ଼ମାଳକୁ ଆଛାଦି ରହିଛି ।
ଆକାଶ ଛୁଇଁରେ ଲକ୍ଷ କୋଟି ଫୁଟିଲ ଡାକକୁସୁମ ଗୋଟି ଗୋଟି
ହସିହସିକା ଲେଟି ପଡ଼ୁଛନ୍ତି । କେତେ ପୁଣି ଝରଞ୍ଜି ବିଜୁଳି ବେଗରେ ଛୁଟି,
ଅଥ ଆକାଶରେ ମିଳାଇ ଯାଉଛନ୍ତି । ତପ୍ରପାଣି ବଜାଳାର ଅଧା ଖୋଲ
ଝରକା ବାଟେ ଆଉ ପାଟେ ଅରଣ୍ୟର ମଥା ଉପରେ ଚେନାଏଁ ଦିଶୁଛି ।
ସେଇ ଫାଙ୍କବାଟେ ହେମାଳିଆ ଗୋଲପ ଫୁଲର ଗନ୍ଧ ପଶୁଛି କୋଠିଆ
ଭିତରେ । ତପ୍ରପ୍ରସ୍ରବଣର ତଳକୁ ଗଡ଼ିଲ ପାଣିର କ୍ଷୀଣ ଶବ୍ଦ କାନରେ
ବାଜୁଛି ।

ଟେବୁଲ ଉପରେ ଜମା ହୋଇ ରଖାହୋଇଛି ନଳଟଣା ।

ପଲଙ୍କ ଉପରେ ମଣିଷ ତଳେ ପାଖାପାଖି ଦୂର୍ଘଟି ମଣିଷ । ନରମିଳ ନିର୍ମଳ ମନ, ବୋଲିବେ ମନ, ଛନ୍ଦାଛନ୍ଦ । ରେଜେଇ ତଳେ ଦୂର୍ଘଟି ଉଷ୍ମ ଦେହ ଲାଗାଲଗି । ଗୋଲପ ଫୁଲର ମଧୁର ମହନ ରକତ ଭେଦିତ, ଖେଦିତ ହାସ୍ୟଦନର ଲହଡ଼ିଆ ପାହାଡ଼ ଚଢ଼ାର ଖେଦ, ଭେଜିତ ମନ ମହଲରେ ପ୍ରଜ୍ଜ୍ୱଳିତ ଅନୁରାଗର ଆଲୁଅ ।

ସ୍ୱରସର ରମା ପରୁରଲ, ସେମାନଙ୍କୁ ଲଜ ମାଡ଼େ ନାହିଁ ? ଦେହ ମୁଣ୍ଡ ଫୁଟୁଳା କରି କପର ବଲବଲ କରି ମୁହଁକୁ ଅନାଇ ହସିହସି ନୟାନ୍ତ ହୁଅନ୍ତି ମ ?

ସୁନାନ୍ତ କହଲ, ପାହାଡ଼ମାଲର, ଝରଝେ କୁଲର ଛନ୍ଦାଛନ୍ଦ ଅରଣ୍ୟ ତଳର କରି ଘରର ଘରଲ ହିଅବୋହୁ ସେମାନେ, ଲଜ ସରମର ବିଷ ପଣି ନାହିଁ ତାଙ୍କ ମନରେ । ଦେହ ପର ମନ ବି ତାଙ୍କର ଫୁଟୁଳା, ଜାତକାତିକା ଫୁଲପରି ପୁଦର ଓ ପୁଦାପ । ସେମାନେ ସତତ ଏଇ ଅରଣ୍ୟ ରାଜକର ଫୁଲଗୁଡ଼ିଏ । ସତ୍ୟତାର ଧାସ ଧୀରେ ଧୀରେ ପଶୁଛି । ସେମାନେ ବି ଦିନେ ଆମସରି ଭଦ୍ର ହେବେ, ଆଗରଣ ତଳେ ଅନଳ ଲୁଗୁଇ ରଖିବେ, ହସ ଓ ଗୁହାଣୀରେ ବିଷ ମିଶାଇବେ ।

ରମା ନରବ ହେଲ । ମନରେ ଆସିଲ ଅଭିମାନ । ସୁନାନ୍ତର କଥାରେ ଛପିଲ ଅକ୍ଷେପ । ରମା ପୁଣି ହସିଲ, କହଲ, ତମର ଅରଣ୍ୟ ଅସନା ବାଦନା ତମ ମନକୁ ଏପରି ଧାରଣା ଆଣିଛି । ବସନ-ବସନ ଦେହକୁ ସେପରି ତମର ଲେଉଟିଲ ନୟନ ବେଶନ କରେ, ତାହାଣୀ କାମନା ଲେଉଟନ କରେ, ବସନ ଅବୃତ ଦେହକୁ ତମର ଅଶୁଭ ଲେଉଟ ବେଶନ କରିବାକୁ ଆଗ୍ରହ ହୁଏ । ମୁଁ ଜାଣେ ଯେ ।

ରମା ପୁଣି କହଲ, ଲଜ ସରମ ଅମର ଧରମ । ସେଥିରେ ବିଷ ନ ଥାଏ । ତମରମାନଙ୍କ ଗୁହାଣୀ ଯେ ସାପର ଫଣା । ତମେ ଦଂଶିବାକୁ ଯାଅଁ, ବିଷ ଚହଟାଇବାକୁ ଗୁହଁ । ଆମର କଣ୍ଠା ଗୁହାଣୀ ତମମାନଙ୍କୁ କେବଳ ଆମରଣ ଜଣାଏ ନାହିଁ । ଚିରସାର କରେ, ଘଉଡ଼ି ଘଏ । ଆମର ହସ ଖାଲି

ତମ ଅକୁଡ଼ା ଉଦେଶ୍ୟକୁ ଅନୁମୋଦନ କର ନାହିଁ, କି ଆସ ବୋଲି ଜାଣ
ଛୁଡ଼େ ନାହିଁ. ତମମାନଙ୍କୁ ଅବଳା କରେ, ତଡ଼େ । ତମେ ପଡ଼, ଆଶୁ ଗଣ୍ଡି
ଛୁଡ଼େ, ଭୂଇଁରେ ଗଡ଼, ବ୍ୟଥା ପାଇ ରଡ଼ । ଅମେ ଅନ୍ତରୀ ହସ ।

ସୁଜାନ୍ତ ଅବାକ୍ ହୋଇ ଶୁଣିଲା । ଭାବିଲା, ରମା ନିବୋଧ ନୁହେଁ,
ସବୁ ସେ ଦେଖିଛୁ, ଜଳନା କରନ୍ତୁ ମଣିଷ ମନର ଦୁଃଖତା ।

ତଇତ ମାସ, ବଡ଼ ପକାଳ ।

ରାଷ୍ଟ୍ରକୁଳ୍ୟା ନଦୀକୂଳର ତ ଗୋରଣୀ ପାହାଡ଼ । ଗୁଳୁ ଆଛାଦିତ
ପାହାଡ଼ ଉପରେ ଦେବାଙ୍କର ଗ୍ରେଟ ମନ୍ଦିର । ମନ୍ଦିର ପାଖରେ କେତେଗୁଡ଼ିଏ
ବଡ଼ ବଡ଼ ଗଛ ଅଛି । ନଦୀକୂଳରୁ ଦୂରରୁ ଦେଖାଯାଉଛି । କେଉଁ ଉଦାର ବ୍ୟକ୍ତି
ପାହାଡ଼ ତଳୁ ପାହାଡ଼ ଉପର ମନ୍ଦିର ଯାଏ ପାହାଚ କରାଇ ଦେଇଛନ୍ତି,
ତଥାପି ଉପରକୁ ଚଢ଼ି ଦେବା ଦର୍ଶନ କରି ଓହ୍ଲାଇ ଆସିଲେ ଗୋଡ଼
ଅଳିଯାଏ ।

ପବନ ସ୍ଥାନ ।

ପାଖରେ ପ୍ରବାହିତ ପୁଣ୍ୟତୋୟା ଗୁଣ୍ୟଗୁଣ-ନନ୍ଦନା ରାଷ୍ଟ୍ରକୁଳ୍ୟା । ସେ
ମଧ୍ୟ ଫର୍ଥ-ଛଳ । ଅତି ଆହୁତରେ ରମା ଆସିଛି, ଦେବାଙ୍କର ଦର୍ଶନ କରିବ ।
ହଜାରେ ବୟସ୍କା ଦାସୀଟିଏ ମଧ୍ୟ ଆସିଛି, ନଦୀ ଉତ୍ତରେ ଧୀରେ ଧୀରେ ପ୍ରବାହିତ
ଜଳକୂଳରେ ଶାଢ଼ୀ ଧରି ଅପେକ୍ଷା କରିଛି । କେତେ ଅପରିଚିତ ହିଅ ବୋହୂ,
ଶିଶୁ ଓ ପୁରୁଷ ଆଶୁଏ ପାଣିରେ ସ୍ନାନ କରୁଛନ୍ତି । ଦେହ ଓ ମନ ପବନ
କରି ଦେବାଙ୍କର ଦର୍ଶନ କରିବାକୁ ଯିବେ ।

ନଦୀ-ଶ୍ରୀ ଉପରେ ଅପରିଚିତ କେତେ ଭଦ୍ରଲୋକ ଅପେକ୍ଷା କରି
ରହିଛନ୍ତି । କଣେଇ ଚାହିଁ ଗୁଡ଼ି ଗୁଡ଼ି ପୁଣ୍ୟତୋୟାକୁ ।

ଡେରି ହେଲେ ଖରା ମାଡ଼ିଆସିବ । ପାହାଡ଼ ଉପରୁ ଓହ୍ଲେଇବାକୁ କଷ୍ଟ
ହେବ ।

ବ୍ରହ୍ମପୁର ବନ୍ଦାକୁ ଫେରିବାକୁ ଡେଇଁଥିଲେ । ଅନନ୍ତଂସୁ ରମା ଅଧିକ କ୍ଳାନ୍ତ ହୋଇପଡ଼ିଥିଲା । ତଥାପି, ମନରେ ଆନନ୍ଦ ଓ ଚୁଞ୍ଚି । ସତେ କି ସେ ହିମାଳୟ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଫେରିଆସିବୁ ।

ଭଞ୍ଜକବିର ବାସ୍ତବ୍ୟ ମନ୍ଦିରକୁ ସେ ଦିନେ ଦୂରରୁ ଅନାଦି ଦୀର୍ଘଶ୍ରୀ ଗୁଡ଼ିଥିଲା । କୁଲଡ଼ ଦୁର୍ଗର ଭଗ୍ନାବଶେଷ ଦେଖି ସେ ମୁଗ୍ଧ ହୋଇଥିଲା । ବ୍ୟାଘ୍ରଦେବଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କରିଥିଲା । ପାହାଡ଼ମାଳର ନିଦ୍ରା ଅବସ୍ଥାର ଯତୁକିମା ଦେଖି ଅନୁହସ ହୋଇଥିଲା । ମନୋରମ । ପାଖ ପଟ୍ଟରେ, ମଥାନ ତଳକୁ, ନିବଡ଼ ଅରଣ୍ୟରେ ଗହ୍ୱର ଅଡ଼କୁ ମୁଗ୍ଧ ରକ୍ଷରେ ଶୁଣି ହାତ ଯୋଡ଼ି ନମସ୍କାର କଲା ।

ସେଇଠି ରମା, ସେଇଠି, ମହାକବି ଉପେନ୍ଦ୍ର ରାମଚାରକ ମନ୍ତ୍ରସିଦ୍ଧ ହୋଇଥିଲେ । ଦେଖିବାକୁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଉଛି କି ?

ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଉଛି ତ, କିନ୍ତୁ ପାହାଡ଼ ଉପରକୁ ଉଠି ହେବ ନାହିଁ । ଗଛ, ଲତା, କଣ୍ଟା, ପଥର, ଦିଶି ଉଠାଣି ଦେଖି ସାହସ ହେଉ ନାହିଁ । ଏଇଠି ନମସ୍କାର କରୁଛି । ବୁରୁଡ଼ା ଗ୍ରାମ ପାଖର ବୁଦ୍ଧଖୋଲ ଦେଖାଇବାକୁ ନେଇ ମତେ ଯେଉଁ ହଇରାଣ କରିଥିଲା—

ଅନୁଭାବ କରୁଛ ?

ନାହିଁ ମ, କଷ୍ଟ ନ କଲେ କୃଷ୍ଣ ମିଳନ୍ତି ନାହିଁ । ଗତ ଘଟଣା ମନେ-ପଡ଼ିଲେ ଖୁସି ଲାଗେ । ପରିଶ୍ରମ, କଷ୍ଟ, କ୍ଳାନ୍ତି, ଅପଦ ବିପଦ, ଭୟ, ସବୁ ମିଶି ମନରେ ଗର୍ବ ଓ ଅନନ୍ଦ ପରଜବନରେ ଆଣେ । ତମେ ମୋ'ର ହାତ ଧରି ନେଉଥିଲି ତ ।

ଧୀରେ ଧୀରେ ପାଦ ଟିପି ଟିପି ଅସ ରମା, ଦିଶି ପଥର । ଡାହାଣକୁ ଶୁଣି, ସେଇ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଜଳପ୍ରପାତଟିକୁ । ତଳେ ବସି ଗାଧୋଇବାକୁ ମନ ହେଉଛି କି ? ନା, ଅବେଳ ହେଲାଣି । ସୂର୍ଯ୍ୟ ମୁଣ୍ଡ ଉପରୁ ତଳକୁ ଖସିଲେଣି । ଗଛ ଗହଳ ବୋଲି ଜାଣିପାରୁନାହିଁ । ବୁରୁଡ଼ା ବଜାଳା କେତେ ଦୂରରେ

ରହିଲଣି । ବିରସ୍ତନାସୁରଙ୍କର ଦେଉଳ ତିନିମାଲ ଦୂରରେ । ଦେଖାଯାଉ ନାହିଁ । କହନ୍ତି, କୋଣାର୍କ ଦେଉଳ ଅସ୍ତବ୍ୟ ରହିଲ ବୋଲି ସୂର୍ଯ୍ୟମୁଖିଙ୍କୁ ଆଣି ଏଇ ବୁଝାଣରେ ରଖିଥିଲେ । ସେଇ ଯେ ବିରସ୍ତନାସୁର, ଦେଖିଲ ତ ?

ଦେଖିଲି, ତଷ୍ଟି ପ୍ରତିଷ୍ଠା କଲି । ଏହାର ନାମ ବୁଦ୍ଧଶୋଳ କାହିଁକି ହୋଇଛି ? ଏଇ ଅନ୍ଧାର ଆ ଗହ୍ବର-ସୁଡ଼ଙ୍ଗ କେତେଦୂର ଯାଇଛି ? ବାଘ, ଭଲ, ସାପ ଏହା ଭିତରେ ବସା କରିଥିବେ ତ ।

ଅସମ୍ଭବ ନୁହେଁ ରମା, ଫେରିଗଲି । ଶ୍ରେଣିର ଧଉଳିଗିରିର ଗୁମ୍ଫାସବୁ ପରି ଏ ଗୁମ୍ଫା ନୁହେଁ, ପଥର ଦେହରେ ଖୋଳା ହୋଇନାହିଁ । ଆସେ ଆସେ ହୋଇଛି । ଲୋକେ କହନ୍ତି, ବୌଦ୍ଧସନ୍ନ୍ୟାସୀମାନେ ପୂର୍ବକାଳରେ ଏହି ନିର୍ଜନ ସ୍ଥାନରେ ବାସ କରୁଥିଲେ ।

ଏହାକୁ ଦେଖି ଗଞ୍ଜାମ ଗ୍ରାମର ତଜା ନହରର ସୁଡ଼ଙ୍ଗ ମନେପଡ଼ୁଛି କି ରମା ?

ଓଃ, କି ଅନ୍ଧାର ! ଦୁଇ ଦୁଇଟା ଟଙ୍ଗ ଆଲୁଅ ଦିନ ଦସହରେ ଜାଲିଲେ ବି ଡର ଲାଗୁଛି । କିଏ କାହିଁକି ଏ ସୁଡ଼ଙ୍ଗ ଖୋଳାଇଥିଲେ ? କେତେଦୂର ଯାଇଛି ?

ଗଞ୍ଜାମର ରାଜନହର ଭିତରୁ କୁଳକାମିନୀମାନେ ଏହି ସୁଡ଼ଙ୍ଗ ବାଟେ ଚାରିକୁଲ୍ୟା ନଦୀକୁ ସ୍ନାନ କରିବାକୁ ଯାଉଥିଲେ । ରାଜପ୍ରାସାଦ ଉପରେ ଶେଫ, ଆକମଣ କଲେ, ବିନୟର ସମ୍ଭାବନା ନଥିଲେ, ଏଇ ଗୁମ୍ଫା-ସୁଡ଼ଙ୍ଗ ପଥରେ ଅନ୍ତଃସୁରବାସୀ ଚାରିକୁଲ୍ୟାକୁ ଅସ୍ତି, ସେଠାରୁ ବୋଇତମାନଙ୍କରେ ଅନ୍ୟତ୍ର ପଳାଇ ଯାଉଥିଲେ । ଯଦୁ ଭାଙ୍ଗିରୁଜି ଏବେ ଗୁଣାନ ହୋଇଛି । ବିରାଟ ଗଞ୍ଜାମ ନଗର ତ ଦେଖ ଦୁର୍ଘିପାକରୁ ଧ୍ୟାନ ହେଲା । ଏବକାର ଗଞ୍ଜାମ ଗ୍ରାମଟି ସେହି ବିଶ୍ୱାସ ନଗର ଅଟେ ?

କି ସୁନ୍ଦର ଏଇ ବୁଦ୍ଧଶୋଳର ଝରଣାଟି ମ, ସନ୍ନ୍ୟାସୀମାନେ ଏଇ ଝରଣାରୁ ପାଣି ପିଇୁଥିବେ ।

ରମା ମୁଣ୍ଡରେ ପାଣି ଛୁଟିଲା ।

ଖଣିକୋଟର ନିର୍ମଳରେ ନ ଦେଖି ସୁନ୍ଦର । ପାହାଡ଼ ଭିତରୁ
ବାହୁ ଶୁଭ୍ର, ମନ୍ଦରପାଖ ଅଗଣା ଭିତର ପକ୍କା କୁଣ୍ଡଳକୁ ପୁଣିକରି ନାଲିବାଟେ
ସୁପା ଦେପାଖକୁ ବହୁଦାଉଛି । ମତେ ଭାରି ଭଲ ଲାଗେ । ସେ ସ୍ଥାନ ଛାଡ଼ି
ବୁଲି ଆସିବାକୁ ମନ ହୁଏନାହିଁ ।

ମନ୍ଦରର କାନ୍ଥ ଓ ମେଘଗୁଡ଼ିକରେ ଯେଉଁ ଅଶ୍ରୁମୟ ମୃତ୍ୟୁଗୁଡ଼ିକ ଖୋଦିତ
ହୋଇଛି, ସେଗୁଡ଼ିକ ଦେଖିବାକୁ ମନ ହୁଏ କି ରମା ?

ନିର୍ଲକ୍ଷ ! ତମେ ଖାଲି ଦେଇଥା ଦେଖୁଥାଏ ବୁଲି ବୁଲିବା ? ତମ ମନ
ଅତି ଅସନା ।

ମୁଁ କଳା ଦେଖୁଥାଏ । କୋଟାର୍ ମନ୍ଦର, ଜଗନ୍ନାଥ ମନ୍ଦର,
ଭୁବନେଶ୍ୱରର କୋଣାର୍କ ମନ୍ଦର, ସବୁଠି ଅଛି ସେ ଅଭୁତ କଲ୍ୟାଣ, ସେ
ଯୁଗର କଳା ।

ତାତୋରିଣୀ ମନ୍ଦର ପାଖ ଚାହିଁଲୁଣା କୁଳରେ ଠିଆହୋଇ ସ୍ନାନରତା
କୁଳକାମିନୀଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ନିର୍ଲକ୍ଷ ଆଖିରେ କେଉଁ ଚାହିଁଥିଲ କାହିଁକି ? କେଉଁ
କଳା, କି ଧଳା ଦେଖୁଥିଲ ମ ?

ତମର ଅସାବଧାନତାକୁ ଅନ୍ୟମାନେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରୁଥିବାର ଦେଖି ମୋର
ଦୃଷ୍ଟିରେ ତମକୁ ଆବୃତ କରୁଥିଲା ।

ତମର ସମସ୍ତ ମୁହଁ ମୁଁ ଦେଖିଛି, କନ୍ଥ ଦୃଷ୍ଟି ଦେଖି ନାହିଁ । ସେ ଦୃଷ୍ଟି
ଅନ୍ୟ କେଉଁଠି କଅଣ ଉଣୁଥିଲା । ଅନ୍ୟମାନଙ୍କର ବାଜିଲା ମୁହଁର ଚେରଛା
ଛାସିଲା ଦୃଷ୍ଟି ମୁଁ ଦେଖିଛି । ସେ ଦୃଷ୍ଟି ଯେପରି ଅନୁନୟ କରି କହୁଛି, ଆହୁରି
ଟିକିଏ ଅସାବଧାନ ହୁଅ । ସମସ୍ତେ ତମେ ବେହୁଆ । ତମେ ଯାହା ଅନ୍ୟ
ପାଖରୁ ଆଶା କର, ନିଜେ ସେତକ ହେବାକୁ ଚାହୁଁ ନାହିଁ, ତୁଚ୍ଛ ।

ରମା କହୁ ବୁଲିଲେ ।

ଗୋଲପର ଗନ୍ଧ ନାକରେ ବାଜୁଛି । ଝରକାବ'ଟେ ତପ୍ତପାଣି ଘାଟି-
ଉପର ବଜାଲାର କୋଠରୀ ଭିତରକୁ ଅଧରା ହେମାଳ ପଣି ଅସୁଛି । ସୁନାନ୍ତ
ଅଭିମାନୀ ରମାର ଦେହରେ ହାତ ପକାଇଲେ ।

ସେ ନାହିଁ । ହାତକୁ ଲଗୁ ନାହିଁ । ରେଜେଇ ଭିତରୁ ପଦାକୁ
ବାହାରଗଲଣି ।

କଇଁକଇଁ ଶୁଭ୍ର । କାନ୍ଦୁଛୁ ମରା ! ମଶାଣ ବାହାରେ ଠିଆ ହେଲଣି ।
କୋହ ଉଠୁଛି ।

ତମେ ମତେ ଭଲପାଅ ନାହିଁ । ତମର ପିଲା ଦଫ୍ତରକୁ ତମେ ରଖ ।
ତାଙ୍କ କଥା ତମକୁ ଲାଗିଲା । ମୁଁ ଯାଉଛି । ଯେତେ ଯାହା କଲେ ମୋ କାମ
ତମ ମନକୁ ଆସୁନାହିଁ । ମୋ ରୂପ, ଢଙ୍ଗ, ବେଶ, କଥା, ସବୁଥିରେ ତମର
ନାକଟେକା ।

ଦୁଇଟି ପିଲାର ମା ମୁଁ । ତାଙ୍କୁ ଗଢ଼ି, ରକତ ପେଇ ବଢ଼ାଇଲି ।
ତାଙ୍କର ଜନ୍ମାଳରେ ନିଜକୁ ଭୁଲିଲି । ତମର ପିଲା ସେମାନେ, ଯାହାଙ୍କୁ ତମେ
ଗଲାମାଳ କରିଥାଅ । ତାଙ୍କ ଦେହରେ ମଇଳାଟିକେ ଦେଖିଲେ, ତାଙ୍କ
ନାକରୁ ପାଣି ଟିକେ ଗଡ଼ିଲେ, ତମେ ମତେ ଝିଙ୍ଗାସ ।

ତମର ସ୍ନେହ ଓ ସେମର ପ୍ରତିମା ଦଫ୍ତର । ତମର ଆନନ୍ଦ ପାଇଁ
ତାଙ୍କର ମୁଁ ଯତ୍ନ ନିଏ । ତାଙ୍କର ଦେବା କରି ତମ ସେବାର ଦୃଷ୍ଟି ଲଭେ ।
ତାଙ୍କର ଭିତରେ ତମକୁ ଦେଖେ । ତମ ଭିତରେ ସେମାନଙ୍କୁ ଉପଲବ୍ଧ
କରେ । ତମର ପାଇଁ ତମକୁ ମୁଁ ଭୁଲେ । ତମେ ମତେ କ୍ଷମା କଲ ନାହିଁ । ମୁଁ
ତମର ଅଲୋଡ଼ା ।

କବାଟ ଖୋଲି ରମା ଚାଲିଯାଉଛି ।

ପାଗଲ ହେଲ କି ରମା ? ତମର ପାଇଁ ମୁଁ ତମକୁ ଶାସନ କରେ ।
ରହ, ଶୁଣ — ।

ସୁନାନ୍ତ ବିଚଳିତ ହୋଇଉଠିଲା ।

ଅଖି ଖୋଲିଲ ।

ଅନ୍ଧାର ଦୋଟି ରହୁଛି । ଝିପି ଝିପି ବରଷାର ଶବ୍ଦ ଶୁଭୁଛି । ଉଠି ବସିଲ । ଅଳୁଅ ଜାଲିଲ । କବାଟ ଖୋଲି ପଦାକୁ ଆସିଲ ।

ଦୂର ଆକାଶ କୋଣରେ, ପାହାଡ଼ମାଳର ମଥାନରେ ପାତଳ ବାଦଲଦେଇ ଅରଣ୍ୟର ମଥା ଉପରେ, ଅତି ଶୀଘ୍ର ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଆଲୋଚନ ଆସି । ରାତି ସରି ଆସୁଛି ।

କର୍ମୀମାନେ ଏବେ ବି ନିଶ୍ଚିନ୍ତରେ ଶୋଇଛନ୍ତି । ସେମାନେ ଭାଗ୍ୟବାନ୍ । ଏକା ସେ ହତଭାଗ୍ୟ ।

ରମା ନାହିଁ । ତା' ପ୍ରତି ସେ ବୃଥାରେ କଠୋର ହୋଇଥିଲା ।

ରମା କାହୁଁ ।

ସୁକାନ୍ତର ମନ ବାହୁନି ଉଠିଲା । ରମାର ଲୁହଝରା ମୁହଁ, ଫୁରୁଫୁରୁ ଅଲଗା କେଶ, ଅସହଜ ବେଶ ଆଖିରେ ଦଶିଲା । ମନ ହେଲା, ସେ ଧାଉଁଯିବ । ହସି ହସି ସେଇ ଶୁଖିଲା ମୁହଁରେ ଗେଲ କରିବ । ଫୁରୁଫୁରୁ କେଶକୁ ଆଙ୍ଗୁଠିରେ ସଜାଡ଼ି କହିବ, ତମ ସଙ୍ଗେ ଖୁବ୍ ଲେବ ଲଗାଇବାକୁ ମତେ ଭଲ ଲାଗେ । ତମେ ବି ସେଇଆ କର । ତମକୁ ମୁଁ ସବୁ ରୂପରେ ଦେଖିବାକୁ ଚାହେଁ । ବୁଝି ପାରୁନ ?

ବୁଲନ୍ଦଗୁଡ଼ା ନାଲର ପାଣି ବାହୁନି ଉଠୁଛି, କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ତା'ର ପ୍ରଭୁ ।

ଜଳ ନିଷ୍କାସନ ନାଲର କାମ ଶେଷ ହୋଇଛି । ଜଳଅଟକା ଅସ୍ଥାୟୀ-ବନ୍ଧ ଖୋଲ ହୋଇଛି । ଅନଳଟର ଦୁଇଟି ଫୁଲରରେ କବାଟ ଅଧା ବନ୍ଦ କରାଯାଇଛି । ତାହାସ ପାଖ ବଡ଼ ନାଲର ସ୍ଥୂପ କବାଟ ଖୋଲିଯାଇଛି । ଅବାଧ ଗିରିଝରଣାକୁ ଆସୁଛି କରୁହୋଇଛି । ସେ ପୋଷା ମାନୁଛି, ତଥପି ଗର୍ଜୁଛି । ଛଟପଟ ହେଉଛି । ଖଲ୍ଲି-ନାଲର ସିଲ୍-ବନ୍ଧ ଡେଇଁ ଅରପାଖେ କରୁଛି ହୋଇ ପଡ଼ିଛି ସେଇଠୁ, ସୁଧାର ହୋଇ ଦୁଇ କୁଳମାଡ଼ି ଜଳଜଳ ହୋଇ ବହୁଲୁଲୁଛି, ଅଧମାଲ ପରେ ପୁଣି ପୁରୁଣା ଝରଣାରେ ମଣିଯାଉଛି ପଥରଆ

ଝରଣାର ଦେହ ପୁରୁଣା ଅଗଣା ଶଯ୍ୟାରେ ଗଢ଼ିଗଢ଼ି ବହୁଯାଉଛୁ ତଳକୁ ।
ପୁଣି ତାର ଅବାଧ ଗତି, ମନଫୁଲ କଲକଳ ଗୀତ, ଫେନିଲ ହସ, କିନ୍ତୁ
ଦେହଟି ଶୀର୍ଣ୍ଣ ।

ସୁନାନ୍ତ ତନ୍ମୟ ହୋଇ ବୁଝିରହୁଲ । ପାଖରେ କେତେ ସହକର୍ମୀ ଠିଆ
ହୋଇଛନ୍ତି । ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ଝରଣାକୁ ଅନାଇଁ ରହୁଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର
ମନ ଦେଖି ଏହି ପୁରକ ଇଞ୍ଜିନିୟାରକୁ । କିପରି ଲୋକ ସେ ? ତାଙ୍କୁ
କଅଣ ଭୋକଶୋଷ ହୁଏ ନାହିଁ ? ସନାକୁ ଆସି କର୍ମକ୍ଷେତ୍ରରେ ଉଭା !

ସେ ସେନାପତି । କାରାନ୍ତରି ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଯହକର୍ମୀମାନେ ତାଙ୍କର
ଲେଉଟିନାଣ୍ଟ । ଶ୍ରମିକମାନେ ତାଙ୍କର ସୈନ୍ୟ— ପୁରୁଷ, ନାରୀ ଓ ଶିଶୁ ।
କୋଡ଼ି, କାଞ୍ଚ, ଶାବଳ, ଟୋକେଇ, ଗାଣ୍ଡୁଆ ତାଙ୍କର ବନ୍ଧୁକ, କମାଣ୍ଡ ଓ
ଫ୍ରାଗ୍ମେନ୍ଟ ଉପକରଣ ।

ପ୍ରକୃତର ଏହି ଅବାଧ ଝରଣାକୁ ସେ ଜୟ କରିଛନ୍ତି, ପୋଷା ମନାକ-
ଛନ୍ତି । ମଣିଷର ନିଜାଲ ପାଇଁ ତାକୁ ସେମାନେ ନିରୁଦ୍ଧଣ କରିଛନ୍ତି । ଆଦେଶ
ଦେଇ ସୁନାନ୍ତ ଚାଲି ଚାଲି ନାହିଁ । ଅବଶ୍ୟକ ସ୍ଥଳେ ସେ ନିଜ ନାତିରେ
ଧରି କୋଡ଼ି କାଞ୍ଚ । ମୂଲିଆ ମୁଣ୍ଡକୁ ମାଟିର ବୋର୍ ଟେକିଦେଇଛି ।

ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପାହାଡ଼ ତଳର ଝରଣା କୁଳର ମହୁଲଗଛ ତଳେ ଧବଳ ଉପଲ
ଉପରେ ବସି ମନ ଶୁଷ୍କରେ ଯେଉଁ ପିଇଛୁ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ଘଙ୍ଗରେ । ଶ୍ରମିକ
ଘରଣୀ ଜନନୀ ରୂପିଣୀ ଗାଦବା ରମଣୀ, ସଙ୍କୋଚ, ସ୍ନେହ ଓ ଆଶ୍ରୟଭର
ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ବୁଝାଣିରେ କଣେଇ ଅନାଇଁ, ପତର ଠୁଆରେ ଲଉ ରୂପାରୁ ଯେଉଁ
ତାଲି ଦେଇଛି । ମାଣିଆ ବୁନା, ଶୁଦ୍ଧ ଲବଣ ମିଶା ଘେଉଁ । ରୁଣୁକୁ ଅମୃତ
ପାରଣା ପରି ଲାଗିଲ ବୋଲି ସୁନାନ୍ତ କହୁଛୁ ।

ତମରପାଇଁ ଏଇ ଝରଣାର ପାଣି ଅଟକ କରାହୋଇଛି ମା, ସେପାଖ
ନାଲରେ ପାଣି ଯିବ । ଜଙ୍ଗଲ କଟାହୋଇଛି । ଅନ୍ଧର ଜଙ୍ଗଲ କଟାହେବ ।
ନୁଆ ଜମି ବାହାରିବ । ସେ ଜମିରେ ପାଣି ମାଡ଼ିବ । ଧାନ, ମୁଗ, କାନ୍ଥୁଲ,

ଆଉ କେତେ ଜାତିର ଫସଲ କରୁଥିବ । ମୋର ଏଇ ଟିକ ଟିକ ଭଲ-
ଭଉଣୀମାନେ ବଲରେ କାମ କରବେ । ନିଜ ଜମିରୁ ନିଜେ ଫସଲ
କାଢ଼ିବେ । ଆନନ୍ଦରେ ରହୁବେ । ଆମେ କାମ ଅଧା ରଖିବା ନାହିଁ, ଶେଷ
କରିବା । ଭୁଲ—

ଉଷାହୁ ଓ ଆନନ୍ଦରେ ସମସ୍ତେ କାମ କରୁଛନ୍ତି ।

ବେଳ ବୁଡ଼ି ବୁଡ଼ି ଆସୁଛି ।

ଜ୍ଞାନୀ ସୁଜ୍ଞାନୀ ଆନନ୍ଦ ପାଖକୁ ଆସିଲା । ତଳେ ଦେଖିଲା । ଦୁକାର-
ଗୁଡ଼ିକର କବାଟ ଅଧା ଖୋଲିହୋଇଛି । ଝରଣାର ଜଳ କବାଟ ଡେଇଁ
ଝରଣାର ତଳପାଖ ପାହାଚା ଥିମେଣ୍ଟ ଚଟାଣ ଉପରେ ପଡ଼ି ଡେଇଁ
ଡେଇଁକା ପ୍ରକଳ ବେଗରେ ତଳକୁ ବୋହୁଯାଉଛି ।

ସେ ପଛକୁ ମୁହଁ ଫେରାଇଲା । ଝରଣାର ଅଗ୍ନିହୁ ହଜିଛି ଅଟକିଲା
ଲେକାର ଜଳସିଖିରେ । ଦୁଇ ପାଖରେ ମାଟିବନ୍ଧ, ଦୂରରେ ଦୁଇ ପାହାଡ଼ର
ଗଡ଼ାଣିରେ ମିଶିଛି । ପାଣି ଅଟକିଛି । ଦୁଇଆଡ଼ର ପାହାଡ଼ମାନର ତଳପାହାଏ
ବୁଡ଼ି ରହିଛି । ମଝିରେ ମଝିରେ ମୁଣ୍ଡଟେକ ଠିଆ ହୋଇଛନ୍ତି କେତେ ଜାତିର
ଗଛ । ସୁନ୍ଦର ଦଣ୍ଡୁ, ଧାନମଗ୍ଗ ରଖିଟିମାନେ ଘଟେ ନ ।

ମନେପଡ଼ୁଛି ଅଦୂର ଅଗାଧର ଘଟଣା ।

ଦେଖା ନଦୀରେ ବଢ଼ି ।

ସବୁ ପରିଶ୍ରମ ବିଫଳ ହୋଇଛି । ଉନ୍ନତ ଜାତି ବନ୍ଧୁରେ ମାଟି
ପକାଇଛନ୍ତି ସାତ ଶହ ଲୋକ । ଦେଖା ନଦୀ ବେଳକୁ ବେଳ ଫୁଲି ଉଠୁଛି ।
ଏପାଖ ବନ୍ଧୁ ଉପରେ ଠିଆହୋଇ ଆଉ ପାଖକୁ ବୁଝିଲେ ଦେଖା ଯାଉଛି
କେବଳ ଗୋଳିଆ ଜଳସିଖି । ପ୍ରଣବ ସ୍ରୋତରେ ନଦୀ ମଝିରେ କେତେ ବଡ଼
ବଡ଼ ଗଛ ଭସି ଯାଉଛନ୍ତି ।

ବରଷା କୁଟୁଛି । ଦଳକା ଛୁଟୁଛି । ନଦୀ ବନ୍ଧୁରୁ ଅଧେ ଡାଙ୍ଗିଲେଣି ।
ମହସ୍ତ୍ର ଫହସ୍ତ୍ର ବାଲିସ୍ରୋ ପାଣି ଭିତରକୁ ପକାଇ ବନ୍ଧୁରୁ ବନ୍ଧା କରାବାକୁ

ଚେଷ୍ଟା କରୁଛନ୍ତି । ସ୍ଵରାଜ୍ୟ ବନ୍ଧର ଯେ ଫୁଲର ଖୋଲ ହୋଇଛି ।
ପାଣି ଅନ୍ଧାର ବଢ଼ିବ । ଲେକେ ସର୍ବେ ହୋଇ ଉଚ୍ଛ୍ଵାସକୁ ଶୁଦ୍ଧିବାକୁ
ଚେଷ୍ଟା କଲେଣି । ମଣିଷ ଉଦ୍ୟମ କରୁଛି, ଫଳାଫଳ ତା ହାତରେ ନାହିଁ ।

ଉଦ୍ୟମ ଯେଲ ହେଲନାହିଁ । ରାତି ଅଧରେ ବନ୍ଧ ଭାଙ୍ଗିଲା । ପବନ
ସମାଶେ ଜଳରାଶି ଗର୍ଜି ଗର୍ଜି ଛୁଟିଲା ଗହ୍ଵରମାଳକୁ । ଅନ୍ଧାର ରାତି ।
ହାହାକାର ଛୁଟିଲା ଅନ୍ତରାଳକୁ । କଟକ ଯଦର ଆନାର କେତେ ଗ୍ରାମ
ଜଳାଶ୍ରୂତ ହେଲା ।

ମଣିଷ ହାଗଲା ।

ପ୍ରକୃତ ଜଳେ, ପ୍ରକୃତ ହସିଲା ।

ସୁଅଡ଼େ ଚାହିଁଲେ ଦଶେ ଯୀମାୟାନ ଜଳଶୈଳି, ଲେକା । ଶ୍ରେଷ୍ଠ
ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଦ୍ରୁପଦର ଦଳ ପାଶ ଗ୍ରାମମାନଙ୍କର ଅନ୍ଧାରୀଆ ଅବସ୍ଥିତି ।

ସୁର ନାହିଁ ବୋଲି ମଣିଷ ହଟି ରହି ନାହିଁ । ଉପାସ ଭେଦ ଯେହୁ ।
ରୋଗ ବଜାରରେ ଛଟପଟ ହୋଇଛି । ବସ୍ତ୍ର ରହବାକୁ ଛେଷ୍ଟା କରିଛି ।
ସାମାନ୍ୟ କେତେଜଣ ପ୍ରାଣ ହରାଇଛନ୍ତି ଯତ, ମଣିଷ ବଢ଼ିଛି । ପରସ୍ପର ପ୍ରତି
ସହାନୁଭୂତି, ସ୍ଵର୍ଥତ୍ୟାଗ, ନିଜର ଜୀବନକୁ ବେପନ କର ଅରତକୁ ଉଦ୍ଧାର
କରିବାର ପ୍ରବୃତ୍ତି, ମଣିଷକୁ ବଞ୍ଚାଇଛି ।

ଇଞ୍ଜିନିୟାର ସୁକାନ୍ତର ବିଫଳ ଉଦ୍ୟମ ତାକୁ ବିପ୍ରତ କରି ନାହିଁ ।
ଜଳକୁ ଓଟାର ନାହିଁ । ତା'ର ମଣିଷପଣିଆଁ ତାକୁ ଆଗକୁ ଠେଲୁଛି ।

ନବପରଶୋତା ପତ୍ନୀ ରମା ଆକୁଳ ହୋଇ ବାଟକୁ ଅନାଇଁ ବସିଥିବ ।
ଦଶିଯାଉଛି ତା'ର ଲୁହ ଛଳଛଳ ଆସି ।

ଦଶି ଯାଉଛି—ଦୂର ଗାଆଁର ଭସିଲା ମଥାନ ଉପରେ ନବବଧୂତିଏ;
ବସ୍ତ୍ର ରହବାକୁ ଭସିଲା ଶୁଳକୁ ଧରିଛି । ଓଢ଼ା ଯେତେବେଳେ ବଢ଼ି ପାଣିର
ତୋଡ଼ରେ ଭସିଯାଉଛି । କାହାନ୍ତି ତା'ର ସ୍ଵର୍ମୀ, ଶରୀର, ଶାଶୁ ଓ ଦିଅର
ନଶନମାନେ ?

ଗଛର ଡାଳରେ ଅଶ୍ରୁ ନେଇଛନ୍ତି କେତୋଟି ଲୋକ, ଶିଶୁ ଦ୍ଵଃଖି ।
ହେଇ, ଦଶିଯାଉଛୁ ଛୋଟ ଗଛଟି । ପାଣି ଫୁଲିଉଠୁ । ଗଛ ବୁଝିବ ।
କଅଣ କରିବେ ସେମାନେ ?

କାଠ ଖଣ୍ଡେ ଧରି ଉବେଇଟୁବେଇ ହୋଇ ଭାସି ଯାଉଛନ୍ତି କାହାର
ସ୍ନେହମୟୀ ଜନନୀ ।

ମାଟି ଡାଣ୍ଡିଟିରେ ଦେଉ ବର୍ଷର ଶିଶୁ । ତରଙ୍ଗର ତାଳେ ତାଳେ
ନାଚନାଚି ମରଣ ମୁହଁକୁ ଅଗେଇ ଯାଉଛୁ । ଭୟରେ ଚିକାର କରୁଛୁ ।

ମରିବ ସେ ?

ନାହିଁ, ନାହିଁ ।

ସୁକାନ୍ତ ତା'ର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କରିଛୁ । ଇଞ୍ଜିନିୟାରପଣ ହାରିଛୁ,
ମଣିଷପଣିଆ ଜିତିଛୁ ।

ସେବକ ସୁକାନ୍ତ ବିଜୟ କେତେନ ଧରି ଫେରିଆସିଛୁ ।

ଝବର କାଗଜ ପ୍ରଭୁରକଳ୍ପ, ଇଞ୍ଜିନିୟାର ଓ ଆଉ କେତେ କର୍ମୀ
ଭସିଗଲେ, ପତ୍ନୀ ମିଳୁନାହିଁ । ଝବର କାଗଜ ପୁଣି ଘୋଷଣା କଲ,
ଇଞ୍ଜିନିୟାର ସୁକାନ୍ତ ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟରେ ମନପ୍ରାଣ ଡାଳି ଦେଇଛନ୍ତି ।
ଖାଦ୍ୟ, ବସ୍ତ୍ର, ଔଷଧ, ସ୍ଵେଚ୍ଛାସେବକ ହାମେ ହାମେ ଉପସ୍ଥିତ ହେଲେଣି ।

ମୁଁ ଫେରିଆସିଛୁ ରମା, ଗୋଟିଏ ଜୀବନ ଧରି ଫେରି ଆସିନାହିଁ,
କେତେ ଜୀବନ ରକ୍ଷା କରିପାରିଛୁ । ସେମାନଙ୍କ ଉତ୍ତରେ ତମେ ମଧ୍ୟ ଥିଲ ।
କାନ୍ଦୁଛ କାହିଁକି ?

ସତେ, ମୋର ମନ ପ୍ରାଣ ଉଡ଼ିଯାଇଥିଲା । ଦେହଟା ଛଟପଟ
ହେଉଥିଲା । ଝବର କାଗଜ ପ୍ରଭୁର କଳ୍ପ ତମେ ହଜିଛ, ତମେ ଭାସିଯାଇଛ ।
ବାଇଆଣୀପରି କଟକର ଘେତେ ଦେବଦେବୀ ଅଛନ୍ତି, ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଖକୁ
ଧାଇଲି । ଆଖିଲୁହ ଡାଳି ଗୁହାରି କଲି । ଝବର କାଗଜ ପୁଣି ପ୍ରଭୁରକଳ୍ପ,

ତମେ ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲାଗିଛ । ପିଣ୍ଡରେ ମୋର ପ୍ରାଣ ପଶିଲ ।
ଦେବଦେବୀ ପାଖରେ ମୋର ପ୍ରାର୍ଥନା ବ୍ୟର୍ଥ ହୋଇନାହିଁ । ଅଦ୍ଭୁତ
ପ୍ରାର୍ଥନା କଲି ।

ଅଦ୍ଭୁତ ପ୍ରାର୍ଥନା କର ରମା, ମନରେ ଶ୍ରେୟସିବ । ଯଦୁ ଦେବ-
ଦେବୀଙ୍କର ସ୍ବରୂପ, ପ୍ରତାପ ଓ କରୁଣା ତମର ମନ-ମନ୍ଦିରରେ ଜାଗିବ ।
ଶାନ୍ତ ଓ ସାନ୍ତ୍ବନା ଲାଭିବ । ମୁଁ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିଥିଲି, ମନରେ ଶ୍ରେୟସିବ ।

ପାଣିର ପାଣ୍ଠାବାରରେ ଯଦୁକର୍ମୀଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ବସି ନୌକା ଉପାଳ
ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲାଗିଥିଲି । ଯେଉଁମାନେ ଦୁଃଖ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ଭୋଗିଲେ,
ପ୍ରାଣ ହାରିଲେ, ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିଥିଲେ । ପ୍ରକୃତ ଅଟ୍ଟହାସ୍ୟ
କରିଥିଲି । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଅଟ୍ଟହାସ୍ୟ କରିଥିଲି ।

ମନ କହିଲି, ଯତେ, ଏତେ ହସ୍ତୁ କୁ ? ମୁଁ ଏ ଯୁଗର ଇଞ୍ଜିନିୟାର ।
ଏଥରକ ରୁ ଜିଲ୍ଲା ଲୋ ଛଇଲୀ ଛଟକା ପ୍ରକୃତ, ତୁ ବଡ଼ ପାରଙ୍ଗମ,
ଏକଥା ଆମେ ଜାଣି; କିନ୍ତୁ ତତେ ଆମେ ବାନ୍ଧିବୁ, ବୋଲି ମନାଇବୁ, ଆମ
କାମରେ ଲାଗାଇବୁ । ତତେ ଆମେ ସଜାଇବୁ, ସୁନ୍ଦର କରିବୁ ।

ବାଇଆ ହେଲି କି, କଅଣ ଏଣୁତେଣୁ ବକୁଛ ?

ସତେ ତ, ତମକୁ ମୁଁ ଗେଲ କରିନାହିଁ ।

ଛୋପରା, ରହ ମ, କାମା ଜୋଡା ଆଗ ପାଲଟ ।

ଗୁଲ୍‌ଗୁଡ଼ାର ନାଲି ବନ୍ଧା ହୋଇଛି । ଦୁଇଟି ପଟ୍ଟଧାରୀର
ଉପତ୍ୟକାରେ ପାଣି ଜମା ହୋଇଛି । ଯନ୍ତ୍ରର ମଞ୍ଚଲ ଛାଇ ମାଡ଼ି ଅସ୍ବଚ୍ଛ ।
ଦୂରର ପାହାଡ଼ ଉପର ଗଛଗହଳ ଅନ୍ଧାରଆ ଦଣି ଆସିଲାଣି । ଆକାରେ
ଗୁଲ୍‌ଗୁଡ଼ା ଉପରେ ଭସିଲା ବାଦଲ ପାତଳ ହେଲାଣି ।

ନୂଆ ନାଲର କର ଉପରେ ସୁଜାନ୍ତି ଚାଲିଛି । ପଛେ ପଛେ ହସ୍ତକର୍ମୀ-ମାନେ । ହସ୍ତସ୍ତ୍ର ଶ୍ରମିକଙ୍କର ହାତରେ ଘଟେ; କରୁଣାର ଅମୃତ ଧାର ପରି ଜଳ ନାଲରେ ନାଚି ନାଚି ଚାଲିଛି । ଜଳର ସ୍ବର ମାଲରେ ପାଣି ମାଡୁଥିବ । ଅନାଦୀ ଜଙ୍ଗଲଭୂଇଁ ପରିଷ୍କାର ହେଉଛି । ନୂଆ ଜମି ବାହାରୁଛି, ଅନ୍ଧର ବାହାରୁବ । ନୂଆ ଗ୍ରାମ ବସିବ । ପାହାଡ଼ ଉପରୁ ଓଢ଼ାଲ ଅସିବେ କଳ, ଚାନ୍ଦବା ଓ ଶବରମାନେ, ନୂଆ ଗ୍ରାମରେ ରହିବେ । ଗୁପ୍ତବାସ କର ସୁଖରେ ବସିବେ । ମଣିଷ ପରି ମଣିଷ ହେବେ ।

ହଁ, ଅବଶ୍ୟ ହେବେ ।

କାନ୍ଦୁ ହେଲୁ ଏ କାମ, ଏହାପରି ହସ୍ତସ୍ତ୍ର କାମ ? ଟଙ୍କା ଖରଚ ହୋଇଛି । ଟଙ୍କାର ତ ଗୋଡ଼ ହାତ ନାହିଁ, ଟଙ୍କା କାମ କରେ ନାହିଁ, କାମ କରାଏ । କୃଷକ ନୁହେ, ଡକ୍ଟର, ବାହୁବ । ଟଙ୍କା ଛପାଯାଏ । ଯେଉଁ ହାତ ଅଳସୁ ରହିଥାନ୍ତା, ସେଇ ହାତ କାମରେ ଲାଗିଲ, କେତେ କାମ ହେଲ, କେତେ କାମ ହେବ ।

ଟଙ୍କା ବେଶି ହେବାରୁ ପଦାର୍ଥର ମୂଲ୍ୟ ଚଢ଼ୁଛି, ସହଜ ଧନର ମୂଲ୍ୟ କମୁଛି । କମୁ । ସଞ୍ଚିଲ ଧନ ନଥିଲ ପକେ ଯମାନ । ଉପାସିଆ ଲୋକେ ଶାଳକାକୁ ପାଉଛନ୍ତି । ଫୁଲୁଳା ଦେହରେ ବସନ ବେଡ଼ା ହେଉଛି । ସେହିମାନଙ୍କର ଡେକରାର ଛିର, ସେମାନଙ୍କର ଚଳନର ମାନ କମୁଛି । ସେତିକି ଅସୁବିଧା ।

ତଥାପି, ଅଳସୁ ହାତ କାମରେ ଲାଗୁଛି । ନୂଆ ନୂଆ ଲୋକସଂସ୍ଥାପନା କାମ ମୁଣ୍ଡ ଟେକି ଠିଆହେଉଛି ।

ଗୁଲ୍‌ଗୁଡ଼ା ନାଲ ପୋଷା ମାରିଛି । ଉପେକ୍ଷାମାନେ ଅସି ଦେଖିବେ । ଗୁପ୍ତି ହେବେ । ପ୍ରଶଂସା କରିବେ । ନିନ୍ଦା ବା ପ୍ରଶଂସାରୁ ମିଳିବ କଅଣ ? ମନ ପ୍ରାଣ ଓ ଲହୁଲହୁ ଡାଲି ସେ କାମ କରିଛି । କାମ କରୁଛି । ପରିଶ୍ରମ ତା'ର

ସାର୍ଥକ ହୋଇଛି । ଆଶୀର୍ବାଦର ପ୍ରସ୍ତବଣ ଘେନି ମନ ଶୁଦ୍ଧିରେ ନୂଆ ନାଳରେ ପାଣି ପ୍ରବାହିତ ହେଉଛି । ଏତିକି ସୁକାନ୍ତର ପୁରସ୍କାର, ତା'ର ଆନନ୍ଦ ।

ଆଉଁ ଅର ଆସିଲାବେଳେ ସେ ନିଶ୍ଚୟ ରମାକୁ ସାଙ୍ଗରେ ଅଣିବ । ପିଲା ଦହେଁ ଆସିବେ । ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସାଥରେ ଧରି ସେ ବୁଲିବ । ରମାକୁ କହୁବ, ବୁଲିଲ ତ ଏବେ, କାହିଁକି ସେଦିନ ମୁଁ ଅଛିର ହୋଇପଡ଼ିଲି ? ତମ ଉପରେ ମୁଁ ଭରତ ହୋଇ ନ ଥିଲି । କେଉଁଟା ଲୁଣିଆ, କେଉଁଟା ଅଲଣା ସେ କଥା ମୋ ରୁଣୁ ଚାଖିଥିଲା, ମନ ଘେନି ନଥିଲା ।

ମନ ସେଠାରେ ନଥିଲା ରମା, ମନ ସ୍ତମ୍ଭୁଥିଲା ଏଇଠି, ଏଇ ଅରଣ୍ୟ-ପିନ୍ଧା ପାହାଡ଼ମାଳ ଉପରେ, ସନ୍ତପ୍ତତା ଉପତ୍ୟକା ଓ ଅତି ଗନ୍ଧର୍ବ ଶୋଭାମାନଙ୍କରେ, ଗୁଳ୍ମଗୁଡ଼ାର ଅମାନ୍ୟତା ଝରଣାର କୁଳରେ । ମନ କଥା କହୁଥିଲା, ଏଇଠି କାମ କରୁଥିବା ଶହ ଶହ ଶ୍ରମିକଙ୍କ ଘଟାରେ । ମନର ଶ୍ରେକ ଦେହର ଶ୍ରେକକୁ ଗ୍ରାସ କରିଥିଲା । ଦାୟିତ୍ବର ଧାରଣା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟର ଅଛିଣ୍ଡା ରକ୍ତରେ ମୋଡେ ଟାଣୁଥିଲା ।

ଅଥ ଲଙ୍ଗୁଳୀ ଅଳ୍ପଲୁଣ ଅରଣ୍ୟ ଗନ୍ଧରା ଘରଣୀ ଲଉଗୁମ୍ବାରୁ ପତର ଠୁଙ୍ଗାରେ ଘେଉଁ ଘେଲୁ ତାଳିଦେଲା, ଅମୃତ ପାରଣୀ କହୁ ସେତକ ଉଦରଛୁ କଲି କିପରି ? ଦେହର ଶ୍ରେକ ମନର ଶ୍ରେକକୁ ଗ୍ରାସ କରିଥିଲା ?

ଭାବନା ଭିତରେ ରମା ହସୁଛି । ସେ ହସ ଯତେ କି ଉପହାସ କରୁଛି । କହୁଛି, କାରଣ ମତେ ଅଳଣା ନାହିଁ ।

ନାଳର ପାଣି କଲ କଲ ହୋଇ ବହୁଯାଉଛି, ହସୁଛି । ସେ ନିଶ୍ଚୟିତ ହୋଇଛି । ଗଢ଼ିଯାଉଛି ତଳକୁ ।

ସେ ଝରଣା କଥା କହୁଛି ଗୋ, ଦୁଇ ପାଖର ନୂଆ ବନ୍ଧରେ ଘେଉଁଠି ମିଳିବ ଡାଙ୍କ, ସେଇଠି ମୁଁ ପଶିବି, ଘଳିଆ କରିବି, ବନ୍ଧ ଭାଙ୍ଗିବି, ମନଶୁଦ୍ଧିରେ ସ୍ବଧୀନ ହୋଇ ମାଡ଼ି ଚାଲିବି, ଅବକଳ ତମର ମନ ଓ ଦେହ ମନର ପ୍ରବାହ

ଏବଂ ତାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପରି । ତାକୁ ଯୁଗଯୁଗର କୃଷ୍ଣ ମାଟିବନ୍ଧ ଦେଇ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବୁ ।

ସଞ୍ଜ ହୋଇ ଆସିଲା ଆଜ୍ଞା, ଆଉ କେତେଦୂର ଯିବା ? ବଣ ପାହାଡ଼ର ଦେଶ, କେତେବେଳେ କେଉଁଠି ଜନ୍ମଟାଏ ବାହାରି ପଡ଼ିବ, ଆକାଶରେ ମେଘ ଘୋଟି ଆସିଲଣି, ଆସନ୍ତୁ ଫେରିଯିବା ।

ସାହସ କରି କାନ୍ତରାଟି ସ୍ଵରୁଦ୍ଧି ଏତକ କହିଲେ ।

ସୁକାନ୍ତ ନିଜ ଭିତରକୁ ଫେରିଆସିଲା । କହିଲା, ହଁ, ଏଥର ଫେରିବା । ବନ୍ଧର ଅନେକ ସ୍ଥାନରେ ମାଟି ଭଲ ହୋଇ ପିଟା ହୋଇ ନାହିଁ, ବନ୍ଧ ଉପର ସମରୁଦ୍ଧ ହୋଇ ନାହିଁ । ଏ ସବୁ ବାକିଆ କାମ ପ୍ରତି ଶୀଘ୍ର ନଜର ଦେଖିବୁରୁଦ୍ଧି ବାବୁ, କାଲିଠାରୁ ଏଇ ବନ୍ଧ କାମରେ ଅଧିକ ଲୋକ ଲଗାଅ ।

ଆଜ୍ଞା, ହଁ ।

ସମସ୍ତେ ଫେରିଲେ ।

ଅନିକଟ ପାଖରେ ସୁକାନ୍ତ କହିଲା, ମୂଲିଆମାନେ ଯମପୁର ଚାଲିଗଲେ ଯେ, ଫୁଲାରଗୁଡ଼ିକରୁ ଆହୁରି ପଟାକବାଟ ଟେକି ଦିଅ, ନଦୀରେ ଅଧିକ ପାଣି ଗୁଡ଼ିକଦିଅ । ନାଲ ଫୁଲାର ଓ ଖଲ୍ଲୀନାଲର ଫୁଲାରମାନଙ୍କରେ ଦୁଇଟି କରି ଫୁଟିକିଆ କବାଟ-ପଟା ଲଗାଅ । ଅଧିକ ପାଣି ଗୁଡ଼ିକ ନାହିଁ ।

ସ୍ଵରୁଦ୍ଧି କହିଲେ, କରାଇ ଦେବ ଆଜ୍ଞା, ଆଜି ଆମର ଗ୍ରାମରେ କର୍ମୀ-ମାନଙ୍କର ଭୋଜି ହେଉଛି । ନାଟ ହେବ । ମୂଲିଆମାନେ ଯିବେ ।

ସୁକାନ୍ତ ଉତ୍ତର ନ ଦେଇ ଆଗକୁ ଚାଲିଲା । ସେ ଜାଣେ ସ୍ଵରୁଦ୍ଧି ତାକୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରୁଛନ୍ତି । ସ୍ଵରୁଦ୍ଧି ବେପାରୀ ଘରର ପିଲା । ବ'ପ ଅଜା ମଢ଼ ବେପାର ଧରି ବହୁତ ଧନ ସମ୍ପତ୍ତି କରି ଯାଇଛନ୍ତି । ଅଣିଷିତ ଆଦିବାସୀଙ୍କର ସୁସ୍ଥ ଶ୍ରେଣୀର ସୁଯୋଗ ନେଇ ସେମାନେ ପାଞ୍ଚକୁ ପରିଣତ କରି ମନ୍ଦ୍ୟପ୍ରମାଣଙ୍କର ଭୂସମ୍ପତ୍ତି ଟାଣି ନେଇ ନିଜର କରି ଯାଇଛନ୍ତି । ସେହିମାନଙ୍କର ସେ ହବୁ

ଭୂମି ଥିଲା, ସେମାନଙ୍କର ସୁଅନାଦ ସୁବୁଦ୍ଧିଙ୍କର ଗୋଡ଼ ହୋଇ ଫେରି ଯିବା
 ଜମି ଚାହିଁ କରୁଛନ୍ତି । ଫସଲ ଯାହା ସୁବୁଦ୍ଧିଙ୍କ ଅମାରକୁ । ଗୁଲୁଗୁଡ଼ା
 ଗନ୍ଧରର ଯିବା ଭଲ ଜମି ସୁବୁଦ୍ଧି ବଂଶର । ନାଲ ପାଣି ଆଗ ମାଡ଼ିବ ଫେରି
 ସବୁ ଜମିରେ । ସୁବୁଦ୍ଧି ତ କାନ୍ତବୁଦ୍ଧି, ମନ ପ୍ରାଣ ଦେଇ କାମ କରାଉଛନ୍ତି,
 ତାଙ୍କର ଗୋଡ଼ମାନେ ମଧ୍ୟ କାମ କରୁଛନ୍ତି ।

ସୁବୁଦ୍ଧିଙ୍କର ବୟସ ତରିଶି ହେବ । ଗୋରୁ ତଳ ତଳ ବଳିଷ୍ଠ ଦେହ ।
 ବଡ଼ ମଣିଷ । ସୁନ୍ଦର ରୂପ । ଗ୍ରେଟ ଗ୍ରେଟ ନିଶ । ଦମେ ଶ୍ରେଣୀଯାଏ
 ପାଠ ପଢ଼ିଛନ୍ତି । ଇଂରେଜୀ, ଓଡ଼ିଆ, କନ୍ନଡ଼ । ପରଜା ଓ ସରକାର ଶ୍ରଦ୍ଧା ଜାଣନ୍ତି ।
 ଶ୍ରଦ୍ଧାଜନ ତାଙ୍କୁ ବଡ଼ଲୋକ କରୁଛନ୍ତି । ଯେଉଁ ବିଷୟରେ ଯେଉଁ ଅଧିକାରୀ
 ଗୁଲୁଗୁଡ଼ାରେ ପଦଧୂଳି ପକାନ୍ତି, ସମସ୍ତଙ୍କର ସେ ତତ୍ତ୍ୱ ନିଅନ୍ତି । ସମସ୍ତଙ୍କୁ
 ସେ ଆପ୍ୟାୟିତ କରନ୍ତି ।

ସୁକାନ୍ତକୁ ସେ ପୋଷାମଣାଇଁ ପାରିନାହାନ୍ତି । ସୁକାନ୍ତ ଅତୁଟା ଲୋକ ।
 ଅଦର୍ଶ ପଛରେ ଗୋଡ଼ାଇ ଥାଏ । କଡ଼ା ହାକିମ । ନିଜେ ତ କାମରେ
 ହାତଦେଏ, ମୋନେଇ କ'ଣ ଜାଣେ ନାହିଁ । ନାଟକାମୟା ଦେଖିବାକୁ
 ଗଲେ ପାଞ୍ଚ ଦଶ ମିନିଟ୍ ରହି ଚାଲିଥାଏ ।

ସୁବୁଦ୍ଧି ନାଟ କରୁଥିଲେ । ଛେଳି ମେଣ୍ଟା ହସ୍ତା ହେବେ । ମଦର
 ସୁଅ କୁଟିବ । ନାଲ କାମ ଶେଷ ହୋଇଛି । କର୍ମୀମାନେ ଓ ଗ୍ରାମବାସୀମାନେ
 ଆନନ୍ଦ କରିବେ । ଦଳ ଦଳ ହୋଇ ଧାଙ୍ଗଡ଼ା ଧାଙ୍ଗଡ଼ି ନାଚ କରିବେ । ନିଜ
 ନିଜ ଶ୍ରଦ୍ଧାରେ ଗୀତ ବୋଲିବେ ।

ଏକା ପରିକା ସେ ସ୍ବର, ଏକା ପରି ସେ ନାଟ । ଦେଖି ଦେଖି ଶୁଣି ଶୁଣି
 ଅଭ୍ୟାସ ହୋଇଗଲାଣି । ଭଲ ଲଗେ ନାହିଁ । ତଥାପି ନାଚ ପାଞ୍ଚକୁ ଯିବାକୁ,
 ଠିଆ ହୋଇ ଦେଖିବାକୁ ଆଗ୍ରହ ହୁଏ । ଗୀତ ଗୁଡ଼ିକ ଏ ନାହିଁ, ସମବେତ
 ସ୍ବର ଓ ବାଦ୍ୟର ଉପଡ଼ ମୁର୍ଦ୍ଧନା ଭଲ ଲଗେ ।

ବାହୁଡ଼ା ଦଶମୀ ସଞ୍ଜ ।

ଆକାଶ ମେଘାଛନ୍ନ । ଜୟପୁର ଦାଣ୍ଡରେ ଲେକଭଡ଼ । ମୋହନ
ଅଞ୍ଚଳରୁ ପାହାଡ଼ମାଳ ସେପାଖରୁ, କୋରାପୁଟ ଦାଟି ପାହାଡ଼ମାଳ ଅନ୍ଧକରୁ
ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ପୁରୁଷ ଶହ ଶହ ଗଣ୍ୟାରେ ଆସିଛନ୍ତି । ଦଶରା, ଦେବାଳି, ବାଲିଯାତ୍ରା
ପର୍ବମାନଙ୍କରେ ଏହିପରି ଭିଡ଼ ହୁଏ ।

ଦୟା ଦର୍ଶନ ପାରି ପୁକାନ୍ତ ବାଙ୍କାମଠ ମାଉସୀଘର ମନ୍ଦିରରୁ ଫେରୁଛି,
ଫଳରେ ଅଛୁ ରମା । ପିଲା ଦର୍ପିତଙ୍କୁ ଘରେ ଗୁଡ଼ି ଆସିଛନ୍ତି । ବଜୁଲି
ଆଲୁଅରେ ଜୟପୁର ଦାଣ୍ଡ ଉଡ଼ୁନ ଦଶରୁ । ଠାଏ ଠାଏ ମୋହନରୁ
ଆସିଥିବା ବିଅମାନେ ଅଣ୍ଟା ଧସାଧରି ହୋଇ ଗୀତ ବୋଲି ନାଚୁଛନ୍ତି । ବାଇଦ
ବାଜୁଛି । ସେଇଠି ଲୋକ ଭିଡ଼ ।

ଦେଖ ରମା !

ରମା ଦେଖିଲା । କହୁଲା, ଆସ ମ, ଲୋକ ଭିଡ଼, ଠେଲପେଲ
ହେଉଛନ୍ତି ।

ପୁକାନ୍ତ ଆଗେଇ ଚାଲିଲା, ପାଖେ ପାଖେ ରମା । ଅନ୍ଧର ଠାଏ, ସେଇ
ନାଟ । ପୁକାନ୍ତ ଅଟକିଲା । ଦେଖିଲା ।

ରମା କହୁଲା, ଚାଲି ମ, କ'ଣ ଏତେ ଦେଖୁଛ, ସବୁ ତ ଏକା ପରିକା,
ପିଲାଏ ଖୋଜୁଥିବେ ।

ହଉ ଚାଲି । ନାଟ ଗୀତ ସିନା ଏକା ପରିକା, ସ୍ଥାନ ଓ ଲୋକ
ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ।

ତୁମେ ସ୍ଥାନ ଦେଖ, କି ଲୋକ ଦେଖ, କି ନାଟ ଦେଖ, ମତେ ଆଗ
କହ ତ ?

ପୁକାନ୍ତ ଭବିଷ୍ୟକୁ ଲାଗିଲା । ଏ ବିଷୟରେ କେବେ ସେ ମୁଣ୍ଡ ଖୋଲା
ନାହିଁ । ଦେଖିବାକୁ ଆଗନ୍ତୁ ହୁଏ, ସେ ଟାଣି ହୋଇ ଯାଏ । ଦେଖ, ଶୁଣେ,
ଭୁଲେ ।

ମୁଁ ଏ ପବ୍ବର ସମାବେଶ ଦେଖେ ।

ରମା ହସିଉଠିଲ । ଆଉ କିଛି ପଚାରିଲ ନାହିଁ । ତା'ର ସେହି ଧୀର ଓ ଅଳପ ହସରୁ ପୁକାନ୍ତ ବୁଝିଲ, ଉତ୍ତର ଠିକ ତା ମନକୁ ପାଇଲ ନାହିଁ । ସତେ କି ତାର ହସ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ କହିଲା, ମୋ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ତମେ ଭଲକରି ଜାଣ କିନ୍ତୁ ମନ ଖୋଲି କହିବ ନାହିଁ । ତମେ ସ୍ଥାନ, ଲୋକ କି ନାଚ ଦେଖ ନାହିଁ, ଗୀତ କି ବାଦ୍ୟ ଶୁଣ ନାହିଁ । ଆଉ ଆଉ ପୁରୁଷମାନଙ୍କପରି ତମେ ବି ଦେଖ ସୁଜନ ସ୍ରୋତର ପ୍ରବାହ, ଉଠାପଡ଼ା ଲହରୀମାଳ, ଶୁଣ ତା'ର କଳକଳ ରାଗିଣୀ ।

ସୁକାନ୍ତ ମୁହଁ ବୁଲାଇ ଗୁଲ୍‌ଗୁଡ଼ାର କଳକଳ-ନାଦମାନ ତରଙ୍ଗ-ମାଳିନୀ ଝରଣା ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁଲା । ଆଖି ଫେରାଇଲା ନୂଆ ନାଲରେ ପ୍ରବାହିତ ଜଳକୁ, ଦୁଇ କୁଲର ବନ୍ଧ ମଝିରେ ଜରବ ଓ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ଯରଳ ଗତି, ଦାମ୍ପତ୍ୟ ଜ୍ବରର ପ୍ରବାହ ପରି ।

ପ୍ରେମର ଉଚ୍ଛନ୍ନ ଉଚ୍ଛଳ ତରଙ୍ଗକୁ ବିବାହ ବନ୍ଧନ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ କରେ, ଦୁଇ କୁଲର ମଝିରେ ଗୁଲେ ଅନାବଳ କଳକଳ ଜ୍ବର ସ୍ରୋତ ।

ସୁବୁଦ୍ଧିର ଅନୁରୋଧ ସେ ରଖି ପାରି ନାହିଁ ।

ଲେଖାମଡ଼ା କାମର ଆଲରେ ସେ ଗୁଲ୍‌ଗୁଡ଼ା ଗ୍ରାମକୁ ଯାଇ ପାରିନାହିଁ । ଅନ୍ୟମାନଙ୍କର ଯିବାରେ ବାଧା ଦେଇନାହିଁ । ତ୍ରୁଇଉର୍ ପୁନା ସିଂ ଗୁଲିଯାଇଛି । ଆଜି ସେ ଆକଣ୍ଠ ପୁର ପାନ କରିବ । ଯେତେ ବୁଝାସୁଝା କଲେ, କି ଧମକାଇଲେ ସେ ମାନେ ନାହିଁ । ସୁବଧା ପାଇଲେ ଅଟକ ରହେନାହିଁ । ପୁର ସାଗର ଯନ୍ତ୍ରରଣ କରେ ।

ସୁକାନ୍ତ ସୁବୁଦ୍ଧିକୁ ସାବଧାନ କରିଦେଇଛି ।

ନିଶାନିବାରଣ ମନ୍ଦି ଏ ଜିଲ୍ଲାରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେଲା । ମଦକ୍ଷତି ଓ ମଦଦୋକାନସବୁ ଉଠାଇ ଦିଆହୋଇଛି । ଅବକାରୀ ଅସୁ ବାର୍ଷିକ ଦଣ ବାର ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ମୋହ ସରକାର ଛାଡ଼ି ଦେଇଛନ୍ତି । ସମ୍ବିଧାନସମ୍ମତ ନିଶାନିବାରଣ ପାଇଁ ବଳିଷ୍ଠ ପଦକ୍ଷେପ, ସାଧୁ ଉଦ୍ୟମ ।

ଅରଣ୍ୟ ମଝି ଝୋଲ ଓ ଝରଣା ଯନ୍ତ୍ରରେ, ପାହାଡ଼ମାଳ ତଳେ
 ଶ୍ରାବ୍ୟରେ ମଦ ରଜା ହେଉଛି । ଆକାଳବୃଦ୍ଧବନିତା ଆଶା ମେଣ୍ଟାଉଛନ୍ତି ।
 ଆଦିବାସୀ କୁଟୁମ୍ବରେ ପିଲଟିଏ ଜନ୍ମ, ନାମକରଣ, ସେନାସେନ, ବିବାହ,
 ମରଣ, ଶ୍ରାଦ୍ଧ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସବୁ ପଦ ପର୍ବାଣିର ପ୍ରଧାନ ଉପକରଣ ମନ୍ଦ୍ୟ !
 ନିଗାନ୍ତିକାରଣ ଉଦ୍ୟମ ଆଦିବାସୀର ସାମାଜିକ ଜୀବନକୁ ଦୋହଲାଇ ଦେଇଛି,
 ଅଭ୍ୟାସକୁ ଓପାଡ଼ି ପାରିନାହିଁ ।

ଶିକ୍ଷା ପ୍ରଣାଳୀ, ଆର୍ଥିକ ଅବସ୍ଥା ସୁଧରାଇ, ସାମାଜିକ ପ୍ରଥା ଓ ଚଳନ
 ବଦଳାଇ, ଅନ୍ଧଶୈଳୀ ଅପହରଣ, ଧର୍ମକର୍ମର ଧାରଣା ମାର୍ଜିତ ହେବ, ତେବେ
 ଯାଇଁ ସ୍ୱା-ରକ୍ଷାପର ଜଳରୁ ମରଣପଥରଯାତ୍ରୀ ଆଦିବାସୀ ରକ୍ଷା ପାଇବ ।
 କେବେ ଆସିବ ସେ ସୁଦନ, ସୁକାନ୍ତ ବୁଝିପାରେ ନାହିଁ ।

ସେ ଏତିକି ଜାଣେ ଯେ, ସେ ଇଞ୍ଜିନିୟାର, ଯନ୍ତ୍ର ଯିବ ଯେଠାରେ ସେ
 ମନପ୍ରାଣ ଦେଇ କାମ କରିବ । ନାଲି ବାଉଁଶ ଭୂମିରେ ପାଣି ମହାଲ ଦେଶର
 ଉତ୍ପନ୍ନୀ ବଢ଼ାଇବ, ନୂଆ ନୂଆ କୋଠାବାଡ଼ି ତୋଳିବ, ଗୁଡ଼ା ଫିଟାଇ
 ଯାତାୟାତର ସୁବିଧା କରିବ, ଜଳପ୍ରପତରୁ ବିଜୁଳି କାଢ଼ି ତାର ଖୁସି ସହର
 ମୋଟସଲକୁ ଶକ୍ତି ଯୋଗାଇବ । ସେ ଇଞ୍ଜିନିୟାର, ଦେଶର ଗଠକ,
 ଗଠନର ରକ୍ଷକ । ସେ ଅଗ୍ରଗାମୀ । ସେ ସୁବେହୁତ, ସୁରର ହୃଦ ସାଧକ । ସେ
 ଏତିକି ଜାଣେ, ଏତିକି ବୁଝେ । ଏହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସେ କର୍ମରେ ବ୍ରତୀ ହୁଏ ।
 ଗୁଲ୍‌ଗୁଡ଼ା ନାଲିର ପାଣି କାହା ଜମିରେ ମାଡ଼ିବ, କାହାର ଧନ ବଢ଼ାଇବ
 ସେ କଥା ସେ ଭାବିବ ନାହିଁ ।

ସୁକାନ୍ତ କାଗଜ ଉପରୁ ଦୃଷ୍ଟି ଟେକିଲ । ଶଷ୍ଠ-ଓକ୍ଟୋବରୁ ଗୁଡ଼ିଲ । ଚିଠି
 ନଅଟା । ଉଚ୍ଚ ଟେବୁଲ ଉପରେ ପେଟ୍ରୋମାକ୍ସ ଜଳୁଛି । ଷ୍ଟେଲ ଦରଜା
 ବାଟେ ବାହାରର ଅନ୍ଧାରିଆ ଅରଣ୍ୟ ଭିତରୁ ହେ ଶହ ବିଭିନ୍ନ ଜାତିର
 ପତଙ୍ଗ ଆସି ଆଲୁଅକୁ ପରିହାସ କରୁଛନ୍ତି । କେତେ ଆସି ଟେବୁଲ ଉପରେ
 ପଡ଼ୁଛନ୍ତି । କେତେ ବସିଛନ୍ତି ସଫେଦ କାନ୍ଥ ଉପରେ । ତଳ ଗୁଲ୍‌ଗୁଡ଼ି ବିଫିଫିଟି

ଦୂରେକ ଦୂରେକ କାନ୍ତରେ ଲଗିରହୁଛନ୍ତି । ସୁବଧା ଉଣି ଧାଇଁଆସି ପତଙ୍ଗଟି-
ମାନକୁ ଧରି ଗିଳି ଦେଉଛନ୍ତି । ପୁଣି କିଛି ନ ଜାଣିଲ ପରି ରୁନ ହୋଇ ଟାକି
ରହୁଛନ୍ତି । ଦେଖୁଛନ୍ତି ପତଙ୍ଗପଲର ନାଟ । ଜନ୍ମସ୍-ଭବ, ଦୃଷ୍ଟିରେ ସାବାସ୍
ସାବାସ୍ ସଙ୍କେତ ।

ଗୁଲ୍‌ନଗ୍ରହା ଆଡୁ ଧାଙ୍ଗଡ଼ୀମାନଙ୍କର ଲହଡ଼ିଆ ଲମ୍ବିଲ ସ୍ଵର ରାତିର
ଶୀତୁଳିଆ ପବନରେ ଭସିଆସୁଛି । ଧାଙ୍ଗଡ଼ୀମାନଙ୍କର ବିଭିନ୍ନ ବାଇଦର ଶବଦ
ମିଶିଛି ସେଥିରେ ।

ସେମାନେ ବି ପତଙ୍ଗ ପରି । ସୁବୁଦ୍ଧି ଓ କେତେ ବାବୁଭୟା ହିଟିପିଟି
ପରି ଟାକି ବସିଥିବେ, ଟା'କୁ କରି ଗିଳିବାକୁ ମନ କରୁଥିବେ, ଓଠ
ରୁଟୁଥିବେ ।

ବୁଢ଼ା ପିଅନ ଅଗାଧୁ ଯିବାକୁ ଛଟପଟ ହେଉଥିଲ । ଭରସି କରି
ସୁକାନ୍ତର ଅନୁମତି ସେ ମାଗିଲ ନାହିଁ । ସ୍ଵେଷାଜ କରିବ କିଏ ? ସେ ତା'ର
କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବୁଝେ । କେତେଥର ଆସି ଅନାଇଁ ଗଲଣି । ବାବୁ କାମରେ ମନ
ଦେଇଛନ୍ତି । ଅବାଗିଅ ବାବୁ ବୋଲି ତା'ର ଡର ।

ତଉଳିଦାରର ଯୁବତୀ ହିଅ ସଙ୍ଗେ ସେ କଥାଭସା ହେଉଛି । ଅଗାଧୁର
ପାଟି ଶୁଭ୍ରନାହିଁ । ହିଅଟାର ଡିଲିଗିଲ ହସ ଶୁଭୁଛି । ତଉଳିଦାର ବାଗଣ୍ଡାରେ
ବସି ଡୁଲାଇଛି । ତମ ଲେକ । ଅଳପ ମଦ ପିଇଛି । ତା'ର ଘରଣୀ ସାନ
ସାନ ପିଲକୁ ଧରି କୁଡ଼ିଆ ଭିତରେ ଶୋଇଛି ।

ସୁକାନ୍ତକୁ ଜଣା, ସୁବୁଦ୍ଧି ବୁଦ୍ଧିର ଜାଲ ଖେଳାଇଛନ୍ତି ।

ସୁକାନ୍ତ ମନେ ମନେ ହସିଲ । ଉଠିଲ । ନଥିପକ ଓ ନକ୍ସା ବାନ୍ଧ
ଟେବୁଲର ଗୋଟିଏ ପାଖରେ ରଖିଲ । ଆଉ କେତେ କାମ ବାକି ଅଛି ।
ସରବାକୁ ବୋଧହୁଏ ଆଉ ଦୁଇଦିନ ଲାଗିବ । ଦୁଇଦିନ କଟିଗଲଣି । ବର୍ଣ୍ଣା
ଭଲ ସମ୍ଭାଳିଛି । ଏହିପରି ଶୁଣିଲ ପାଇ ହେଲେ ସୁରୁଖୁରୁରେ ସବୁ କାମ
ପରିବ । ସେ ନିଶ୍ଚିତ ହୋଇ ଫେରିବ ।

ସୁକାନ୍ତ ଅରାଧୁକୁ ଡାକିଲା । ତା' ପଛେ ପଛେ ଅସିଲ ଗୋରାବତୀ,
ଚଢ଼ିକଦାରର ଝିଅ । ଦିନ ବର୍ଷ ଶାଶୁଘରେ ବଢ଼ିଲଣି । ମଦୁଆ ବର କଥା-
କଥାରେ ମାଡ଼ ଦିଏ ବୋଲି ବାରମ୍ବାର ସେ ବାପଘରକୁ ଫଳାଇଥିଲେ ।
ବାପ ବୁଝାସୁଝା କରି ପୁଣି ଜୋର ଦେଇ ଦେଇ ଦେଇ ଦେଇ । ଆଉଥର ସେ
ଗୁଡ଼ାଗି କରି ସବୁକଥା ସୁକାନ୍ତ ଆଗରେ କହିଥିଲା, ପରାମର୍ଶ ମାଗୁଥିଲା ।

ଉତ୍ତର ପାଇଲା, ଦୁର୍ଦ୍ଦିନର ମନ ନ ମିଳୁଛି ତ ତୋ ଝିଅକୁ ଆଉ
କେଉଁଠି ଭଲ ପାଏ ଦେଖି ଉଠାଇ ଦେ, ତମ କୁଳରେ ତ ତଳେ । ବାହାର
ଲୋକେ ଏଥରେ କିଛି କରି ପାରିବେ ନାହିଁ ।

ଗୋରାବତୀ ବୋଧହୁଏ କଳିଆ କରି ପୁଣି ଆଜି ଚାଲି ଆସିଛି । କାଲି
ତ ସେ ନଥିଲା ?

ଉଣେଇଶି କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷର ଲୋ ମିତମିତ ଅଳପ ମୋଟାଳିଆ
ବାଜର ଝିଅଟି । ଧଳା ଶାଢ଼ୀଟିଏ ପିନ୍ଧିଛି । ଦେହରେ ନାଲି ଛଟର ବ୍ଲାଉଜ୍
ମୋଟାଳିଆ ଅଙ୍ଗକୁ ଅଙ୍ଗୁଳର ଗୁଡ଼ାଇ ଧରିଛି । ଗୋଲ ଓ ମାଉଁସିଆ
କଳଲଳା ମୁହଁ ଜଡ଼ା ତେଲ ମାଲିସ ହୋଇ କୁଇଲପରି ଦିଶୁଛି । କଳା-
ବାଳର ଶୋଫାରେ ଗୁଡ଼ା ହୋଇଛି, ବଟରୁ ତୋଳା ଧଳା ଓ ମହକ
ଫୁଲମାଳ ।

ଗୋରାବତୀ ଘରବାହାରେ ଠିଆ ହୋଇ ଭିତରକୁ କଣେଇ ଚାହିଁଛି ।
ମୋଟା ମୋଟା ଓଠ ଉଠାଳରୁ ଧୋବଳ ନୀରବ ହସ ଖସି ପଡ଼ୁଛି ।

ଅରାଧୁ କହିଲା, ଡେରି ହେଲଣି ଆଜି, ଆଜି ସେତକ କାମ କରି-
ପାଆନ୍ତି । ଭିନସାଏ ପରିଚ୍ଛିନ୍ନ କଲେ, ଉପାସ ରହିଲେ, ରାତି ଅଧ ହେଲା,
ଆଉ କ'ଣ ?

ଆଜ୍ଞା, ଏଥର ସ୍ବାତ ବାଡ଼ି । ଏ ଅଳ୍ପଅ ପଦାକୁ ନେଇ ନଲଟନଟା
ବାରଣ୍ଡାରୁ ଆଣି ରଖ । କେତେ ପୋକ ଦେଖୁଛି ତ ? ଘରଭିତର ଭଲ
କରି ଡିଲାଇଥିଅ । ଚଢ଼ିକଦାର କୁଆଡ଼େ ଚଲା ?

ଦୂରେକ ଦୂରେକ କାନ୍ତରେ ଲଗିରହୁଛନ୍ତି । ସୁବଧା ଉଣି ଧାଇଁଥାଏ ପଟଙ୍ଗଟି-
ମାନକୁ ଧରି ଗିଳି ଦେଉଛନ୍ତି । ପୁଣି କିନ୍ତୁ ନ ଜାଣିଲେ ପରି ଭୁଲ ହୋଇ ଟାକ
ଉଡୁଛନ୍ତି । ଦେଖୁଛନ୍ତି ପତଙ୍ଗପଲର ନାଟ । ଜନ୍ମସ୍ୱ-ଭବ, ଦୃଷ୍ଟିରେ ସାବାସ୍
ସାବାସ୍ ସଙ୍କେତ ।

ଗୁଲ୍‌ଗୁଡ଼ା ଆଡୁ ଧାଙ୍ଗଡ଼ୀମାନଙ୍କର ଲହଡ଼ିଆ ଲମ୍ବିଲ ସ୍ଵର ରାତିର
ଶୀତୁଳିଆ ପବନରେ ଭାସିଥାଏ । ଧାଙ୍ଗଡ଼ୀମାନଙ୍କର ବିଭିନ୍ନ ବାଇଦର ଶବ୍ଦ
ମିଶିଛି ସେଥିରେ ।

ସେମାନେ ବି ପତଙ୍ଗ ପରି । ସୁବୁଦ୍ଧି ଓ କେତେ ବାବୁଭାୟା ହିଟିପିଟି
ପରି ଟାକ ବସିଥିବେ, ଟା'କୁ କରି ଗିଳିବାକୁ ମନ କରୁଥିବେ, ଓଠ
ରୁଟୁଥିବେ ।

ବୁଢ଼ା ପିଅନ ଅଗାଧୁ ଯିବାକୁ ଛଟପଟ ହେଉଥିଲେ । ଭଲପି କରି
ସୁକାନ୍ତର ଅନୁମତି ସେ ମାଗିଲେ ନାହିଁ । ସ୍ଵେଷାଲ କରିବ କିଏ ? ସେ ତା'ର
କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବୁଝେ । କେତେଥର ଆସି ଅନାଦି ଗଲଣି । ବାବୁ କାମରେ ମନ
ଦେଉଛନ୍ତି । ଅବାଗିଆ ବାବୁ ବୋଲି ତା'ର ଭର ।

ଚଉକିଦାରର ଯୁବତୀ ହିଅ ସଙ୍ଗେ ସେ କଥାଭାଷା ହେଉଛି । ଅଗାଧୁର
ପାଟି ଶୁଭୁନାହିଁ । ହିଅଟାର ଖିଲିଖିଲି ହସ ଶୁଭୁଛି । ଚଉକିଦାର ବାରଣ୍ଡାରେ
ବସି ଉଠାଇଛି । ଡମ ଲେଙ୍କ । ଅଳପ ମଦ ପିଇଛି । ତା'ର ଘରଣୀ ସାନ
ସାନ ପିଲକୁ ଧରି କୁଡ଼ିଆ ଭିତରେ ଗୋଇଛି ।

ସୁକାନ୍ତକୁ ଜଣା, ସୁବୁଦ୍ଧି ବୁଦ୍ଧିର ଜାଲ ଖେଳାଇଛନ୍ତି ।

ସୁକାନ୍ତ ମନେ ମନେ ହସିଲେ । ଉଠିଲେ । ନଥିପଥ ଓ ନକ୍ସା ବାନ୍ଧି
ଟେବୁଲର ଗୋଟିଏ ପାଖରେ ରଖିଲେ । ଆଉ କେତେ କାମ ବାକି ଅଛି ।
ପରିବାକୁ ବୋଧହୁଏ ଆଉ ଦୁଇଦିନ ଲାଗିବ । ଦୁଇଦିନ କଟିଗଲଣି । ବର୍ଷା
ଭଲ ସମ୍ଭାଳିଛି । ଏହିପରି ଶୁଣିଲେ ପାଗ ହେଲେ ମୁରୁଖୁରୁରେ ସବୁ କାମ
ପରିଅ । ସେ ନିଶ୍ଚିତ ହୋଇ ଫେରିବ ।

ସୁଜାନ୍ତ ଅଗାଧକୁ ଡାକିଲା । ତା' ପଛେ ପଛେ ଅସିଲ ଶୋଭାବତୀ,
ଚଢ଼କିଦାରର ହିଅ । ଦିନ ବର୍ଷ ଶାଶୁଘରେ ବଢ଼ିଲଣି । ମଦୁଆ ବର କଥା-
କଥାରେ ମାଡ଼ ଦିଏ ବୋଲି ବାରମ୍ବାର ସେ ବାପଘରକୁ ଫଳାଇଥାନ୍ତେ ।
ବାପ ବୁଝାସୁଝା କରି ପୁଣି ଜୋର ଦେବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲା । ଅନ୍ତରାଳ ସେ
ଗୁଡ଼ାରି କରି ସବୁକଥା ସୁଜାନ୍ତ ଆଗରେ କହିଥିଲା, ପରାମର୍ଶ ମାଗୁଥିଲା ।

ଉତ୍ତର ପାଇଲା, ଦୁର୍ଦ୍ଦିନର ମନ ନ ମିଳୁଛି ତ ତୋ ହିଅକୁ ଆଉ
କେଉଁଠି ଭଲ ପାଏ ଦେଖି ଉଠାଇ ଦେ, ତମ କୁଳରେ ତ ଚଳେ । ବାହାର
ଲୋକେ ଏଥରେ କିଛି କରି ପାରିବେ ନାହିଁ ।

ଶୋଭାବତୀ ବୋଧହୁଏ କଳିଆ କରି ପୁଣି ଆଜି ଚାଲି ଆସିଛି । କାଲି
ତ ସେ ନଥିଲା ?

ଉଣେଇଶି କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷର କଳା ମିତିମିତି ଅଳପ ମୋଟାଳିଆ
ଦାଢ଼ର ହିଅଟି । ଧଳା ଶାଢ଼ୀଟିଏ ପିନ୍ଧିଛି । ଦେହରେ ନାଲି ଛଟର ପ୍ଲାଉଜ୍
ମୋଟାଳିଆ ଅଙ୍ଗକୁ ଅଙ୍ଗୁଳର ଗୁଡ଼ାଇ ଧରିଛି । ଗୋଲ ଓ ମାଝିଆ
କଳକଳା ମୁହଁ ଜଡ଼ା ତେଲ ମାଲିଆ ହୋଇ କୁହୁଲୁଥିବା ଦିଶୁଛି । କଳା-
ବାଳର ଶୋପାରେ ଗୁଡ଼ା ହୋଇଛି, ବରୁ ତୋଳା ଧଳା ଓ ମହକ
ଫୁଲମାଳ ।

ଶୋଭାବତୀ ଘରବାହାରେ ଠିଆ ହୋଇ ଭିତରକୁ କଣେଇ ଚାଲୁଛି ।
ମୋଟା ମୋଟା ଓଠ ଦଫାଳରୁ ଧୋବଳ ନରବ ହସ ଖସି ପଡ଼ୁଛି ।

ଅଗାଧ କହିଲା, ତେର ହେଲଣି ଆଜି, ଆଜି ସେତେ କାମ କରି-
ଥାଆନ୍ତୁ । ଦିନସାରା ପରିଚ୍ଛିନ୍ନ କଲେ, ଉପାସ ରହିଲେ, ରାତି ଅଧ ହେଲା,
ଆଉ କଅଣ ?

ଆଜ୍ଞା, ଏଥର ଭାତ ବାଡ଼ି । ଏ ଅଳ୍ପଅ ପଦାକୁ ନେଇ ନଲଟନଟା
ବାରଣ୍ଡାରୁ ଆଣି ରଖ । କେତେ ପୋକ ଦେଖୁଛି ତ ? ଘରଭିତର ଭଲ
କରି ଡିଲାକିଦିଅ । ଚଢ଼କିଦାର କୁଆଡ଼େ ଲେ ?

କାନ୍ଥକୁ ଆଉଜି ଠେଙ୍ଗା ଧରି ଜରି ବସିଥିଲା ଆଜ୍ଞା, ଆଜି ସେ ପେଟେ
ପିଇ ଦେଇଛି । ବାରଣ୍ଡା ଉପରେ ଟଳି ପଡ଼ିଲଣି । ଠେଙ୍ଗାକୁ ଜ'ରୁଡ଼ି
ଧରିଛି । ଶ୍ଵେତଚନ୍ଦ୍ର, କି ବଣଜନ୍ତୁ ଆସିଲେ ଘେଇ ଠେଙ୍ଗାକୁ ଦେଖି
ଡରି ପଳାଇବେ ।

ଅଗାଧୁ ହସିଲା । ସୁକାନ୍ତ ହସିଲା । ବାରଣ୍ଡା ଉପରେ କବାଟକୁ ଆଉଜି
ଠିଆ ହୋଇଥିବା ଗୋରୁବଢ଼ା ହାତ ଟେକିଲା । ଅଳସ ଭାଙ୍ଗିଲା ଶୁଦରେ
ଭାଙ୍ଗିମୋଡ଼ି ହେଲା । ଅଶ୍ରୁ ପାଖରୁ ପଛ ଆଡ଼କୁ ଅଳସ ବଙ୍କେଇ, ଦୁଇପାଟି
ଧୋକଦାନ୍ତ ଦେଖାଇ ହିଁ ହିଁ କରି ହସିଉଠିଲା ।

ସୁକାନ୍ତର ମନରେ ଭାବନା ଆସିଲା, ମଦୁଆ ଚଉକିଦାରଟାକୁ ବରଖାସ୍ତ
କରି ଆଉ ଗୋଟିଏ ଭଲ ଚଉକିଦାର ନିୟୁତ କରିବ । ବଙ୍ଗଳାଘରେ ଯରକାଶ
ଟେବୁଲ୍, ଚଉକି, କୋଡ଼ି, କାଞ୍ଜ ଇତ୍ୟାଦି କେତେ ପଦାର୍ଥ ରଖାହୋଇଛି ।
ମଦୁଆଟାର ଦାୟିତ୍ଵରେ ଛାଡ଼ି ଓଭରସିଅର ବାରୁ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ରହିଛନ୍ତି କିପରି ?

ଓଭରସିଅର ଅମ୍ବିକାଚରଣ ପ୍ରୋଡ଼ି । ପିଲାପିଲି ଧରି ସେ ଗୁଲ୍‌ନ-
ଗୁଡ଼ାରେ ରହନ୍ତି । ସାତଟି ଯନ୍ତ୍ରାଳୟ । ସବୁଗୁଡ଼ିକ ପୁଅ । ଲୋକେ ତାଙ୍କୁ
ଭାଙ୍ଗିବାକୁ କହନ୍ତି । ବଡ଼ ଚନ୍ଦ୍ର ପୁଅ ସମ୍ବଲପୁରରେ ପଡ଼ନ୍ତି, ଘରେ
ବୁଢ଼ାବାପାଙ୍କ ପାଖରେ ରହନ୍ତି । ଯେମାନଙ୍କ ତଳେ ଜନମିଲ ପୁଅ ଦର୍ପଣ
ମାମୁଘର ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ରେ ରହି ପଡ଼ନ୍ତି । ସାନ ଦର୍ପଣ ତାଙ୍କ ପାଖରେ । ସେ
ଧନୀ ଘରର ପୁଅ । ନାହିଁଦକ୍ଷ, ସବୁଟି ଓ ସ୍ନେହ । ଭଗବତ୍ ଗୀତା କଣ୍ଠ
କରିଛନ୍ତି । ସବୁବେଳେ ଅବୃତ୍ତି ଶ୍ରେଣୀକବୀକୁ ବ୍ୟାସ । ମନରେ ଦୟାଭାବ
ଥାଏ । ତେଣୁ, ମଦୁଆ ଚଉକିଦାରଟାକୁ କାର୍ଯ୍ୟରୁ ଅନ୍ତର କରିବାକୁ ଚାହାନ୍ତି
ନାହିଁ ।

ଦୋଷ ତା'ର ଆଇପାରେ ଆଜ୍ଞା, ଦୋଷ ତା'ର ପିଲା କୁଟୁମ୍ବର
ନୁହେଁ । ଯେମାନେ ଖାଇବାକୁ ନ ପାଇ ମରିଯିବେ । ଏ ଲୋକଟା ଶୁକରରୁ
ଗଲେ ଶ୍ଵେତ ଚନ୍ଦ୍ର । ଆଉ, ମୁଁ ତାକୁ ବାରେଇ ଦେବି ।

ମଦୁଆଟା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିବା ଉଚିତ କି ?

କେତେ ମଦୁଆ ତ କେତେ ବଡ଼ବଡ଼ କାମର ଦାୟିତ୍ୱ ମୁଣ୍ଡରେ ବୋହୁ ଚାଲିଛନ୍ତି ଆଜ୍ଞା, କେତେ ଦୁର୍ଗି ଉଡ଼ାନାହାଜରେ ଉଡ଼ି ଲୋକଙ୍କର ସ୍ୱାସ୍ୟ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରୁଛନ୍ତି, ଏଇଟା ତ ଗୁରୁ ଚରକଦାରଟା !

ଶୋଭାବତୀର ଦେହ, ଭଙ୍ଗୀ, ଚାନ୍ଦିଆ ଓ ହସ ବା କହୁଛି, ସେ ମୋ ବାପା, ସେ ରହୁ ।

ଶୋଭାବତୀ ନିଠେଇ ନିଠେଇ ଘର ଯତା କରିଛି, ବିଛଣା ଝାଡ଼ିଛି । ମନକୁ ମନ ଗୁଣ୍ଡୁଗୁଣ୍ଡ ହୋଇ ଗୀତ ବୋଲୁଛି । ଘର ଭିତରେ ଫୁଲର ମହକ ଭରିଛି । ହସର ରଜତ ଲହଡ଼ି ଛୁଟାଇଛି । ଯୌବନ ତଳତଳ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଅଙ୍ଗର ଭଙ୍ଗିମା ଢାଳିଛି । ରହୁ ରହୁ ହୋଇ ପଦାକୁ ଯାଇ ଅପେକ୍ଷା କରିଛି ।

ଅଗାଧୁ ଶ୍ରାବ, ଭାଲି, ତିଅଣ, ଖଟା, ଟେରୁଲ ଉପରେ ବାଡ଼ି ଦେଇଛି । ଜରନରେ ସୁକାନ୍ତ ଯତ୍ନ ଉଦରସ୍ଥ କରିଛି । କେଉଁଟା ଅଲଣା, ଲୁଣିଆ, ଗୁରୁଆ, ଦରସିଆ କି ଦରପୋଡ଼ା, ସେ ଜାଣିପାରିନାହିଁ । ଶୋଭାବତୀର ଉପସ୍ଥିତି, ମନ ଭିତରେ ତା'ର ଚଳନ ଯତ୍ନ ସୁଆଦ କରିଛି । ସେ ଶାନ୍ତିରେ ମୁଠିଏ ଖାଇଛି ।

ସୁକାନ୍ତ ପରୁଷଳ, ଏତେ ରାତିରେ ନାଟ ଦେଖିବାକୁ ତମେ ଗୁଲନଗୁଡ଼ା ଯିବାକୁ ମନ କରିଛ କି ଅଗାଧୁ ? ଅନ୍ଧାର ରାତି, ଜଙ୍ଗଲିଆ ବାଟ, ଯିବ ଯଦି ନଲଟନ ନେଇଯାଅ, ନୋହୁଲେ ମୋ'ର ଟଙ୍କା ନେଇଯାଅ । ଠେଙ୍ଗାଟିଏ ବି ହାତରେ ଧର । ଆଉ କାହାକୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇଯିବ । ଫେରିଲ ବେଳକୁ ଅନେକ ସାଙ୍ଗ ମିଳିବେ ।

ସୁକାନ୍ତ ହାତ ଧୋଇବାକୁ ପଦାକୁ ଆସିଲା । ଶୋଭାବତୀର କଡ଼ ଦେଇ ବାରଣ୍ଡା ଧାରକୁ ଗଲା । କଣେଇ ଚାହିଁଲା । ବାରଣ୍ଡାରେ ପେଟ୍ରୋମାକ୍ସ ହୁଏ । କାନ୍ଥପାଖରେ ଚରକଦାର ଶୋଇଛି । ଠେଙ୍ଗାଟି ହାତରୁ ଖସି ପଡ଼ିଲୁଣି ।

ଶୋଭାବତୀ ସୁଖି ଘରଭିତରେ ପଶିଲଣି । ଟେବୁଲ ଉପରୁ ଅଇଁଠା ବାହନ ଉଠାଉଛି । କହୁଛି, ପାଖରେ ଆଲୁଅ ଓ ହାତରେ ଠେଙ୍ଗା ଥିଲେ ବଣଜନ୍ମ କଢକି ଅସୁକୁ ନାହିଁ । ଧଙ୍ଗଡ଼ାନାଚ ଦେଖିବାକୁ ମନ ହେଉଛି ତ ଯାଉନ ଘେରୁଏ ବୁଲି ଆସିବ ।

ରୁ ଯିବୁ କି ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ?

ଯାଇଥିଲେ ଯନ୍ତ୍ରରେ ଯାଇଥାଆନ୍ତୁ । ବାଘଭଲୁକୁ ମୋର ଡର ନାହିଁ ଯେ, ଡର ମୋର ଘେନ ମଦୁଆ ଗେରସ୍ତକୁ । ନାଟ ଦେଖିବାକୁ ଆସିବ ତ । ମତେ ଦେଖିଲେ ଜଳିଆ କରିବ, ହାତ ଧରି ଭିଡ଼ିବ, ଅଡ଼ିବସିଲେ ମାଡ଼ ଦେବ । ମୁଁ ଯିବି ନାହିଁ । ତମେ ଯାଅ ଅଗାଧୁବାବୁ, ଡର ନାହିଁ ।

ଶୋଭାବତୀ ବାହନ ଅଣି ଯଦାରେ ରୁଲେ । ଅଗାଧୁ ପଲଙ୍କ ଉପରେ ମଗାରି ପକାଇଲ । ସୁକାନ୍ତ ଘର ଭିତରକୁ ଆସିଲା । ମନ ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିଲା, ଯିବ କି ? ଶୋଭାବତୀର ସାମ୍ନିୟ ମନକୁ ଉତ୍ସୁକେଇଲା, କହ ମ, ଯାଅ ଅଗାଧୁ, ତରୁତ କାହିଁକି ? ବାଘଭଲୁ ଆଲୁଅ ଦେଖିଲେ ପାଖକୁ ଆସିବେ ନାହିଁ ।

ସୁକାନ୍ତର ଉଣ୍ଡରୁ ଖଣି ବାହାରିଲା ନାହିଁ ।

ଅଗାଧୁ ଉତ୍ତର ଦେଲା, ନାଟ ଦେଖି ଦେଖି ବୁଢ଼ା ହେଲିଣି ଲେ ଟୋଙ୍କା, ଅଉ ଦେଖିବାକୁ ମୋର ମନ ନାହିଁ । ଟିଷ୍ଟ ହେବ ଦୋଲି ସୁଗୁରୁ ତାକୁ ଥିଲେ । ଆଗରୁ ଯାଇଥିଲେ ରଜାରଢ଼ରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥାଆନ୍ତୁ । ସେ କାମ ସରିବଣି । ଯିବ ନାହିଁ ।

ଓଁପିଆ ପରି ନଥୁବ ମ, ଶୋଭାବତୀ କହୁଲା, କେତେ ଢେଲି ହୁଣା ହୋଇଥିଲେ, ଟିକିଏ ଚୁଟିବ, ନାଟ ଦେଖିବ—

ମୋ ହାକିମଜିଠାରୁ ମୁଁ ବଡ଼ ନୁହେଁ । ଆଜି ବାଇଗଣି ଝୋଲ ତ ଆମର ଟିଷ୍ଟ । ବାଟରେ ଯଦି ବାଘ ଝାମ୍ପିନିଏ, ସୁଗୁରୁ କି ଆଉ କେହି, ମୋର ତଳ ପୁଅ, ଦୁଇ ବିଅ, ଆଉ ଶେଗଣା ଘରଣୀ ଉଣ୍ଡରେ ବାସିତୋରଣି

ମନ୍ଦ ଏ ଦେବାକୁ ଯିବେ ନାହିଁ । ମାଗିବାକୁ ଗଲେ ମାରିଗୋଡ଼ାଇବେ ।
ଏ ମଲ୍ଲ-ଗଲ୍ଲ ସଂସାରରେ କେହି କାହାର ନୁହେଁ ।

ସତ କହିଲ ଅଗାଧୁ !

ସୁକାନ୍ତର ଆଖି ଆଗରେ ଘର ବାହାରେ, ଦ୍ଵାରବନ୍ଧ ସେପାଖେ
ଗୋରୁବଟା ଠିଆହୋଇଛି । ପେଟୋମାକ୍‌ସର ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ ଆଲୁଅ ତା'ର
କଳକଳା ଚକ୍ ଚକ୍ ମୁହଁ ଓ ଦ'ପାଟି ମୁକୁତ ଧବଳ ଦାନ୍ତକୁ ଝଟକାଇଛି ।
ଆଖିର ତେଜ ଝଲସି ଉଠୁଛି । ଛଟଦେଇ ପଟଦିଆ ବନ୍ଧିଉପର ବସନ
ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ ଆଲୋକରେ ବଡ଼ମା ପ୍ରକାଶୁଛି । ସଗର୍ବ ସମାବେଶ ।

ଦୁଧାଶିଶୁମ ପାଖର ଦେଉଳାଳ ପଟ୍ଟର ଯୁଗଳ ଶୁଦ୍ଧ ସତେ,
କେବଳ କୋରପୁଟ ଜଳର ନୁହେଁ, ସାରା ଉଜ୍ଜ୍ଵଳର ଉଚ୍ଚତମ ଶୃଙ୍ଗ ଦିଗିଟି,
*** ଫୁଟ ଉଚ୍ଚ ! ପୁଷ୍ପାଟ ପଟ୍ଟମାଳର ଉନ୍ନତ ଯୁଗ୍ମ ବନ୍ଧ । କୋରପୁଟ
ଫୁଟର କେଉଁ ଉଚ୍ଚ ପାହାଡ଼ ଉପରେ ଠିଆହୋଇ ଉତ୍ତର-ପୁଷ୍ପ ଦଗରୁ
ଗୁଡ଼ିଲେ ଦୃଷ୍ଟିରେ ପଡ଼େ ।

ଦେଖ ରମା, କହ ତ କପରି ଦଶୁର ?

ବଜାରପଛ ଉଚ୍ଚ ଲଣ୍ଡାପାହାଡ଼ ଉପରେ ସୁକାନ୍ତର ହାତ ଧରି
ଠିଆ ହୋଇଛି ରମା । ଜ୍ୟେଷ୍ଠର ଶେଷଭାଗ । ସଞ୍ଜର ଶୀତଳ ପାତଳ ଧବଳମା
ଧୀରେ ଧୀରେ ମଳିନ ହୋଇଆସୁଛି । ଦୁଧାଶି ପାହାଡ଼ର ଶୃଙ୍ଗ ଦିଗିଟିକୁ
ବେଷ୍ଟନ କରିଛି ଉଷିର ରଜତ ରଙ୍ଗର ପାତଳ ବଉଦଟିଏ । ପାହାଡ଼ମାଳ
ଦୂରରୁ ଦଶୁର ଚିତ୍ ହୋଇ ଶୋଇଥିବା ତରୁଗାଟି ପରି, ମୁକୁଳା କେଶ,
ଉନ୍ନତ ସ୍ତନ, ଗୋଡ଼ ଲମ୍ବିଛି ।

ସୁନ୍ଦର ଦଶୁର ମ ସତେ, ଗୋରୁର ଭଣ୍ଡାର ଏ ରାଜକ, ଯୁଆଡ଼େ
ଗୁଡ଼ିଲେ ଆଖି ଲାଗିରହେ ।

ଶୋଇଥିବା ନାଶ ପରି ଦଶୁନାହିଁ କି ?

ଅନୁମାନ କଲେ ସବୁ ପରି ଦଶିବ, ଆକାଶ ଛାଦରେ ରଙ୍ଗରଙ୍ଗର କାୟା
ବଦଳାଇ ଗୁଲିଥିବା ମେଘମାଳ ପରି । ମଣିଷ, ବିଭିନ୍ନ ପଶୁ, ପଟ୍ଟମାଳ,
ନଦୀ, ବାଲି ପନ୍ଥାର, ରଥ, ମନ୍ଦିର, ସମୁଦ୍ର— ।

ସତେ ରମା !

ହଁ ମ, ମଣିଷ ମନର ଭାବନା ତା ଆଖିରେ ରୂପ ଗଢ଼େ, ଆଖିରେ ଭେଳିକି ଲଗାଏ । ଗୁଲି, ଫେରିଯିବା, କୁନ୍ତୁ ମୋର ଖୋଜୁଥିବ, ଅଟ୍ଟ ଲଗାଇଥିବ, କାନ୍ଦୁଥିବ କି କଅଣ ।

ଶୋଭାବତୀ ଅଇଁଠା ବାସନ ଧରି ଠିଆହୋଇଛି, ରହୁରହ ହେଉଛି, ମୁହଁରେ ଅଉ ହସ ନାହିଁ ।

ସୁକାନ୍ତ ଦୃଷ୍ଟି ଫେରାଇଲ । କୋଠରୀ ଭିତରେ ପଶି କବାଟ କିଲିଲ । ଟେବୁଲ୍ ପାଖକୁ ଆସି ଥକ୍କା ହୋଇ ଠିଆହେଲ । ଅନୁଭବ କଲ, ଦେହ ଅରୁଣ, ମନରେ ତାରୁଣ୍ୟର ଚରଙ୍ଗ ଛୁଟିଛି । ଅନୁଭବ କଲ, ସତେ କି ଫୁଲର ମହନ ପ୍ରକୋଷକୁ ସୁବାସିତ କରିଛି, ଯୋବନର ଚରଙ୍ଗ ଛୁଟିଛି, ନରବ ହସରେ ଫେନ ସୁମାନ ।

ମନରେ ଉତ୍ତାଟ ଭାବ ।

ପାଖରେ ଶୋଭାବତୀ ନାହିଁ, ଅଛି ରମା — ଫର୍ ଫର୍ କେଶ, ସଜନୀ ଆଖି, ମଉନ ମୁହଁ, ଅଗଲ ଓଠ ।

ସେ ଟେବୁଲ୍ ଡୁଆର ଟାଣିଲ । ମନ-ବ୍ୟାଗ୍ରୁଟି କାଢ଼ି ଖୋଲିଲ, ନୋଟ୍-ଗୁଡ଼ିକ ଅଛି । ଲେଖା ମଧ୍ୟ ଅଛି । ରମାର ଛୋଟ ଫଟୋଟି ନାହିଁ । ଭଲକରି ଖୋଜିଲ । ନାହିଁ ତ । ଭଲ କୁଅଡ଼େ ? କେଉଁଠି ହଜିଲ ? ହଜିବ କିପରି ? କିଏ ଆଉ ନେଇଗଲା ? ଏଡ଼େ ସାହସ ହେବ କାହାର ?

ବୁଝିଲ । ଅଭିମାନୀ ରମା ନଜେ କାହିଁ ରଖିଛନ୍ତି । ମନକୁମନ କହି-ହୋଇଥିବେ, ଗୁଣିଲ ତ, ନିଷାଇ ନପିତ ଫୋପଡ଼ା କରଡ଼ା କରି ଚାଲିଗଲା, ବେହୁଅପଣ କରି ମୋ ଫଟୋଟା । ସଙ୍ଗରେ ଘେନ ତମେ ଚାଲିବ କାହିଁକି ? ଜାଣି ନଜାଣିଲପରି ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଦେଖାଇବାର ସୁବିଧା ଦେବ, ପରୁରଲେ କହିବ, ଏ ମୋର ସ୍ତ୍ରୀ । ସେତିକି ଆଉ ତମର ସୁଆଗ । ମୁଁ ରହୁଲି, ମୋର ଫଟୋ ବି ରହିବ ।

ସୁକାନ୍ତ ବ୍ୟାବୃଟି ଟେବୁଲ ଉପରେ ରଖିଲା । ମନକୁ ମନ ହସି କହିଲା ରମାର ସ୍ମୃତିକୁ, ଫଟୋଟା ଘିନା ନେଲା, ନିଜକୁ ନେଇ ପାରିବ ମୋ ମନରୁ ?

ଆଖିକୁ ନିଦ ଅସୁନାହିଁ ।

ମନ ତଥଳ ହୋଇଉଠିଛି । ଆଖି ବୁଜି ସେ ଶୋଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛି । ଅଫଲଗ୍ନ ବାରମ୍ବରୁଣିଆ ଭବନା କେତେ ସଫାର କେତେ ଅଂଶ ବୁଝାସୁନ କରୁଛି ମନର ସୁରୁଣୀ ପରଦା ଉପରେ ।

ଚନ୍ଦ୍ରବିଶ ବର୍ଷର ସେ ଯୁବକ । କେତେ ଅଭିଜ୍ଞତା—ସୁଖ ଦୁଃଖ, ହସ କାନ୍ଦ, ଆଶା ଦୁଃଶା, ସାଫଲ୍ୟର ଉତ୍ତେଜନା ଓ ବ୍ୟଥାଭାର ଗୁଣିଥିଲା ନୈରାଶ୍ୟ, ଦେହ ଓ ମନରେ ଭେଦରୁ ।

ସେଇ ଦେହଟା ଅଛି । ବଢ଼ି ଉଠିଛି, ଗଢ଼ି ଉଠିଛି । ସମୟ ତାକୁ ଆଉଁସି ଆଉଁସି କଲିଷ୍ଟ କରିଛି ।

ସେଇ ମନଟା, କାହିଁ ତା'ର ସୁଖ ରୂପ ? ଅଭିଜ୍ଞତାର ଅନିଶା ପୁଟ ବୋଲିହୋଇ ସେ ଏକାଥରକେ ବଦଳିଯାଇଛି । ବଦଳୁଛି ନିଦ । ଯଦି ତା'ର ଆକାର ପ୍ରକାର ରଙ୍ଗରସ ଆସନ୍ତା, ଯଦି ସେ ଦେହରୁ ବାହାରି, ନିଜରୂପ ଧରି, ସବୁ ଅଭିଜ୍ଞତାର ପୋଷାକ ପିନ୍ଧି, ଅଗରେ ଠିଆ ହୋଇ ପାରୁଥାନ୍ତା, ଅନ୍ୟ କାହା କଥା ପରୁରେ କ'ଣ, ନିଜେ ସୁକାନ୍ତର 'ମୁଁ' ଆଜିକା ମନକୁ କାଲି ଛୋଟ ଠାବକରି ପାରନ୍ତା ନାହିଁ । କାହିଁ କାହିଁ ବୋଲି ହାଇପାଇଁ ହୋଇ ଦୁନିଆଁ ଭ୍ରମନ୍ତା । ସେ ନାହିଁ ସେ ନାହିଁ ବୋଲି ଭ୍ରମରେ ପଡ଼ନ୍ତା ।

ଚନ୍ଦ୍ରବିଶ ବର୍ଷର ଯୁବକ ସେ, ଛୋଟାସିଟା ମଣିଷ । ତା'ର ଅତୀତ ସଙ୍ଗେ ଯେଉଁ ସ୍ଥାନକାଳପାତ୍ରମାନେ ଅଲଗ୍ନ ବହୁତେ ଜଡ଼ିତ ଥିଲେ, ମନ ଓ ଚଳନ ଉପରେ ବିବିଧ ପ୍ରଭାବ ପକାଇ ତାକୁ ବଦଳାଇଥିଲେ, ସେମାନେ ଅତୀତର ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ, କାହିଁ କେତେ ଦୂରରେ ରହିଲେଣି । ସ୍ମୃତିର ଆଲୁଅଗୁଡ଼ିକ ମିଟିମିଟି ହେଉଛନ୍ତି । କେତେ ଲିଭି ଯାଉଲେଣି, ହଜି

ସାରିଲେଣି । କେତେ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ହେଲେଣି, ଅସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇ ଆସିଲେଣି । ଆଉ କେତେ ଏବେ ବି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଦିଶୁଛନ୍ତି । ସେ ଦିନୁ ସମୟର ବ୍ୟବଧାନ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରୁନାହିଁ । ସମ୍ପର୍କ ଓ ଜବନ ଏବଂ ମନ ଉପରେ ସେମାନଙ୍କର ପକାଇଲ ପ୍ରଭାବର ଦୃଢ଼ତା ଓ ଘଟଣା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରୁଛି ।

ଶୋଭାବତୀ ସୁନ୍ଦରୀ ନୁହେଁ । ସେ ବିବାହିତା । ହୁଏତ ଅତ୍ୟାଶୁଚିତା । ସେ ଦରିଦ୍ର । ରୂପବତୀ ନାଶର ସ୍ତ୍ରୀ ସେ ସୁକାନ୍ତ, ଦର୍ପଣ ଦନ୍ତାଦର ଜନକ, ତଥାପି ତା'ର ତାରୁଣ୍ୟ ଶୋଭାବତୀର ଅରପିଲ ଅର୍ଦ୍ଧା ଦେହକୁ ଦୃଢ଼ ରେ ସାଉଁଟି ନେବାକୁ କାରୁଣ୍ୟ କରିଥିଲା । ଅପବିତ୍ର କାମନାକୁ ଶାସନ କରି କିଏ ସେହି ଡରିଲା ଟରିଲା କାମନାର ଫଣାକୁ ନୁଆଁଇ, ପୋଷା ମନାଇଁ, ମନର ପେଡ଼ିରେ ସୁଧାର ହୋଇ ଶୋଇବାକୁ ବାଧ୍ୟ କରିଥିଲା ?

ଅନୁଚିତ ଅଟାଧୁ ପିଅନ, ସେ ଅଗରେ । ସ୍ନେହମୟୀ ରମାର ସୁଦ୍ଧା, ସେ ପଛରେ, କେତେ ଦୂରରେ । ସେମାନେ ଚାହିଁ ରହିଛନ୍ତି ।

ସେମାନେ କୃଷ୍ଣର ଜଗୁଆଳ, ସତ୍ୟ ଉନ୍ନତ ସମାଜର କା । ସେମାନେ ଚେତାଇ ଦେବାକୁ, ବତାଇ ଦେବାକୁ, ଅନ୍ୟାୟ, ଅନୀତି ଓ ଅବିବେକୀ କର୍ମରୁ ପଛେଇ ଆଣିବାକୁ ସର୍ବସମ୍ଭବ ଯତ୍ନ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ରହିଛନ୍ତି । ସେହି ଅଗାଧ-ମାନଙ୍କ ଯତ୍ନକର୍ତ୍ତା ପାଇଁ ସୁକାନ୍ତ, ଚରିତ୍ରବାନ୍, ଆଦର୍ଶ ସାମାଜିକ ମଣିଷ ହୋଇପାରିଛି ।

ମୁଣ୍ଡଟେକି ବଡ଼ପଣିଆ ଦେଖାଇ ସୁକାନ୍ତ ଦୁଇଆ ଦାଣ୍ଡରେ ବଡ଼ ପଦକ୍ଷେପ କରି ଚାଲିପାରିଛି । କେତେ ଶୋଭାବତୀ କେବେ କେଉଁଠି ଜବନ-ପଥରେ ଉଠି ହୋଇଛନ୍ତି । କେହି କେହି ମନମନ୍ଦର ଭିତରକୁ ଉଠି ମାରିଛନ୍ତି । ସୁକାନ୍ତର କାମନା ଓଟାରି ହୋଇଯାଇଛି । କେଉଁଠୁ ନିଜେ ନିଜେ ସେ ଲେଉଟି ଆସିଛି । କେଉଁଠୁ ଟାଣି ହୋଇ ବାହୁଡ଼ିଛି । ଟାଣିଛି ନାହିଁ ବଳିଷ୍ଠ ଧାରଣା । ଟାଣିଛି ରମା ପ୍ରତି ପ୍ରଗାଢ଼ ସ୍ନେହ ଓ କର୍ତ୍ତବ୍ୟର ଧାରଣା ।

ମନ ହିଁ ଜାଣେ ଦୁନିଆ ଜାଣେନା ।

ଯାହାକୁ ଘରର ଘରଣୀ କରି ଆଣିଛୁ, ଯାହାର ପାଖରେ ନିଜକୁ ସେ ପ୍ରମାଣ ଦେଇଛୁ—ତରୁ, ଜୀବନ, ମନ, ଧନ ଓ ସ୍ୱେଚ୍ଛା, ସେ ବା ଜାଣେ କ'ଣ ? ଯେଉଁ ସେ ପ୍ରେମମୟୀ, ଭଲମନ୍ଦ ସୁଖଦୁଃଖର ଭାଗୀ ରମା ।

ହାତ ଧରି ପାଖକୁ ଆଣିଛୁ ଓ ମଣିଛୁ ଏଇ ମଣିଷଟିର ଦେହ, ଜୀବନ, ମନ, ଚନ୍ଦନ, ସବୁ ତା'ର ହୋଇଛି । ସବୁ ସେ ପ୍ରମାଣ ଦେଇଛି ।

ସେଇ ନାଶ୍ଟିର ମଧ୍ୟ ଅନ୍ତତ ଥିବ, ଛୋଟ ବଡ଼ କେତେ ଘଟଣାର ପ୍ରଭାବ ପଡ଼ିଥିବ ତାର ଦିନଦିନକର ଜୀବନ ଉପରେ । ମନ ତରଙ୍ଗାୟିତ ହୋଇଥିବ ।

ସବୁ ଘଟଣା ସୁକାନ୍ତର ଅଗୋଚର ।

ଆଖିକୁ ଜଳ ଜଳ ହୋଇ ଉଠିଲା ପରି ମନେ ହେଉଛି ଯେଉଁ ବର୍ତ୍ତମାନ, କହିବ କି ସାତଟି ବର୍ଷର ନିବାସିତ ନୂତନ ଜୀବନ ତାହାର ଶରଣାଗତ ଚନ୍ଦ୍ରା ଓ ଚଳନ, ଯୋଡ଼ିହୋଇ ଏକାକାର ହୋଇଥିବା ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣର ବଳନକୁ ପୁଣିପୁଣି ବେଙ୍ଗନ କରୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ପରିଚ୍ଛେଦର ପରିସର ଭିନ୍ନ । ପାଖାପାଖି ଆପଣାର ହେଲା ଦୃଢ଼ତା ଦେହଭିତରେ ପାଖାପାଖି ପ୍ରବାହିତ ଦୃଢ଼ତା ମନ-ରୋଗୀରେ ବିଭିନ୍ନ ଭେଦ ଉଠେ ଓ ପଡ଼େ, ଶବ୍ଦ କରେ, ଅଗୋଚର ରୁଲେ ।

ସୁକାନ୍ତ ଓ ରମାର ମୁଁ ଦୃଢ଼ତା ଯେତେକ ପ୍ରକାଶ କରିପାରେ, ସେତେକ ସେହି ଚରଣମାଳାକୁ ପ୍ରକାଶ କରିବାକୁ ଆଗ୍ରହ ହୁଏ, ସେତେକ ସେହି ମୁଁ ଦୃଢ଼ତା ହୁଏଣି କରନ୍ତି, ପରସ୍ପରର ମନର ପ୍ରବାହକୁ ଚିହ୍ନିବାକୁ, ଜାଣିବାକୁ ଓ ନିଜର କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତି । ସେହି ଚେଷ୍ଟା ଓ ପରସ୍ପର ପାଖରେ ନିଜକୁ ସମୟ ଦେବାର ଆଗ୍ରହ, ଦୃଢ଼ତା ସହଯୋଗୀଙ୍କର ଜୀବନପଥକୁ ସହଜ, ସୁନ୍ଦର ଓ ଉପସ୍ଥାପନ କରେ ।

କେତେ ସେ ପ୍ରକାଶ କରେ, କେତେ ସେ ରଖେ ଗୋପନ ?

ପରସ୍ପରକୁ ଚିହ୍ନିବା ଓ ଜାଣିବାର ଆଗ୍ରହ ପାଇଁ ଅନ୍ତତ ସେ ଧୀରେ ଧୀରେ ଖୋଲେ, ଡରି ଡରିକା । କି ପ୍ରଭାବ ସେ ପକାଇଛି ଦେଖିବାକୁ

ଅପେକ୍ଷା କରେ । ମନର ଚରକୁରେ ଜାଆର ମୁଁ ଚଉଲେ । ନିଜ ଜୀବନର କଷଟି ପଥରରେ, ଯନ୍ତ୍ରରେ କେତେ ଅତୀତ ଅଭିଜ୍ଞତାର ଗାର ପଡ଼ିଛି— ରଙ୍ଗରଙ୍ଗର, କେଉଁଟି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ, ଚରୁର, କେଉଁଟି ନିଷ୍ପ୍ରଭ ଅସ୍ପଷ୍ଟ, ତା'ର ପାଖରେ ପ୍ରିୟତମ କି ପ୍ରିୟତମାର ଗତିଜୀବନର ପ୍ରକାଶିଲ ଘଟଣାର ଗାର ପକାଇ କଷୋଟି କରେ, ନିଜର କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରେ ।

ଛନ୍ଦାଛନ୍ଦି ଘଡ଼ିଟି ଜୀବନ ଆଗେଇ ଚାଲିଲେ । ଚରଜାୟିତ ମନର ପ୍ରବାହ କୁଟେ ପାଖାପାଖି । କେବେ ମିଶି ଏକାକାର ହୁଏ; କେବେ ସୁଖି ଛୁଡ଼ି ଯାଏ, ଦୁଇ ଦଗରେ ଧାଏଁ, ଓଲଟି ଆସି ମୁହଁମୁହଁ ହୁଏ, ସଫର୍ଷ, ରାଗଭେଷ, ଗରଜ ଉଠେ, ମିଶି ହୁଏ ଏକାକାର, ଦଣ୍ଡ ହଜାଏ । ବହୁଗୁଲେ ଛନ୍ଦାଛନ୍ଦି ଘଡ଼ିଟି ଜୀବନର ପ୍ରବାହ ଦୁଇକଳର ମଝିରେ ।

ସେହୁପରି ରମା ଓ ସୁକାନ୍ତର ଛନ୍ଦାଛନ୍ଦି ଘଡ଼ିଟି ଜୀବନ । ଘଡ଼ିଟି ଅଲଗା ଦେହରେ ପାଖାପାଖି ପ୍ରବାହିତ ଘଡ଼ିଟି ମନ । କେବେ ମିଶେ, କେବେ ଅଲଗା ହୁଏ, କେବେ ମୁହଁମୁହଁ ହୋଇ ଗୋଟିକୁ ଆରକ ନିଜ ଭିତରେ ଦଣ୍ଡ ହଜାଇବାକୁ ଲହଡ଼ି ତୋଳେ । ଟିକିଏ ସଫାତ, ଅବା ଯୁଦ୍ଧପରି; ଟିକିଏ ବେଦ । ସେ ଶବ୍ଦ ହୁଏ ସଙ୍ଗୀତ ଯେବେ ଦୁଇ ଆହର ଦୁଇଟି ଲହଡ଼ି ମଥା ନୋଇଁ ପରସ୍ପରକୁ ଅଲିଙ୍ଗନ କରନ୍ତି, ମିଶି ଏକାକାର ହୁଅନ୍ତି ।

ରମା ମନେ ପଡ଼ୁଛି, ଶୋଭାବତୀ ମନେ ପକାଇ ଦେଇଛି ।

ରମା କାନ୍ଦୁଛି କି ? ପିଲା ଘଡ଼ିଟି ଦୁଇପାଖେ ନିଦ୍ରା ନିଦରେ ଶୋଇ-
ଥବେ, ନିଶା ଗର୍ଜୁଥବ । ରମା ଆଖି ଖୋଲି ଶୋଇ ଏଣୁତେଣୁ ଭରୁଥବ ।
ଲେଉଟକ ଧାର ଗଡ଼ି ପଡ଼ୁଥବ ।

ତମେ ନିର୍ଦ୍ଦୟ, ତମେ ଅନୁଦାର, ତମେ ସୁଖର ସାଥୀ । ତମେ ମତେ ଭଲପାଅ ନାହିଁ । ଦେଖାଇ ହେଉଛି କାହିଁକି ? ମୋଅର ରୂପ ଯୋବନ ମଉଲି ଅସିଲଣି । ନିଜର ଯେତିକି ଅଛି ସେତିକିର ଯନ୍ତ୍ର ନେଇ ନିଜକୁ ହଜାଇ ପଛ ହୋଇ ତମ ଆଗରେ ଠିଆ ହୋଇ ପାରୁନାହିଁ । ତମେ ତ ସେତିକି ଚାହୁଁ !

ତମର ଦୁଇଟି ସନ୍ତାନକୁ ମୁଁ ସଫାରକୁ ଅଣିଛୁ, ରକ୍ତ ମାଂସ ଦେଇ
ଗଢ଼ିଛୁ । ମରଣ ସଙ୍ଗେ ରଣ କରିଛୁ, ଜିତିଛୁ । ସେ ଦୃଢ଼ତାକୁ ମୁଁ ମନପ୍ରାଣ
ଦେଇ ଗଢ଼ିଛୁ । ନିଜକୁ ଭୁଲିଛୁ । ଭୁଲିଛାନ୍ତୁ ଟିକିଏ ସହୃଦ୍ ନାହିଁ ? ମୋର
ଅନୁଗତ୍ୟର କି ପୁରସ୍କାର ଦେଲ ? ମୋର ପତ୍ନୀକୁ, ମାତୃହୃଦ୍ ଓ ନାସ୍ତଦ୍ଦିକୁ
ଅପମାନ ଦେଲ ?

କାହିଁକି ମୁଁ ବନ୍ଧୁ ରହିବି ?

ଏ କି କଥା କହୁଛ ରମା ?

ମନର କଥା ଖୋଲି କହୁଛୁ । କପଟ କରୁନାହିଁ । ତମ ଘରେ ଯିଏ
ବାସନ ମାନ୍ତି ତମର ଶୁକ୍ଳେଣୀ ପାଦପା, ନେ ଦରିଦ୍ର, ନିରକ୍ଷର, ନିଃସହାୟ
ହୋଇପାରେ, ତା'ର ରୂପ କି ଯୋବନ ନ ଥାଇପାରେ, ତା'ର ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣାନତା
ଅଛି । ତମେ ନାଲି ଆଖି ଦେଖାଇଲେ କି ପଦେ ଟାଣ କଥା କହିଲେ, ସେ
ସହ୍ୟ ନାହିଁ । ଜବାବ ଦେବ । ସେ ଶୁଣିଯିବ ।

ମୁଁ ତମର ଶୁକ୍ଳଶାଠୀଠାରୁ ସ୍ଥାନ । ସକାଳୁ ଉଠି ରାତି ଅଧସାଏ କାମ
କରେ । ତମର ଓ ତମ ପିଲାମାନଙ୍କର ଯେବା କରେ । ତମ ପଦାର୍ଥଗୁଡ଼ିକ
ସାଇତି ରଖେ, ସଜାଇ ରଖେ । ତମର ଧନର ବ୍ୟାଙ୍କ ବହୁ ଗହଣା ଗାଣ୍ଡି
ଟଙ୍କା ପଇସା ଟ୍ରଙ୍କରେ ରଖି ତାଲା ପକାଏ । ଲୁଗା କାନ୍ଥରେ ଘୁରି ଫେଲୁକି
ବାନ୍ଧି ଅଣ୍ଟାରେ ଖୋସେ । ବିନିମୟରେ ତମେ ମତେ ଦିଅ କ'ଣ ? ତମର
ଦରସ୍କାର, ଅପମାନ, ଅସ୍ମେତ ।

ରୁନି ହୁଅ ରମା, ରୁନି ହୁଅ କହୁଛୁ । ତମର ଅଭିମାନୀ କଥା ଖରଣ
ଝର ପରି ମୋର ମନରେ ଭେଦୁଛି । ସହ ପାରୁ ନାହିଁ । ମୁଁ ମୋର ସବୁ
ତମର ପାଖରେ ସମର୍ପି ଦେଇଛୁ । ନିଜକୁ ମଧ୍ୟ । ତଥାପି, ତଥାପି ତମେ—

ରମା ଅଟକାସ୍ୟ କରୁଛୁ । ରମା ଉଠି ବସୁଛୁ । ସେହି ବିଦ୍ରୁପର ହସ
ଲଗିରହୁଛି ତା'ର ଲୋଭକାୟ ଲପନରେ । ସେ ଦୁଣି ଗମ୍ଭୀର ହେଉଛି ।
କଟମଟ କରି ଚାଲୁଛି । ମୁଣ୍ଡ ହଲାଇ ଛଳାଇ କହୁଛି, ସତେ ? ସବୁ ସମର୍ପି

ଦେଇଛ ? କପଟୀ, ମିଥ୍ୟାବାଦୀ । ତମେ ଲୁଚକାଳି ଖେଳୁଛ । ସବୁ ମୁଁ ଦେଖିଛି । ସବୁ ମୁଁ ଶୁଣିଛି । ଯାହାକୁ ତମେ ଘୃଣା କର ବୋଲି ବଢ଼ାଇ କର, ତାକୁ, ସେହି ଶୋଭାବଜ୍ରକୁ ତମେ ତମର ସମର୍ଥନ-ମନ ବଢ଼ାଇ ଦେଇଥିଲ । ଦେହଟା ବଢ଼ାଇ ଦେବାକୁ ସଜ ହୋଇଥିଲ ।

ମୁଁ ତମର ଧର୍ମପତ୍ନୀ, ତମ ପିଲା ଦୁର୍ଦ୍ଦିବର ଜନନୀ, ତମକୁ ଅଟକାଇ ପାରିନାହିଁ । ଅଟକାଇଲ ଅଗାଧ, ତମ ସାମାଜିକ କର୍ତ୍ତବ୍ୟର ଠେଙ୍ଗା, ସମାଜର ପ୍ରତୀକ, ଆର୍ଯ୍ୟ ସଭ୍ୟତାର ଚକ୍ରସ୍ଥ କେତନ, ସନାତନ !

ସୁକାନ୍ତ ଉଠି ବସିଲ ।

ଅନ୍ଧାର କଥା କହୁଛି । ରମା ନାହିଁ । ସେ ନିଶ୍ଚିନ୍ତରେ ଶୋଇ ପଡ଼ିଥିବ । ଛୋଟ ଘଟଣାଟି ମନରୁ ପୋଛି ଦେଇ ଯାଉବଣି । ହଟ୍‌ହଟ୍‌ଣୀ ସେ, ଧୈର୍ଯ୍ୟର ପାରାବାର ମୂର୍ତ୍ତିମତୀ, କ୍ଷମା । ମନର ଅଭିମାନ ଦୁଇଧାର ଲୁହରେ ସେ ଜଳକୁ ଗଢ଼ାଇ ପକାଏ, ରାଗଭେଦର ଅନଳକୁ ନିଷାପିତ କରେ ।

ବଡ଼ ଘରର ଅଲୁଅଲି ଝିଅ, ସମସ୍ତଙ୍କର ଆଦର, ହେଁହେଁ ଟଙ୍କା ପାଇ ସେ ବଢ଼ିଛି । ବଡ଼ ପଣିଆଁ ନାହିଁ, ଦେଖାଇ ହେବାର ଇଚ୍ଛା ନାହିଁ, ମନରେ ଅବଶ୍ୟସର ଗୁଣ୍ଡାପାତ ହୁଏ ନାହିଁ ।

ସୁକାନ୍ତ ପୁଣି ଗୋଇଲ । ଆଖିକୁ ନିଦ ଆସୁନାହିଁ । ଛଟପଟ ଲାଗୁଛି ।

ହୁସି ହୁସିକା ରମା ପଛରୁଛ, କହନ, ମହର୍ଷି ପରାଗର କଥଣ କଲେ ? ତାଙ୍କ କଥା ଆରମ୍ଭ କରି ନିଜ ଜୀବନର ଗତ କଥାଗୁଡ଼ା କାହିଁକି କହୁଛ ? ପୁରୁଷର ଭାଗ୍ୟ ପତର ତଳେ, ଆମ ଭାଗ୍ୟ ସିନା ପଥର ତଳେ । ଗତ ଜୀବନର ଦୁଃଖ କଷ୍ଟ ଭାବ ମନରେ ଅଶାନ୍ତ ଆଣ ନାହିଁ ।

କେବେ ସିନା ନଅବର୍ଷର ପିଲାଟିଏ ହୋଇ ପାଠ ଗୁଡ଼ି ପେଟ ପାଇଁ ଗାଉଗୋରୁ ଜଗିଥିଲା ଗୋଟିଏ ବର୍ଷ, ଏବେ ତମେ ବଡ଼ ହୋଇଛ, ଇନ୍ଦ୍ରିୟମୟୀ ହୋଇଛ, ପାଞ୍ଚଟି ଗୁଡ଼ି କଲମ ଧରିଛ । ଏଥିରେ ନୂଆ କିଛି ନାହିଁ । ଆମର ଦେଶର ଗାଉଜଗା ପିଲାଟିଏ ଥିଲା କପିଳା, ଭାଗ୍ୟ ବଦଳିଲୁ

ଦିନେ ପୁଣି ସେଇ ହେଲ ବଳିଙ୍ଗ ରାଜକର ମହାପ୍ରତାପୀ ରୋଧରାଜ ।
ଗଙ୍ଗାରୁ କାବେରୀ ନଦୀ ଯାଏ ତାଙ୍କର ବିଶାଳ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ବ୍ୟାପିଥିଲା ।

ପଛକଥାରୁ କଅଣ ମିଳିବ ? କହୁକ ପରା ବେଦବ୍ୟାସଙ୍କ ଜନ୍ମକଥା ?
ଦେଖ, ଦେଖ, ଦୁଇ କୁଳ ଭରି ଗୋଲିଆ ପାଣି କେଡ଼େ ବେଗରେ ଛୁଟିଛି ।
ବଡ଼ ବଡ଼ ଗଛଠାରୁ ଝୁସିଯାଇଛି । ନର ସେପାରି ନିଦ୍ରା ଅବସ୍ଥା କପରି
ଧୁଆଁ ଲିଆ ଦଶୁଛି । ସତେ, ପରାଗର ବୁଢ଼ାଟା କ'ଣ କଲମ ! ଏଇ ପରା ସେ
ଛଳ ବେଦବ୍ୟାସ ପୀଠ !

ରମା ହସି ହସି ନୟାନ୍ତ ହେଲା । ସୁକାନ୍ତ ତା'ର ମୁହଁକୁ ତନ୍ମୟ
ହୋଇ ଚାହିଁଲା । ବ୍ରହ୍ମପୁରରୁ ସେ ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ବଦଳି ହୋଇ ଅସିବାର ଛଅଟି
ମାସ କଟିଥାଏ ।

ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ଜିନି କେଡ଼େ ମନୋରମ ! ପ୍ରାକୃତିକ ଶୋଭାର ପଟାନ୍ତର
ନାହିଁ । ଦନବନ ଶୋଭନ ଗିରିମାଳ, କଳକଳ ଛଳଛଳ ଉଜ୍ଜଳ ଛୋଟ ବଡ଼
ନଦୀ ଓ ନାଳ, ଦଗନ୍ତ ବିସ୍ତାରିତ କେଦାରମାଳ, ସ୍ୟାନ୍ୟାମଳ । ତହିଁରେ
ପୁଣି ଖଣିଜ ସମ୍ପଦର ଆଳୟ ।

ଏ ଜିଲ୍ଲାକୁ ଅସି ରମା ସତେଜ ବଦଳି ଯାଇଛି । ଫୁର୍ତ୍ତି ଓ ଆନନ୍ଦରେ
ବେଳ କଟାଇବାକୁ ସେ ଯତ୍ନବେଳେ ଆଶ୍ରୟ । କେଉଁ ଦୂର ମୋହନର;
କେଉଁ ରହଣୀଲ କୁଟୁମ୍ବର ଲଜ୍ୟାଶୀଳା ଅବଗୁଣନବତା କନ୍ୟା ଓ କୁଳବଧୂ,
ଏକଥା ସେ ଭୁଲିଯାଇଛି । ଯତ୍ନ ସେ ଦେଖିବାକୁ ଚାହେଁ । ନିଜର ମନପ୍ରାଣକୁ
ଯତ୍ନ ଶୋଭାରେ ମିଶାଇ ଦେଇ କବିତାମୟୀ ହେବାକୁ ମନକରେ ।

ସୁକାନ୍ତ ମନ ପୁରାଇ ହସହସ ହୋଇ ଅନାଇଁ ରହିଲ ଶ୍ରେତ-କଦନା,
ତା'ର ପ୍ରିୟତମା ରମାକୁ । ସେ ଅଳ ନୂଆ ମଣିଷଟିଏ ପରି ଦେଖାଯାଉଛି ।
ବେଦବ୍ୟାସ ପୀଠ ପାହାଡ଼ ଉପରେ ଗୋଟିଏ ପଥରକୁ ଅଉଳି ଠିଆ ହୋଇଛି ।
ନିମ୍ନର ପଥରତଳ ପ୍ରାକୃତିକ ଗୁହାରେ ବେଦବ୍ୟାସଙ୍କର ଆଶ୍ରମ ଥିଲା । ଯେଉଁଠି
ବସି ସେ ଅଷ୍ଟାଦଶ ପୁରାଣ ଲେଖିଥିଲେ ବୋଲି କନ୍ୟାଦନ୍ତୀ ଅଛି ।

ଶଙ୍ଖନଦୀ ଓ କୋଇଲି ନଦୀର ସଙ୍ଗମ ସ୍ଥଳ ! ଦୁଇ ନଦୀ ମିଶି ବ୍ରାହ୍ମଣୀ
ନଦୀ ହୋଇ ବଙ୍ଗୋପସାଗରକୁ ବହୁଯାଉଛି । କିମ୍ବଦନ୍ତୀ ଅଛି, ଏହି ନଦୀ
ଦିଓଟିର ସଙ୍ଗମସ୍ଥଳରେ କୈବର୍ତ୍ତନନ୍ଦନା, ଉଚ୍ଛଳଯୋବନା, ଭୁବନମୋହନା
ସତ୍ୟବତୀ ପିତାଙ୍କର ଅନୁପସ୍ଥିତି କାଳରେ ନୌକାଟିକୁ ଧରି ନଦୀର ଆର-
ପାଖରେ ଅପେକ୍ଷା କରିଥିଲେ, ଉପସ୍ଥିତ ହେଲେ ବୃଦ୍ଧ ପରାଶର ମୁନି ।

ସଟଶାଟି ରମା ଭଲ କରି ଜାଣେ । ଆଜି ଏହି ଅପରାହ୍ନରେ ସୁକାନ୍ତର
ମୁହଁରୁ ସେହି ଅତୀତ ଯୁଗର ସ୍ମରଣବର୍ଣ୍ଣିତ ବୃଦ୍ଧାନ୍ତ ସେ ଶୁଣିବାକୁ ଚାହେଁ ।

ଆକାଶରେ କଳାଘୁମର ମେଘମାଳ, ତପନର ଲପନ ଦିଶୁନାହିଁ ।
ପବନବ୍ୟାଧାନ ନିଅର ଗନ୍ଧାର ଗଗନ । ପାହାଡ଼ ତଳରୁ ଆଉ କୁଲର ବନାମା
ଯାଏ ବିସ୍ମୃତ ଆବଳ ଜଳସ୍ରାବୀର ସଦନ ପ୍ରବାହ, ତରଙ୍ଗାୟିତ ।

ଦିଶିଯାଉଛି ନଦୀ ମଧ୍ୟରେ ଛୋଟ ନୌକାଟିଏ । ଚଳନ୍ତି ଡେଉଁରେ
ଦୋଳାଘୁମାନ । ପଛ ମଙ୍ଗ ଉପରେ ଉପବିଷ୍ଣୁ ଶୋଭାର ପଦ୍ମ, ପୁଣ୍ୟଯୋବନା
କୈବର୍ତ୍ତ-ନନ୍ଦନା ଯତ୍ୟବତୀ । ଅଦ୍ଭୁତ ପକାଇ ସେ ନୌକା ଚଳାଉଛି, ଟିଟି-
ପଡ଼ିଛୁ କବରୀ । ଅର୍ଦ୍ଧ ଉଲଗ୍ନ ଦେହର ଆଲୋଚନ ସଙ୍ଗେ ଅଲୋଡ଼ିତ ଉନ୍ମୁକ୍ତ
କବରୀ । କଜଳ କେଶରୁ ଝରିପଡ଼ୁଛି ବନମଞ୍ଜାରୀର ସୁବାସିତ ସୁମନ । ଚିତ୍କଣ
ଚନ୍ଦ୍ରମା ଆନନରେ ସ୍ପେଦିବନ୍ତୁ ।

ଅତୁରରେ ଆଗରେ ଉଭା ପିତାମହ ବୟସର ଜଟାକଟିଧାରୀ କାଶ-
କୁସୁମଧର ଶୁଣୁଧାରୀ ରୁଷି ପରାଶର । ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଆଖିରେ ପ୍ରଜ୍ୱଳିତ
କାମାନଳ ।

ଜ୍ଞାନ ବାଲିକାର ହାତ ଅଟକିଲା । ନଦୀ ମଧ୍ୟରେ ନୌକାଟି କେବଳ
ଗୁଲୁଛି । ଅଗ୍ରଗତି ନାହିଁ । ପାଣି ଭରିଥିବା ପଡ଼ିଛି । ଫୁଲସମେଶ୍ୱ ପାଣି
ଉପରେ ଅଟକିଲା ପରି ! ଅଳସୁଆ ଆଖିର ଦୃଷ୍ଟି ପଡ଼ିଲା ରୁଷିକ ମୁହଁରେ ।
ଆଖିରେ ଜୁହାର ଅନଳ ଜଳୁଛି । ପତଙ୍ଗଟିଏ ସେ, ଟାଣି ହୋଇଯାଉଛି
ସତେକ ! ଥରଥର କମିତ ଦେହ ଲତା, ଦରଦର ଝରୁଛି ସ୍ପେଦ । ନୌକାଟି
ବୁଡ଼ିବ କି ଓଲଟି ପଡ଼ିବ ?

ରୁଷିଙ୍କ ମୁହଁରେ ହସ ।

ଫତ୍ୟବତୀ ହେଲେ ଯୋଜନକ୍ଷେ । ଡେରେଙ୍କ ଅଫକ ବ୍ୟାଫ-
ଫେବଙ୍କର ଜନନୀ ହେଲେ ସେ ବିଶ୍ୱବନ୍ଧିତା ।

ରମା ଫରୁ କାଣେ, ସେ ଯୁଗର କାହାଣୀ । ଗଜା ଓ ଶାନ୍ତନୁଙ୍କର
ପୁତ୍ର ଶାସ୍ତ୍ରଙ୍କ ପ୍ରତିଜ୍ଞା ମଧ୍ୟ ତାକୁ ଅଗୋଚର ନାହିଁ । ବୃଦ୍ଧ ପିତା ମହାବଳ
ଶାନ୍ତନୁଙ୍କର ସ୍ନେହ ବଳିଲ ବ୍ୟାଫଜନନୀ କୈତୈନନ୍ଦନୀ ଯୋଜନକ୍ଷେ-
ଠାରେ । ବିରକ୍ତରେ ଗଙ୍ଗାକୁ ଗାଙ୍ଗୀ କହୁ ଧୂଳିକାର ଥିଲେ ବୋଲି ଶାସ୍ତ୍ରଙ୍କୁ
ଶାନ୍ତନୁଙ୍କ ପାଖରେ ପକାଇ ଗଙ୍ଗା ଗୁଲିଯାଇଥିଲେ, ବହୁ ବର୍ଷ ତଳେ ।
ଯୁବକ ଶାସ୍ତ୍ର ପେଥ କଲେ ସେ ଶାନ୍ତନୁଙ୍କ ଅନ୍ତେ ରୁଜା ହେବେ ନାହିଁ, ସେ
ବିବାହ କଲେ କାଲେ ତାଙ୍କର ପୁତ୍ର ହେଲେ ସିଂହାସନରେ ବସିବାକୁ ତା'ର
ଲେଉଟ ହେଉ, ତେଣୁ ସେ ନିଜେ ମଧ୍ୟ ବିବାହ କରିବେ ନାହିଁ । ମାତା
ଫତ୍ୟବତୀଙ୍କର ଯନ୍ତ୍ରାନ୍ନ ହେଲେ, ଯେଇ ହେବ ରଜା । ଫତ୍ୟବତୀ ହେଲେ
ଶାନ୍ତନୁଙ୍କର ରାଣୀ ।

ସେବକାଳର ବୁଢ଼ାଗୁଡ଼ାକ ଅତି ନିର୍ଲକ୍ଷ ଓ ଅତି କାମୁକ ଥିଲେ ମ ।
ନାହିଁ, ସେବକାଳର ଲେକଗୁଡ଼ାକ ସେମିତିକା ଥିଲେ ।

ରମାର ମୁହଁରେ ବିଦ୍ରୁପର ହସ ?

ସୁକାନ୍ତ ତାର ପାଖକୁ ଘୁଞ୍ଚିଗଲା । ହାତ ପାପୁଲ ମୁଠାଇ ଧରି ଅଳ୍ପ
ତପି କହିଲା ଯବୁ ତମେ ଜାଣିଛ, ମୋ ମୁହଁରୁ ଶୁଣିବାକୁ ପୁଣି ଗୁହଁଛ କାହିଁକି?
ଚନ୍ଦ୍ରବାର୍ତ୍ତୀ ଓ ଚନ୍ଦ୍ରବାର୍ତ୍ତୀଙ୍କର ଜନନୀ ହେଲେ ଶାନ୍ତନୁଙ୍କର ଶ୍ରୀ ଦେବୁଦୀ
ଫତ୍ୟବତୀ । ଅମ୍ବିକା ଓ ଅମ୍ବିଲକାଙ୍କୁ ବୋହୂ କରି ଘରକୁ ଆଣିଥିଲେ । ପୁତ୍ର
ଦିଓଟିଙ୍କୁ ହସ୍ତଗଲରୁ ବାଲେଣି ପଡ଼ିଲା, ବଣ ରକ୍ଷା ହେବ କିପରି,
ସେମାନଙ୍କର ଯେ ଯନ୍ତ୍ରାନ୍ନ ନଥିଲେ ? ବୁଢ଼ୀ ଫତ୍ୟବତୀ କି ବୁଦ୍ଧି ପାହୁଲେ ।

ରମା ହାତ ଟାଣିନେଲା । ମୁହଁ ଗନ୍ଧାର କରି କହିଲା, ସେ ଯବୁ
ଅମ୍ବିକା କଥା ମୁହଁକୁ ଆଣନା । ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ର ଓ ପାଣ୍ଡୁ ଦୁଇ ବିଧବା ବଧୂଙ୍କ

ଉର୍ଷରୁ ଜନମିଲେ, ବ୍ୟାପଦେବ ହେଲେ ତାଙ୍କର ଜନକ । ମାତା
ସତ୍ୟବତୀଙ୍କର ଆଦେଶ ସେ ପାଳନ କରିଥିଲେ, ତେଣୁ ତାଙ୍କର ପାପ
କଟିଗଲା ! ଏତକ ହେଲା କୈତବ୍ୟୁତ ? କାହାର ବଣ ରକ୍ଷା କରଗଲା ମ,
ଶାନ୍ତନୁଙ୍କର, କି ପରାଶରଙ୍କର ?

ସତ୍ୟବତୀଙ୍କର କନ୍ତନ କାହିଁକି ?

ଶିଳ ଖିଲ ହସ କାନରେ ବାଜୁଛି ।

କାହାର ଏ ହସ ?

ରମା ଏପରି ନିର୍ଲଜ୍ଜ ହସ ହସେ ନାହିଁ ।

ଆରେ, ଶୋଭାବତୀ ଯେ, ସେ ପାଖରେ ଠିଆହୋଇଛି ।

ଶୋଭାବତୀ ନୁହେଁ, ସୁଭଦ୍ରା ।

ସୁନା ଖଡ଼ିକା ପରି ହିଅ; ପାତଳ ମୁହଁ, ଧାର ନାକ, ଚିଲ ଆଖି ।
ଚଉଦ ବରଷର ହିଅ ଖଣ୍ଡକ । ଆସିଛି କି ମୁହଁ ଚନ୍ଦ୍ର କରିବାକୁ ? ସତୀ-
ଅପାଙ୍କ ନୟନ, କାର୍ତ୍ତିକ ବାରୁଙ୍କର ମାମୁହିଅ ଭଉଣୀ, ଦୁଷ୍ଟକ ଶିରୋମଣି ।
ଦଶହ ପ୍ରକାନ୍ତକୁ ସେ ସ୍ନେହ କରେ ।

ହେ, ହେ—

ସେ ହଲଇ ଉଠାଇଛି ।

ଉ— ।

ପଶ୍ଚାତ୍ତାପ, ପଢ଼ୁ ପଢ଼ୁ ଶୋଇ ଘୁଙ୍ଗୁଡ଼ି ମାରୁଛି ? ବାଃ, ରାତି ଦଶଟା
ହେଲାଣି । ଗିଳିବ ନାହିଁକି ? ତମ ଅପା ଚାହିଁ ବସିଛନ୍ତି ।

ସୁକାନ୍ତର ଛାଇନଦ ଭଜିଗଲା ।

ଟକ ଧରି ସେ ପଦାକୁ ଆସିଲା । କେତେ ରାତି ହେଲାଣି କେଜାଣି ?
ମନୁଷ୍ୟର ସ୍ମରଣବଦ ନାହିଁ । ନିଶା ଗଢ଼ିଛି । ଆକାଶରେ ବହଳ ମେଘ ।
ଶାଢ଼ୁଲିଆ ଧୀର ପବନ । ପାଖ ଓ ଦୂରର ପାହାଡ଼ ମାଲ ଓ ଗଛଗହଳ

ଅନ୍ଧାରଯାତ୍ରରେ ମିଶି ଏକାକାର ହୋଇଛୁ । ମନରେ ଦକା ଅସ୍ପଷ୍ଟ ।
ଗୁଡ଼ଗୁଡ଼ିକା ଜଙ୍ଗଲ ଭିତରେ ମହାବଳ ନାଦ ଟାକ ବସିଥିବ, ତଳକୁ
ଢେଙ୍କାଇଲେ ଝାମ୍ପି ନେବ ।

ଛୁତ ପଡ଼ିଲ ଉଠିଲ । ସତେଜ ମେଘୁଆ ପାଗ ହୋଇଛି । କେତେବେଳୁ
ପେଟୋମାରୁ ଲଭିଯାଉଛନ୍ତି । ଦୁଇ ଦେଲୁର ଟକ ଅଲୁଅ ମୋତେ ଉଦ୍‌ବୁଲ
ଦଶୁନାହିଁ । ଗୁଲ୍‌ନଗୁଡ଼ା ଗ୍ରାମଅଡ଼ୁ ଧାଙ୍ଗଡ଼ୀ ନାରର ବାଇଦ କି ସ୍ଵର ଶୁଭ୍ର-
ନାହିଁ । ସେମାନେ ଫେରି ଅସିବେଣି । ନୁଆ ନାଲର ପଞ୍ଜଲ ପାଣିର ଅଦରଶ୍ଵ
ରଜ ରଜ ଶବଦ କାନରେ ପଡ଼ୁଛି ।

ଟକ ଅଲୁଅ ବାରଣ୍ଡା ଉଣିଲ । ଚଢ଼କଦାରର ଠେଙ୍ଗାଟି କାନ୍ଥରେ
ଡେଇ ହୋଇଛି, ସେ ନାହିଁ କି ଅଛ କେହି ନାହିଁ । ପାଗ ଗୁଡ଼ଗୁଡ଼ିକା
ଜଙ୍ଗଲ ଭିତରେ କଅଣ ଖସୁ ଖସୁ ହେଉଛି । ଚଢ଼କଦାର ଗଲ କୁଅଡ଼େ ?

ମନ ମାପ କୁଇଲ । ନା ନା, ଶୋଭବତା ତାକୁ ତା'ର ଘରକୁ ନେଇ
ଯାଇଥିବ । ସେ ନିଶ୍ଚିନ୍ତରେ ଶୋଇପଡ଼ିଥିବ ।

ଶୋଭବତା ଏଇଠି ଠିଆହୋଇ ହସୁଥିଲ । ଶୋଭବତା ଯେଇ ଛୋଟ
କୁଡ଼ିଆରେ ଅଛି ।

ସୁଭଦ୍ରାର ଆତ୍ମା ଏଇ ବଙ୍ଗଳାର ଗୁଣିପାଖେ ବୁଲୁଛି ?

ସେ ଅସୁବିଧା କରିଥିଲ । ଅହା ବିରୁଦ୍ଧ । ତା'ର ଅମୋକ୍ଷ ଆତ୍ମା
ସୁନାନ୍ତର ପଛେ ପଛେ ଗୋଡ଼ାଉଛି କି, ସେଇ ହେଉଛି ଖସୁ ଖସୁ ?

ଦେହ ମନ ଥର ଉଠିଲ ।

ସୁନାନ୍ତ ପଛେଇ ପଛେଇ କୋଠରୀ ଭିତରକୁ ଆସିଲ । କବାଟ
କଲିଲ । ସେ ଏବେ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ । ଘର ଭିତରେ ଏକା ସେ ! ଶୋଭବତା ପଣି
ପାରିନାହିଁ, ମହାବଳ ଦୂରରେ ଅଛି, ସୁଭଦ୍ରାର ଅମୋକ୍ଷ ଆତ୍ମା ହତାଶ ହୋଇ
ଫେରିଯିବଣି ତା'ର ନିଷ୍ଠୁର ସ୍ଵର୍ଗୀକ ପାଖକୁ ।

ସୁଦର୍ଶନ ଅନୁତାପ କରିଥିଲା । ମନସିଆ ଗୁଡ଼ି, ବୁଝାଇ ପରିତ୍ୟାଗ କରି
ସେ ଅଧାପାଶଲ ହୋଇ କେତେ ବର୍ଷ ରୁଲିଲା । ନୂଆ ସହାର କଲିଣି, ଭଲ
ମଣିଷ ହେଲଣି । ସୁଭଦ୍ରାର ସୁନ୍ଦର ସେ ମନରୁ ପୋଛି ଦେଇଥିବ, ଗୋଟିଏ
ଦୁଃସ୍ୱପ୍ନ ପରି ତାକୁ ଭୁଲିଯାଇଥିବ ।

ସୁକାନ୍ତ ଶୋଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକଲ ।

ସୁଭଦ୍ରା ଆଗରେ ଠିଆହେଲଣି ।

ନବବଧୂ ବେଶ ! ସୁନା ଗହଣାରେ ଦେହ ମୁଣ୍ଡ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେ'ଇଛି ।
ଆଖିରେ ଲେଜକ, କପାଳର ଛତରୁ ରକ୍ତ ଝରି ପଡ଼ୁଛି ।

ଦେଖ ସୁକାନ୍ତ ଭାଇ, ସେ ମୋତେ ପ୍ରହାର କରିଛି । ସେ ମଦ୍ୟପ,
ଦୁର୍ବୁଦ୍ଧି ! ଧନର ସନ୍ତାନ ବୋଲି ବାପା ମୋତେ ତା ହାତରେ ଛେଦଦେଲେ ।
ତମକୁ ମୁଁ ଭଲପାଇଥିଲି । ତମେ ମୋତେ ସ୍ନେହ କରିଥିଲି । ତମେ ମନା
କଲ କାହିଁକି ? ଏତେ ଅତ୍ୟାଚାର ମୁଁ ସହ୍ୟପାରୁନାହିଁ । ଜବନ ହାରିବି ।

କାହାକୁ ଭଲ ପାଇବାର, କି ସ୍ନେହ କରିବାର ଅଧିକାର ମୋର ନାହିଁ
ସୁଭଦ୍ରା, ମୁଁ ଗରିବ ମୂଲିଆ ଘରର ପୁଅ । ଅନ୍ୟର ଯତ୍ନାନ୍ତରୁ ଓ ମୋର
ଉଦ୍ୟମ, ଏହି ଦର୍ପଣ ମୋର ଗୋଡ଼, ଅଗେଇ ଯିବାର ସମ୍ଭଳ, ଅଧାପାଠୁଆ
ସୁକାନ୍ତ ବାନ୍ଧି ଦେବାକୁ ଚାହେଁ ନାହିଁ । ତମର କୃପଣ ପିତା ମୋତେ
ପଢ଼ାଇବାକୁ ସାହାଯ୍ୟ ଦେବାପାଇଁ ନାହିଁ କରିଦେଲେ । ବିଦ୍ୟା ଉପରେ
ତାଙ୍କର ବିଶ୍ୱାସ ନାହିଁ । ସେ ଚାହୁଁଥିଲେ ତାଙ୍କର ଦାନବିଧି କେଳାଶ
ନାଳକୁଳିଆ ଜମିକୁ ମୁଁ ଗୁପ୍ତକରି ଶ୍ରାମରେ ରହିବି । ତାଙ୍କର ଶିକ୍ଷାରେ,
ତାଙ୍କର ପରି କୁଟନାଥ ପ୍ରୟାଗ କରି, ଚନ୍ଦ୍ରାନ୍ତ କରି, ଅନ୍ୟର ଧନ ଆଣି ମୁଁ
ଧନୀ ହେବି । ମୁଁ ତାଙ୍କର ପ୍ରସ୍ରାବରେ ରାଜି ହେଲିନାହିଁ ।

କାହିଁକି ରାଜି ନ ହେଲ, ସେକଥା ତମେ ତମର ସତ୍ୟପାତ୍ର ଜଣାଇଲ
ନାହିଁ ? ସେ ମୋର ମନର କଥା ଜାଣିଥିଲେ । ଘରକୁ ଫେରିଆସିବା ପୁଙ୍ଗୁ
ମୁଁ ତାଙ୍କୁ କହିଥିଲି ତମେ ମତେ ସ୍ନେହ କର । ମୋର ପକ୍ଷର ଉତ୍ତର ସିନା

ଦେଲି ନାହିଁ, ଯେଉଁ କବିତାଟି ଲେଖି ଦେଇଥିଲି, ସେଇଟି ମୁଁ ସାଇତି ରଖିଛି । ମୋର ମନ ତମକୁ ଯେତେ ପସି ଲେଖେ, ତମର ସେଇ କବିତାଟି ପଢ଼ିଲେ ମୁଁ ମୋର ସବୁ ପନ୍ଦର ଉତ୍ତର ପାଏ । ସତେକ ତମେ ଆସି ମୋ ଆଗରେ ଠିଆହୁଅ ।

ତୁ ଆଜି ଅତି ସୁନ୍ଦର ଦିଶୁଛୁ ସୁଭଦ୍ରା, ତତେ ଗେଲି କବିବାକୁ ମୋର ମନ ହେଉଛି । ଦେଖ, ବାଲିମାଳ ଆରପାଖେ, ଦୂର ଗଛଗହଳି ଧାରର ଠିକ ଉପରେ, ଅସ୍ତ୍ରଗାମୀ ନାଲି ଟଙ୍କଟହ ସୂର୍ଯ୍ୟ କେଡ଼େ ସୁନ୍ଦର ଦିଶୁଛନ୍ତି । ଏ ପାଖକୁ ଅନା, ସୁନାଆଳି ପରି କେଡ଼େ ବଡ଼, କେଡ଼େ ଶୋଭାକାର ଚନ୍ଦ୍ରମା, ପୁରୁଷ ଦଗ୍ଧଲସୁର ଗଛଗହଳି ଉପରକୁ ଉଠିଆସିଲେଣି । ଆଜି କୁଆଁର ପୁନେଇଁ ନୁହେଁ, ଆଜି ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀ ।

ଭାବି ସାହସିଆ ତମେ ସୁନାଭାଲ, ଗୁଡ଼ିବଟି ମୋର ହାତ, ନୁଆଉ ଆସିବେ । ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ମତେ ସେ ଆଖିଛଡ଼ା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଆସୁଥିବେ ମ, ଗେଲି କଲେ କଥାଟି ତମ ସ୍ନେହ ଅଧିକ ବୋଲି ଜଣାପଡ଼ିବ ? ସେଇଟା ଅଲକ୍ଷ୍ୟ, ଅନାଦି କଥା । ତମେ ମୋର ବାପାଭାଲ ନୁହଁ । ଗେଲି କବିବ କେଉଁ ଅଧିକାରରେ ?

ହତ କହୁଲୁ ଲେ ସୁଭଦ୍ରା, ମୋର ସେ ଅଧିକାର ନାହିଁ, ସେ ଅଧିକାର ଆସିବ ନାହିଁ । ଏଠାକୁ ତୁ ଆସିଛୁ ସ୍ନେହରେ, ସମ୍ମାନରେ । ଦୁଇ ଦିନର କୁଣିଆ । ମୂଲିଆ ଘରର ପୁଅ ମୁଁ, ଭିଣୋଇଙ୍କର ଦୟା ହେଲୁ ଗାଈଜଗା ଗୁଡ଼ି ପାଠ ପଢ଼ିବାକୁ ଅନନ୍ତପୁର ଆସିଥିଲି । ପର ଅନ୍ଧରେ ପ୍ରତିପାଳିତ ହୋଇ କେତେ ବର୍ଷ କଟିଗଲଣି । ଏଠାରେ ରହଣିର ଏଇ ମୋର ଶେଷ ବର୍ଷ । ବଡ଼ ଘରର ଅଲିଅଳି ଝିଅ ତୁ, ମୂଲିଆ ଘରର ନିଉଛଣା ପୁଅ ମୁଁ ।

ହାତ ଗୁଡ଼ି ସୁନାନ୍ତ ଅଗେଲେ । ଅନୁତାପରେ ଥରି ଉଠିଥିଲି ମନ । ପିତାମାତାହର ଅନାଥ ପିଲାଟା ସେ, ବସ୍ତ୍ର ଚନ୍ଦ୍ର ଦୁନିଆଁ ଦାଣ୍ଡରେ ବାଟ

ଗୁଲିବାକୁ ସେ ଉଦ୍ୟମ କରୁଛି । ଆକାଶର ଚନ୍ଦ୍ରମାକୁ ଦେଖି ଅନନ୍ତ
ହେବାର ଅଧିକାର ସମସ୍ତଙ୍କର ଅଛି, ପାଇବାକୁ ମନ କରା ଓ ହାତ
ବଢ଼ାଇବା କେବଳ ଶିଶୁ, ପାଗଳ ଓ ନିଷୋଧକୁ ଯାଜେ ।

ସେ ଶିଶୁ ନୁହେଁ କି ପାଗଳ ନୁହେଁ । ସେ ନିଷୋଧ ହେବାକୁ ଚାହେଁ
ନାହିଁ । ସେ ଦୂରେଇ ଯିବ , କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପଥରେ ଆଗେଇବ । ରୂପଯୌବନର
ମୋହ ଓ ଉଦ୍ଦେଶନା ସଙ୍ଗେ ଲେକିବାକୁ ଆଉ କେବେ ସାହସ କରିବ ନାହିଁ ।

ସୁତଦ୍ରା ପଛରୁ ଅସି ହାତ ଧରିଲା !

ସୁକାନ୍ତ ଫେରିଗଲା ।

ସୁତଦ୍ରା ର ସୁନ୍ଦର ମୁହଁଟି କେଉଁ ଅଜଣା ଦୁଃଖରେ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇଛି ।
କଳ୍ପଲସ୍ତର କର୍ମଫଳର ପାଖୁଡ଼ାପରି ଲେଟନ ଦୂର୍ଘଟିରେ ଲେଟକ ଡଳଡଳ
ହେଉଛି । ଗୋଲାଂ ଓଠପାଖୁଡ଼ା ଦୂର୍ଘଟି ଧରିଉଠୁଛି ।

ମନ କଷ୍ଟ କଲି କି ସୁକାନ୍ତ ? ଯିଏ ଯାହାକୁ ଭଲ ପାଏ, ସିଏ ତା’
ସଙ୍ଗରେ ଟିକିଏ ଲେବ ଲଗାଏ । ଅଳପ ଡେଡ଼ାଇବାକୁ ମନକରେ । ‘ମୋ
ହାତ ମୁଁ ଟାଣିନେଇ ନଥିଲି, ତମେ ଛାଡ଼ିଦେଲ ।

ମନ ହେଉଥିଲା ଗେଲ କରିବାକୁ । ସଖାଅପା ପଛରୁ ଆସୁଛନ୍ତି ।
ମନରେ ତାଙ୍କର କେତେଦିନରୁ ସନ୍ଦେହ, କି କୌତୁହଳ, କି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇବ
ସାବଧାନର ଧାରଣା ଜାରିଛି । ଆମେ ଦହେଁ ଗୁରୁଦିନିଆ କୁଣିଆଁ । ଅଧିକ
ସନ୍ଦେହ ତା ଭଲ ନୁହେଁ ।

ପାଠୁଆ ପିଲାଙ୍କର ପାଠରେ ମନଦେବା ଭଲରେ ଭଲ, ତୁ ମଣିଷ
ହୋଇ ବାଟ ଗୁଲିଲେ ବଡ଼ସରର ଅଲିଅଳା ହିଅ, ସୁବର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରତିମାକୁ ତୋ
ହାତରେ ଦେବାକୁ ତା’ ବାପା ବଳେ କହୁବେ ।

ସଖାଅପା ଆକଟ କରୁଛି ।

ସୁଭଦ୍ରା ତାକୁ କବି କରିଥିଲା !

ଦୂରେଇ ଆସି ବୃତ୍ତି ପାଇ କଲେଜରେ ପଢ଼ିବାବେଳେ ସୁଭଦ୍ରାର ପିତା ସମ୍ବନ୍ଧ ଅଣିଲେ; କିନ୍ତୁ ପାଠପଢ଼ାପାଇଁ ସାହାଯ୍ୟ ଦେବାକୁ ନାହିଁ କରିଦେଲେ ।

ଗୋଟିଏ ପାଖରେ ସୁଭଦ୍ରା ଓ ତା' ସଙ୍ଗେ ଦଶମାଶ ନାଳକୂଳିଆ ଧାନକମ୍ପି, ଆଉ ଗୋଟିଏ ପାଖରେ ବନ୍ଦ୍ୟା, ସୁକାନ୍ତ ଦୁଇଟିକୁ ଚଉଲି ଦେଖିଲା । ସେ ଭଲ ଗୁପ୍ତ, ବୃତ୍ତି ପାଉଛନ୍ତି, ଦୁଃଖେକଷ୍ଟେ ଚଳିଯାଉଛନ୍ତି । ଆଗେଇ ଗୁଲିବାର ଆହୁତ ମନରେ ଜନ୍ମିଛି ।

ସମ୍ପାଦକର ଅନୁରୋଧ ଓ କାର୍ତ୍ତିକ ଭାଇଙ୍କର ଆଦେଶକୁ ସେ ରକ୍ଷାକରି ପାରିଲା ନାହିଁ ।

କବିତାର ଝରଣା ଶୁଖିଲା । ସୁଭଦ୍ରା ଧରିଲା ଅନ୍ୟର ହାତ ।

କାର୍ତ୍ତିକ ବିରକ୍ତ ହେଲେ । ଯେଉଁ ସାହାଯ୍ୟ ଦେଉଥିଲେ, ସେତକ କେ କରିଦେଲେ । ସମ୍ପାଦକ ଅନର୍ଥକ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ହେଲେ ।

କଲିକତାରୁ ଫେରି ଅନନ୍ଦବିହୀନ ଦେବଳ ଧମ୍ପତି ଚମ୍ପୁକର ଧନୀ ହେବାକୁ ବ୍ୟାକୁଳ । ବାହା ହୋଇ ସଂସାର କଲେଣି । ଭଗବାନ ଜନ୍ମ ହେଲାଣି । ସାହାଯ୍ୟ ଦେବାକୁ ଭାଇ ମନା କରିଦେଲେ । ଭାଇଜନଙ୍କର କୁ-ଶିକ୍ଷାରେ ପଡ଼ି ପରି ଲେଖିଲେ, ତୋ ଭାଗ ସମ୍ପତ୍ତି ତୋ ଭାଇଜନ ନାମରେ ରେକର୍ଡ଼ କରାଯେଲେ ଧାରଣ୍ୟାର କରି ସେ କେଉଁଠୁ ଟଙ୍କା ଆଣି ଦେଇ-ପାରିବେ ବୋଲି କହିଛନ୍ତି ।

ତାହାହିଁ ହେଲା ।

ସେଥିପାଇଁ କଟକ ଗୁଡ଼ି ନରେନ୍ଦ୍ରପୁର ଯିବାକୁ ପଡ଼ିନାହିଁ । ରେକର୍ଡ଼ସ୍ତେସନ୍ ହେଲା କଟକରେ । ପାଞ୍ଚଶ ଟଙ୍କା ପାଇ ଭାଇଜନ ପଦଧୂଳି ଓ ଆଶୀର୍ବାଦ ସେନା ସେ ହସ୍ତେଲକୁ ଫେରିଆସିଲା । ଟଙ୍କାତକ ପୋଷ୍ଟ ଅଫିସରେ ରହି ନରେନ୍ଦ୍ର-ପୁରକୁ ସେ ଦୂରରୁ ଜୁଡ଼ାର କରିଥିଲା ।

ଅଖିରୁ ଝରିଥିଲା ଲୁହଧାର । ଦୁନିଆରେ ସେ ଏକାକୀ ମୋଇତି,
ନିଃସହାୟ ହୋଇଛି, ନିଜ ଶିଙ୍ଗରେ ହିଁ ସେ ମାଟି ଖୋଳିବ, ନିଜ ଗୋଡ଼ରେ
ଠିଆହେବ । ସ୍ଵର୍ଥପର ଦୁନିଆଁରେ ସମସ୍ତେ ପଛରୁ ଗୋଡ଼ ଓଟାରିବେ,
ହାତଧରି କେହି ଆଗେଇ ନେବେ ନାହିଁ ।

ମନଦେଇ ରମା ସରୁ ଶୁଣିଲା, ଦୀର୍ଘଶ୍ଵାସ ଛୁଡ଼ିଲା, ଉଦ୍‌ଭର ଦେଲା
ନାହିଁ ।

ମୁହଁରେ ହସ ଲାଗିରହିଛି । ଦୃଷ୍ଟି ଧୀରେ ଧୀରେ ବୁଲିଯାଇଛି
ରୁଗିଆଡ଼କୁ । ପୂର୍ଣ୍ଣ ଇନ୍ଦ୍ରଦାନ ଅର ପାଖରେ ଲମ୍ବିଯାଇଥିବା ଅରଣ୍ୟର
ଶେଷ ପାହାଡ଼ଧାଡ଼ିର ନଇଁଲା ଉପତ୍ୟକାର ମଥାଉପରେ ହେଲେଣି । ଏଥର
ସେ ଅସ୍ତମିତ ହେବେ । ପାହାଡ଼ର ପଛପାଖେ ମୁହଁଛପା ଦେବେ । ଶେଷ
ବୈଶାଖର ଉଷ୍ମ ଗୋଧୁଳିବେଳ ଶୀତଳ ହେବ, ଗରମ ପବନ ବଜର
ହେବ ।

ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ସହର କଡ଼ର ପାହାଡ଼କାନ୍ଥ ଉପରେ କ୍ଳାନ୍ତ ହୋଇ
ବସିଛନ୍ତି ସେ ଦହେଁ ବର ଓ ବରୁଣ, ସହରର ଶୋଭା ଦେଖୁଛନ୍ତି ।
ଇନ୍ଦ୍ରଦାନ କୁଳରୁ ଜିଲ ଅଫିସ୍‌ଯାଏ ପ୍ରାୟ ଏକ ମାଇଲ ଲମ୍ବିଯାଇଛି ସେଇ
ପାହାଡ଼କାନ୍ଥ । ଉଚ୍ଚତା ତିନିଶ ଫୁଟ ହୋଇପାରେ, ଅଧ ମାଇଲ ହେବ
ପ୍ରସ୍ଥ । ଲୋକେ କହନ୍ତି, ଏ ପାହାଡ଼ରେ ସୁନା ଅଛି ।

କଷ୍ଟ ହେଲେ ମଧ୍ୟ କେଡ଼େ ଆଶ୍ରୟରେ ନଦୀକୁଳ ନାସିବାଟେ ରମା
ସେଇ ପାହାଡ଼ ଉପରକୁ ଉଠିଛି । ମଝି ପାହାଡ଼ର ବୁଦ୍‌ବୁଦିକା ଗଛତଳ
ଚଟାଣ ଉପରେ ପ୍ରୁଇତଳେ ସୁକାନ୍ତ ପାଖରେ ବସିଛି । ସାରା ସହର
ଦେଖାଯାଉଛି ଚନ୍ଦ୍ର ଅଙ୍କାହେଲା ପରି । କେତେ ଦିନର ଅଶା ଡା'ର
ଆଜି ମେଣ୍ଟିଛି । ସତେ କି ସେ ଆଜି ଗଡ଼ ଜିତିଛି । ଦେହରୁ ଫିଟିପଡ଼ୁଛି
ଗନ୍ଧ ଗନ୍ଧ ଝାଲ ।

ଅଳ ପଡ଼ିଲ କି ମୋ ? ପିଲାମାନଙ୍କର ପାଦାବୃତ୍ତ । ଦେଖି ଭର୍ଷା କରିଥିଲ । ସାହସ କରି ଉଠିଅସିଲ ତ, ଓହ୍ଲାଇଲ ପରେ ଶୁଣିଦନକାଳ ବନ୍ଧଣାରେ ପଡ଼ିରହିବ, ଗୋଡ଼ ଦରଜ ହେବ ।

ପରେ ଅଶେଷ ହେବ ସେ କଥା ମୁଁ ଏବେ ବୁଝୁନାହିଁ । ଦେଖୁଛି, ନାମ ଯାଏକକାଶ ଏଇ ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ହେଉ, ଭୁଲିପାରିବି ନାହିଁ ଜୀବନରେ ।

ତୁମେ ଏଥର କବିତା ଲେଖ ।

ଲେଖି ଜାଣେ ନାହିଁ, ପଢ଼ିବାକୁ ମୁଁ ଭଲପାଏ ।

ମନ କନକନ ହେଲ, କହୁଦେବ କି, ମୁଁ ଦିନେ କବିତା ଲେଖୁଥିଲି; ଯିଏ ମତେ କବି ହେବାକୁ ପ୍ରେରଣା ଦେଇଥିଲ, ସେଇ ସୁଭଦ୍ରା ଅଳ ଏ ପୁରରେ ନାହିଁ । ସେଇ ମୋର ପ୍ରେରଣାକୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇଗଲା । ବାସ୍ତବ ଦୁନିଆଁ ସଙ୍ଗେ ଲଢ଼ି ମଣିଷ ହେବାକୁ ସେ ଦୁନିଆଁର ଆରପାଶରୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଛି । ଯଦି କବିତା ଟିକିଟିକି କରି ଛଣ୍ଡାଇ ନାଲିଦେଇଛି । ସେଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ଅଶେଷ ସୁଭଦ୍ରା ପାଖକୁ ଶୁଣିଯାଇଛି । ତାହାର ଅମୋକ୍ଷ ପ୍ରେତାତ୍ମା ସେଗୁଡ଼ିକ ପଢ଼ି ନ ପାରିଲେ ମଧ୍ୟ ଅନୁଭବ କରିବ, ନିଶୀଥର ନିବିଡ଼ ଅନ୍ଧକାରକୁ ଚାହିଲ ଓ ମୁଣ୍ଡର ଢେବ ।

କହୁବ କି, ତମେ ମୋର ଜୀବନର ଦୁଃଖସୁଖର ସାଥୀ । ଶୁଣିବେଶ ମାନାଭିମାନ ସହୃଦ୍, ମାନେ ନମାନେ ତମର ଧାରଣାରେ ଯାହା ଭଲ ବା ମନ୍ଦ ନିଃସଙ୍କୋଚରେ ନିର୍ଭୟରେ କହିଛି । ତମେ ମୋର ଦେଖାପରିଣା ଧ୍ରୁବତାରା । ସୁଭଦ୍ରା ଦିନେ ଅଦେଶୀ ଅଲୁଅ ହୋଇ ମୋତେ ବାଟ ଦେଖାଇଥିଲ । ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବ ଓ ଅତ୍ୟାଧିକୃତ ମୋତେ ପାସୋରି ଦେଲେ । କେବେ କାହା ପାଖରେ ମୋର ପ୍ରଶଂସା କରୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଭର୍ଷାରେ ଜଳି ଯାଉଥିଲେ । ମୋତେ ଅପଦାର୍ଥ ଓ ଅକୃତଜ୍ଞ ବୋଲି ସମାଲୋଚନା କରୁଥିଲେ ।

ବିଶ୍ୱାସ କରିବ କି, ସୁଭଦ୍ରା ମୋ ମନରେ ଆଗେଇ ଯିବାର ଦୃଢ଼ ସକଳ୍ପର ଗଳ ବସନ କରିଥିଲ । ଶୁଦ୍ଧ ଜୀବନରେ ଯେଉଁମାନେ ମୋର ସହ-

ପାଠୀ ଥିଲେ, ସେମାନେ ମୋର ମିତବ୍ୟୟିତାକୁ ଛୋଟଲେଖା ବୋଲି ଉପହାସ କରୁଥିଲେ । ଅଳ୍ପବ ପାଇଁ ମୋର ଅପରାଧର ବେଶକୁ ଦେଖି ନାକ ଟେକି-ଥିଲେ । ଦିନେ ସେ ଏଇ ମୂଲ୍ୟ-ପୁଅ ଛଣ୍ଡା ମଇଳା କରିଥା ପିନ୍ଧି, ପାଖରେ ପାଞ୍ଚଶ ଚାପି ପର ପିଣ୍ଡାରେ ପିଆଳ ଲଗାଇ ବାସିପଡ଼ାଳକୁ ଅମୃତ ପରି ଖାଇପାରୁଥିଲ, ସେ କଥା ସେମାନେ ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ ।

ସେହି ଦୁଃଖମୟ ଜୀବନ ପଥରେ ଦୃଢ଼ ପଦକ୍ଷେପରେ ମୁଁ ଯେତେବେଳେ ଆଗେଇ ଯାଉଥିଲି, କେତେ ହସିଲମୁସ୍ମି, ଛଳଛଳ ଯୋବନ, ଅଭି ଚାହାଣିର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇଥିଲି । ମୋର ଦରିଦ୍ର ଅସନା ଭେକ ଦେଖି ମଧ୍ୟ ଯେଉଁମାନେ ଲୋଭଲ ଆଖିରେ କଣେଇ ଚାହିଁଥିଲେ, ସେମାନଙ୍କୁ ତମେ ନିବୋଧ ଆଶ୍ୟା ଦେଇପାର; କିନ୍ତୁ ସେମାନେ ମୋ ମନରେ ପୁରୁଷପଣର ଅହମିକା ଜଗାଇ-ଥିଲେ । ମୋର ରୂପ, ଯୋବନ, ସ୍ବସ୍ଥ୍ୟ ଓ ଅନୁରାଗ ଜନ୍ମାଇବାର ଆଉ କଅଣ ଅଜଣା ଉପକରଣ ଅବଶ୍ୟ ଥିଲା ।

ନିଜେ ମୁଁ ଟାଣି ହୋଇଥିଲି । ଦୋହର ଦୃଷ୍ଟି ସେମାନଙ୍କର ରୂପ-ଯୋବନ ଓ ଆକର୍ଷଣରେ ସୁଭଦ୍ରାର ସୁଦୃଶ୍ୟ ଲେପି ଦେଇଥିଲା । ସେମାନଙ୍କ ଆଖିରେ ଓ ଓଠରେ ସୁଭଦ୍ରା ହସିଥିଲା ଓ କାନ୍ଦୁଥିଲା, ଶେଷ ପରିଣାମ ମନେ-ପକାଇ ଦେଇଥିଲା, ମୁଣ୍ଡ ନୋହିଥିଲା, ଛୁତ ଥରାଇଥିଲା । ତୃଣସ୍ବଥର କଣ୍ଠେ ଚାହିଁବାକୁ ସାହସ କରିନଥିଲା ।

ତମ ସାଙ୍ଗରେ ପ୍ରଥମ ଯାତ୍ରାରୁ ଦିନ ଛପିଛପି ସେ ଅସିଥିଲା ମୋ ସାଥରେ ହସିହସିକା । ତମ ପାଖରେ ମୋତେ ସେ ଯମି ଦେଇଥିଲା । ତମ ସଙ୍ଗେ ସେ ବିଲ୍ଲବ ହୋଇ ଏକାକାର ହେଲା । ଯେଉଁମାନଙ୍କର ଅଳପ ସ୍ନେହ, ମୋର ନୟନକୁ ଏକାଧିକ ଥର ଓଟାରିଥିଲା, ସେମାନଙ୍କର ଧାରଣା ମଧ୍ୟ ତମର ଭିତରେ ଲୀନ ହୋଇଥିଲା ରମା, ତମ ଧାରଣାରେ ତମେ ଏକ ହୋଇଯାଅ; କିନ୍ତୁ ମୋ ଧାରଣାରେ ତମେ ମୋର ସବୁ ଆକର୍ଷଣର ଗମସ୍ତି ।

ଶୋଭାବତୀ ତମର ଭିତରେ ବଲୟ ଗଳିବ ।

ମନକଣ୍ଠି ଦେଇ ମୋ ଅଟେ ଜବନର ଗାଥା ତମେ ଶୁଣିଛ । ସବୁ ମଣିଛ ସତ୍ୟ । ଯାହା କହୁଛୁ, ମୁଁ ଦେଖି ଦିଅ କହୁଛୁ । ଯାହା କହୁନାହିଁ, ଦେଉଳ ମୋର ନିଜର ହୋଇ ରହୁଛି ।

ସୁନ୍ଦର କୁ ତମେ ଜାଣନାହିଁ; ଆଉ ଯେଉଁମାନେ ତମର ଭିତରେ ଛପି ଯାଇଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଜାଣନାହିଁ । ଗୋରାବଫାକୁ ବି ଜାଣିବନାହିଁ । ସେମାନେ ତମର ଅନୁଗତ୍ୟ ଓ ନିଷ୍ଠାର ଯତ୍ନୀ !

ରମାର ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଲା । ବାରଗୁଡ଼ଲିଆ ସପନ ଅପସରିଲା । ଶେଷ ଦୃଶ୍ୟର ପରିବେଷ୍ଟନ ତଥାପି ରହୁରହୁ ହେଉଛି । କ୍ଳାନ୍ତ ଆଖିପତା ଖୋଲି ହେଉନାହିଁ । ଅରଣ୍ୟସେବ ଗିରିମାଳର ପାଦଦେଶରେ ପ୍ରବାହୁତ ତଟିନୀର ମନୋରମ ଦୃଶ୍ୟ ମନଗହଳରେ ଲୁଚିରହୁଛି । ଜଳପ୍ରପାତର ସ୍ବନସଦୃଶ କାନରେ ବାଜିଯାଉଛି ।

ଗଭୀର ସଙ୍ଗାଣ୍ଡି ଗିରିଦଶରେ ପ୍ରବଳ ବେଗରେ ତଟିନୀର ପ୍ରବାହ ପ୍ରସରି ଯାଇଛି, ଛପିଯାଇଛି ପଟ୍ଟମାଳର ଦେଇ କନ୍ଦରେ । ହଜିଯାଇଛି କି ? ମୃଗ୍ୟ ନେତ୍ର ଖୋଜି ଯାଉନାହିଁ । ଉପରର ପଥରବନ୍ଧାରୁ ତରବର ହୋଇ ଗିରିମାଳନୟନ ଯେଉଁଠି ସାତତାଳ ଗଭୀର କନ୍ଦରକୁ ଡେଇଁପଡ଼ୁଛି, ଯେଉଁଠି ଖଇଫୁଟା ପାଣିର ଆବର୍ତ୍ତନରୁ ଉଠୁଛି ଜଳକଣାର କୁହେଳି ।

ଜୟସୁର ପାଶ କୋଲବ ନଦୀର ଜଳପ୍ରପାତ ବାଦର, ଅବା ମାଛକୁଣ୍ଡନଦୀର ଡୁଙ୍ଗୁମା ପ୍ରପାତ ?

ପ୍ରପାତ ଉପରକୁ ଅଧେ ଦୂରଯାଏ ଲମ୍ବିଯାଇଛି ଅକର୍ମଣିନୀ । ଉଠାଣିଆ । ମନା ନ ମାନି ଖଇଫା ପଥର ଉପର ଅଣ୍ଡେହାଣିଆ ବାଟରେ ଜଳପ୍ରପାତ ଦେଖିବାକୁ ଉଠିଯାଉଛନ୍ତି ସୁକାନ୍ତି, ହାତ ଧରି ପଛେ ପଛେ ଯାଉଛୁ କୁରୁ । ଶରଣାକୁଳର ଚଟାପଥର ଉପରେ ଅକ୍ଷୁଳ ଆଖିରେ ଅନାହିଁ ରହୁଛି ମୋ । ମନ ଦବଦବ, ଛୁଟି ଥରେ । ଭାବ ପାଶରେ ନାହିଁ, ସଂସାରକୁ ସେ ଦେଖେବେଳେଯାଏ ଆସିନାହିଁ ।

ଗୁହଁରହୁଛ ରମା, ଆଗେଇଯାଉଛ ସୁକାନ୍ତ । କେତେ ନିର୍ଭୀକ ପିଲାଟା
କୁନ୍ତୁ, ବାପର ହାତ ଗ୍ରୀଡ଼ି ଟଳିଟଳି ଚାଲୁଛି । ସାତଜାଲ ତଳେ ପାଣି ଗର୍ଜୁଛି,
ନାଚୁଛି, ହସୁଛି, ଧୂଆଁ ଗୁଡ଼ୁଛି । ମଧ୍ୟାହ୍ନ ତପନର ମୁହଁ ଡାକିଛି ବହୁଳ ଧବଳ
ଅଳସ ଜଳଦ ।

କେତେ ଦୃଶ୍ୟ ସେ ଦେଖିଛି, କେତେ ସ୍ଥାନରେ ସାତବର୍ଷର ବ୍ୟାହତ
ଜୀବନକାଳରେ, ସବୁ ମିଶାମିଶି ହୋଇଛି ଲବନାରେ ।

ପାଖେପାଖେ ସୁକାନ୍ତ । ସେ ପାଖରେ ଥିଲେ ମନରେ ଭୟଭ୍ରାନ୍ତ ପଶେ
ନାହିଁ । ସେ ନିର୍ଭୀକ, କର୍ମନିଷ୍ଠ, ସର୍ବୋଚ୍ଚ ଇଚ୍ଛା ନିୟା !

ସେ ଦରିଦ୍ର ଘରେ ଜନ୍ମ ହୋଇଥିଲେ, ଦୁଃଖକଷ୍ଟ, ଅପମାନ ସହ୍ୟଥିଲେ ।
ପେଟରେ ଓଦାକନା ଦେଇ ଛୁଣି ମଇଳା ପିନ୍ଧି ପାଠ ପଢ଼ିଥିଲେ ।

ଶୁଣିଲି କଥା ଗଲ୍ଲ ପରି ଲଗେ । ଅନୁମାନ ବୋଧହୁଏପାରେ, ଅନୁଭବ
କରି ହୁଏ ନାହିଁ । ଅନୁଭବ ଉପରେ ଗତଜୀବନର ଘଟଣାମାନ ପ୍ରଭାବ
ପକାଇଥିବ; କିନ୍ତୁ ସେ ସବୁ ବହୁଦିନ ଜୀବନ୍ତ ହୋଇ ରହେ ନାହିଁ । ପ୍ରକାଶ
କରିବାକୁ ଆଗ୍ରହ ହୁଏ, ଶୁଣିଲିଗେ, ଆସୁଗୋରବ ମିଳେ ।

ସୁକାନ୍ତ କହେ, ରମା ମନଦେଇ ଶୁଣେ ।

ରମା ନିଜେ ନିଜକୁ ଛାଡ଼ି ଦିଏ ।

ମୁଁ ଇଚ୍ଛା ନିୟାରଙ୍କ ହାତଧରି ଘର କରିବାକୁ ଆସିଛି । ମୋ ସ୍ୱାମୀ
ମୋର ସହୃଦ୍ଦ । ସେ ମୋର ଦେବତା । ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣା କରିବାକୁ ଜୀବନ ପଣ
କରିବି । କାଲି ସେ କଅଣ ଥିଲେ, ତା ଘରେ ମୋର ସମ୍ପର୍କ ନାହିଁ । ଆଜି
ସେ ଯାହା, ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ସେଇଆ କରି ପାଇଛି । ସେ ବାଟ କଢ଼ାଇବେ,
ଭଲରେ ଓ ମନ୍ଦରେ, ମୁଁ ଅନୁଗମନ କରିବି । ତାଙ୍କର ପ୍ରେମର କଣିକାକୁ
ତାଙ୍କର ରୂପର ପ୍ରାଣରେ ନିଜ ଭିତରେ ଗଢ଼ିବି ।

ଶୋଇଲି ପିଲାଟି କି କୁଲୁକୁଲିଆ ମୁହଁକୁ ସେ ତନ୍ମୟ ହୋଇ ଥିନା
ରହୁଛନ୍ତି । ତଳେ ଠିଆହୋଇ, ପଲଙ୍କ ଉପରେ ଦୁଇ ହାତ ଭରା ଦେଇ ସେ

ନଇଁ ପଡ଼ିଛନ୍ତି । ତଳମାସର ଛୁଆ କୁନ୍ତୁ, ସଫେଦ ଧଳା ଗୋଲିଆ ମୁହଁ,
ପୁରଲ ପୁରଲ କଥା ଲିଆ ଗାଲ, ଗୋଲପା କୁନକୁନ ଓଠ ଦର୍ପଣରେ ସେ ମନେ
ମନେ ଧୀର ଶୋଷୁଛି, ଓଠପତା ହଲୁଛି, ଗାଲ ଦର୍ପଣ ଚହଲୁଛି । ଚକଟିଆ
ଟିକ ଲମ୍ବନାକର ପୁଡ଼ା ଦର୍ପଣ ଅରୁଛି । କପାଳରେ ଲମ୍ବଲୁଣ୍ଠି କଜଳଗାର ।
କଳା ମିଶିମିଶି ଦସ କେଶ ତା'ର ମୁଣ୍ଡରେ ତେଲ ଜୁକୁଜୁକୁ ।

ସୁକାନ୍ତ ଚାହିଁ ରହୁଛି, ପଛରେ ହସ ହସ ରମା ।

ତେଜାନାଳରେ ରହଣି, ନର୍ତ୍ତକୀ ପୁରବାକୁ ବସିଲ ।

ସରକାସ ଚାକର ଆଜି ଏଠି କାଲି ସେଠି, ହାଣ୍ଡିରେ କଳା ପଡ଼ୁନାହିଁ ।
ପୁଣି କେଉଁଠିକି ବଦଳି ହେବାର ବେର ଆସିଲଣି । ଅବାରିଆ ଝୁଙ୍କିଆ ଲୋକ,
କଥା ମାନବେ ନାହିଁ ।

ଟିକ ପିଲକୁ ନେଇ ପୁଣି କେଣେ ଯିବା ?

ହେଉଁଠିକୁ ସେମାନେ ପଠାଇବେ ।

ବଡ଼ ହାକିମ କି ଏନ୍. ଏଲ୍. ଏ. କି ମନ୍ଦୀ କାହାକୁ ଅରେ ଆମର
ଅସୁବିଧା କଥା କୁହ । ଆଉ ଛ' ମାସ କଟୁ, ପିଲ ଟିକିଏ ଟାଣ ହୋଇଯାଉ,
ତେଣିକି ଯହିଁ ପଠାଇବେ ତହିଁ ଯିବା ।

ଏଠାକୁ ବଦଳି ହୋଇ ଆସିବାକୁ ସେମାନଙ୍କ ଆଗରେ କିଏ ଯାଇ
କରପଟ ଯୋଡ଼ି ଅନୁରୋଧ କରିଥିବ । ସେତକ କରିବାର ଦକ୍ଷତା ମୋର
ନାହିଁ ରମା, ସେପରି ଦକ୍ଷତା ଅର୍ଜନ କରିବାକୁ ମୁଁ କେବେ ଚେଷ୍ଟା କରି
ନାହିଁ । ଏବେଯାଏ ଆବଶ୍ୟକ ମଣିନାହିଁ । ଭବିଷ୍ୟତରେ ଦେଖାଯିବ । ଟିକ
ପିଲକୁ ଅତି ସାବଧାନରେ ଆମେ ନେଇପାରିବା ।

କପିଳାସ ଯିବାକୁ ସକାଳୁ ସକାଳୁ ହୋଇଛନ୍ତି । ଶିବରାତ୍ରିକୁ କେତେ ଦୂର
ଓ ପାଣ ସ୍ଥାନମାନଙ୍କରୁ ଆସି ପଞ୍ଚତ ଉପରେ ସହସ୍ର ହେସ୍ର ଆବାଳବୃତ୍ତବନ୍ଧିତା
ରୁଣ୍ଡ ହେବେ । ମନରେ କେତେ କେତେ କାମନା ଧରି ଆସିଥିବେ । ଉକାଗର
ରହିବେ ସାରାସାର ।

ଫଟ ଦେହରେ ନାନା ସ୍ଥାନରେ ଅଲେକ ଚକ୍ରଧର । ଅନ୍ଧାର
ରାତିରେ ଦୂରରୁ ଦର୍ଶିବ ସହସ୍ର ସହସ୍ର ନକ୍ଷତ୍ରର ମିଳନ ଛଳ ପରି । ସେ
ଯାଉଛନ୍ତି ସୁଆ, ବାଟ, ଅଣ୍ଟାଦୀ ଓ ଶାଢ଼ୀ ଚନ୍ଦ୍ରଣି ଦରର କାର୍ଯ୍ୟ ପରିଦର୍ଶନ
କରିବେ, ମହାଦେବଙ୍କୁ ବି ଦର୍ଶନ କରିବେ ।

ଗତବର୍ଷ ତ ଦେଖିଆସିଛ ରମା, ଏବର୍ଷ ଟିକିପିଲକୁ ଯାଜାରେ ନେଇ
କପିଳାସ ଯିବାକୁ ପୁଣି ମନ କରୁଛ କି ?

ମନ ଲେ ବ ତମେ ମତେ ଯଜାରେ ନେବନାହିଁ, ମୁଁ ଜାଣେ ଯେ,
ମନ ଚାଷା କରିବାକୁ ପଦେ ପଶୁରିଦେଲ ।

ଅରମାନ କରୁଛ ? ଧବଳେଶ୍ଵରର ଶିବରାତ୍ରି ଦେଖିଛ, ସୁଗର
ଲେନାଥ, ଭୁବନେଶ୍ଵର,—

ଭଡ଼ ହୋଇଛ ମନ୍ଦର ବେଢ଼ାରେ । ମହାଘସ ରାତି ଅଧରେ ଉଠିବ ।
ଏପାଞ୍ଚ ସେପାଞ୍ଚ ହୋଇ ଦୁହିଁଙ୍କର ଗୋଡ଼ ଅକଗଲଣି ।

ଗୁଲ, ଫେରିଯିବା ବସାକୁ ।

ଏକଥପାଇଁ ଜଗର ଲଗାଇ କଟକରୁ ମୋତେ ଭୁବନେଶ୍ଵର ଟାଣି
ଆଣିଲ ? ତମର ମନର କଥା ମୁଁ ଜାଣେ ଯେ, କୋଳରେ ପୁଅଟିଏ ଧରିବାକୁ
ଉତ୍ତନ ହେଲଣି । ମାନସିକ କରି ଆସିଛ ରମା, ଉପବାସ କରିଛ, ମହାଘସ
ନ ଦେଖିଲେ ତମ ମନକାମନା ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବନାହିଁ, କି ମୋ କୁନୁ ତମ କୋଳକୁ
ଆସିବ ନାହିଁ ।

ତମେ ଫଟ୍ଟ ହେଲଣି, ମୋ ମନ ଜାଣିଲ କିପରି ମ ? ବୁଝିଲି ଯେ,
ନିଜ ମନକଥା କହୁ ହେଉଛ ।

ପଛରୁ କିଏ ହସିଉଠିଲ ।

ରମା ମୁହଁ ଫେରାଇଲ । କେତୋଟି ଝିଅ ହାତ ଧରୁଥିବା ହୋଇ
ତାଙ୍କର କଡ଼ଦେଇ ଆଗେଇ ଗଲେ, କଣ୍ଢେ ଗୁଡ଼ିଲେ । ଯେମାନେ ଓଡ଼ିଆ
ଘରର ଝିଅପରି ଦଶନାହାନ୍ତି, ରମାର କଥା ଶୁଣିନାହାନ୍ତି, ଶୁଣିଥିଲେ ବି
ବୁଝିପାରି ନ ଥିବେ ।

ସୁକାନ୍ତ ରମାର ହାତ ଧରିଲା । କହୁଲା, ଆସ, ପାଟଗାଳ ମନ୍ଦିରକୁ ଯିବା, ଠାକୁରାଣୀଙ୍କର ଦର୍ଶନ କରି ଆସିବା ।

ଛୁତିରେ ଚମକ ଲାଗିଲା । ପାଟଗାଳ ମନ୍ଦିର, ଦେଖାପରିଣା ହେବ ? ଗୋଡ଼ ଚଢ଼ିନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ମନାକରି ପାରିବ ନାହିଁ ।

ମନ୍ଦିର ଭିତରେ ଭଡ଼ । ଆଖି ବୁଲିଯାଉଛି । ସାମନାରେ କେତେ ସୁରୁଷ ଉଷ୍ମହୋଇ ଦର୍ଶନ କରୁଛନ୍ତି । କାହାନ୍ତି ସେ ହାକିମ ହଳଧର, ଯାହାଙ୍କୁ ଦେଖାଇବାକୁ ଶ୍ରାମରୁ ତାକୁ ଆଣିଛନ୍ତି ? ଲେକଙ୍କ ମଝିରେ ଠିଆ ହୋଇ ଦର୍ଶନ କରୁଛନ୍ତି ସୁକାନ୍ତ, ଆଖି ଲାଗି ରହୁଛି ଠାକୁରାଣୀଙ୍କ ଉପରେ, ଦୁଇହାତ ଯୋଡ଼ିଛନ୍ତି ।

ନାଶ୍ଟାମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ରମା ତଳେ ମୁଣ୍ଡ ଲଗାଇଲା । ପ୍ରାର୍ଥନା କଲା, ମାଆ ଗୋ ପାଟଗା ଠାକୁରାଣୀ, ଜଗତଜନନୀ, ତାଙ୍କୁ ଦୀର୍ଘାୟୁ କର, ଯଶସୀ କର, ତାଙ୍କର ସେବାରେ ନିରତ ମୋର ମନପ୍ରାଣ ଯେପରି ମୁଁ ଯମପି ଦେବ ସେଇ ବୁଦ୍ଧି ମତେ ଦିଅ । ମାଆ ଗୋ, ତାଙ୍କର ଆନନ୍ଦ ପାଇଁ ମାରିବି ଗୋଟିଏ ଖେଳନା, ତାଙ୍କର ମନର ପ୍ରତିମା କୁନ୍ତୁ, ମୋ କୋଳରେ ଦିଅ—

ରମା, ରମା ।

ପଛରୁ କିଏ ଡାକିଛି, ଗେହ୍ଲାଲିଆ ଡାକ । କାହା ପାଟିପରି ଶୁଭୁଛି ? ରମାର ପାଖେ ପାଖେ ଚାଲୁଛି ସୁକାନ୍ତ, ତାଙ୍କ ହାତ ଧରି କୁନ୍ତୁ ଧୀରେ ଧୀରେ ପାହାଚ ଉଠୁଛି । ଟିକିଟିଆ ଇରା ରମାର ଛୁତିରେ ଲାଗିଛି । ଲମ୍ବ ପଡ଼େ ସେ ବେଢ଼ାଇ ଦେଇଛି ଦେହରେ । ଇରା ଜହ୍ନଜହ୍ନ କରି ଅନାଇଛି । ପାଦତଳକୁ ଲମ୍ବି ଆସିଥିବା ଶାଢ଼ୀ ଗୋଡ଼ରେ ଛଦ ହେଉଛି । ଶୀଘ୍ର ଯାଇପାରୁନାହିଁ । କେତେ ପାହାଚ ଉଠି ସାରିଲାଣି ।

ଗୁପ୍ତେଶ୍ୱର ମହାଦେବଙ୍କର ଅସ୍ଥାନ ପଟ୍ଟ ଉପର ଗୁମ୍ଫାଭିତରେ ବୋଲି ସେ ଶୁଣିଛି । ଅତି ବିଖ୍ୟାତ, ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଦେବତା । ଦର୍ଶନ କରିବାକୁ ଉଚ୍ଛନ୍ନ ହୋଇ ସେ ଜୟପୁରରୁ ଆସିଛି ପ୍ରାୟ ଚାଲିଶ ମାଇଲ ଦୂର । ସୁକାନ୍ତ ମନା କରିଥିଲା ।

ଅସାଧ୍ୟ ବାଟ । ବୈପାରିଗୁଡ଼ା ଯାଏ ଚନ୍ଦ୍ର ମାଲେ ବାଟ । ଅସୁବିଧା ହେବ ନାହିଁ, ସେଇଠୁ ଗୁମାସ୍ତା ଗୁମାସ୍ତାରେ କୋଲବ ନଦୀକୁ ଗୁମାସ୍ତା ମହାଦେବଙ୍କ ପାହାଡ଼-ଅସ୍ଥାନ ଯାଏଁ ଯିବା ଅତି ଶୁଭ । ଘୋର ଅରଣ୍ୟ । ପାହାଡ଼ମାଳ ମଝିରେ ଉଠିପଡ଼ି ପଥରଥା ବାଟ । ଅସଂଖ୍ୟ ଛୋଟବଡ଼ ନାଳ । ପିଲା ଦୃଢ଼ତାକୁ ଖୋଲି ଜିପ୍ରେ ନେବା ନିଶ୍ଚୟ ନୁହେଁ । ରହୁବାକୁ ଅସୁବିଧା । ଶିବରାତ୍ରିର ଭଡ଼ । ଏ ବର୍ଷ ନ ଗଲେ ଭଲ ହୁଅନ୍ତା । ରମା, ଯଦି ଆଗ୍ରହ ହେଉଛି, ଗୁଲ ପାପଡ଼ାହାଣ୍ଡି ଯିବା । ସେ ସ୍ଥାନଟି ବି ଜୟପୁରରୁ ସେତିକି ବାଟ । ଭଲ ଗୁମାସ୍ତା । ସେଠାକାର ଶିବରାତ୍ରି ମଧ୍ୟ ଅତି ବିଶେଷ ।

ଆଉ ତେବେ, ଏଇ ଜୟପୁରରେ ସବୁ ମହାଦେବଙ୍କୁ ନମସ୍କାର ଜଣାଇବା । ଦେବତା ଜଣେ । ତାଙ୍କଠାରେ ମଣିଷର ବିଶ୍ୱାସ ଯଦୁପୁର ଆନରେ ମନ୍ଦିର ତୋଳିଛି, ଲଙ୍କା ସ୍ଥାପିଛି, ସମସ୍ତେ ଏ କଥା ଜାଣନ୍ତି ।

କଥାକଥାକେ ତମର ଅଭିମାନ ରମା ? ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୁଅ, ଯିବା । ମନର ଓରମାନ ମେଣ୍ଟିଯିବ ।

ପଥରରେ ଉପରେ କୋଲବନଦୀର ଜଳ ଛୋଟ ଛୋଟ ଅସଂଖ୍ୟ ଧାର ହୋଇ ପ୍ରବାହିତ ହେଉଛି । ମହାଦେବଙ୍କ ଅସ୍ଥାନ ପାହାଡ଼ ଉପର ଗୁମାସ୍ତା ଭିତରେ । ତଳକୁ ତଳ ପାହାଡ଼ର ତଳଯାଏ କେତେ ଗୁମାସ୍ତା ଆସେ ଆସେ ଯୁକ୍ତି ହୋଇଛି । ଦିନରେ ବି ଲେଲି ଅନ୍ଧାର । କେତେ ଯାତ୍ରୀ ଘାସ ଜାଳିଛନ୍ତି । କେତେ ଟଙ୍କା ଆଲୁଅ ବୁଲିଯାଇଛି । କାହାର ଅଳ୍ପଅଳ୍ପ ସାତ ବରଷର ଫୁଟିଯିବା ଝିଅଟି ଗୁଲ-ଗୁଲଜଙ୍ଗର ଆଗେ ଆଗେ, ଅନ୍ଧାରିଗୁମାସ୍ତା ଭିତରେ ଏପାଖ ଯେପାଖ ଯାଉଛି । ବଡ଼ଗୁଲ ଅଳ୍ପଟି ଡାକୁଛି; ରମା, ରମା— ।

ସୁକାନ୍ତ ରମାର ହାତ ଧରିଲା । ଗୁଲ ଗୁଲ କହିଲା, ଦେଖ, ତମର ଟିକି ଅବତାର ! ପିଲାଦିନେ ତମେ ବି ଚଳେଇ ହୋଇଥିବ ।

ରମା ତା'ର ଉତ୍ତର ଦେଲା ଆସି ଜୟପୁରରେ, କାହାକୁ ତମେ ଚଳିଯାଅ ମ, ରମା ନାମଟିକୁ ନା ମତେ ? ମୋ ନାମ ଯଦି ଗୋମଟ ହୋଇଥାଆନ୍ତା ?

ସୁକାନ୍ତ ଗୋଲ କରି କହିଲା, ମୋ ନାମ ଯଦି ହୋଇଥାଆନ୍ତା
ହଲଧର ?

ସୁକାନ୍ତର ଦେହରେ ହାତ ବେଢ଼ାଇ ଭୂନି ଭୂନି ରମା କହିଲା, ମୋ
ନାମ ହୋଇଥାଆନ୍ତା ଜୟଶ୍ରୀ ।

ବିଲିବିଲି ଅନ୍ଧାର ଦେହରେ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱେ ଦେହ ପରସ୍ପର ସ୍ପର୍ଶ ଅନୁଭବ
କରୁଛୁ । ଦିଶୁନାହିଁ ତ ଦେହ, ହଜିଯାଇଛି ନାମ । ପାଖାପାଖି ହୋଇ
ବହୁଯାଉଛି ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱେ ଯୋଡ଼ିଲା ଜୀବନ । ଛନ୍ଦାଛନ୍ଦ ହୋଇଛି ପରସ୍ପର ପାଖେ
ସମର୍ପି ଦେଲା ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱେ କାମନା ।

ରମା ଅତି ଖୋଲିଲା । ଅତିର ପତା ଗୋଦରା ଲଗୁଛି । ଟେକି
ହେଉନାହିଁ । ବାମ ଅର୍ଦ୍ଧେ ଅଳପ ଖୋଲିଛି । ଝରକା ପରଦାର ଫାଙ୍କବାଟେ
ଦିଶିଯାଉଛି ପରଦାର ଅଲୁଅ । ଖରା ଟାଣ ହୋଇ ଆସୁଛି । କେତେବେଳେ
ହେଲଣି କେଜାଣି । ଆରପାରୁ ଟେବୁଲ୍ ଘଣ୍ଟାର ଟିକ୍ ଟିକ୍ ଶବଦ ଶୁଭୁଛି ।
ଆଉ କାହାଣୀ ସ୍ୱର ଶୁଭୁନାହିଁ ।

ଦେହ ଅବଶ ଲଗୁଛି । ବାମ ବାହୁ ଟେକି ହେଉନାହିଁ । ରାତି
ପାହାନ୍ତି ଡାକ୍ତରବାବୁ ଆସି ହାତରେ ଇଞ୍ଜେକ୍ସନ ଦେଲେ । ଶ୍ରେୟା
ବ୍ରଣରେ ଔଷଧ ଲଗାଇ ପଟି ପକାଇଲେ । ସେ କେତେବେଳେଯାଏ ରହିଲେ
ରମାକୁ ଜଣାନାହିଁ ।

ପାଖରେ ବସି ଗୋମଞ୍ଜ ଦେହ ଅଭିମୁଖ୍ୟଲେ । ଜୟଶ୍ରୀ ପିଲା ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱେକୁ
ନେଇଗଲେ ତାଙ୍କ ଘରକୁ । ହଲଧର ପାଖକୁ ଆସି ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେଉଥିଲେ,
ପିଲାଙ୍କ ପରି କାନ୍ଦୁଛୁ କାହିଁକି ? ଯେଉଁଠି ଧର । ସାମାନ୍ୟ ବ୍ରଣଟିଏ, ଡାକ୍ତରବାବୁ
ଇଞ୍ଜେକ୍ସନ ଦେଲେ ଭଲ ହୋଇଯିବ ।

ଇଞ୍ଜେକ୍ସନ୍ ଦେଲାବେଳେ ସେ କଟମଟ କରି ବାହୁଟିକୁ ଧରି ଆଡ଼େ
କରି କହିଥିଲେ, ହଲୁଅ ନାହିଁ ।

କେତେବେଳେ ସେମାନେ ଚଲେ, ରମାକୁ ଜଣାନାହିଁ । ମଶାଣ
ପଡ଼ିଛି । ପଲଙ୍କ ଉପରେ ସେ ଶୋଇଛି । ପିଲା ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱେ ପାଖରେ ନାହାନ୍ତି ।

ଏବେ ମଧ୍ୟ ରୁଗୁରୁରୁ ହୋଇ ପୋଡ଼ୁଛି । ମୁଣ୍ଡ ଟେକି ହେଉନାହିଁ, କେଡ଼େ ଓଜନିଆ ଲଗୁଛି ।

ରମା ଧୀରେ ଧୀରେ ଉଠି ବସିଲା । ମୁଣ୍ଡ ଝାଙ୍କି ଦେଉଛି । ଦେହ ଧରୁଛି । କ୍ଷୀଣ କଣ୍ଠରେ ଡାକିଲା, ରଜିଆ, ରଜିଆ—

ମଝିଘରୁ ଉତ୍ତର ଆସିଲା. ନିଦ ଭାଙ୍ଗି ଗଲା କି ଭଉଣୀ ?

କନ୍ଦୁଣୀ ପାଖକୁ ଆସିଲେ, ମଶାରି ଟେକିଲେ, ନିଦ ହସ ମୁହଁ । ଫୁରୁଫୁରୁ କେଶ । ଦେହରେ ହାତ ମାରିଲେ । ଅଳପ ଚାନ୍ଦି । ପାଖରେ ସିଲେ । ମୁଣ୍ଡ ଆଉଁସିଲେ । କଅଁଳେଇ ପରୁଗିଲେ; ଟିକିଏ ଭଲ ଲଗୁଛି ? ଗୋଲ ପଡ଼ିଲ ତ, ଔଷଧ ମୋଟେ ପାନେ ଖାଇଛ । ନଟବର ବାବୁ କହଗଲେ, ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଲେ ଔଷଧ ଦେବ, ନିଦ ଭଙ୍ଗାଇବ ନାହିଁ । ଏବେ ତ ଉଠିଲଣି ।

ମୁଣ୍ଡ ଓଜନିଆ ଲଗୁଛି, ଝାଙ୍କି ଦେଉଛି ଭଉଣୀ—

କନ୍ଦୁଣୀ କହିଲେ, ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅନା । ସାମାନ୍ୟ ବ୍ରତଟିଏ, ନିଶ୍ଚୟ ବାଜି ଶୁଣିଆ ହେଲା । ତେଲ ଲାଗି ବସିଗିପି ଗଲା । ଡାକ୍ତରଙ୍କୁ ଖବର ନ ଦେଇ ନିଜେ ଡାକ୍ତର କଲା, ଏଣୁତେଣୁ ଲଗାଇଲା । ସେ ଯାହାହେଉ, ଡାକ୍ତରବାବୁ ହେଗଲେ; ଭୟର କାରଣ ନାହିଁ । ସେ ଏଠେ ଅସିବେ ସେ । ସକାଳୁଯାଏ ଗୋମଟା ତମପାଖରେ ଜାରି ବସିଥିଲେ । ମୋତେ ଉଠାଇ ତମପାଖକୁ ଆସିବାକୁ କହିଲେ । ତାଙ୍କର ପିଲାଗୁଡ଼ିକ ଉଠି କାଉ କାଉ ହେବେ ବୋଲି ସେ ଚାଲିଗଲେ । ପୁଣି ଆସିବେ । ମୋ ହାତ ଧରି ଧୀରେ ଧୀରେ ପଦାକୁ ଯିବ ?

ରମା ଉତ୍ତର ଦେଲାନାହିଁ । ଦୃଷ୍ଟି ପିଲାଦୁହଁକୁ ଖୋଜୁଛି । ସେମାନଙ୍କର ପଟି ଶୁଭୁନାହିଁ, ଝେଲ ଦଶୁନାହିଁ ।

କନ୍ଦୁଣୀ ରମାର ଗୋଟିଏ ହାତ ଉଠାଇ ଧୀରେ ଧୀରେ ଆଉଁସିଲେ । ଚାନ୍ଦି ଭରଦି ହୋଇଛି । କଅଁଳେଇ କହିଲେ, କୁନ୍ଦୁ ଓ ଲଗୁଛି ଖୋଜୁଛି ?

ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଚିନ୍ତା କରନାହିଁ । କୁନ୍ତୁ ଜନ୍ମକ୍ଷେତ୍ରରେ ଓ ଇରା ମୋ କୋଡ଼ରେ ଛୁଟି କରି ଶୋଇପଡ଼ିଲେ । କେତେବେଳୁ ଉଠିଲେଣି । ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଖେଳୁଛନ୍ତି । ସେ ଭାରି ଛୁଆରକୁଣ୍ଡା ମ, ନିଜ ହାତରେ ପିଲ ଦୃଢ଼ଢ଼ିଙ୍କର ଯନ୍ତ୍ର ନେଇ, ନିଜେ ପିଲ ହୋଇ ତାଙ୍କ ସାଥରେ ଖେଳୁଛନ୍ତି । ତମ ପାଖ ଛାଡ଼ି ପିଲକୁ ଦେଖିଥାଏବାକୁ ଗଲେ ତଡ଼ି ପକାଉଛନ୍ତି । କହୁଛନ୍ତି, କାହିଁକି ଆସିଲ ? ପିଲକୁ କଥା ମୁଁ ଲୋଇ ରଖି ପାରିବି ନାହିଁ ? ସୁକାନ୍ତ ବାବୁ ନାହାନ୍ତି, ରମାଦେବୀଙ୍କର ସେବାଯନ୍ତ୍ର ତମେ କରିବ ।

ରମାର ଦୁଇଅଣିରୁ ଲୁହଧାର ବୋଉପଡ଼ିଲା । ସେ କନ୍ଦୁଶୀଙ୍କର ହାତ ଧରି କହିଲା, ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଖବର ଯାଅ । ସେ ରାତିରେ ଯାଇଛନ୍ତି, ଶୀଘ୍ର ଫେରି ଆସିବେ ।

ବଣ ପାହାଡ଼ ଭିତରେ କେଉଁଠି ସେ କାମକାରୀରେ ବ୍ୟସ୍ତ ରହିଥିବେ ଭଉଣୀ, ଖବର ପାଇଲେ ଛୁଟିଆଁ ହେବେ, ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଧାଇଁଆସିବେ । ରୋଗବଢ଼େଇ ଖବର ପ୍ରିୟକନମାନେ ଶୁଣିଲେ ତଳକୁ ତାଳ ମଣନ୍ତି । ଘର କରି ଚଳିଲେ ରୋଗରୋଷ ସୋରଭେର ଘଡ଼ିଘଡ଼ିକେ ଉଠେ ଓ ପଡ଼େ । ସୁକାନ୍ତବାବୁଙ୍କ କୋପ ଯେ ପାଣିଫୋଟକା । ତମୁକୁ ସେ ପ୍ରାଣରୁ ଅଧିକ ସୁଖ ପାଆନ୍ତି, ଏହା ତ ମାତେ ଅଜଣା ନାହିଁ । ଫେରିଆସିବାକୁ ସେ ନିଜେ ଛଟପଟ ହେଉଥିବେ । ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅନା, ମୁଁ ତାକୁରକୁ ତକାଇ ପଠାଇଛି । ତାକୁର ନଟକରବାବୁ ଯେ ସିଦ୍ଧହସ୍ତ ।

ରମା କହିଲା, କେଡ଼େ ଭୟଙ୍କର ଅସାର ଯପନ ଦେଖିଲି ।

ଜୟଶ୍ରୀ କହିଲେ, ସମସ୍ତେ ସେମିତି ଦେଖନ୍ତି ରମା । ଯିଏ ଯାହାକୁ ଯେତିକି ଭଲପାଏ, ପାଖଛଡ଼ା ହେଲେ, ମନରେ ଦୁଃଖ, ଅଭିମାନ ରହିଯାଇଥିଲେ, ତର ଭେଦଥିଲେ, ସେହି ପ୍ରିୟକନଙ୍କ ନାମରେ ବେଳେବେଳେ ମଣିଷ ମନ ସପନ ଦେଖେ । ଯପନକୁ ମନେପକାଇ ଦକଦକ ହେବା ଭରିତ ନୁହେଁ । ସେଗୁଡ଼ା ମନର ଭ୍ରମ, ସେଗୁଡ଼ାକ ମିଛ । ଅଥ, ମୋର ହାତଧରି ଆସ ।

ଘରେ ରଜିଆ ଓ ପାଟଣା ଅଛନ୍ତି, କାମ କରୁଛନ୍ତି, ହରି ପିଅନ
ଦାଣ୍ଡରେ ଜଗିବସିବୁ, ତଥାପି ଜୟଶ୍ରୀ ରମାର ଯତ୍ନ ଯତ୍ନ ନେଉଛନ୍ତି ।

ରମାର ଜର ବଢ଼ିଛି ।

ଡାକ୍ତର ଆସି ଦେଖିଗଲେ । କହିଗଲେ ସେ ବଛଣାରେ ପଡ଼ିରହନ୍ତି,
ଦୁଇଘଣ୍ଟା ପରେ ଆସି ସେ ଇଞ୍ଜେକ୍ସନ୍ ଦେଇଥିବେ, ଉଦ୍ଧର କାରଣ ନାହିଁ ।

ଗୋମଟା ଆସିଲେ । ଜୟଶ୍ରୀଙ୍କୁ ପିଲମାନଙ୍କର ଯତ୍ନ ନେବାକୁ ବରଗି
ନଜେ ରମା ପାଖରେ ବସି ରହିଲେ ।

ଖବର ପାଇ ଇନ୍ଦିରା ଆସିଲେ, ରମାର ଦେହ ଆଉଁସି ସେ ଫେରିଗଲେ ।
ଡାକ୍ତର ପିଲଗୁଡ଼ାଙ୍କ ପାଟିରୁଣ୍ଡ କରିବେ, ରୋଗୀର ନିଦ୍ରାରେ ବାଧା ଆସିବ,
ଯେଥପାଇଁ ସେ ରହିପାରିଲେ ନାହିଁ ।

ରମା ଆଖିକୁଳି ପଡ଼ିରହୁଛି । ଦେହ ଥରୁଛି, ଗୁଡିର ସ୍ପନ୍ଦନ ବଢ଼ିଛି,
ଅଗନିଶ୍ଵାସୀ ଲଗୁଛି, ମୁଣ୍ଡ ଭ୍ରମୁଛି । ବେଳେବେଳେ ସେ ଆଖି ଖୋଲୁଛି ।
କାହାକୁ ଯେପରି ଖୋଜୁଛି, ସୁଖି ଆଖି ବୁଜୁଛି ।

ଜୟଶ୍ରୀ ଫେରାଆସି ମୁଣ୍ଡରେ ପାଣିପଟି ଦେଉଛନ୍ତି । ନଟବରବାରୁ ଓ
ହଲଧରବାରୁ ଆସିଲେ । ଡାକ୍ତର ନଟବର ରମାକୁ ଭଲକରି ପରୀକ୍ଷା କଲେ,
ଇଞ୍ଜେକ୍ସନ୍ ଦେଲେ । ଔଷଧର ପ୍ରେସ୍କ୍ରିପ୍ସନ୍ ଲେଖି ଗୋମଟାଙ୍କୁ
କହିଲେ, ମୁଁ ଡାକ୍ତରଖାନାକୁ ଯାଉଛି, ହରି ପିଅନକୁ ପଠାଇଦେବ, ସେ
ଔଷଧ ଆଣିବ, ପାଣିପଟି ଦେଉଥାଅ, ଜର କମିଗଲେ ବନ୍ଦ କରିବ ।
ଅମ୍ପେମିଟର ରଖିଥାଅ । ୧୦୩ ଡିଗ୍ରୀ ଅଛି, ୧୦୧କୁ କମିଆସିଲେ ଆଉ
ପାଣିପଟି ଦେବନାହିଁ ।

ଗୋମଟା କହିଲେ ମୁଁ ତମର ଏଇ ଅମ୍ପେମିଟରରେ ଉତ୍ତମ ଦେଖିପାରିବି
ନାହିଁ । ମତେ ବି ସରକୁ ଯିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ପିଲଗୁଡ଼ା ଉତ୍ତପାତ କରିବେ ।
ଜୟଶ୍ରୀ ତ ଅଛନ୍ତି, ସେ ମୋ ଆସିବାଯାଏ ଜଗିରହୁବେ ।

ଜୟଶ୍ରୀ କହିଲେ, ରମାଦେବୀଙ୍କ ପାଖେ ପାଖେ ମୁଁ ଥିବି ଯେ—

ହଲଧରବାରୁ କହିଲେ ଚନ୍ଦ୍ରା ନାହିଁ, ମୁଁ ଉତ୍ତପ ଦେଖିଦେବ ତାଙ୍କର-
ବାରୁ, ଆପଣ ଓ ଗୋମଞ୍ଜଦେବୀ ମୋ ଗାଡ଼ିରେ ଯାଉନ୍ତୁ, ତ୍ରାଜଭର ଗାଡ଼ି
ପାଖରେ ଅଛି, ମୁଁ ଟିକିଏ ତେଜକରି କୋର୍ଟକୁ ଯିବି । ପିଲ ଦିଓଟିଙ୍କୁ ରଖିଆ
ଆମ ଘରେ ଖୋଳାଉଛି ।

ହଲଧରବାରୁ ଡାକ୍ତରଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ପଦାକୁ ଅସିଲେ । ପଚାରିଲେ, ମୁହଁ
ବେଳୁବେଳ ଅଧିକ ଫୁଲିଉଠୁଛି । ଅବସ୍ଥା କଅଣ ଦେଖିଲେ ? ସୁକାନ୍ତବାରୁଙ୍କ
ପାଖକୁ ଲୋକ ପଠାଇବା ?

ଚେଷ୍ଟା କରିବା ଆମର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ଭଲ ମନ୍ତ୍ର କଅଣ ହେବ ଯେକଥା
ନେହୁ କହିପାରିବେ ନାହିଁ । ସୁକାନ୍ତବାରୁଙ୍କୁ ଖବର ପଠାଇବା ଉଚିତ ।
ରକ୍ତରେ ବିଷ ଚହଟିଛି । ଆପଣଙ୍କୁ ଅଗୋଚର ନଥିବ ଯେ ରକ୍ତ ବିଷାକ୍ତ
ହେଲେ ମାରମ୍ବକ ହୋଇଉଠେ । ଜୀବନମରଣ ଧରପର ହୁଅନ୍ତି ।
ରମାଦେବୀଙ୍କର ଅବସ୍ଥା ସେତେ ଭୟପ୍ରଦ ନୁହେଁ, କିନ୍ତୁ ଅତି ଶାବ୍ୟାନ ହେବା
ଲୋଡ଼ା ।

ରାତି ଅଧ ।

ବାହାରେ କିଟିକିଟି ଅନ୍ଧାର । ସୁକାନ୍ତର ଶୋଇଲା ଘରେ ନେଲିଆ
ବିଜୁଲି ଆଲୁଅ ଜଳୁଛି । ପଲଙ୍କ ଉପରେ ଚିତୁହୋଇ ରମା ଶୋଇଛି ।
ମଗାରି ଟଙ୍ଗା ହୋଇଛି ।

ମଝିଘରେ ଟେବୁଲ ପାଖରେ ଗୋଟିଏ ଆରମ୍ଭ ଚଉକରେ ବସିଛନ୍ତି
ହଲଧରବାରୁ । ହାତରେ ପତ୍ର ଗୀତଗୋବିନ୍ଦ ବନ୍ଧୁ । ବିଜୁଲି ଆଲୁଅ
ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଜଳୁଛି । ଟେବୁଲ ଉପରେ ଔଷଧ ବୋତଲ, ମଝିକବାଟ ଆଉଜା,
ଦରମଜଲା ନେଲୀ ପରଦା ଝୁଲୁହୋଇଛି । ଖଞ୍ଜାପାରେ କବାଟ ନିକଟରେ
ବସି ହରି ଭୁଲାଇଛି । ଦାଣ୍ଡଘରେ ଶୋଇଛି ରଖିଆ ।

ଫେମାନେ ସତର୍କ ରହୁଛନ୍ତି । ହଲଧର ଆଦେଶ ଦେଲେ ଡାକ୍ତର
ନଟବର ବାରୁଙ୍କୁ ଖବର ଦିଅଯିବ । ଡାକ୍ତର ଓ ଗୋମଞ୍ଜ ପାଖରେ ଥିଲେ,
ରାତି ନଅଟାରେ ନିଜ ଘରକୁ ଫେରିଗଲେ ।

ନୟପୁରରେ ଅନେକ ଡାକ୍ତର ଅଛନ୍ତି । ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ହୃଦୟିକାକୁ ଦାୟିତ୍ବରେ ଜଣେ ଡାକ୍ତରୀ ମଧ୍ୟ ଅଛନ୍ତି; କିନ୍ତୁ ତୈତ୍ତରୀ ଘରୋଇ କାମ ପାଇଁ ସେ କୁଟିନେଇ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଯାଇଛନ୍ତି । ଶୁଣାଯାଉଛି, ସେ ତାଙ୍କର ବିବାହସମ୍ବନ୍ଧ ପକ୍ତା କରିବାକୁ ଯାଇଛନ୍ତି ।

ଡାକ୍ତର ନଟବରଙ୍କ ଉପରେ ଦୁଇଟି ହୃଦୟିକାଲର ଦାୟିତ୍ବ । ସିଦ୍ଧହସ୍ତ ବୋଲି ସମସ୍ତଙ୍କର ଡାକରା ପଡ଼େ । ରାତିରେ ନିଶ୍ଚିନ୍ତରେ ଶୋଇବାକୁ ବେଳା ମିଳେନାହିଁ । ସେ ଆଗ ତାଙ୍କର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କଥା ବୁଝନ୍ତି । ଆଉ କେଉଁଠୁ ତାଙ୍କର ଆସିବଣି, ତେଣୁ ସେ ରହୁପାରିଲେ ନାହିଁ ।

ବହୁଗଲେ, ନିଦ ଔଷଧ ଦେଇଛି, ରମାଦେବୀ ଶୋଇ ପଡ଼ିବେ । ଜୟଶ୍ରୀଦେବୀ ପିଲୁଦୁର୍ଦ୍ଦିକୁ ସମ୍ଭାଳି ନେଉନ୍ତି । ସେମାନେ ଗୋଳମାଳ କଲେ ରୋଗୀର ନିଦ ଭଙ୍ଗିବ । ଭୟର କାରଣ ନ ଥିଲେ ବି ସୁକାନ୍ତବାବୁଙ୍କର ଆସିବା ପ୍ରୟୋଜନ । ହରି ଓ ରଙ୍ଗିଆ ପାଲକର ଡେଇଁ ରହନ୍ତି । ଆବଶ୍ୟକ ହେଲେ ମୋତେ ଖବର ଦେବେ । ନିଦ ନ ଭଙ୍ଗିଲେ ଆଉ ତାଙ୍କୁ ଔଷଧ ଦେବା ଲେଡ଼ା ହେବନାହିଁ । ନିଦ ଭଙ୍ଗିଲେ ସେଇ ମିଶ୍ରପରରୁ ଆଉ ପାନେ ଦେବେ । ଇଞ୍ଜେକ୍ସନ୍ ଦିଆ ସରିଛି । ଅଣାକରେ, ସେ ଭଲ ହୋଇଯିବେ ।

ଜୟଶ୍ରୀ ରମା ପାଖରେ ଥିଲେ ।

ବିରୁପପତି ହଳଧର ନିଜ ଘରେ କୁନ୍ତୁ ଓ ଲାଞ୍ଜୁ ଜଗି ରହୁଥିଲେ । ଆରାମପଡ଼କରେ ବସି ଖବରକାଗଜ ଓଲଟାଉଥିଲେ । ଅତିରୁଜ ହୋଇଗଲା । ଦାଣ୍ଡ କବାଟ ମୁକୁଳା । ବାରଣ୍ଡାରେ ଚାକର ଜଗିବସିଛି, ତଥାପି ମନରେ ଦକ । ଦାଣ୍ଡଘର ଆଲମାରରେ କେଣ୍ଡୁ ରେକର୍ଡ୍ ଗୁଡ଼ିଏ ରଖା ହୋଇଛି, ପଢ଼ିବାକୁ ବେଳା ମିଳିନାହିଁ । କେତେଗୁଡ଼ିଏ କେଣ୍ଡୁରେ ରାୟ ଲେଖିବାକୁ ଥିଲା । କଗରିରେ ମନ ଛିରି କରି, ନଥିପକ୍ତ ତନଖି କରି ସିଦ୍ଧାନ୍ତରେ ଉପନୀତ ହେବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ସେଥିପାଇଁ କେତୋଟି କେଣ୍ଡୁର ନଥି ଘରକୁ ଅଣାଇଥିଲେ ।

ଇବ ମା ମା ହୋଇ କାନ୍ଦି ଉଠିଲ ।

ହଳଧରଙ୍କର ଛାଇନିଦ ଭଙ୍ଗି ଗଲା । ସେ ପଲଙ୍କ ପାଖକୁ ଗଲେ । ସ୍ଥିର ଟିପି ଆଲୁଅ ଜାଳିଲେ । ମଶାଟି ଟେକି ମୁହଁ ଗଲାଇ ଦେଖିଲେ, କୁନ୍ତୁ ଘୁଙ୍ଗୁ ଧା ମାରୁଛି, ଇବ ପଲଙ୍କ ଉପରେ ବସି ହୋଧଣ କାନ୍ଦୁଛି । ତାକୁ ଫଳଙ୍କରୁ ଅଣି ଛାଡ଼ିବେ ଯାକ ଧରିଲେ । ବୁଝାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକଲେ, ସେ ତା'ର ମାଥପାଖକୁ ଯିବ ବୋଲି ଟଙ୍କ ଧରିଛି ।

ହଳଧର ତାକୁ ନେଇ ପଦାକୁ ଆସିଲେ ।

ଇବର ପାଟି ଶୁଣି କଦଣ୍ଡା ଭରବର ହୋଇ ସୁକାନ୍ତର ଘରୁ ବାହାରି ରସା ପାରିହୋଇ ହଳଧରଙ୍କ ପାଖକୁ ଆସିଲେ । ଇବକୁ କୋଳକୁ ନେଇ କହିଲେ, ତମ ଯାଅ ରମା ପାଖକୁ, ସେ ନିଶ୍ଚିନ୍ତରେ ଶୋଇଛି, ନିଦ ଭଙ୍ଗିଲେ ଔଷଧ ଦେବ, ନୋହିଲେ ନାହିଁ । ମୁଁ ଇବକୁ ବୁଝାଇ ଶୋଇ ପକାଇବି । ମୁଁ ଗଲେ ତମେ ଆସିବ । ଗୋଡ଼େ ଗୋଡ଼େ ମୁଁ ଯାଉଛି ।

ଆଖି ମାଡ଼ି ମାଡ଼ି ପଡ଼ୁଛି, ହଳଧର ସୁକାନ୍ତର ଘରକୁ ଆସିଲେ ।

ରୋଗୀ ପାଖରେ ଜଗିରହୁବା ଆଜି ତାଙ୍କର ପ୍ରଥମ ନୁହେଁ, କିନ୍ତୁ ପରଘରେ ଅନ୍ୟର ଘରଣୀର ରୋଗଗନ୍ଧା ପାଖରେ ଅନିଦ୍ରା ହୋଇ ଜଗି ରହୁବା ଆଜି ପ୍ରଥମ ।

ଇବ ଚୁନି ହେଲଣି, କଦୁଣ୍ଡା ଫେରିଲେ ନାହିଁ, ବିଅକୁ ଶୁଅଉଣୁ ନିଜେ ଶୋଇପଡ଼ିଲେ ? ହୋଇଥିବ । ରାତିପାହାନ୍ତାରୁ ଉଠି ସେ ଏଧାଖ ସେପାଖ ହୋଇ କ୍ଳାନ୍ତ ହୋଇପଡ଼ିଥିଲେ ତ ।

ସୁକାନ୍ତର ଘରେ ଉନ୍ନିଦ୍ରା ହୋଇ ବସି ହଳଧର କେତେ କଥଣ ଶୁରୁଥିଲେ, ଅଟାତଳୁ ଅଣ୍ଟାକୃଥିଲେ, ବର୍ତ୍ତମାନ ସଙ୍ଗେ ତାକୁ ତଉଲୁଥିଲେ ।

କଦୁଣ୍ଡା ନୂଆ ମଣିଷ ହୋଇଛନ୍ତି । ଆଜି ବେଶଭୂଷା ପ୍ରତି ଅଉ ତାଙ୍କର ନିଦାନଜର ନାହିଁ । ଯେଉଁ ରମାର ଆଲୁଅଧଣ ପାଇଁ ସେ ଦେବେ ସମାଲେଚନା କରନ୍ତି, ନାକଟେକି ପଛରେ ଛିଙ୍କି କର ତାଙ୍କ ଅଗରେ

କହନ୍ତି, ତା'ଆରି ଦେବା କରିବାକୁ, ତା'ଆରି ପିଲା ଉଠିଟିଙ୍କର ଯନ୍ତ୍ର ନେବାକୁ ସେ ନିଜକୁ ଭୁଲିଛନ୍ତି ।

ରମା ଯତେ ଭଲ ହେବ ?

ଜୟଶ୍ରୀଙ୍କ ଆଖିରେ ଲୁହ ଢଳିଲେ । ପଶୁରିଲେ ରୁନିରୁନି, କହୁ ମ, ଡାକ୍ତର କଣ ତମକୁ କହୁଲେ । ମୋ କାନରେ ତ ବାଜିଗଲା, ମୁହଁରେ ବିଷଦ୍ରବ, ଅତି ମାରାତ୍ମକ, ବେଳେବେଳେ ବୁଦ୍ଧି ହଜାଏ ।

ହଲଧର କହୁଲେ, ଯତ ଯେ, ଡାକ୍ତରଙ୍କର ବାକି କଥାତକ ତମେ ଶୁଣିପାରିନାହିଁ । ସେ କହୁଲେ, ରମାଦେବୀଙ୍କର ଅବସ୍ଥା ମୋଟେ ସାଫାଦେ ନୁହେଁ, ସେ ନିଶ୍ଚୟ ଭଲ ହୋଇଯିବ । ତଥାପି —

ତଥାପି ?

ଜୟଶ୍ରୀଙ୍କର ଆଖିରୁ ଲୁହ ଝରିଆସିଲା । ସେ କହୁଲେ, ଭଗବାନ ନ ଜରନ୍ତୁ ଯଦି କଅଣ ଅମଙ୍ଗଳ ହୋଇଯାଏ, ସୁକାନ୍ତଙ୍କର କିଛି ଭବିଷ୍ୟତ ନାହିଁ । ବଡ଼ ହାକିମ, ବୟସ ଅଳ୍ପ, ଲୋକେ ବଳେ ତାଙ୍କୁ କୋଇଁ ଜଣିବାକୁ ଧାଉଡ଼ି ଦେବେ । ଯଦି ସରିଯିବ ଏଇ ପିଲା ଉଠିଟିଙ୍କର । ଯିଏ ନୂଆ ଆସିବ, ସେ ଯେତେ ଯାହା କଲେ ବି ଟିକିଏ କେଉଁଠି କମ୍ପା, କିନ୍ତୁ ରହୁଯିବ । ଠାକୁରେ ରମାକୁ ଭଲ କରିଦିଅନ୍ତୁ ।

ହଲଧର କହୁଲେ, ତମେ ଚିନ୍ତା କର ନାହିଁ, ରମା ନିଶ୍ଚୟ ଭଲହେବେ । ଡାକ୍ତର ନଟବରଙ୍କର ଯେଉଁଠି ହାତ ଲାଗିଛି, ସେ ରୋଗୀ ଝାଡ଼ିଝୁଡ଼ି ହୋଇ ବସିଛି । ତେବେ, ଡାକ୍ତର ଭଗବାନ ନୁହନ୍ତି । ସେ ତେଷ୍ଟା କରିବେ, ଔଷଧ ଦେବେ, ଡେଣିକ ଭାଗ୍ୟରେ ଯାହା ଥିବ ହେବ ।

ଜୟଶ୍ରୀ କହୁଲେ, ରମା କେବଳ ସୁକାନ୍ତବାବୁଙ୍କୁ ଖୋଜୁଛି, ଯେତେ ସେ ମୁହଁ ଟାଣିକରି କହୁ, କି ଲୁଚାଇବାକୁ ତେଷ୍ଟାକରୁ ପଛେ । ଅତି ଯତ୍ନେ ଛିଅଟି, ଛିଅକପଟ ଜାଣେ ନାହିଁ, ତା ମନର କଥା ତା ଭୁଣୁରୁ ଲୋପଡ଼େ ।

ସୁକାନ୍ତବାବୁ ବାହାହେବା ଆଗରୁ ତାକୁ ଦେଖି ନଥିଲେ, କି ପରମ କରି ନ ଥିଲେ । ଗୋଟିଏ ଝୁଙ୍କରେ ସେ ବାହାହେଲେ ଯେଇ ମୋଟାଘଲଆ ଝିଅକୁ, ପରେ ଅଉ ତାଙ୍କ ମନକୁ ରମା ଯାଇଲା ନାହିଁ । ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଶ୍ରେଷ୍ଠ କଥାରେ ସୁକାନ୍ତବାବୁ ତା ଉପରେ ଅନର୍ଥକ ବିରକ୍ତ ହୁଅନ୍ତି । ସେ ପଦଟିଏ ଓଲଟି ଜବାବ ନଦେଇ ଯବୁ ସହେ, କାନ୍ଦେ । ସେ ତା ମନକୁ ଲୁହ ପୋଛେ, ପଛକଥା ପଛକୁ ପକାଇ ପୁଣି ସରକରାରେ ଲଗେ । ସେ ହସେ ହଁ, କିନ୍ତୁ ତା ହସ ମନରୁ ବାହାରେ ନାହିଁ, ଓଠରୁ ବାହାରେ ।

ତମେ ଭଲ୍ ବୁଝିଛ, ଜୟଶ୍ରୀ, ତା ହୋଇଥିଲେ ରମା ସୁକାନ୍ତବାବୁଙ୍କୁ ଏତେ ଖୋଜନ୍ତେ ନାହିଁ । ରାତି ପାହୁଲେ ଡ୍ରାଇଭର ହାତରେ ପଥ ଦେଇ ଅମ ଗାଡ଼ି ଯୋଗଦେବା, ସୁକାନ୍ତ ବାବୁ ଯେଥରେ ଆସନ୍ତୁ କି ତାଙ୍କ ଜିପ୍ରେ ଆସନ୍ତୁ, ତାଙ୍କ ଦରକରଣା କଥା ସେ ବୁଝିବେ । ବନ୍ଧୁ ହସାବରେ ଅମର ଯେତେକ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ, ଆମେ ସେତେକ କରିବା । ତାଙ୍କର ଦାୟିତ୍ବଜୀବନର ଲେନ ଯମୁଛରେ ଅମର ଅନୁପେକ୍ଷା କରିବା କି ଭଲମନ୍ଦ ମତ ପ୍ରକାଶ କରିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ ।

ଜୟଶ୍ରୀଙ୍କୁ ହଲଧରଙ୍କର ମନ୍ତ୍ରଣା ଚମୁଟିଲପରି ଲାଗିଥିବ । ସେ ମୁହଁ ଆମ୍ବିଲା କଲେ, ପୁଣି ହସିଦେଇ କହୁଲେ, ସତକଥା, କାହାରି ଯଙ୍ଗେ କାହାର ଯମ୍ପକ ନାହିଁ, ପରଘରର ଚଳନ ଓ ପରସ୍ପର ସମ୍ପର୍କ ଯମୁଛରେ ଅଲେଚନା କରିବା ଅନ୍ୟାୟ । ଏହା ଜଣାକଥା; କିନ୍ତୁ ଯାହା ଅଖିରେ ପଡ଼େ, କାନରେ ପଶେ, ମନରେ ଭେଦେ, ସେହି ମୁଣ୍ଡ ଭିତରେ ଟକମକ ହୋଇ ଫୁଟେ, ଚୁଣ୍ଡବାଟେ ଉଠୁଛିପଡ଼େ । ଗୁଳିଗିଆ ଜୀବନ ବିଷୟ । କେତେ ସ୍ଥାନକୁ ବଦଳି ହୁଏ । ଅଜଣା ଅଶୁଣା ଲୋକେ ଏକାଠି ହୁଅନ୍ତି, ଦମ୍ଭସ୍ବତା ବଢ଼େ । ହଠାତ୍ ଦିନେ ବଦଳି ଆଦେଶ ଆସେ । ସନ୍ଧ୍ୟା ଯମୁଛ ଛୁଣ୍ଡିଯାଏ । ପରଜୀବନରେ ଅହୁରି ଅରେ ଏକାଠି ହେବା କେବଳ ଆକସ୍ମିକ ଘଟଣା ।

ସତ କହୁଲ ଜୟଶ୍ରୀ, ସମସ୍ତେ ବିଦେଶୀ । ଯେତେଦିନ ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନରେ, ପୁଣି ପଡ଼ୋଶୀ ହୋଇ, ପାଖାପାଖି ରହୁବାକୁ ପଡ଼େ, ପରସ୍ପର

ପ୍ରତି ସହାନୁଭୂତି ଦେଖାଇବାକୁ ହୁଏ । ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସମସ୍ତଙ୍କର ଅଛି । ଅକର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଆଦେଶିତ ବ୍ୟବହାର କେହି ଆଦେଶ ଦେଇ ପାରିବେ ନାହିଁ । ସୁକାନ୍ତବାଚୁ ଦୂରରେ ଅଛନ୍ତି । ସେ ଫେରିବାଯାଏ ତାଙ୍କର ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ପିଲାମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ତମର ସାମାଜିକ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ରହୁଛି । ତମର ସେବାପରାଧରତା ଦେଖି ମୁଁ ମୂର୍ଖ ହୋଇଛି । ତମର ନୂଆ ରୂପ ଦେଖି ମୁଁ ନିଜକୁ ଭାବ୍ୟବାନ୍ ମଣୁଛି । ମୁଁ ଭାବୁଛି, ମୋ ଜୟଶ୍ରୀ କେବଳ ପତ୍ନୀ ନୁହେଁ, ସେ ଯେବିକା, ସେ ମାତା, ସେ କର୍ତ୍ତବ୍ୟପରାଧିନୀ ନାହିଁ । ମୋର ମନରେ ଗୋପନ ବେ ଆସିବାର କଥା ।

ହଲଧର ନିର୍ଭୟ କୟଶ୍ରୀଙ୍କର ଶ୍ରେ ଚୁମ୍ବନ କଲେ । ପତ୍ନୀଙ୍କର କାନ୍ଦୁ ଉପରେ ମୁଣ୍ଡ ରଖି ଶୋଇପଡ଼ିଥିବା ଟିକି ଝିଅ ଲଗ୍ଗର ମୁହଁରେ ମଧ୍ୟ ବୋକ ଦେବାକୁ ଭୁଲିଲେ ନାହିଁ ।

କୟଶ୍ରୀ ଲଜିଲା ହେଲେ । ସୁକାନ୍ତର ଘର ଆଗ ଅଧ୍ୟାୟକାରୀ ଶୋଲ ପଡ଼ିଆର ଦକ୍ଷିଣାଦି ପଛେଇ ଯାଇ କହିଲେ, କେଡ଼େ ଅଲଗା ମ, ଗୁରୁମାନେ ଚେତୁଛି, ଯାନ ଓ ସମୟ ଭୁଲିଯାଉଛ ? ତମେ ମଝିଘରେ ବସି ରମାକୁ ଜଗିଥା, ମୁଁ ଲଗ୍ଗକୁ ଶୁଆଇ ଦେଇ ଆସିଲେ ତମେ ଯାଇ ଶୋଇବ । ଅନୁପ୍ରା ହେଲେ ତମର ମୁଣ୍ଡ ବନ୍ଦେ ବୋଲି କହ ।

କୟଶ୍ରୀ ଏତେଜେଲିଯାଏ ଫେରିଲେ ନାହିଁ । ଅସପକ୍ଷା କରି ଅଳସ ସମୟ କଟିଯିବାକୁ ହଲଧରବାଚୁ ଗୀତଗୋବିନ୍ଦର ପଢ଼ି ଓଲଟାଇ ବସି ଦେଖୁଛନ୍ତି । ମନୋରମ ମଧୁର ପଦ୍ୟାବଳୀରେ ଆଖି ଖେଳିଯାଉଛି । ପତ୍ନୀ-ଗହଳି ତଳୁ ଅଦୃଶ୍ୟ କୋକିଲର କୋମଳ କାକଲି ଭଳି ଲଳିତ ପଦ୍ୟାବଳୀର ଆକରଣ ତଳୁ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଅଶୀଳରସ ଭରସାଞ୍ଜିତ ହୋଇ ପ୍ରବାହିତ ହେଉଛି । ଚନ୍ଦ୍ରଗୁପ୍ତ କବିଙ୍କର ଭାବକୁ ଦକ୍ଷତାର ସହଜ ଫୁଟାଇ ପାରିଛନ୍ତି । ସୁକାନ୍ତବାଚୁ ତାଙ୍କର ପ୍ରେମମୟୀ ପତ୍ନୀଙ୍କୁ ବହୁ ଝଣିକ ଉପହାର ଦେଇଛନ୍ତି । ସ୍ୱାନ୍ତରାଗା ତାରତରୁ ଜଣାଯାଉଛି ଯେ ନାତବର୍ଷ ତଳର ଉପହାର ସେ ପୁତ୍ର କ ଝଣିକ ।

ହୁଳିଧର ମନକୁ ମନ ହସିଲେ । ବହୁଖଣି ଟେବୁଲ ଉପରେ ରଖି-
ଦେଲେ । ଦୁଇହାତ ଟେକି ଅଳସ ରୁଜିଲେ । ନିଦ ଆନ୍ତାନ୍ତ କଲଣି ।
ଜୟଶ୍ରୀ ଫେରିଲେ ନାହିଁ । ଖୋଜ ପଡ଼ିଲେ ? ରୁଗ୍‌ଟା ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟ
ଘରର ଯୁବତୀ ପତ୍ନୀଙ୍କ ପାଖରେ ଉଜ୍ଜାସର ହୋଇ ଅପେକ୍ଷା କରୁଣା
ବିବେକପଣ ନୁହେଁ । ଜୟଶ୍ରୀଙ୍କର ଆସିବା ଉଚିତ ।

ଘରୁ ବାହାରି ହୁଳିଧର ହାତ ପିଆଜକୁ ହଲାଇଲେ । ସେ ଚମକି
ଉଠିଲା ।

ହୁଳିଧର କହିଲେ, ତମେ ଜାଗ୍ରତ ରୁହ, ମୁଁ ଯାଇ ଜୟଶ୍ରୀଙ୍କୁ ଡାକି
ଦେଉଛି ।

ହୁଳିଧର ମୁହଁରେ ହସ ବିକଶିଲା ।

ମଳ ବିଜୁଳି ଅଳୁଅରେ, ପାତଳ ସଫେଦ ଶିଳକ ମଶାଣି ତଳେ, ନିଦ୍ରା ତ
ମନଓତ୍ତର ଆନନ୍ଦଟି ସୁନ୍ଦର ଦେଖୁଛି । ସେ ଚିତ୍ତ ହୋଇ ଶୋଇପଡ଼ିଛନ୍ତି ।
କେନ୍ଦ୍ରବାସ ଫିଟିଛି । ଓଠରେ ଲାଗିରହିଛି ସ୍ଥିର । ନିଶ୍ୱାସର ବେଗ ପ୍ରବେଶ
ହୋଇଛି । ଧୀରେ ଧୀରେ ବୁଲୁଥିବା ବିଜୁଳି ପଟ୍ଟାର ଅଳସ ଶବ୍ଦକୁ ନିଶ୍ୱାସ
ଶ୍ରଦ୍ଧାସର ଶବ୍ଦ ପରାଜିତ କରୁଛି । ଗୁଡ଼ ଉଠୁଛି ପଡ଼ୁଛି ।

ଦୃଢ଼ିଟି ପୃଥୁଳ ପ୍ରମର ମଝିରେ କୁନ୍ଦୁର ନିଦ୍ରା ମୁଖ ।

ମୁହଁ ମାଡ଼ି ସେ ଖୋଇଛି । ଟିକି ଦେହଟି ପଲଙ୍କରେ ଲମ୍ବିଛି, ପିଠି
ଉପରେ ତା'ର ନିଦ୍ରା ତା ନାଶର ହାତ । ଦୁଇ ଜଘ ଉପରେ ଉପରକୁ ମୁହଁ
କରି ଶୋଇଛି ଟିକି ବିଅ ଲାଗି, ତାଆରି ଗୁଡ଼ ଉପରେ ତାଙ୍କର ଆର ହାତଟି ।
ଶୋଇଲା କୁଆର ନିଶ୍ୱାସ ସଙ୍ଗେ ଭାସିଆସୁଛି କୋହ ।

ମୁଗ୍ଧ ଅଖିରେ ଚାହିଁରହିଲେ ହୁଳିଧର । ଜୟଶ୍ରୀଙ୍କୁ ଡାକିବାକୁ, କି
ଦେହରେ ହାତମାଣି ଉଠାଇବାକୁ, ତାଙ୍କର ମନ ହେଲନାହିଁ । ସଜିନୀ
ରମାର ସେବା କରିବାକୁ ଯାଇ ଜୟଶ୍ରୀ ନିଜକୁ ଭୁଲିଯାଇଥିଲେ । ଏତେ
ବର୍ଷର ଅଭ୍ୟାସ ଦୂରକୁ ଫିଙ୍ଗି ଦେଇଥିଲେ । ଦାମିକା ଶାଢ଼ୀ ପିନ୍ଧି ନାହାନ୍ତି ।

ଆସି ମଝିଘରେ କୁହନ୍ତୁରା ଆଗମ ଚଉକରେ ବସିଲେ । ଦେହରେ ପତଳା ଧଳା ପଞ୍ଜାବ ।

ସ୍ଥଳ ପକେଟରୁ କିଏ ଚଢ଼ିକାର କରିଉଠୁଛି, କିଏ ସେ ହଲିଲେ ହେଉଛି, ପଦାକୁ ବାହାର ଆସିବାକୁ ଆଦାତ କରୁଛି, ସହସ୍ର କୁହୁ ଫୋଡ଼ି ପକାଉଛି । କାନରେ ବାଜି ଯାଉଛି ତା'ର କୃପିତ ଧ୍ବଙ୍କାର, ଅଞ୍ଜାତ ଓ ବର୍ତ୍ତମାନର ମିଶାମିଶି ସ୍ବର—

ଭୁବନେଶ୍ବର । ପାଟଣା ମନ୍ଦିର । ନାଗରହଣରେ ଅବଗୁଣ୍ଡନବତୀ କେତେ କଲକାମିଳ । ବଜୁଲି ଆଲୁଅ ପ୍ଲାନ୍ଦତ । ଝଟକଉଠୁଛି ଲଜ୍ଜାଶୀଳ ଶୋଭନ ମୁହଁଟି, କଞ୍ଜଳତରା ଆଖି କୋଣରେ ଯଲଙ୍କ ଯରଳ ବାଜୁଲି ଗୁହାଣି ।

ଫେଇ ସେ ରମା, ନରାଧିରାଜତନୟା, ଭୁବନମୋହନ ଉମା କି ଯତେ ! ସ୍ଥଳରେ ଚମକ ଲାଗିଲା, ଏଇ ହେବେ ହଲଧରଙ୍କ ମନୋହାରୀ ଘରଣୀ । ପଶ୍ଚାତରେ ସେ ପାସୁ କରିଛନ୍ତି ।

ଦେବାନେବା ବେପାର ଚୁଟିଲା ନାହିଁ । ଦୁନିଆରେ ଯହୁସ୍ ସୁନ୍ଦରୀ ଜନ୍ମା ଅଛନ୍ତି । ରୂପ ଓ ଗୁଣ ଅନେକଙ୍କର ଅଛି । ଯୋରୁକ ପାଇଁ ଦାବି ବୋହୋଇଥିବା ନଗଦ ଟଙ୍କା ଦେଇ ନ ପାରିଲେ ପଛେଇ ଯାଅ । ଆଖି ବୁଲି ଲାଗୁଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ । ଟଙ୍କାଥଳ ଧରି କେତେ ପିତା ହୃଦହସ ହୋଇ ଆଗେଇ ଆସିଲେଣି । ଟଙ୍କାଥଳ ଯଙ୍ଗେ ମୋ ଝିଅକୁ ବୋହୂକରି ନିଅ ବୋଲି ସେମାନେ ଅନୁରୋଧ କଲେଣି । ମୋ ଝିଅର ରୂପ, ଗୁଣ, ବଦ୍ୟାବୃତ୍ତି, ଆଉ ତମ ପୁଅର ବଡ଼ପଣ ଲୁଚେରୁଛୁ ଏହି ଟଙ୍କାଥଳରେ ବୋଲି କେତେ ବାପ ଲୋଭ ଦେଖାଇ କୁହାଟି ଛୁଡ଼ିଲେଣି ।

ହଲଧର ପିତାଙ୍କର ଅବାଧ ହୋଇ ପାରିଲେ ନାହିଁ । କେତେ ଦୁଃଖ ଯହୁ ମନରେ କେତେ ଆଶା ଓ ସ୍ବପ୍ନ ରହି, ଯେଉଁ ପିତା ତାକୁ ମଣିଷ କରିଛନ୍ତି, ତାହାର ଆଦେଶ ଅମାନ୍ୟ କରିପାରିଲେ ନାହିଁ । ଯେଉଁ ସୁବର୍ଣ୍ଣ

ପ୍ରତିମାକୁ ପାଳଟାଙ୍କ ମନ୍ଦିରରେ ଦେଖି ମନେ ମନେ ନିଜର କରିପାରିଥିଲେ, ତାକୁ ସେ ମନରୁ ନିର୍ବାସିତ କଲେ, ବୋହୂ କଲେ ଜୟଶ୍ରୀକୁ, ପିତା ଯାହାକୁ ମନୋନୀତ କରିଥିଲେ । ହଲଧର କର୍ତ୍ତବ୍ୟନିଷ୍ଠ ପୁରୁଷ !

ତମେ ମତେ ଉପେକ୍ଷା କରିଥିଲ, ମୋର ରୂପ ଯୌବନର ବଡ଼ମାକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଆହେଳି ଦେଇଥିଲ; ମୋର ତାରୁଣ୍ୟର ପ୍ରଥମ କୌତୁହଳ, ଉଦ୍‌ଭେଜନା, ଆଗ୍ରହ ଓ ଆଶାମିଶ୍ରଣ ଅପାଙ୍ଗକୁ ତମର ନାହିଁନାହିଁ ମୁଦ୍ରଣରେ ଚର୍ଚ୍ଚିତ କରିଥିଲ; ମୋର ଉତ୍କଳ ଉତ୍କୃଷ୍ଟିତ, ଉଦ୍‌ଭାସିତ ନାଶ୍ଟ୍ର ଓ ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ ମାତୃତ୍ୱକୁ ତମେ ଅପମାନିତ କରିଥିଲ । ତମେ, ତମେ ହଲଧର, ରୂପସୀମାନଙ୍କର ପରାକ୍ଷରେ ମୋତେ ଅକୃତକାର୍ଯ୍ୟ ବରାଇ ଲକ୍ଷ୍ମିନୀରେ ମୋର ମୁଣ୍ଡ ନୋହିଥିଲ । ମୋର ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ନୟନରୁ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷରେ ନିରନ୍ତର ନୟନର ସ୍ବରାଜ୍ୟ ଥିଲା । ବାହ୍ୟିକ ମୋତେ ତମେ ଅଳ୍ପ ବୟସରେ ତମର ଗୁପ୍ତ ପକେଟରେ ଛପାଇ ରଖିଛ ନିର୍ଲକ୍ଷ୍ୟ ? ମୋତେ ମୋର ନୀଳ ସ୍ଥାନରେ ରଖିଦିଅ । ଏ ଦୁନିଆଁ ଗୁପ୍ତ ମୋର ନିରମାଣି ଅସ୍ତ୍ରା ଗୁଲିସିବାକୁ ଛଟପଟ ହେଉଛି । ତମର କାମନାର କାଳିମାରେ ମୋର ପବନ ଅସ୍ତ୍ରାକୁ କଳଂକିତ କରନାହିଁ ।

ହଲଧରଙ୍କର ଗୁପ୍ତ ଉଠିଲା ପଡ଼ିଲା । ସେ ଯଲଖି ବସିଲେ । ଅଲଗା ହାତ ଗୁପ୍ତ ପକେଟ ଉପରେ ରଖିଲେ । ନିଜ ଭାବନା ଭିତରେ ରମା ଯେଉଁ ଅଭିଯୋଗ କରିଛି, ଆସାମୀ ହଲଧର ବରୁଣରେ, ବରୁଣପତି ହଲଧରଙ୍କ ଆଗରେ, ଆସାମୀ ତା'ର ଉତ୍ତର ଦେବାକୁ ଅସମ । ସେ ଜାଣି ନ ଥିଲେ ଯେ, ଜୀବନର ଯାହାପଥରେ ଯେଉଁ ଉପେକ୍ଷିତା ନାଶ୍ଟି ସଙ୍ଗରେ ଅନ୍ତରାଳରେ କେବେ ତାଙ୍କର ଦେଖାହେବ, ତନେ ଦୃଷ୍ଟି ଯେଉଁ ନାଶ୍ଟର ରୋଗଯୋଗ ପାଖରେ ତାକୁ ଠିଆହେବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

ହଲଧର ମଝିକୋଟ ଅଢ଼କୁ କଣ୍ଠେଇଁ ରୁହିଲେ । ପୁରୁଷର ଆତ୍ମଜା ହୋଇଛି । ଜୟଶ୍ରୀ ନିଶ୍ଚିନ୍ତରେ ଶୋଇ ସପନରେ ମାତୃତ୍ୱର ଅନନ୍ଦ ଅନୁଭବ କରୁଥିବେ ।

ଆଉ, ସେ ?

ଛୁତିରେ ଛନକା ପଶିଲା । ଛୁତି ପକେଟରେ ହାତ ଭରି ଛୋଟ ଫଟୋଗ୍ରାଫିକ କାଢ଼ିଲେ । ଠିଆହୋଇ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଅଳ୍ପଅଳ୍ପରେ ଅନାଇ ରହିଲେ । ସୁକାନ୍ତବାବୁଙ୍କର ଗୀତଗୋବିନ୍ଦ ବହି ଭିତରେ ଫଟୋଟି ରଖାହୋଇଥିଲା, ତାକୁ ସେ ଚୋରିକରି ପକେଟରେ ରଖିଛନ୍ତି ।

ବଧୂବେଶରେ ରମା !

କି ଖୋଲା ରୂପ । ଲଳ ଲଳ ଗୁହାଣୀ, ଦରହସିଲା ମୁହଁର ଠାଣି । ଏଇ ରମାକୁ ଦିନ ସେ ନିଜର କରବାକୁ ମନ ବଳାଇଥିଲେ । ପିତାଙ୍କର ଧନର ଲୋଭ, ତାଙ୍କର ମନର କାମନାକୁ ହତ୍ୟା କରିଥିଲା । ପିତୃଭକ୍ତ ସୁଧାର ସନ୍ତାନ ସେ !

ଦୃଷ୍ଟିତ ଓଠ ଟିକି ଫଟୋଟି ଉପରକୁ ନଇଁ ଆସିଲା, ଅଟକିଲା ଅଧ-ବାଟରେ । ଫଟୋଟି କ'ଣ କହୁଛି, ଛୁ, ଛୁ, ଏ କ'ଣ କରୁଛି ? ପାଟିଆଳ ମନର ଭିତରେ ଯେଉଁ ରମାକୁ ତମେ ଦେଖିଥିଲ, ମୁଁ ସେ ନୁହେଁ । ମୁଁ ସୁକାନ୍ତର ଧର୍ମପତ୍ନୀ । ମୁଁ ଅନ୍ୟ ଘରର କୁଳବଧୂ । ତମେ ନରାଧମ । ମୁଁ ସୁକାନ୍ତର ଦୁଇଟି ସନ୍ତାନଙ୍କର ଜନନୀ । ତମର ମଧ୍ୟ ମୁଁ ମାତା । ମା ଜଗତ-ଜନନୀ ଠାକୁରାଣୀ ଆଗରେ ତମେ ମୋର ଦର୍ଶନ କରିଥିଲ, ତମର କଳ୍ପସିତ ଦୃଷ୍ଟିକୁ ମୋର ପଦତଳେ ନୁଆଁଇ ଦେଇଥିଲ ।

ହାତ ଅଣଉଠିଲା । ବିଚଳିତ ହଲଧର ଗୁଣିଆଡ଼େ ଆଖି ବୁଲାଇଲେ । ମନର ଦୃଷ୍ଟିପତ୍ତିଲା ଶ୍ରେଣିର ରମାର ମୁହଁଉପରେ । ଛାନ୍ଦ ସ୍ଵରରେ ସେ ପୁଣି କହୁଛନ୍ତି, ଦର୍ପିତ ଦିନର ପ୍ରଭେଦ ଦେଖିପାରୁଛ କି ବିଚାରକ ? ଚିହ୍ନି-ପାରୁଛ ? ଏଇ ଫୁଲିଲା ମୁହଁ ଭିତରେ ଜନନୀ ରମାର ଆନନ ଛପିରହୁଛି, କୁଳବଧୂ ରମାର ମୁଖ ଗୋପନ ହୋଇଛି, କୁଳକୁଳିଆ କଇଁଫୁଲିଆ ଇସ ମୁହଁ ପରି ସାନ ମୁହଁଟିଏ, ଯେଉଁଦିନ ତା'ର ନାମକରଣ ହେଲା, ଏକୋଇଶା ମ, ଯେଇଦିନର ସରଗଫୁଲ ଟିକି ମୁହଁଟି ବି ଖଜିଯାଇଛି । ଆଉ ଦିନଟିଏ ଅପେକ୍ଷା କର, ପୁଣି ଦେଖିବ—

ଆଉ କହନା, ତମେ ମୋର ମାତା ରମା, ତମେ ମୋର ନମସ୍ୟା ।
ତମେ ମୋର ବନ୍ଧୁପତ୍ନୀ । ଏଇ ଫଟୋଟିର ସ୍ଥାନ କେଉଁଠି, ତମେ
ଦେଖିବାକୁ ଚାହୁଁ ?

ହଲଧର ଗ୍ରେଟ ଫଟୋଟିକୁ ମୁଣ୍ଡରେ ମାରିଲେ, ପକେଟରେ ରଖିଲେ ।
କହିଲେ ମନଭିତରେ, ପୁଣି ଏହା ଯଥାସ୍ଥାନରେ ବହୁଭିତରେ ରହିବ ।
ତମେ ଭଲହୋଇ ନିଜକୁ ଖୋଜି ବାହାର କରିବ । ସେକାଲର ତମକୁ ନେଇ
ମହତ୍ତ୍ୱ ଓ ଉଦାର ସ୍ତମ୍ଭୀ ସୁକାନ୍ତକୁ ଉପହାର ଦେବ ।

ପକେଟରେ କ'ଣ ଯାଇଛି ରଖିଲି, ମୋତେ ଦେଖାଇବ ନାହିଁ ?
କହିବ ନାହିଁ, କାହିଁକି ଏପରି ଚିନ୍ତା ହୋଇଛି ତମର ମନ ?

ଆରପର ପଲକ ଉପରୁ ଜବନସଜିନୀ ପଡ଼ିଯୋହାରିନୀ ଜୟଶ୍ରୀ ପ୍ରଶ୍ନ
ପଚାରିଲେ !

ସୁକାନ୍ତବାବୁଙ୍କର ଘରଆଡୁ ଘର ପିଆନର କଥା ଶୁଭୁଛି ।

ହଲଧର ମହିକବାଟ ଧୀରେ ଧୀରେ ଖୋଲିଲେ । ପଲକ ପାଖକୁ
ଗଲେ । ଜୟଶ୍ରୀ ପୁଅପରି ଶୋଇଛନ୍ତି । ତନୋଟି ନିଶ୍ୱାସର ବେଦ ଶୁଭୁଛି ।
ଭାବିଲେ, ନା ଉଠାଇବେ ନାହିଁ । ଜୟଶ୍ରୀଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ପିଲା ଉଠିଛି ମଧ୍ୟ ଉଠି-
ବସିବେ, ମାଆକୁ ଖୋଜି ବୋବାଲି ଛୁଡ଼ିବେ ।

ମହିକବାଟ ଆଉଜାଇ ବାରଣ୍ଡାକୁ ଅସିଲେ । ଶବଦ ଶୁଣି ପିଆନ ଉଠି
ଠିଆହେଲା । କହିଲେ, ଶହ୍ନୁପ୍ପ, ତମେ ଚେଇଁଥାଅ, ମା ଶୋଇ ପଡ଼ିଛନ୍ତି ;
ଆଗ ଘରୁ ହରିର ପାଟି ଶୁଭୁଛି, ମୁଁ ଚାହିଁଥାଏ କଅଣ ହୋଇଛି ।

ଉତ୍ତରକୁ ଅପେକ୍ଷା ନ କରି ସୁକାନ୍ତବାବୁ ଘର ଆଡ଼େ ଚାଲିଲେ ।
ଭାବିଲେ, ତାଙ୍କର ନିଜେ ଅନ୍ଧାରରେ ରାତି ଅଧରେ ଅସିବେ ବୋଲି କହିଯାଇ
ଥିଲେ, ଅସିଲେ ନାହିଁ; ଶୋଇପଡ଼ିଲେ ?

ରମା ଛାଣ କଣ୍ଠରେ ପଚାରିଲେ, ହରି, କୁନ୍ତ ଇଚ୍ଛା ନାହାନ୍ତି ?

ନିଶି ଉଦ୍ଧର ଦେଲୁ ଆରାଧର ମା ସେ ଦୁହିଁକୁ ଡାକି ଘରକୁ ନେଇ ଯାଇଛନ୍ତି । ସେ ଦୁହେଁ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଶୋଇ ପଡ଼ିଥିବେ । ଘେନି ମା' ତ ଆପଣଙ୍କ ପାଖରେ ଜରି ବସିଥିଲେ । କରୁଦେଇ ଉଠିଲେ, ରାହାଧର କାନ୍ଦିଲେ । କାଳେ ଆପଣଙ୍କ ନିଦ ଭାଙ୍ଗିବ, ଯେଥପାଇଁ ସେ କରୁକୁ କାନ୍ଦିରେ ପକାଇ ନେଇଗଲେ । ମୁନ୍ଦସଫବାବୁକୁ ମଝିଘରେ ବଢ଼ାଇ କହିଗଲେ, ଆପଣଙ୍କ ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଲେ ସେ ଯାଇଁ ପିଲାଙ୍କ ପାଖରେ ରହିବେ, ମା ଧୋକୁ ଅସିବେ ।

ରମା ଚାନ୍ଦି ରହିଲା । ନିଘୋଡ଼ ନିଘରେ ସେ ଶୋଇପଡ଼ିଥିଲା । କେତେ କଥା ଯପନ ଦେଖୁଥିଲା, ଯବୁ ତାଆର ମନେନାହିଁ । କେମିତି ଗୋଟାଏ ନୂଆ ରାଜକରେ ସେ ଚାଲୁଥିଲା । ହାଲେଲମୟ ସେ ଦେଶ । ରଙ୍ଗରଙ୍ଗର ଅଶେଷ, ପାହାଡ଼, ଝରଣା, କେତେ ବଡ଼ ବଡ଼ ଘର କୋଠାବାଡ଼ି, ମନ୍ଦିର ଜାତିନାତିକା ଅକଣା ଅଶେଷ । ନବଜନ୍ମ । ସେ ରାଜକରେ କିନ୍ତୁ ମଣିଷର ଦେଖାନାହିଁ । କେଉଁ ପାହାଡ଼ତଳ, ଝରଣାକୁଳ, ପଥର ଉହାଡ଼ରୁ, କେତେ ଦୂରରୁ କେଜାଣି, ସୁକାନ୍ତ ତାକ ଗୁଡ଼ିଛନ୍ତି ନାମ ଧରି, କାଖରେ ଲାଗି, କାନ୍ଦିରେ କୁନ୍ତୁ — ରମା, ରମା —

ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଲା । ରମା ଉଠିବସିଲା । ସୁକାନ୍ତଙ୍କର ତାକ ଏବେ ବି ଯେପରି କାନରେ ଚାଲିଯାଉଛି । ରାତି କେତେ ହେଲଣି ସେ ଜାଣେନାହିଁ । ଦେହ ହାଲୁକା ଲଗୁଛି । ବେଦନା ଜଣାପଡ଼ୁନାହିଁ । ଗୁରୁଆଡ଼କୁ ଗୁଡ଼ିଲେ, ଅଳପ ଆଲୋକିତ କୋଠାଟି ନିଶ୍ଚିନ ଲଗୁଛି, ହତାଶିଆ ଭବ ମନରେ ପଶୁଛି ।

ପରୁରଲା, ତମ ବାବୁ କେବେ ଫେରିବେ କି ?

ତାଆର କେଉଁ ଠିକଣା ମା ? ଆପଣ ଜାଣନ୍ତି, ସେ ଦିନକ ପାଇଁ ଯାଇ ଦିନଦିନ ରହୁଯାଅନ୍ତି, କେବେ ପୁଣି ପାଞ୍ଚଦିନ ପାଇଁ ଯାଇ ଦୁଇଦିନରେ ଫେରିନ୍ତି । ଯେମିତିଆ କାମ ତାଙ୍କର । ଅପଣ ବ୍ୟସ୍ତ ହେଉନ୍ତୁ ନାହିଁ । ମୁନ୍ଦସଫବାବୁ କହୁଥିଲେ, କାଲି ସକାଳେ ସେ ତାଙ୍କ ଗାଡ଼ି ବାବୁଙ୍କ

ପାଖକୁ ପଠାଇଲେ । ଆମ କିଏ ଉପରେ ନିର୍ଭର ନାହିଁ କି ଭ୍ରାତୃଭର ଉପରେ ପରତେ ନାହିଁ ।

ହଳଧରବାବୁ ନିଃଶବ୍ଦରେ ମଝିଘରେ ପଶିଲେ । ଏଣିକି ତେଣିକି ଚାହିଁ ଦାଉଁ ଦାଉଁ ପଡ଼ିଲା ଉଠିଲା ଛୁଇଁରେ ଉପର ପକେଟରୁ ରମାର ଗ୍ରେଟ ଫଟୋଟି କାଢ଼ି ଗୀତଗୋବିନ୍ଦ ବହି ଭିତରେ ରଖିଲେ । ବହିଟିକୁ ଟେବୁଲର ଗୋଟିଏ ପାଖରେ ଥୋଇଲେ, ଛୁଇଁ ଅରୋ ଘରାଣ୍ଡାସ ଛୁଟିଲା । ଅରାମ-ଚୌକି ଉପରେ ବସିପଡ଼ିଲେ ।

ଆରଘରୁ ରମାର ସ୍ଵର ଶୁଭିଳ, କେତେ ଭଲଲେକ ସେ ଜୟଶ୍ରୀଦେବୀ, ମାଆ ଭଉଣୀ ହେଲେ ବ ଏତେ କଷ୍ଟ ପହଞ୍ଚେ ନାହିଁ ହରି, ଏତେ ସେବା କରିବେ ନାହିଁ । ପିଲା ଦୁହଁକୁ ମାଆପରି ସ୍ନେହ କରନ୍ତି । କେଉଁ ଜନ୍ମରେ ମୁଁ ତାଙ୍କର ସାନ ଭଉଣୀ ଥିଲି ।

ହରି ବହୁଳ, ମୁନ୍‌ପଟ୍ଟବାବୁ ଯେ ତାଙ୍କଠୁ ବଳି ମା, ଅନିଦ୍ରା ହୋଇ ଆରଘରେ ବସିଥିଲେ । ମୋତେ ଜଗାଇଦେଇ ପିଲାଙ୍କୁ ଦେଖିବାକୁ ଗଲେ । ଏଇ ପହରରେ ତାଙ୍କର ଧନ୍ୟ ଧନ୍ୟ ପ୍ରଶଂସା ଲୋକେ କରନ୍ତି । ଧର୍ମର ସେ ଅବତାର । ସେ ଯେଉଁ ରାୟ ଇଅନ୍ତି, ସେତେ ଉପରକୁ କେଣି ନେଲେ ବ ସେ ରାୟକୁ କେହି ବଦଳାଇ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ଧୀର କଥା, ମଧୁର ବ୍ୟବହାର—

ରମା ଉତ୍ତର ଦେଲା ନାହିଁ । ତା'ର ଛୁଇଁଅରାଇ ଘରାଣ୍ଡାସ ଛୁଟିଲା । ମନ କହଲା, ଦୁନିଆଁରେ ସବୁ ଲୋକ ଭଲ, ପୁଣି ସମସ୍ତଙ୍କ ଭିତରେ ମନ୍ଦପଣ ବ କେଉଁ କଣରେ ଲୁଚିଛନ୍ତି ରହୁଥାଏ । ବେଳ ପାଇଲେ କେଉଁ ଦୁଃଖ ଯଶରେ ସେହି ମନ୍ଦପଣ ମୁଣ୍ଡଟେକି ଉଠେ । ଜୟଶ୍ରୀଦେବୀଙ୍କ କୋଳରେ ଶ୍ରୀ ପିଲା-ବଳଟେ ଦେଲେ ହଳଧରବାବୁଙ୍କ ଲେଉଟା କଣ୍ଠା ଶୁଦ୍ଧାଣି ଓଡ଼ଣା ନ ଉଣି ଟିକି ପୁଅର ମୁହଁରେ ଲାଗି ରହନ୍ତା, ଜୟଶ୍ରୀଙ୍କର ହାତମୁଠା ବାହାର ଚୂପକୁ ଆଡ଼େଇ ତାଙ୍କର ବାପପଣ ଜୟଶ୍ରୀଙ୍କର ମନଗହନ ତଳେ ପ୍ରବାହିତ ମାତୃହର କଳକଳ ଛଲଛଲ ନିର୍ମଳ ଶୀତଳ ଝରଣାରେ ଅବଗାହନ୍ତା ।

ରମା ମନେ ମନେ ପ୍ରାର୍ଥନା କଲୁ, ମାଆଗୋ ଜଗନ୍ନାଥନା, ତମେ ନିର୍ଦ୍ଦୟ ହୁଅନା, ଜୟଶ୍ରୀଙ୍କ କୋଳରେ ପିଲବକଟେ ଦିଅ । ମାଆ ଗୋ, ମତେ ନେବ ଯେବେ ନେଇଯାଅ, ଅଉ କଷ୍ଟ ଦିଅନାହିଁ । ମୋର ମୁକ୍ତି ଲେଖନାହିଁ ଗୋ ମା, ମୋତେ ପୁଣି ନନମ ଦିଅ ତମର ଏ ଯୁଦ୍ଧର ଦୁନିଆଁରେ, କୁଥା-ରକ୍ତୁଣୀ ଜୟଶ୍ରୀଙ୍କ କୋଳରେ ।

ରମାର ଅଣ୍ଟି ଯଜଳ ହେଲା । ଗୁଡ଼ ଦୋହଲାଇ କୋହୁ ଉଠିଲା ।

ରମାର ନୀରବତା ହଲଧରଙ୍କ ଗୁଡ଼ ଅଗ୍ରାଜଳ । ଶ୍ରେଣୀ ଯନ୍ତ୍ରଣାରେ ଛଟେଟ ରମା ନିବୋଧ ନୁହେ । ତାଙ୍କର ଭଲପଣିଆଁ ଉପରେ ତା'ର ଆସ୍ଥା ନାହିଁ । ତା'ର ନୀରବତା ଯତେ ତାକୁ ବିଜାୟୁଛି । ଯତେକ ସେ ପଶୁରୁଛି, ବନ୍ଧୁପତ୍ନୀର ଯେବା କରବାକୁ ତମେ ହଲଧର ଉଦ୍ଦିପ୍ତ ରହୁଛ, କି ପତ୍ନୀର ବାନ୍ଧବୀର ଯନ୍ତ୍ରନେବାକୁ ମନ କରିଛ, କି କେବଳ ପତ୍ନୀଙ୍କର ଆଦେଶ ଠାକୁଛ ? କହ ତ ହଲଧର, ହେଉ ହେଉ ନ ହେଲ ଯରଣୀର ଯାନ୍ତିଆ ତମକୁ ଅନନ୍ଦ ଦେଉଛି ? ଉପେକ୍ଷିତା ଯେଉଁ ରମା, ତମ ଉପେକ୍ଷାର ଉପସ୍ଥିତି ସେ, ଏ ଧାରଣାକୁ ମନରେ ବଦଳାଇ କରବାର ପ୍ରୟାସ ତମକୁ ସେବକ କରିଛି ? ମରଣ ମୁହଁକୁ ଅଟେଇ ବୁଲିଥିବା ଅପମାନିତା, ସେକାଳର ଉପେକ୍ଷିତା ରୂପସୀ ରମାର ମନରେ ଲୁଚି ରହିଥିବା ଅଭିମାନ ପାଖରେ ନୀରବ କ୍ଷମାଭାଷା ନୁହେ ତ ?

ଗୀତଗୋବିନ୍ଦ ବହୁଟି ଟେବୁଲ ଉପରେ ରଖାହୋଇଛି । ତାହାର ଭିତରେ ସେକାଳର ରମା ଚପିହେଉଛି । ହସିଉଠୁଛି, ପୁଣି କହୁଛି, ମୋତେ ତମେ ଅପବିତ୍ର କରିନାହିଁ, ତମର ଭଲପଣିଆକୁ ତମେ କଳଙ୍କିତ କରିଛ । ଅତୀତକୁ ଭୁଲିଯାଅ । ଅଳ୍ପ ଦିଏ ଯାହା, ତାକୁ ସେହି ରୂପରେ ହସ୍ତକ୍ଷ କର, ଯେଉଁ ଧାରଣାରେ ଯାମାନିକ ଶୈବ୍ୟ ପାଳନ କର । ମୁଁ ତମର ବନ୍ଧୁପତ୍ନୀ, ମୁଁ ତମର ପତ୍ନୀଙ୍କର ବାନ୍ଧବୀ, ସେହି ଅନନ୍ଦରେ ଥାଇ ତମର ସ୍ନେହ, ସ୍ବାଗତୁରୁତ ଓ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ମୁଁ ଦାବି କରୁଛି ।

ହଲଧର ପ୍ରକୃତପୁ ହେଲେ । ତାକିଲେ, ହରି ।

ହରି ଉତ୍ତର ଦେଲ, ଆଜ୍ଞା !

ମୋକୁ କହଲ, ମୁନ୍ଦପ୍ତବାରୁ ଆସିଲେଣି ମା, ଆପଣ ଉଠନ୍ତୁ ନାହିଁ,
ତାକୁରବାରୁ ମନା କରିଛନ୍ତି ।

ହରି ମହିଂସରକୁ ଆସିଲା । କହୁଲା, ମ ଆଜ୍ଞର ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଲଣି । କେଡ଼େ
ଦୁର୍ଗ୍ଗି ସେ ଅଛନ୍ତି । ମୁହଁର ଫୁଲ କମିଲପରି ଦିଶୁଛି । ଠାକୁରଙ୍କ ଦୟାରୁ ଶୀଘ୍ର
ସେ ଭଲ ହୋଇଯିବେ । ଲୋକ ପଠାଇ ବାବୁକୁ ଗୁନିଆ କରିବା ଉଚିତ
ନୁହେଁ ।

ହଲଧର ଖୁସି ହୋଇ କହିଲେ, ସାମାନ୍ୟ ବ୍ରତଟିଏ, ଅସାବଧାନତାରୁ
ବଞ୍ଚିଗିପି ଗଲା, ଏଥକୁ ଚିନ୍ତା କାହିଁକି ? ଅତି ଶୀଘ୍ର ଭଲ ହୋଇଯିବ ।
ତଥାପି, କାଲି ସକାଳୁ ସୁନାନ୍ତ ବାବୁଙ୍କ ପାଖକୁ ଶବର ପଠାଯିବ ।

ରଘୋବ ଆପଣ ଅନିଦ୍ରା ରହୁଲେ ଘାର ?

ହଲଧର କହିଲେ, ଜୟନ୍ତୀ ଶୋଇପଡ଼ିଛନ୍ତି । ଗୁଡ଼ି ଉପରେ ମୁଣ୍ଡ ଗଣ୍ଡି
କୁନ୍ତୁ ଶୋଇଛି, କୋଳରେ ଶୋଇଛି ଲାଞ୍ଜ । ତାଙ୍କୁ ଉଠାଇଲେ ପିଲା ଦହେଁ
ଉଠିବେ । ଗୁଡ଼ି ଅଧରେ ଅଟେ ହୋଇ କାନ୍ଦିବେ । ଯେଇ ଡରରେ ଉଠାଇଲି
ନାହିଁ । ରମାଦେବୀଙ୍କର ଦେହର ଉତ୍ତପ ପରୀକ୍ଷା କରି ଔଷଧ ଦେବାର କଥା ।
ତାକୁରବାରୁ ଆସିବେ କହୁଥିଲେ, ସେ ଶୋଇ ପଡ଼ିଲେ ପରା । ଆବଶ୍ୟକ
ହେଲେ ତାଙ୍କୁ ଡକାଇବା ।

ହଲଧର ଅମୀତିରେ ହାତରେ ଧରି ମହିଂସରଜୀର ପରଦା ଆଡ଼େଇ
ରୋଗୀର ଘରଭିତରକୁ ଗଲେ, ଦେଖିଲେ, ରମା ପଲଙ୍କ ଉପରେ ବସିଛି ।

ସେ ମୁଣ୍ଡର ଓଢ଼ଣା ଅଳସ ଟାଣିଲା । ପଲଙ୍କ ଉପରୁ ତଳକୁ
ଓଢ଼ାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକଲା ।

ହଲଧର ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ କହିଲେ, ଆପଣ ତଳକୁ ଓଢ଼ାନ୍ତୁ ନାହିଁ ।
ନିଅନ୍ତୁ ଏ ଅମୀତିରୁଟି ମୁହଁରେ ଦିଅନ୍ତୁ ।

ରମା ଅବାଧ ହେଲାଣି । ଯେଉଁ ଦ୍ଵାଦଶି ସଙ୍ଗେ ତା'ର ଦ୍ଵାଦ
ଏକ ଠି ବନ୍ଦା ହୋଇ ଦୁଇଟି ଅବସ୍ଥା ଜୀବନକୁ ସ୍ଵର୍ଗ ବନ୍ଦନରେ ବାନ୍ଧ
ମନାଇ କରିଥାନ୍ତା, ସେଇ ଦ୍ଵାଦରୁ ଅତି ସାବଧାନତାର ସହିତ ଅର୍ପି-
ମିଟରଟି ନେଇ ସେ ଜଗତଲୋ ରଖିଲା । ଦ୍ଵାଦର ପରଶ ପାଇନେହି, କିନ୍ତୁ
ସହାନୁଭୂତିରେ ଜରଜର ଜଣେ ପରପୁରୁଷର ମନର ପରଶ ସେ ପାଇଲା ।
ଜରୁଆ ଦେହ ଅଗ୍ନିଘଠିଲା । ଆଖିରେ ଭରିଲା ତତଲା ଲୁହ, ଫୁଲିଲା ଗାଲ
ଉପରେ ଦୁଇଧାର ହୋଇ ଗଢ଼ିଥାସିଲା ।

ମନ ଖୋଜିଲା ସେଇ ଅଦିଆପଣାର ମୁହଁଟିକୁ, ଯିଏ ତା'ର ହସିଲା
ମୁହଁକୁ କାନ୍ଦୁରା କରେ, ଅଟିରୁ କେରା କେରା ଲୁହ ଝରାଇ ଦିଏ ପୁଣି ଦ୍ଵାଦ
ପାପୁଲରେ ତତଲା ଲେତକ ପୋଛୁ ହସିହସିକା କାନ୍ଦୁରା ମୁହଁକୁ ହସିଲା କରେ;
ବେଳେ ଅବଳ ନ ମାରି, ଲଜସରମର ଧାରଣା ଭୁଲି, ଅଭିମାନରେ ଅଣ୍ଟିଲା
ମୁହଁକୁ ଗୁଡ଼ରେ ଜାକେ । ଗେହେଁଇ କହେ କାନ ପାଖରେ, କହୁଥିଲା ପର,
ମୋ କଥାରେ ଛଳ କରିବ ନାହିଁ, କାନ୍ଦିଲା ତ? ଦ୍ଵାରିଲା ତ ? ଏଥର ଟିକିଏ
ହସ, ତମୁକୁ ମୋ ରାଣ ।

ରମା ଆଖି ବୁଜିଲା । ମନ ଭୁଟିଗଲା କେଉଁ ପାହାଡ଼ତଳର ନିୟନ୍ତ୍ର
ଅନ୍ତର୍ଗମାନକୁ । ଜଳଜଳ ହୋଇ ବହୁଯାଉଛି ଝରଣା । କୁଳରେ ଏକୁଟିଆ
ତାଳବଙ୍ଗଳା । ବଲିବଲି ଅନ୍ଧାର । ନିବିଡ଼ ଅନ୍ଧାର ଭିତରୁ ଶୁଭ୍ର ଝିଙ୍କାରର
ସ୍ଵର । ଏକୁଟିଆ ସେ ପଲକ ଉପରେ ଶୋଇ ଛଟପଟ ହେଉଛନ୍ତି । ମଣାପଲ
ଦେହରେ ଲାଗି ରକତ ଶୋଷୁଛନ୍ତି । ଖଟତଳ ମଲାବାନ୍ଧ ବୁଢ଼ାନାଗ
ଶୋଇଛି । ଦୁଇ ପାହାଡ଼ର ଗୁଡ଼ାରୁ ବ'ହାଉ ମହାବଳ ବାସ ଝରଣା କଳକୁ
ପାଣି ପିଇବାକୁ ଆସୁଛି । ଘରର କବାଟ ଖୋଲୁଅଛି ।

ଓଠରେ କାହା ଟିପର ମୁହଁ ପରଶ ।

ରମା ଆଖି ଖୋଲିଲା । ହଲଧରବାରୁ ତା ପାଟିରୁ ଅର୍ପମିଟର ଟାଣି
ନେଇଛନ୍ତି । ଆଲୁଅ ଆଦକୁ ଟେକି ଉତ୍ତପ୍ତ ଦେଖିଛନ୍ତି । ମୁହଁରେ ଫିଙ୍ଗା-

ପାହାନ୍ତିଆ-ହସ ଉଠିଥାଉ । ହରି ପିଅନ ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ ହୋଇ ତାଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଅନାଇ ରହୁ ।

କହିଲେ, ସାମାନ୍ୟ ଜର ଅଛି, ଉଦ୍‌ବେଗର କାରଣ ନାହିଁ । ରମାର ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ ପଚାରିଲେ, ବ୍ରଣ ଆଉ ପୋଡ଼ୁନାହିଁ ? ରମା ମୁଣ୍ଡ ହଲାଇ ଶୀତ ସ୍ତରରେ କହିଲା, ନାହିଁ ।

ଉଷ୍ମ ପାଦରେ ମାଉଁସିଆ ଜରମା ହେମାଳିଆ ପାଦୁଲର ଧୀର ପରଶ, କୋମଳ ଚାପ । ତାତିଲ ଦେହର ଲେମ୍‌ମୁଲି ଟାଙ୍କୋର ଉଠିଲା । ଛେକେକି ଛେଉଣିବା ଅଙ୍ଗର ବ୍ୟଥା ସତେକି ଉଠେଇଲେ । ଚାହିଁବାକୁ କନ୍ଦା ଶାଢ଼ୀ । ସପନ ନୁହେଁ, ଅସଂଲଗ୍ନ ଆଶାମିଶା ଉଦାମ ଭବନାର ଛୁଟି ଅଟ୍ଟାଳୀ ମୂଳରୁ ଟଳିଲା । ସେ ଯେଉଁଠି ସେଇଠି, ପୂର୍ଣ୍ଣବିଭବର ମୁଖ୍ୟକର୍ତ୍ତା ନୁହେଁ, ଅଧସ୍ତନଟିଏ ।

ସେ ସେଇ ସୁକାନ୍ତ, ଜଣେ କର୍ମୀ, ଶୂନ୍ୟନଗ୍ରହା ନାଲର ଦାୟିତ୍ବରେ ଥିବା ଗ୍ରେଟ ଅଫିସର । ଅଜ୍ଞାନ୍ତ ପରିଶ୍ରମ କରି କାମ ଉଠାଇଛି । କାମ ପାରିଛି । ଆଉ ଯାଆର ପ୍ରବେଦ ତଳିଆ କର୍ମସୂତ୍ରକୁ ଦେଖାଇ ଦେଇଛି । ମନ ଆନନ୍ଦରେ, ନୂଆ ଉତ୍ସାହରେ, ପିଠିଆ ଅଙ୍କା-ହୁଁମାନଙ୍କୁ ଉତ୍ସାହକ କରିବାକୁ ଅତି ପୁରୁଣା ମନବୋଧୁଆ ମନ୍ତ୍ର ଶୁଣାଇଛି, କର୍ମଶୈଳୀ ଧକାରସ୍ତେ ନ ଫଳେଷୁ କଦାଚନମ୍, ଅସ୍ପଦନ୍ତୋଷିଆଙ୍କର ହତାଶିଆ ଲୋପ, ବୋଧ-ଶୋଧୁଆ ପ୍ରେରଣା !

ବିଷୟୀ ସରବ ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ଭାବରେ ନୂଆ ନାଲର ଫୁଲର ଖୋଲିବେ, ନାଲରେ ଜଳ ଗୁଡ଼ିବେ । ନୂଆ କର୍ମରେ ଜଳ ମଡ଼ାବେ । ଗ୍ରେଟ ହୃଦରେ ମାଛ ଚାପିପାଇଁ ଯାଆଁଲ ଗୁଡ଼ିବେ ।

ଏ ସବୁ କର୍ମର ମୋଟାମୋଟି ପ୍ରୋହାମ ଅସିଛି । କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷେତ୍ର ହେଲା ବୋଲି ଶବ୍ଦର ପଠାଇଲେ ଉପରିକମାନେ ଯତ୍ନବର୍ଦ୍ଧନ କରିବେ । ଭଲ ମନ୍ତ୍ର ବାରିବେ । ନାଲି ଆଖି ଦେଖାଇ ଧମକାଇବେ । ଭଲ ଭ୍ରାନ୍ତ ସୁଧାଶିବକୁ ଅଦେଶ ଦେବେ ।

ଉଦ୍‌ଘାଟନ ଉତ୍ସବପାଇଁ ଶୁଭଦିନ ସ୍ଥିର କରାହେବ । କାର୍ଯ୍ୟନିର୍ଦ୍ଦେଶ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବ । କାର୍ଯ୍ୟ ସମାପନ ପାଇଁ ଆଦେଶ ମିଳିବ । ପ୍ରକୃତ ଦସତାର ସେଇ ହେବ ପସନ୍ଦ, ପଦୋନ୍ନତିର ଶସତ୍ରା ପାହାଚ ଆଶ୍ରେହସର ସୁଯୋଗ ।

ରାସ୍ତାଘାଟ ସମତୁଲ ହେବ । ତୋରଣମାନ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଇବାକୁ ପଡ଼ିବ । ପ୍ରମୁଖିଆ, ଫୁଲମାଳ, ଅଭ୍ୟର୍ଥନାର ସଜୀବ ପାଇଁ ବାଲିକା ଦଳ । ବିବିଧା-ନୂଷ୍ଟାନର ସମ୍ଭାବନା ଅଛି । ନାଟ୍ୟକେଳି, ଶୁଭଶଙ୍ଖ, ମାଇକ୍ । ନାଟ୍ୟ-ଖେଳ, ଅର୍ଥାତ୍ ଧାଙ୍ଗଡ଼ୀ ନାଚର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବାକୁ ମୌଖିକ ଅଦେଶ ଆସିବା ଅସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ଜଣେ ପାଳକ ଏଇଆ ଦେଖିବାକୁ ପସନ୍ଦ କରୁଥିଲେ । ରାମଗିରି ଉଦୟଗିରି ମାଳ ଅଞ୍ଚଳକୁ ପରିଦର୍ଶନ କରିବାକୁ ଧାଇଁଥିଲେ । ଅଧ ଲଙ୍ଗଳା ମାଳୁଆ ଲୋକଙ୍କ ଉପରେ ତାଙ୍କର ଶୁଭଦୃଷ୍ଟି ପଡ଼େ ।

କିଏ କହୁବ, ବଡ଼-ଅସମ୍ଭାବର କି ଖିଆଲ କେବେ ଓ କିପରି ହୁଏ ?

ପ୍ରଭୁରପାଇଁ ଚଳନ୍ତି-ଅଟେ । ନିଆଯାଇ ପାରେ, ଆକାଶବାଣୀ ଲହଡ଼ିଆ-ଗୀତ ରେକର୍ଡ଼ କରିବାକୁ ଲୋକ ପଠାଇ ପାରନ୍ତି । ହଁ, ଜଳଯୋଗ ଓ ଗୁ-ପାନର ଆୟୋଜନ କରାହେବ ।

ଜଟିଳ ଓ କଷ୍ଟକର ଏସବୁ କାମ, ସ୍କୁଲ କଲେଜରେ ପଢ଼ା ହୋଇନାହିଁ, ପ୍ରାକ୍‌ଟିକାଲ କ୍ଲାସ୍‌ରେ ଦେଖା ହୋଇନାହିଁ । ଅତି ଆବଶ୍ୟକ ଏସବୁ ବିଷୟ ପାଇଁ ଓଡ଼ିଆ କି ଇଂରାଜୀ ଭାଷାରେ କୌଣସି ପୁସ୍ତକ ତା'ର ଦୃଷ୍ଟିରେ ପଡ଼ିନାହିଁ ।

କିପରି ତାହା ହେବାକୁ ହେବ ? ଚଳନ, ଅଙ୍ଗଭଙ୍ଗୀ, ହସ, ଗାମ୍ଭୀର୍ଯ୍ୟ ଓ ବିଷାଦ ଭାବ ଓଠ, ମୁହଁ ଓ ଆଖିନାଜରେ ପ୍ରତିଫଳାଇବାକୁ ହେବ, ଗଣ୍ଡର କାର୍ଯ୍ୟଗ୍ରନ୍ଥର ପ୍ରମାଣର ପ୍ରକାରଣା କରିବାକୁ ହେବ, ପ୍ରତିଫଳନରେ କେହି କେଉଁଠି ଶିଖାଇଲେ ନାହିଁ । ଏସବୁର ଅଭାବରେ ସବୁ ନିବିଷ୍ଟତା ନିପାତ ହୁଏ । କାମ ନ କରି ମହାପାତ୍ରେ ମାରି ନିଅନ୍ତି, କାମ କରି କରି ପାତେ ଜଳଜଳ ଗୁଡ଼ି ରହନ୍ତି, ଗୋଟାନ୍ତି ଅର୍ଥୋପାତ ।

ସୁକାନ୍ତ ମୁଣର କେଶ ଟାଣିଲା । ଏ ଘରୁ ସେ ରୁଲାଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ଅତିଶୀଘ୍ର, ରାତାରାତି ଜୟପୁର ଫେରିଯିବ । କାର୍ଯ୍ୟ ଶେଷ ହେଲା ବୋଲି ଉପରିକକୁ ବେର ଦେବ । ପାରିବେ ଯଦି ସେ ଶେଷ ଅଧ୍ୟା ସମାପନ କରନ୍ତୁ । ଅକ୍ଳାନ୍ତ ପରିଶ୍ରମ କରି ତା'ର ଦେହ ଅବଶ ଲାଗୁଛି । ସେ ଅବସର ନେବ, ରମାର ଅଭିମାନ ଭାଙ୍ଗିବ, ପିଲା ଦିଓଟିକୁ ଦୁଇ କାନ୍ଧରେ ବସାଇ ନାଟ କରିବ । ସେତିକି ତା'ର କ୍ଳାନ୍ତ ଜୀବନର ପରମ ଆନନ୍ଦ ।

ଛୋଟରା, ଆଗ ଜାମା ନୋତା ଖୋଲ, ଧୋଇଧାଇ ହୁଅ, ଜଳଟିଆ ଟିକିଏ ଖାଅ, ଘେଲୁ ଉ' ପିଲାକୁ ଧରି ରାହୋକ ନାଟ କରୁଥାଅ । ତମ ନୂଆବୋଉ ଠେ ଦେଇଛନ୍ତି, ମୋ ଭାଉଜ ବି ଠେ ଲେଖିଛନ୍ତି । ଘରୁ ଭଲ । ଆସିବଟି ଅଗ ।

ହାତଧରି ରମା ଟାଣୁଛି । ଗଳ୍ପରେ ତଡ଼ିବୁ ଝେଲାଉଛି । ଫୁଲ୍‌ଫୁଲ୍ କେଶ, ରମାର ଅଝିରେ କଜଳ ନାହିଁ, ବନସୀଆ ବାକୁଲ୍ ରୁହାଣି ନାହିଁ, ଅଛି ଦୁଫ୍ରି ଓ ଉଦବିଗ୍ନତାର ହଲିଲ ଅଲ୍‌ଅ । ଓଠରେ ଗୋଲପି ରଙ୍ଗବୋଳା ହୋଇନାହିଁ । ଖିଲିଖିଲି ଢେଲ ହସ, ସେଇ ଓଠ ଉ' ପାଖୁଡ଼ାକୁ ଲହୁଡ଼ିଆ ଡେଉ-ଢେଉକା କରୁନାହିଁ । ମୁକୁତାଧବଳ ଖଞ୍ଜାହେଲ ଝଟକିଲ ରଘନ ଅଳପ ଦଶୁଛି । ପାଣିଆଁ ଅଳତା ଓଠରେ ଧୀର ମନପୁଲକା ତରଙ୍ଗ, ଉଠପଡ଼ ତରଙ୍ଗ ନ ଦଶିଲ ପରି ଦଶିଯାଉଛି । ମୁହଁରେ ଦେହରେ ପାଉଡ଼ର ପରଖ ନାହିଁ । ପାତଳ ନେଲନ୍ ଶାଢ଼ୀ ସେ ପିନ୍ଧିନାହିଁ । ଶାଢ଼ୀ ଭେଦ ଅଙ୍ଗର ଭଙ୍ଗିମା ଡବଡବ କରି ଚାହିଁନାହିଁ ।

ଦିଓଟି ଫନ୍ତାନର ଜନମା ସେ, ଯାତ ବରଷର ପୋଖରୀ ଘରଣୀ, ରାଗବେଷସ୍ତନା ମାନାଭିମାନରହୁତା, ଉଦାରତା ଓ ସ୍ନେହ, ପ୍ରେମ, କରୁଣା ସାଜତା, ଅନୁରତା ବନ୍ଧତା ।

ଗୁକିରି ଜୀବନରେ ପଦୋନ୍ମତି ପାଇଁ ରମା ପାହାଘ୍ୟ କରି ପାରିବ ନାହିଁ । ଉପରିକଙ୍କ ଫଙ୍ଗେ କରି ସାହୋଗ କରିବାକୁ ତାର ସାହସ ନାହିଁ ।

ଏଣି ଶୁଭାଶି ହାଣି, ଶୁ-ପାଣି ଯଙ୍ଗେ ନିଜକୁ ସେ ଅଜାଡ଼ି ପାରିବ ନାହିଁ ।
ସେ ଏ ଯୁଗର ଅପିତରର ଉପଯୁକ୍ତ ବ୍ୟବସାୟ ନୁହେଁ ! ସେ ରକ୍ଷଣଶୀଳା,
ଅପଦାର୍ଥ, ସ୍ତମ୍ଭର ଦେହ ଅସ୍ତ୍ରସ୍ତ୍ର ହେଲେ ସେ ବ୍ୟାକୁଳ ହୁଏ, ମୁହଁ ଶୁଖାଇ
ଛଟପଟ ହୁଏ, ଅଖିଆ ଅପିଆ ବସି ପାଦ ଆଉଁସେ । ସେତିକି ତା'ର କରମତ ।

ଞ୍ଜରାଉ ଦେହରେ ଭେଦାଇ ସେ ପରିଚ୍ଛିନ୍ନ କରନ୍ତି । ଯଦ୍ୱିପଦରୁ ତାକୁ
ସାମାନ୍ୟ ଜର ହୋଇଛି । ଜୟପୁର ଫେରି ପାରିଲ ନାହିଁ । ଅପେକ୍ଷା କରିବ ।
ଉପାସ ରହୁବ । ଅଳପ ଗରମ ମିଶ୍ରି ପାଣି ଗିଲସେ ପିଇ ସେ ଶୋଇଥିଲା ।
ଅଗାଧୁ ବଳି କରିଦେବ । ଶୁଦ୍ଧିତ ଜରିନେଲେ ବଡ଼ସକାଳକୁ ଦେହ ଭଲ
ହୋଇଯିବ । ସେ ଜୟପୁର ଫେରିଯିବ ।

ଫେରି ଆସିବୁ ପରା ?

ରାତି କେତେ ହେଲଣି ? ଉନ୍ମିତ ହୋଇ ରମା ଜରିବସିଛି ? ପାଦ ଓ
ଗୋଡ଼ ମଞ୍ଚାଳୁଛି ?

ମଶାରି ପଡ଼ିଛି । ଅଲୁଅ ଜଳୁଛି । ମିଳ ଦଠିଟି ଶୋଇ ପଡ଼ିଲେଣି ?
ନିଶିନ, ନିଶିଦେ ନିଶି । ଦେହ ଗରମ ଲାଗୁଛି । ମୁଣ୍ଡ ଭ୍ରମୁଛି । ଆଖି ମାଡ଼ି
ମାଡ଼ି ପଡ଼ୁଛି । ରମା ତଳେ ବସି ମଶାରି ଭିତରେ ହାତ ଗଲାଇ ଗୋଡ଼
ଚପୁଛି । ମଞ୍ଚାଳୁର ମହକ ବାଜୁଛି ନାକରେ । ମନ ଉଲ୍‌ସି ଉଠୁଛି । ରମା
ମଞ୍ଚାମାଲ ଗଣ୍ଡରେ ବେଢ଼ାଇଛି ।

ସୁକାନ୍ତ ଆଖି ଖୋଲିଲା । ରମା ହାତର ପରଶା ନୁହେଁ ତ !

ସୁକାନ୍ତ ମୁଣ୍ଡଟେକି ଚାହିଁଲା । ଚାହିଁଲା । ଏ ନୁହେଁ ଜୟପୁର, ଏ
ବୁଲ୍‌ବୁଲ୍‌ବା ବଙ୍ଗଳା । ଯେତେ ତ, ଦୂରରୁ ଜଳପ୍ରବାହ ଶ୍ରୀଣ କଲେଲ
ଧନ ଶୁଭୁଛି । ଝଙ୍କାରିର ସ୍ବନ । ବିଜୁଳି ଅଲୁଅ, ବେଲି ପଙ୍ଗା ନାହିଁ ।

ରମା ବହୁ ଦୂରରେ ଅଛି ।

ପାଖରେ ଅଛି ଶୋଭାବତୀ ।

ସୁକାନ୍ତ ତାକୁ ପାଖକୁ ଡାକିନାହିଁ, ବରଂ ଦୂରେଇ ରହିଛି । ସେ ନିଜେ ନିଜେ ଆସିଛି । ପହାନ୍ତୁର ଦେଖାଉଛି, ଅତ୍ୟାଚାରୀତା ଘରଣୀ, ଶ୍ଵେର ଓ ମଦ୍ୟପର ପତ୍ନୀ । ନିଜକୁ ସମର୍ପି ଦେବାକୁ ସେ ସତେ ଆଗଭର, ଯେଇ ସେ ଶୋଭାବତୀ, ଆକର୍ଷଣର ଚଳନ୍ତି ପ୍ରତିମା, ପଦ ମହାକୃଷ୍ଣ, ଯେବା କରୁଛି ।

ମଥା ଉପରେ ହାତ ରଖି ହଲଧର ଧୀରେ ଧୀରେ ମୁଣ୍ଡଟିକୁ ପଛଆଡ଼କୁ ଘୂଳି ନୋହିଲେ । ଆଉ ହାତରେ ଧରିଥିବା ଔଷଧ ଗ୍ଳାସଟି ରମାର ଓଠରେ ଲାଗାଇଲେ । କଅଁଳେଇ କହିଲେ, ଡୋକ ଦିଅନ୍ତୁ, ଆଜି ରାତିରେ ଏତକ ଆପଣଙ୍କର ଶେଷ ପାନ ଔଷଧ । ନିଦ ହୋଇଯିବ । କାଲି ସକାଳକୁ ଜର ଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇଥିବ । ମୁହଁର ଫୁଲ କମିଯିବ । ଠାକୁରଙ୍କର ଦୟାରୁ ଆପଣ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଆରୋଗ୍ୟ ହେବେ । ହଁ ଡୋକନ୍ତୁ ।

ରମା ହାତଟେନି ଔଷଧ ଗ୍ଳାସଟି ଧରିବାକୁ ମନ କଲ । ସେ ଅନୁଭବ କଲ, ହାତ ଉଠିଟି ଉଠାଇ ହେଉନାହିଁ । ବାହୁରେ ଡାକ୍ତରବାରୁ ବାରମ୍ବାର ଇଞ୍ଜେକ୍ସନ ଦେଇଛନ୍ତି । ଫୋମେଣ୍ଟ କରିବାକୁ କହିଥିଲେ । ସମସ୍ତେ ସେ କଥା ଭୁଲି ଯାଇଛନ୍ତି । ହାତ ଦରଜ ହୋଇଛି । ଯେଉଁ ହାତରେ ସେ ଧର୍ମାନ୍ତରଟି ମୁହଁରେ ଧରିଥିଲ, ସେ ହାତଟି ମଧ୍ୟ ଉଠାଇ ପାରୁନାହିଁ । ସେ ନିରସ୍ତ ହେଲ, ଔଷଧ ଡୋକଲ, ମୁହଁ ବିକୃତ କଲ । ଔଷଧ ଅତି କଟୁ ।

ହଲଧର ଗ୍ଳାସଟି ଧରି ହାତକୁ ବଢ଼ାଇଦେଲେ । ରମାକୁ ଚାହିଁ ହସ ହସ ହୋଇ ପଚାରିଲେ ଅତି ମିଠା, ନା ?

ଅଜାଣତରେ ରମାର ଫୁଲ ଓଠ ଓ କୃତଜ୍ଞତାଭାବ ଆଖିରେ ଫଟି ଆସୁଥିଲା, ମନ୍ଦୀକର ଆଖି । ମଥା ଉପରର ବସନ ପିଠି ଉପରକୁ ଖସି ଆସିଛି । ଟିଟି ପଡ଼ିଥିବା ଜବର ଅତ୍ୟୁଦ୍ଧା ଅସନା ହୋଇ ଦୋହଲୁଛି ।

ସେ କହିଲା, ଚିରେଇତା ପରି ମିଠା ।

ହଲଧର ହସିଉଠିଲେ ।

ନିଜ ଚୁଣ୍ଡରୁ ଶପିପଡ଼ିଥିବା କଥା ଦି'ପଦ ଓ ଅଗରେ ଉଭୟ ଜଣା ଓ ଅଜଣା ପରପୁରୁଷର ହସ ଶବଦ ତାକୁ ସତେକ ବେପାସୀକ କଲ । ସେ ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ ଛୁଡ଼ି ଗମ୍ଭୀର ହେଲ । ତା'ର ଆଖି ଘଜଳ ହେଲ । ମନ କହିଲ, ତମର ସେବା ମୋର ଲୋଡ଼ା ନାହିଁ, ତମେ ମୋ ପାଖରୁ ଦୂରେଇ ଯାଅ, ମୋତେ ଶାନ୍ତି ଓ ନିଶ୍ଚିନ୍ତରେ ମରବାକୁ ଛାଡ଼ିଦିଅ । କୁନ୍ତୁ ଓ ଭାସ, ମୋର ଦୁଇ ନାକପୁଡ଼ାର ନିଶ୍ୱାସ, ତମେ ତାକୁ ଶ୍ୱେଶି କରି ନେଇଛ, ତୁମର ପ୍ରିୟତମା ପତ୍ନୀକୁ ଉପହାର ଦେଇଛ । ସେମାନଙ୍କୁ ମୋତେ ଫେରାଇଦିଅ । ତମେ ଯାଅ, ତମ ଯାଅ—

ଆଖିରୁ ଲୁହ ଦି'ଧାର ଗଡ଼ିଆସିଲା । ରମା ଧୀରେ ଧୀରେ ମୁହଁ ଟେକି ତା'ର ସମୀପରେ ଆଗରେ ଉଭୟ ହଲଧରଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁଲା । ଫୁଲଲ ଓଠ ଦି' ଫାଳି ଅଳପ ଥରାଇଲ; କିନ୍ତୁ ମନର ବଚନ ଓଠତଳେ ଗୋପନ ରହିଲା । ସେ ମୁହଁ ନୋହିଲା ।

ହଲଧର ବିଚଳିତ ହେଲେ । କ'ଣ ଲୋଭ କହୁଲେ, ଆପଣ ପିଲାଙ୍କ ପରି କାନ୍ଦୁଛନ୍ତି କାହିଁକି ? ବେଶୀ କଷ୍ଟ ହେଉଛି ? ଯେଉଁ ଧରନ୍ତୁ, ମୁଁ ଯାଇ ଜୟଶ୍ରୀକୁ ଡାକିଦେଉଛି । ସେ ଆପଣଙ୍କ ପାଖରେ ଥିବେ, ମୁଁ ନିଜେ ଯାଇ ତାକୁରକୁ ନେଇ ଆସିବି । ଗୋମତାଦେବୀଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ସଙ୍ଗରେ ଆଣିବି । କାଲି ସକାଳୁ ସୁକାନ୍ତବାବୁଙ୍କ ପାଖକୁ ମୋର ଗାଡ଼ି ପଠାଇଦେବି । କାମ ଅଧା ରଖି ସେ ଫେରିଆସନ୍ତୁ । ଆପଣ ଆଉ ବସନ୍ତ ନାହିଁ, ଶୋଇପଡ଼ନ୍ତୁ ।

ହଲଧରଙ୍କର ଦୀପ୍ତଭାବ ଦେଖି ରମା ନିଜର ସନ୍ଦେହମିଶ୍ରା ଭାବନା ପାଇଁ ନିଜକୁ ଅସଂବ୍ୟୟ ମଣିଲା । ଲୁହଧୁଆ ମୁହଁ ଅଳପ ଟେକି କଣେଇ ଚାହିଁଲା । ହଲଧରଙ୍କର ମୁଣ୍ଡଟି ଶୁଖିଲା ଦିଶୁଛି, ଦୁଇ ଆଖିରେ ଅନୁପ୍ରାଣିତ କ୍ଳାନ୍ତର ମଳିନତା ।

ସେ ଧୀରେ କହିଲା, କଷ୍ଟ ହେଉନାହିଁ, ଭଲ ଲାଗୁଛି । ଅତି କଟୁ ଔଷଧ ଡୋକଲେ ମୋ ଆଖିରୁ ଲୁହ ଝରେ ।

ତାକୁରକୁ କହବା, ସେ ଏଣିକି ମିଠା ଔଷଧ ଦେବେ । ଅପଣ ଶୋଇପଡ଼ନ୍ତୁ, ମୁଁ ଜୟଶ୍ରୀକୁ ତାଙ୍କିଦେଉଛି, ସେ ପାଖରେ ରହୁବେ ।

ହଳଧର ମହିଂସରକାର ପରଦା ଟେକି ଅରଘରକୁ ପାଦ ବଢ଼ାଇଲେ ।

ରମା କହିଲା, ଆପଣ ରାତିଯାଏ ଜଗି ରହଲେଣି, ଦେହ ଖରାପ ହେବ, ଯାଆନ୍ତୁ ଶୋଇବେ । ହରି ତ ପାଖରେ ଅଛନ୍ତି । ଜୟଶ୍ରୀକୁ ଏତେ ରାତିରେ ଉଠାଇବେ କାହିଁ ? ପିଲା ଦୃଢ଼ଟି ଉଠିଲେ ହେବା ଧରିବେ ।

ହଳଧର ପଲଟି ପାଖକୁ ଫେରି ଆସିଲେ । ଖୁସି ହୋଇ କହିଲେ, ବେଶ୍, ତାହା ହିଁ ହେବ । ଅପଣ ଆଗ ଶୋଇପଡ଼ିବେଟି, ଏଇ ଅଲୁଅ ଲିଭିଲା ।

ହଳଧର ମଣାରି ଟାଣିଲେ । ହିଟ ଟିପି ଆଲୁଅ ଲିଭାଇଲେ । ମହିଂସରକୁ ଅସି କହିଲେ, ହରି, ତମେ ଦଣ୍ଡକବାଟ ବନ୍ଦ କରିବ ଆସ । କାନ୍ତକୁ ଆଉଜି ପୁରୁଡ଼ି ମାରୁଥିଲା, ଏଥର ତେରୁ ରହୁବା ରୁମର ପାଲ । ଆବଶ୍ୟକ ହେଲେ ଯାଇ ଆମ ସରେ ତାଙ୍କିବ ।

ହରି ଉତ୍ତର ଦେଲା, ହଉ ଆଜ୍ଞା ।

ହଳଧର ଚାଲିଗଲେ । ହରି ଦାଣ୍ଡ କବାଟ ବନ୍ଦ କଲା । ଶବ୍ଦ ହେଲା । ମହିଂସରର ଆଲୁଅ ଲିଭାଇ ସେ କବାଟ ଆଉଜାଇ ବାରଣ୍ଡାକୁ ଗଲା ।

ସବୁ ଶୁଣିଗାନ୍ ।

ପଲକ ଉପରେ ରମା ଅନ୍ଧାରରେ ରୁନି ହୋଇ ବସି ରହିଲା । ମୁଣ୍ଡ ଭ୍ରମିବାକୁ ଲାଗିଲା । ଯେଉଁ ହଳଧର ତାକୁ ଅପମାନ ଦେଇ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିଥିଲେ, ସିଏ ଜଗତଜନନୀ ମନ୍ଦିର ଭିତରେ ତା ଉପରେ ତୃପ୍ତିତ ଦୃଷ୍ଟି ପକାଇଥିଲେ, ଏ କ'ଣ ଯେଇ ହଳଧର, ବନ୍ଧୁପତ୍ନୀ ବୋଲି ନାହେଁ ? ଦେଖି ଉନ୍ନିତ ହୋଇ ଜଗି ବସିଥିଲେ ?

ସେ ତାକୁ କଥା କହିଛି । ଲଜ ଓ ସଂକ୍ରାନ୍ତର କବାଟ ଖୋଲିଛି । ଯେତେ ଯଦି ସେ ଭଲ ହୋଇଯାଏ, କାଲି ପୁଣି ସେଇ ହଳଧର ଅଗେଇ ଆସି

ଆଳାପ ଆରମ୍ଭ କରିବେ । ଥରେ ସେ ମୁହଁ ଖୋଲିଛି, ଆଉ ନରବ ରହସ୍ୟାବଦ୍ଧ ନାହିଁ । ସେ ନିଜେ ଜୟଶ୍ରୀଙ୍କ ଆଗରେ ଯବୁ କହିବେ ।

ଜୟଶ୍ରୀ ପ୍ରସନ୍ନ କରିବେ, ପରୁରବେ, କଲେ ଫୁଲେଇ, ପାଟି ବନ୍ଦ କରିଥିଲୁ ପରା, ହେଉ ହେଉ ନ ହେଲ ବରକୁ କଥା କହିଲୁ ତ ?

ସୁକାନ୍ତ ପରୁରବେ—କଅଣ୍ଟ ପରୁରବେ ? କହିବେ ଉପହାସ କରି, ହଲଧର ବାବୁ ତମର ଦେହ ଛୁଇଁ ମନର ଓରମାନ ମେଣ୍ଟାଇଛନ୍ତି । ତାକୁର ନ ହେଲେ ବି ଆଶାୟୀ ମଣିଷ ତାକୁ ଶୁଣି କରନ୍ତି ।

ମଲିନାହିଁ ଯାହା ।

ରମା ତଳଆ ଉପରେ ମୁଣ୍ଡ ଦେଇ ଖୋଇଲା । ଭାବନା, ମରବାକୁ ମୁଁ ଯାଉଛି, ଅବଶ୍ୟ ମରବ, ବହୁବ ନାହିଁ ସେ କାହା ଆଲୋଚନା ଶୁଣିବ । ଗତକଥା ସାତପଦନ ହୋଇଛି । ହଲଧର ତା'ର ବଡ଼ଭାଇ ସମାନ । ସେବାକଲେ, ଔଷଧ ଖୋଇଲେ । ଆଜି କହିଲେ । ସେ ତାକୁ କଥା କହିଲୁ ତ ଭଲ କଲ । ଏଥିପାଇଁ ଅରୁରୁ ପରୁରୁ ଲାଗିବ କାହିଁକି ?

ରାଜନେମା ବୟସା ହୋଇଛନ୍ତି । ସ୍ୱୟମ୍ବର ହେବ । ପିତା ଶତ୍ରେ ରାଜାକୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ ପଠାଇଛନ୍ତି । କେତେ ପିତା ପୁଣି ପଣ ରଖିଛନ୍ତି । ରଜା, କି ରାଜପୁତ୍ରଗଣ ସ୍ୱୟମ୍ବର ଯତ୍ନରେ ଯମବେତ । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅନେକ ହୁଏତ ବିବାହୁତ । କାହାର କାହାର ଏକାଧିକ ପତ୍ନୀ, କିଏ କିଏ ପୁତ୍ରଜନ୍ମାଙ୍କର ଜନକ । ଆଶା ଓ ଅଶ୍ରୁହରେ ସେମାନଙ୍କର ମନ ଜରଜର, ଦେହ ଅରଥର । ରୂପ, ସ୍ୱଚ୍ଛନ୍ଦ, ଶରଦ୍ଧ, ବିଦ୍ୟାବୁଦ୍ଧି, କୌଶଳ, ଧନ, ରଜ୍ୟ ଓ ପ୍ରତିପତ୍ତି ମଧ୍ୟରୁ କିଏ କାହାର ଅଧିକାରୀ । ନିଜ ବଡ଼ିମାରେ ସମସ୍ତେ ବଡ଼, ତେଣୁ ସମସ୍ତେ ଆଶାୟୀ ।

ଭୁବନମୋହନ ମେନକା ଅବା ଉଦ୍‌ଗୀ ଚୂପିଣୀ ତରୁଣୀ, ଶୋଭର ତରଙ୍ଗ ଛୁଟାଇ ସଶୀମାନଙ୍କ ଗହ୍ୱରରେ ଧୀରେ ଧୀରେ ଅରେଇ ଅସୁଛନ୍ତି, ହାତରେ ବରଣମାଳା, ଯଲଙ୍କ ନେତ୍ରେ ଏଣି ଚାହିଁବା । ଭରପୁର ଆକର୍ଷଣୀ

ପରୁ ରାଜା ଓ ରାଜପୁତ୍ରଙ୍କର ସ୍ବାୟମ୍ବରେ ଚଢ଼ିତ୍ବର ପ୍ରବାହ କୁଟାଳେ, ଗ୍ରନ୍ଥର ସ୍ଥାନ ଅଶା ଦୁର୍ବଣାରେ ଢେଉଢେଉକା କରିଛି ।

ଏଇ ସେ ରାଜଜେମା, ଧୀର ଭରଜା ପରି ହଲିହଲି ଚାଲି ଆସୁଛନ୍ତି, ମୋର୍ଡ଼ର ବେଳରେ ବରମୋଳା ଦେବେ, ହାତ ଧରି ମୋର୍ଡ଼ର ଫଳରେ ଯିବେ, ହେବେ ମୋର୍ଡ଼ର ଶ୍ରୀ, ଅଙ୍ଗଶାୟିନୀ, ଅହ୍ଲାଦଦାୟିନୀ !

ଲେଉଟା ଦୁଷ୍ଟ କାମନାର ଡୋରରେ ଶୋଇଜାଣି ତନ୍ମୁକୁ ବେଢ଼ାଇ ଦେଉଛି ପରସ୍ତ ପରସ୍ତ ।

ରାଜଜେମା ଜଣେ ବେଳରେ ବରମୋଳା ଦେଲେ । ସେଇ ଯେ ଭାଗ୍ୟବାନ୍, ଅନ୍ୟମାନେ ବେଳମନେଇଥାନ୍ତେ । ଅଶା ହଜିଛି, ଲେଉଟା ଦୁଷ୍ଟର କାମନା ଅପହରିଛି ।

ସେମାନେ ନିମନ୍ତ୍ରିତ ଅଛନ୍ତି । ସେମାନେ ବନ୍ଧୁ ।

ସୁଗନ୍ଧର ପ୍ରଚଳିତ ଝୁଲ ଓ ସ୍ବସ୍ବଦ ଆଶାୟୀ ମନର ଗତି ବଦଳାଇଛି । ରାଜଜେମା ବନ୍ଧୁପଣୀ, ସେ ଭଗିନୀପ୍ରତିମା ।

ରମା ସୁନା ଅଟତକୁ ଦୁଷ୍ଟ ବଢ଼ାଇଥିଲା । ହଲଧରବାବୁଙ୍କ ପାଖରୁ ତା'ର ପ୍ରାପ୍ୟ ସମ୍ମାନ, ଦୈବ, ଯତ୍ନାନୁଭୂତି ଓ ଅଶ୍ରୁବାଦ ।

ସେ ସୁଗନ୍ଧ ସ୍ବସ୍ବଦ ଉଭେଇ ଯାଇଛି ?

ସ୍ବସ୍ବଦ ହେଉଛି ସୁରୁଷର । ସ୍ବସ୍ବଦ ଫଳ ଲେଡ଼ା ହେଉନାହିଁ, କନ୍ୟାମାନେ ସ୍ବଦେହରେ ଯମବେତ ହେଉନାହାନ୍ତି, ପ୍ରତିକୃତିର ତରଳ ହେଉଛି । କନ୍ୟା ପିତାମାନଙ୍କର ଦେବାନ୍ତରେ ପ୍ରତିଯୋଗିତା ଚାଲିଛି । ରାଜପୁତ୍ର ବାବର ଅଛି ଟିକିଏ ଦାବି, ଏ ସୁଗନ୍ଧ ପୁଅ ସେ, ଦୂରରୁ ଅବା ପାଖରୁ ଅରେ ଚାହିଁଦେଲେ ମନ ଖୁସି ହେବ, ଯେତେ, ଯଥା ବ୍ୟବସାୟ ମନୋଦୟ ।

ଭୁବନେଶ୍ବର, ପାଟଣା ମନ୍ଦିର, ଦେଖାପରିଣା !

ମନକୁ ଆସିଲା ନାହିଁ ?

ଜୟଦୁର, ଜଗଜ୍ଜନନୀ ମନ୍ଦିର ।

ସେ ଅନ୍ୟର ପତ୍ନୀ, ଦୁଇଟି ସନ୍ତାନଙ୍କର ଜନନୀ । ମନକୁ ପାଇଲ ?
ପରବନିତାର ଚନ୍ଦ୍ରକୁ ସେ ଦୃଷ୍ଟିରେ ବେଢ଼ାଉଥିଲେ ।

ଶ୍ରେଣୀର ମାର କୋଠା ଭିତରେ ସେଇ ହଲଧର, ସ୍ନେହଶୀଳ,
ସେବାରତ ସୋଦର ।

ସେ ନିଶ୍ଚରକ କି ପ୍ରତାରକ ?

ରମା ଆଜି ଏକାକିନୀ । ଆଖିକୁ ନିଦ ଆସୁନାହିଁ । ମନ ଉଠାଟି ।
ଔଷଧ ବ୍ୟର୍ଥ ହେଲା ପରା ! ମୁହଁ ମାଡ଼ି ମାଡ଼ି ପଡ଼ୁଛି । ମଥା ଭ୍ରମୁଛି । ପଲକ
ଉପରେ ଅନ୍ଧାରରେ ହାତ ଏପାଖ ଯେପାଖ ହେଉଛି, ଖୋଜୁଛି ତା'ର
ସହାର । ପିଲା ଦେହ ପାଖରେ ନାହାନ୍ତି । ଜବନଦୋହର ଧରାଦେଉ
ନାହାନ୍ତି । ସେ ଦୂରରେ, କେତେ ଦୂରରେ ।

ପାଖରେ ଶୋଷବଣ, ମଙ୍ଗାର ଭିତରେ ତା'ର ଅଧେ ଦେହ ପଶିଛି,
ନଇଁଛି, ଧୀରେ ଧୀରେ ସେ କେଶ ସାଉଁଜୁଛି । କଳା ମିଶିମିଶି ସୁଗୋଲ
ଚକ୍ର ଯୁଗ୍ମଟି ପାଖେଇ ଆସୁଛି, ଦୂରେଇ ଯାଉଛି, ପୁଣି ପାଖେଇ ଆସୁଛି ।
ନିଶ୍ବାସର ଧକ୍କା ଉଷ୍ମ କପାଳରେ ଲଗୁଛି । କବରର ମଲ୍ଲୀ ମାଳରୁ
ଭସିଆସୁଛି ସୁବାସ । ବେଶ ଉଲ୍ଲସି ଉଠୁଛି ।

ସୁନାନ୍ତର ତାତିଲ ଚନ୍ଦ୍ରରେ ଚଢ଼ିବର ପ୍ରବାହ । ଶରତର ଶ୍ବାସ ।
କାମନାଜର୍ଜର ଆବିଳ ଆହୁତ ବେଢ଼ାଇ ଧରୁଛି ଘୌବନ ପ୍ରତିମା, ଧାରଣାରେ
ନିବିଡ଼ ଅଲିଙ୍ଗନ ।

ହାତ ଉଠୁନାହିଁ । ମନଗହନରୁ ବିସ୍ମର ଓ ନିତଗତା ପୁରୁଷତାର
ଧକ୍କାଗଉଛି, ସେବାରତା ନାଶ ସେ, ଦେଉପଛେ ଅବହେଳିତା,
ଅତ୍ୟାଚାରତା ପତ୍ନୀ ! ସେ ବୁଝେ ଟିକିଏ ଆଦର, ସ୍ନେହ ଓ ସହାନୁଭୂତି ।
ସେତିକି ।

ସେ କୌଶଳୀ ସୁବୁଦ୍ଧିଙ୍କର ଖେଳ କହେଇ, ବିଷକନ୍ୟା ? ସନ୍ଦର୍ଭର ଯୋଗତତ୍ତ୍ୱ କରିବାକୁ ପ୍ରେରଣା ଉଦ୍ଦୀପିତ ? ସହାନୁଭୂତିରେ ଜରଜର ହୋଇ ସେ ଯେବା କରୁନାହିଁ । ତାରୁଣ୍ୟର ନାଗଫାଶରେ ସେ ପରସ୍ତ ପରସ୍ତ ଗୁଡ଼ାଇ ଦେଉଛି, ପଣା ଟେକିଛି, ନିଃଶ୍ୱାସର ଲହଡ଼ି ବାଜୁଛି ମୁହଁରେ । ହାତ ବଢ଼ାଇ ବେଢ଼ାଇ ଧରିଲେ ଫଣା ନିର୍ଭୀକ୍ଷିତ ଗୁଡ଼ି ଉପରକୁ । କୋମଳ ଦଂଶନ । ବିଷ ତହୁଟିବ । ସୁନାନ୍ତର ବଞ୍ଚିମାର ମରଣ ହେବ ।

କାହିଁ ସେ ଅଗାଧ, ନୀତି ଓ ଅନୀତିର ମଝିରେ ଠିଆ ବେନହସ୍ତ ଯଜ୍ଞ ? ସୁବୁଦ୍ଧିଙ୍କର ପଦ୍ମତୋଳାରେ ସେ ମଧ୍ୟ ବଣ ହୋଇଛି ? ଯେବା କରିବାକୁ ସମର୍ଥୀ ଶୋଭାବତୀକୁ ସୁଯୋଗ ଦେଇଛି ?

ଗଭୀର ମନ୍ତ୍ରୀମାଳ ମହକିଉଛି । ଦେହ ମନ ଉତ୍ତାପ କରୁଛି । ହାତ ଉଠିଛି ଆପେ ଆପେ ଉଠୁଛି । ଭଲପାଣିଆଁର ଯବୁ ଚର୍ଚ୍ଚ ପଛରେ ପଡ଼ୁଛି । ଶୋଭାବତୀର ଶୀତଳ ମାଂସଲ ହାତ ପାପୁଲିକୁ ସେ ମୁଠାଇ ଧରୁଛି ।

ଶୋଭାବତୀ ଟାଣି ନେଉନାହିଁ, ସେ ନିଶ୍ଚଳ, ସେ ନୀରବ ।

କାନରେ ବାଜୁଛି ଅନ୍ଧ ଜଣକର ବଂଶୀଜିଣା କଅଁଳ ସ୍ଵର, ମନା ନ ମାନିବାର ଫଳ ପାଇଲ ତ ? ଟିକିଏ ଅପେକ୍ଷା କଲନାହିଁ ! ରାଗ ତମ୍ଭଜନ ହୋଇ ମନଇଚ୍ଛା ମତେ ଶୋଧୁଲ, ବାସି ଶତା ପଞ୍ଚାଳ ଖଇ ଅଫିସକୁ ଗଲ । ତମର ସବୁ ରାଗରୋଷ, ଅଭିମାନ, କଟୁକଥା, ଫୋପଡ଼ା କରଡ଼ା ମୁଁ ହଜମ କରିଛି । ସେ ସବୁ ମୋର ଦେହସହା ହୋଇଛି । ଅଦନିଆ ବାସିପଞ୍ଚାଳ କଂସାକ ତମେ ହଜମ କରିପାରିଲ ନାହିଁ । ଦେହ ତାତିରେ ଖଇ ଫୁଟୁଛି । ଅନ୍ଧ ଦିନେ ଅବାଧ ହେବନାହିଁ । ନିଅ, ଉପମ ବାଲିପାଣି ପିଇଦିଅ ।

ପିଇବି ନାହିଁ ଯାଅ, ତମେ ମତେ ଉଲ୍ଲୁଗୁଣା ଦେଉଛ । ତମ ମାଇପିକାତିଙ୍କ ସ୍ଵରାବ ମୁଁ ଜାଣେ ଯେ, ନିର୍ଭୀକ୍ଷିତେ ବେଳ ଉଣି ବ୍ୟାଏ ଥୋଇବ । ମତେ ଜର ହେଲ ତ ତମର କଅଣ ଯାଉଛି ? ମୁଁ ମୋର ବସ୍ତ୍ର

ପାଉଛୁ । କାଲି ସକାଳେ ଅଦ୍ଭୁତ କଂସାଏ ବାସି ପଖାଳ ଖାଇବ । ଜର ବଢ଼ୁ ନିମୋନିଆ ହେଉ, ସନିପାତ ହେଉ, ଫେଇଠୁ—

ତୁନି ହୁ କହୁଛୁ, ହାଣ୍ଡିରେ ପାଣିତୋରଣି ଅଛୁ ଯେ, ମତେ ଡରାଇବ ?
ସବୁ ମୁଁ ଶେଷ କରିଦେଇଛି । ହଉ ହେଲା, ଯବୁ ଦୋଷ ମୋର, ମୋ
କଥା ମୁଁ ଫେରାଇ ନେଉଛି । ନଅ, ପିଇ ଦେବଟି, ମୋ ସୁନାଟି ପରା !

ସୁକାନ୍ତ ଅଟ୍ଟେ ହୋଇଛି । ଜୁଜୁକୁଜୁ କରି ଅନାରି ରହୁଛି । ପାଖରେ
ବସିଛି ବାଇଆଣୀ ରମା—ଫୁରୁଫୁରୁ କେଶ, ଶୁଖିଲା ମୁହଁ, ଡିକା ଆଖି ।
ମହଲ ବସନ । ଗୋଟିଏ ହାତ ସୁକାନ୍ତର ଦେହ ଆଉଁସୁଛି, ଆଉ ହାତରେ
ବ ଲି ଗିଲସ ।

ପଞ୍ଚପଦ୍ମରୁ ସେ କାମରେ ଲାଗିଛି । ଆଉ ପଲଙ୍କରେ ପିଲ ଦୁହେଁ
ଶୋଇପଡ଼ିଲେଣି । ରମା ସୁକାନ୍ତର ପାଦ ଫେକିଛି, ଅଞ୍ଚଳରେ ପୋଛି
ଗରମମୋକା ପିନ୍ଧାଇ ଦେଇଛି, ଦେହ ହାତ ଘଷି ଦେଇଛି, ମଥା ସାରିଲଣ୍ଡା

ଅପଜଡ଼ା ଅଲଗା କେଶରୁ ମନ୍ତ୍ରୀ ଫୁଲର ବାସ କୁଟୁନାହିଁ, ମନବନରୁ
ସଜ ତେଜ ପ୍ରେମ-କୁସୁମର ମହକ କୁଟିଛି । ସେ ଆଜି କାମିନୀ ନୁହେଁ, ସେ
ଆଜି ସେବିକା, ଭଟିନୀ, ମାତା ।

ସୁକାନ୍ତ ମୁଣ୍ଡ ଟେକି ଉଠିଲା । ଖିଲସରେ ଓଠ ଲଗାଇ ଗରମ ବାଲି
ଡକଡକ କରି ପିଇଲା ।

ପଣତରେ ଓଠ ପୋଛି ରମା କହୁଲା ଏଥର ତୁନିହୋଇ ଶୋଇପଡ଼,
ସକାଳକୁ ଝାଡ଼ୁଝୁଡ଼ି ହୋଇ ବସିବ । ଶୋଇପଡ଼ ମୁଁ ତଦର ଘୋଡ଼ାଇଦେବ ।

ସୁକାନ୍ତ ସୁନାପିଲ ପରି କଥା ମାନିଲା । ରମାର ହାତ ଗୁଡ଼ିଲା ନାହିଁ,
ତୁଣ୍ଡ ଖୋଲିଲା ନାହିଁ ।

ରମା ଜାଣେ, ସେ କଅଣ ରୁହୁଁଛନ୍ତି ।

ସେ ମୁହଁ ନୋଇଁଲ, ହସହସ ଆଖି, କହୁଲ, ବଡ଼ ଅଳ୍ପନୁକ ତମେ ।
ସୁକାନ୍ତର ତାତଲ ଚରୁକରେ ଘୋଟିଏ ବୋକ । ମୁହଁ ଟେକଲ । ଲଜରେ
ଓଠ ପାଖୁଡ଼ା ଦୂର୍ଢ଼ି ଧରିଉଠୁଛି, କହୁଲ, ଶୋଇପଡ଼ ଏବେ ସୁନାଟି ପରା ।

ସୁକାନ୍ତର ଅଶଲ ହାତମୁଠା ହୁଗୁଳା ହେଲ ।

ଶୋଭାବତୀ ଧୀରେ ଧୀରେ ହାତପାପୁଲି ଖସାଇନେଲ । ମଶାରି
ଭିତରୁ ମୁହଁ ପଦାକୁ କାଢ଼ିଲ । ଟେରୁଲ ପାଖରେ ଠିଆହୋଇ ସେ ଡାକ
ଛୁଡ଼ିଲ, ଅଗାଧୁରାବୁ... ସାହେବଙ୍କର ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଲଣି, ବାକିପାଣି ଦେବ ପରା ?

ଶୋଭାବତୀ ପଦାକୁ ଗଲ । ତା ହସର ଶବ୍ଦ ସୁକାନ୍ତର କାନରେ
ବାଜିଲା ।

ସୁକାନ୍ତର ଛୁଇଁ ଅରଅର ହୋଇ କମିଲା । ସେ ବୁଝିଲ, ଶୋଭାବତୀ
ଉପହାସ କରୁଛି, ଶୋଭାବତୀ ପ୍ରତିଶୋଧ ନେଉଛି । ସେ ଜଣାନ୍ତି ଦେଉଛି ଯେ,
ସେ ପ୍ରେମ-କାଙ୍ଗାଳୁଣୀ ହେଲେ ବି ନିଜକୁ ଯାତିଯାତି ବିଚରଣ କରେନାହିଁ,
କାହାରି ପ୍ରେମରେ ସେ ପଡ଼ିନାହିଁ । ସେ ନିଜକୁ ହିଁ ଭଲପାଏ ।

କଳା ମିଶିମିଶି, ଫୁରୁକୂଟିମୁଣ୍ଡି, ସିଂଦୂର-ନାମା, ମଇଳା, ଅସନା ଯେଉଁ
ଲଙ୍ଗୁଳୀ ଦରଲଙ୍ଗୁଳୀ ବିଅମାନେ ମାଟିକାଦୁଅରେ ପାଣ୍ଡିତକଟି ହେଉଥିଲେ,
ତାଙ୍କର ଭିତରୁ ସେ ଜଣେ, ପାଖକୁ ଲାଗିଲଗି ଗଲେ ନାକଟେକି ଯେଉଁମାନଙ୍କୁ
ଲୋକେ ଆକଟ କରି କହନ୍ତି, ଭାସୁ, ଛୁଇଁରୁ, ଛୁଇଁରୁ, ଦୂରେଇ ଯା, ସେଇମାନଙ୍କ
ଭିତରୁ ସେ ଜଣେ । ସେମାନଙ୍କୁ ଘନେ ପୁଣି ଆଦରକରି ଅତି ସ୍ନେହରେ
ଅଭିଳାଷ ଲୋକେ କହିଲେ କହନ୍ତି, ଆରେ, ସେଠି କାହିଁକି ଠିଆ ହୋଇଛୁ,
ଏଠିକି ଆ, ପାଖକୁ, ଆହୁରି ପାଖକୁ—

ସେ ଅକର୍ଷଣର ଚଳନ୍ତି ପ୍ରତିମା ।

ସୁକାନ୍ତର ମନଗହନରେ ସତେ କି ଶୋଭାବତୀ କହୁଛି, ହୋଇଥିବ
ଗୋ, ନିଜେ ମୁଁ କରୁନାହିଁ; ସମୟ ମତେ ବଡ଼ କରୁଛି, ସଙ୍ଗାତରେ ଭରପୁର
ସ୍ପନ୍ଧ୍ୟ ଭରୁଛି । ମୋଓରି ଦେହରେ ମୋର ତାରୁଣ୍ୟ ସଗର୍ବରେ ଶିଖର
ତୋଳୁଛି, ନୟନରେ ଅପାଙ୍ଗ ଖଞ୍ଜିଛି, ବଦନରେ ସରଗ ଲେପିଛି ।

ମନ ମୋର ଡେଉଁଡେଉଁକା ।

ଏ ଦେହ, ଏ ଯୌବନ, ଶୀଘ୍ର ଶାଈ ହୋଇନାହିଁ । ମାଟିତଳର କନ୍ଦା, ବୃକ୍ଷଲତାର ପତ୍ର, କଢ଼, ଫୁଲ ଓ ଫଳ, ଆମ୍ଭ ଟାକୁଆ, ଜେନ୍ତୁଳ ମଞ୍ଜି, ମାଣ୍ଡିଆ, ଜହ୍ନା, ବଣର ପଶୁ ଓ ପକ୍ଷୀମାନଙ୍କର ମାଂସ, ପାଣି ଓ ପଙ୍କର ଗେଣ୍ଡା କୋଷ୍ଠା, ଆମ୍ଭପତ୍ର ଠୋଲ ଭିତରର କାଢ଼, ଖଜୁର ଗଛର ପୋକ, ଫୁକା ତଳର ଉଇଟାକୁ, ଗାତ ଭିତରର ମୂଷା ଓ ଡେମଶା ଯାପ, ଯାହା ତମେ ଘୃଣାକର ମ, ସେଇଆ ଖାଇ ଗଢ଼ିଉଠିବୁ, ବଢ଼ିଉଠିବୁ ମୋର ଯୌବନ-ତଳତଳ ମାଂସଲ ଦେହଟି ।

ତାହାର ସ୍ପର୍ଶ ପାଇଁ ହାତ ବଢ଼ାଇଲ, ହାତ ଧରିଲ । ନିଜକୁ ମୁଁ ସମର୍ପି ଦେଇଥିଲି ତ, ହାତ ଦୁଗାଳି ଅକୁହା କଥାରେ ପ୍ରକାଶ କଲି, ତୁ ପଲାଇ ଯା, ତୁ ଦୂରେଇ ଯା । କାହିଁକି ମ ଘୃଣା କଲ ? ହୁଏ ହେଲ — ।

ଉଦ୍ଦେଶିକ ସୁକାନ୍ତ ପଲଙ୍କ ଉପରେ ଉଠିବସିଲ । ଅରଘରୁ ଶୋଷବର୍ଷର ପାଟି ଶୁଭୁଛି । ସେ କହୁଛି ଅଗାଧରାଗୁ, ଉଠ ମ, ସାହେବକୁ ବାଲିପାଣିଦିଅ, ଶେକ ଶୋଷରେ ସେ ଗୋଟାଣୁଏଁ ଅରୁଛନ୍ତି, ମୋ ହାତରୁ ସେ ପିଇବେ ନାହିଁ, ମୁଁ ଅଛବ ! ଓହ୍ଲା, କେଡ଼େ ଗାଢ଼ ନିଦ ମ ତମର ।

ଯୌବନରାସରେ ଗଢ଼ିତା ସେ ତରୁଣୀ, ଉପହାସ କରୁଛି ! ସେ ଜଣାଇ ଦେଉଛି, ତୁମେ ମୋତେ ଛାଡ଼ିଯା କରାଯାଉଛି, ଗୋଡ଼ରେ ଆଡ଼େଇ ଦେଇ ପାରିନାହିଁ, ମୁଁ ତମର ସଂଜ୍ଞାରେ ଅନଳ ଜାଳିଛି, ତୁମକୁ ଜଳି ପାଡ଼ି ପାଉଁଶ ହେବାକୁ ଗ୍ରହଣଦେଇ ଅସିଛି । ମୁଁ ପ୍ରମାଣ ଦେଇଛି, ତମର ବିଦ୍ୟାବୁଦ୍ଧି, ତମର ଫଦମର୍ଯ୍ୟାଦା, ଧନ, ପ୍ରଭୁତ୍ଵ ଓ ବଡ଼ପଣ, ଅତି ନିଶିମାଣି ଶୋଷବର୍ଷ, ବଣର ଫୁଲରେ ଯେ ମହକ ଉଠିଲ, ତା ସଙ୍ଗେ ତଭଲ କଲି, ତାକୁ ହିଁ ମଣିଲ ଅଧିକ, ହେଉପଛେ ମୁହୂର୍ତ୍ତକ ପାଇଁ । ଅବର୍ଜନା ବୋଲି ମୋତେ ପରେ ଫିଙ୍ଗିଦେଲ ସିନା, ଆଗ ହାରିଲ ତ ।

ନାହିଁ ନାହିଁ, ମନ ତେଜି ଉଠିଲ । ସୁକାନ୍ତ ମଣାରି ଟେକି ଫଦାକୁ ଆସିଲ । ଦେହର କ୍ଷୁଦ୍ର, ଦେହର ବ୍ୟଥା ଉପଶମ ହୋଇଛି, ଭେଦଛି

ସ୍ବାମୁରେ । ଭବନା ପ୍ରତିଶୋଧର ବିଷରେ ଜର୍ଜରିତ । ମନ୍ତ୍ରୀପୁଲର ବିଷାକ୍ତ-
ବାସ୍ତୁ ପ୍ରକୋଷ୍ଠ ଭିତରେ ଭରିବହୁଛି, ଶ୍ବାସରୋଧ କରୁଛି ।

ସୁକାନ୍ତ ଚଉକି ଉପରେ ବସିଲା । ଅଳ୍ପଅ ତେଜିଲା । ଭାବିଲା, ଭଜତ
ନାଗୁଣୀର ଫଣା ନୋହିବ, ଯୌବନର ଚୁକ୍ତଶୃଙ୍ଗ ଭାଙ୍ଗି ଚୁନା କରିବ,
ହସିଲା ଅପାଙ୍ଗକୁ ନୋହି ଆଣିବ ତଳକୁ । ସେ ପରାଜୟ ସ୍ବାକାର କରିବ
ନାହିଁ । ସେ ବିଜୟୀ ହେବ ।

ହାତରେ ବାଲି ଗିଲସ ଧରି ନିଦ ମଳମଳ ଅଗାଧ କୋଠାରେ
ପଶିଲା । ତା ପଛରେ ଶୋଭାବତୀ । ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଆଖିରେ ଅବଜ୍ଞର ହସ । ଦର-
ହସିଲା ଓଠରେ ବିଜୟିନୀର ଗର୍ବ । ଯତେ କି ସେ ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରୁଛି, ବିଜୟୀ
ହେବ ନରଦୁର୍ଜୟ ? ମୁଁ ବଣ ପାହାଡ଼ର ହରିଣୀ, ଚଞ୍ଚଳ ମୋର ଗତି ।
ଏଇଠି ଅଛି, ଏଇଠି ନାହିଁ । ଫାଶ ପକାଇ ଧରିବ ? ମୁଁ ହେବି ବାଦୁଣୀ,
ଧରିବି, ରକ୍ତ ଶୋଷିବି । ଦୂରେଇ ରହ । ତମ ଉପେକ୍ଷାର ପ୍ରତିଶୋଧ ମୁଁ
ନେଇଛି । ତମେ ହାରିଛ—

ଦୁଇହାତ ଗଳାରେ ବେଢ଼ାଇ, ନିବିଷ୍ଟ ଭାବରେ ହୃଦୟରେ..ଭଡ଼ି,
ଫୁରୁଫୁରୁମୁଣ୍ଡୀ, ହସହସମୁଣ୍ଡୀ ରମା ଜହ୍ନୁ ମନ-ଉଦ୍ୟାନର ନିରାଶ ବୃକ୍ଷରେ,
ହେ ମୋର ଦେବତା, ହେ ମୋର ସର୍ବସ୍ୱ, ତମ ବିଜୟୀବାର, ପ୍ରଲୋଭନକୁ
ପାଦରେ ଆଡ଼େଇ ବିଜୟସ୍ବାକ୍ଷୀସରେ ସରସରେ ଫେରିଆସିଛି, ମୋର
ଆନୁଗତ୍ୟର ଦୃଢ଼ତାରେ ତମର ଚଞ୍ଚଳ ଅରଥର କାମନା ସ୍ଥିର ହୋଇଛି ।
ମୋର ତରଳ ସରଳ ଦୃଷ୍ଟିରେ ତମ ମନର ଆବଳ .ପ୍ରବାହ ନିର୍ମଳ
ହୋଇଛି । ମୋଓଣ ପରଶରେ ତମର ତପତ ରକ୍ତ ଶୀତଳ ହେବ ।

ସୁକାନ୍ତ ଅଗାଧ ହାତରୁ ଗିଲସ ନେଲା । ଶୋଭାବତୀର ଦରହସିଲା ମୁହଁକୁ
ଦୃଶ୍ୟମିଶା କଠୋର ଦୃଷ୍ଟିରେ ଚାହିଁଲା । ସୁକାନ୍ତର ସେହି ଦୃଷ୍ଟିର
ତେଜସ୍ୱାନ ଆଲୋକ ସତେ କି ଶୋଭାବତୀକୁ ଜଳକା କଲା । ଶୋଭାବତୀର
ସୋହାଗ ଦୃଷ୍ଟି ତଳକୁ ନଇଁଲା ।

ଜୟନ୍ତୀ ଆସି ଖୋଲିଲେ । ଭୟଙ୍କର ସ୍ତମ୍ଭ ଭଞ୍ଜିଯାଇଛି । ପ୍ରଥମ
ଥରଥର କମ୍ପୁଛି । ସେ କଣେଇ ଚାହିଁଲେ । ଝରକାର ପରଦାର ଆରପାଖରେ
ଉପାର ଶୀତଳ କୋମଳ ଆଲୁଅ ଡେଇଁ ଖେଳିଲଣି । ସରଭିତରେ ନେଲିଆ
ବଜୁଲି ଆଲୁଅ ନିଶ୍ଚିତ ଦଶିଲଣି । ବଜୁଲି ପଙ୍ଖାର ସରସର ଶବ୍ଦ କାନରେ
ବାଜୁଛି । ପଲଙ୍କର ଗୋଟିଏ କଡ଼ରେ ବୁଲୁ ଚିତ୍ ହୋଇ ଶୋଇଛି । ଇସ
ତାଙ୍କର ଗୋଡ଼ତଳେ କଡ଼େଇ ଶୋଇଛି । ଯାହାଙ୍କ ନାମରେ ସେ ଏଡ଼େ
ଭୟଙ୍କର ସମନ ଦେଖିଲେ ସେ ପାଖରେ ନାହାନ୍ତି ।

ସେ ଉଠି ବସିଲେ । କେତେଆଡ଼ର କେତେ ସମୟର ସମ୍ଭବ ଅନୁଭବ
ମିଶ୍ରାମିଶ୍ରି ସଂକଳ୍ପ ସମନ ସ୍ଵରରେ ସଞ୍ଚିଗଲ, ମନେନାହିଁ । ମନେପଡ଼ୁଛି
ଶେଷ ସଂକଳ୍ପଟି ।

ଅଗନାନ୍ତ ଅରଣ୍ୟ ଭିତରେ ଆବଡ଼ା ଖାବଡ଼ା ଅଣ୍ଡ଼ିସାର ସାମୁଆ
ରସ୍ତାରେ ଗରବେଗରେ ମଟରଗାଡ଼ି ଛୁଟିଛି । ହଲଧରବାବୁ ନିଜେ ଚଳାଉ-
ଛନ୍ତି । ପାଖରେ ବସିଛନ୍ତି ଜୟନ୍ତୀ । ପିଲଗୁଡ଼ିଏ ପଛ ସିଟ୍‌ରେ ବସି ପାଟିଭୁଣ୍ଟ
କରୁଛନ୍ତି । ବୁଲୁ ଓ ଇସ ମଧ୍ୟ ଅଛନ୍ତି । ରସ୍ତା ମୋଡ଼ରେ ବଡ଼ ପଥର । ଗାଡ଼ି
ବାଜିଲା ସେହି ପଥରରେ, ଓଲଟି ପଡ଼ିଲା ।

ସମସ୍ତେ ଅଛନ୍ତି, କାହାର ଦେହରେ ଆଞ୍ଚ ଲାଗିନାହିଁ । ଗାଡ଼ି ଚରୁମାର୍
ହୋଇଛି । ସମସ୍ତେ ତ ଥିଲେ, ହଲଧରଙ୍କର ଦେଖାନାହିଁ ଯେ, ସେ କୁଆଡ଼େ
ଗଲେ ?

ସଞ୍ଜ ଅନ୍ଧାର ଦୋଟି ଆସୁଛି । ଜୟନ୍ତୀ ବାଇଅଣୀ ପରି ଏଣେତେଣେ
ଧାଉଁଛନ୍ତି, ଚିତ୍କାର କରୁଛନ୍ତି । ଅରଣ୍ୟ ଭିତରୁ ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ,
ଖୋଲକେଶ ଦୋହଲାଇ ରସ୍ତା ଉପରକୁ ଧାଇଁ ଆସୁଛି ରମା, ତା ପଛରେ
ସୁନାନ୍ତି ।

ହଲଧର କାହାନ୍ତି ? ଏ ଦୁହେଁ କେଉଁଠି ଅସିଲେ ?

ବଡ଼ ରସ୍ତା ହଜିଯାଇଛି । ଜଙ୍ଗଲ ଭିତରେ ଶଗଡ଼ଗୁଳାରେ ଗୋଟିଏ
ବଳଦଗାଡ଼ି ଠିଆ ହୋଇଛି । ପିଲଗୁଡ଼ିକ ତା'ର ଭିତରେ ପାଟିଭୁଣ୍ଟ

କରୁଛନ୍ତି । ସୁଦ୍ଧା ଓ ରମା କୁଆଡ଼େ ଛପିଗଲେଣି । ଗାଡ଼ି ଭିତରୁ ମୁହଁ
ଗଲା କିନ୍ତୁ ଡାକ ଗୁଡ଼ିଏ, ମାଉସୀ, ମାଉସୀ— । ଇସ୍ ରଡ଼ି ଗୁଡ଼ିଏ ।
ଗାଡ଼ିଆନ ଗାଡ଼ି ଚଳାଇଛନ୍ତି ।

ହଲଧର ଗଲେ କୁଆଡ଼େ ?

ଅନ୍ଧାର ଘନେଇ ଆସୁଛି । ଜୟଶ୍ରୀ ପଛରେ ପଡ଼ିଛନ୍ତି । ଗାଡ଼ି ଦୁରେଇ
ଯାଇଛି । ସେ ପାଟିକରି ପଛରେ ଧାଉଁଛନ୍ତି । ପଥର ଝୁଣ୍ଟି ତଳେ ପଡ଼ିଛନ୍ତି ।
ହାତଧରି ରମା ଉଠାଇଛି । ଜୟଶ୍ରୀ ଉଠିପାରୁ ନାହାନ୍ତି ।

ଦେହ ଅବଶ ଲାଗୁଛି । ଗୋଡ଼ହାତ ଥରୁଛି । ସେ ଧୀରେ ଧୀରେ
ଉଠିଲେ, ମଶାରି ଟେକି ପଦାକୁ ଆସିଲେ । ହଲଧର ପଲଙ୍କରେ ନାହାନ୍ତି ।
ରାତିସାରା ରମା ପାଖରେ ଜରି ବସିଥିବେ । ଯାଇଛି କହି ତାଙ୍କୁ ସେ ରମା
ପାଖରେ ବସାଇ ଦେଇ ଆସିଥିଲେ, ନିଦୋଡ଼ ନିଦ ବୋଟିଗଲା ।

ହଲଧର ଆସି ଉଠାଇଲେ ନାହିଁ କାହିଁକି ?

ଜୟଶ୍ରୀ ମଝିଘରକୁ ଆସିଲେ । ଶାଢ଼ୀର ପଣତ ତଳେ ଘୁରୁଛନ୍ତି ।
କେଶବାଣ ଅଲଗା । ମଝିଘରର ଆଲୁଅ ଲିଭୁଛି । ଧୀରେ ଧୀରେ ବଜୁଳପଟା
ବୁଲୁଛି । ଟିକା ପାହାନ୍ତାର ଦରବିକସିତ ମଲ୍ଲୀଫୁଲିଆ ଆଲୁଅ ଦୁଇପାଖର
ଖୋଲା ଝରକା ବାଟେ ପ୍ରକୋଷ୍ଠରେ ପଶୁଛି । ଅଳପ ଆଲୋକିତ ହୋଇଛି ।
ଆରମ୍ଭ ଚଉକରେ ଗୋଡ଼ ଲମ୍ବାଇ ମୁଣ୍ଡତଳେ ତଳିଆ ଦେଇ, ହଲଧର
ଶୋଇପଡ଼ିଛନ୍ତି ।

ଛୁତିତଳେ ଉତ୍ତାପର ଛଳଛଳ ଉଜ୍ଜଳ ତରଙ୍ଗ ଛୁଟିଲା । ଜୟଶ୍ରୀଙ୍କର
ଓଠରେ ବିମଳ ହସର ଡେଉଁ ଖେଳିଲା । ବାରଗୁଡ଼ିଆ ଯମନର ପ୍ରସବ
ଅପହରଣ । ପ୍ରାଣାଧିକ ସ୍ତମ୍ଭୀ ତାଙ୍କର ଏଇଠି ଅଛନ୍ତି । କାଳେ ନିଦରେ
ବ୍ୟାଘାତ ଘଟିବ ବୋଲି ସେ ପାଖକୁ ଯାଇ ଉଠାଇ ନାହାନ୍ତି । ପଲଙ୍କରେ
ନ ଶୋଇ ଗୋଟିଏ ଚଉକ ଉପରେ ଶୋଇ ରାତି କଟାଇଛନ୍ତି । ସେମିତିକା
ମଣିଷ ସେ । ନିଜେ ପଛେ ଅସୁବିଧା ଭେରିବେ, ଅନ୍ୟର ଅସୁବିଧା ସେ କରେ
ଦେବେ ନାହିଁ ।

ରମା ପାଖରୁ କେତେବେଳେ ଫେରିଲେ ? କିଏ ତା'ର ଉତ୍ତର ଦେଖିଲା ? କିଏ ଔଷଧ ଦେଲା ? ହଁ, ନଟବରବାରୁ ଡାକ୍ତର ଅସିଥିବେ, ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଗୋମତୀ । ରମା ପାଖରେ ଝେଇ କସିଥିବେ । ସେ ନିଶ୍ଚୟ ଭଲ ହୋଇଗଲାଣି ।

ଦୁଇଟି ପିଲର ମା ହୋଇ ମଧ୍ୟ ରମାର ପିଲବୁଦ୍ଧି ସାଇନାହିଁ । ପିଲଙ୍କ ପରି କାନ୍ଦୁଣୀ । ବେଳ ଗୁଡ଼ାଇ ଧରି ସେ ଏନେଇ କହିଥିଲା, ମୁଁ ମରିବି ଲେ ଭଉଣୀ, ସିଏ ତ ଟୋକା ମଣିଷ, ନୂଆ ଘରୀର କରିବେ, ତାଙ୍କର ଆଉ କେତେ ପିଲା ହେବେ, ମୋ ବୁଦ୍ଧି ଇସ୍ତଫା କିଏ ମଣିଷ କରିବ ।

ଜୟଶ୍ରୀଙ୍କ ଆଖିରୁ ଲୁହ ଝରିଲା । ରୋଗୀ ଫୁଲିଲା ମୁହଁକୁ କାନ୍ଦିବା ଆରମ୍ଭକରିଲା । ମୁଣ୍ଡ ଓ ପିଠି ଆଉଁସି ଗେଲେଇ କହିଲେ କାନ ପାଖରେ, ବାଇଆଣୀ କି, ସାମାନ୍ୟ ରୋଗକୁ ଏତେ ଡରୁଛ ? ଭଲ ହେଉଯିବ ଯେ ।

ଭଲ ନ ହେଉ, ମୁଁ ସେଇଆ ଭୁହେ ।

ଏପରି କଥା କହୁନା ରମା ।

ଆଖିର ତତଲ ଲୁହ ଜୟଶ୍ରୀଙ୍କର ବାହୁ ଉପରେ ପଡ଼ିଲା । ରମା କହିଲା, ସ୍ବାମୀ ଦେବତାଙ୍କର ମନଜାଣି ସେବା କରିବାକୁ ଯେତେ ଦ୍ଵାର୍ଯ୍ୟପାଇଁ ହେଲେ ବି ମୋର ଯବୁ କାମରେ, ସତରେ ଲେ, କେଉଁଠି କଥଣ ଦୋଷହୁଟି ରହିଯାଏ । ସେ ସିନା ଟିକିଏ ବିରକ୍ତ ହୁଅନ୍ତି, ପୁଣି ଯବୁ ଭୁଲି କ୍ଷମା କରନ୍ତି । ମୁଁ ଭାବେ, ତାଙ୍କ କ୍ଷମା, ଆଦର ଓ ସ୍ନେହର ଉପଯୁକ୍ତ ପାତ୍ର ମୁଁ ନୁହେଁ, ମୋ ମନରେ ଏତିକି ଦୁଃଖ ରହିଯିବ ।

ବରକ୍ତ ହୋଇ ଜୟଶ୍ରୀ କହିଲେ, ହଁ, ହଁ, ଏହି କଥା ତମେ ମନକୁ ଆଣୁଛ ? ଶୋଇବଟି, ମୁଁ ପାଖରେ ବସିଛି । ସମସ୍ତଙ୍କର ଦେହମୁଣ୍ଡ ହୁଏ, କି ତମର ଆଜି ନୂଆ ହେଉଛି । ସୁକାନ୍ତବାବୁ ପାଖରେ ନାହାନ୍ତି ବୋଲି ତମେ ଭୁଲି ହେଉଛ । ସେଥିପାଇଁ ଏମିତି ଅଭିମାନ କଥା ତମ ମୁହଁରୁ ବାହାରୁଛି । ସୁକାନ୍ତବାବୁ ତମକୁ ଅତି ସ୍ନେହ କରନ୍ତି, ଏ କଥା ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଜଣା । ମତେ ତ ଅଛପା ନାହିଁ ! ବାପ ପରି ସେ ଶାସନ କରନ୍ତି, ଭାବପରି

ଖଲବ ଲଗାନ୍ତି ଓ ଚିଡ଼ାନ୍ତି, ସାନଭାଇ କି ଟିକିପୁଅ ପରି ଅଳି କରନ୍ତି ।
ଆଉ, ଜାଣିକରି ତ ସେ କୁନ୍ତୁ ଇରାଙ୍କି କାପ ! ତମେ ଶୋଇପଡ଼ିବଟି ।

ଜୟଶ୍ରୀ ରମାକୁ ଧୀରେ ଧୀରେ ଶିଳ୍ପଶାଳାରେ ଶୁଅଇ ଦେଲେ । ଯଦା
ଗୁଡ଼ର ଘୋଡ଼ାଇ ଦେଲେ । ଆଉଜି ବସି ଦେହରେ ହାତ ପକାଇଲେ ।

ରମା ଶୀତ ସ୍ତରରେ କହୁଲ, କାଳେ ମୁଁ ନଥିବି, ସେ ଅସିଲେ
କହୁଦେବ ଅପା, ଏ ଜବନରେ ତାଙ୍କର ମନ ମନାହିଁ ମୁଁ ସେବା କରିପାରିଲି
ନାହିଁ, ଠାକୁରଙ୍କୁ ଜଣାଣ କରୁଛି ଯେପରି ଆସନ୍ତା ଜନ୍ମରେ ମୁଁ ଯେତକ
କରିପାରିବି, ସେହି ଶକ୍ତି, ସେହି ବୁଦ୍ଧି ଠାକୁରେ ମତେ ଦେବେ । ତମକୁ
ମୋ ରାଣ, କହୁଦେବ ଅପା, ରାଗରୋଷ କି ଅଭିମାନ କରି ମୁଁ ଏହା
କହୁନାହିଁ, ତାଙ୍କର ସାତବର୍ଷକାଳ ଘରଣୀ ହୋଇ ଯାହା ମୁଁ ଅନୁଭବ କରିଛି,
ସେଇଆ ମନଶୋଲି କହୁଛି ।

ବାଇଆଣୀଟା, ସୁନାମୁଣ୍ଡା ସୁକାନ୍ତ ଉପରେ ଅଭିମାନ କରି, ଏଣୁତେଣୁ
ଭାବି ମନ ଖରାପ କଲେ ରୋଗର କୋପ ବଢ଼ିବ । ସୁନା ଭଉଣୀଟି,
ରୁନି ହୋଇ ଶୋଇପଡ଼ି, କୁନ୍ତୁ ଇରାଙ୍କର ଯନ୍ତ୍ର ମୁଁ ନେଉଛି, ତାଙ୍କ କଥା
ରୁ ଭବନା ।

ରମାର ମୁଣ୍ଡ ଆଉଁସି ଦେଉଣି, ସେ କୁଅଟିଏ ପରି କୁଟିକରି ଶୋଇ
ପଡ଼ିଥାନ୍ତି । ଅଭିମାନିନୀ, ସ୍ନେହରକ୍ତଶ୍ରୀ, ନିଶମାଣୀ ଗାଆଁ ଝିଅଟିଏ !

ଜୟଶ୍ରୀ ଭାବିଲେ, ରୁଦ୍ଧିସାରା ରମା ଏକା ରହିଲ ? ହଲଧରବାରୁ ନିଜେ
ପାଖରେ ରହୁଲେ ନାହିଁ, କି ତାକୁ ଉଠାଇ ଦେଲେନାହିଁ । କେଡ଼େ
ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ମଣିଷ, ଆରମ୍ଭରେ ଶୋଇ ସେ ସୁଇଚ୍ଛା ମାରୁଛନ୍ତି । ଯେଉଁ ରମାକୁ
ଘରଣୀ କରି ଆଣିବାକୁ ମନ ଆଗ୍ରହରେ ହସମୁସ ହୋଇ ପାଟପାଟ
ମନ୍ଦରକୁ ଧାଇଁ ଯାଇଥିଲେ, ସେଇ ରମା ଇଏ; ମୋହନାଥଣୀ ଝିଅ
ବୋଲି ପଦ୍ମ ନ ହେଲ, ସେ ତ ଭିନେ କଥା । ଝିଅ ଥିଲେ ପୁଅ ଥିଲେ
କେତେ ଜାଗାରେ ହମ୍ବୁକ ପଡ଼େ, କେଉଁଠି କଅଣ ଘଟେ, ବେହରୁ ବର

ବାହୁଡ଼େ । ସମସ୍ତେ ଘରସଂସାର କରନ୍ତି, ଆନନ୍ଦରେ ବେଳ କଟାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତି ।

କେଉଁଠି କେବେ କାହାର ସମ୍ବନ୍ଧ ପଡ଼ିଥିଲା, କି କାରଣରୁ ଭଙ୍ଗି ଥିଲା, ଏସବୁ ସଟଣା କେବେ କିପରି ମନେପଡ଼େ, ଭାବିବାକୁ କୌତୁକ ଲାଗେ । ହୃଦ-ଶୁଦ୍ଧି ବେଳରେ ସ୍ବାମୀ ଆଗରେ ସ୍ତ୍ରୀ, କି ସ୍ତ୍ରୀ ଆଗରେ ସ୍ବାମୀକୁ ଫୁଲେଇ ହୋଇ କହିବାକୁ ମଜାଲାଗେ । ନ ହେଲା ବର, ଅବା ନ ହେଲା କନିଆ ଉପରେ ରାଗଭେଷ, ଅଭିମାନ କି ଦଣ୍ଡା ଆସେ ନାହିଁ ।

କିଏ କେଉଁଠି ପୁଣି ଦୁଃଖର ସଂସାର କରେ ।

ଦରମୁକୁଳିତ ଅଲେକର ଅଦେଶୀ ଅନନ୍ତ କଳିଙ୍ଗ ପ୍ରସ୍ତୁତିତ ହୋଇ-
ଆସିଲଣି । କଅଁଳା କୁଲୁକୁଲିଆ ଉଶ୍ମାସ ଉପାର ଘରଲ ମୁହଁରେ ଧୀରେ
ଧୀରେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷର ଉପତ ହସ ବକଣି ଉଠିଲଣି । ଲୋଚନର ଗତିପରିଧି
ଆରମ୍ଭରେ ଅଜଣା ବହୁଗୁଣ କାକଳି ଭାସି ଆସି କାନରେ ବାଜୁଛି । ପ୍ରକୋଷ୍ଠ
ଭିତରେ ଯଜ ଅଲେକର ଲଜଲଜ ଅବାଧ ପ୍ରବେଶ ।

ଏଥର ଦବସ ବକଣିଉଠିବ, ସକାଳ ହେବ, ତଥାପି ହନଧରଙ୍କର ନିଦ
ଭାଙ୍ଗିଲା ନାହିଁ । କେତେ ସୁନ୍ଦର ମନସୁଲକା ଦଶୁଛି ତାଙ୍କର ଭବନାସ୍ଥାନ
ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ନିଦ୍ରା ମୁହଁଟି ।

ଭାବରେ ଜୟଶ୍ରୀ, ଉଠାଇବ, ପରୁରବ, କାହିଁକି ରମାକୁ ଅବହେଳା
କଲ, ମୋତେ ଉଠାଇଲ ନାହିଁ, ଅବା ନିଜେ ତା ପାଖରେ ରହିଲ ନାହିଁ ?
ମରଣସାକ୍ଷୀକୁ ଏକା ଛାଡ଼ିଦେଇ ଆସିଲ ? ସେ ତମର ଦୃଶାର ପାତ୍ର ନୁହେଁ,
ଅନୁକମ୍ପାର ପାତ୍ର । ଜୟସୁରରେ ଆକର୍ଷକ ଦେଶୀ । ସ୍ବାବସ୍ଥ ମନ୍ଦର ଭିତରେ
ଯେଉଁ ମୋହପଲ୍ଲୀଆଣୀ ବିଅଟିକୁ ଦେଖି ଛୁ' କରି ଦୂରେଇ ଆସିଥିଲା, ସେ ଅଭ
ଜଣେ ରମା, କିଏ ତମର ପତ୍ନୀର ବାନ୍ଧବୀ, ତମର ବନ୍ଧୁର ପତ୍ନୀ । ତମେ ଅଭ
କଷ୍ଟର ।

ଛାଡ଼ିଦେଲେ ଛପି ଛପି ପତ୍ନୀହୀନ ଅହମିତ । ମୁଣ୍ଡଟେକି ଖିଲ୍‌ଖିଲ୍ ହସୁଛି,
ଖୁଲୁଖୁଲୁ ହେଉଛି, କହୁଛି ସତେକ, ମୋ'ର ସଂସାର ସୁନ୍ଦର ଓ ସୁବେ,
ମୋ'ର ଦୋଷର ସୁଧାର ଓ ଉଦାର ।

ଶୋଇଲ ମୁହଁରେ ବୋକଟିଏ ଦେବାକୁ ଜୟଶ୍ରୀଙ୍କର ମନ ଉଛୁନ୍ନ ହେଲା, ମୁହଁ ନଇଁ ଆସିଲା, ପାଖେଇ ଆସିଲା ।

ହଳଧରଙ୍କର ଡାହାଣ କପାଳ ଉପରେ ଅକ୍ଷୟ ସିନ୍ଦୂର ବେନୁ, ଲମ୍ବି ଯାଇଛି ଆହୁରି ଅକ୍ଷୟ ଗାର ।

ଜୟଶ୍ରୀଙ୍କର ଆଖିରେ ଶମ୍ଭୁଙ୍କୁ । ମୁହଁ ଗମ୍ଭୀର ହେଲା । ମନରେ ଅସନା ଭବନାର ଡେଉଁ, ଉଠୁପଡ଼ି ଚାଲି ଗଲା ଅରଥର ।

ସେ ମୁହଁ ଟେକି ଠିଆହେଲେ ।

ନାକପତ୍ର ଅଗାଧ କୋହ ଉଠିଲା । ମନର ନୟନ ଆଗରେ କେତେ ଦୃଶ୍ୟ ଉଠିଗଲା । ଦରମଲା ସାପପରି ଭବନା ଛଟପଟ ହେବାକୁ ଲାଗିଲା— ଜଗଜ୍ଜନନୀ ମନ୍ଦିର, ହଳଧରଙ୍କର ଅରକୁ ଅର ବାକୁଲା ଗୁହଁଶୀ, ରାଜପଥରେ ଓଲଟଦୃଷ୍ଟି, ପରିହାସ କଥା, ସେଗଣି ରମା ପାଇଁ ବ୍ୟାକୁଳତା, ତା ପାଖେ ପାଖେ ଉନ୍ମିତ ରଜନୀ ।

ଏକଥପାଇଁ ସେ ଉଠାଇଲେ ନାହିଁ ? ମରଯୋଡ଼ୀ ରମା କଥା ଏକଥା ଗୁହଁଥିଲା ! ସେ ମୁହଁରେ ଟିକିଏ ସ୍ନେହ, ଗୋଟିଏ ରୁଦ୍ଧ । ପାଟଣା ମନ୍ଦିରରେ ଗୁରୁକ୍ଷତ୍ର ମିଳନ, ଅରକୁ ଅର । ମିଥ୍ୟାବାଦୀ, ପସନ୍ଦ ନ ହେଲା ବୋଲି ବାହାଘର ଭାଙ୍ଗି ନ ଥିଲା ପରା, ଦେଅଣ ନେଅଣର ସମାଧାନ ହେଲା ନାହିଁ ବୋଲି ପରସ୍ପରକୁ ଲେଉଟିଲା ଜବନ ଦୂରେଇ ଗଲା ? ତଥାପି ମନ ଝୁରୁଛି । ଏଡ଼େ ଅକୃତଜ୍ଞ !

ଜୟଶ୍ରୀଙ୍କର ଦୁଇଆଖି ଯଜଳ ହେଲା ।

ଆଲୁଅର ଶୁଭ୍ର ପାଖୁଡ଼ା ଖୋଲି ଖୋଲି ଆସୁଛି, ଜାଗରଣର ଡେଉଁ ମାଡ଼ିମାଡ଼ି ଆସୁଛି, ଏବଂ ପାଶୁବାରରେ ଚରଣ ଉଠିଲାଣି ।

ଜୟଶ୍ରୀ ଅଜଣି ହାତରେ କବାଟ ଆଉଜାଇଲେ । କାହାର ନଦ ଭାଙ୍ଗିନାହିଁ । ଦୁଇ ଖେପାରେ ସୁନାନ୍ତ ବାଗୁଙ୍କର ଘର ବାରଣ୍ଡାରେ ଠିଆ-ହେଲେ । କେଶବାସ ଉଲ୍ଲସ ପଡ଼ିଛି ।

କବାଟରେ ହାତ ମାରି ଡାକିଲେ, ରଙ୍ଗିଆ, ରଙ୍ଗିଆ—

ରମାର ଡାକଲ ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଲା । ଅତି ଖୋଲି ହେଉ ନାହିଁ । ଦେହ
ଦୁଃଖ ଲାଗୁଛି । ଛୁଇଁ ଥରୁଛି ।

କିଏ ଡାକୁଛି ?

ରମା ଆସି ଖୋଲିଲା । ଘର ଭିତରେ ବାହାରର ଶୀତଳ ଅଳ୍ପ
ହସିଉଠିଲାଣି ।

କିଏ ଡାକୁଛି, ଜୟଶ୍ରୀ ?

କିଏ କବାଟ ଖୋଲିଲା । ଜୟଶ୍ରୀ କଅଣ ପଚାରୁଛନ୍ତି । ରଙ୍ଗିଆ ଉତ୍ତର
ଦେଉଛି, ଡାକ୍ତରବାବୁ, କି ତାଙ୍କ ଘର ମା ଅସିନାହାନ୍ତି, ଆମ ମାଆଙ୍କୁ
ମୁନସ୍ତବାବୁ ଓଷଧ ଖୋଇଲେ, କେତେ ସୁନ୍ଦର ଚଳେ, ନିଶା ଗଳ୍ପିଆଏ,
ମାଆଙ୍କର ନିଦ ଅତି ଭାଙ୍ଗିନାହିଁ, ଆପଣଙ୍କୁ ଉଠାଇବାକୁ କେହି ଯାଇନାହିଁ ।

ମତେ କାଳନିଦ ଘୋଟିଗଲାଣି ରଙ୍ଗିଆ !

ଜୟଶ୍ରୀ ସୁଦ୍ଧା ନ ପାହୁଣ୍ଡି ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେଣି । ସେ ଉତ୍ତମ ଲୋକ । ପର
ଅପଣା ଭେଦ ଜ୍ଞାନ ତାଙ୍କର ନାହିଁ । ପିଲା ଦୁଃଖକୁ ନିଜର କରିଛନ୍ତି ।
ସେମାନଙ୍କର ନିଦ ଭାଙ୍ଗି ନ ଥିବ । ହଲଧର ବାବୁଙ୍କ କୋଳରେ ଶୋଇଦେଇ
ସେ ଅସିଥିବେ । ଛୁଆରକୁଣୀ ସେ ହେଲେଣି । ଏଥର ପଠାର ମନ
ତରଳିବ । କଅଁଳା ପିଲା ବଳେ ସେ ଜୟଶ୍ରୀଙ୍କ କୋଳରେ ଦେବ । ପର-
ପିଲାଙ୍କୁ ସେ ମୋର କରେ, ପଠାଉଛନ୍ତି ତାକୁ ଶିକ୍ଷା କରେ, ଯାକେଣି
ପୁଅଟିଏ ଦିଏ । ଜୟଶ୍ରୀ ଜନମା ହେବେ ।

ଦେଖ, କର ମା ଜଗଜ୍ଜନନୀ, ତମେ ତ ପଠାଉଛନ୍ତି ।

ରମା ଉଠି ପଲଙ୍କ ଉପରେ ବସିଲା । ଜୟଶ୍ରୀ ଘରେ ପଶିଲେ । ମଶାରିର
ଗୋଟିଏ ଡାକ ଉଠାଇ ମଶାରି ଉପରେ ରହିଲେ । ଆଖିରେ ତାଙ୍କର ଅବାଧ
ଲେଖକ ଡଳଡଳ ହେଉଛି, ଅଳ୍ପଦିନ ଉର୍ଦ୍ଧାର ସୂକ୍ଷ୍ମବାୟୁ କେତେ ଛୋଟକଡ଼
ସ୍ବପ୍ନାର ଅବର୍ଜନା ଘେନି ମନମଝଦାନରେ ଚେକାଉଉଣି ଖୋଲାଉଛି ।

ଅପା !

ରମା ଡାକୁଛି, ଶୁଣି ସେଇ ନୂଆ ଡାକ । ଜୟଶ୍ରୀଙ୍କର ଛଳଛଳ ଆଖି
ଆଗରେ ଦର୍ଶିଯାଉଛି ରୋଗଣୀ ରମାର ଫୁଲିଲ ମୁହଁ, ଅଲଗା କେଶ,
ଦରଫୁଲ୍ଲା ଦେହରେ ଦରମଇଲା ବାସ । ଆଖିରେ ତା'ର କଳଲ ନାହିଁ,
ମଥାରେ ବାସି ସିନ୍ଦୂରଗାର, କିନ୍ତୁ କପାଳରେ ସେ ସିନ୍ଦୂରବନ୍ଧୁ ନାହିଁ ।
ସକସକାଳର ପବିତ୍ର, ନିର୍ମଳ, ଶୀତଳ, କଅଁଳ ଆଲୁଅ ପରି ଝଟକି ଉଠୁଛି
ରମାର ଓଠ ଦଫାଳରେ ଟିକିଏ ହସ । ତା'ର ଆଖି ଜୟଶ୍ରୀଙ୍କର କପାଳ
ଉପରେ ଖେଳୁଛି ।

ଜୟଶ୍ରୀ ଚାହିଁରହୁଲେ । ମନର ଦୁଃଖିବାୟୁ ମଥା ନୋହିଁ ଆସିଲ,
ଚନ୍ଦ୍ରାର ଆବର୍ଜନା ଦୂରକୁ ଫିଙ୍ଗି ହୋଇ ପଡ଼ିଲ । କାନ୍ଥ ଆଡ଼କୁ ବଣେଇ
ଗୁଡ଼ିଲେ । କଣ୍ଠାରେ ଟଙ୍ଗାହୋଇଛି ବଡ଼ ଆଇନା, ବନ୍ଧେଇଛି, ଚାହିଁରେ
ତାଙ୍କର ମୁହଁ ପ୍ରତିଫଳିତ ହୋଇଛି । ମଥାରେ ସିନ୍ଦୂରଠୋପାରୁ ଲମ୍ବି-
ଯାଇଛି ଅସ୍ପଷ୍ଟ ସିନ୍ଦୂରଗାର ।

ଯେଉଁ ମୁହଁଟି ଆଖିରେ ପଡ଼ିଲ, ସେଇଟି ସତେଜ ଜୟଶ୍ରୀଙ୍କର ନୁହେଁ,
ହଲଧରଙ୍କର !

ସେହୁପରି ସେ ଆଉ, ପୋଛୁବାକୁ ସେ ହାତ ବଢ଼ାଇବେ ନାହିଁ ।
ପତ୍ନୀତ୍ବର ବିଜୟକେତନ, ସବୁ ପତ୍ନୀକୁ ଅବଗତ !

ରମା ହସୁଛି । ହସ ନୁହେଁ ଅଭିନୟର ପୁଷ୍ପବୃକ୍ଷ, ପତ୍ନୀତ୍ବର
ଅହମିକାର ଅଙ୍ଗନା !

କେଡ଼େ ଆଶା; କେଡ଼େ ଦୁଃଖ ମୋର ମନ । ସନ୍ଦେହର ମୁଗଦୁଷ୍ଟା
କାହିଁକି ମୋର ଭାବନାରେ ଭେଲିକି ଲଗାଇଲ ? ନିଜ କଳ୍ପସିତ ସନ୍ଦେହର
ପ୍ରତିବିମ୍ବ ସେ ଦେଖିଲ । କାହା ପାଖରୁ ସେ ଆଗ କ୍ଷମା ଚାହିଁବେ ।

କଅଣ ଦେଖୁଛ ଅପା ?

ତୋତେ ଦେଖୁଛୁ ରମା, ତୋର ଅଲୁଗାଲାଗୁ ଜନନୀପଣିଆଁ ।
ତୋର ମଇଳା, ଅସନା, ରୋଗର ରୂପତଳେ କେତେ ବିମଳ, ସୁନ୍ଦର,
ମନମୋହନ ଶୁଭସୁବର୍ଣ୍ଣ ଆଉଟା ଝଟକିଲ ରୂପ । ଅପା ବୋଲି ତାକିଲୁ
ପରା, ବଡ଼ଭଉଣୀର ସମ୍ମାନ ଦେଲୁ—

ବାକ୍ୟ ସରିଲା ନାହିଁ । ଜୟଶ୍ରୀ ରମା ପାଖରେ ବସିଲେ, ରମାର
ହାତ ଧରିଲେ । ଦେହରେ ଜର ନାହିଁ । ମୁହଁର ଫୁଲ କମିଆସିଲଣି ।
ରମା ଭଲହୋଇ ଉଠୁଛି । ସେ ଭଲ ହୋଇଯିବ । ସୁକାନ୍ତି, ଗନ୍ତରୁ ଫେରି
ଦେଖିବ କଅଣ ଏଇ ଅଲୁଗାଲାଗୁକୁ ।

ଜୟଶ୍ରୀ ରମାର ଅଳଗୁ କେଶରେ ହାତ ଯାଏଁଲିଲେ ।

ତମ ଆଖିରେ ଲୁହ କାହିଁକି ଅପା ?

କହ ପାରିବି ନାହିଁ । ମୋତେ ତୁ କ୍ଷମା କରିବୁ ରମା ?

କାହିଁକି ଅପା ? ପିଲା ଦୃଢ଼ତାକୁ ପ୍ରତିରେ ଧକାଇ ତମେ ଶୋଇ-
ପଡ଼ିଥିଲ, ସେମାନେ ଉଠି ଜଞ୍ଜାଳ କରିବେ ବୋଲି ତୁମକୁ ନ ଉଠାଇ
ହଲଧରବାବୁ ନିଜେ ଆସି ଜଗିରୁଥିଲେ, ଔଷଧ ଦେଲେ, ଶୋଇ ପଡ଼ିବାକୁ
ମୋତେ ଆକଟି କହିଲେ । ସେ ଅଧରାତି ପରେ ଚାଲିଗଲେ । ତମେ ଶୋଇ
ପଡ଼ିଲ, ଆସି ପାରିଲ ନାହିଁ ବୋଲି ମୋ ପାଖରେ କ୍ଷମା ନ ଚାହିଁ, ତମ
ହଲଧରଙ୍କ ପାଖରେ କ୍ଷମା ଚାହିଁ ।

ହେଇଆ କରିବ । ତୁ ଏତେ ହସୁଛୁ କାହିଁକି ?

ତମେ ଅନିଦ୍ରା ଥିଲ କି, ତମ ମୁହଁ ତ ହେଇଆ କହୁଛି ?

ଜୟଶ୍ରୀଙ୍କର କପାଳ ଉପରେ ରମାର ଆଖି ।

ଦୁଷ୍ଟ !

ଲାଲି, ମିଲି ଓ ବେଶ ପ୍ରମୁଦ ହେଲେଣି । ଗୋମତୀ ନିଜେ ପ୍ରାତଃକୃତ୍ୟ
ସମାପନ କଲେଣି । ସକାଳ ସୂର୍ଯ୍ୟର ଆଲୋକ ସରବାହାରେ ଢେଉ
ଖେଳିଲଣି ।

ତାନ୍ତ୍ରରଙ୍ଗର ନିଦ ବାଜି ନାହିଁ । ରମାକୁ ଥରେ ଦେଖିଆସିବାକୁ ଗୋମଟାଙ୍କ ମନ ଉଛୁନ୍ନ ହେଉଛି । ବଢ଼ିରେ ସେ, ବା ତାନ୍ତ୍ରର କେହି ଯାଇ ପାରିନଥିଲେ ।

ଅମର ବାବୁଙ୍କର ଆଉ ଗୋଟିଏ ପୁଅ ହୋଇଛି, ଦେହ କାଠଙ୍ଗଳରୁ ଗୋଟିଏ । ବିଅଟିଏ ପାଇଁ ଇନ୍ଦରା କେତେ ବ୍ୟାକୁଳ ହେଉଥିଲେ, ଦେବଦେବୀଙ୍କ ପାଖରେ ମାନସିକ କରିଥିଲେ, ତାଙ୍କର ମନକାମନା ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଲାନାହିଁ । ସେ ଏବେ ଚାରିପୁଅର ମା ।

ରାତିରାତି ତାନ୍ତ୍ରର ଅମରବାବୁଙ୍କ ଘରେ ଜଗି ବସିଥିଲେ । ଲେଡ଼ି-ତାନ୍ତ୍ରର ହୁଟିରୁ ଫେରି ନାହାନ୍ତି । ଶୁଣାଯାଉଛି, ଶୀଘ୍ର ତାଙ୍କର ଶୁଭପରାୟଣ ହେବ । ସେ ଆହୁରି ହୁଟି ବଢ଼ାଇବେ, ସରକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତିରୁ ଇନ୍ଦ୍ରପା ଦେଇ ଘରକରଣୀ କରିବାକୁ ଯିବେ । ବର୍ଷବର୍ଷ ଲାଗି, ଅଗାଧ ପରିଶ୍ରମ କରି, ସହସ୍ର ଦହସ୍ର ଟଙ୍କା ଲେବେ ରେ ଲେବେ ବ୍ୟୟ ଓ ଦରଜା ସେ ଅର୍ଜନ କରିଥିଲେ, ସେଥିରେ ଜଳାଞ୍ଜଳି ଦେବେ । ଗୋଟିଏ ହାତରେ ଛୁଆଁ ଶୀ ଓ ଆଉ ହାତରେ ଟଙ୍କା ଧରିବେ । ପୁରୁଣା ବ୍ୟୟାକୁ ଭୁଲି, ନୂଆ ବ୍ୟୟା ଶିଖିବେ ।

ବୈଜ୍ଞାନିକ ଯନ୍ତ୍ରପାତି ଲେଡ଼ା ହେବନାହିଁ । ଡିପ୍ଲୋମା ସଙ୍ଗେ ସେଗୁଡ଼ିକ ସାଇତା ହୋଇ ରହୁବ, କାଳକ୍ରମେ କଲଙ୍କ ଲାଗିବ । ମୋଟା ମୋଟା ବହୁ-ଗୁଡ଼ିକ ପୋକ ବାଟିବେ । ସେ ହେବେ ଜଇଲ ଅଫିସରଙ୍କ ଘରଣୀ, ମିଶ୍ଟ ବେହେରା ହେବେ ମିସେସ୍ ରାଓ ।

ତାନ୍ତ୍ରର କହୁଲେ ରାତିରେ, ସେ ସୁଖରେ ରହନ୍ତୁ ଗୋମଟା, ଏଗାରଟି ପୁଅ ଓ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ କନ୍ୟାଙ୍କର ଜନନୀ ହେଉନ୍ତୁ । ନିଜ ଘରେ ଛୋଟ ହୁଣ୍ଟିଟି ଲାଗେଇ ଭୁଲିଯାଉଥିବା ତାନ୍ତ୍ରର ଶେରୁଡ଼ିକରୁ ପଦେଅପେ ଉଦ୍‌ଗାରି ଅସ୍ତ୍ର-ପନ୍ଥୋଷ ଲାଭ କରନ୍ତୁ ।

ମୋତେ ସେ ଅତି ଅସୁବିଧାରେ ପକାଇ ଗଲେ ଗୋମଟା, ଇନ୍ଦ୍ରଦେବୀ ଦୁଃଖ ହୋଇଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର ପେଟଭିତରେ ପିଲାଟି ସ୍ଥାନରୂପ ହୋଇଛି ।

ନର୍ସ କରି ବସିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ମୋତେ ରହୁବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଅମରବାରୁ ଆଶଙ୍କାରେ ଛଟପଟ ହେଉଛନ୍ତି ।

ଗୋମଟା କହିଲେ, ତମେ ଅନ୍ଧଦ୍ରା ରହୁ ପଛକେ ଇନ୍ଦରାକୁ ବଢ଼ାଅ । ରମାକୁ ଥରେ ଦେଖି ଆସିବ ନାହିଁ ?

ମୁଁ ଯେଉଁ ଔଷଧ ଦେଇଆସିଛି ତାକୁ ଖାଇଲେ ରମାଦେବୀ ଶାନ୍ତିରେ ଶୋଇପଡ଼ିବେ । ସେ ମୁଣ୍ଡ ହୋଇଯିବେ । ହୃଲ୍ୟରବାରୁ ଲୋକ ପଠାଇଲେ, ତାକୁ ମୋ ପାଖକୁ ଅମରବାରୁଙ୍କ ଘରକୁ ପଠାଇ ଦେବ । ଆବଶ୍ୟକ ମଣିଲେ ମୁଁ ଯେଉଁଠାରୁ ରମାଦେବୀଙ୍କୁ ଦେଖିବାକୁ ଯିବି ।

ରାତି ପାହାନ୍ତି ନଟବରବାରୁ ଅମରବାରୁଙ୍କ ଘରୁ ଫେରିଲେ । ଗୋମଟା ଚାହିଁ ବସିଥିଲେ । ତାଙ୍କର ଖୁସି ହୋଇ ସମ୍ଭାଦ ଦେଲେ ଯେ ଇନ୍ଦରାଙ୍କର ପୁଅ ହୋଇଛି, ମା ଓ ପୁଅ ଭଲ ଅଛନ୍ତି, ଝିଅ ନ ହୋଇ ପୁଅ ହେଲ ବୋଲି ଇନ୍ଦରା ମୁହଁ ଶୁଖାଇଛନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ଅମରବାରୁ ଭାରି ଖୁସି ଅଛନ୍ତି । ଭବିଷ୍ୟତରେ ତାଙ୍କୁ ଯୋଗୁକ ଦେବାକୁ ପଡ଼ିବ ନାହିଁ, ସେଇଆ ସେ ଚିନ୍ତା କରୁଛନ୍ତି । ପୁଅର ବାପ ସେ, ଯୋଗୁକ ଧନ ତାଙ୍କର ପ୍ରାପ୍ୟ । ପୁଅଗୁଡ଼ିକ ମଣିଷ ହେଲେ ନିଲମ-ତାକର ସୁବିଧା ସୁଯୋଗ ତାଙ୍କୁ ମିଳିବ ।

ଗୋମଟାଙ୍କର ନିଦ ମଳମଳ ଆଖିରେ ହସିଲା ସନ୍ଦେହ । ତାଙ୍କର ପ୍ରକାରାନ୍ତରେ ତାଙ୍କୁ ଚିରସାର କରିଛନ୍ତି, କହିଛନ୍ତି ତିନୋଟି ଝିଅ ସଂସାରକୁ ଆଣିଲା, ତହିଁରୁ ଗୋଟିକୁ ପୁଅ କରି ଗଢ଼ି ପାରିଲା ନାହିଁ ? ହେଉ, ଭବିଷ୍ୟତରେ ଯୋଗୁକ ଦେବାକୁ ଧନ ସହ ରହିଥାଅ, ବେପରବା ଓ ମୁକ୍ତହସ୍ତ ହୋଇ ଶରତ କରନାହିଁ । ଝିଅ ବାହାଘରର ନିଲମତାକ କେତେ ଉପରକୁ ଚଢ଼ିବ କେହି ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ । ସାବଧାନ !

ଲିଲି, ମିଲି ଓ ବେଶ ପଲଙ୍କ ଉପରେ ନିଶ୍ଚିନ୍ତରେ ଶୋଇଛନ୍ତି ।

ଗୋମଟା କହେଇଁ ଚାଲିଲେ । ପୁଅ ହେଉ, କି ଝିଅ ହେଉ ବୋଲି ସେ କେବେ କେଉଁ ଦେବଦେବୀଙ୍କ ଫାଟରେ ପ୍ରାର୍ଥନା କରି ନାହାନ୍ତି, ତାଙ୍କର ବାବୁ

ନିଦୋଡ଼ି ଗୁଡ଼ି ବାଣେସୀ ଉର୍ଥରେ ଯେତକ କଟାଇବାକୁ ପଣ କରି ନାହାନ୍ତି ।
ପେଟ ଭିତରେ ଛୁଆ ଗୁଲିଲେ ମନ ତାଆରି ପାଖେ ପାଖେ ଗୁଲେ । ଉଆଁ ଧୀ
ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ଦେଖିବାକୁ ଶୁଦ୍ଧେ, ପୁଅ କି ହୁଅ ।

ଲିଲି, ମିଲି, ବୋଷକୁ ମୁଁ ପୁଅମାନଙ୍କଠାରୁ ବଳି ଆହୁରି ବଡ଼ ମଣିଷ
କରି ଗଢ଼ିବି, ତମେ ଦେଖିବି ରହୁ । ତାକୁ ବୋହୂ କରିବାକୁ କେତେ ବଡ଼-
ବଡ଼ିଆ ବାପ ଆସି ମୋ ଦୁଆରେ ଧାରଣା ଦେବେ । ମୋ ଲିଲି ହେବ
ହଳଧରବାବୁଙ୍କଠାରୁ ବଡ଼ ଜଳ, ମିଲି ହେବ ସୁକାନ୍ତବାବୁଙ୍କଠାରୁ ବଡ଼
ଇଞ୍ଜିନିଅର, ଆଉ ବେଶା ଡାକ୍ତରୀ ହୋଇ ତମକୁ ଗୁଲି ବଢେଇବ । ଘେ
ପାହାନ୍ତାକୁ ଫେରିଲ, ଟିକିଏ ଶୋଇପଡ଼ି ଆଗ ।

ଡାକ୍ତର ମୁଖକୁ ହସି କହିଲେ, ତମେ ତନୋଟି ହିଅଙ୍କର ଭବିଷ୍ୟତର
ଛବି ମୋ ଆଗରେ ଆଙ୍କିଲ, ତମ ମନକାମନା ପୂରଣ କରିବାକୁ ମୁଁ ସାହାଯ୍ୟ
କରିବି, କିନ୍ତୁ ଆଉ ଯେଉଁ ଦିନଟି ହିଅଙ୍କୁ ମୁଁ ସପନ ଦେଖୁଛି, ସେମାନେ
ଆସିଲେ ତାକୁ କଅଣ କରି ଗଢ଼ିବ ?

ଅଲଜୁବ, ଆଗ ସେମାନେ ଅସନ୍ନ, ଯେଉଁ ମୁଁ କହିବି । ତମେ
ବିଶ୍ୱାସ ନଅ ।

ଡାକ୍ତର ପ୍ରୀତିପୂର୍ଣ୍ଣ ଆଖିରେ ଗୋମଟାଙ୍କର ହସହସ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁଲେ ।
ଗୋମଟାଙ୍କର ହାତ ଧରି ଗେଲେଇ କହିଲେ, ସେମାନେ ନିଶ୍ଚୟ ଆସିବେ,
ବେଶା ତଳେ ରୁଦା, ତା ତଳେ ହସା—

ଶର ପଡ଼ିଲଣି । ଡାକ୍ତରଙ୍କ ନିଦ ବାଜି ନାହିଁ ।

କିନ୍ତୁ ଓ ଇସ୍ତୁ ସଜାରେ ନେଇ ସୁକାନ୍ତବାବୁଙ୍କର ଘୁଙ୍କର ରଖିଆ
ପ୍ରେ। ଉପରେ ଆସୁଛି । ତା'ର ଗୁଲିରୁ ଜଣାଯାଉଛି ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନତାର
କାରଣ ନାହିଁ, ମୋ ଭଲ ହୋଇ ଅସୁଛି । କୋଣି, ଡାକ୍ତରବାବୁଙ୍କୁ
ଡାକିବାକୁ ଅସୁନାହିଁ ତ ? ଯିବାକୁ କହି ଅସିଥିଲେ, ଯାଇପାରିଲେ ନାହିଁ ।
ଅଭିମାନୀ ରମା ଭୁଲ ଗୁଡ଼ିବ ନାହିଁ ତ ?

ଦାଣ୍ଡ ଅଗଣାରେ ଗୋମତୀ ରଙ୍ଗିଆକୁ ଅଧୋକା କରି ରହିଲେ । କୁନ୍ତୁ ଧାଇଁ ଧାଇଁ ଅସୁବୁ । ତାକୁ ଦେଖି ଲାଲି ଓ ମିଲି ଗୁମାଆଡ଼କୁ ଛୁଟି ଯାଉଛନ୍ତି । ବେଶ ଯିବାକୁ ଉଚ୍ଛନ୍ନ ହେଲଣି । ଗୋମତୀ ତାର ହୃଦ ଧରି ଅଟକାଇ ରହିଛନ୍ତି ।

କୁନ୍ତୁକୁ ଜୋର୍ କରିବେ, ବେଶ ହେବ ସୁକାନ୍ତବାବୁଙ୍କର କୋହୁ । ଏ ଘରୁ ଦୂରର କଥା, ରମାକୁ ଛଲେଇ କହୁବା ଯାଏ—ମୋ ବରକୁ ତୁ ବାହା ହେଲୁ, ତୋ ବରକୁ ଯଦି ସମୁଦ ନକରେ ତ ତୁ ମୋ ନାମ ଧରିବୁ ନାହିଁ ।

ହସ ହସ ରମାର ଥର ଥର କଥା ଶୁଭିଯାଉଛି, ହଁ ମୋର ସେଥରେ ରାଜି, ଏବଂ ମୋ ଲଙ୍ଗୁଳୀ ବୋହୁକୁ ମତେ ଦେଇଦିଅ । ତୁଳସୀପତ୍ର ପାତ୍ର । ଯିଏ ତମକୁ ହାଇଦେ ଡାକ, ଯାଉଣି ଆସୁଣି ବାହୁଥାଆନ୍ତେ, ସେ ତମର ସମୁଦ ହେବେ, ମାନ ମହତ ରଖି କଥା କହବେ, ଧନ୍ୟ ଧନ୍ୟ ପ୍ରଣାମ କରି ଗୁଣ ଗାଇବେ, ମୁଁ ବି ତମ ନାମୁନଧରି ସମୁଦୁଣୀ ବୋଲି ଡାକିବି ।

ସୁକାନ୍ତବାବୁ କଅଣ ଯତରେ ଅଇଁଗୁଣିଆ ଲେକ ?

ନାହିଁ ନାହିଁ, ସବୁ ଗେରପ୍ରଜ୍ଞ ପରି ସେ ଟିକିଏ ଖୁଣ୍ଟିଲବ ଲଗାନ୍ତି । ଘରଣୀମାନଙ୍କର ହସିଲ ମୁହଁକୁ ଚନ୍ଦ୍ରୀର କରିବା, କାନ୍ଦୁରୁ କରିବା, ଅଖିରୁ ଲୁହଧାର ଗଢ଼ାଇବାକୁ ବେଳେ ବେଳେ ଗେରପ୍ରମାନଙ୍କର ଆହୁତ ହୁଏ । ଅଖିରୁ ଦଧାର ଲୁହ ନ ଝରିଲେ ପରଘଣ୍ଟା ଝିଅର ବାପ, ମା, ଭାଇ, ଭାଇକ ଓ ସେମାନଙ୍କର ସ୍ନେହପ୍ରଜ୍ଞା ମନେପଡ଼େନାହିଁ । ପରଲମନା ରମାଟି, ମୁହଁ ଖୋଲି କହୁଥିବା, ଆଉମାନଙ୍କର ଅଭିମାନ ପେଟ ଭିତରେ କୁହୁକ୍ତୁଥାଏ ।

ରଙ୍ଗିଆ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲଣି । ପିଲା ଦିଅଁଟିକୁ ଗାଧୋଇ ପାଧୋଇ ଭଲ ଜାମା ପିନ୍ଧାଇ ବୁଲାଇ ପଠାଉଛି ରମା ? ସୁକାନ୍ତବାବୁ ଅଧରାତରେ ଫେରି-ଆସିଲେ ? କଞ୍ଜିନିଅର ଲେକ, ବେଳକାଲି, ଖରବରସା, ଅପଦବିପଦ ମାନନ୍ତି ନାହିଁ ।

ରମା କହେ; ତାଙ୍କ କଥା କଅଣ କହୁବ ନେ ଭଉଣୀ, ପାଠ୍ୟା ହୁଣାକୁ ବାଆବତାପ ନାହିଁ । ବସିଲୁ ଉଠି ପଳାନ୍ତି । କେବେ ଫେରିବେ କେହି ନାଶନ୍ତି ନାହିଁ । ଡରିଡରି ପଦେ କହଲେ, ଫାଉଁ କରି ଉଠନ୍ତି । ଏ ସବୁ ମୋର ଦେହସହା ହେଲଣି ।

କୁନୁ ଧାଇଁ ଆସୁଛ ପାଖକୁ । ତାକୁ ଧରି କାଣ କରି ମୁହଁରେ ବୋକ ଦେବାକୁ ଗୋମଟା ବେଗର ହାତ ଛୁଡ଼ି ଆଗେଇଗଲେ । କୁନୁକୁ ଟେକି ଗ୍ରହରେ ଜାକଲେ । ରଙ୍ଗିଆକୁ ପଚାରିଲେ, ତମ ମା କେମିତି ଅଛନ୍ତି ରେ, ସୁନାନ୍ତବାବୁ ଗସ୍ତରୁ ଫେରିଲେ କି, ପିଲାଙ୍କୁ କିଏ ଯଜକରି ପଠାଇଛୁ ?

ରଙ୍ଗିଆ ତାଙ୍କର ଶେଷ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଆଗ ଦେଲା, ଜନ୍ମସାହାବଙ୍କ ଘରର ମାଆ । ପିଲା ଦୁହେଁ ରାତିରେ ତାଙ୍କର ଘରେ ଥିଲେ । ସେଇ ମା ଏବେ ଆମ ମାଆଙ୍କର ମୁଣ୍ଡ ବାନ୍ଧି ଦେଉଛନ୍ତି ।

ବନପଥରେ ଜପ୍ ଗାଡ଼ି ଧାଇଁଛୁ ।

ଡ୍ରାଇଭର ପୁନାମ ସିଂ ଶ୍ଟିୟୁରଂ ଧରି ଯତ୍ନକାର ସହକ ଖାଲିଫ କଟାଇ ଜରିଜାରିଆ, ବାଙ୍କବାଙ୍କିଆ, ଉଠାପଡ଼ା, ଆବଖାବଡ଼ା ରାସ୍ତାରେ ଗାଡ଼ି ଚଳାଇଛୁ । ତାର ମଦନିଶା ପୁରୁ ଛୁଡ଼ିନାହିଁ । ଆଖି ରଙ୍ଗିଲ ଦଶୁଛୁ । ଗୁଣ୍ଡଗୁଣ୍ଡ ହୋଇ ଗୋଟିଏ ଗୀତର ଦି ବୁରିପଦ ଆବୃତ୍ତି କରୁଛୁ ।

ଛୋଟିଆ, ଦୁଃଖ, ଦରିଶି ପଇଁଶିଶ ବସିଆ ଟୋକାଟିଏ ସେ ପୁନାମ ସିଂ, ତା'ର ମୁଣ୍ଡରେ ଲମ୍ବ କେଶ, ନାକ ତଳେ ଫ୍ରେଞ୍ଚକଟ ଜଳା ମିଶିଣି ନିଶ, ଗୋରା କୁଲିକୁଲିଆ ମାଇଲ୍ ମୁହଁକୁ ସୁନ୍ଦର ଦଶୁଛୁ । ଆଖି ଲୁଚିଛୁ ରାସ୍ତା ଉପରେ । ଭଲ ଡ୍ରାଇଭର ବୋଲି ଖ୍ୟାତ ଅଛୁ । ମଟରଗାଡ଼ିର ଯନ୍ତ୍ରପାତି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଧାରଣା ଅଛୁ । କିନ୍ତୁ ପଦରୁ ସେ ଉଠିଛୁ । ମେକାନିକ୍ ହେବ ବୋଲି ଆଶା କଲଣି । ଥିଲଘରର ପୁଅ, ଖରଚ ପ୍ରତି ନିଦାନକର ନାହିଁ ।

ଛୋଟବଡ଼ ଅରଣ୍ୟସେବା ପାହାଡ଼ମାଲର କଡ଼େକଡ଼େ ରାସ୍ତା, ଅସଂଖ୍ୟ ଛୋଟବଡ଼ ନାଲ ଅଢ଼ିମିଛୁ । କେତେ ନାଲ ଉପରେ କାଠପୋଲ, କେତେ

ନାଲ ଉପରେ ଘୋଲ ନାହିଁ । କେତେ ସ୍ଥାନରେ ଘୋଲ ଗଢ଼ିଛି, ଘୋରାକୁ
ଗୁଲ୍‌ଲ ନିଆ ହୋଇଛି । ସ୍ବରୂପା ଗାଡ଼ିକୁ ପୁନଃ ସିଂ ସତର୍କତାର ସହକାରେ
ଚଳାଉଛି । ଗାଡ଼ିର ଯନ୍ତ୍ର ଡୁଗୁଲା, ବ୍ୟାଟେରୀ ନିସ୍ତେଜ, କେବିଠି ଦରା ଦେବ,
ରଥ ଅଟକିବ, କିଏ କହିବ ? ଇଞ୍ଜିନ ଥରେ ବନ୍ଦ ହେଲେ, ତାକୁ ଷ୍ଟାର୍ଟ
କରିବା କାଠିକର ପାଠ । ହେଲ୍‌ଡ୍ ଧରୁନାହିଁ, ଟେଲି ଓଲି ଷ୍ଟାର୍ଟ କରିବାକୁ
ପଡ଼ିବ ।

ଦୃଢ଼ଯତନେ ଯେମାନେ ଶ୍ବଳ୍ପଗୁଡ଼ା ଛାଡ଼ିଥିଲେ, ସୁକାନ୍ତର ଦେହରେ
ଅଳପ ତାପ ଥିଲା ।

ହରି ପିଅନ ସତର୍କ କରି କହିଥିଲା, ଖରା ପର୍ବ ଯିବା, ପାହାନ୍ତିଆ ପକନ
କରୁଆ ଦେହରେ ଲଢ଼ିଲେ ଜଳ ବଢ଼ିବ ଅଜ୍ଞା, ଦୁଇଦଣ୍ଡା ଡେରି କରି ଗଲେ
ଅମର ଗୁଡ଼ାଦର ପିମ୍ପୁଡ଼ି ଖାଇଯିବେ ନାହିଁ ।

ସୁକାନ୍ତ ଅଳପ ହସି କହିଥିଲା, ଯୋ ପାଇଁ ଗୋ କରନାହିଁ, ରୋଗ-
ବଇରାଗ ମୁଁ ମାନେନାହିଁ । ଡେରିଲେ ଯେମାନେ ଡେରିବେ, ମାଡ଼ି ବସିବେ ।
ବାହାରିପଡ଼ି ।

ବଡ଼ ଲୋକଙ୍କୁ ଉତ୍ତର ନାହିଁ । ଟୋକାଟାକର ଆଶୁଆ ଅତିଥିରମାନେ
ଚନ୍ଦ୍ରପୁରୀ ମାନନ୍ତି ନାହିଁ । ବାରମ୍ବାର ଚୈତ୍ତଲେ ମଧ୍ୟ ମନରେ ଗେଜନା
ପଶେ ନାହିଁ । ଶ୍ବଳରେ ବାବା ।

ଅଗ ସିଟ୍‌ରେ ତାଇଭର ପାଖରେ ସୁକାନ୍ତ ବସିଲା, ପଛ ସିଟ୍‌ରେ ହରି ।
ଦୁଇକଡ଼େରେ ବେଞ୍ଚିଂ, ସୁଟକେର, ଡାଇଲ ଓ ନର୍ବି ବଡ଼ା ସବେ
କରିବାର ଯନ୍ତ୍ରପାତି, ରୋଷାଇବାଦର ଉପକରଣ ଓ କାଠ ପେଡ଼ିରେ ରଖି
ହୋଇଥିବା ବାଦନକ୍ରୟନ ।

ଶ୍ବଳଗୁଡ଼ା ଅନେକ ଦୂରରେ ରହିଲଣି । ସେମାନେ କୋଡ଼ିଏ ମାଇଲ
ଆଗେଇ ଅସିଲେଣି । ଶ୍ବଳଗୁଡ଼ା ନାଲ, ଜଳଭଣ୍ଡାର, ହାମମୁଣ୍ଡ ବଳା,
କାନ୍ଥଗୁଡ଼ି ସୁରୁଜି, ଓଇରସିଅର ଅମ୍ବିକାବାରୁ ଓ ଶୋଭବତୀ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷରୁ ପରୋଷ

ହେଲେଣି । ତିନୋଟି ଦିନର କର୍ମ, ଶ୍ରମ, ଭବନା, ଉଦ୍‌ବେଗ, ଉଦ୍‌ବେଗନା, ରହସ୍ୟ, ଦୁଃସ୍ବ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷର ଉଦ୍‌ବେଗରେ, ପରୋକ୍ଷର ବିପ୍ରୀଣ୍ଣ ପ୍ରାନ୍ତରେ ଅସ୍ବ ଓ ସ୍ବପ୍ନ ହେଲେଣି ।

ସେହି ସମୟ ସମ୍ବନ୍ଧି ଭିତରେ ମନଗହନରେ କେତେ ଉପରକୁ ମଥା ଟେକି ସଫଳତାର ଆଲୋକପ୍ରମୁ ! ଶୂନ୍ୟଗୁଡ଼ା ଜଳତଣ୍ଡାର, ଶୂନ୍ୟଗୁଡ଼ା ନାଳରେ ପ୍ରବାହିତ କଳକଳ ଜଳର ହସହସ ଫେନଳ ପ୍ରବାହ, ସାଫଲ୍ୟର ଶୁଭ୍ର, ଶୀତଳ, ଶୋଭନ ଆଲୋକରେ ବଟକି ଉଠୁ ।

ଜଳ ମାଡ଼ୁଛି । ଦଣ୍ଡିଆଉଛି, ଭବିଷ୍ୟତର ମୋହନ ରୂପ, ଶ୍ୟାଂଶ୍ୟାମଳ ଦଗହଳା କେଦାର । ଦଣ୍ଡିଆଉଛି, ଆଶାୟୀ ନରନାଶଙ୍କର ହସିଲ ମୁହଁ, ନାଗଲ ଗୁଲି । କାନରେ ବାଜୁଛି, ସେମାନଙ୍କର ମନପୁଲକା ଲହଡ଼ିଆ ଗୀତ, ବାଦ୍ୟର ତାଳେ ତାଳେ ଡେଉଡେଉଡ଼ା ।

ସୂର୍ଯ୍ୟ କେତେବେଳୁ ଉଠିଲେଣି ।

ପାହାଡ଼ମାଳର ପରୁଳ ସାଗର ସେପାଖେ ସେ ଛପି ରହିଛନ୍ତି । ମ'ଜୁଆ କାଳିଆ ଓ ଫଳକାଳିଆ ବାଦଲ ଆକାଶ ଛୁଇଁରେ ପାଲ ଟାଣି ଭସିଯାଉଛନ୍ତି । ପବନ ହେଲେଣି ଶୀତୁଳିଆ । ଦୂର ପରବତର ମଥାମାଳ ଧୂଆଁଳିଆ ଦଣ୍ଡୁ । ବାଦଲ ତଳକୁ ନଇଁଛି । ବରଷା ହେଉଛି । ବିଷ ଚହଟିଲି । ସେ ସେ ମାଡ଼ି ଆସିବ କି ? ବରଷା କୁଟୁ, ଭବନା ନାହିଁ । ଶୂନ୍ୟଗୁଡ଼ା ନାଳର ଫୁଲାର-ଗୁଡ଼ିକ ଅଧା ଖୋଲ ହୋଇଛି । ଅଧିକ ପାଣି ଆସିଲେ ଅମ୍ବିକାବାବୁ ସେଗୁଡ଼ିକ ଅଧିକ ଖୋଲଇ ଦେବେ । ସେପାଖ ନାଳର କବାଟ ବନ୍ଦ କରାଇବେ । ଖଲସୀ ନାଳରେ ପାଣି କୁଟିବ । ଭୟ ନାହିଁ ।

ଗାଡ଼ି ଉଠାଣି ବାଟରେ ଅଟକି ଯାଉଛି । ଠେଲି ଠେଲି ଷ୍ଟାର୍ଟ କରିବାକୁ ସମୟ ଲଗୁଛି । ସୁନାନ୍ତ ଓ ହର ଗାଡ଼ିକୁ ଆଗକୁ କି ପଛକୁ ଠେଲି କାନ୍ତ ହୋଇପଡ଼ିଲେଣି । ଡ୍ରାଇଭର ପୁନାମ ସିଂ ବାରମ୍ବାର ବନେଟ୍ ଖୋଲି ଯୋଡ଼ିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛି । ମନେ ମନେ ସେ ହସୁଥିବ । ଡେରିକରି

ବାହାରିଥିଲେ ବାଟରେ ଗଲଥାଇଲ ଲେଙ୍କଙ୍କର ସାହାଯ୍ୟ ମିଳିଥାନ୍ତା, ଏବେ
ଜାହାଜ ଦେଖାଦର୍ଶନ ନାହିଁ ।

ଅଟକିଲା ଗାଡ଼ିକୁ ଦୁଃଖ ଅଗାଧୁ ପିଅନ ଓ କରୁଅ ଅବାଧ ହାକିମକୁ
ଠେଲିବାକୁ ପଡ଼ିଛି, ନୋହଲେ ଅପେକ୍ଷା କରି ବସିବାକୁ ପଡ଼ିଲା,
କେତେବେଳେ ଶ୍ରାମଲେକ ହାବୁଡ଼ିବେ, ଗାଡ଼ି ଠେଲିବେ, ଗାଡ଼ି ଚାଲିବ ।
ହାକିମଙ୍କର ରଗ ମରିଛି । ଅତି ଦୁଃଖ ଅଧିବାଇଆ ପରି ଦଶିଲେ ମଧ୍ୟ ସେ
କିଛି କହୁନାହାନ୍ତି । ଚିଣ୍ଡ ଖୋଲିଲେ କଅଁଳ କଥା । ଜୟପୁର ପହଞ୍ଚିଲେ
ତେଜ ବାହାରିବ । ଜଙ୍ଗଲିଆ ଘାଟିଗୁପ୍ତାରେ ଅଧେବାଟ ନ ଆସୁଣ୍ଡ ସାରଥିର
ଅସମର୍ଥତା ପାଇଁ ତା ଉପରେ କୋପ କରିବାକୁ ଓ ଲଳିଆଖି ଦେଖାଇବାକୁ
ମନରେ ଶଙ୍କା ଆସୁଛି ।

ଉଠାଣିଆ ବାକୁଳା ରାସ୍ତାରେ ଗାଡ଼ି ଧୀରେ ଧୀରେ ଚାଲିଛି । ବାଆଁ
ହାତ ଟାଣ ଝଣ୍ଡୀ, ଡାହାଣହାତ ଗଢ଼ର ଉପତ୍ୟକା, ଗ୍ଲେଟନାଲର ଚୁଲଣିଆ
ଅବସ୍ଥିତି, ବାଘମାମୁଁର ବିହାରଭେଦ । ବଡ଼ ବଡ଼ ଚମ୍ପାଗଛର ବଣ ।
ଗଛଗୁଡ଼ିକର ଗଣ୍ଡିକୁ କୁଣ୍ଡାଇ ଧରିଲେ ହାତ ପାଇବ ନାହିଁ, ଉପତ୍ୟକାର ତଳୁ
ଉଠି ରାସ୍ତାର ପଥନ ଉପରକୁ ମୁଣ୍ଡ ଟେକିଛନ୍ତି । ହଳଦିଆ ଫୁଲ ପ୍ରତି ଗଛରେ
ଛୁଇ ହୋଇଛି । ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ମହକରେ ଦଶଦଶ ଚହଟି ଉଠୁଛି, ବଣଦେବାଙ୍କର
କୀଡ଼ାହୁଲୀ ।

ରମାର ଚମ୍ପାଫୁଲରେ ଶରଧା ।

ସୁବାନ୍ତର ଆଖିକୁ ଦଖୁଛି, ସତେ କି ରମା ଆସୁଛି । ଦିନର ଅଲୁଅ
ଲିଭି ଲିଭି ଯାଉଛି ।

ରମା ଅଜି ଆଲୁଶିବାଲୁଷ ହୋଇନାହିଁ, ନିଜ ହାତରେ ନିଜକୁ
ସଜାଇଛି, ଗଛରେ ଗୁଡ଼ାଇଛି ଚମ୍ପାଫୁଲର ମାଲ । ଥରିଥିବା ଲଜଲଜ ଚାଲି ।
ଗୋଟିଏ ହାତରେ ଜଳଖିଆ ପ୍ଲେଟ, ଆଉ ହାତରେ ପାଣିଭର କାଚଗ୍ଲାସ୍ ।

ରମା ମହକ ଉଠୁଛି । ହସହସ ସରମିଳି ମୁହଁ । ତାଙ୍କର ଦୁଇପିଲର
ଜନ୍ମ ସେ । ସୁବାନ୍ତର ମୁହଁକୁ ସେ ଭଲକରି ଚାହିଁ ନାହିଁ । ମଗ୍ଧ ସତେ କି
ନିଜକୁ ସଜାଇବା ଲଜର କଥା, ଗୋଟାଏ ଅପବ୍ୟ ।

ଗୋମତୀ ଆସିଯିବେ ପରା, ପରୁରବେ ହୃଦହସ ହୋଇ, କଣେଇ କଣେଇ ଚାହିଁ, ଆଜି କାହିଁକି ରଜ ସଜବାଜ ଗୋ ମଥୁରାରୁ ଦେଶବେଳା ନଟନାଗର, ମୋ ସୁକାନ୍ତ ସୁନ୍ଦର ?

ରମାର ଥରଥର କଥା କାନରେ ବାଜୁଛି, ଏମିତି ସେ କହୁଛି ମ, ଏମିତି ଗୋମତୀ ତମକୁ ଉପହାସ କରନ୍ତି, ତମକୁ ସେ ଅତି ସ୍ନେହ କରନ୍ତି ଗୋ ।

ଆକାଶରେ କଳାଘୁମର ମେଘ, ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ମୁହଁ ଲୁଗୁଛନ୍ତି । ପବନର ବେଗ ହୋଇଛି ପ୍ରବଳ । କୋରସୁଟଥାଡ଼ର ପାହାଡ଼ମାଳର ମଥାନମାନ ଧୁଆଁଳିଆ ବାଦଲଜାଲରେ ଘୋଡ଼ାଇ ହେଲଣି ।

ବରଷା ହେବ । ମାଳୁଆ ମେଘ ଏମିତି ଅଶୂନକ ମାଡ଼ି ଅସେ, କୁଟି ଦେଇଯାଏ । ବର୍ଷାରୁରୁର ଦନ ଆସିଲଣି । ରଜ ସଜାନ୍ତି ପାଢେଇ ଆସିଲ, ମୋଟେ ତନୁଦନ ଅଛି । ଧରିଣୀ ଜନମ ରଜସୁଳା ହେବେ । ବର୍ଷା ଲାଗି ରହିବ । ମେଘମାଳ ତଳକୁ ନଇଁ ଆସୁଛନ୍ତି ।

ଦପହର ଗଢ଼ିଗଲଣି ।

ଗୋମତୀ ଝରକାବାଟେ ଆକାଶକୁ ଚାହିଁଲେ । ମନ ଦକଦକ । ତାଙ୍କର ତନୁସିଅକୁ ସଙ୍ଗରେ ଧରି ଜୟଶ୍ରୀ ଇନ୍ଦିରା ଟିକିଦୁଆକୁ ଦେଖିବାକୁ ଯାଉଛନ୍ତି । କୁନ୍ତୁ ଓ ଇରାକୁ ମଧ୍ୟ ସଙ୍ଗରେ ନେଇଛନ୍ତି । ଦୃଢ଼ଟି ରକ୍ତସାରେ ବସି ସେମାନେ ଗଲେ । ପାବତୀ ସଙ୍ଗରେ ଯାଇଛି । ଟିକିଦୁଆଟିଏ ଦେଖିବାକୁ ବଡ଼ ପିଲମାନେ ହସମହସ ହେଲେ । ଇରା ଜୟଶ୍ରୀଙ୍କର ଟୁକାଳ ଗୁଡ଼ିଲ ନାହିଁ । ସେ ଆପେ ବେଶକୁ ନେଇ ଗୁଡ଼ିରେ ଜାକିଲେ ।

ଆଗରୁ ସେ ଆଗ୍ରହ ଜଣାଇ ଦେଲେଣି, କହିଲେଣି, ଏବର୍ଷ ଏ ଚାରିଦିନ ତାଙ୍କଘରେ ରଜ ପାଳିବେ, ସେ ତାଙ୍କୁ ଯନ୍ତ୍ରାଳିବେ, ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଖେଳିବେ । ସେମାନେ ତାଙ୍କୁ ଆଦରି ଗଲେଣି । କେହି ନାହିଁ କରବେ ନାହିଁ । ନାହିଁ କଲେ ତାଙ୍କ ଆଗ୍ରହ ଭାଙ୍ଗିବ, ଜନ୍ମକ ମନ ଦି କଡ଼ା

ହେବ । ଆନନ୍ଦୁଁ ସେ ନେତ୍ର ବସନ୍ତ କଲେଣି, ସେ କଥା ସେ କହିବେ ନାହିଁ ।

ଛୁଆରକୁଣୀ ସେ ହେତଲଣି ଗୋ ରମା, ଏଥର ଠାକୁରେ ତା କୋଳରେ ବକଟେ ଦେବେ । ଜୟଶ୍ରୀର ଆଗ୍ରହ ଆମେ ଭାଙ୍ଗିବା ନାହିଁ । କଅଣ ହେଲ କି, ଦିନ ଦୁଇଟାରେ ସେ ଏପରି ବଦଳିଗଲା । ମୁହଁରେ ସୁଗନ୍ଧ ପାଉଡର ବୋଲା ହୋଇନାହିଁ, ଗାଲରେ ଗୋଲପୀ ପରଖ କି ଓଠରେ ଲାଲରଙ୍ଗ ସେ ଲେପିନାହିଁ । ଗୋଡ଼ରେ ନନ୍ଦା କରି ଫୁଲପତ୍ର ପକାଇ ଅଳତା ମଣିନାହିଁ । ଦେହରେ ଫିଙ୍ଗିନ୍ ପାତଳା ଜାମାଜାଉଜ୍ ଉପରେ ସୁଖୀନ ନେତ୍ରନ୍ ରଙ୍ଗିନ୍ ଶାଢ଼ୀ ପିନ୍ଧିନାହିଁ ।

ଦିନରାତି ମୋ ପାଖରେ ଦୁଇପ୍ରାଣୀ ଜଗି ବସିଲେ ଗୋ ଗୋମଝା, ମା ଭଉଣୀ ଓ ବାପଭାଇଙ୍କୁ ବଳି ମୋର ଚେତ ଅଚେତ ଅବସ୍ଥାରେ ସେବା କଲେ । ପିଲାଦୁଇଟିକୁ ମୋ ପାଖକୁ ଗୁଡ଼ିଲେ ନାହିଁ, ନିଜେ ଯମ୍ଭାଲିଲେ । ଏତେ ମୁଁ ଜାଣେ । ଆଜି ପାହାନ୍ତାରୁ ଜୟଶ୍ରୀ ମତେ ଭଉଣୀ କରିଛନ୍ତି, ସେ ହୋଇଛନ୍ତି ମୋର ଅପା ।

ସତେ କି ?

ହଁ ଗୋ, ତାଙ୍କ ସ୍ନେହରେ ମୁଁ କଣ ହୋଇଯାଇଛି । ଦେଖୁଛ ତ ମତେ, ମୋର ଜରୁଆ, ଶ୍ରେଣୀ, ବିଜ୍ଞାନର ମୁହଁ ଦେହକୁ ? ନିଜ ଦରବରେ ନିଜ ମନଖୁସିରେ ମତେ ଯକାଇ ଦେଇଛନ୍ତି । ମନାଲେ, ମାନିଲେ ନାହିଁ । କାଲେ ତାଙ୍କ ମନ ଉଣା ହେବ, ବାଧା ଦେଲିନାହିଁ । ମତେ ଅଡ଼ୁଆ ଲଗୁଛି । ଦରପାଗଲ ବ୍ରଣଟା ଟଣକ ଉଠୁଛି । ଆଖି ସିନା ଖୋଲିଲଣି, ମୁହଁଫୁଲ କେଡ଼େ କଦର୍ଯ୍ୟ ଦଶୁଛି ଗୋମଝା, ପିଲା ଦୁଇଟା ମୋ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ ଡରୁଛନ୍ତି, କାନ୍ଦି ଉଠୁଛନ୍ତି, ପାଖେ ପଶୁ ନାହାନ୍ତି ।

ରମା ପଲଙ୍କ ଉପରେ କଡ଼େଇ ଶୋଇଛି । ପାଖରେ ଗୋମଝା ବସିଛନ୍ତି । ରମାର ଆଖିରୁ ଲୁହ ଝରିଲା । ବାମ ଆଖିର ଲୁହ ଖଣ୍ଡାଧାରୁଆ

ନାଦେଶୀ ଡେଇଁ ତାହାଣ ଅଟିରେ ଯଶୁଛୁ । ଅଟିର କଳପ୍ରବାହ
ବୋହୁ ଅସୁଛୁ । କେଡ଼େ ଯନ୍ତ୍ରରେ ଜୟଶ୍ରୀ ତା'ର ମୁଣ୍ଡ ବାନ୍ଧିଦେଇଛନ୍ତି ।
ଗହରେ ଚାରିପଟ ବକୁଳଫୁଲର ମାଲ ବେତାଇଛନ୍ତି, ସୀମନ୍ତରେ
ସିନ୍ଦୂରଗାର, ଧୁଳିତା ମରି କପାଳ ଉପରେ ସିନ୍ଦୂର ବନ୍ଧୁ । ଅଟିରେ ଜେଲ,
ପାଦରେ ଅଳତାର କମକୁଟ ନଦିଯା ।

ଅଳତାଙ୍କ ଜୟଶ୍ରୀ, ଗମାକୁ ଯଦା ପାତଳ ଶାଢ଼ୀ ପିନ୍ଧାଇ ଦେଇଛନ୍ତି,
ଗହଣା ନାକଦେଇଛନ୍ତି, ତଥପି ମୁହଁ ଅଯନା ଦଶୁଛୁ । ଫୁଲିଲ ମୁହଁ
ଆଉପ୍ରକାର ଦଶୁଛୁ । ଦରପାଟିଲ ବ୍ରତ ଉପରେ ଔଷଧ ଲଗାଇ ଚାରିକଣିଆ
ଧୋବକନାର ପଟି ତାକୁର ପକାଇ ଦେଇଛନ୍ତି ।

ଗୋଟିଏ ରମାର ଅଟିରୁ ଲୁହ ପୋଛୁଲେ । ହୃଦହସ ହୋଇ
କହିଲେ, “କେଡ଼େ ଭଲ ଅମ ଜୟଶ୍ରୀ, ମୁଁ ଯାହା କରିବାକୁ ମନ
କରିଥିଲି, ସେ ତାହା କରିଦେଇଛନ୍ତି । ରୋଗୀକୁ ଯଦାୟୁରୁଷ ରଖିଲେ,
ଭଲକରି ଯାଇ ଦେଲେ; ତା ମନ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ରହେ । ରୋଗ ବେଗେ
ଅରୋଗ୍ୟ ହୁଏ ।” ତାକୁରବାବୁ କହିଲେ, ଦେହରେ ଅଳପ ଜର ଅଛି,
ବ୍ରତଟି ଭଲକରି ପାରିଲେ ସେ ଅପରେୟନ୍ କରିବେ । ପୁରପାଣି
ବାହାରିଗଲେ ଜର ପ୍ରତିବ, ମୁହଁର ଫୁଲ କମିବ । ଏଥକୁ ପିଲଙ୍କ ପରି
କାନ୍ଦୁଛ କାହିଁକି ?

ତମେ ତାକୁ କହିଦଅ, ସେ ଯାହା ଓଷଧ ଦେଇନ୍ତୁ ପଛେ ଅଉ
ଇଞ୍ଜେକ୍ସନ୍ ଫୋଡ଼ନ୍ତୁ ନାହିଁ ।

କହିଦେବ । ସେ କି ମୋ କଥା ମାନିବେ ? କୁହୁ ଫେଡ଼ିବାକୁ
ତାକୁ ଭଲଲଗେ । ଖେଳୁ ଖେଳୁ ଲାଲି ଝୁଣି ପଡ଼ିଲ, ଅଶୁର ମଳିତମ ଛୁଣି
ଟିକିଏ ରକ୍ତ ବୋହୁଲ । ପିଲଟାକୁ ଫୋଡ଼ି ପକାଇଲେ । ମାଛ କାଟିଲବେଳେ
ପନିକା ଦାଢ଼ ଲାଗି ମୋ ହାତପାପୁଲ ଖଣ୍ଡିଆ ହେଲ, ଏଣୁ ତେଣୁ କେତେ କଥା
କହି ମତେ ଡରାଇଲେ, ଲମ୍ବୁ କୁହୁରେ ଫୋଡ଼ିଲେ । କନ୍ଦିରେ ପୁଅ ହୋଇଛି

ପୁଣି ସେଇ ଲମ୍ବ ଛୁଟି ନେଇ ଯାଇଛନ୍ତି । ଆରକନ୍ଦରେ ସେ ନିଶ୍ଚେ
ବିରୁଦ୍ଧ ଥିଲେ ।

ରମା ହସିଲା, ଉଠିବସିଲା । କହୁଲା, ତାକୁ କହ ମ, ଜୟନ୍ତୀ ଅପାକୁ
ଦି ଗୁରୁଥର ଫୋଡ଼ିବ । ତାଙ୍କ ଦେହରେ ଚର୍ଚ୍ଚି କମିବ, ତାଙ୍କର କୁହାଳିଆ
ପଣ ଯିବ, ଡହରାଗି ଗୁଜିବ । ଭଲଲେକ ହେଲେ ବି ତାଙ୍କର ଜବର-
ଦସ୍ତିଆ ଡଙ୍ଗା । ବାଧା ଦେବାକୁ ମତେ ତରମାଡ଼େ । ଦେଖୁନ, ନାହିଁ କରୁଣ
ମତେ, ବଞ୍ଚିଲା ମଣିଷଟାକୁ, ଅନ୍ଧ୍ୟାତ୍ମୀ କରି ଯୋଇଛନ୍ତି ।

ଗୋମଞ୍ଚ ତମକ ଉଠିଲେ । ରମା ଏପରି ଭବୁଡ଼, ଅବା ଦିନରାତି
ସେବାଶୁଶ୍ରୂଷାକରି ଜୟନ୍ତୀ ଭାବିଛନ୍ତି ସେ ରମାର କଅଣ ଭଲମନ୍ଦ ହୋଇଯିବ,
ସେ ଅନ୍ଧ୍ୟାତ୍ମୀ ହେବ ? ଏଇଥପାଇଁ ରମାର ଅଖିରେ ଲୁହ !

ସେ ସାମାନ୍ୟ ଗମ୍ଭୀର ହେଲେ । କହୁଲେ, ତୋର ଏପରି ଭବବା
ଭରତ ନୁହେଁ । ଜୟନ୍ତୀ ସରଳ ମଣିଷ, ମନଟି ତାର ଖୋଲା ଓ ନିର୍ମଳ ।
ବେଶୀ ଭାବିଛନ୍ତି ସେ କଥା କହନ୍ତି ନାହିଁ କି କାମ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ମନକୁ
ଯାହା ଅସିଲ —

ମୁଁ ଉପହାସ କରି କହୁଲା, ତମ ଗୋଡ଼ ଧରୁଛୁ ସମୁଦୁଣୀ, ଅଜାଣତରେ
ପାଟିରୁ ମୋର କି କଥା ବାହାରିଗଲା, ମତେ ସେ ଭଉଣୀ ଚାରିଛନ୍ତି, ତାଙ୍କ
ଅଗରେ କହିବ ନାହିଁ । ମୋତେ ପଛେ ମରଣ ହେଉ, ତାଙ୍କ ସ୍ନେହ
ତାଙ୍କ ଅଗ୍ରହ ପାଇଁ ସେ ଅନୁତାପ ନ କରନ୍ତୁ ।

ଏଥକୁ ପୁଣି ଆଖିକୁ ଲୁହ ଅଶୁଭ କାହିଁକି ? ଜୟନ୍ତୀ ସରଳମନା,
ଅଭିମାନୀ, ଦେଖୁନ, ଝଡ଼ିବରସା ମାଡ଼ିଥାଏ, ତଥାପି ମନା ନ ମନ ପାଆନ୍ତି
ପିଲାକୁ ସଙ୍ଗରେ ନେଇ ଇନ୍ଦର ଟିକି ପୁଅକୁ ଦେଖିବାକୁ ଯାଇଛନ୍ତି ।

ବରଷା କୁଟୁଡ଼, ଛୁଟିଛୁ ପ୍ରବଳ ବେଗରେ ତୋଟାନ । ବଣ ପାହାଡ଼
ଅନ୍ଧାର କରି ପୋତିରୁଛୁ ମେଘ । ସମସ୍ତେ ତାହାର ଝଡ଼ରେ ଅସୁରୋପନ

କରିଛନ୍ତି । ସବୁ ହୋଇଛି ଏକାକାର । ଶୁଦ୍ରାକଡ଼ ନାଲରେ ପ୍ରବଳ
ବେଗରେ ଛୁଟିଛି ଜଳଧାର । ଦଶହାତ ଆଗକୁ ଶୁଦ୍ରା ଦୃଶ୍ୟ ନାହିଁ ।
ଆବଡ଼ା ଖାବଡ଼ା ଜଙ୍ଗଲ ଶୁଦ୍ରାରେ ବର୍ଷା ଅନ୍ଧାରରେ ଜପ୍ ଚଳାଇ ଆଗକୁ
ନେବାକୁ ସୁନାମ ସିଂର ସାହସ ହେଉନାହିଁ । ଦୁଇ ପାଖରେ ଲମ୍ବିଲ
ତାଳ ଫଳାଣ୍ଟି ପଥର ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଦୋହଲୁଛି । ତୋଫାନର ବେଗରେ
ଗ୍ରେଟବଡ଼ ତାଳ ମଡ଼ ମଡ଼ ହୋଇ ଭାଙ୍ଗିପଡ଼ୁଛି । ଜପ ଉପରେ ପଡ଼ିଲେ
ହାଡ଼ ଗୋଡ଼ ବୁନା ହୋଇଯିବ ।

ସୁନାମ ସିଂର ବୁଦ୍ଧି ହଜିଲା । ବେଳ ଛଅଟା ହେଲାଣି । ମେଘ ଅନ୍ଧାର
ସଙ୍ଗେ ଘୋଟିଆସିବ ଅନ୍ଧାର ରାତି । ପାଖରେ ଗାଁ ଗଣ୍ଡା ନାହିଁ । ବଣରୁଆରେ
ଅନ୍ୟ କାହାର ଜପ୍ କି ଟ୍ରକ୍ କୁଟିବ ଆସେ ଯାଏ । ଦୁର୍ଗମ ଝଡ଼ ବରଷା,
ଝଟୁଲି ଘଡ଼ଘଡ଼ି ଝଲିଆ ଚମକା, ଅବେଳରେ ଶଗଡ଼ିଆମାନେ ଗାଁ ମୁଣ୍ଡରେ
କେଉଁଠି ଆଣ୍ଡା ନେଇଥିବେ । କାହାର ସାହାଯ୍ୟ ମିଳିବ ନାହିଁ । ଜପ୍ ଅରେ
ଅଟକିଲେ, ପୁଣି ଠେଲଠେଲି ନ କଲେ ଷ୍ଟାର୍ଟ ହେବନାହିଁ । ଶୁଦ୍ରା ଉଠାଣି
ପଡ଼ୁଛି ।

ସମୁଦ୍ରର ଲହଡ଼ି ପରି ଜଳ ବରଷଣ ରୁହାକୁ ରୁହା ମାଡ଼ି ଆସୁଛି ।
ସୁନାମ ସିଂ ଧୀରେ ଧୀରେ ଗାଡ଼ି ଚଳାଇ ଉଠାଣି ଉପରକୁ ନେଲା । ଖୋଲା
ଘାଟ ପାଇ ଗାଡ଼ି ଅଟକାଇ ଇଞ୍ଜିନ ବନ୍ଦ କଲା । ଚିହ୍ନାଶୁଦ୍ରା । ସେ ଜାଣେ,
ଉଠାଣି ଉପରୁ ଲମ୍ବା ଗଡ଼ାଣି ପଡ଼ିବ, ସରିବ ବଡ଼ ନାଲ ପାଖରେ । ଆଗର
ନାଲ ଉପରେ ପୋଲ ନାହିଁ । ଜପ୍ ନାଲ ଭିତରେ ପଶିଯାଏ । ବର୍ଷା ଲାଗି
ରହିଲେ ପାଣି ଫୁଲିଉଠେ । ଶଗଡ଼ ହେଉ ବା ଜପ୍ ହେଉ, ପାଣି ନ ଖସିଲେ
ପାଣି ହେବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । କେତେ ଘଣ୍ଟା ଅଟକିଯିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

ଜପ୍ ପୁରୁଣା ଘୋଡ଼ଣୀର ଛୁଟ ଠାଏ ଠାଏ ଫାଟିଯାଇଛି । ଫାକ-
ବାଟେ ଭିତରେ ପାଣି ଚଳୁଛି । ଯେତେ ଏପାଖ ସେପାଖ କଲେ ମଧ୍ୟ ବନ୍ଧଣା
ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପଦାର୍ଥକୁ ଅଗାଧୁ ଶୁଖିଲା ରଖି ପାରିନାହିଁ । ସବୁ ଓଦା
ହେଇଛି । ସେ ନିଜେ ଓଦା ସରସର ହେଲାଣି ।

ସୁକାନ୍ତର ଅବସ୍ଥା ଏକାପରି । ଜରୁଆ ଦେହକୁ ସେ ଘୋଡ଼ାଇ ରଖିଛି, ମୁଣ୍ଡରେ ମଞ୍ଚଲର ଗୁଡ଼ାଇଛି, ତଥାପି ଗୁଡ଼ ଅଛୁଟି । ନିଶ୍ୱାସ ଗରମ । ଦେହର ଗୋଟିଏ କଡ଼ ଓଦା ହେଲଣି । ମନ ଉଛୁଳୁ ହେଉଛି, ବେକେ ଲାଗୁଛି । ଏକ ଖେପାରେ ତେଲ ହନୁମାନ ପରି ବସାପାଡ଼ାଡ଼ା, ନଫାଳାଳ, ହାମ ଓ ପ୍ରାନ୍ତର ପାଣି ହୋଇ ଜୟପୁର ବସାଘରେ ଉପସ୍ଥିତ ହେବାକୁ ମନ ହେଉଛି । ସେ ନିରୁପାୟ । ସେ ଆଜି ବନ୍ଦୀ । ତା'ର ଜପ ସତେକ ଗୋଟିଏ ସେଲ୍ !

କି ଅପରାଧ ସେ କରିଛି ଏବଂ କାହାର କି ଯତ୍ନ କରିଛି । କିଏ ସେ ଅଭିଯୋଗକାରୀ ? କେଉଁ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ତା ଉପରେ ଓ ତା'ର ପତ୍ନୀଙ୍କ ଦୁହିଁଙ୍କ ଉପରେ ଅନୁନୟନ ଦଣ୍ଡ ବିଧାନ କରିଛନ୍ତି ? ଅରଣ୍ୟ ମଝିରେ, ରସ୍ତା ଉପରେ ସେମାନେ କାଗୁଡ଼ି, ଭେରୁଛନ୍ତି ! ପ୍ରକୃତ ହିଁ ପ୍ରହରୀ । ବର୍ଷା ମୁଷଳ ଧାରରେ ପଡ଼ୁଛି । ବାଧା, ଗୋଇଠା, ଗୁପୁଡ଼ା । ବତାସ ଲାଗି ଗଛଲତାର ମୁଣ୍ଡସିଲ ବଦ୍ରପ । ଘନଘନ ବିଜୁଳର ହସିଲ ଉପହାସ । ଚଢ଼ଚଢ଼ର ଛୁରୁଲ ଆହ୍ୱାନ, ଆସିବୁ ପଦାକୁ ?

କଅଣ କରିବା । ରେ ଅଗାଧୁ, କେତେବେଳେଯାଏ ବାଟରେ ଏପରି ଅଟକି ରହିବା ? ଏ ବର୍ଷା ଶୀଘ୍ର ଗୁଡ଼ଲପରି ମନେହେଉନାହିଁ ।

ଅଗାଧୁ ଉତ୍ତର ଦେଲ ନାହିଁ । ସେ ଓଦା ହେଲଣି । ସେ ଅଭିମାନ କଲଣି । ଚମ୍ପାଫୁଲର ପୁଡ଼ାକୁ ସମୟରେ ସେ ବଛଣା ଉପରେ ରଖିଲ, ତା ଉପରେ ଥୋଇଲ ବଣମନ୍ତ୍ରୀ ଫୁଲର ପୁଡ଼ା । ବୁଲଜାତ ଫୁଲର ମିଶାମିଶି ବାସ ଜପ୍ ଭିତରେ ଉକଟ ଗଛ ଚଢ଼ାଉଛି । ପାଟଲ ଆମ୍ବର ମହକ ତହିଁରେ ମିଶି ପବନକୁ ଓଳନିଆଁ କରିଛି । ପାଟଲ କେନ୍ଦୁ ଓ ଗୁର କୋଲର ଗନ୍ଧ ନାହିଁ । ସେଗୁଡ଼ିକ କାହାକୁ ଦୂରରୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ପାଖକୁ ଗଲେ ଆଖିରେ ପଡ଼ନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଏ ରଙ୍ଗଦଙ୍ଗର ଗୋଲିଆ, ଗୁରିକଣିଆ ଗ୍ରେଟ ଗ୍ରେଟ ପଥରଗୁଡ଼ିକ ନଇନାଲରୁ ଆହୁରଣ କରି ଜପ୍ରେ ଗଦାକବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ

କଅଣ ? ପେପର୍ ଓ ଟ୍ରେଟ୍ କରିବାକୁ ପଥର ଲେଡ଼ା ହେଲେ ଜୟପୁର ଦାଣ୍ଡରେ ଯଥେଷ୍ଟ ଅଛି ।

ଅଗାଧର ନିରବତା ସୁକାନ୍ତକୁ ଉତ୍ତର ଦେଲା, ଅମେ ଆଦେଶର ଦାପ, ମୁଁ ସତର୍କ କରି କହୁଥିଲି, ଜୟପୁରରେ ଚମ୍ପାଫୁଲ ମିଳେ, ବଣମଝିର ଅଭାବ ନାହିଁ, ଖଟା ଅମ୍ଳ ବା କଅଣ ହେବ, କେନ୍ଦୁ ଓ ଗୁରକୋଳି ତମ ପିଲାଏ ଖାଇବେ ନାହିଁ । କଳା ଧଳା, ନାଲି ଝୁପଳ ଖଣ୍ଡ ଏଣେତେଣେ ପଡ଼ିବ । ଦେଖନ୍ତୁ ଆଜ୍ଞା, ଦଶଦଶ ଅନ୍ଧାର କରି ମେଘ ଘୋଟି ଅସୁସ୍ଥ, ବାରମ୍ବାର ଜପ୍ ଅଟକାଇ ଏସବୁ ଆହରଣ କରିବା ଲେଡ଼ା ନାହିଁ । କରୁଆ ଦେହରେ ଜପ୍ ଠେଲି ଷ୍ଟାର୍ଟ କରିବାରେ କି ଅନନ୍ଦ ମିଳୁଛି ? ସମୟ ବିତବ, ହଇରାଣ ହେବା । ସକାଳୁ ଆପଣ ଉପାସରେ ବାହାରିଛନ୍ତି ।

ଢ୍ରାଘତର ପୁନାମ ସିଂ ଚୁନି ହୋଇ ବସିଛି । ତଳକୁ ଓହ୍ଲାଇ ବଢ଼ି-ଖଣ୍ଡେ ଟାଣିବାକୁ ମନ ହେଉଥିବ, ଉପାୟ ନାହିଁ । ସେ କଣେଇ ଗୁଡ଼ୁଛି । ତାର ଅଖି ଆଗରୁ ପାବଧାନ କରି ଦେଲଣି, ମତେ ଚିହ୍ନ ପରୁର ନାହିଁ, ଅନେକ ହାକିମ ଦେଖିଲଣି, ଜଣକୁ ଗୋଟିଏ ପ୍ରକୃତ । ଏକରୁ ଅରେକ ବଡ଼ ମଣ୍ଡି, ସମସ୍ତେ ଭାବନ୍ତି, ମୁଁ ସବୁଠୁ ବୁଦ୍ଧିଆ, ସଜୋଟ, କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷ, ମୋ ଚଳା କାମ ଅଚଳ ହେବ, ମୁଁ ଗଲେ ସବୁ ଭୁଞ୍ଜି ପଡ଼ିବ । ମୁଁ, କେବଳମୁଁ ।

ପୁନାମ ସିଂ ମନେ ମନେ ନିସ୍ବସ୍ତ । ବହୁତ ପରା ନିଜ ଭିତରେ ନିଜକୁ, ଅତି ଲେମ୍ବୁ ଚିପୁଡ଼ିଲେ ପିତା, ଅତି ଦକ୍ଷତାର ପରିଚୟ ନିଜ ପାଖରେ ନିଜେ ଦେଇ ଜରି ଭେରୁଛି । ତୁମର ନାଲି ଭୁଞ୍ଜିବ କି ? ଅମ୍ବିକାବାବୁ ନିଶ୍ଚିନ୍ତରେ ଘରେ ବସିଥିବେ, କବାଟ ଝରକା ବନ୍ଦକରି ଭଗବତ୍ ଗୀତ ମୁଣ୍ଡ କରୁଥିବେ ।

ସ୍ବରୁଦ୍ଧି ନିଜ ଘରଭିତରେ ଆଲୁଅ ଜାଲି ଲଢ଼ର ପରିମାଣ ହୁସାବ କରୁଥିବେ ।

ବଜାଲାଘର ବାରଣ୍ଡାରେ ବସି ଶୋଭାବତୀ ଖିଲ୍‌ଲିଲ୍ ହସୁଥିବ । ମୁଣ୍ଡରେ ଜଡ଼ାତେଲ ବୋଲି ବର୍ଷାକୁ ଚାହିଁ ଭରୁଥିବ, ଡରିହରି ପହଳ ସହଳ ସେ ପଳାଇଲେ ।

ସୁକାନ୍ତର ଅଖି ଅଗରେ ଉଭାହେଉଛି ରମା । ବାରଣ୍ଡା ଉପରେ ସେ ଠାଆ ହୋଇଛି, ପାଖରେ କିନ୍ତୁ, କାଖରେ ଲା । ଅକୁଳ ଆଖିରେ ଚାହିଁଛି ରାସ୍ତାର ଦୁଇଆଡ଼କୁ ।

ବର୍ଷାର କୋପ କମି କମି ଆସୁଛି । ପବନର ବେଗ ଉଠା ହେଲଣି । ରହି ରହିକା ବଳିର ଝଲକ, ଘଡ଼ଘଡ଼ି । ସଞ୍ଜର ଅନ୍ଧାର ଘୋଟି ଆସୁଛି । ଶୀଘ୍ର ନ ଗଲେ ଅସୁବିଧାରେ ପଡ଼ିବାକୁ ହେବ । ପୁନାମ ସିଂ ଛତାଧରି ଆଗର ନାଲକୁ ଦେଖିଆସିଲଣି । ଦ୍ରୁତବେଗରେ ବଲାଗଣ୍ଡିଏ ପାଣି ଚାଲୁଛି । ଯାବଧାନତାର ଦୃଢ଼ ନେଲେ ଜିପ୍ଟି ପାରି ହୋଇଯିବ । ଅଧିକ ବଳମ୍ବ କଲେ, ଦୂର ପାଣି ନାଲରେ ପଡ଼ିଲେ, ପାଣିର ଗଭୀରତା ବଢ଼ିବ । ସେପାଖକୁ ଯାଇ ହେବ ନାହିଁ । ପୁଣି ପାଣି କମିବାଯାଏ ଅପେକ୍ଷା ଜଳବାକୁ ପଡ଼ିବ, କେତେବେଳେ ଲାଗିବ କିଏ ଜାଣେ ? ଚାଡ଼ି ଚଳାଇବାକୁ ପୁନାମ ମନ କଲଣି ।

ସୁକାନ୍ତ ଅଖି ଖୋଲିଲା, ଆଖି ମଲିଲା । ବାଧାହୋଇ ଅଟକି ଆଲସ୍ୟରେ ବେଳ ବିତାଇବା ଜବନରେ ବହୁତାର ଘଟିଯାଇଛି । ନିଶ୍ଚଳ ହୋଇ ବସିଲେ ଆଖିପତା ମାଡ଼ି ମାଡ଼ି ପଡ଼େ, ଚାହିଁକା ଶ୍ଵାନନଦ୍ରା ଲହଡ଼ି ପରେ ଲହଡ଼ି ପରି ଆସେ ଓ ଭାଙ୍ଗେ, ବାରଗୁଞ୍ଜିଆ ଭାବନା ଆସେ ଓ ଯାଏ । ଘଟିଲା-ଘଟଣାର ସ୍ମୃତି ପାତଳା ବାଦଲ ପରି ମୁହୂର୍ତ୍ତକରେ ଘୋଟିଆସେ, ଘଟ ବଦଳାଇ ଭାସିଯାଏ ଅତୀତର ବିଚାରକୁ ଅବାସ୍ତବ ଭବିଷ୍ୟତକୁ । ଦେବକାଳର ଅସୁଖିଆଣୀ ଆଶାର ସୁନେଲି ରଙ୍ଗରେ ରଞ୍ଜିତ ହୁଏ ନ ଧଟିଲ ଘଟଣାର ଘଟିଲ ଭବିଷ୍ୟତ । ଅଜାଣତରେ ମାରବ ଓଠରେ ଉଦତ ହୁଏ ଉଷିତ ଉଷା ।

ପୁଣି, ଭୟଦୁରଶାର ଉଚ୍ଚାଟିଆ କଳାଘୁମର ମେଘ ଅତୀତର ବିଗତ-ଭବିଷ୍ୟତକୁ ଅମାୟାରରେ ଅଛାଡ଼ି ଦିଏ, ବିକଳର ବିକଳ ବିଳାପ ବିକର

କରେ ସେହି ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ, ବକଟ-ଘଟନ । ଛନଛନ ମନ ଶ୍ରେଦନ କରେ,
ଅରଥର ହୃଦ ଗୁଡ଼ରେ ସ୍ପନ୍ଦନ । ଜଳଜଳ ଗୁଡ଼ିଲ ଆଖିକୁ ବର୍ତ୍ତମାନର ଚଳନ୍ତା
ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ, କାନକୁ ଶବଦ ଶୁଭେନାହିଁ, ଆଖିରେ ଲାଖେ
ଅଜଣା ଭୟର ଗୁମ୍ଫା ।

ସୁନାଝଡ଼ିକା ସୁଭଦ୍ରା ବିଦ୍ରୋହ କରିଛି । ପିତାମାତାଙ୍କର ଅବାଧ
ହୋଇଛି । ସତ୍ୟଅପାର କଥା ସେ ମାନିନାହିଁ । ସୁକାନ୍ତ ଗଳାରେ ବାନ୍ଧି
ବେଶ୍ମନ କରି ଆଖିରୁ ଲୋତକ ଝରାଇ ସେ କହୁଛି, ତମଛଡ଼ା ମୁଁ ଅଉ କାହାର
ପତ୍ନୀ ହୋଇ ପାରିବି ନାହିଁ, ତମେ ମୋର ଜୀବନସଂସ୍ଥ, ମତେ ଦୂରେଇ
ଦିଅନାହିଁ, ମୋତେ ଯାଙ୍ଗରେ ନିଅ, ନାହିଁ କଲେ ମୁଁ ଜୀବନ ହାରିବି ।

ନିଶା ଚଢ଼ିଛି । ଝଡ଼, ବର୍ଷା ।

ସୁକାନ୍ତ ! ଅପା ତାକୁଛନ୍ତି ।

ମୁଁ ତାକୁ ବିବାହ କରିବି, ଅପା ।

ହଁ, ନିର୍ଲକ୍ଷ ! ଦରିଦ୍ର ମୂଲିଅର ପୁଅ, ପରଘରେ ଥାଇ ପେଟ
ପୋଷିବାକୁ ପାଠ ପଢ଼ୁଛି । ନିଜ ରକ୍ଷା ଅନୁସନ୍ଧାନ । ଧନଘରର ଅଲିଅଳ ଅଜ୍ଞାନ
ବିଅର ହାତ ଧରିବାକୁ ତୋର ଲୋକହସା ଦୁଃସାହସ ତ କମ୍ ନୁହେଁ ! କାଲି
ସକାଳୁ ତୁ ଏ ଘରଛାଡ଼ି ଚାଲିଯା । ତୋ କପାଳରେ ଭିକ ମାଗିବା ଯୋଗ
ଅଛି । ତୋ ମୁହଁ ଗୁଡ଼ି ଯୋଗାଏ ନାହିଁ । କୁଳାଙ୍ଗାର ଟୋକା, ବଡ଼
ନପାହୁଣ୍ଟ ଏ ଘରଛାଡ଼ି ତୋତେ ଚାଲିଯିବାକୁ ହେବ, ନେହଲେ ମୁଁ ମୋ
ଜୀବନ ହାରିଦେବି ।

ସୁଭଦ୍ରା ହସି ଉଠିଲା, କହିଲା, କେହି କୁଅଡ଼େ ଯାଅନା । ମୁଁ, ମୁଁ
ଚାଲିଯିବି, ମୋର ଚନ୍ଦ୍ରା ଆଉ କାହାକୁ ଲାଗିବ ନାହିଁ ।

ସୁଭଦ୍ରା ହସହସ ହୋଇ ଘରୁ ବାହାର ଗଲା । ସତ୍ୟଅପା ତା'ର
ଅନୁଗମନ କଲା ।

ସମସ୍ତେ ସେମାନେ ସମ୍ମତ । ସୁକାନ୍ତ ଭଲ ପିଲା, ସୁକାନ୍ତ ମଣିଷ ହେଉ ।
ସୁଭଦ୍ରା ପିଲାଟା, ସେ ଚଲଣ ଚଉର ହେଉ, ଭଲମନ୍ଦ ବୁଝୁ, ଘରକରଣା ଶିଖୁ,
ସେଇଠୁ ।

ସୁଭଦ୍ରାକୁ ସେ ବିବାହ କରିଛୁ ।

ଆନନ୍ଦରେ ଜୀବନ କଟୁଛି । କୁନ୍ତୁ ଓ ଇରା ତା'ର ଦିଉଟି ସନ୍ତାନ ।
ସମସ୍ତେ ଦଶିଯାଉଛନ୍ତି ତା'ର ଆଖିକୁ । ଜୟପୁର ଘର, ସୁଭଦ୍ରା ପାଖରେ
ସୁକାନ୍ତ, ତା କୋଳରେ ଇରା, ସୁକାନ୍ତ କୋଳରେ କୁନ୍ତୁ ।

ସୁଖର ସଂସାର !

ଘର ଭିତରକୁ ପଶିଆସୁଛି ରମା, ଆଲୁର ବେଶ, ଆଖିରେ ବିସ୍ମୟ,
ଓଠରେ ସ୍ମିତ, ହାତରେ ଜଳଖିଆ ପ୍ଲେଟ । ପଚାରିଛୁ, କିଏ ମ ସେ ?

କିଏ ? କାହିଁ ?

ସୁକାନ୍ତ ଆଖି ଖୋଲିଲା ।

ଜୟ ଛୁଟିଛି । ଆଲୁଅ ନିସ୍ତ୍ରାନ୍ତ । ସଲଖ କାଦୁଆ ଘସାର ବେଶୀ ଦୂର
ଦେଖାଯାଉନାହିଁ । ଆଲୋକର ଦିଉଟି ସ୍ତମ୍ଭ ଅଦୂରରେ ଏକାଠି ହୋଇ ଝରିଲା
ବରଷା ଭେଦ କରି ଖଣ୍ଡେ ଦୂରଯାଏ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ କରୁଛି । ବସାଯାଉ ପଛରେ
ରହୁଲଣି । ଦୁଇପାଖେ ଗନ୍ଧର ବଳି । ଝଡ଼ ତୋଫାନ ନାହିଁ । ବରଷାର
ଫଗୁଡ଼ା କମିଛି । ବରଗୁମ୍ଫା ପାଖେଇ ଆସିଲା । ଜୟପୁର ବେଶୀ ଦୂର ନାହିଁ ।
ରେଡ଼ିୟମ୍ ଓୟାର୍ ସୁରୁଇ ଦେଇଛି, ରାତି ଆଠଟା ଡେଇଁଲଣି । ଘଣ୍ଟାକ
ଭିତରେ ଜୟପୁର ହେବ ।

ଆଜି ରାତିରେ ସେ ଦରପଦା ହୋଇ ଫେରି ଆସିବ ବୋଲି ରମା
କେବେ ଅନୁମାନ କରି ନଥିବ । ପିଲା ଦିଉଟିକୁ କୋଳରେ ପୁରାଇ ନିଶ୍ଚିନ୍ତରେ
ସେ ଶୋଇପଡ଼ିଥିବ । ତାଙ୍କ ଶୁଣି ସେ ଉଠି ଆସିବ, ଦେଖିବ, ସୁକାନ୍ତ
ଫେରିଛି । ହୁଏତ ତା'ର ବ୍ୟାକୁଳତା ପ୍ରକାଶ ପାଇବ, ଏ ଖାଇବେ
କଅଣ ? ଭୋକରେ ତାଙ୍କର ପେଟ ଗର୍ଜୁଥିବ, ଯାଏ, ଚାଲି ଲାଗାଏ ।

ଶୁଣ ମ ରମା !

ତମେ ଲୁଗା ଜାମା ପାଲଟୁ ପାଲଟୁ ମୁଁ ଜଳିଷିଆ କରି ଆଣେ ।
ଅଗେ ଝାଙ୍କପିଙ୍କ ସୁସ୍ଥ ହୁଅ, ଯେଉଁଠୁ ତମର ଯବୁ ଗଲୁ ଶୁଣିବି । ପିଲଙ୍କୁ
ଉଠାନା । ଆଗେ ରଜିଆ, ବାବୁଙ୍କୁ ଏ ଶୁଣିଲୁ ଜାମା ଦେବୁଟି, ସେ ବଦଳି
ପକାନ୍ତୁ, ମୁଁ ଭୁଲି ଲଗାଏ ।

ସେହି ରମାମାନଙ୍କୁ ଅଙ୍ଗେ କେଦାଳ ଯବୁ ଘଟଣା ବଢ଼ିଲେ
ସେମାନଙ୍କୁ ଗଲୁ ପରି ଲାଗେ । ସେମାନଙ୍କର ଅନ୍ୟମନସ୍କ ହୁଁ ହୁଁ ଜଣାଇ
ଦଏ ଯେ, ସେମାନେ ଅଧା ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି ଅବା ମୋଟେ ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି
ନାହିଁ । ଯେଉଁ ଅପଦବେଦ ଯଙ୍ଗେ ଲାଢ଼ି ସେହିମାନଙ୍କର ଭବିଷ୍ୟତ ପାଇଁ
ଗୁଳିଗୁଳି ଜାଗୁଡ଼ି ଧରିବାକୁ ପଡ଼େ, ସେଥିରୁ ଭୟଙ୍କର ଘଟଣାକୁ ସେମାନେ
ମନେ ମନ ଗଢ଼ା କାହାଣୀ !

ସୁଦାନ୍ତର ଅତି ମାଡ଼ିମାଡ଼ି ପଡ଼ୁଛି ।

ଦେହ ଅଳ୍ପ ଭଲ ଲାଗୁଛି, କିନ୍ତୁ ମନ ହୋଇଛି ବଞ୍ଚଳ । ଗୁରୁଦିନ
ହେଲା ସେ ଗଲେଣି, ଡବର ପଠାଇଲେ ନାହିଁ । ଘରର ହାଲଗୁଲ
ପାଇଲେ ନାହିଁ । ମରଣର ଦୁଆରୁ ସେ ଫେରି ଅସିଛି ଏହା ସେ
ଶୁଣିବେ ସିନା ଜାଣିବେ ନାହିଁ, ଦେଖିବେ, ତାଙ୍କର ପୁରୁଣା ସଂସାର
ପୁଣ୍ୟପରି ଅଛି; ପୁଣ୍ୟପରି ଗୁଲିଛି । କାମ କାମ ହୋଇ ସେ ବାଜିଆ ।

ଯାହା ସେ ହେଉଛି, ଜଗଜ୍ଜନନୀ ତାଙ୍କୁ ସୁସ୍ଥ ଓ ନିରାପଦରେ ଫେରାଇ
ଆଣ୍ଟେ ।

କୁନ୍ତୁ ଓ ଲୋକଙ୍କୁ ପାଖରେ ଶୁଅଇବାକୁ ଜୟନ୍ତୀ ଅନୁରୋଧ କଲେ ।
କଲେ ଯେତେ ବୁଝାଇଲେ ସେ ମଜିଲା ନାହିଁ । ରମାକୁ କୁଣ୍ଡାଇ ଧରିଲା,
କାନ୍ଦିଲା । ସେ ନ ଗଲେ କୁନ୍ତୁ ଯିବନାହିଁ ବୋଲି ମନା କରିଦେଲା, ଆଲମାରି
କରିବେ ଲୁଲେ । ଜୟନ୍ତୀ ମନରେ ଦୁଃଖ କରିଥିବେ ।

ହୁଳଧରବାବୁ କହିଲେ, ତାଙ୍କ ମାଆଙ୍କ ପାଖରେ ଯେମାନେ ଥାଉନୁ ।

କନ୍ୟା କହିଲେ, ହେଉ, ଆରେ କୁହୁ, ଅଉ ମୁଁ ତୋ ମାଉସୀ ହେବି ନାହିଁ, କି ଟିକପୁଅକୁ ଦେଖାଇବାକୁ କାଲି ତତେ ନେବି ନାହିଁ । ଭାବ ମୋର ସୁନା ଝିଅ, ସେ ମୋ ହାତେ ଅସିବ ।

ଭାବ ରମାର ବେଳକୁ କୁଣ୍ଡାଇ ଧରିଲା ।

ଅକୃତଜ୍ଞ ପିଲା ଭଙ୍ଗଟା ।

ଯେମାନେ ଫେରିଗଲେ, ଯେମାନଙ୍କର ଗୁଣ ସୁଝାଇ ପାରିବି ନାହିଁ । କୁହୁ ଓ ଭାବକୁ ଯେମାନେ କେଡ଼େ ଭଲ ପାଆନ୍ତି ?

ପିଲା ଦହେଁ ଶୋଇପଡ଼ିଲେଣି । ହରି ଓ ପାଟଣା ଆଜି ରାତିରେ ଘରେ ରହୁବାକୁ ମନା କରିଦେଲେ । ଦାଣ୍ଡଘରେ ଏକା ରହିଥା । ଶୋଇଛ । ତର ତର ଲଗୁଛି । ଝୁଲୁ ନଅଟା ହେଲଣି । ବାହାରେ ଝିପିଝିପି ବର୍ଷା । ଘର ଭିତର ଅନ୍ଧାର ।

ରମା ଆଖି ବୁଜି ଶୋଇଛି । ତାହାଣ ଅଖିପତା ଗୋଦରିଆ ଲଗୁଛି । ଆଖି ତଳ ବ୍ରଣ ଉପରର ପଟି ଅଡ଼ୁଆ ଲଗୁଛି । ବ୍ୟଥା କମିଲଣି । ତଥାପି ସେ ପରାସ ରହୁଛି, ନିଜ କଲ କର୍ମର ଫଳ ।

ହେଉ ଯେଉଁଆ । କାହିଁକି ଏପରି କଲ, ଫଳ ପାଇଲ ତ, ଅନେକ ଏପରି କହନ୍ତି । ନିଜ କଲ କାମ ଓ ତାର ଫଳ କଥା ଭୁଲିଯାଇଥାନ୍ତି । ପ୍ରମତ୍ତେ ଯବୁବେଳେ ଯବୁକଥା ଧୀରଣ୍ଡିର ହୋଇ ଭବିଷ୍ୟର ଫଳାଫଳ କଅଣ ହେବ ଗଣନା କରି, ଆଗେଇ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ଭଲ ହେବ ବିରୁଦ୍ଧ କଲେ, ଫଳ ହୋଇଯାଏ, ଜାଣିଲ କଥା ପାସୋର ଯାଏ । ମଣିଷ ଝୁଣିଲେ ବାଟକୁ ଚନ୍ଦ୍ରେ, ତଥାପି, ସେ ଚାହିଁ ଚାହିଁ ଜଳକା ହୁଏ ।

ଘୋଟି ଆସୁଛି ଜ୍ଞାନହରା ନିଦ । ମୁଣ୍ଡ ଝାକୁଛି । ଏକେବନ ହେଲ ଯେ କାହିଁକି ଫେରିଲେ ନାହିଁ ? ନିଜକୁ ସେ ଅତି ବୁଦ୍ଧିଆ ମଣନ୍ତି । ଅପଦବିପଦକୁ ଉପହାସ କରନ୍ତି ।

କହନ୍ତି, ଶୁଣ ରମା, ଭୟକୁ ଭୟ କରୁଥିଲେ ସେ ଡରୁଥିବ, ମାଡ଼ି
ଚକଟି ଆଗେଇଗଲେ ସେ ଦୂରେଇ ଯିବ । ବିପଦ ଅସି ଆଗରେ ଠିଆହେଲେ
ପରିତ୍ରାଣର ଉପାୟ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ, ଫଳାଫଳ ଯାହା ହେବାର
ହେଉଥାଉ । ମଣିଷର ଶେଷ ପରିଣତ ସେ ମରଣ । ଦୁଇଥର ବେହ
ମରେନାହିଁ । ମରଣକୁ ଜିତି ନ ପାରିଲେ, ମୋତେ ଛାଡ଼ିଯାଅ କହୁ ତା'ର
ଶରଣ ମୁଁ ପଶିବି ନାହିଁ । ଟାଣ ହୋଇ ମୁଁ ଠିଆହେବି, ନେଉ ସେ, ଝାମ୍ପି
ନେଉ ।

ଏ କି ରୁଲିପାଉଁଶ କଥା କହୁଛ ? ଅପଦବିପଦ ପାଖରୁ ଦୂରେଇ
ରହୁବା ଭଲ ।

ଦୂରେଇ ରହୁବା ଭଲ ।

ମୁଣ୍ଡ ଆଉଁସି ଗେହ୍ଲୋଇ କହନ୍ତି ସେ, ତମର ମୂଳବୀନ୍ ଉପଦେଶ
ମାନିଲେ ଖଟ ଉପରୁ ତଳକୁ ପାଦ ବଢ଼ାଇ ହେବନାହିଁ । ବିପଦ ଯବୁଠି ଅଛି ।
ଅବୁନକ ସେ ଆସି ପହଞ୍ଚେ, ବୁଦ୍ଧି ହଜାଏ । ଏପରି ଗୋଟାଏ ଘଟଣା ହେବ
ବୋଲି ମୁଁ ଆଗରୁ ଜାଣି ନ ଥିଲି, ଏପରି ବିପଦ ମଝିରୁ ପରିତ୍ରାଣ ପାଇ ଜୀବନ
ଧରି ରୁମ ପାଖକୁ ଫେରିଆସି ପାରିବି ବୋଲି ମୋର ପରତେ ନଥିଲା ।
ମାଲ୍‌କାନ୍‌ଗିରିର ରକ୍ଷିତ ଅରଣ୍ୟ ଭିତରେ ବାଟ ହଜାଇ ଶୁଭଟି ସେଇଠି
କଟାଇବି ଏକାକ୍ଷୀ, ଏପରି ଧାରଣା ମୋ ମନକୁ ଆସନ୍ତା ବା କିପରି ?

ଯାହା ବାସ୍ତବ, ତମକୁ ସେ ଅସମ୍ଭବ ପରି ଲାଗିବ ରମା, କେତେ
ପାହାଡ଼, ଅରଣ୍ୟ, ନଦୀନାଳ, ଜଳପ୍ରପାତ ତମେ ଦେଖିଛ, ମୋର ସେ
ଦିନର ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ଅବଶ୍ୟ ଅନୁମାନ କରିପାରିବ, ଉପଲବ୍ଧ କରିପାରିବ ।

ଯାହା ମୁଁ ଅଜେ ନିଷ୍କଳି, କିପରି ରୁମ ଆଗରେ ପ୍ରକାଶ କରିପାରିବ ?

ଦିନ ଦୁଇ ପ୍ରହର । ଟାଣିଶର ଆକାଶ ବୁକୁରେ ଭସିଲା ବଉଦର
ଫାଙ୍କରେ ମୁହଁ ଗଲାଇ ତଳକୁ ଆସୁଥିଲା, ବଉଦ ମାଡ଼ିଆସିଲେ, ଘୋଟି-
ଆସୁଥିଲା ଭୁଇଁ । ଫୁଷ ଓ ଦୁଃଖ, ଆଶା ଓ ନୈରାଶ୍ୟ ପରି ଆଲୁଅ ଓ ଭୁଇଁର
ଗୋଡ଼ିଆ ଗୋଡ଼ି ଖେଳ ଖୁସି ଲଗୁଥିଲା, ମନରେ ଉତ୍ସାହ ଆସୁଥିଲା ।

କସ୍ତୁରୀରୁ ପଞ୍ଚସିଂ ମାଲ ମାଲକାନଗିରି, ଅସାଧ୍ୟ ବାଟ । ଅରଣ୍ୟ
ଘାଟି ଓ ଅରଣ୍ୟ ! ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଜଳସେଚନ ଯୋଜନାମାନଙ୍କର ସମ୍ଭାବନା ତଦନ୍ତ
କରିବାକୁ ମାଲକାନଗିରି ଗୁଡ଼ି ଆମେ ଅରଣ୍ୟରେ ପ୍ରବେଶିଲୁ ରମା, ସଙ୍ଗରେ
ମୋର ଆଉ ଗୁରୁ ପାଞ୍ଚଜଣ ଲୋକ ଥିଲେ ।

କଷ୍ଟ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଆନନ୍ଦ ! ମନେ ହେଉଥିଲା, ସେତେବୃତ୍ତୀ ପୁର ଫେରି-
ଅସିଛି, ରମା, ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଓ ସୀତା ଏହି ଅରଣ୍ୟ ଭିତରେ କେଉଁଠି ଭ୍ରମଣସେବ,
ଦେଖାଦେବ । ମାଲକାନଗିରି ସଙ୍ଗେ କଅଣ ମାଲ୍ୟବନ୍ତ ଗିରି ଅଥବା ମଲ୍ଲୀକାନ-
ଗିରି ? ସତେ କଣ ସତୀ ସୀତା ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସଙ୍ଗନାରେ ସ୍ନାନ କରିଥିଲେ ?
କେଜାଣିବା, ଶ୍ରେଷ୍ଠ ତମସାନଙ୍କର କେଉଁ ନିରୁଦ୍ଧ ଘାଟରେ ଅସାବଧାନ
ହୋଇ ସ୍ନାନ କରୁଥିବା ଅବସ୍ଥାରେ ମଲ୍ଲୀକାନଗିରିର ଭଜକନ୍ୟା ଓ ତାଙ୍କର
ସହଚରମାନେ ସୀତାଙ୍କର ଅସାବଧାନତା ଦେଖି ହସିଥିଲେ । ସଙ୍ଗଣିଭେମଣୀ
ସେମାନଙ୍କୁ ଅଭିଶାପ ଦେଇଥିଲେ, ତମେମାନେ ମୋତେ ଉପହାସ କଲ, ମୁଁ
ଅଭିଶାପ ଦେଉଛି, ତମେ ଭଲଗୁ ରହୁବ; ବସନ ପିନ୍ଧିଲେ ତମର ଗୁଡ଼
ଫାଟିଯିବ ।

ସେଥିପାଇଁ ସେମାନେ ଭଲଗୁ । କେବଳ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଘୋଡ଼ାଇବାକୁ ଗୁରୁ
ଆଜ୍ଞା ରଞ୍ଜିତାର ଶ୍ରେଷ୍ଠ କନା.ବା ବକଳଙ୍ଗେ, ଆଗପାଖରେ ଅଶ୍ୱାରୁ ଝୁଲୁଣି,
ଦୁଇଜଣ ମଝିରେ, ଆଶୁ ଉପରଯାଏ । କେତେ କାକୁଡ଼ିମିନତି ପରେ
ଜଗଜ୍ଜନନୀ ସତୀ ସୀତା ତାଙ୍କ ଅଭିଶାପକୁ ଏତିକି କୋହଳ କରିଥିଲେ ।

ସେମାନେ ବଣ୍ଟାଧରଜା, ବାଲର ସଞ୍ଜୁଳ ବାଲିମେଳାପାଖ ପାହାଡ଼-
ମାଲ ଉପରେ ସେମାନଙ୍କର ଗ୍ରାମଗୁଡ଼ିକ । ସେମାନେ ମଲ୍ଲୀକାନଗିରିରୁ
ଦଶକୋଶ ଦୂର ବାଲିମେଳା ପାହାଡ଼ ଉପରକୁ ପଳାଇଗଲେ । ସେହିମାନେ
ଏବେ ସଙ୍ଗନା, ତମସା ନଦୀ ଓ ସେ ଦିଗୁଟି ମିଶିଥିବା ପଟେରୁ ନଦୀର ଦୁଇ
ପାଖରେ ବାସକରନ୍ତି, ସେମାନେ ଅନ୍ୟ ଜାତିର ଲୋକ, କୋୟା କନ୍ଧ ।

ଏତେ କଅଣ ସତକଥା ? ବଣ୍ଟାସ ହେଉନାହିଁ କି ମିଛ ବୋଲି ମନେ
କରିବାକୁ ସାହସ ହେଉନାହିଁ ।

ମିଛ ହେଉ କି ସତ ହେଉ, କିମ୍ବଦନ୍ତୀ ଚଳିଆସିବୁ, ରମା, ସେମାନେ ଏ କଥା କହନ୍ତି, ଏହା ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ଏପରି ବିଶ୍ୱାସ ମିଛ; ଏପରି ଧାରଣା ଜନ୍ମାଇବାକୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠା କରି ଅନେକ କର୍ମରୁଷ ସେମାନଙ୍କୁ ବଢ଼ନ ପିନ୍ଧାଇପାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରି ବଢ଼ିଲ ହୋଇଛନ୍ତି । ନାରୀମାନେ ମୁଣ୍ଡର କେଶ ଯାକି ଲକ୍ଷ୍ମୀ ହୁଅନ୍ତି । ସେମାନେ କଳା ବା ଅଳ୍ପ ଶ୍ୟାମଳ ।

ଅସନା, ଅଶୋଭନ ଦଶୁଧିବେ ତ ।

ତମ ଆମର ଆଖିକୁ ରମା, କିନ୍ତୁ ସେମାନେ ବି ବସ ହୁଅନ୍ତି, ପତି-ସୋହାଗିନୀ ହୁଅନ୍ତି, ଜନନୀ ହୋଇ ମାତୃତ୍ୱର ଟେକ ରଖନ୍ତି । ଦାମ୍ପତ୍ୟ ଜୀବନର ପବିତ୍ର ପଥରୁ କାମନାର ଅରମ୍ଭକୁ ଗୋଡ଼ ବଢ଼ାଇଲେ ନିହମାକରେ, ଦ୍ୟୁନର୍ତ୍ତର ଘରଣୀ ଓ ବହୁ ପୁତ୍ର କନ୍ୟାଙ୍କର ଜନନୀ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତାର ଓ ତାର ସ୍ନେହର ଗଣ୍ଡିରୁ ମୁଣ୍ଡ ଅଲଗା ହୁଏ । ଜଣା ପଡ଼ିଲେ ସ୍ତମ୍ଭୀ ହିଁ ଏହା କରେ । ରକ୍ତାକ୍ତ ମୁଣ୍ଡ ଦର୍ପଣକୁ ଦୁଇହାତରେ ଧରି ସେ ନିଜେ ଆସି ଆନାରେ ଉପସ୍ଥିତ ହୁଏ । ଦୁଃଖ ନାହିଁ, କି ମନରେ ଅନୁତାପ ନାହିଁ । ପ୍ରଗାଢ଼ ପ୍ରେମର ଏହା କଅଣ ନମୁନା ନୁହେଁ କି ରମା ?

ହଁ, ପ୍ରଗାଢ଼ ସ୍ନେହ ! କାହିଁକି ସେ ଅନ୍ୟ ପୁରୁଷର ସ୍ନେହକୁ ଗ୍ରହଣ କଲ ଓ ଅରମ୍ଭକୁ ଗୋଡ଼ ବଢ଼ାଇଲ, ସେକଥା କେହି ଅନୁଘଟନ କରେ କି ? କେଉଁ ନାରୀ କେବେ ତାର ସନ୍ତାନମାନଙ୍କର ପିତାର ଓ ଅନ୍ୟ ମନୋ-ହୀନତାର ଦୁଇଟି ରକ୍ତାକ୍ତ ମୁଣ୍ଡ ହାତରେ ଧରି କେଉଁ ଆନାରେ ଉପସ୍ଥିତ ହେବାର ସମ୍ଭାବ ପାଇଛି ?

ରକ୍ତାକ୍ତ ମୁଣ୍ଡ, ରକ୍ତ ଦଶୁନାହିଁ, କେବଳ ଦର୍ପଣ କଟା ମୁଣ୍ଡ ଟେବୁଲ ଉପରେ ରଖାହୋଇଛି । ଆନା ଘର ଲୋକାରଣ୍ୟ । ଟେବୁଲ ଅରପାଖରେ ପୋଲିସ ଦାସ୍ତୋରା ବସି କଅଣ ଲେଖିଛନ୍ତି । ଟେବୁଲ ଏପାଖେ ଠିଆ-ହୋଇଛନ୍ତି—କିଏ ସେ ?

ସ୍ତନ ନିଦ୍ରା ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ସ୍ତନ ଅରଥର କମ୍ପୁଛି ।

ରମା ଆସି ଖୋଲିଲା । ଘରଭିତର ଅନ୍ଧାର । ଝିପି ଝିପି ବରଷାର
 ଗବଦ ଶୁଭୁଛି । ମୁଣ୍ଡ ଡ୍ରମୁଛି । ହାତ ଅଣ୍ଟାଲିଲା । ପାଖରେ ଇନ୍ଦ୍ର ଶୋଇଛି,
 ଝୁଲୁଛି । ତା' ଆରକ୍ତତେ କୁନ୍ନୁ । ଅନ୍ଧାର ଭୟଙ୍କର ଦଶୁଛି । ତଳଅଙ୍ଗୁଳ
 ଗ୍ରେଟ ଟକ ଟେକ ଅଲୁଅ ଜଳାଇଲା । ମଗାରି ଟେକ ହାତ ଗଳାଇ
 ଚାରିଆଡ଼ ଦେଖିଲା । ଯବୁ ଯେମିତି ପୁଷ୍ପପରି ରହୁଛି । ସେ ବସୁଛି । ପିଲଟି-
 ମାନେ ପାଖରେ ଶୋଇଛନ୍ତି । ଜୟନ୍ତୀ ଓ ହଳଧର କେତେବେଳୁ
 ଚାଲିଗଲେଣି । ଯେମାନେ ନିଶ୍ଚିନ୍ତରେ ନିଜ ଘରେ ଶୋଇଥିବେ ।

ହଳଧର ଭଲଲେନ । ସ୍ନେହ, ଭଦ୍ର ଓ କର୍ତ୍ତବ୍ୟପରାୟଣ । କାହିଁକି ରମା
 ଏପରି ଭୟଙ୍କର ଧାରଣାର ସ୍ବପ୍ନ ଦେଖିଲା ?

ହାତ ଟାଣି ଅଲୁଅ ଲୁଗାଇଲା । ଟକ ଅଲୁଅ ତଳଅଙ୍ଗୁଳରେ
 ରଖିଲା । ଉଠି ବସିଲା ଖଟଉପରେ । ତଥାପି ଦେହ ଥରୁଛି, ମୁଣ୍ଡ
 ଡ୍ରମୁଛି ।

ବାହାରେ ବର୍ଷାର ଗୋପ ବଢ଼ିଛି । ଅଳାତେରେ ଅତିରୁ ଝରୁଛି
 ଲୋକକ ଧାର ।

ବର୍ଷା ଝରୁଛି । ବଡ଼ ଗ୍ରସ୍ତାରେ କିପ୍ ଛୁଟିଛି । ଆଉ ଭୟ ନାହିଁ ।
 ଗାଡ଼ି ଜୟପୁରରେ ସୁରୁଖୁରୁରେ ପହଞ୍ଚିବ ଏ ବସ୍ତୁରେ ଡାକଭର ସୁନିଶ୍ଚିତ ।
 ଅଗାଧ ପୁନାଉଣୁ ଭରୁଥିଲା ଓ ଉଠାପଡ଼ା ଗ୍ରସ୍ତାରେ ତାହାର ଚିହ୍ନିକା ନିଦ
 ସଙ୍ଗେ ଭବନା ମଧ୍ୟ ଭଙ୍ଗୁଥିଲା । ସମତଳ ପିଚୁ ଗ୍ରସ୍ତାରେ ଦେହ ନ ହଲିଲେ
 ମଧ୍ୟ ଆଖିକୁ ତନ୍ମା ଆସୁନାହିଁ । ସେ ଗ୍ରସ୍ତାକୁ ଚାହିଁଛି । ଆଲୁଅ ଭିତରେ
 ଝରଝର ବରଷାର ଧାରକୁ ଦେଖୁଛି । କୋଡ଼ ଉପରେ ରଖିଥିବା ଚମ୍ପାଫୁଲର
 ମହକ ଏବେ ସେ ଉପଲବ୍ଧ କଲେଣି । ମଉଳା ବସମନ୍ତୀ ପୁଡ଼ାର ନରମ
 ଗନ୍ଧକୁ ଚମ୍ପାର ଗନ୍ଧ ଚୁଡ଼ାଇଦେଉଛି । ଓଢ଼ା ତ ସେ ହୋଇ ଯାଉଛି,
 ଦେହକୁ ଶୀତଳ ଲଗୁଛି, ଲଗୁଥାଉ ।

ଆରେ, ବୋଗରୁମ୍ମା ଭ୍ରାମ ପଛରେ ପଡ଼ିଲା, ତେରମାଲ ରହିଲା
 ଜୟପୁର । ଜାମା ପିନ୍ଧି, ମୁଣ୍ଡରେ ମଞ୍ଚଲର ବାନ୍ଧ ପଛକୁ ଅଣ୍ଟକି ଲାଜି ନିୟାର
 ବ'ରୁ ଶୋଇଛନ୍ତି ପରା । ଅଗାଧ ଚାହିଁ ରହିଲା ।

ଶୋଇନାହିଁ ସେ ସୁକାନ୍ତ । ଅଖି ବୁଜିଛି । ମନରେ କେତେ ଭବନା
ଶେଜୁଛି । କେତେ ଦୃଶ୍ୟ ସେ ଦେଖୁଛି । ଗତ ଓ ଆଗତକୁ ଭବନା
ଧାଇଁଯାଉଛି ।

ଗ୍ରେଟ ଗ୍ରେଟ କଥାରେ ତମେ ମାଛପିପଲ ଅଭିମାନ କରି ରମା,
ବେତାପରି ମୁହଁ ଲଦ । ତୁଣ୍ଡ ଖୋଲି କିଛି ନ କହିଲେ ମଧ୍ୟ ତମ୍ଭମାନଙ୍କର
ଆଖି, ନାକ, ଓଠ, ଗୁଲି ଓ ଢଙ୍ଗ କହିଦେ ଯେ, ତମେ ବିରକ୍ତ ହୋଇଛ,
ପାଖରୁ ଚାଲିଯାଅ ବୋଲି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଉଛ ।

ବିରକ୍ତ ଲାଗେ, କଳିଆ କରିବାକୁ ମନ ହୁଏ । ସବୁ ଭଲ କାମକୁ
ଖୁଣ୍ଟିବାକୁ ଓ ଅପସନ୍ନ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହୁଏ ।

ତୁମେ ହସି ହସାଇ ପାର, ଅଭିମାନ କରି କନ୍ଦାଇ ପାର, ଅବା
ବିରକ୍ତ କରିପାର । ଘରକୋଣରେ ରହିବାଲେକ କପରି ଜାଣିବ, ବାହାର
ଦୁନିଆଁରେ ଆତଯାତ ହେଲା ଲୋକ କେବଳ ଅନନ୍ଦ ଓ ଫୁଲ୍ଲିରେ ବେଳ
କଟାନ୍ତି ନାହିଁ । ସେମାନେ ଦୁଃଖକଷ୍ଟ ସହନ୍ତି, ବିପଦରେ ପଡ଼ି ଶେଷ
ହୋଇଗଲେ ତୁମେ ଖବର ପାଅ—ସେ ଗୁଲିଗଲେ, ଆଉ ଫେରିବେ
ନାହିଁ । ସେତେବେଳେ ବିପଦର ଗୁରୁତ୍ବ ରୁହେ । ବିପଦରୁ ଉଦ୍ଧାର
ପାଇ ଫେରି ଆସିଲେ ଘଟଣାଟି କାବା ହୋଇ ଶୁଣ, ଗୁରୁତ୍ବ ଉପଲବ୍ଧ
କରିପାର ନାହିଁ ।

ଭବନା ଭିତରେ ରମା ପରୁରୁଛି, କପରି ତୁମେ ଗୁରୁବ ? ଏକେ
ଅବତରଣିକା ନ ଦେଇ ଘଟଣାଟି ସ୍ୱନାୟୁଅପରି କହିଦଅ ତ ।

ଶୁଣ । ଉପାସ ଭେକରେ ମାଲ୍‌କାନଗିରି ରକ୍ଷିତ ଜଙ୍ଗଲ ଭିତରେ
ଆମେ ସେଦିନ ବୁଲିଲୁ । କହୁନ୍ତି, ସେଠି ପଲପଲ ଭଲୁ, ଗୋଟିଏ ବି
ଆଖିରେ ପଡ଼ିଲା ନାହିଁ । ବାଘ ଅଛନ୍ତି, ଏ ଫମ୍ପାଦ ପାଇଲୁ । ଲେକେ
କହିଲେ, ଦୁଇଟା ବଳଦ ଟାଣି ନେଲେଣି । ତଥାପି, ଅମେ ଡଲେ
ନାହିଁ । କାମ ଶେଷ କରି ଫେରିଆସୁଛି, ଅସିଲ କୋପାନ, ବର୍ଷା
ଗୁମା ଝାଡ଼ିଲା ।

ସମସ୍ତେ ଅଗେଇଗଲେ ।

ବଣ ମନ୍ଦିରେ ଚେନାଏଁ ଗୁଣଜମି । ତା ମନ୍ଦିରେ ଗ୍ରେଟ ନାଲ ।
ମାଛ ଧରିବାକୁ ଅରଣ୍ୟ ସେପାଖ ଗ୍ରାମର ଲୋକେ ବନ୍ଧ ବାନ୍ଧ ପୋକ୍ତୁଅ
ବଢ଼ାଇଛନ୍ତି । ଜଗି ବସିବାକୁ ଜଙ୍ଗଲର କଡ଼ରେ ଗ୍ରେଟ କୁଡ଼ିଆ କରିଛନ୍ତି ।
ତା ଉପରେ ପତର ଗୁଡ଼ିଣି, ଗୁରପାଖ ଖୋଲ । କୁଡ଼ିଆ ଭିତରେ
ଦେହହାତ ଉତ୍ତର ବେଶ ପରି ପୀଠ, ତିନିହାତ ଲମ୍ବ ଓ ମୁଠୁଣିଏ ଚଉଡ଼ା ।
ତଳେ ଗୁରୁଣି କାଠ ପୋତି, କାଠ ଉପରେ ବାଢ଼ିଣ ପକାଇ ବସିବାକୁ
ଏପରି କରିଛନ୍ତି ।

ବର୍ଷା ପଡ଼ିଲା । ଓଭରକୋଟ୍ ଓ ଟୋପି ପିନ୍ଧିବାକୁ କୁଡ଼ିଆ
ଭିତରକୁ ଗଲି । ପଛର ଲୋକେ ଆଗେଇଗଲେ । ଚଳିବାଟ ସେଇଠି
ବଙ୍କେଇ ଯାଇଛି । ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବାକୁ ମୋତେ ଦଶ ମିନିଟ ଲାଗିଥାଇ
ପାରେ । ଚନ୍ଦ୍ରା ନାହିଁ, ସେମାନେ ଆଗେଇ ଯାଉଛନ୍ତି, ମୁଁ ବଡ଼ ବଡ଼
ପାହୁଣ୍ଡ ପକାଇ ଅତିଶୀଘ୍ର ଯାଇ ସେମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ମିଶିଯିବି ।

ବର୍ଷା କୁଟିଲା, ଅନ୍ଧାରୁ ଦୋଟି ଆସିଲଣି । ଶୀଘ୍ର ବଡ଼ ଶ୍ରେଣୀକୁ
ବାହାରି ନ ଗଲେ ରକ୍ଷା ନାହିଁ । ମୋ ସହକର୍ମୀମାନଙ୍କୁ କେଟିବା
ପାଇଁ ଧାଇଁବାକୁ ଲାଗିଲି । ଜଙ୍ଗଲ ଭିତରେ କେତେ ଚଳିବାଟ ।
ସେମାନେ ଯେଉଁ ବାଟରେ ଯାଇଥିଲେ, ଅଜାଣତରେ ସେ ବାଟ ଭୁଲି
ଅନ୍ୟ କେଉଁ ବାଟରେ ଗଲି । ମୋର ଡାକ ସେମାନଙ୍କୁ ଶୁଭିଲା ନାହିଁ ।

ଅନ୍ଧାର ଦୋଟିବା ଆଗରୁ ମୁଁ ଆସି ରୋଟିଏ ନାଲ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଲି ।
ତମସାନଦୀର ଉପନଦୀ ହୋଇଥିବ । ଆଉ ପାଖରେ ଗ୍ରେଟ ପାହାଡ଼ ।
ଏଇଟା ଠିକ୍ ବାଟ ନୁହେଁ, ମୁଁ ନିଶ୍ଚୟ ବାଟ ଭୁଲିଛି । କାଠକଟାଳିମାନେ
ଯାଆଯ କରି ଜଙ୍ଗଲ ମନ୍ଦିରେ ବସିଛନ୍ତି ଭଗକୁ କେତେ ବାଟ ଫିଟାଇଛନ୍ତି ।
ନିଶ୍ଚୟ ଗୋଟିଏ ଭୁଲିବାଟ ଧରି ମୁଁ ଏଣେ ଧାଇଁଆସିଛି । ହଟ୍ଟନାଶ ।
ହାତରେ ହାତୀର ନାହିଁ, ଠେଙ୍ଗା ବାଡ଼ି ନାହିଁ । ପାଞ୍ଚ ସେଲ୍ସ ବଡ଼
ଟକ ଆଲୁଅଟି ଆଉ ଜଣକୁ ଧରାଇ ଦେଇଥିଲି । ଏବେ କରେ କଅଣ ?

ହାଲୁକ ଶୁଣିଲ । ହତାଶ ହେଲି । ଭୟରେ ଗୋଡ଼ରୁ ମୁଣ୍ଡଯାଏ
ଅଗଉଁଳ । ଛୁଇଁ କମ୍ପିବାକୁ ଲାଗିଲ । ବର୍ଷାର ବରମ ନାହିଁ ଦେଲେ-
ବେଳେ ପବନ ମାଡ଼ିଅସୁଛି । କେତେ ପ୍ରକାର ବେଦ କାନରେ ବାଜୁଛି ।
ଗଡ଼ାଣି ପାଣିର କଳକଳ, ପଡ଼ାଣି ପାଣିର ଦୁମ୍ ଦୁମ୍, ଝଡ଼ ବରଷାର
ଝମ ଝମ, ଦମକା ପବନର ଯନ୍ତ୍ରଣା । ଶୁଣିପାରୁଛି, ନିଜ ଛୁଇଁର ସ୍ପନ୍ଦନ ।
ତପଳା ଚମକ ଉଠୁଛି । କାନ ଅତଡ଼ା ପକାଇ ଗରଜି ଉଠୁଛି ତା'ର
କଳକଳା, ପଟ୍ଟଟଟା ରଡ଼ି ।

ଦୁଇ ପାଖର ଗଛଲତା ନହୁକି ଆସି ଅଣତ୍ରସାରଥୀ ଚଳବାଟ
ଉପରେ ଛଦ ବାନ୍ଧି ହୋଇଛନ୍ତି । ମୋ ପାଦରେ ମୋଜା ନାହିଁ । ପାତଳ
ନରମ ରବର ଜୋତା । ସୁର ପାଇଜାମା ପାଦଉପରକୁ ଲମ୍ବିଛି । ଅଶୁ-
ଭପରଯାଏ ଓଦାସରରର । ରବର ବରଷା ଓଭରକୋଟ୍ ତଳେ କାମିଜ୍
ଓ କୋଟ୍ ଓଦା ହୋଇଯାଉଛି । ଜଳରେ ନୁହେଁ, ଭୟଘଟ ଅବସ୍ଥାରେ
ମରଣ ହାଲରେ ।

ଯଦ୍‌ବୃଲତ ପିରୁଳା ଯର ମୁଁ ଫେରୁଛି ସେଇ ଅଣତ୍ରସାରଥୀ
ଚଳବାଟରେ । ଦୁଇ ହାତରେ ଆଗର ଡାଳପତ୍ର ଆଡ଼େଇ ରୁଲିଛି ।
ଗୋଡ଼ରେ ଗୁଡ଼ାଇ ଦେଉଛି ଲଟାପତ୍ର । ଖାଲ ଡିପରେ ପାଦ ପଡ଼ି, ପଡ଼ି
ପଡ଼ି ଗଲେଟା ଧରି ଅଟକିଯାଉଛି । କେଉଁଠି କାଦୁଅ କି ଫସଲ
ଓଦାମାଟିରେ ପାଦ ଗଳିଯାଉଛି । ମୁଁ ଅଣେଇ ପଡ଼ୁଛି, ଉଠୁଛି ଅତି
କଷ୍ଟରେ । ଅଣ୍ଟା ଯଳି ଆଗେଇ ଯାଉଛି, କଣ୍ଟା ଝଟା ଝୁଣୁଛି ।

ପ୍ରାଣେଷା ପାଇଁ ଦୋହଲ ଉତ୍ତକଣ୍ଠା, ବଳ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ।

ଅନ୍ଧାର ଘୋଟିଗଲଣି ।

ଅଭ୍ୟାସ ହେଲେ ଅନ୍ଧାରରେ କାଟି ଯାଏଁ ଦିଶେ । ଅକାଶରେ
ବହଳ ମେଘ, ନୟନ ବା ଦିଶିବେ କିଲେ ? ଆଖି ଅଗରେ ଜଳୁଜଳୁଆ
ପଲ ଭସିଯାଉଛନ୍ତି । ମନେ ହେଉଛି, ଅଗରୁ ଧମେଇଁ ଧମେଇଁ ବରଟକାୟ

ଅଜଗର ସାତ ସେହୁ ବାଟରେ ଆସୁଛି । ପାଟି ଆଁ କରିଛି । ଗିଳିବ, ସାପ
 ଯେପରି ବେଙ୍ଗକୁ ଧରେ, ଧୀରେ ଧୀରେ ଗିଳେ, ବେଙ୍ଗଟି ଚୋରୁଚୋରୁ
 ଛୁଟିପଟା ରୁଡ଼ି ଗୁଡ଼ିଥାଏ । ଅଜଗର ଦେହପରି ଗୋଡ଼ଅଡ଼ୁ ୧ଶ ଲେବ,
 ଧୀରେ ଧୀରେ । ପ୍ରାଣ ସହଜରେ ଗୁଡ଼ିବ ନାହିଁ । କଲବଳ ମରଣ ।
 କେହ ଜାଣିବେ ନାହିଁ ଯେ, ସୁକାନ୍ତ ଇନ୍ଦ୍ରିୟର କୁଆଡ଼େ ହଜିଲେ ।

ନା, ଅଜଗର ନୁହେଁ, ପୁରୁଣା କାଠ ଗଣିଣା ।

ଗୋଡ଼ରେ ଛନ୍ଦିହେଲଣି କାଲିଯାଏ । ତମ, ନାଗ କି ଅହୁଜେ ।
 ଗୋଟି ହାଣିବ, ବିଷ ଚହଟିବ, ମରଣ ହେବ । ବେଶି କଲବଳ ନାହିଁ ।
 ଛଟପଟ ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ ନାହିଁ । ସୁରେ ମରଣ । ସେଇ ଲେ ।
 ଯଦି ପଟିପଟିକା ରଜାର ରଣାଧାପ ହୋଇଥାଏ ? ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବୋଡ଼ାଟିଏ
 ହୋଇଥାଏ ? ଅଜଗରଗିଳା ମରଣଠାରୁ ରଣାଧାପର କାମୁଡ଼ାରେ
 ମରଣ ହେବା ଆହୁରି କଷ୍ଟପ୍ରଦ । ଧୀରେ ଧୀରେ ସେ କଲବଳିଆ
 ମରଣ । ଘନ, ମାସ ଓ ବର୍ଷ କଟିବ । ଘା ଘାଉଡ଼ରେ ଦେହ ପଟିବ,
 ଅଜା ଛୁଡ଼ିବ ।

ଓହୋ, କଣ୍ଟା ଲାଟାଟାଏ, ନଳୀ ଗୋଡ଼ରେ ଛନ୍ଦି ହୋଇଛି, ଦୁଇ
 ଗୁରୁଟା କଣ୍ଟା ଭୁଜିଛି । ଗୁଡ଼ି ଗଲଣି ।

ଦୁଇଟା ଭଲ ଖସୁଖସୁ ହୋଇ ପଛ ଗୋଡ଼ରେ ଚାଲି ଚାଲି ଆସୁଛନ୍ତି ।
 ଦେହ ମୁଣ୍ଡ ବଦାରି ପକାଇବେ । ମୁଠୁ ହେଲେ ନିଷ୍ଠୁର ମିଳିବ, କନ୍ଥୁ
 ବଞ୍ଚିଗଲେ, କି ଅସୁନ୍ଦର, କି ଭୟଙ୍କର ଦଣ୍ଡିବ ମୋର ମୁହଁ ! ଦେଖିଲେ
 ଲେକେ ଡରିବେ, ଘଣ୍ଟା କରିବେ, ଦୂରରେ ରହୁବେ, ଧଡେ କି ମୁଁ
 ଭଲଠାରୁ ବି ଭୟଙ୍କର ।

ନାହିଁ, ବୁଢ଼ା ଦଣ୍ଡି । ମନ ମୋର ଦୁର୍ଗତନାଶିନୀ ଦୁର୍ଗାଙ୍କର ନାମ
 ଜପ କରୁଛି । ମୁଁ ଆଗେଇ ଚାଲୁଛି ।

ଖସୁଖସୁ ଶୁଭୁଛି । ମହାବଳ କି ? ଶାମ ମାବେ । ଗୋଟିଏ
 ଗୁମୁଡ଼ାରେ ତଳେ ପକାଇବ । ଗୋଟିଏ ହାତରେ ଗୁଡ଼ାଇଧରି ଗୁଡ଼ରେ

ଜାକବ । ଗରବେଗରେ ଛୁଟିବ ଘୋର ଅରଣ୍ୟ ମଝିକୁ । ତଣ୍ଡି ଫୁଟାଇ
ପ୍ରାଣ ନେବ । ରକ୍ତ ଗୋଷିବ । ଢେଣିକ ସେ ଯାହା କରୁ । ଆଖିରେ
ଢେଣିବାର ଶକ୍ତି କି ଦେହର ଅନୁଭବ ଶକ୍ତି ନଥିବ । ମୁକ୍ତି ଆତ୍ମା ଉପରକୁ
ଊଠି ଯାଇଥିବ ।

ବାଘ ନୁହେଁ, ଦମକା ପବନ ।

ପଟେଟାଟା ଚଢ଼ିଚଢ଼ି, ସତେ କି ମୁଣ୍ଡରେ ପଡ଼ିଲା । ଆଖି ଝଲସିଲା ।
ମୁହଁଥିକେ ପ୍ରାଣ ନେଇଯାଏ, ସୁଖର ମରଣ ।

ଆଖିରେ ଦଶିଲା ଛୋଟ କୁଡ଼ିଆଟି, ଯେଉଁଠାରୁ ମୁଁ ଯାଇଥିଲି
ଦେହଠାକୁ ଫେରି ଆସିଛି । ଖୋଲା ଜାଗା । ବଡ଼ ମହଲଗଛର ତଳ ।
ଆଗରେ ଅଳ୍ପ ଓଢାଗିଆ ଗୁପ୍ତ ଜମି । ଛୋଟ ନାଲି ପୁଣିହୋଇ କବଳବ
ପାଣି ଗୁଲୁଛି । ମନେହେଲା, ସବୁ ବିପଦ ଲାଞ୍ଜନ କରି ମୁଁ ମୋ ନିଜ ଘରକୁ
ଫେରିଆସିଛି, ପ୍ରାଣ ରହିଛି, ପ୍ରାଣ ରହିବ ।

କୁଡ଼ିଆ ତଳକୁ ଆସିଲି । ଗୁରୁଆଡ଼କୁ ଥରେ ଚାହିଁଲି । ଦେହ ଅରଥର
କମ୍ପୁଛି । ପାଟ ଅରଣ୍ୟ ଝାପ୍‌ଘା ଦଶୁଛି । ଅରଥର ହାତ ଉଠିଟି ଯୋଡ଼ି
ନପାଳରେ ଲଗାଇଲି । ଅଗଲା କଣ୍ଠରେ ଅରଣ୍ୟ କମ୍ପାଇ ଚିତ୍କାର କରି, ‘ମା
ଗୋ ଦୁର୍ଗା, ଦୁର୍ଗା ହାରିଣୀ— ।’ ମନରେ ଶବ୍ଦ ଆସିଲା । ଛୋଟ ବେଞ୍ଚ
ଉପରେ ବସିଲି । ଭାବିଲି, ମୋତେ ନ ଦେଖି ମୋର ବନ୍ଧୁମାନେ ଶୀଘ୍ର
ଫେରିଆସିବେ । ଆଉ ଚନ୍ଦ୍ରା ନାହିଁ । ବର୍ଷା ବି କମି ଆସିଲଣି ।

ସେତିକିବେଳେ ରୁମେ ମୋର ମନେପଡ଼ିଥିଲା ରମା, ଆଉ ମୋର
ଟିକିଟିକି ପିଲା ଉଠିଟି । ମଣିଲି, ତମରମାନଙ୍କର ନିଶ୍ୱାସ ପାଇଁ ମୁଁ ଜୀବନ ଧରି
ଏହି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତକୁ ଫେରିଆସି ପାରିଛି । ସମସ୍ତଙ୍କ ଉପରେ ଭଗବାନଙ୍କର ଦୟା
ଅଛି ।

ଏହି ସେ ଦଣ୍ଡକାରଣ୍ୟ, ଯେଉଁଠି ନରଦେହରେ ନାରାୟଣ ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର,
ଜଗଜ୍ଜନନୀ ମହାପତ୍ନୀ ସୀତା ଓ ମହାବୀର ତପସ୍ୱୀବ୍ରତମ ଲକ୍ଷ୍ମଣଙ୍କୁ ସଙ୍ଗରେ

ଧରି ବିଚରଣ କରିଥିଲେ । ଏହିପରି କେଉଁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତକୁଟୀରରେ ପ୍ରିୟତମା ପତ୍ନୀ ଓ ପ୍ରିୟତମ ଅନୁଳକୁ ଧରି ବନ୍ଦି ଯାପନ କରିଥିବେ । ହୋଇଥିବ ପର ଏହି ଯାନଟି, ଯାହାର ପ୍ରତି କଣିକା ମୁଣ୍ଡିକା ରାମସୀତାଙ୍କର ଚରଣପରଶରେ ଜବନ ଓ ପବନ ।

ଦୁଇହାତ ଯୋଡ଼ି ପୁଣି ମୁଁ ମସ୍ତକରେ ଲଗାଇଲି ।

ବର୍ଣ୍ଣା କମିଛି । ପବନ ଅମିଛି । ଦୂରରେ ଗରଜଲ ନାଲିରୁ ଭେକ-ପଲର ଚିକାର ଶୁଭୁଛି । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଆଖିକୁ ଅନ୍ଧାର ଅନ୍ଧୁଆ ଲଗୁନାହିଁ, ପାତଳ ଦଶୁଛି । ମନେ ହେଉଛି, ମୁଁ ଦୂରେଇ ଯାଇଛି, ଦେଖୁଛି ଏହି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତକୁଟୀର ଆଲୋକମୟ । କୁଟୀର ଭିତରେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତଯ୍ୟା ଉପରେ ଶୟନ କରିଛନ୍ତି ଜବାନ ରାମଚନ୍ଦ୍ର, ପାଦ ଦେଶରେ ଉପବିଷ୍ଣୁ ଜଗଜ୍ଜନନୀ ଯୀତା, ପଦ ମଞ୍ଚାଡ଼ିଛନ୍ତି । କୁଟୀର ଦ୍ଵାରରେ ଉଷ୍ମ ତପସ୍ଵୀ ଲକ୍ଷ୍ମଣ, ଜଟାକୁଟିଧାରୀ, ହାତରେ କାଣ୍ଡକୋଦଣ୍ଡ ।

ସବୁ ଉଭେଇଯାଇଛି ରମା, ମୁଁ ଯେଉଁଠି ସେଇଠି । ଶୀତରେ ଅରୁଛି । କମ୍ବଦନ୍ତୀ ହେଉଥିଲେ, ବିଶ୍ଵାସ ଓ ଧାରଣାରେ ତାହା ସତ୍ୟ ହୁଏ । ମୁହୂର୍ତ୍ତକ ପାଇଁ ମୋର ନିର୍ଜନ, ନିଃସହାୟ ଅବସ୍ଥାରେ ତାହା ସତ୍ୟ ହୋଇଛି । ଭୟ ଓ ଶୂନ୍ୟତା, ଅପେକ୍ଷା ଓ ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନତା, ପ୍ରିୟ ଜବନ ଓ ଅତି ପ୍ରିୟ ମରଣର ଡେଉଡ଼େଇକା ଧାରଣା ଧରି ମୁଁ ବସିରହୁଛି ।

ସେମାନେ ଆସିବେ, ମୁଁ ଫେରିବି ମାଲକାନଗିରି । ସେଠାରୁ ଫେରି-ଆସିବି କୟାପୁର, ଯେଉଁଠି ମୋର ପ୍ରିୟତମା ପତ୍ନୀ, ଅଭ୍ରାହମ, ସୁଧୁଃଖର ସାଥୀ ରମା, ଅପେକ୍ଷା କରି ବସିଥିବ । ରମା ଅପେକ୍ଷା କରି ବସିଛି । ଦୁଇ ଆଖିରୁ ତଳ ଲୁହ ବରିପଡ଼ୁଛି ।

ଏତେଦିନ ହେଲେ ଘାଲେ ଫେରିଲେ ନାହିଁ, ପୁଣି କଅଣ ଘଟିଲଣି କି ? ସବୁବେଳେ ବେପରବା ତୁଙ୍ଗ । ଆପଦବିପଦକୁ ପାହଙ୍ଗରେ ପକାନ୍ତି ନାହିଁ । ଜବନ ଥିଲେ ତ ଶୁକ୍ତି । ଏତେ ଲୋକ ଶୁକ୍ତି କରିଛନ୍ତି, କେହି ତମପରି

ଜବନମୁହଁ ଚାକିରି କରିନାହିଁ । ଘର ଭିତରେ ଅନ୍ଧାର, ତଥାପି ମୁଁ ଜାଣେ
କାନ୍ଥରେ ହାତ ମାରି ସ୍ଥିତ ଟିପିଲେ ଆଲୁଅ ଜଳିବ । ଟର୍ଚ୍ଚା ପାଖରେ ଅଛି,
କିନ୍ତୁ ଅନ୍ଧାର, ତର ମାଡ଼ୁଛି । ନିର୍ଜନ ଅରଣ୍ୟ ଭିତରେ କଟିକଟି ଅନ୍ଧାର
ଘାଟରେ ତୁମେ ବେଳ କଟାଇଲ, ଏତେ ସରି ହେଲ, ତେଜ ପାଇ ମଧ୍ୟ
ଶିଫିଲ ନାହିଁ ?

ଉପହାସ କରି ସୁକାନ୍ତ ଯତେ କି ହସିଉଠୁଛି, କହୁଛି, କନ୍ଦନ କରିବା
ନାହିଁ ଧର୍ମ, ପୁରୁଷର ନୁହେଁ । ବିପଦକୁ ଲାଘବ କରି ଆସିଲେ ବିକଳ ବିପଦ
ବିଜୟର ଧୂଳା ହୁଏ, ମନରେ ଆନନ୍ଦ ଆଣେ, ଗର୍ବ ଆସେ ।

ତମେ କାନ୍ଦ ନାହିଁ ରମା, ସେ ଭୟଙ୍କର ବେଳ କଟିଯାଇଛି । ସବୁ
ବିପଦକୁ ଜାଣି ଜାଣି କରି ବରଣ କରି ବିଜୟର ଆନନ୍ଦ ଓ ଗୌରବ ଲାଭ
କରିବାକୁ, ନୂଆ କିଛିର ସନ୍ଧାନ କରିବାକୁ ଏଇ ମଣିଷ ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନାବୁତ ହିମାଳୟର
ଶିଖରକୁ ପାଦରେ ଉଠୁଛି, ମେରୁଦେଶକୁ ଯାଉଛି । ମଣିଷ ଆକାଶରେ
ଉଡ଼ିଲଣି, ଭୁଗର୍ଭରେ ଓ ସମୁଦ୍ରର ଅତଳାତଳେ ସ୍ବବେଶ କଲଣି । ପ୍ରଭେଦ
ହେଉଛି, ସେମାନେ ଜାଣିଶୁଣି ଏହା କରନ୍ତି । ବିପଦ ଆସିବ ଅନୁମାନ କରି
ଯଥାସାଧ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ଯାଇଥାନ୍ତି ।

ମୋ ଉପରେ ବିପଦ ଅରୁନକ ଆସି ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇଥିଲା, ରମା !

ମରୁଭୂମିର ଅପଳାବ ମଝିରେ ସନ୍ନ୍ୟାସ କେନ୍ଦ୍ର ନିଷିଦ୍ଧ ହେଲେ, ଅବା
ଗ୍ରେଟ ନୋବାଟିରେ କେନ୍ଦ୍ର ସମୁଦ୍ର ମଝିରେ ଭସୁଥିଲେ, ବହୁବ କି ମରିବ ଏହି
ଭବନା ଯେପରି ପ୍ରତ୍ୟହୁତରେ ତା'ର ମନରେ ଆଶାଦୁଃଖର ଦ୍ରୁମ ଜଗାଏ,
ମୋ'ର ତାହାହିଁ ହୋଇଥିଲା । ଅରଣ୍ୟଭିତରେ ପଶୁକୁଟୀରଟି ଯତେ କି
ସମୁଦ୍ର ମଝିରେ ଜୋଫାନରେ ଦୋହଲୁଥିବା ଗ୍ରେଟ ନୋବାଟିଏ, କେତେ-
ବେଳେ ବୁଝିବ ଯେହୁ ଆଶଙ୍କାରେ ଛୁଇଁ ଉଠୁଛି ପଡ଼ୁଛି ।

ବରଷା ଥମିଲା । ପବନ କମିଲା । କମେ ରାତି ଅଧିକ ହେବାକୁ ଲାଗିଲା ।
ହାତରେ ବନ୍ଧାହୋଇଥିବା ଘଣ୍ଟାକୁ ଚାହିଁଲା । ପଢ଼ି ହେଲା ନାହିଁ । ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ
ପରୀକ୍ଷାକୁ ମନରେ ତଉଲି ଅନୁମାନ କଲି, ରାତି ନଅଟାରୁ ଅଧିକ ହେବ ।

ସେମାନେ ଫେରିଲେ ନାହିଁ । ଏଡ଼େ ଅନୁଦାର, ଏଡ଼େ ନିର୍ଦ୍ଦୟ ! ଜାଣି ଜାଣି ମୋତେ ବାଦ ସାମର ମୁହଁରେ ପକାଇବାକୁ ସମସ୍ତେ ଆଗରୁ ଚିନ୍ତା କରୁଥିଲେ କି ? ନାହିଁ ନାହିଁ କାହାର କିଛି ଅନ୍ଧକ୍ଷ କରିନାହିଁ । ତେବେ ନାହିଁକି ସେମାନେ ମୋତେ ଖୋଜିବାକୁ ଆସିଲେ ନାହିଁ ? ସତେ, କାହିଁକି ?

ଆକାଶ ଛାତରେ ମେଘ ଫାଟି ଫାଟି ଗଲ, ଖଣ୍ଡିଖଣ୍ଡିକା ହେଲା । କାଁ ବାଁ କେତୋଟି ନକ୍ଷତ୍ର ମିଟିମିଟି ହେଲେ । ପୁଣି ପବନ ମାଡ଼ି ଆସିଲା । ସାହି ସାହି ଶବ୍ଦ । ପଥମ ନକରୁ ଝଡ଼ିପଡ଼ୁଥିବା ଜଳଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନାଙ୍କର ଶବ୍ଦ । ପାଖ ଓ ଦୂରର ଛୋଟବଡ଼ ଜଳମାନଙ୍କରେ ବହୁସାଜସଜ୍ଜା ପାଣିର ବୁଲୁଣ ପ୍ରକାର ଶବ୍ଦ । ହେ ଶହ ଗୋଟିଙ୍କର କଟର କୈ । ତୋଫାନ ଓ ବର୍ଷା ମାଡ଼ରୁ ବହୁସାଜସଜ୍ଜା ଝଙ୍କାଶପଲର ଝିନ୍ ଝିନ୍ । ସବୁ ମିଶି ଗୋଟାଏ ଭୟଙ୍କର ଗନ୍ଧମସ୍ତ ସୃଷ୍ଟି କରୁଥାଏ । କାନ ପ୍ରବ୍ୟ ହୋଇଯାଉଥାଏ, ଭବନର ଗଡ଼ରେ ବାଧା ଦେଉଥାଏ ।

ଅନ୍ଧାର ପାତଳ ହେଲାଣି । ଅରଣ୍ୟର ଗଛଗଛଲି ଆଖିକୁ ଖୁବ୍ ଦର୍ଶିଲାଣି । କେଉଁ ବୃକ୍ଷର ଅଲୋଡ଼ନ ଦର୍ଶିଲେ ଛାତ ଫୁଟିକି ଉଠେ । ଆସିଲା କି ବାଦ ! ଝାମ୍ପି ନେବ, ତହିଁ କଣ କରି ରକ୍ତ ଗୋଷିବ । ଓଃ, କି କଲବଲ ମରଣ !

ପାଖ ଗଛଉପରକୁ ଉଠିଯିବ । ବାଦ କିଛି କରିପାରବ ନାହିଁ । ବଡ଼ ମହୁଳ ଗଛ, ବେକା ପାଇବ ନାହିଁ । ଚଢ଼ିବାକୁ ବାଗ ଅଛି । ଛାତ ଉପରୁ କେନା ବାହାରିବ । ହଁ, ସେଇଆ କରିବ । ଦାଉଁ ଦାଉଁ ଛାତିରେ ଗୋଡ଼ରୁ ଜୋତା କାଢ଼ିଲି । ବରଷାଢ଼ ଓ ମୁଣ୍ଡର ବରଷାଢ଼ ଟୋପି ଉତାରି ଦାଉଁଶ ବେଆର ଗୋଟିଏ କଡ଼ରେ ରଖିଲି । ଦେହଦ୍ଵାରା ଅରୁଥାଏ । ବାଦ ନୁହେଁ ? କେଜାଣି, ସେ ମୋତେ ଦେଖି ନ ପାରି ମଝି ଅରଣ୍ୟକୁ ଚାଲିଗଲା ।

ଏ ପାଖରୁ ବେଶ ଖୁବ୍ ଖୁବ୍ ହେଲାଣି । ଭଲ ହୋଇଥିବ । ଗଛ ଉପରକୁ ଉଠିଲେ ମଧ୍ୟ ରକ୍ଷା ନାହିଁ । ଗଛରେ ଚଢ଼ି ସେ ଦୋଷାଗୁଣିବ ।

ତଳେ ପକାଇ ସଞ୍ଜା ଆଖୁ ଡିଏ, କାମୁଡ଼ି ବଢ଼ାରି ଶତବିଷତ କରିବ ।
ଆଖି, କାନ, ନାକ ଯିବ, ମରଣ ହେବନାହିଁ । ଛଟପଟ. କଦର୍ଯ୍ୟ ।
ପଡ଼ୁଥିବା ପାଣିକ ଗୁଡ଼ିଲ । ଫେଜଠିକ ଗୁଲିଯିବ । ବେକେ ପାଣିରେ
ପଶିବ । ବାସ ଭଲ କ ଅନ୍ୟ ବନ୍ୟଜନ୍ତୁ ମୋର କିଛି ଅନ୍ୟ କଣ
ପାରିବେ ନାହିଁ ।

ସାପଟାଏ ବେଙ୍ଗ ଧରିଛି । ମନେହେଲ, ଗୋଟିଏ ନୁହେଁ, ଅନେକ ।
ବିଳଳ ରଡ଼ି ଶୁଭୁଛି । ବିଳର ପାଣିଆଡ଼ୁ ସେ ସବୁ ରଡ଼ି ଆସୁଛି ।
ତେଣିକ ଗଲେ ମୃତ୍ୟୁ ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ । ହୃଦ୍‌ତଳ ଗାତରୁ ନାଗ କ ତମ୍ପ
ସାପ ବାହାରିବ, ପାଦ ପଡ଼ିଲେ ଚୋଟ ହାଣିବ । ମନେହେଲ, ପାଦ
ପାଖରେ କଅଣ ଯଳଯଳ ହେଉଛି । ସାପ ହୋଇଥିବ । ବେଷ୍ଟ ଉପରକୁ
ଦୁଇପାଦ ଟେକିଆଣିଲ ।

ରାତି ଅଧ ହେଲ, ତଥାପି ସେମାନେ ଆସିଲେ ନାହିଁ । ଦେହ କୋଲ୍
ମାରି ଯାଉଛି । ମୋ ଭିତରେ କିଏ ଜଣେ କେବଳ ଦୁର୍ଗା ଦୁର୍ଗା ଚିତ୍କାର
କରୁଛି । ସେ ଚିତ୍କାର ଯତେ କି ମୋ କାନରେ ବାଜୁଛି । ସେ ଶବ୍ଦ
ମୋର ସ୍ଥୁଲଦେହର ନୁହେଁ, ଏହା ମୁଁ ଅନୁଭବ କରୁଛି । ସେଇ ଶବ୍ଦ
ମୋର ସୁଷ୍ଟ, କି ସୁଷ୍ଟତର ଅବା ସୁଷ୍ଟତମ ଦେହର ହୋଇଥିବ, ଯେଉଁ ଦେହର
ମୋ ସ୍ଥୁଲଦେହର ମରଣ ସଙ୍ଗେ କୌଣସି ସମ୍ବନ୍ଧ ନାହିଁ, କି ସ୍ଥୁଲଜଗତ,
ପତ୍ନୀପୁତ୍ର, ଧନସମ୍ପତ୍ତି ସଙ୍ଗେ ସମ୍ପର୍କ ନାହିଁ ।

ତମେ ମୋର ମନେ ପଡ଼ିନାହିଁ । କୁନ୍ତୁ, ଲାଭ, ଅଶାନ୍ତ ଓ ଭବିଷ୍ୟତ
ମୋର ପାଖରେ ପଶିନାହାନ୍ତି । ସ୍ଥୁଲଦେହକୁ ରକ୍ଷା କରିବାକୁ ତା'ର
ଜୀବନ ମୋ'ର ଅଜ୍ଞାତରେ ଚାଲୁଛି । ଅଦେଶ ଦେଇଥିଲ, ସେ ଚାଲି ଡକା
ଛାଡ଼ିଥିଲ । କଅଣ ସେ ବନ, ଗରନ, ପବନ, ମନ ଓ ଅବଚେତନକୁ
ଅସ୍ଥାୟୀ ବୋବାଲି ଛାଡ଼ିଲ, ଦେହଭିତରର ମୁଁ ତାକୁ ଶୁଣି ନ ଥିଲି
ସେଇ ସୁକ୍ଷ୍ମଦେହ, ସେହୁ ମୁଁ, ବିଶ୍ୱତରୁତରବ୍ୟାପିଲ ଜନନଦୁର୍ଗକୁ
ସ୍ମରଣ କରୁଥିଲ । ସ୍ଥୁଲଦେହ ଛାଡ଼ି କେଉଁ ଅଜଣା ଅନ୍ତରାକ୍ଷରେ ସେ

ସେହି ସ୍ନେହମୟୀ ଜନମର ବୋହରେ ଭ୍ରମୁଥିଲ । କି ଦୃଶ୍ୟ ସେ ଦେଖୁଥିଲ,
 ଭଣ୍ଡାରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିହେବ ନାହିଁ ରମା, ତମେ ମୋର ସ୍ଥୁଳଦେହର
 ଦର୍ଶନ ମାତ !

ସେପରି ତମେ କହନା, ମୁଁ ତମର ଜନ୍ମଜନ୍ମାନୁରର ଯାଆ ।

ରମା ଅସ୍ଥିର ହୋଇଉଠିଲ । ରମା ଖଟରୁ ଓହ୍ଲାଇ ତଳକୁ ଆସିଲ ।

ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ଅନ୍ଧତ କଥା କହୁଛି । ସ୍ବପନା ଭିତରେ ସେ ଆସି
 ପାଖରେ ବସିଛନ୍ତି । ଦଟିଲ-ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଗର ଅଭିଜ୍ଞତା ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି ।

ଶୁଣ ରମା, ମୋର ପ୍ରିୟତମା, କେତେବେଳେ ମୋ'ର ଚୁଣ୍ଡର ଭଣ୍ଡା
 ବନ୍ଦ ହେଲ, କେତେବେଳେ ଓ କପଟି ଆସି ମୁଁ ଭୂମିରେ ଶୟନ କଲି ମୋତେ
 ଜଣା ନାହିଁ । ମୋ'ର ମୋହ ବା କାଳନିଦ୍ରା ଭାଙ୍ଗିଲ ସେମାନଙ୍କର
 ସ୍ପର୍ଶରେ ।

ସେମାନେ ଫେରିଆସିଛନ୍ତି । ସେମାନେ ରାତିଯାଏ ଆଲୁଅ, ବନ୍ଧୁକ ଓ
 ଠେଙ୍ଗାବାଡ଼ି ଧରି ଦଳ ଦଳ ହୋଇ ଅରଣ୍ୟର କନ୍ଦ ବିକନ୍ଦ ଖୋଜିଛନ୍ତି ।
 ଆଖିରେ ଦୁଇଟି ମହାବଳ ଦେଖି ମନେ କରିଛନ୍ତି, ଇନ୍ଦ୍ରିୟର ଆଉ କହ-
 ଧାମରେ ନାହାନ୍ତି । ତଥାପି, ସେମାନେ ଖୋଜିଥିଲେ ।

ଆଖି ଖୋଲିଲି । ଅନ୍ୟକୁ ଭରା ଦେଇ ଉଠିଲି । ଶୁଣିଲି, ରାତି
 ପାହୁଆସୁଛି, ପାଖର ଅରଣ୍ୟ ଶୀତଳ ଆଲୋକରେ ପରିଷ୍କାର ଦଶୁଛି ।

ମୁଁ ବଞ୍ଚୁଛି ।

ରମା ଦୁଇହାତ ଯୋଡ଼ି କପାଳରେ ଲଗାଇଲ । ମିନତି କଲ,
 ମାଗୋ କଇଁଛଜନା, ସବୁ ଶୁଭରେ ସେ ଫେରି ଆସନ୍ତୁ । ମୋର ଜୀବନ
 ଓ ମୋର ମନ ତମକୁ ମୁଁ ସମର୍ପଣ କରୁଛି, ତାଙ୍କର ଆଖି ଗୋଡ଼ରେ
 କଣ୍ଠା ନ ବାନ୍ଧୁ ।

ଜଗନ୍ନାଥ ସାଗର ମୋଡ଼ରେ ଜୟର ଗଡ଼ ଦୁନାମ ସିଂ ଉଣା କଲ ।
ଅଚଳ ଟ୍ରକ୍ଟିଏ ରାସ୍ତା ମଝିରେ ଠିଆହୋଇଛି । ଜୟପୁର ସହରର ବିଜୁଳି
ଅଲେକମାଳା ଦୂରରୁ ମନୋରମ ଦିଶୁଛି । ବର୍ଷା ଛୁଡ଼ିଗଲାଣି । ଆକାଶ
ମେଘାଚ୍ଛନ୍ନ ।

ସୁକାନ୍ତ ଅଣ୍ଟା ଯଳଣି କରିଲା । ମୁଣ୍ଡରୁ ମଫଳର ଖୋଲିଲା । ଝାଲ
ଗମ୍‌ଗମ୍ ବୋହୁଛି । ଜର ଛୁଡ଼ିଗଲାଣି ।

ଆନନ୍ଦରେ ମନ କୁରୁଳିଉଠିଲା । କାର୍ଯ୍ୟ ସମାପନ କରି, ଝଡ଼ବରଷା
ଆସଦବସତ ଲଢ଼ନ କରି ସେ ଯଙ୍ଗୁଡ଼ରେ ଫେରିଆସୁଛି ।

ଜୟପୁର ହେଲା । ଜୟ କଲେକପାଣି ଅତିକ୍ରମ କଲା । ଶୀଘ୍ର ସେ ଘରେ
ପହଞ୍ଚିବ । ଯମସ୍ତେ ଶୋଇପଡ଼ିଥିବେ । ଜପର ହୁଣ୍ଟି ଶୁଣି ରମାର ନିଦ
ଭାଙ୍ଗିବ । ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ସେ ଉଠିଆସିବ । ଆଲୁର ବେଶ, ମୁହଁରେ ଅଳପା
ସ୍ମୟ, କେଡ଼େ ଭଲ ଦିଶେ !

ଜାହାଜୁ ସେ ଆଗ ଗେଲ କରିବ ?

ଫିଲ ଦର୍ପଟି ଶୋଇଥିବେ ।

ଜଗଜ୍ଜନନୀ ମନ୍ଦିର ହେଲା । ଆପେ ଆପେ ହାତ ଯୋଡ଼ି ହୋଇଗଲା,
ମୁଣ୍ଡରେ ଲାଗିଲା । ମନରେ କାମନା ନାହିଁ, ଗୁଣ୍ଡରେ ମାଗୁଣି ନାହିଁ ।

ଝରନାର ସଫେଦ ପରଦା ଉପରେ ଦିଶୁଛି ଗୋଟିଏ ଅଭିନେତ୍ରୀର ରୂପ,
ସାତବର୍ଷର ଘରଣୀ ସେ ରମା । ନିର୍ମଳ ନିଷ୍ପତ୍ତି ମନ ନେଇ ସେ ଆଗକୁ
ଆସିଛି, ନିରାଡ଼ମ୍ବର ରୂପଭେଦ ନେଇ ସେ ବାସ୍ତବ ଜୀବନର ଶୀଡ଼ା କରିଛି ।

ଅବଗୁଣ୍ଡନବତା, ଯରମିଳ ନବବଧୂ; ହସହସ, ଲଳଳଳ ପ୍ରେମିକା;
କର୍ତ୍ତବ୍ୟପଦ୍ମେଶା, ନିଜଭୁଲ, ସମାଶୀଳା ଗୁହଣୀ; ଚନ୍ଦ୍ରୀରବଦନା, ଉପଦେଶ-
ଦାୟିନୀ ବାନ୍ଧବା; ଶୀଡ଼ାକୋଉତୁଳା, ତମତମ ମୁଣ୍ଡ, ଚଢ଼େନ; କଥାଅକଥାରେ
ନାହିଁନାହିଁ କଲା, ଅକଟିଲା ମାତା, ମଂତାମଂତୀ ଝୁଲୁଛନ୍ତି ଯାଇଁ ଚଢ଼େନ

ଅପେକ୍ଷାଧୀନ ଆଉ କିଏ; ନିନ୍ଦାପ୍ରଶଂସାକୁ ଦେହର ମଳିନୀର ଘେନି କାର୍ଯ୍ୟବ୍ୟସ୍ତ
ଲେଟିଶିପାରୁ ନୃହର ଦାସୀ, ପୁଣି ନୃହର କର୍ତ୍ତା; ଓରଡ଼ିଗଳା ନେହୁରା ହୋଇ
ଅଳକରା, ମାଗୁଣୀକରା ଭକାରୁଣୀ; କାନ୍ଦୁମୁଣ୍ଡ, ଝରଲଅଟି, ପରଝରଝର,
ଗେଲବଦନ, କିଶୋରୀ କନ୍ୟା ।

ସବୁ ତ ସେ ରମା, ଅଗାଧ ପ୍ରେମର ଅସୀମ ପଟେରେ ବେଢ଼ାଇ
ରଖିଛି, ଘୋଡ଼ାଇ ରଖିଛି ।

ଝରକା ବାଟେ ଦେଖାଯାଉଛି ଆଗର ରାତ୍ରୀ, ହାଲେନମୟ । କିପ୍ର
ଆସିବାର ଶୀତ ଶବଦ ଶୁଭୁଛି ।

ରମା କାନ ଡେବଲ ।

ଅଉ କାହାର ?

ଶବଦ ବଢୁଛି । ତାଙ୍କର ଗାଡ଼ର ଶବଦ ପରି ମନେ ହେଉଛି ।
ବେଳେବେଳେ ଘଣ୍ଟ ଅଧରେ ସେ ଫେରନ୍ତି । ମା ମଙ୍ଗଳା ସବୁଶୁଭରେ ତାଙ୍କୁ
ଫେରାଇ ଆଣିଛନ୍ତି ।

ଛାତର ସ୍ଥାନ ଦୁଇ ହେଲା । ଅନନ୍ଦମିଶ୍ରା ଉତ୍କଳଶୂରେ ଆପାଦମସ୍ତକ
ଫରିଉଁଲ ।

ରମା ଝରକା ପାଖକୁ ଗଲା । ଅଗଳହାତରେ ପରଦା ଆଡ଼େଇ ପଦାକୁ
ଗୁଡ଼ିଲା । ବରଷା କେତେବେଳରୁ ଗୁଡ଼ିଗଲାଣି । ଚକ୍ରଟି ପିଚ୍ ରାତ୍ରୀ କିପ୍ର
ଆଲୋକରେ ଝଲୁଥିବୁ । ରାତ୍ରୀକୃତ ଆଲୁଅଖମ୍ବ ତ ଦୂରରେ, ତାର ଅସ୍ପଷ୍ଟ
ଆଲୋକ ଯନ୍ତ୍ର ହଜାଇଛି । ହଲଧର ବାବୁଙ୍କର ଘରଭିତର ଅନ୍ଧାର ଦଶୁଛି,
କିନ୍ତୁ ବାହାରଟା ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଦଶିଲାଣି ।

କିପ୍ର ଆସି ଘରଆଗରେ ଅଟକିଲା ।

ଦୁନାମ ସିଂ ପ୍ରାଇଭର ହସ୍ତ ବଜାଇଲାଣି । ହସ୍ତ ନୁହେଁ, ଶୁଭଙ୍କେ !

ରମାର ସାରା ଅନ୍ଧରେ ଆନନ୍ଦର ଡେଉଁ ଖେଳିଗଲା । ଭୃଷିତ ନେତ୍ର
ଅପଲକ । ଜପ୍ ଭିତରୁ ବାହାର ଆସିଲା ସୁକାନ୍ତ । ଧୀରେ କହିଲା ଆଉ ହୁଣ୍ଟି
ବଜାଅ ନାହିଁ, ପିଲାଏ ମୋର ଚମକ ଉଠିବେ ।

ରମାର ପାଦ ସତେକ ଶୂନ୍ୟରେ ଉଡ଼ିଲା । ସେ ଦୁଇ କ୍ଷେପାରେ
କାନ୍ଥପାଖକୁ ଆସି ସ୍ଥିତ ଟିପିଲା । ନୀଳ ଆଲୁଅରେ ପ୍ରକୋଷ୍ଠ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଦିଶିଲା ।
ରମା ମହିଂସରକୁ ଆସି ଆଲୁଅ ଜାଳିଲା, ଲମ୍ବିଲା ପଣତ ତଳେ ଘୁସୁରୁଛି,
ପାଦ ଛନ୍ଦୁଛି, ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଆଲୋକର ଡେଉଁ ଖେଳୁଛି ।

ସେ ବାରଣ୍ଡାର କବାଟ ଖୋଲିଲା ।

କାନରେ ବାଜୁଛି ଅତି ପରିଚିତ ସ୍ଵର, ତମ ମାଆଙ୍କର ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଲଣି
ଅଗାଧୁ ?

ଆଜ୍ଞା ହଁ, ଅପଣ ଏଇ ଫୁଲ ଦି ପୁଡ଼ା ଧରନ୍ତୁ, ମୁଁ ଜନସପତ ଓହ୍ଲାଇ ।

ରହ, ମୁଁ ରକ୍ଷିଆକୁ ଡାକେ ।

ରମାର ଗୋଡ଼ ଅଟକିଲା ବାରଣ୍ଡାରେ । କଅଣ ହୋଇଛି ତାଙ୍କର ?
ସ୍ଵର ଦୁବଳ ଶୁଭୁଛି, ସ୍ଵର ଅଗଭିରୁଛି, ଉପାସ ଅଛନ୍ତି ଦିନସାରା ? କଅଣ
ଖାଇବେ ? ଶୀର ପାଉଁରୁଟି ଛଡ଼ା ଘରେ ଆଉ କିଛି ନାହିଁ ।

ହଁ, ଗୋମଟା ଅଙ୍ଗୁର ଓ କମଳାଲେମ୍ବୁ ଦେଇଯାଇଛନ୍ତି, ଜୟଶ୍ରୀଅପା
ବେଦାନା ଓ କଦଳୀ ଦେଇଛନ୍ତି । ଟେବୁଲ୍ ଉପରେ ସବୁ ସେମିତି
ରଖାହୋଇଛି ।

ଫଳ ଖାଇବାକୁ ସେ ଭଲ ପାଆନ୍ତି ।

ଭିତର ପାଖରୁ ଦାଣ୍ଡପର କବାଟରେ ହାତ ବାଡ଼େଇ ରମା ଡାକିଲା,
ରକ୍ଷିଆ, ରକ୍ଷିଆ ! ସତେ କି ଜା'ର ଆକୁଳ ଡାକର ଆଗହୁ ପ୍ରତିଧ୍ଵନିତ
ହେଲା ବାହାରପାଖେ, ସୁକାନ୍ତର ଚୁଣ୍ଡରେ, ରକ୍ଷିଆ ରକ୍ଷିଆ !

ଉଦ୍ଧର ଦେଇ ରକ୍ଷିଆ ଦାଣ୍ଡକବାଟ ଖୋଲିଲା ।

ରମା ଅପେକ୍ଷା କଲ ବାରଣ୍ଡାରେ ।

ଶୋଇଲେ ଉତରୁ ମା ମା ଡାକ କାନ୍ଦୁଥିଲେ ଇସ୍ । ରମା ଧାଇଁ
ଅସିଲ ତା ପାଖକୁ । ଉଠିବ ଯଦ, ରହା ଧରିବ । ଇନ୍ଦର ଟିକିଆକୁ ଦେଖି
ସେ ଅଟ୍ଟେ ହୋଇଛି, କଟାଳ କରୁଛି ଅମର ଯେମିତିକା ପୁଅ ଲେଡ଼ା, ଭଲ
ଆଉ ମୁଁ ଖେଳୁ ।

ମରିଯିବେ ।

ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ବିଜୁଳି ଆଲୋକରେ ଦୁହିଁଙ୍କର ବିସ୍ମିତ ବିହ୍ୱଳ ଦୃଷ୍ଟି
ଦୁହିଁଙ୍କୁ ବେଷ୍ଟନ କଲ । ଦୁହିଁଙ୍କର ଆକୁଳ ବିକଳ ମରମତଲେ ବେଦନାର
ପିନ୍ଧୁ ଉଦ୍‌ବେଳିତ ହେଲ, ହେଲ ଫେନିଲ, ଭେଦଭେଦିନୀ, ପ୍ରଶ୍ନିଲ,
ଗୁରୋଟି ଦିନର ବ୍ୟବଧାନରେ ଏ କି ରୂପ ଧରିଛ ତମେ, ଗୁରୁ ଯୁଗର
ପରିବର୍ତ୍ତନ !

ବୁକୁ ଅଗାଧ ରୁଦ୍ଧବେଦନାର ତୋଫାନ ପଦାକୁ ଛୁଟିଲ ।

ଅଗ୍ନିଓଠରେ ସ୍ଥିତ ବିକଶିଲ ।

କଅଣ ତମର ହୋଇଛି ରମା ?

ତମେ କାହିଁକି ଏପରି ଉତ୍ତର ?

ରମାର ଦୁଇ ଆଖିରେ ଛଳଛଳ ଲୁହ ।

ହସହସ ସୁକାନ୍ତ ତା'ର ହାତ ଧରିଲ । କହଲ, ବାଟରେ ଝଡ଼ବରଷା,
ବିଜୁଳିପଡ଼ିଥିଲା ଅମର ଭରାରି ହେଲ ରମା, ନୋହଲେ ଯଜ୍ଞଅଗ୍ନରୁ ଅମେ
ଫେରିଆସି ପାରିଥାନ୍ତୁ । ଆପଦବିପଦ, ବାଧାବିଘ୍ନ ବାଟୋଇ ଜୀବନରେ
ଅନୁନକ ଆସେ, ସେ ଅଟକେ, ଭୟ ଓ ଉତ୍ତରାରେ ସେ ବିବ୍ରତ ହୁଏ । ଝଡ଼
ବରଷା ଅମେ । ଆଶା ଓ ଆନନ୍ଦର ଆଲୁଅ ମେଘଅନ୍ଧାରକୁ ଦୂର କରେ ।
ସେ ଅଗେଇ ଚାଲେ । ଆକାଶ ନିର୍ମଳ ହେଲଣି । ଲକ୍ଷକୋଟି ତାର
ହସିଉଠିଲେଣି । ତମେ କଅଣ ହସିବ ନାହିଁ କି ?

ତମର ଦେହ ଉତ୍ତମ ଲଗୁଛି ଯେ, କର ଯେଲ ? ଓଢ଼ା ଜାମା ଅଗ ଉଡ଼ାରି ପକାଅ । କି ସରି ହୋଇଛ ମ, ମୁଁ ନିଆଁଲଗା ନ ମଲି କାହିଁକି ? ଭୁଲ ମନ ମୋର, ତମେ ଉଲୁଣି ଲଗାଇଲେ ମୁଁ ସବୁ ଭୁଲିଯାଏ । ମତେ କ୍ଷମା କରିବ ନାହିଁ ?

ରମାର ଅଖିରୁ ଲୁହଧାର ଗଡ଼ିଆସିଲା । ସେ ସୁକାନ୍ତର ଜାମାର ବୋତାମ ଖୋଲିଲା ।

ବହୁଳ ସୁକାନ୍ତ ତାର ମୁଣ୍ଡ ଅଉଁସି କହୁଲା ପାଗଳି, ଦାମ୍ଭିତ୍ୟ ଜୀବନରେ ଯେଇ ଅମୂଲ୍ୟ ଚକଟି ତମଠାରୁ ଅଗ ମୋର ପାଉଣୀ । ତମେ ନାହିଁ ନାହିଁ କଲେ ବି ମୁଁ ବଳ ପ୍ରୟୋଗ କରି ସେତକ ତମଠାରୁ ଛଡ଼ାଇନେବି ।

ସୁକାନ୍ତର ଗୁଣ୍ଡିପାଖରେ ରମାର ଦୋହଲମୁହଁରୁ ଖିଲିଖିଲି ହସର ଶବ୍ଦ କୁଟିଆସିଲା । ତା'ର ମନ ଧାର୍ଯ୍ୟଗଳ ମନ୍ଦରଭିତରେ ଉଭା ଜଗଜ୍ଜନନୀଙ୍କର ଚରଣ ତଳକୁ, ପ୍ରସାମ କଲା ।

ଜୟପୁର

ଶିବିର

କାନ୍ତରେଣ

୧୪-୭-୧୯୭୧